

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศและบริบทใหม่ของประเทศจีนต่อเศรษฐกิจใน
ภูมิภาคอินโดแปซิฟิก

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพรพรรณ อุตมา และคณะ

พฤษภาคม 2562

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศและบริบทใหม่ของประเทศจีนต่อเศรษฐกิจใน
ภูมิภาคอินโดแปซิฟิก

คณะผู้วิจัย			สังกัด
1.	ผศ.ดร.ณัฐพรพรรณ	อุตมา	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
2.	ผศ.ดร.ร่มเย็น	โกสยگانนท์	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
3.	อาจารย์วราวุฒิ	เรือนคำ	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
4.	นางสาวพรพินันท์	ยี่รงค์	ผู้ช่วยนักวิจัย
5.	นายสิทธิชาติ	สมตา	ผู้ช่วยนักวิจัย
6.	นางสาววิลาวัลย์	ตุทาน	ผู้ช่วยนักวิจัย

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานฉบับนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

นับตั้งแต่เปลี่ยนผ่านมาครั้งศตวรรษจากการดำเนินนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจและการเปิดประเทศของจีน ปัจจุบันจีนได้ก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกและภูมิภาคเอเชีย และเป็นฐานทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่สำคัญของโลกและมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง จีนไม่เพียงดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เน้นให้ความสำคัญต่อการวางนโยบายและยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ และการขยายความสัมพันธ์ความร่วมมือระหว่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ หากแต่ยังดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นด้านการค้า การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือต่อประเทศต่างๆ ทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศเพื่อนบ้านในแถบเอเชีย สหภาพยุโรป อเมริกาเหนือ ละตินอเมริกา และแอฟริกา และจากการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกของประเทศจีนส่งผลให้เศรษฐกิจจีนขยายตัวเพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเป็นการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ปัจจุบันจีนได้พยายามรักษาสอดคล้องทางเศรษฐกิจของประเทศผ่านการดำเนินนโยบายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นยุทธศาสตร์ “One Belt One Road” ที่เป็นการสร้าง “ความเชื่อมโยง” (Connectivity) และ “ความร่วมมือ” (Cooperation) รอบด้านกับนานาประเทศ ยุทธศาสตร์ Made in China 2025 และยุทธศาสตร์อื่นๆ ซึ่งทิศทางและเป้าหมายการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนล้วนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในโลก ที่สำคัญภูมิภาคอินโดแปซิฟิกถือว่าเป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินนโยบายและยุทธศาสตร์เศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน จึงนำมาสู่การวิจัยนี้ที่เน้นศึกษาถึงสถานการณ์และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก และการเสนอแนะนโยบายทางเศรษฐกิจของไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีน

การวิจัยในส่วนแรกเน้นการศึกษาสถานการณ์การค้าและการลงทุนของจีนในประเทศแถบอินโดแปซิฟิก การทดสอบความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิก และการประเมินประสิทธิภาพของการค้าและการลงทุนของจีนในประเทศอินโดแปซิฟิก ผลการศึกษาพบว่า

ประการแรก ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ค.ศ.2013-2017) ประเทศส่วนใหญ่ในอินโดแปซิฟิกมีศักยภาพการค้าสูงหรือสัดส่วนการค้ากับจีนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Trade/GDP) มากกว่าร้อยละ 5 (จำนวน 11 ประเทศ) ซึ่งประเทศที่มีสัดส่วนการค้ากับจีนต่อ GDP สูงสุด 5 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม สิงคโปร์ มาเลเซีย กัมพูชา และไทย สินค้าส่งออกไปยังจีนที่สำคัญได้แก่ สินค้าขั้นต้น สินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง และสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงเป็นสินค้านำเข้าจากจีนที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าจากอินโดแปซิฟิกไปยังตลาดจีน พบว่า แนวโน้มความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าขั้นต้นและสินค้าทรัพยากรเข้มข้นมีทิศทางลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ ขั้นกลาง และขั้นสูง มีทิศทางเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ระหว่างปีค.ศ. 2013-2017 ประเทศอินโดแปซิฟิกส่วนใหญ่มีศักยภาพการลงทุนต่ำหรือสัดส่วนการลงทุนจากจีนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (FDI/GDP) ต่ำกว่าร้อยละ 5 (จำนวน 10 ประเทศ) ซึ่งประเทศที่มีการสัดส่วนการลงทุนต่อ GDP สูงสุด 5 ประเทศ ได้แก่ ติมอร์ สเปน ลาว ศรีลังกา เมียนมา และสิงคโปร์ โดยการลงทุนส่วนใหญ่ของจีนในอินโดแปซิฟิกเป็นการ

ลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงาน การขนส่ง อสังหาริมทรัพย์ และโลจิสติกส์ เป็นต้น นอกจากนี้ ในช่วงปีค.ศ.2000-2014 จีนได้ให้ความช่วยเหลือเพื่อการค้า (Aid for trade) ในรูปแบบของการให้เงินกู้และสินเชื่อเพื่อการส่งออกแก่อินโดนีเซียทางด้านการพลังงาน การขนส่ง และจัดเก็บสินค้า โดยมีเป้าหมายเพื่อเชื่อมโยงและอำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างประเทศของจีนกับประเทศต่างๆ

ประการที่สอง จากการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผล (Granger Causality Test) พบความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซีย โดย 1) การส่งออกสินค้าจากประเทศอินโดนีเซียไปจีนมีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซียในสองทิศทาง การกระตุ้นและส่งเสริมการผลิตเพื่อการส่งออกสินค้าไปยังประเทศจีนส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซีย ขณะเดียวกันการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซียก็ผลักดันให้การส่งออกสินค้าไปยังจีนขยายตัวหรือเป็นการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบพึ่งพากัน 2) การนำเข้าสินค้าจีนของประเทศอินโดนีเซียมีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซียในทิศทางเดียว การเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซียทำให้เกิดการขยายตัวของการนำเข้าสินค้าจากจีน แต่การนำเข้าสินค้าจากจีนไม่ได้เป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียแต่อย่างใด และ 3) การลงทุนและการให้ความช่วยเหลือจากจีนในอินโดนีเซียมีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซียในทิศทางเดียว การไหลเข้าของทุนและการให้ความช่วยเหลือของจีนในประเทศอินโดนีเซียได้ทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจกับประเทศอินโดนีเซีย แต่การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียไม่ได้เป็นสาเหตุให้เกิดการขยายการลงทุนและการขยายขนาดการให้เงินช่วยเหลือจากจีนในอินโดนีเซียแต่อย่างใด นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาขนาดของผลกระทบของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและการปรับตัวของการเติบโตทางเศรษฐกิจในอินโดนีเซีย พบว่า การส่งเสริมการค้ากับประเทศอินโดนีเซียส่งผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจกับประเทศอินโดนีเซียในระยะยาวมากกว่าระยะสั้นหรือในระยะเวลา 8-10 ปี ขณะที่การดำเนินนโยบายการลงทุนในต่างประเทศและการให้ความช่วยเหลือของจีนต่อประเทศอินโดนีเซียส่งผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจกับประเทศอินโดนีเซียในระยะสั้นหรือในเวลาประมาณ 4 ปี

ประการสุดท้าย จากการประเมินประสิทธิภาพการค้ากับจีนและการลงทุนจากจีนของประเทศอินโดนีเซียด้วยวิธีเส้นพรมแดนเชิงพื้นที่สุ่ม (Stochastic Frontier Analysis) พบว่า ระดับประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศของจีนกับอินโดนีเซียจัดอยู่ในระดับสูง โดยการค้าในช่วงของหุจින්เทาเป็นผู้นำจีนมีระดับประสิทธิภาพสูงกว่าระหว่างปีที่สี่จิ้นผิงเป็นผู้นำจีน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซียระหว่างปีค.ศ.2003-2016 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.74 ถึง 0.79 แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมประเทศอินโดนีเซียทำการค้ากับจีนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเพิ่มการค้ากับจีน (ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด) ได้อีกร้อยละ 21-26 ด้วยปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการค้ากับจีน เช่น ต้นทุนการค้า ขนาดเศรษฐกิจ และความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างกัน เป็นต้น ขณะเดียวกันผลการประเมินประสิทธิภาพการลงทุน แสดงว่า ระดับประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนในอินโดนีเซียจัดอยู่ในระดับต่ำและมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องระหว่างปีค.ศ.2009-2015 ก่อนที่จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกครั้งในปีค.ศ.2016 จากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและการดำเนินโครงการภายใต้ Belt and Road Initiative หรือเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาค่าประสิทธิภาพการลงทุนของประเทศจีนในอินโดนีเซียระหว่างปีค.ศ.2003-2016 มีค่า

อยู่ระหว่าง 0.06 ถึง 0.10 นั่นคือการลงทุนจากจีนเกิดจากการใช้ปัจจัยทางการลงทุนอย่างไม่มีประสิทธิภาพสูงสุด และประเทศอินโดนีเซียก็สามารถเพิ่มการลงทุนจากจีนได้อีกกว่าร้อยละ 90 ด้วยปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการลงทุน เช่น ขนาดเศรษฐกิจ การค้าระหว่างกัน ทรัพยากรทุนและแรงงานโดยเปรียบเทียบ ต้นทุนทางการค้า และต้นทุนทางการลงทุน เป็นต้น อย่างไรก็ตามประเทศอินโดนีเซียควรขยายการค้าและการลงทุนกับจีนเพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การวิจัยในส่วนที่สอง เน้นการสังเคราะห์ผลการวิจัยในส่วนแรกร่วมกับการวิเคราะห์ช่องว่างทางนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีนในด้านของยุทธศาสตร์การลงทุน 3 ประการได้แก่ “การรักษาความได้เปรียบในการส่งออก การเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ในการส่งออก และการกลับเข้าสู่ห่วงโซ่การผลิต” ช่องว่างทางกฎระเบียบและการส่งเสริมการลงทุน 2 ประการได้แก่ “มาตรการการค้าการลงทุนที่ยั่งยืน และการทำความเข้าใจต่อบริบทจีน” ช่องว่างทางนโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน 2 ประการได้แก่ “การเป็นตัวกลางประสานความร่วมมือ และการแสดงบทบาทภายในภูมิภาค” และช่องว่างการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพของภาครัฐ ทั้งนี้ ผลลัพธ์นี้ได้ถูกนำไปออกแบบและเสนอแนะแนวนโยบายทางเศรษฐกิจของไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนตามหลักแนวคิด 3 ประการได้แก่ การบูรณาการด้านการค้าการลงทุนไทย-จีนสู่เศรษฐกิจแบบยั่งยืน (Sustainability) การปรับปรุงประสิทธิภาพการค้าการลงทุน (Efficiency) และการเสริมสร้างการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมภายในภูมิภาค (Connectivity) โดยไทยควรดำเนินนโยบายทั้งเชิงรุกและเชิงรับเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาห่วงโซ่การผลิตร่วมกับจีนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยอย่างยั่งยืน นโยบายเชิงรุกที่สำคัญ ได้แก่ การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าของไทยให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมของจีนให้สามารถเข้าเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การผลิตจีน การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูง และการพัฒนาให้เกิดการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าส่งออกและลดความเหลื่อมล้ำของดุลการค้าระหว่างประเทศ ขณะที่นโยบายเชิงรับที่สำคัญ ได้แก่ การปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐ การสร้างแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาธุรกิจท้องถิ่นรายย่อยและการถ่ายทอดเทคโนโลยี การออกกฎระเบียบเข้ามาควบคุมธุรกิจรูปแบบใหม่ การกำหนดมาตรฐานของการลงทุนและสินค้านำเข้า และการกำหนดเงื่อนไขให้มีการจ้างแรงงาน นอกจากนี้ ไทยควรทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับจีน และผลักดันทุกกรอบความร่วมมือให้ขับเคลื่อนไปพร้อมกันและสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศมหาอำนาจทั้งในด้านของการค้า การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือทางการค้า

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก และ 2) เพื่อเสนอแนะนโยบายทางเศรษฐกิจของไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีน การวิจัยในส่วนแรกเน้นการศึกษาสถานการณ์การค้าและการลงทุนของจีนในประเทศแถบอินโดแปซิฟิก การทดสอบความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิก และการประเมินประสิทธิภาพของการค้าและการลงทุนของจีนในประเทศอินโดแปซิฟิก ผลการศึกษาพบว่า ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ประเทศส่วนใหญ่ในอินโดแปซิฟิกมีศักยภาพการค้าสูงหรือสัดส่วนการค้ากับจีนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมากกว่าร้อยละ 5 แต่มีศักยภาพการลงทุนจากจีนต่ำหรือสัดส่วนการลงทุนจากจีนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่ำกว่าร้อยละ 5 นอกจากนี้จากการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผล พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกมีความสัมพันธ์แบบทิศทางเดียว ยกเว้นการส่งออกสินค้าไปยังจีน ขณะเดียวกันผลจากการประเมินประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนด้วยวิธีเส้นพรมแดนเชิงพื้นที่ พบว่า ระดับประสิทธิภาพการค้าของอินโดแปซิฟิกจัดอยู่ในระดับสูง ขณะที่ระดับประสิทธิภาพการลงทุนจัดอยู่ในระดับต่ำ อย่างไรก็ตาม ประเทศอินโดแปซิฟิกควรขยายการค้าและการลงทุนกับจีนให้มากขึ้นเพื่อทำให้เกิดการใช้ปัจจัยทางการค้าและการลงทุนจากจีนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ การวิจัยนี้ยังได้เสนอแนะนโยบายทางเศรษฐกิจของไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีน ว่าไทยควรดำเนินนโยบายทั้งเชิงรุกและเชิงรับเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาห่วงโซ่การผลิตร่วมกับจีนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยอย่างยั่งยืน โดยนโยบายเชิงรุกที่สำคัญ ได้แก่ การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าของไทยให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมของจีนให้สามารถเข้าเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การผลิตจีน การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูง และการพัฒนาให้เกิดการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าส่งออกและยกระดับห่วงโซ่คุณค่าในภูมิภาค ขณะที่นโยบายเชิงรับที่สำคัญ ได้แก่ การปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐ การสร้างแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาธุรกิจท้องถิ่นรายย่อยและการถ่ายทอดเทคโนโลยี การออกกฎระเบียบเข้ามาควบคุมธุรกิจรูปแบบใหม่ การกำหนดมาตรฐานของการลงทุนและสินค้านำเข้า และการกำหนดเงื่อนไขให้มีการจ้างแรงงาน นอกจากนี้ ไทยควรทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับจีน และผลักดันทุกกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจให้ขับเคลื่อนไปพร้อมกันและสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศมหาอำนาจทั้งในด้านของการค้า การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือทางการค้า

คำสำคัญ: นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การเติบโตทางเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพการค้าและการลงทุน ภูมิภาคอินโดแปซิฟิก

Abstract

This research aims 1) to study and analyze the stylized facts about China's foreign economic policies and Indo-pacific economies and 2) to make economic policy recommendations under China's New Normal. The study first focuses on the stylized facts about trade and foreign direct investment between China and countries in Indo-pacific region; the causality test between China's foreign economic policies and Indo-pacific economic growth; and the measurement in trade and foreign investment efficiency of Indo-pacific economies. Using descriptive statistics, the results show that in the last five years, most of Indo-pacific countries have high level of trade potential (trade to GDP more than 5%), but low level of foreign investment potential (FDI to GDP less than 5%). Moreover, using Granger causality test, the empirical results exhibit that exports to China are the cause and the consequence, respectively, of Indo-pacific economic growth; and imports from China, China's foreign investment, and China's aid for trade have a unidirectional causality relationship with Indo-pacific economic growth. Thereby, using Stochastic Frontier Analysis, the empirical results demonstrate that trade efficiency between China and Indo-pacific countries are at the high level, whereas China's foreign investment flows to Indo-pacific are at the low level. However, Indo-pacific economies should improve the level of trade and investment efficiency (in order to achieve the maximum FDI efficiency). In addition, the study also attempts to make policy recommendations for dealing with China's foreign economic policy. Thai government should be equipped with proactive and passive economic policies to be appropriate and coherent with the China context. Proactive economic policies for the purpose of regional value chain development and sustainable development are related to the production efficiency improvement with innovation and advanced technology; and the development in final-demand-driven manufacturing. Reactive economic policies for the purpose of trade and investment enhancement are related to improving the government's effectiveness and efficiency, driving the build-to-transfer system for local micro-business, imposing modern business law, and enforcing trade, investment and labor standards. Importantly, Thailand should take a leading role in synchronizing the mutual benefits in Southeast Asian region, driving end-to-end economic cooperation in the region and ultimately increasing balance growth in terms of trade, foreign investment, and aid for trade throughout.

Keywords: China's foreign economic policy; Economic growth; Trade and foreign investment efficiency; Indo-pacific region

สารบัญ

บทคัดย่อ

บทสรุปผู้บริหาร

สารบัญตาราง

สารบัญรูป

บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	1-4
1.3 คำนิยาม	1-4
1.4 กระบวนการวิจัย	1-4
 บทที่ 2 นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและประเทศแถบอินโดแปซิฟิก	 2-1
2.1 นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน	2-1
2.1.1 นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศด้านการค้าการลงทุน	2-8
2.1.2 นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศด้านการให้ความช่วยเหลือ	2-9
2.2 นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก	2-10
2.2.1 บทบาทนโยบายต่างประเทศของจีนกับประเทศอินโดแปซิฟิก	2-10
2.2.2 นโยบายระหว่างประเทศและกลไกทางเศรษฐกิจ	2-14
2.2.3 กิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิกต่อผลประโยชน์แห่งชาติ	2-21
 บทที่ 3 สถานการณ์เศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและประเทศแถบอินโดแปซิฟิก	 3-1
3.1 การค้าระหว่างจีนและประเทศแถบอินโดแปซิฟิก	3-1
3.1.1 ภาพรวมการค้าระหว่างอินโดแปซิฟิกและจีน	3-2
3.1.2 สินค้าส่งออกและนำเข้าระหว่างอินโดแปซิฟิกและจีน	3-10
3.1.3 ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าของอินโดแปซิฟิกไปจีน	3-19
3.1.4 การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันระหว่างอินโดแปซิฟิกและจีน	3-23
3.2 การลงทุนโดยตรงของจีนในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก	3-26
3.2.1 ภาพรวมการลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศอินโดแปซิฟิก	3-27
3.2.2 สถานการณ์การลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศแถบอินโดแปซิฟิก ระหว่างปีค.ศ.2003-2007	3-29
3.2.3 สถานการณ์การลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศแถบอินโดแปซิฟิก ระหว่างปีค.ศ.2008-2012	3-31
3.2.4 สถานการณ์การลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศแถบอินโดแปซิฟิก ระหว่างปีค.ศ.2003-2017	3-34
3.2.5 วิเคราะห์การลงทุนของจีนในอินโดแปซิฟิกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติของจีน	3-36

3.2.6 สรุปสถานการณ์การลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศแถบอินโดแปซิฟิก	3-40
3.3 ความช่วยเหลือเพื่อการค้าของจีนต่ออินโดแปซิฟิก	3-41
3.3.1 สถานการณ์ความช่วยเหลือเพื่อการค้าจากจีนในช่วงปีค.ศ.2003-2007	3-43
3.3.2 สถานการณ์ความช่วยเหลือเพื่อการค้าจากจีนในช่วงปีค.ศ.2008-2012	3-44
3.3.3 สรุปสถานการณ์ความช่วยเหลือของจีนต่ออินโดแปซิฟิก	3-46
บทที่ 4 ความสัมพันธ์ของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มอินโดแปซิฟิก	4-1
4.1 บทนำ	4-1
4.2 ทบทวนวรรณกรรมปริทัศน์	4-2
4.2.1 ผลกระทบของความสัมพันธ์ระหว่างการค้าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ	4-2
4.2.2 ผลกระทบของความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนจากต่างประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจ	4-4
4.2.3 ผลกระทบของความสัมพันธ์ระหว่างการให้เงินช่วยเหลือและการเติบโตทางเศรษฐกิจ	4-8
4.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา	4-11
4.4 แบบจำลองและวิธีการประมาณการ	4-12
4.4.1 แบบจำลองการวิจัย	4-12
4.4.2 การรวบรวมข้อมูล	4-12
4.4.3 วิธีการวิจัย	4-13
4.5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนและกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิก	4-16
4.5.1 ผลการทดสอบคุณลักษณะของข้อมูล (Stationary test)	4-16
4.5.2 การทดสอบความเหมาะสมของค่าความช้า Optimal lag length	4-17
4.5.3 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration test)	4-18
4.5.4 การทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปร (Granger causality test)	4-19
4.5.5 การวิเคราะห์การตอบสนองของการเติบโตทางเศรษฐกิจต่อการแปรปรวนของนโยบายเศรษฐกิจ	4-23
4.5.6 การวิเคราะห์แยกส่วนประกอบความแปรปรวนของการเติบโตทางเศรษฐกิจและนโยบายเศรษฐกิจ	4-24
4.6 Robustness check	4-25
4.6.1 ด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์	4-25
4.6.2 ด้านศักยภาพการค้า	4-27
4.6.3 ด้านศักยภาพการลงทุน	4-28
4.6.4 ด้านขนาดรายได้ต่อประชากร	4-29
4.7 สรุปผลความสัมพันธ์ของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนที่มีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดแปซิฟิก	4-31
4.8 บทวิเคราะห์	4-33
4.8.1 ความสามารถในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับจีน (China-led growth)	4-33
4.8.2 ศักยภาพการเปลี่ยนผ่านเพื่อเข้าสู่ความสมดุลของระบบเศรษฐกิจ (Balanced growth)	4-34

บทที่ 5 ประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซีย	5-1
5.1 บทนำ	5-1
5.2 ทบทวนวรรณกรรมปริทัศน์	5-2
5.2.1 แบบจำลองการวัดประสิทธิภาพด้วยวิธีเส้นพรมแดนเชิงพื้นที่	5-2
5.2.2 การวัดประสิทธิภาพทางการค้าระหว่างประเทศ	5-6
5.2.3 การวัดประสิทธิภาพทางการลงทุนจากต่างประเทศ	5-9
5.2.4 การวัดประสิทธิภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจจากการค้าและการลงทุน	5-11
5.2.5 กรอบการศึกษา	5-12
5.3 แบบจำลองและวิธีการประมาณการ	5-13
5.3.1 แบบจำลองประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศ	5-13
5.3.2 แบบจำลองประสิทธิภาพการลงทุนจากต่างประเทศ	5-14
5.4 การรวบรวมข้อมูล	5-15
5.5 ผลการศึกษา	5-17
5.5.1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซีย	5-19
5.5.2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการลงทุนจากประเทศจีนในกลุ่มประเทศอินโดนีเซีย	5-26
5.6 บทวิเคราะห์	5-36
5.6.1 การพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าทางเศรษฐกิจภายใต้กรอบประสิทธิภาพการค้าและการลงทุน	5-36
5.6.2 การสนับสนุนที่เหมาะสมต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการค้าและการลงทุน	5-38
 บทที่ 6 แนวนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน	 6-1
6.1 บทนำ	6-1
6.2 ทบทวนวรรณกรรมปริทัศน์	6-1
6.2.1 หลักการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	6-2
6.2.2 แนวทางการกำหนดนโยบายการลงทุนระหว่างประเทศ	6-4
6.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6-9
6.3 กรอบการศึกษา	6-11
6.4 วิธีการศึกษา	6-11
6.5 แนวนโยบายเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน	6-12
6.5.1 ยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนระหว่างไทยและจีน	6-12
6.5.2 กฎระเบียบและการส่งเสริมการลงทุน	6-15
6.5.3 นโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	6-17
6.6 การวิเคราะห์ช่องว่างของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทย	6-19
6.6.1 ช่องว่างยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนระหว่างไทยและจีน	6-19
6.6.2 ช่องว่างกฎระเบียบและการส่งเสริมการลงทุนของไทยและจีน	6-22
6.6.3 ช่องว่างนโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	6-26
6.6.4 ช่องว่างประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการลงทุน	6-28

6.7 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	6-28
-------------------------	------

บทที่ 7 สรุปและข้อเสนอแนะ	7-1
7.1 สรุปผลการศึกษาจีนและอินโดนีเซีย	7-2
7.1.1 นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อภูมิภาคอินโดนีเซีย	7-1
7.1.2 สถานการณ์การค้า การลงทุน และความช่วยเหลือระหว่างจีนและภูมิภาคอินโดนีเซีย	7-1
7.1.3 การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซีย	7-3
7.1.4 ประสิทธิภาพการค้าการลงทุนจากจีนของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก	7-4
7.2 สรุปแนวโน้มนโยบายเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน	7-6

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

- ก. สถิติการค้าระหว่างอินโดนีเซียและจีน
- ข. ผลการทดสอบข้อมูลในแบบจำลองของ Robustness Check
- ค. รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

สารบัญตาราง

ตารางที่ 2-1 การใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Measures: NTMs) ของจีนต่ออินโดนีเซียในรูปแบบความสัมพันธ์ทวิภาคี	2-17
ตารางที่ 2-2 การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างจีนและอินโดนีเซียต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซีย	2-22
ตารางที่ 2-3 อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของการค้า การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือของจีนต่อประเทศอินโดนีเซียต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน ระหว่างปีค.ศ.2013-2017	2-25
ตารางที่ 3-1 ภาพรวมการค้าระหว่างอินโดนีเซียกับจีนระหว่างปีค.ศ.1998-2002	3-3
ตารางที่ 3-2 ภาพรวมการค้าระหว่างอินโดนีเซียกับจีนระหว่างปีค.ศ.2003-2007	3-4
ตารางที่ 3-3 ภาพรวมการค้าระหว่างอินโดนีเซียกับจีนระหว่างปีค.ศ.2008-2012	3-5
ตารางที่ 3-4 ภาพรวมการค้าระหว่างอินโดนีเซียกับจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2017	3-6
ตารางที่ 3-5 สรุปการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนการค้าระหว่างอินโดนีเซียกับจีนในแต่ละช่วงเวลาระหว่างปีค.ศ.1998 -2017	3-7
ตารางที่ 3-6 สรุปการเปลี่ยนแปลงของอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของการค้าระหว่างอินโดนีเซียกับจีนในแต่ละช่วงเวลาระหว่างปีค.ศ.1998 -2017	3-8
ตารางที่ 3-7 สรุปการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนการค้าต่อ GDP ระหว่างอินโดนีเซียกับจีนในแต่ละช่วงเวลาระหว่างปีค.ศ.1998 -2017	3-9
ตารางที่ 3-8 สัดส่วนการส่งออกและนำเข้าสินค้าของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของจีนระหว่างปีค.ศ.1998-2017	3-18
ตารางที่ 3-9 สถานการณ์การลงทุนจากจีนในอินโดนีเซียระหว่างปีค.ศ.2003-2007	3-30
ตารางที่ 3-10 สถานการณ์การลงทุนจากจีนในอินโดนีเซียระหว่างปีค.ศ.2008-2012	3-32
ตารางที่ 3-11 สถานการณ์การลงทุนจากจีนในอินโดนีเซียระหว่างปีค.ศ.2013-2017	3-34
ตารางที่ 3-12 การให้ความช่วยเหลือเพื่อการค้าของจีนต่ออินโดนีเซียระหว่างปีค.ศ.2003-2007	3-43
ตารางที่ 3-13 จำแนกรูปแบบของความช่วยเหลือเพื่อการค้าของจีนต่ออินโดนีเซียระหว่างปีค.ศ.2003-2007	3-43
ตารางที่ 3-14 การให้ความช่วยเหลือเพื่อการค้าของจีนต่ออินโดนีเซียระหว่างปีค.ศ.2008-2012	3-44
ตารางที่ 3-15 จำแนกรูปแบบของความช่วยเหลือเพื่อการค้าของจีนต่ออินโดนีเซียระหว่างปีค.ศ.2008-2012	3-45
ตารางที่ 4-1 ค่าสถิติพรรณนาของตัวแปรในแบบจำลอง	4-13
ตารางที่ 4-2 ผลการทดสอบ Panel unit root ที่ระดับ Level และผลต่างระดับที่ 1 (First differential)	4-16
ตารางที่ 4-3 ผลการหา Optimal lag length โดย VAR Model	4-17
ตารางที่ 4-4 ผลการทดสอบ Panel Cointegration ด้วยวิธี Pedroni residual cointegration test	4-18
ตารางที่ 4-5 ผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปร	4-20
ตารางที่ 4-6 ผลการวิเคราะห์โดยแยกส่วนประกอบความแปรปรวน	4-25
ตารางที่ 4-7 ผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปร แยกตามที่ตั้งทางภูมิศาสตร์	4-26
ตารางที่ 4-8 ผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปร แยกตามศักยภาพการค้า	4-27
ตารางที่ 4-9 ผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปร แยกตามศักยภาพการลงทุน	4-29
ตารางที่ 4-10 ผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปร แยกตามขนาดรายได้ต่อประชากร	4-30

ตารางที่ 4-11 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซียกับและนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน	4-31
ตารางที่ 5-1 การประมาณค่าแบบจำลอง Stochastic frontier with time-invariant และ time-varying technical inefficiency	5-4
ตารางที่ 5-2 งานศึกษาประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุนด้วยวิธีการ Stochastic Frontier Analysis	5-5
ตารางที่ 5-3 ค่าสถิติพรรณนาของตัวแปรในแบบจำลอง	5-15
ตารางที่ 5-4 ผลการประเมินประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซียด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time-varying technical inefficiency	5-18
ตารางที่ 5-5 ผลการประเมินประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซียด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time-invariant technical inefficiency	5-21
ตารางที่ 5-6 Efficiency scores ของการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซียระหว่างปีค.ศ.2003-2016	5-23
ตารางที่ 5-7 ค่าเฉลี่ย Efficiency scores ของการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซีย แยกตามระยะเวลา	5-25
ตารางที่ 5-8 ผลการประเมินประสิทธิภาพการลงทุนจากประเทศจีนในอินโดนีเซียด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time-varying technical inefficiency	5-27
ตารางที่ 5-9 ผลการประเมินประสิทธิภาพการลงทุนจากประเทศจีนในอินโดนีเซียด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time-invariant technical inefficiency	5-31
ตารางที่ 5-10 Efficiency scores ของการลงทุนของจีนในประเทศอินโดนีเซีย (ยกเว้นภูมิภาค มัลดีฟส์) ระหว่างปีค.ศ.2003-2016	5-34
ตารางที่ 5-11 ค่าเฉลี่ย Efficiency scores ของการลงทุนของจีนในประเทศอินโดนีเซีย (ยกเว้นภูมิภาค มัลดีฟส์) แยกตามระยะเวลา	5-35
ตารางที่ 5-12 อัตราการเติบโตของระดับประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนจากจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2016	5-37
ตารางที่ 6-1 ความสัมพันธ์ระหว่างช่องว่างยุทธศาสตร์ไทย-จีน และลำดับความสำคัญของความร่วมมือ BRI	6-31

สารบัญรูป

รูปที่ 1-1 อัตราการเติบโตของการค้าระหว่างจีนกับอินโดแปซิฟิกและโลก	1-2
รูปที่ 1-2 อัตราการเติบโตของการลงทุนจากจีนในอินโดแปซิฟิกและโลก	1-3
รูปที่ 2-1 เครือข่ายเส้นทางโครงการริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative)	2-7
รูปที่ 2-2 มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจีนกับประเทศอินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ.2001-2017	2-16
รูปที่ 2-3 การลงทุนโดยตรงสะสมของประเทศจีนในอินโดแปซิฟิก ระหว่างปีค.ศ.2003-2016	2-19
รูปที่ 2-4 มูลค่าการให้ความช่วยเหลือต่างประเทศของจีนในอินโดแปซิฟิกในรูปแบบโครงการที่สำคัญระหว่างปีค.ศ.2002-2015	2-21
รูปที่ 3-1 มูลค่าการส่งออกสินค้าจากอินโดแปซิฟิกไปจีน	3-11
รูปที่ 3-2 สัดส่วนการส่งออกสินค้าจากอินโดแปซิฟิกไปจีน	3-11
รูปที่ 3-3 มูลค่าการนำเข้าสินค้าจากอินโดแปซิฟิกไปจีน	3-11
รูปที่ 3-4 สัดส่วนการนำเข้าสินค้าจากอินโดแปซิฟิกไปจีน	3-11
รูปที่ 3-5 สัดส่วนของการส่งออกสินค้าของอินโดแปซิฟิกไปจีนระหว่างปีค.ศ.1998-2002	3-12
รูปที่ 3-6 สัดส่วนของการนำเข้าสินค้าของอินโดแปซิฟิกไปจีนระหว่างปีค.ศ.1998-2002	3-13
รูปที่ 3-7 สัดส่วนของการส่งออกสินค้าของอินโดแปซิฟิกไปจีนระหว่างปีค.ศ.2003-2007	3-14
รูปที่ 3-8 สัดส่วนของการนำเข้าสินค้าของอินโดแปซิฟิกไปจีนระหว่างปีค.ศ.2003-2007	3-14
รูปที่ 3-9 สัดส่วนของการส่งออกสินค้าของอินโดแปซิฟิกไปจีนระหว่างปีค.ศ.2008-2012	3-15
รูปที่ 3-10 สัดส่วนของการนำเข้าสินค้าของอินโดแปซิฟิกไปจีนระหว่างปีค.ศ.2008-2012	3-16
รูปที่ 3-11 สัดส่วนของการส่งออกสินค้าของอินโดแปซิฟิกไปจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2017	3-17
รูปที่ 3-12 สัดส่วนของการนำเข้าสินค้าของอินโดแปซิฟิกไปจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2017	3-17
รูปที่ 3-13 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกสินค้าระหว่างปีค.ศ.1998-2017	3-19
รูปที่ 3-14 ดัชนี RCA การส่งออกสินค้าขั้นต้นของอินโดแปซิฟิกไปจีน	3-20
รูปที่ 3-15 ดัชนี RCA การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นของอินโดแปซิฟิกไปจีน	3-21
รูปที่ 3-16 ดัชนี RCA การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำของอินโดแปซิฟิกไปจีน	3-21
รูปที่ 3-17 ดัชนี RCA การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลางของอินโดแปซิฟิกไปจีน	3-22
รูปที่ 3-18 ดัชนี RCA การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงของอินโดแปซิฟิกไปจีน	3-23
รูปที่ 3-19 การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของอินโดแปซิฟิกกับจีนในสินค้าขั้นต้น	3-24
รูปที่ 3-20 การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของอินโดแปซิฟิกกับจีนในสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น	3-24
รูปที่ 3-21 การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของอินโดแปซิฟิกกับจีนในสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ	3-25
รูปที่ 3-22 การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของอินโดแปซิฟิกกับจีนในสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง	3-25
รูปที่ 3-23 การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของอินโดแปซิฟิกกับจีนในสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง	3-26
รูปที่ 3-24 สัดส่วนการลงทุนของจีนในอินโดแปซิฟิกต่อมูลค่าการลงทุนทั้งหมดของจีน	3-27
รูปที่ 3-25 อัตราการเติบโตของการลงทุนจากจีนในอินโดแปซิฟิกและโลก	3-27
รูปที่ 3-26 อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมต่อปีของการลงทุนจีน	3-28
รูปที่ 3-27 สัดส่วนการลงทุนของจีนในอินโดแปซิฟิกแบ่งตามภาคอุตสาหกรรม	3-29
รูปที่ 3-28 มูลค่าความช่วยเหลือสะสมของจีนทั่วโลกระหว่างปีค.ศ.2000-2014	3-42

รูปที่ 3-29 มูลค่าความช่วยเหลือสะสมของจีนต่ออินโดนีเซียปีระหว่างปีค.ศ.2000-2014	3-42
รูปที่ 4-1 กรอบการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจ	4-11
รูปที่ 4-2 ผลการวิเคราะห์ปฏิกิริยาการตอบสนองต่อความแปรปรวน	4-23
รูปที่ 5-1 กรอบการศึกษาประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศด้วยวิธี Stochastic Frontier Analysis	5-12
รูปที่ 5-2 ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการค้าระหว่างจีนและอินโดนีเซียปีระหว่างปีค.ศ.2003-2016	5-22
รูปที่ 5-3 ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนในอินโดนีเซียปีระหว่างปีค.ศ.2003-2016	5-32
รูปที่ 6-1 กรอบการศึกษาแนวทางนโยบายทางเศรษฐกิจของไทยภายใต้นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน	6-11

บทที่ 1

บทนำ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

นับตั้งแต่เปลี่ยนผ่านมาครั้งศตวรรษจากการดำเนินนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจและการเปิดประเทศของจีน ปัจจุบันจีนได้ก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกและภูมิภาคเอเชียที่มีขนาดเศรษฐกิจหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ในปีค.ศ.2017 ใหญ่เป็นอันดับสองรองจากสหรัฐอเมริกา และคาดว่าจะในอีก 12 ปีข้างหน้าหรือในปีค.ศ. 2030 เศรษฐกิจจีนจะมีขนาดใหญ่กว่าเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาด้วย (GCP and CEBR, 2017) พร้อมทั้งเป็นฐานทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่สำคัญของโลกและมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง จีนไม่เพียงดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เน้นให้ความสำคัญต่อการวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ และขยายความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ หากแต่ยังดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นด้านการค้าระหว่างประเทศ การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือต่อประเทศต่างๆ ทั่วโลก

การดำเนินนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศของจีนตั้งแต่ผู้นำจีนรุ่นที่ 1 ภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตง (ค.ศ.1949-1959) จนกระทั่งจีนก้าวเข้าสู่ภายใต้การนำของสีจิ้นผิงผู้นำรุ่นที่ 5 (ค.ศ.2013-จนถึงปัจจุบัน) การพัฒนาเศรษฐกิจของจีนได้มีการเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมที่ควบคุมจากส่วนกลาง (Centrally commanded economy) ภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตง จนกระทั่งภายใต้การนำของรุ่นที่ 2 เต็งเสี่ยวผิงได้มีการปฏิรูปเศรษฐกิจจีนให้เป็นสังคมนิยมที่ทันสมัย โดยนำกลไกตลาดแบบทุนนิยมมาประยุกต์ใช้กับระบบเศรษฐกิจแบบผสมที่จีนเรียกว่า “สังคมนิยมที่ใช้กลไกตลาด” (Market Socialism) และการเปิดกว้างทางเศรษฐกิจจีนที่มีการเปิดประเทศรับการลงทุนจากต่างประเทศและการค้าเสรีระหว่างประเทศมากขึ้น นำไปสู่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคี เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างประเทศและยุทธศาสตร์ก้าวออกไปลงทุนต่างประเทศของจีน ซึ่งผลการปฏิรูปเศรษฐกิจทำให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และเป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่จีนนำมาพัฒนาประเทศจนถึงปัจจุบัน

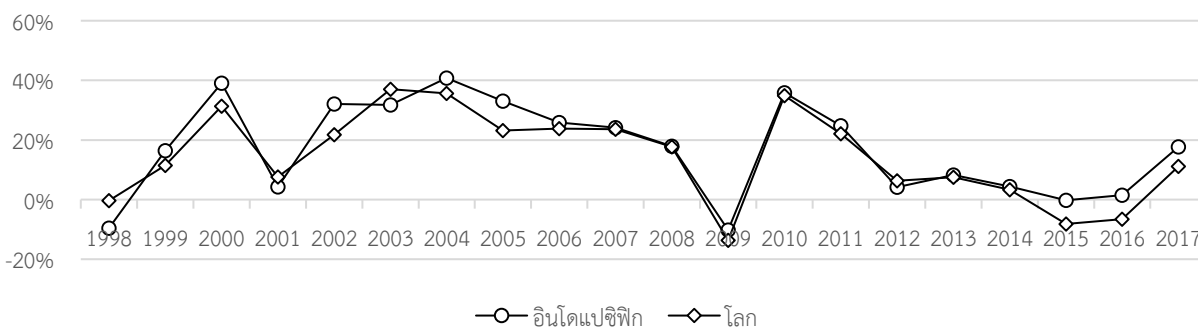
ขณะที่นโยบายต่างประเทศของจีนพยายามเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านและองค์กรความร่วมมือต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงระหว่างประเทศ การเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ของจีนส่งผลให้เศรษฐกิจจีนมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ บทบาทการเงิน และการให้ความช่วยเหลือต่างประเทศของจีน ภายใต้การนำของหูจิ่นเทาผู้นำรุ่นที่ 4 ของจีน (ค.ศ.2003-2012) ก้าวเข้ามามีอำนาจทางการเมืองในช่วงที่จีนได้ก้าวเข้าไปสู่เศรษฐกิจโลก จึงทำให้การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของจีนนั้นต้องปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ กฎหมาย และกฎระเบียบให้สอดคล้องและรองรับการเปิดเสรีภาคการค้า การลงทุน และการเงินการธนาคาร ซึ่งผลกระทบของการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกนั้นเป็นไปในทิศทางบวก เนื่องจากความได้เปรียบในการผลิตเพื่อการส่งออก และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นทำให้จีนได้เรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตและวิธีการจัดการจากต่างประเทศ รวมถึงการแข่งขันที่มากขึ้นของอุตสาหกรรมทำให้รัฐวิสาหกิจของจีนต้องปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลดีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของจีนตามไปด้วย (Chow, 2015) ทำให้เศรษฐกิจจีนภายใต้การนำของหูจิ่นเทามีการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างสูงไม่ว่าจะเป็นด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

ปัจจุบันประเทศจีนก้าวเข้าสู่ภายใต้การนำของสีจิ้นผิงผู้นำรุ่นที่ 5 (ค.ศ.2013-จนถึงปัจจุบัน) ซึ่งในช่วงการนำของสีจิ้นผิงนั้นจำเป็นต้องเผชิญกับความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ภาวะการผลิตมากเกินไป (Over supply) จากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่เน้นการลงทุนและการผลิตของอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ขณะที่

การบริโภครายในประเทศค่อนข้างต่ำและการชะลอตัวของการเติบโตทางเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้จีนเกิดภาวะอุปทานส่วนเกิน รวมทั้งภาวะสงครามการค้า (Trade war) ที่จีนได้รับแรงกดดันจากประเทศคู่ค้าเกี่ยวกับการส่งออกของจีนในราคาที่ท่วมตลาด ทำให้จีนจึงได้มีการปรับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจจีนด้วยการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้มีความสมดุลมากขึ้น โดยลดการพึ่งพาการส่งออกและเพิ่มการบริโภคภายในประเทศและภาคบริการ รวมถึงการชะลอการเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง และลดการพึ่งพาการส่งออกและเพิ่มการบริโภคภายในประเทศและภาคบริการ และการชะลอการเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจีน ฉบับที่ 13 (ค.ศ.2016-2020) (Brodsgaard and Rutten, 2017) นโยบายและกลยุทธ์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อภูมิภาคต่างๆ ภายใต้ชื่อ “Going out strategy” ได้ถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่องและทันท่วงที่ไม่ว่าจะเป็นนโยบายที่เน้นการส่งออก การนำเข้า การลงทุนในต่างประเทศ และการให้ความช่วยเหลือทางการค้ากับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคของโลก โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ (ภูมิภาคอินโดแปซิฟิก) ที่มีความเชื่อมโยงทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์กับประเทศจีน

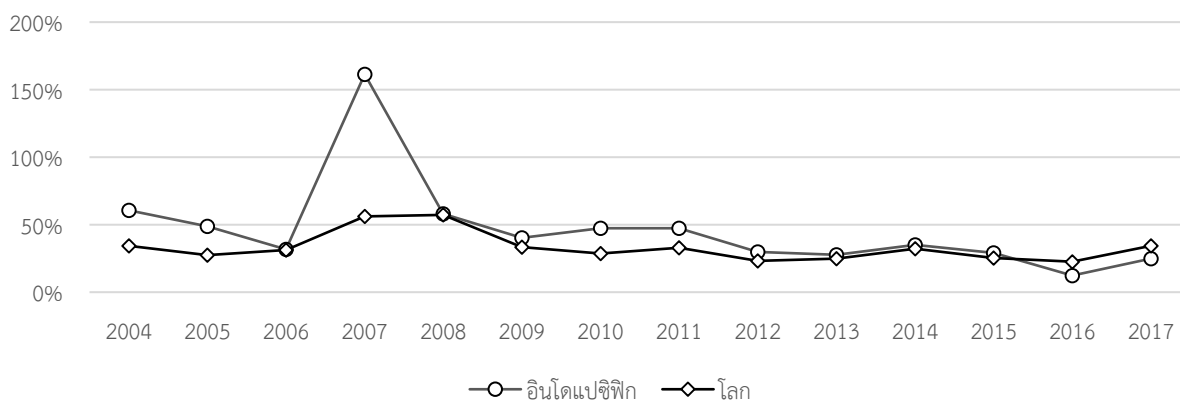
ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างจีนและประเทศต่างๆ ในอินโดแปซิฟิกทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปีค.ศ.1995 มูลค่าการค้ารวมอยู่ที่ 22,470 ล้านดอลลาร์ เพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ 558,064 ล้านดอลลาร์ ในปีค.ศ.2017 สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการด้านการค้าระหว่างกัน แม้ว่ามูลค่าการค้ารวมระหว่างจีนกับอินโดแปซิฟิกในช่วงปีค.ศ.1995-2017 มีสัดส่วนที่ต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับการค้าระหว่างจีนกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก (รูปที่ 1-1) แต่ในช่วงปีค.ศ.2013-2017 อัตราการเติบโตของการค้าระหว่างจีนกับอินโดแปซิฟิกขยายตัวสูงกว่าการค้าระหว่างจีนกับประเทศในโลก นอกจากนี้ระหว่างปีค.ศ.1998-2017 อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสม (Compound Average Growth Rate) ของการค้าอยู่ที่ร้อยละ 17.56 ขณะที่การค้าระหว่างประเทศของจีนกับโลกอยู่ที่ร้อยละ 14.29 เมื่อพิจารณาตามช่วงเวลา พบว่า ช่วงการดำเนินนโยบายเปิดประเทศของจีนปีค.ศ.1993-2000 จีนมีการขยายการค้ากับประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกค่อนข้างสูง และเป็นการขยายการส่งออกสินค้าไปจีนมากกว่าการนำเข้าสินค้าจากจีน เนื่องจากเป็นช่วงที่จีนเปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศและมีการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศเพื่อนำมาใช้ในการอุตสาหกรรมการผลิตของประเทศ และหลังจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกของจีน การค้าระหว่างจีนกับอินโดแปซิฟิกมีการเติบโตอย่างก้าวกระโดด โดยเฉพาะในช่วงปีค.ศ.2001-2011 ทำให้เศรษฐกิจจีนขยายตัวอย่างรวดเร็วและเป็นฐานการผลิตและการส่งออกที่สำคัญของโลก (ยกเว้นปีค.ศ.2008-2009 ที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลก) อย่างไรก็ตาม หลังจากการเข้ารับตำแหน่งของประธานาธิบดีสีจิ้นผิงตั้งแต่ปีค.ศ.2012-2016 เศรษฐกิจจีนเข้าสู่การชะลอตัวทำให้การเติบโตของการนำเข้าและการส่งออกกับประเทศในอินโดแปซิฟิกลดลงตามไปด้วย

รูปที่ 1-1 อัตราการเติบโตของการค้าระหว่างจีนกับอินโดแปซิฟิกและโลก

ที่มา : UNCTAD (2018)

รูปที่ 1-2 อัตราการเติบโตของการลงทุนจากจีนในอินโดแปซิฟิกและโลก

ที่มา: MOFCOM (2018)

ด้านการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของจีน ก่อนปีค.ศ.1985 รัฐบาลจีนอนุญาตให้เฉพาะรัฐวิสาหกิจและองค์กรท้องถิ่นของรัฐบาลเท่านั้นที่สามารถไปลงทุนยังต่างประเทศได้ ต่อมาภายหลังรัฐบาลจีนมีความยืดหยุ่นมากขึ้นและอนุญาตให้องค์กรเอกชนสามารถออกไปลงทุนในต่างประเทศ ทำให้การเข้าไปลงทุนในต่างประเทศของจีนเพิ่มขึ้นแม้ว่ามูลค่าการลงทุนยังคงไม่สูงมากนัก ต่อมาในปีค.ศ.2002 รัฐบาลจีนผลักดันยุทธศาสตร์ “ก้าวออกไป” หรือ Going global ส่งผลให้เกิดการหลั่งไหลของทุนจีนไปยังภูมิภาคต่างๆ ของโลก (Cheung และ Suny, 2009) ซึ่งอินโดแปซิฟิกก็เป็นหนึ่งในภูมิภาคที่ได้รับการลงทุนจากจีนสูงขึ้น จากข้อมูลทางสถิติของกระทรวงพาณิชย์ประเทศจีน MOFCOM ในปีค.ศ.2003 แสดงให้เห็นว่า การลงทุนของจีนในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกมีมูลค่า 632 ล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.94 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมดของจีนในโลก และเพิ่มขึ้นเป็น 101,339 ล้านเหรียญสหรัฐในปีค.ศ.2017 ทำให้สัดส่วนสูงขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 5.88 และมีอัตราการเติบโตสะสมเฉลี่ยต่อปีของการลงทุนจากจีนไปอินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ.2003-2017 อยู่ที่ร้อยละ 43.71 โดยในช่วงปีค.ศ.2008-2017 อัตราการเติบโตของการลงทุนจากจีนในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกใกล้เคียงกับการขยายตัวการลงทุนของจีนในโลก (รูปที่ 1-2) ที่สำคัญในช่วงเวลาดังกล่าว อัตราการเติบโตของการลงทุนจากจีนทั้งในอินโดแปซิฟิกและทั่วโลกมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงทิศทางการลงทุนโดยรวมของจีนที่ลดลง

การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนไม่เพียงแต่มุ่งเน้นการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศเท่านั้น การให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศของจีนเป็นหนึ่งในนโยบายที่สำคัญสำหรับการขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจที่มักจะผูกพันไปพร้อมกันผ่านนโยบายต่างประเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานนโยบายต่างประเทศด้วยกลไกทางเศรษฐกิจ (Economic Statecraft) ของจีน ทั้งนี้จากรายงานของฐานข้อมูล China Aid Data (2017) จีนให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือทวีปแอฟริกาและเอเชียเป็นสำคัญ โดยการให้ความช่วยเหลือของจีนในอินโดแปซิฟิกที่เป็นส่วนหนึ่งของเอเชียนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ในด้านพลังงานและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และมีรูปแบบการให้เงินกู้เป็นหลัก อีกทั้งด้วยภูมิรัฐศาสตร์ทำให้อินโดแปซิฟิกเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่สำคัญของจีนทั้งในปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากอยู่ในเครือข่ายเส้นทางโครงการ Belt and Road Initiative ที่ปัจจุบันจีนได้ดำเนินการทำข้อตกลงกับประเทศต่างๆ เกี่ยวกับการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งทั้งทางบกและทางน้ำในอินโดแปซิฟิก ที่ผ่านมามีการดำเนินงานนโยบายต่างประเทศด้วยกลไกทางเศรษฐกิจตามโครงการ Belt and Road Initiative ของจีน อินโดแปซิฟิกเปรียบเสมือนเป็นพื้นที่ทดลองของจีนในการเข้ามาดำเนินการทางเศรษฐกิจก่อนพื้นที่อื่นๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้น นับตั้งแต่ประเทศจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก ส่งผลให้เศรษฐกิจจีนขยายตัวเพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเป็นการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ แม้ว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจโลกได้เข้าสู่การชะลอตัว

จากวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเงิน ผู้นำจีนปัจจุบันได้พยายามรักษาสมดุลทางเศรษฐกิจของประเทศผ่านการดำเนินนโยบายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นยุทธศาสตร์ “One Belt One Road” ที่เป็นการสร้าง “ความเชื่อมโยง” (Connectivity) และ “ความร่วมมือ” (Cooperation) รอบด้านกับนานาประเทศ ยุทธศาสตร์ Made in China 2025 ที่จะผลักดันให้จีนกลายเป็นมหาอำนาจด้านอุตสาหกรรมและการผลิตของโลก และนำไปสู่ความฝันของจีน (Chinese Dream) ซึ่งทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในโลก โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินนโยบายและยุทธศาสตร์เศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน นำมาสู่ประเด็นการศึกษาที่น่าสนใจคือ บทบาทของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนที่มุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าการค้า การขยายการลงทุนในต่างประเทศ และการให้ความช่วยเหลือเพื่อการค้า (Aid for trade) เพื่อเร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเติบโตทางเศรษฐกิจ และประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก รวมทั้งแนวทางในการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์และความสำคัญของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก
- 1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก
- 1.2.3 เพื่อเสนอแนะนโยบายทางเศรษฐกิจของไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีน

1.3 คำนิยาม

อินโดแปซิฟิก หมายถึง กลุ่มประเทศที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (11 ประเทศ) และภูมิภาคเอเชียใต้ (8 ประเทศ) ประกอบด้วย ประเทศบรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย สปป.ลาว มาเลเซีย เมียนมา ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย ติมอร์ตะวันออก เวียดนาม ออสเตรเลีย บังกลาเทศ ภูฏาน อินเดีย มัลดีฟส์ เนปาล ปากีสถาน และ ศรีลังกา โดยการศึกษาครั้งนี้ได้มองมุมของภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-economics) ของจีนกับอินโดแปซิฟิก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญและมีบทบาทต่อโครงการ Belt and Road Initiative (BRI) ที่สามารถเชื่อมโยงจีนไปยังภูมิภาคอื่นๆ รวมถึงเป็นฐานการผลิตและตลาดที่สำคัญของจีนในทางเศรษฐกิจ

นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ หมายถึง การดำเนินงานนโยบายต่างประเทศด้วยกลไกทางเศรษฐกิจ (Economic Statecraft) ของจีน ผ่านการสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจด้วยเครื่องมือทางเศรษฐกิจ 3 รูปแบบ ได้แก่ การค้าระหว่างประเทศ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และการให้ความช่วยเหลือ

1.4 กระบวนการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษา “นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อบริบทใหม่ของเศรษฐกิจในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก” ซึ่งมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งเน้นหาข้อค้นพบรวบรวมข้อเท็จจริงและทดลองเพื่อหาเหตุและผล รวมถึงแนวนโยบายทางเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย โดยมีประเด็นการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัยซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาสถานการณ์และความสำคัญของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก

เป็นการศึกษาสถานการณ์และบทบาทความสำคัญของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนด้านการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของจีน และการให้เงินช่วยเหลือของจีนกับประเทศต่างๆในภูมิภาคที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและบริบททางเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก ตลอดจนกฎระเบียบทางการค้าและการลงทุน การอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

การรวบรวมข้อมูล : ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนกับประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก 19 ประเทศ และบริบททางการเมืองระหว่างประเทศของจีน ข้อมูลทางเศรษฐกิจของประเทศจีนและประเทศสำคัญๆในอินโดแปซิฟิก ซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูลและสถิติจากเอกสารที่มีการเผยแพร่ของหน่วยงาน เช่น ฐานข้อมูล CEIC, UNCTAD Database, OECD Stat., World Development Indicators ของ World Bank, MOFCOM หรือกระทรวงพาณิชย์ของประเทศไทย, China Global Investment Tracker ของ The Heritage Foundation และ AidData ของ Institute for Theory & Practice of International Relations, Scotland รวมถึงวารสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือพิมพ์ หรือเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และข้อมูลการเผยแพร่ด้านข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจากหน่วยงานและเอกสารวิชาการต่างๆ โดยรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพย้อนหลังประมาณ 22 ปี (ค.ศ.1995-2017) เช่น อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ การส่งออก การนำเข้า การลงทุนจากต่างประเทศ และการให้เงินช่วยเหลือในต่างประเทศ รวมทั้งกฎระเบียบทางการค้าและการลงทุน การอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และบทบาททางการเมืองระหว่างประเทศของจีน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล : ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือเชิงปริมาณที่นำมาใช้เป็นสถิติอย่างง่ายในการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศ และการให้ความช่วยเหลือ และดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการส่งออก (Revealed comparative advantage index) และดัชนีการค้าในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Intra-industry trade index) จากนั้นนำมาเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ

ผลการศึกษาและประโยชน์ที่ได้รับ : ผลการศึกษาในประเด็นที่ 1 สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษา “ความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก” ตลอดจนเป็นข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคธุรกิจที่จะนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก

เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกจำนวน 19 ประเทศ ทั้งด้านการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของจีน และการให้เงินช่วยเหลือของจีน เพื่อนำไปสู่การชี้วัดระดับความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก

การรวบรวมข้อมูล : เป็นการรวบรวมข้อมูลสถิติจากเอกสารที่มีการเผยแพร่ของหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ ฐานข้อมูล UNCTAD Database และฐานข้อมูล CEIC Database ที่รวบรวมโดย The Ministry of Commerce of the People's

Republic of China (MOFCOM) ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 ประกอบด้วยข้อมูลการเติบโตทางเศรษฐกิจ การนำเข้า การส่งออก การลงทุนโดยตรงจากจีน และการให้ความช่วยเหลือของประเทศจีนกับประเทศอินโดนีเซีย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล : เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative analysis) ด้วยการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของการส่งออกสินค้าไปจีน การนำเข้าสินค้าจากจีน การลงทุนจากจีน และการให้ความช่วยเหลือของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในภูมิภาคอินโดนีเซียด้วยวิธี Granger causality test รวมทั้งการประเมินผลกระทบของความสัมพันธ์ดังกล่าวด้วยการวิเคราะห์ Impulse Response Function และ Variance Decomposition Analysis

ผลการศึกษาและประโยชน์ที่ได้รับ : ผลการวิเคราะห์ในประเด็นที่ 2 สามารถนำไปใช้ประกอบการประเมินประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในภูมิภาคอินโดนีเซีย ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคธุรกิจที่สามารถระบุระดับความสัมพันธ์ของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคอินโดนีเซีย ภาครัฐสามารถใช้ผลการศึกษาดังกล่าวในการวางกรอบนโยบายเศรษฐกิจและความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม ขณะที่ภาคเอกชนและภาคธุรกิจสามารถใช้ผลการศึกษาเป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศอีกด้วย

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจของจีนในกลุ่มประเทศอินโดนีเซีย

เป็นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจจากกิจกรรมทางการค้าและการลงทุนของจีนและกลุ่มประเทศอินโดนีเซีย เพื่อแสดงความเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนในภูมิภาคอินโดนีเซียกับการยกระดับประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนภายใต้บริบทใหม่ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน

การรวบรวมข้อมูล : เป็นการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเชิงสถิติจากเอกสารที่มีการเผยแพร่ของหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ ฐานข้อมูลUNCTAD Database, World Development Indicator (WDI), Global Financial Development (GFD), World Governance Index (WGI), Regional Trade Agreements Information System (RTA-IS), CEIC Database และ The Heritage Foundation ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ การนำเข้า การส่งออก การลงทุนจากต่างประเทศ ทุนสะสม แรงงาน สินเชื่อภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ และระดับการควบคุมคอร์รัปชัน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล : เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative analysis) ด้วยการประเมินประสิทธิภาพการค้าระหว่างจีนและอินโดนีเซีย รวมทั้งประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนในอินโดนีเซีย ด้วยวิธี Stochastic Frontier Analysis

ผลการศึกษาและประโยชน์ที่ได้รับ : ผลการวิเคราะห์ในประเด็นที่ 3 สามารถนำไปใช้ในการสังเคราะห์แนวโน้มนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจจากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐและเอกชนที่สามารถระบุระดับประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจจากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน ภาครัฐสามารถใช้ผลการศึกษาดังกล่าวในการวางกรอบนโยบายเศรษฐกิจและความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยและประเทศในภูมิภาคอินโดนีเซียกับจีน

ส่วนที่ 4 แนวนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีน

เป็นการกำหนดแนวนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย (ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ) ตามหลักแนวคิด 3 ประการ ประกอบด้วย การบูรณาการด้านการค้าการลงทุนไทย-จีนสู่เศรษฐกิจแบบยั่งยืน (Sustainability) การปรับปรุงประสิทธิภาพการค้าการลงทุน (Efficiency) และการเสริมสร้างการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมภายในภูมิภาค (Connectivity)

การรวบรวมข้อมูล : เป็นการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและนโยบายของจีนจำนวน 10 ราย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมโยงนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภูมิภาคอินโดแปซิฟิก รวมทั้งการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการวางนโยบายด้านเศรษฐกิจ (ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ) ของไทย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล : การเสนอแนะนโยบายด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทย ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Descriptive Analysis) จากผลการวิจัยข้างต้นร่วมกับการวิเคราะห์ช่องว่างตามหลักแนวคิดการบูรณาการด้านการค้าการลงทุนไทย-จีนสู่เศรษฐกิจแบบยั่งยืน การปรับปรุงประสิทธิภาพการค้าการลงทุน และการเสริมสร้างการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมภายในภูมิภาค

ผลการศึกษาและประโยชน์ที่ได้รับ : ผลการวิเคราะห์ในประเด็นที่ 4 ภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาคธุรกิจสามารถนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเศรษฐกิจระหว่างประเทศในภูมิภาคนี้ ไปประยุกต์ใช้ในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและจีนอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

บทที่ 2

นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน
และประเทศแถบอินโดแปซิฟิก

บทที่ 2

ภาพรวมนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน

นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศจีนและการเติบโตเศรษฐกิจของโลกอย่างมาก การเกิดขึ้นของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนที่สำคัญคือ นโยบายเปิดประเทศ (Open door policy) ที่เริ่มต้นในปีค.ศ. 1978 ในช่วงของเติ้งเสี่ยวผิง เพื่อเปิดรับเอาวิทยาการความรู้ด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์มาจากต่างประเทศเพื่อช่วยเสริมสร้างการปฏิรูปเศรษฐกิจในประเทศจีนให้เป็นไปตามกลไกตลาดมากขึ้น ทำให้จีนเป็นฐานการค้า การลงทุน และการผลิตสินค้าจากต่างประเทศ ด้วยข้อกำหนดการลดหย่อนข้อกีดกันทางการค้าทางภาษี (Tariff barrier) และที่ไม่มีภาษี (Non-tariff trade barrier) ข้อกำหนดการลงทุนในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษต้องมีการลงทุนร่วมระหว่างจีนกับต่างชาติ และความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจีนและต่างชาติ หรือแม้กระทั่งการลงทุนของต่างชาติอย่างเดียว ทำให้จีนได้รับการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีจากกิจการที่เข้ามาลงทุนจากนโยบายเปิดประเทศ ส่งผลดีต่อการดำเนินนโยบายก้าวออกไป (Going out policy) นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 นโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่ช่วยกระตุ้นให้นักลงทุนท้องถิ่นของจีนออกไปลงทุนนอกประเทศ ด้วยการที่จีนมีความรู้และเทคโนโลยีจากเข้ามาลงทุนของต่างประเทศส่งผลให้การออกไปลงทุนยังต่างประเทศนั้นประสบความสำเร็จอย่างมาก โดยช่วงแรก เป็นการลงทุนในประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนาเนื่องจากความสมบูรณ์ของทรัพยากรและค่าแรงที่ค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้จีนถือว่าการลงทุนในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาและด้อยพัฒนาเป็นการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีให้แก่กลุ่มประเทศดังกล่าว และในปัจจุบันจีนมักเข้าไปลงทุนด้วยการซื้อกิจการของประเทศพัฒนาแล้วเพื่อนำเอาเทคโนโลยีมาต่อยอดและพัฒนาในการสร้างผลิตภัณฑ์ของตนเอง รวมถึงเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศร่วมกันและก่อให้เกิดประโยชน์ซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา การลงทุนของจีนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการลงทุนตามกลุ่มประเทศที่อยู่ในเส้นทางโครงการ “Belt and Road Initiative” ที่เป็นนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศในปัจจุบัน และกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วมากขึ้นทางด้านพลังงาน เทคโนโลยี และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยภาพรวมนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อประเทศอินโดแปซิฟิก รายละเอียดโดยย่อดังนี้

2.1 นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน

การดำเนินนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศของจีนระหว่างปีค.ศ. 1949-1976 ภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตุง ขณะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีนได้ให้ความสำคัญกับสหภาพโซเวียตเป็นหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมร่วมกัน รวมถึงการนำรูปแบบการพัฒนาของโซเวียตมาปรับใช้ในประเทศ และมุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือกลุ่มประเทศพันธมิตรที่มีรูปแบบการปกครองคล้ายกัน เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ตามแนวคิดของเหมาเจ๋อตุง ขณะที่นโยบายต่างประเทศของจีนได้ดำเนินการต่อต้านการขยายอาณานิคมหรือการต่อต้านลัทธิครองความเป็นเจ้าของ (Hegemonism) (เขียน ชีระวิทย์, 2541) โดยการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจีนหลังการปฏิวัติในช่วงสามปีแรก (ค.ศ. 1949-1952) ภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตุงนั้นจำเป็นที่จะต้องฟื้นฟูเศรษฐกิจภายในประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและความอดอยากของประชาชนด้วยการควบคุมเศรษฐกิจและปฏิรูปที่ดินในการทำเกษตรกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป หลังจากนั้นในปีค.ศ. 1953 เหมาเจ๋อตุงได้ประกาศใช้นโยบายแผนพัฒนาห้าปี (First Five-Year Development Plan : ค.ศ. 1953-1957) มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นหลักในการผลิตสินค้าทุน (มากกว่าร้อยละ 50 ของเงินภาครัฐได้ลงทุนในอุตสาหกรรมหนัก) โดยภาครัฐไม่ได้ให้ความสำคัญกับภาคการเกษตรมากนัก (Berberoglu, 1987) ซึ่งจีนประสบความสำเร็จพอสมควรกับแผนพัฒนาห้าปีจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของรัฐหรือที่รัฐเป็นเจ้าของ (State owner) และ

รัฐกับเอกชนร่วมกันเป็นเจ้าของ (Joint state-private ownership) รวมถึงเศรษฐกิจสหกรณ์ เนื่องจากเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมภาคเอกชนที่เป็นปัจเจกถูกลดบทบาทและแทนที่โดยเศรษฐกิจส่วนรวมและทุนแห่งรัฐ (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2557)

ต่อมาในปีค.ศ.1958-1962 เหมาเจ๋อตุง ได้ยกเลิกแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 2 และได้เสนอนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจที่เรียกว่า “ธงแดง 3 ผืน” (Three Red Banners) ประกอบด้วยธงแดงผืนที่ 1 คือ การให้ความสำคัญแก่ภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมไปพร้อมๆกัน ธงแดงผืนที่ 2 พยายามเพิ่มพูนผลผลิตในทุกๆด้านอย่างรวดเร็ว และธงแดงผืนที่ 3 คือ การสร้างคอมมูนประชาชนให้เป็นหน่วยพื้นฐานทางด้านการผลิต การบริหารการศึกษา สาธารณสุข และการทหาร โดยมีกองการผลิตใหญ่ (Production brigade) และกองการผลิตเล็ก (Production team) เป็นหน่วยงานระดับรอง เพื่อลดความสำคัญของครอบครัว และใช้ชีวิตแบบกลุ่มมากขึ้น เป็นอุดมการณ์ที่กระตุ้นให้ชาวจีนเสียสละ และร่วมมือกันพัฒนาประเทศจีนให้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2542) อย่างไรก็ตาม ผลของนโยบายก้าวกระโดดดังกล่าวทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากความแปรผันของสภาพอากาศและศัตรูพืชทำลายพื้นที่เพาะปลูกทำให้ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตามเป้าหมาย เกิดการขาดแคลนอาหารนำไปสู่การเสียชีวิตของประชาชนจากความอดอยาก นอกจากนี้การมุ่งเน้นการผลิตภาคอุตสาหกรรมเหล็กที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเกินเป้าหมายนั้น แต่ทว่าคุณภาพของเหล็กไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานมีจำนวนมากด้วยเช่นกัน ชำร่วยความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียตเกิดความขัดแย้งกัน ทำให้สหภาพโซเวียตยกเลิกข้อตกลงที่เคยให้ไว้กับจีนเมื่อปีค.ศ.1957 และถอนความช่วยเหลือทั้งหมดที่เคยให้แก่จีนด้วยเช่นกัน ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจตกต่ำจนถึงที่สุดอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 เป็นต้นมา (เขียน ธีระวิทย์, 2541; Berberoglu, 1987; Chow, 2015; วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2557) กล่าวโดยสรุปด้านการเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนในช่วงนี้ไม่ค่อยโดดเด่นทั้งด้านการค้าและการลงทุน รวมถึงการออกไปลงทุนยังต่างประเทศและเป็นแหล่งรับเงินทุนจากต่างประเทศ โดยจะเห็นได้ว่าด้านการค้าระหว่างประเทศเป็นแค่ส่วนเสริมของระบบเศรษฐกิจ (คือส่งออกส่วนที่ผลิตเหลือและนำเข้าส่วนที่ขาด) คู่ค้าที่สำคัญคือ ฮองกง ญี่ปุ่น เยอรมัน รัสเซีย สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ ส่วนด้านการลงทุนต่างประเทศ จีนไว้วางใจที่จะไปลงทุนเฉพาะฮ่องกงและไต้หวัน เพราะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของจีน นอกเหนือจากนี้จีนไม่ไปลงทุนในต่างประเทศและไม่อนุญาตให้ต่างประเทศเข้ามาลงทุนในจีน เนื่องจากความเชื่อที่ว่าการลงทุนต่างประเทศเป็นที่มาของการทุจริตระหว่างประเทศ จึงเป็นสิ่งต้องห้ามโดยอุดมการณ์ (เขียน ธีระวิทย์, 2542)

ต่อมาภายใต้การนำของเติ้งเสี่ยวผิงผู้นำรุ่นที่ 2 ได้ประกาศ “นโยบายสี่ทันสมัย” (Four Modernizations) เพื่อปฏิรูปเศรษฐกิจจีนให้เป็นสังคมนิยมที่ทันสมัยใน 4 ด้าน คือ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม การป้องกันประเทศ และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2547) และเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของจีนในสมัยเติ้งเสี่ยวผิง เนื่องจากต้องการพึ่งพาทรัพยากรและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศตะวันตก รวมทั้งประเทศในอาเซียนและประเทศโลกที่สาม ทำให้ผู้นำจีนพยายามหาทางแก้ไขปัญหของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่างๆ เพื่อลดอุปสรรคในการนำเข้าทรัพยากรและเทคโนโลยีจากประเทศเหล่านั้น (สุรัชย์ ศิริไกร, 2539)

ในการประชุมสมัชชา 11 ในเดือนธันวาคม ปีค.ศ.1978 เติ้งเสี่ยวผิงประกาศใช้ “นโยบายเปิดประเทศ” ที่เน้นการเปิดการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนจากต่างประเทศ และการรับความรู้และวิทยาการก้าวหน้าจากต่างประเทศ และ “นโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจ” ที่มุ่งเน้นการใช้กลไกตลาดของระบบทุนนิยม ทั้ง 2 นโยบายถูกนำมาปฏิบัติในปีค.ศ.1979 (เขียน ธีระวิทย์, 2542; วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2542) ในปีเดียวกัน จีนได้ออกกฎหมายว่าด้วยการลงทุนร่วมระหว่างจีนและต่างประเทศ เพื่อสร้างโอกาสลงทุนร่วมกับต่างประเทศ และช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของจีน รวมทั้งจีนได้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้น 4 แห่ง ได้แก่ เซินเจิ้น จูไห่ ชันเถา และเซี่ยเหมิน ตามด้วยเมืองชายฝั่ง 14 แห่ง ในปีค.ศ.1984 เปิดดอนสามเหลี่ยมของปากแม่น้ำแยงซี แม่น้ำจูเจียง และดอนสามเหลี่ยมตอนใต้ของมณฑลฝูเจี้ยน ในปีค.ศ.1985 ต่อมาในปีค.ศ. 1988 ประกาศยกฐานะเกาะไหหลำเป็นมณฑลและเปิดเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นแห่งที่ห้า (เขียน ธีระวิทย์, 2542) เป็น

การพัฒนาพื้นที่ให้มีการลงทุนด้านอุตสาหกรรม พื้นที่เฉพาะเขตการค้า และพื้นที่เพื่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีระดับสูง โดยมีจุดประสงค์เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เทคโนโลยีทางวิชาการ ส่งเสริมการส่งออกเพื่อเงินตราต่างประเทศ และแก้ปัญหาคนว่างงาน ทั้งนี้ในปีค.ศ.1987 ตั้งเสียผิง กล่าวว่า “ภายใต้เงื่อนไขที่เป็นที่เป็นอยู่ จีนควรให้ความสนใจต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น ให้ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจก่อนการพัฒนาอาวุธ” (เขียน ชีระวิทย์, 2541) โดยขณะนั้นประเทศที่เข้ามาลงทุนในจีนมากที่สุดคือ ฮองกง มาเก๊า สหรัฐฯ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เยอรมนี ไต้หวัน และเกาหลีใต้ (เขียน ชีระวิทย์, 2542) อาจกล่าวได้ว่านโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจและเปิดประเทศเป็นนโยบายสำคัญของจีนที่เน้นการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศเพราะถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนในเวลานั้น ทำให้จีนมีนโยบายต่างประเทศที่เน้นการกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ (สุนิสา สุขชี, 2545)

ต่อมาจากการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 12 หรือสมัชชา 12 เดือนกันยายน ค.ศ.1982 ได้เสนอแนวทางปฏิบัติของนโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจ โดยเน้นการพัฒนาและปฏิรูปด้านเกษตรกรรม พลังงาน การคมนาคม การศึกษา และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นจุดสำคัญในทางยุทธศาสตร์ รวมถึงนโยบายการรวมศูนย์เงินทุน ทั้งนี้รัฐบาลยังคงมีฐานะนำในทางเศรษฐกิจด้วยการส่งเสริมให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีความหลากหลาย ที่สำคัญคือ การให้ตลาดเข้ามามีบทบาทมากขึ้น (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2557) และนำเครื่องมือของระบบตลาดเสรีมาใช้ในระบบสังคมนิยม เช่น กลไกราคา กลไกการแข่งขัน กลไกของอุปสงค์และอุปทาน และเรียกแนวทางของระบบเศรษฐกิจจีนนี้ว่า “เศรษฐกิจการตลาดแบบสังคมนิยม” (Socialist market economy) ทั้งนี้ตั้งเสียผิง เน้นเร่งการปฏิรูปการเกษตรเป็นอันดับแรกของการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประชาชนอิ่มท้องและร่างกายอบอุ่นภายในปีค.ศ.1988 (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2557; วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, 2548)

นโยบายการค้าระหว่างประเทศของจีนหลังจากการปฏิรูปเศรษฐกิจนั้น มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก หลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศในอันดับแรกๆ ประการแรก เน้นการลดการควบคุมสินค้าเข้า-ออก โดยการลดหรือยกเลิกรายการสินค้าต้องห้าม รายการสินค้าโควตา กำแพงภาษีศุลกากร ประการที่สอง การจัดตั้งกลไกนำเข้าและส่งออกสินค้า รวมทั้งจัดแสดงนิทรรศการส่งเสริมสินค้าออก ประการที่สาม การยกเลิกการผูกขาดธุรกิจการค้าต่างประเทศ ประการที่สี่ การขยายการเปิดการค้าเสรีตามแนวชายแดน และ ประการสุดท้าย การส่งเสริมการลงทุนต่างประเทศให้ผลิตสินค้าในจีน (เช่น ในเขตเศรษฐกิจพิเศษประเภทต่างๆ) เพื่อการส่งออก เป็นต้น (เขียน ชีระวิทย์, 2541) ส่งผลให้สัดส่วนมูลค่ารวมของการค้าระหว่างประเทศต่อรายได้ประชาชาติของจีนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.058 ในปีค.ศ.1970 เป็นร้อยละ 0.182 ในปีค.ศ.1981 (Chow, 2015)

การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในช่วงทศวรรษ 1980 ได้แก่ การส่งเสริมการลงทุนออกไปในต่างประเทศ โดยการสนับสนุนจากรัฐบาลจีน ในช่วงแรกของการออกไปลงทุนยังต่างประเทศ (ปีค.ศ.1978-1985) ส่วนใหญ่เป็นรัฐวิสาหกิจ (State enterprise) ขนาดใหญ่และอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล มีเป้าหมายเพื่อหาประสบการณ์และพัฒนาขีดความสามารถ และส่วนใหญ่ทำการลงทุนในฮองกงและบางประเทศในเอเชีย ต่อมาในช่วงปีค.ศ.1986-1991 ลักษณะการออกไปลงทุนต่างประเทศของจีนมีการเปลี่ยนแปลง โดยในช่วงนี้เริ่มมีวิสาหกิจเอกชนและบริษัทที่ไม่ใช่ของรัฐขนาดใหญ่และขนาดกลางเข้าไปลงทุนและมีการร่วมลงทุนกับบริษัทต่างชาติด้วย มีเป้าหมายเพื่อไปนำเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามาจากต่างประเทศ แสวงหาวัตถุดิบที่ขาดแคลนและเงินตราต่างประเทศ ขณะเดียวกันรัฐบาลจีน ได้ดำเนินนโยบายผ่อนคลายนโยบายกีดกันการลงทุนมากขึ้นด้วย (Wong and Chan, 2003; จุลชีพ ชินวรรณ, 2547)

อย่างไรก็ตาม ด้วยวิกฤตทางการเมืองจากเหตุการณ์ที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน ในช่วงปีค.ศ.1989-1991 เศรษฐกิจของจีนหดตัวลง ทำให้จีนต้องทำการกระตุ้นเศรษฐกิจในประเทศ โดยในปีค.ศ.1992 ตั้งเสียผิง ได้เดินทางไปทัวร์ตอนใต้ของจีน ซึ่งการเดินทางในครั้งนี้เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้ต่างประเทศเข้ามาลงทุนมากขึ้น เนื่องจากมีการผ่อนปรนกฎระเบียบในการเข้ามาลงทุนทำให้นักลงทุนจากประเทศที่เป็นแหล่งเงินทุนขนาดใหญ่เข้ามามากขึ้นด้วย เช่น สหรัฐฯ ญี่ปุ่น

ไต้หวัน และยุโรป ทำให้เศรษฐกิจจีนกลับมาเติบโตอีกครั้ง (Manarungsan, 2009) การลงทุนจากต่างประเทศที่เพิ่มมากขึ้นทำให้จีนสามารถส่งออกได้มากขึ้น จีนจึงกลายเป็นแหล่งดึงดูดการลงทุนเป็นอันดับสองของโลกรองจากสหรัฐ ในทศวรรษที่ 1990 และเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียในปีค.ศ.1997 ยิ่งทำให้การย้ายฐานเงินทุนจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มายังจีนมากขึ้นด้วย ในขณะเดียวกันจีนก็เริ่มมีการออกไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้นกว่าช่วงก่อน ในช่วงปีค.ศ.1991-1996 จีนมีการออกไปลงทุนในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐ แคนาดา และออสเตรเลีย เพื่อหาแหล่งวัตถุดิบและเทคโนโลยีใหม่ๆ (จุลชีพ ชินวรรณ, 2547) และได้มีการวางแผนลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมที่จีนได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งทั่วโลก เช่น อุตสาหกรรมเครื่องจักร อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุตสาหกรรมเบา (พิทยา สุวคันธ์, 2555) รวมถึงการยกเลิกอัตราแลกเปลี่ยนสองอัตราให้เหลือเพียงอัตราเดียว คือ “เหรินหมินปี้” (Renminbi: RMB) ในปีค.ศ.1994 และประกาศลดค่าเงินหยวนเพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันกับตลาดโลก (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2557)

ทั้งนี้ จากโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจโลกและปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่เกิดขึ้น และการที่ประเทศต่างๆ ไม่มีพรมแดนระหว่างกัน ทำให้มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ลึกซึ้งมากขึ้น นำไปสู่การกำหนดข้อตกลงกติกากิจการค้าการลงทุนระหว่างประเทศและการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งทำให้รูปแบบความตกลงการค้าระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป เศรษฐกิจโลกถูกขับเคลื่อนด้วยการเคลื่อนไหวทางธุรกรรมที่ไม่หยุดนิ่ง กฎระเบียบการค้าไม่ได้ถูกกำหนดเพียงประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น ขณะเดียวกันในช่วงทศวรรษ 1990 แนวคิดภูมิภาคนิยม (Regionalism) เริ่มเข้ามามีบทบาทแทนระเบียบการค้าโลกเดิม เช่น เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Agreement: NAFTA) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) เขตการค้าเสรีแห่งทวีปอเมริกา (Free Trade Area of the Americas: FTAA) และประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Union: EU) ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาค ได้แก่ อำนาจทางการเมือง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี (Wolfe, 1997) จากแนวโน้มภูมิภาคนิยมที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้กลุ่มประเทศในเอเชียเริ่มมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาค เช่น เขตการค้าเสรีอาเซียน และกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion economic cooperation: GMS) ขณะเดียวกันจากนโยบายต่างประเทศของจีนที่ต้องการสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจให้แข็งแกร่งมากขึ้น เพื่อการพัฒนาประเทศของจีนและต้องการเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ ดังนั้นจีนจึงตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยสร้างความสัมพันธ์ในภูมิภาคผ่านกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ **จีนจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อความมั่นคงของเศรษฐกิจโลกและภูมิภาค**

หลังจากจีนประสบความสำเร็จในการปฏิรูปเศรษฐกิจสู่เศรษฐกิจตลาดสังคมนิยมภายใต้การนำของเติ้งเสี่ยวผิงจากการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภายในประเทศให้สอดคล้องหรือสามารถตั้งรับกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ขณะเดียวกันก็ยังคงเอาไว้ซึ่งการเป็นระบบสังคมนิยมเช่นกัน ต่อมาในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 14 ในปีค.ศ.1992 เจียงเจ๋อหมินในฐานะเลขาธิการพรรคได้กล่าวถึงแนวคิดเศรษฐกิจตลาดสังคมนิยมของเติ้งเสี่ยวผิงและการประชุมครั้งนี้ได้ค่านิยมที่ชัดเจนมากขึ้นเกี่ยวกับเศรษฐกิจตลาดสังคมนิยมของจีน นั่นคือ การทำให้ตลาดมีบทบาทในการจัดสรรทรัพยากรภายใต้การควบคุมของรัฐบาล เพื่อให้เศรษฐกิจเป็นไปตามกลไกตลาด ฉะนั้นการก้าวขึ้นมาของผู้รื้อที่ 3 เจียงเจ๋อหมิน (ค.ศ.1993-2003) จึงได้มีการปฏิรูประบบวิสาหกิจของรัฐ การปฏิรูประบบตลาด รวมถึงการปฏิรูประบบการเงิน เป็นต้น (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2557) และสานต่อนโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจของเติ้งเสี่ยวผิงเป็นหลัก ซึ่งในช่วงทศวรรษ 1990 จีนมีนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจ 4 ด้าน เพื่อยกระดับความก้าวหน้าทางด้านการค้าและอุตสาหกรรม ประกอบด้วย ด้านพลังงานและโครงสร้างพื้นฐาน ด้านบริการ เช่น การเงิน การธนาคาร การประกันภัย และการค้าปลีก ด้านอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องจักรกล และด้านเกษตรกรรม (Zhang, 2000)

เมื่อเข้าสู่ช่วงศตวรรษที่ 21 ระเบียบเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศของโลกมีการหันเหเข้าสู่เอเชีย โดยมีสาเหตุจากการผงาดขึ้นของจีน (Rise of China) จากการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนอย่างต่อเนื่อง การลงทุนจาก

ต่างประเทศในจีนจำนวนมาก การเติบโตของมูลค่าการส่งออกระหว่างประเทศที่สูงขึ้น การออกไปลงทุนในต่างประเทศ และการสืบทอดการเมืองอย่างเป็นระบบ (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2547) โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียในปี ค.ศ.1997 จีนได้กลายมาเป็นประเทศที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อภูมิภาคเอเชียมากขึ้น เห็นได้จากการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและการขยายการค้าระหว่างประเทศในเอเชีย ขณะที่สหรัฐ และญี่ปุ่นเริ่มมีบทบาทที่ลดลง

นอกจากนี้จีนได้มียุทธศาสตร์ก้าวออกไป (Going Out Strategy) ถือเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10-11 (ค.ศ.2001-2005 และ ค.ศ.2006-2010) เป็นการสนับสนุนวิสาหกิจจีนให้ออกไปลงทุนในต่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับบริษัทของจีนในการแข่งขันกับต่างประเทศ และได้มีแนวคิดที่จะจัดตั้งสถาบันสนับสนุนบริการและการยกระดับกลไกสำหรับการประสานงานการลงทุนระหว่างประเทศ และการจัดการความเสี่ยงระหว่างประเทศ รวมทั้งการจัดตั้งกองทุนการลงทุนในต่างประเทศ เน้นการลงทุนในโครงการสาธารณูปโภคพื้นฐาน โครงการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากร โครงการด้านเทคโนโลยี (พิทยา สุวคันธ์, 2555) อีกทั้งมีกฎเกณฑ์การออกไปลงทุนทำการผลิตในต่างประเทศ เช่น การผลิตสินค้าสิ่งทอ เครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ซึ่งเป็นการย้ายฐานการผลิตออกไปลงทุนในต่างประเทศเพื่อการส่งออกไปขายในตลาดโลก หรือการลงทุนในรูปแบบ Export-platform FDI (Wong and Chan, 2003)

เศรษฐกิจจีนหลังจากที่จีนเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ในปี ค.ศ.2001 ทำให้จีนกลายเป็นประเทศที่สามารถส่งออกไปยังประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกได้มากขึ้น อีกทั้งยังดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศได้เป็นจำนวนมาก และมีเศรษฐกิจที่เติบโตมากที่สุดในโลก หรือเฉลี่ยประมาณร้อยละ 7-8 ระหว่างปีค.ศ.2001-2004 นอกจากนี้จีนมีนโยบายการค้าเสรีระหว่างประเทศมากขึ้นหลังจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO โดยในปีค.ศ.2007 รัฐบาลจีนได้กำหนด “ยุทธศาสตร์เขตการค้าเสรี” (Free Trade Area Strategy) เพื่อขยายการปฏิรูปการค้าและเปิดกว้างทางเศรษฐกิจ เสริมสร้างความสัมพันธ์กับหุ้นส่วนทางการค้า และสนับสนุนการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน ด้วยการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศเป้าหมายทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีในระดับภูมิภาค (ไพจิตร วิบูลย์ธนสาร และ ฉิน หยวนเฟิน, 2556) ปัจจุบันจีนได้ลงนามในความตกลงเขตการค้าเสรีและมีผลบังคับใช้แล้วทั้งสิ้นรวม 15 ฉบับ (WTO : Regional Trade Agreements, 2018) ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศและเขตเศรษฐกิจในเอเชีย ละตินอเมริกา โอเชียเนีย และยุโรป ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจจีนภายใต้ผู้นำรุ่นที่ 4 หูจิ่นเทา ทำให้จีนก้าวเข้าสู่การเป็นมหาอำนาจของโลกสามารถต่อรองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ ได้ เช่น สหรัฐฯ สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น เป็นต้น ภายใต้คำกล่าวของการเป็นมหาอำนาจของโลกว่า “การผงาดขึ้นมาอย่างสันติ” (Peaceful Rise) (ปิยะภพ มะหะมัด, 2560) ขณะเดียวกันหลังปีค.ศ.2009 จีนได้มีการจัดทำข้อตกลงทวิภาคีแลกเปลี่ยนสกุลเงิน (Currency swap arrangement) ระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการใช้เงินหยวนในการชำระค่าสินค้าและบริการระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น รวมทั้งทำข้อตกลงแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Bilateral local currency swap) กับธนาคารประเทศต่างๆ อีกด้วย (มนัสชัย จิงตระกูล, 2553)

ต่อมาภายใต้การนำรุ่นที่ 5 ประธานาธิบดีสีจิ้นผิง (ตั้งแต่ปีค.ศ.2013-ปัจจุบัน) นโยบายต่างประเทศของจีนเน้นการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน โดยได้ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) หรือรู้จักกันในนาม “One Belt One Road (OBOR)” ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ช่วยให้จีนบรรลุแนวคิดและเป้าหมายความฝันของจีน (China dream) และ ประชาคมที่มีชะตากรรมร่วมกัน (Community with a shared future for mankind) สีจิ้นผิงได้แถลงสุนทรพจน์ในที่ประชุมครั้งที่ 1 ของสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติชุดที่ 12 เมื่อวันที่ 17 มีนาคม ค.ศ.2013 ถึงแนวคิดและการบรรลุเป้าหมายของ “ความฝันของจีน” (China Dream) คือ การทำให้ประเทศมั่งคั่งเข้มแข็ง ทำให้ชนชาติจีนกลับสู่ความเจริญรุ่งเรือง (Great Rejuvenation) และทำให้ประชาชนมีความสุข (Xi Jinping,

2014)¹ ตลอดจนแนวคิดที่จะดำเนินยุทธศาสตร์การเปิดเสรีเพื่อประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยยึดมั่นในการพัฒนาร่วมกัน อย่างสันติ หรือ เป็นแนวคิดประชาคมของประเทศที่มีชะตากรรมร่วมกัน (Community of Common Destiny) (Xi Jinping, 2014) ล่าสุด จากรายงานการประชุมสภาผู้แทนพรรคคอมมิวนิสต์จีน ครั้งที่ 19 เพื่อนำประเทศจีนไปสู่เศรษฐกิจทันสมัย จีนได้ตั้งเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวคิด “ความฝันของจีน” ไว้ว่าในปี.ศ.2021 (พรรคคอมมิวนิสต์จีน ครบรอบ 100 ปี ค.ศ.1921-2021) จีนจะเป็นสังคมที่พอกินพอใช้อย่างทั่วถึง และอีกสองเป้าหมายที่สำคัญคือในปี.ศ. 2035 จีนจะก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำของโลกด้านนวัตกรรมและมีความแข็งแกร่งทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี และในปี ค.ศ. 2049 (สาธารณรัฐประชาชนจีนครบรอบ 100 ปี ค.ศ.1949-2049) จีนเป็นประเทศที่ทันสมัยและจีนจะกลายเป็นผู้นำโลก ในด้านทหารและอิทธิพลในเวทีโลก รวมถึงประชาชนจีนมีความมั่นคงอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ จากการประชุมสภาผู้แทนพรรคคอมมิวนิสต์จีน ครั้งที่ 19 นี้ จีนยังคงสนับสนุนการสร้างประชาคมเดียวกันแห่งมนุษยชาติ (Community with a shared future for mankind) ที่เน้นการดำเนินยุทธศาสตร์การเปิดประเทศที่ได้รับประโยชน์ร่วมกัน โดยยึดมั่นในการพัฒนาร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนการสนับสนุนแนวคิดของการสร้างความมั่นคงร่วมกันที่มีความครอบคลุม มีการประสานร่วมมือ และนำไปสู่ความยั่งยืน (Xi Jinping, 2017)

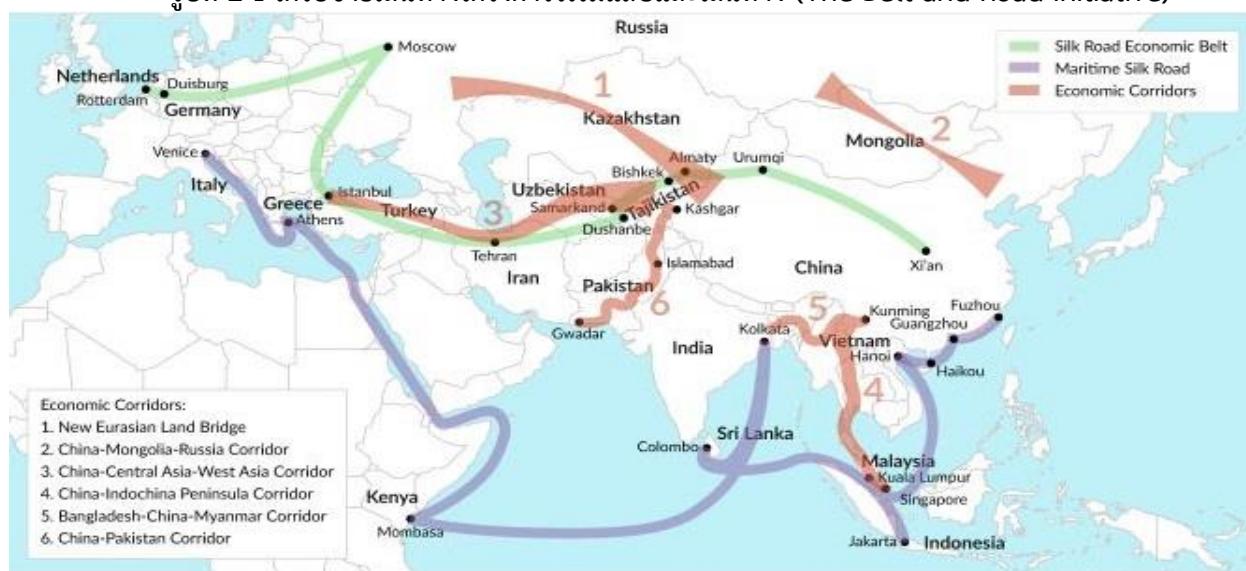
การดำเนินการตามยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีนเป็นเสมือนการใช้อำนาจละมุน (Soft power) ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยจีนต้องการใช้ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดี (อักษรศรี พานิชสาส์น, 2557) ซึ่งการก้าวออกไปลงทุนต่างประเทศคาดว่าจะเติบโตไปพร้อมกับโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางภายใต้การสนับสนุนการลงทุนจากรัฐบาลและการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะผ่านเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างกัน ดังนั้นโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของจีนเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางในประเทศต่างๆ จึงมีความสำคัญ โดยจีนได้ดำเนินยุทธศาสตร์ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เช่น การก่อตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank : AIIB) เพื่อช่วยเป็นกลไกด้านการเงินสนับสนุนการสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ และเป็นการสนับสนุนให้วิสาหกิจและบริษัทเอกชนจีนสามารถแข่งขันในตลาดโลก ซึ่งจะช่วยให้จีนสามารถพัฒนาจากการเป็นประเทศที่ส่งออกสินค้าสู่ประเทศการส่งออกเงินทุนได้ โดยมีจีนเป็นฟันเฟืองขับเคลื่อนความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงภายในภูมิภาค ตลอดจนภายนอกภูมิภาค ซึ่งจะทำให้การไหลเวียนทางการค้าและการลงทุน ตลอดจนเทคโนโลยีเป็นไปได้อย่างสะดวกและคล่องตัวมากขึ้น (วรรณรัตน์ ท่าห้อง, 2557; ประภัสสร เทพชาตรี, 2559; He and Pan, 2015) ทั้งนี้ภายใต้การนำของสีจิ้นผิงได้ลงนามในความตกลงเขตการค้าเสรีเพิ่มขึ้นรวมทั้งหมด 17 ฉบับในปี.ศ.2017 และในปี.ศ.2015 จีนได้ลงนามสนธิสัญญาการลงทุนทวิภาคี (Bilateral investment treaties : BITs) กว่า 145 ประเทศ (He and Pan, 2015; China's Ministry of Commerce, 2018) ต่อมาในปี.ศ.2016 เงินหยวนของจีนก้าวเข้าตะกร้าเงิน IMF ทำให้ระบบการเงินและเศรษฐกิจของโลกมีการเปลี่ยนแปลง และเงินหยวนจะเข้ามามีส่วนในระบบเศรษฐกิจโลกมากขึ้น โดยบทบาทการเงินที่สำคัญของจีนในก้าวเข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจโลกนั้นประกอบด้วย 1) การใช้เงินหยวนในการชำระระหว่างประเทศ (Currency swap arrangement) 2) การเพิ่มบทบาทเงินหยวนในตลาดทุนระหว่างประเทศ (Renminbi Qualified Foreign Institutional Investor: RQFII) และ 3) การผลักดันให้ประเทศต่างๆ ถือเงินหยวนเป็นเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ (ปิยากร ชลวร และ ภคณี พงศ์พิโรตม, 2557)

ที่สำคัญยุทธศาสตร์ OBOR ได้ช่วยสร้างเครือข่ายและแนวร่วมกับประเทศต่างๆ ผ่านทางเส้นทางตะวันตกและทางใต้ของจีน โดยแบ่งออกเป็นเส้นทางสายไหมทางบกและเส้นทางสายไหมทางทะเล เส้นทางสายไหมทางบกจะมี 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1 เชื่อมจีน เอเชียกลาง รัสเซีย และยุโรป เส้นทางที่ 2 เชื่อมจีน อ่าวเปอร์เซีย และทะเลเมดิเตอร์เรเนียนผ่านทางเอเชียกลางและตะวันออกกลาง และเส้นทางที่ 3 เชื่อมจีนกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ ส่วน

¹ สี จิ้นผิง, ยุทธศาสตร์การบริหารประเทศ, กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์มติชน, 2559.

เส้นทางสายไหมทางทะเลนั้น เชื่อมจีนกับยุโรปทางทะเลผ่านทางทะเลจีนใต้และมหาสมุทรอินเดีย และเชื่อมจีนกับมหาสมุทรแปซิฟิกได้ผ่านทางทะเลจีนใต้ ประกอบด้วย 6 ระเบียงเศรษฐกิจ (HKTRC Research, 2018) ทั้งนี้ยุทธศาสตร์ก้าวออกไปลงทุนต่างประเทศยังคงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญหลังจากที่มีการดำเนินยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง รัฐบาลได้มีการปรับปรุงมาตรการใหม่สำหรับขั้นตอนการอนุมัติ การขึ้นทะเบียน และการบริหารการลงทุนในต่างประเทศให้ง่ายขึ้น แก่รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชนของจีน (Du and Zhang, 2018) นอกจากนี้การลงทุนของจีนมีการเปลี่ยนแปลง โดยก่อนหน้านี้ลักษณะการลงทุนในต่างประเทศของจีนมีการกระจุกตัวอยู่ในภาคพลังงานและเหมืองแร่ แต่ปัจจุบันการลงทุนในต่างประเทศของจีนกำลังเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นแสวงหาทรัพยากรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง อสังหาริมทรัพย์ การเงิน ธุรกิจการเกษตร และการดูแลสุขภาพ (Ernst and Young, 2015) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจจีนและการพัฒนาวิสาหกิจจีน ทำให้เป้าหมายของการลงทุนได้เปลี่ยนจากการแสวงหาปัจจัยการผลิต เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการหาเทคโนโลยีและแบรนด์ที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติของบริษัทจีนและเพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคภายในประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป (Du and Zhang, 2018)

รูปที่ 2-1 เครือข่ายเส้นทางโครงการริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative)

ที่มา: Geopolitical Intelligence Services, 2017

นอกจากนี้จีนได้เตรียมปรับแก้กฎหมายส่งเสริมการค้าและการลงทุนเสรี ให้สิทธิแก่นักลงทุนชาวจีนและชาวต่างชาติอย่างเท่าเทียม และสนับสนุนให้บริษัทเอกชนมีบทบาทในการลงทุนภายนอกประเทศมากขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลได้ยกเลิกกฎระเบียบบางอย่างเพื่อลดอุปสรรคสำหรับบริษัทที่จะไปลงทุนในต่างประเทศ เช่น การยกเลิกการขออนุญาตสำหรับบริษัทที่จะนำเงินมากกว่า 300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ออกไปลงทุนในต่างประเทศ เป็นต้น ขณะเดียวกันนโยบายเศรษฐกิจภายในประเทศจีน สี่จิ้นผิง ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ โดยเร่งดำเนินการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ แก้ปัญหาอุปทานส่วนเกิน และจัดการกับรัฐวิสาหกิจที่ไม่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง โดยจีนได้วางแผนจัดตั้งกองทุนพิเศษ เพื่อเร่งการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจในปี ค.ศ. 2018 ทั้งนี้จีนให้การสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการด้านเทคโนโลยีนวัตกรรมภายใต้แผน “Made in China 2025” โดยมีอุตสาหกรรมสินค้าเทคโนโลยีแห่งอนาคตและเศรษฐกิจดิจิทัล เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอนาคตแทนอุตสาหกรรมหนัก เช่น เหล็กและซีเมนต์ นอกจากนี้จีนยัง

วางแผนการพัฒนาประเทศในระยะยาวที่เรียกว่า “Two Centenary Goals” เพื่อเป็นประเทศสังคมนิยมที่ทันสมัยในปีค.ศ.2035 และต่อมาประเทศทรงอิทธิพลภายในปีค.ศ.2050 (จิราภรณ์ สุธีรชาติ, 2560)

ปัจจุบันการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนได้ยึดหลัก 5 ประการอย่างสันติและเน้นการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคีด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งวางอยู่บนพื้นฐานเศรษฐกิจเส้นทางสายไหมทางบกและเส้นทางสายไหมทางทะเลแห่งศตวรรษที่ 21 หรือโครงการ “Belt and Road Initiative” เพื่อการสร้างชุมชนแห่งโชคชะตาาร่วมกัน (The building of community of common destiny) ทั้งนี้การทบทวนเอกสารด้านนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนด้านการค้าการลงทุน และด้านการให้ความช่วยเหลือช่วยเหลือ ดังนี้

2.1.1 นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศด้านการค้าการลงทุน

หลังจากยุคของเหมาเจ๋อตงหรือหลังจากปีค.ศ.1978 นโยบายด้านการค้าการลงทุนระหว่างประเทศของจีนมีความชัดเจนมากขึ้น จากการขยายตัวทางการผลิตและการค้าเสรีภายใต้กรอบนโยบายของเติ้งเสี่ยวผิง ส่งผลให้จีนมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้จีนมีความต้องการแหล่งทรัพยากรและวัตถุดิบเพื่อตอบสนองกำลังผลิตที่สูงขึ้น นำไปสู่การลงทุนต่างประเทศของจีน (ยศ สันตสมบัติ, 2557)

การลงทุนไปยังต่างประเทศของจีน ได้รับผลต่อเนื่องมาจากนโยบายการก้าวออกไปของจีน สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ช่วงเวลา โดยช่วงที่ 1 (ค.ศ.1978-1985) รัฐวิสาหกิจจีนภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงพาณิชย์และรัฐบาลมณฑล มีบทบาทอย่างสูงในการสนับสนุนการออกไปลงทุนต่างประเทศ ซึ่งลักษณะการลงทุนเกือบทั้งหมดของจีนมีลักษณะการร่วมทุน (Joint Venture) กับบริษัทต่างชาติ โดยมีเป้าหมายเพื่อการแสวงหาประสบการณ์และเรียนรู้เทคโนโลยีจากต่างประเทศ ช่วงที่ 2 (ค.ศ.1986-1991) ภาครัฐกิจของจีนทั้งรัฐวิสาหกิจและวิสาหกิจเอกชนได้รับอนุญาตให้สามารถออกไปจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศได้ ช่วงที่ 3 (1992-2000) รัฐบาลจีนได้เปลี่ยนแปลงนโยบายครั้งสำคัญ จากเดิมที่อนุญาตให้ภาครัฐกิจจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศเป็นการส่งเสริมภาครัฐกิจให้ออกไปลงทุนในต่างประเทศแทน โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับภาครัฐกิจจีน และการหลีกเลี่ยงมาตรการการกีดกันทางการค้าของประเทศผู้นำเข้า ช่วงที่ 4 (ค.ศ.2000-2010) เป็นช่วงที่จีนได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) เมื่อปีค.ศ.2001 และช่วงดำเนินแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10-11 รัฐบาลจีนได้วางแผนยุทธศาสตร์ก้าวออกไป (Going Global Strategy) โดยมุ่งเน้นในระดับโลกและภูมิภาค รวมทั้งการจัดตั้งกองทุนการลงทุนในต่างประเทศ (พิทยา สุวพันธ์, 2555) ช่วงที่ 5 (ค.ศ.2010-2015) เป็นช่วงส่งเสริมการลงทุนของจีนในต่างประเทศทั้งในส่วนภูมิภาคเอกชนและรัฐบาล ตั้งแต่ระดับมณฑล มีการลดมาตรการที่ยุ้งยากและเสนอมาตรการที่ชักจูงการลงทุน เช่น การสนับสนุนในด้านงบประมาณจาก Export-Import Bank of China การให้ทุนกู้ยืมและการลดมาตรการทางภาษี อีกทั้งส่งเสริมการกระจายตัวการลงทุนในสาขาต่างๆ เพื่อลดการแข่งขันของบริษัทจีนเองในสาขาที่มีการแข่งขันที่สูง และการส่งเสริมจากรัฐบาลกลางในการจัดทำบันทึกความเข้าใจ เพื่อส่งเสริมการลงทุนกับต่างประเทศในระดับทวิภาคี (ภาคย์ บุญนุช, 2557)

นอกจากนโยบายเศรษฐกิจด้านการค้าและการลงทุนที่กล่าวข้างต้นแล้ว จีนภายใต้การนำของสีจิ้นผิงได้ลงนามในข้อกำหนดทั่วไปว่าด้วยการลงทุนในสนธิสัญญา (Treaties with Investment Provisions: TIPs) อีก 20 ฉบับ โดยในทวีปเอเชีย จีนได้มีการทำความตกลงทวิภาคีดังกล่าวไว้ 38 ประเทศ โดยแบ่งออกเป็นเอเชียกลาง 5 ประเทศ เอเชียตะวันออก 4 ประเทศ เอเชียเหนือ 1 ประเทศ เอเชียใต้ 4 ประเทศ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 10 ประเทศ และเอเชียตะวันตก 14 ประเทศ (He and Pan, 2015; China’s Ministry of Commerce, 2018; UNCTAD, 2018) ที่สำคัญในปีค.ศ.1985 เป็นปีที่จีนเริ่มทำความตกลงระหว่างประเทศด้านการลงทุน หลังจากสิ้นสุดยุคของเหมาเจ๋อตงและการขึ้นการก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำของเติ้งเสี่ยวผิงผู้ริเริ่มแนวคิดในการเปิดประเทศสู่การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

2.1.2 นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนด้านการให้ความช่วยเหลือ

ท่ามกลางการพัฒนาทางเศรษฐกิจของจีนที่ผ่านมา จีนมีประสบการณ์ทั้งในด้านผู้รับความช่วยเหลือและผู้ให้ความช่วยเหลือที่เป็นความสัมพันธ์กับต่างประเทศในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคี โดยในช่วงแรกของการสถาปนาระบบคอมมิวนิสต์ จีนได้รับความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียต ภายหลังโซเวียตระงับการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่จีน จีนหันไปรับความช่วยเหลือจากแหล่งอื่นๆ เริ่มในปีค.ศ.1978 ซึ่งอยู่ในช่วงการริเริ่มปฏิรูปเศรษฐกิจในประเทศและการเปิดรับการค้าการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศญี่ปุ่น และสถาบันการเงินระหว่างประเทศในเครือของธนาคารโลก ประกอบด้วย ธนาคารโลก (World Bank) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) สมาคมพัฒนาระหว่างประเทศ (International Development Association: IDA) และบริษัทเงินทุนระหว่างประเทศ (International Finance Cooperation: IFC) ซึ่งส่วนมากเป็นรูปแบบเงินกู้ระยะยาวจากต่างประเทศในรูปแบบทวิภาคี ทั้งนี้จีนก็เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศอื่นๆ เช่นเดียวกัน ในช่วงก่อนปีค.ศ.1978 จีนได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางการทหารแก่กลุ่มประเทศในค่ายคอมมิวนิสต์ด้วยกันเป็นหลัก ขณะที่ประเทศนอกค่ายคอมมิวนิสต์ที่ได้รับความช่วยเหลือส่วนมากอยู่ในภูมิภาคแอฟริกา แต่หลังปีค.ศ.1978 จีนได้ขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการไปยังประเทศอื่นๆ มากขึ้นไม่ต่ำกว่า 80 ประเทศในปีค.ศ.1995 (เชียน จีระวิทย์, 2541) และมีการให้ความช่วยเหลือต่างประเทศในรูปแบบของตนเอง เนื่องจากจีนไม่ได้เป็นสมาชิกของคณะกรรมการความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development : OECD) ทำให้จีนไม่ได้มีพันธะต้องปฏิบัติตามระเบียบของ OECD ในบางประการ โดยเงินช่วยเหลือต่างประเทศของจีนมีรูปแบบคล้ายความช่วยเหลืออย่างเป็นทางการเพื่อการพัฒนา (Official Development Assistance : ODA) แต่ในบางลักษณะเงินช่วยเหลือต่างประเทศของจีนก็มีรูปแบบคล้ายการลงทุนในต่างประเทศ โดยมีจุดหมายของการให้ความช่วยเหลือต่างประเทศเพื่อเป็นกลไกในการสร้างความมั่นคงทางพลังงานและวัตถุดิบ ขยายโอกาสทางการค้า และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ จีนให้ความช่วยเหลือภายใต้กฎระเบียบ 8 ประการ ประการแรก การสร้างหลักประกันความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมของประเทศผู้ให้และผู้รับ ประการที่สอง การไม่แทรกแซงกิจการภายในและการเคารพในอธิปไตยของประเทศผู้รับ ด้วยการไม่เสนอเงื่อนไขผูกมัดใดๆ ประการที่สาม เงินกู้ปลอดดอกเบี้ยและเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเป็นส่วนหนึ่งของความช่วยเหลือต่างประเทศ ประการที่สี่ จุดมุ่งหมายหลักของการให้ความช่วยเหลือเป็นการสร้างเสริมให้ประเทศผู้รับความช่วยเหลือพึ่งตนเองได้ ประการที่ห้า เงินช่วยเหลือต่างประเทศจะได้รับการหนุนเสริมด้วยโครงการต่างๆ ที่ให้ผลสัมฤทธิ์รวดเร็ว เพื่อเพิ่มรายได้และการสะสมทุนในประเทศผู้รับ ประการที่หก โครงการพัฒนาต่างๆ ดำเนินการภายใต้มาตรฐานคุณภาพเทคโนโลยีของจีน ประการที่เจ็ด การให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยีและการเพิ่มสมรรถนะของบุคลากรในประเทศผู้รับ และประการสุดท้าย เจ้าหน้าที่จีนผู้ดำเนินโครงการจะดำเนินชีวิตภายใต้บริบทของประเทศผู้รับ ซึ่งหลักการดังกล่าวเริ่มใช้ในยุคของรัฐมนตรีโจวเอนไหล และยังคงเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของความช่วยเหลือต่างประเทศของจีนในปัจจุบัน ทั้งนี้ในปีค.ศ.2011 รัฐบาลจีนได้ออกสมุดปกขาวว่าด้วยนโยบายความช่วยเหลือต่างประเทศ โดยสามารถแบ่งความช่วยเหลือต่างประเทศออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ทุนช่วยเหลือ (Grant) เงินกู้ยืมปลอดดอกเบี้ย (Interest-free loan) และ เงินกู้ยืมในโครงการสัมปทาน (Concessional loan) นอกจากนี้สามารถแบ่งยุทธศาสตร์ของความช่วยเหลือต่างประเทศของจีนได้ 8 รูปแบบ ได้แก่ 1) การให้ความช่วยเหลือในรูปของโครงสร้างพื้นฐาน 2) ความช่วยเหลือในรูปของสินค้าและบริการ 3) ความร่วมมือทางเทคนิค เช่น การอบรมบุคลากรและการบริหารจัดการ 4) การพัฒนาทรัพยากรบุคคล รวมทั้งการให้ทุนการศึกษาและสนับสนุนสถาบันวิจัย 5) การให้ความช่วยเหลือด้านโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากรทางการแพทย์ 6) เงินช่วยเหลือภัยพิบัติและมนุษยธรรม 7) การส่งอาสาสมัครไปยังประเทศที่กำลังพัฒนา และ 8) การยกหนี้ให้แก่มิตรประเทศ (ยศ สันตสมบัติ, 2557) นอกจากนี้ จีนได้จัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Development Bank: AIIB) เป็นสถาบันการเงินระหว่างประเทศที่จะเข้ามามีบทบาทใน

การให้เงินทุนกู้ยืมแก่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาคเอเชีย เพื่อนำไปลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ อาทิเช่น โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน โครงข่ายการคมนาคม และการสื่อสารโทรคมนาคม (เขมรัฐ ทรงอยู่, 2558)

2.2 นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก

นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน ทั้งด้านการค้า การลงทุน และการให้เงินช่วยเหลือกับประเทศต่างๆ ล้วนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศเหล่านั้น ในส่วนนี้จะได้นำเสนอการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก ทั้งในรูปแบบของการตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศ และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาค

จีนได้ทำความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกในรูปแบบของบันทึกข้อความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจแบบทวิภาคีและแบบพหุภาคี ด้านการค้า (สินค้าและบริการ) จำนวน 3 ฉบับ ระหว่างปีค.ศ.2004-2010 ได้แก่ จีน-สิงคโปร์ จีน-ปากีสถาน และจีน-อาเซียน (WTO Database, 2018) การลงทุน จำนวน 11 ฉบับ ระหว่างปีค.ศ.1985-2007 (UNCTAD Database, 2018) และการให้ความช่วยเหลือกว่า 709 โครงการ ระหว่างปีค.ศ.2000-2014 (Chinaaid, 2018)

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจีนและภูมิภาคอินโดแปซิฟิกที่สำคัญในปัจจุบัน ได้แก่ การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนตามโครงการ The Belt and Road Initiative เพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจบนเส้นทางสายไหมทางบกกับเส้นทางสายไหมทางทะเลศตวรรษที่ 21 หรือเป็นเส้นทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงระหว่างเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจการค้าการลงทุนระหว่างประเทศที่สำคัญของรัฐบาลจีน นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายที่จะรวมตลาดและสร้างกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคเพื่อประโยชน์ของทุกประเทศ โครงการดังกล่าวได้ครอบคลุมทุกภูมิภาคทั่วโลก รวมถึงภูมิภาคอินโดแปซิฟิกด้วยเช่นกัน ภายใต้โครงการ The Belt and Road Initiative ได้เน้นการใช้ประโยชน์จากเส้นทางการขนส่งระหว่างประเทศรวมทั้งเมืองหลักและท่าเรือสำคัญ ซึ่งภูมิภาคอินโดแปซิฟิกเป็นส่วนหนึ่งของระเบียงเศรษฐกิจจาก 3 ใน 6 ของโครงการ The Belt and Road Initiative ประกอบด้วย 1) ระเบียงเศรษฐกิจจีน-คาบสมุทรอินโดจีน (China-Indochina Peninsula Economic Corridor : CICPEC) หรือที่เรียกว่าระเบียงเศรษฐกิจนานิง-สิงคโปร์ ที่มีจุดหมายเพื่อเชื่อมต่อกับ 8 เมืองหลักใน 8 ประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ กัวลาลัมเปอร์ กรุงเทพมหานคร โฮจิมินห์ เวียงจันทร์ ฮานอย และเมืองหนานหนิงของจีน ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงจีนกับกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงและอาเซียน 2) ระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน (China-Pakistan Economic Corridor : CPEC) มีเป้าหมายในการพัฒนาหลายด้านและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเพิ่มการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ วัฒนธรรม และภูมิภาค รวมถึงการเพิ่มขึ้นของปริมาณการค้าและกิจกรรมทางธุรกิจ และ 3) ระเบียงเศรษฐกิจบังกลาเทศ-จีน-อินเดีย-เมียนมา (Bangladesh-China-India-Myanmar Economic Corridor : BCIMEC) ที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางคมนาคมและรถไฟเพื่อเชื่อมต่อระหว่างประเทศ และอำนวยความสะดวกในการขนส่งน้ำมันและสายส่งไฟฟ้าของกลุ่มประเทศ BCIMEC (Derudder *et al.*, 2018) นอกจากระเบียงเศรษฐกิจที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว จีนยังได้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจแบบพหุภาคีภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China Free Trade Agreement : ACFTA) และข้อตกลงการค้าเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Trade Agreement : APTA) ที่กำลังอยู่ระหว่างการเจรจา และสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (South Asian Association for Regional Cooperation: SAARC) บทบาทการดำเนินงานนโยบายต่างประเทศด้วยกลไกทางเศรษฐกิจของจีนต่อประเทศอินโดแปซิฟิกมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 บทบาทนโยบายต่างประเทศของจีนกับประเทศอินโดแปซิฟิก

บทบาทนโยบายต่างประเทศของจีนในยุคของเหมาเจ๋อตง (ค.ศ.1949-1973) มีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับกลุ่มประเทศพันธมิตรที่มีรูปแบบการปกครองคล้ายคลึงกัน แนวคิดต่อต้านการขยายอาณานิคม และภูมิรัฐศาสตร์ หรือเน้น

นโยบายต่างประเทศด้านการเมืองและความมั่นคงเป็นหลัก โดยความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของจีนกับกลุ่มประเทศ เวียดนาม (ค.ศ.1949) สหภาพเมียนมา (ค.ศ.1950) และสปป.ลาว (ค.ศ.1961) เกิดจากปัจจัยรูปแบบการปกครอง คล้ายคลึงกันและการมีอาณาเขตภูมิศาสตร์ที่ติดต่อกัน ต่อมาคืออินโดนีเซีย (ค.ศ.1950) ที่นโยบายและยุทธศาสตร์ของจีน ที่มีต่ออินโดนีเซียคือการเสริมสร้างมิตรภาพ เนื่องจากอินโดนีเซียมีนโยบายสอดคล้องกับจีนคือต่อต้านจักรวรรดินิยม (เขียน อีระวิทย์, 2541) ในขณะที่ความสัมพันธ์ของจีนกับกัมพูชา (ค.ศ.1958) เกิดจากการถูกขับด้วยเพื่อนบ้านผู้มี อิทธิพลทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เหนือกว่า ทำให้ผู้นำกัมพูชาทุกยุคทุกสมัยต่างพยายามแสวงหาการสนับสนุนจาก มหาอำนาจภายนอก ซึ่งจีนได้ให้ความช่วยเหลือกัมพูชาทั้งในทางเศรษฐกิจ อาหาร และอาวุธ ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่าง จีนกับกัมพูชาแน่นแฟ้นมากขึ้น ภายหลังฮุนเซ็นทำการรัฐประหารในปีค.ศ.1997 กัมพูชาถูกคว่ำบาตรจากประชาคมโลก และนายกรัฐมนตรีฮุนเซ็นที่เข้าดำรงตำแหน่งจากการยึดอำนาจ จำเป็นต้องพึ่งพิงจีนในด้านของความสัมพันธ์ทางการทูต ทางเศรษฐกิจ และความช่วยเหลือต่างประเทศ (ยศ สันตสมบัติ, 2557; เขียน อีระวิทย์, 2541)

นอกจากนี้ จีนดำเนินนโยบายต่างประเทศโดยให้ความสำคัญในทางยุทธศาสตร์พื้นที่หรือภูมิรัฐศาสตร์ ใน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของจีนกับเนปาล (ค.ศ.1955) เนื่องจากเนปาลมีพื้นที่ติดกับทิเบตและมีตัวเลือกในการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและอินเดีย ถึงแม้ว่าเนปาลเป็นประเทศเล็กแต่มีความสำคัญต่อจีนในด้านยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ และในฐานะเป็นราชอาณาจักรที่ติดต่อกับทิเบต เนื่องจากเศรษฐกิจของทิเบตขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจในเนปาล ด้วยเหตุนี้จีน ต้องการอยู่ร่วมกับเนปาลฉันมิตรและมีสันติตามครรลองของสนธิสัญญาสันติภาพและมิตรภาพระหว่างสองประเทศ (The Chinese-Nepalese Treaty of Peace and Friendship) ที่ลงนามกันที่กาฐมาณฑุ ในปีค.ศ.1960 เช่นเดียวกัน ความสัมพันธ์ของจีนกับศรีลังกาได้รับรองรัฐบาลซึ่งกันและกันตั้งแต่เดือนมกราคม ค.ศ.1950 ทั้งสองรัฐบาลได้มี แถลงการณ์ร่วมสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกันในเดือนกันยายน ค.ศ.1956 จีนเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นอิสระของ ศรีลังกาที่ไม่ถูกครอบงำโดยอินเดียและการแสดงบทบาทในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งทั้งสองประเทศไม่เคยมี ผลประโยชน์ทางการเมืองที่ขัดกันอย่างรุนแรงแต่ประการใด โดยในช่วงปีค.ศ.1960-1965 จีนกับศรีลังกาได้ทำข้อตกลง หลายฉบับที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิด เช่น ข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ ข้อตกลงการ ขนส่งทางเดินเรือ รวมถึงข้อตกลงให้เงินกู้ที่ปราศจากดอกเบี้ยแก่ศรีลังกา เป็นต้น (เขียน อีระวิทย์, 2541)

ขณะที่ความสัมพันธ์ต่างประเทศของจีนกับอัฟกานิสถานนั้น (ค.ศ.1955) จีนสนับสนุนรัฐบาลอัฟกานิสถานที่เป็น เอรชามากกว่ารัฐบาลที่มีใครหรือพรรคการเมืองใดที่ขึ้นมามีอำนาจ ซึ่งในช่วงนี้จีนดำเนินนโยบายอย่างระมัดระวัง เพราะสนธิสัญญามิตรภาพและการไม่รุกรานซึ่งกันและกัน รวมถึงการไม่แสวงหาการสู้รบโดยตรงกับกลุ่มมุสลิม เพื่อไม่ ต้องการให้เกิดปัญหาต่อต้านศาสนาอิสลามและกระตุ้นให้เกิดการแบ่งแยกดินแดนในมณฑลซินเจียงของจีน (เขียน อีระ วิทย์, 2541; Hong, 2013) อีกทั้งปากีสถาน เป็นประเทศมุสลิมลำดับแรกที่ยอมรับการจัดตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี ค.ศ.1950 ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการระหว่างสองประเทศในปีค.ศ. 1951 นอกจากนี้จีนถือว่าปากีสถานเป็นพันธมิตรทางทหารที่ไว้ใจได้มากที่สุดและได้ให้ความช่วยเหลือทางทหารในช่วง สงครามปากีสถานกับอินเดีย เพื่อต่อต้านการแพร่ขยายอำนาจของอินเดีย ซึ่งหลังจากการสิ้นสุดสงครามในปีค.ศ.1965 จีน ได้ให้การสนับสนุนปากีสถานทั้งด้านการทูตและเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ภายใต้ความสัมพันธ์ที่นำไปสู่ความร่วมมือด้าน ต่างๆ (Azeemi, 2007) อย่างไรก็ตามถึงแม้ความสัมพันธ์ของจีนกับอินเดียในช่วงทศวรรษ 1960-1970 จะมีข้อพิพาท ขยายแดนได้ทำลายความสัมพันธ์ที่ดีของทั้งสองประเทศ รวมถึงปัญหาจากสภาพแวดล้อมการเมืองระหว่างประเทศ เนื่องจากอินเดียได้ลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพความสัมพันธ์และความร่วมมือกับสหภาพโซเวียต ขณะที่สหรัฐอเมริกา และจีนสนับสนุนปากีสถานในสงครามอินเดีย-ปากีสถานในปีค.ศ.1971 (Dingli, 2010; Zhu, 2011) แต่อินเดียก็เป็น ประเทศลำดับสองที่ไม่ได้สังกัดค่ายคอมมิวนิสต์ที่รับรองรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน (1 เมษายน 1950) ด้วยเหตุนี้จีน จึงให้การสนับสนุนเอกราชของอินเดีย เนื่องจากนายอวาร์ลาล เนห์รู ผู้นำอินเดียเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกลุ่ม ประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดในขณะนั้น โดยความสัมพันธ์ระหว่างกันดีมากขึ้นหลังสิ้นสุดสงครามเย็นกับการล่มสลายของสหภาพโซ

เวียดนาม นำไปสู่การลงนามข้อตกลงว่าด้วยการรักษาสันติภาพและความสงบตลอดแนวพรมแดนที่ยึดครองตามความเป็นจริง ระหว่างจีนกับอินเดียในปีค.ศ.1993 และการขยายตัวทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ (เขียน ธีระวิทย์, 2541)

ทั้งนี้ภายหลังประเทศเวียดนาม และอินโดนีเซีย มีปัญหาทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับจีนทางด้านชนเชื้อชาติจีน และพรรคคอมมิวนิสต์ รวมถึงสภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศที่เริ่มเปลี่ยนแปลง ก่อนที่จะได้รับแก้ไขปัญหาดังกล่าวจากจีนและฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตอีกครั้งในช่วงทศวรรษ 1970-1990 ภายใต้การนำของโจว เอินไหลในช่วงท้ายของยุคเหมาเจ๋อตง และการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของเติ้งเสี่ยวผิง (ค.ศ.1973-1990) ทำให้การดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้วางอยู่บนหลักการพื้นฐาน 5 ประการว่าด้วยการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ อีกทั้งเติ้งเสี่ยวผิงได้ดำเนินการปฏิรูปเศรษฐกิจด้วย “นโยบายสี่ทันสมัย” และ “นโยบายการเปิดประเทศ” ที่เน้นการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนจากต่างประเทศ และการรับรู้วิทยาการก้าวหน้าจากต่างประเทศ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของจีน เพื่อลดอุปสรรคในการนำเข้าทรัพยากรและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เช่นเดียวกันกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิกบางประเทศเริ่มมีปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศและเริ่มมีการเจรจาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ จึงนำไปสู่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศอินโดแปซิฟิก ซึ่งกลุ่มประเทศที่ได้รับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว พร้อมทั้งเริ่มมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับจีน โดยการสถาปนาระบบคอมมิวนิสต์จีนในปีค.ศ.1949 เป็นช่วงที่มาเลเซียอยู่ภายใต้อาณานิคมของอังกฤษ ซึ่งในขณะนั้นขบวนการต่อต้านลัทธิอาณานิคมอังกฤษภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์มลายูได้เกิดขึ้นแล้ว ผู้นำในขบวนการนี้ส่วนใหญ่เป็นชนเชื้อสายจีน โดยปัญหาทางด้านความมั่นคงในช่วงปีค.ศ.1949-1970 จีนมองว่ามาเลเซียอาจเป็นภัยคุกคามจากการที่มาเลเซียอยู่ในเครือจักรภพหรือเป็นส่วนหนึ่งของลัทธิจักรวรรดินิยม ส่วนมาเลเซียเองก็มองว่าจีนเป็นภัยคุกคามจากปัญหาคนเชื้อสายจีนและพรรคคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกัน จนกระทั่งในปีค.ศ.1971 รัฐบาลมาเลเซียได้ประกาศใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่ (New Economic Policy) ขณะเดียวกันรัฐบาลสามารถจัดการปัญหาภายในประเทศด้วยการบังคับให้ธุรกิจคนเชื้อสายจีนกระจายหุ้นให้แก่ชาวมลายู และการปราบปรามขบวนการคอมมิวนิสต์ ส่งผลให้ในปีค.ศ.1974 มาเลเซียได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการกับจีน (เขียน ธีระวิทย์, 2541)

ความสัมพันธ์ของไทยกับจีนนับตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1970 ไทยเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับจีนอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมจากบริบทของระบบการเมืองระหว่างประเทศและการพยายามแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจในประเทศด้วยการขอให้จีนช่วยรับซื้อสินค้าเกษตรและขายน้ำมันในราคามิตรภาพ (เจษฎาพัญ ทองศรีนุช, 2560) ขณะเดียวกันการขยายตัวทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในยุคหลังเหมาปีค.ศ.1978 สร้างเงื่อนไขให้จีนต้องให้ความสำคัญในเรื่องการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ จึงกลายเป็นมิติสำคัญอันดับแรกในนโยบายต่างประเทศของจีน ซึ่งไทยเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน (เขียน ธีระวิทย์, 2541) จนกระทั่งมีการสถาปนาความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการในปีค.ศ.1975 หลังจากนั้นเป็นต้นมาไทยและจีนก็มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างกันมากขึ้น โดยในปีค.ศ.1978 มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมทางการค้าไทย-จีน และมีการลงนามในความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมให้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน และในปีค.ศ.1985 ได้มีการลงนามความตกลงว่าด้วยการตั้งคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทย-จีน เพื่อแสวงหาช่องทางในการขยายความร่วมมือและจัดอุปสรรคทางด้านเศรษฐกิจและการค้าระหว่างทั้งสองประเทศ เป็นต้น (จุลชีพ ชินวรรณ, 2553) ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับฟิลิปปินส์มีทั้งส่วนที่ขัดแย้งกันและร่วมมือกัน จากจุดยืนทางการเมืองระหว่างประเทศและปัญหาคนเชื้อสายจีนและการสนับสนุนผู้ก่อการร้าย ภายใต้การนำประเทศฟิลิปปินส์ของประธานาธิบดีเอลปิติโอ คิริโน (ค.ศ.1949-1964) ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศยังคงไม่มีการเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตแต่อย่างใด ถึงแม้ว่านายกรัฐมนตรีโจวเินไหลจะส่งสาส์นถึงรัฐบาลฟิลิปปินส์เชิญให้เปิดความสัมพันธ์ทางการทูต แต่ประธานาธิบดีเอลปิติโอไม่ได้ตอบรับเนื่องจากเหตุผล 4 ประการ ประการแรก ฟิลิปปินส์ยังอยู่ภายใต้อิทธิพลสหรัฐ ประการที่สอง ฟิลิปปินส์ยังมีความสัมพันธ์ฉันมิตรกับไต้หวัน ประการที่สาม รัฐบาลฟิลิปปินส์กำลังเผชิญกับกองกำลังต่อต้านรัฐบาลที่มีอุดมการณ์เป็นคอมมิวนิสต์ และประการสุดท้าย ฟิลิปปินส์ต่อต้านอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ที่ไม่

เชื่อในพระเจ้า อย่างไรก็ตามเมื่อเฟอร์ดินาน มาร์กอส ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นประธานาธิบดี (ค.ศ.1965-1986) และได้มีท่าทีที่เป็นมิตรต่อจีนมากขึ้นด้วยปัญหาทางเศรษฐกิจและผลผลิตในประเทศที่จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน จึงจำเป็นต้องทำความร่วมมือกับจีน ดังนั้นในปีค.ศ.1966 รัฐบาลฟิลิปปินส์ได้ประกาศยกเลิกข้อห้ามคนฟิลิปปินส์เยือนจีน และในปีค.ศ. 1972 ยกเลิกข้อห้ามทำการค้ากับประเทศสังคมนิยม รวมทั้งท่าทีของสหรัฐที่เป็นพันธมิตรของฟิลิปปินส์ได้เริ่มปรับสัมพันธภาพกับจีน จึงนำไปสู่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการระหว่างจีนกับฟิลิปปินส์ในปีค.ศ. 1975 (เขียน ธีระวิทย์, 2541) และความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับบังคลาเทศนั้น แม้ว่าจีนมีนโยบายคัดค้านการแยกตัวเป็นเอกราชของบังคลาเทศจากปากีสถาน แต่ต่อมาจีนจำเป็นต้องยอมรับสภาพความเป็นจริงโดยการปรับตัวเสริมสร้างความสัมพันธ์ไมตรีกับบังคลาเทศ เนื่องจากปากีสถานรับรองรัฐบาลและความเป็นรัฐใหม่ของบังคลาเทศในปีค.ศ.1974 ต่อมาทางการจีนได้ทำข้อตกลงทางการค้ากับบังคลาเทศ (อย่างไม่เป็นทางการ) เมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1975 และเกิดรัฐประหารรัฐบาล ชีค มุจิบู เราะห์มาน (Sheikh Mujibur Rahman) ผู้ก่อตั้งประเทศบังคลาเทศเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ.1975 โจวเอินไหล นายกรัฐมนตรีจีนได้ถือโอกาสส่งสาส์นถึงผู้นำรัฐบาลใหม่มอสตาคิว อาเหม็ด (Moshtaque Ahmed) เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม ค.ศ.1975 ว่าจีนรับรองรัฐบาลบังคลาเทศแล้วว่าชอบด้วยกฎหมาย และในวันที่ 4 ตุลาคม ค.ศ.1975 จีนกับบังคลาเทศได้ตกลงสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน (เขียน ธีระวิทย์, 2541; Hasan, 1983; Choudhury, 1990) และเวียดนามได้ฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตอีกครั้งในปีค.ศ.1991 และอินโดนีเซียในปีค.ศ.1990

ในขณะที่ความสัมพันธ์ของจีนกับสิงคโปร์นั้น แม้ว่าสิงคโปร์กับจีนจะไม่เคยมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน แต่เนื่องด้วยประชากรจำนวน 3 ใน 4 เป็นคนเชื้อสายจีน จึงเคยเป็นที่หวาดระแวงของประเทศเพื่อนบ้านในยุคสงครามเย็นว่าเป็น “ประเทศจีนที่สาม” (The Third China) เมื่อสิงคโปร์แยกตัวออกจากสหพันธรัฐมาเลเซียอย่างเป็นทางการในปีค.ศ. 1965 ต้องเผชิญกับความท้าทายอันยากลำบากในการอยู่รอดทางเศรษฐกิจและการสร้างชาติในฐานะรัฐเอกราชและการยอมรับของรัฐบาลเพื่อนบ้าน (มาเลเซียและอินโดนีเซีย) ที่หวาดระแวงชาวจีนว่าเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของตน (สิทธิพล เครือรัฐติกาล และ วรศักดิ์ มัทธโนบล, 2556) ต่อมาในช่วงทศวรรษที่ 1970 จีนเริ่มปรับปรุงความสัมพันธ์กับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยุติการสนับสนุน ขบวนการก่อความไม่สงบในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นำไปสู่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตของจีนกับมาเลเซียและอินโดนีเซียทำให้ประเทศเพื่อนบ้านลดความหวาดระแวงต่อสิงคโปร์ (Fook, 2018) และนับเป็นมูลเหตุเบื้องหลังสำคัญที่ทำให้จีนกับสิงคโปร์สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในปีค.ศ.1990 (ถ้าหากว่าที่ควรจะเป็น) ทั้งๆที่ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสิงคโปร์มีปัญหาบ่อยที่สุดในบรรดาประเทศในกลุ่มอาเซียน (เขียน ธีระวิทย์, 2541)

ทั้งนี้อีกสองประเทศของสมาชิกอาเซียนในปัจจุบันที่มีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีน คือ บรูไน (ค.ศ.1991) และติมอร์ (ค.ศ.2002) โดยความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้นมาจากปัจจัยเพื่อต้องการมีส่วนร่วมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงเพื่อป้องกันการสร้างความสัมพันธ์ของไต้หวันในการเลือกรัฐเกิดใหม่ (เขียน ธีระวิทย์, 2541 ; Horta, 2009) นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับภูฏานนั้นยังได้มีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการ เนื่องจากนโยบายต่างประเทศของภูฏานจะถูกครอบงำบางส่วนโดยรัฐบาลอินเดีย แต่ภูฏานก็พยายามวางกรอบนโยบายของตนเอง เช่น ภูฏานจะไม่เจริญสัมพันธ์ไมตรีอย่างเป็นทางการกับกลุ่มประเทศมหาอำนาจในสภาพความมั่นคงแห่งสหประชาชาติทั้ง สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษ จีน และรัสเซีย (ศุภวิชญ์ แก้วคุณอก, 2561) แต่ทั้งสองได้มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจเพียงเท่านั้น ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับมัลดีฟส์เริ่มชัดเจนมากขึ้นในปีค.ศ.2002 ทั้งสองประเทศได้ฉลองครบรอบ 30 ปีของการก่อตั้งความสัมพันธ์แบบทวิภาคี หลังจากนั้นผู้นำของทั้งสองประเทศได้มีการเดินทางเยี่ยมเยือนและแลกเปลี่ยนความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น โดยในปีค.ศ.2009 มัลดีฟส์ได้เปิดสถานทูตในกรุงปักกิ่ง และจีนเปิดสถานทูตในมัลดีฟส์ในปีค.ศ.2014 นอกจากนี้ในปีเดียวกันประธานาธิบดีสีจิ้นผิงได้เดินทางเยือนมัลดีฟส์พร้อมกับคณะผู้แทนทางธุรกิจ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญทางเศรษฐกิจของจีนที่มีต่อมัลดีฟส์ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การเติบโตทางด้านการท่องเที่ยวและข้อตกลงการให้ความช่วยเหลือทางทหารระหว่างสองประเทศอีกด้วย

(Kumar, 2016) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเมื่อจีนมีการปฏิรูปเศรษฐกิจและปรับเปลี่ยนทำนโยบายการต่างประเทศได้นำมาสู่ความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจที่ดีขึ้นระหว่างจีนกับประเทศอินโดนีเซีย

ต่อมาในช่วงต้นทศวรรษ 1990 ปัจจัยทางแวดล้อมทางด้านการเมืองระหว่างประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอย่างการสิ้นสุดของสงครามเย็น การล่มสลายของสหภาพโซเวียต รวมถึงการคลี่คลายของวิกฤตทางการเมืองกัมพูชา ทำให้ความร่วมมือทางด้านการทหารและความมั่นคงลดความสำคัญลง และเปลี่ยนมาเป็นความร่วมมือทางด้านการเศรษฐกิจและตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา จีนให้ความสำคัญกับนโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจ เน้นการทูตเชิงการค้า (trade diplomacy) หรือการทูตเชิงพาณิชย์ (commercial diplomacy) เพื่อเชื่อมโยงความร่วมมือกับประเทศอินโดนีเซียผ่านกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่างๆ ในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เช่น นโยบายพัฒนาจีนตะวันตก (Go West Policy) หรือยุทธศาสตร์ก้าวออกไป (Going Out Strategy) ในช่วงปลายทศวรรษ 1990 จีนและอินโดนีเซียได้ขยายความร่วมมือสู่กรอบพหุภาคี เช่น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก และสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ โดยจีนเข้าร่วมในฐานะผู้สังเกตการณ์

ทั้งนี้เมื่อก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 หลังจากที่ได้เข้าเป็นสมาชิกในองค์การการค้าโลก (WTO) ภายใต้ช่วงการนำของหูจิ่นเทา เศรษฐกิจจีนเติบโตอย่างรวดเร็ว จีนก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก ขณะเดียวกันจีนได้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนกับอินโดนีเซีย เช่น ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน และข้อตกลงทวิภาคีรายประเทศ ปัจจุบันภายใต้การนำของสีจิ้นผิง (ค.ศ.2013-ปัจจุบัน) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยังคงวางอยู่บนนโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจเป็นหลักผ่านโครงการ belt and road initiative และธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ได้กลายเป็นรากฐานสำคัญของนโยบายต่างประเทศของจีน เพื่อพัฒนาเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมที่เชื่อมโยงทวีปเอเชียกับยุโรปและแอฟริกาผ่านเอเชียกลางและเอเชียใต้ ซึ่งจะส่งผลให้มีการเชื่อมโยงเศรษฐกิจการค้า การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศของจีนต่ออินโดนีเซีย

2.2.2 นโยบายระหว่างประเทศและกลไกทางเศรษฐกิจ

หลังการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกในปีค.ศ.2001 เศรษฐกิจจีนเติบโตอย่างต่อเนื่องในระหว่างปีค.ศ. 2001-2017 โดยภายใต้การนำของหูจิ่นเทา (ค.ศ.2001-2012) นโยบายเศรษฐกิจให้ความสำคัญกับการสร้างอุปสงค์ อาศัยเครื่องจักรขับเคลื่อนเศรษฐกิจ 3 อย่าง ได้แก่ การลงทุน การบริโภค และการส่งออก ซึ่งในช่วงของวิกฤตเศรษฐกิจในระหว่างปีค.ศ.2008-2009 นอกจากจะมีการทุ่มเงินลงทุนโครงสร้างสาธารณูปโภคภายในประเทศแล้วนั้น ยังมีการลดดอกเบี้ยเพื่อส่งเสริมให้กลุ่มทุนนำเงินออกไปลงทุนในต่างประเทศ จึงทำให้เศรษฐกิจจีนยังคงรักษาระดับเติบโตในอัตราที่สูง ขณะที่ภายใต้การนำของสีจิ้นผิง (ค.ศ.2013-จนถึงปัจจุบัน) ได้ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจแบบอุปทาน เน้นส่งเสริมภาคเอกชน ลดภาษี และต้นทุนการทำธุรกิจ มาตรการส่งเสริมการบริโภคภายในประเทศ รวมทั้งแก้ปัญหาการผลิตเกินตัวและอสังหาริมทรัพย์ส่วนเกิน เพื่อให้เกิดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างเหมาะสม (อาร์ม ตั้งนิรันดร, 2561)

ตลอดช่วงเปลี่ยนผ่านการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจภายในประเทศของจีน ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้วยกลไกทางเศรษฐกิจ (Economic Statecraft) ผ่านการสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจด้วยเครื่องมือทางเศรษฐกิจ 3 รูปแบบ ได้แก่ การค้าระหว่างประเทศ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และการให้ความช่วยเหลือ Norris (2016) ได้แสดงตัวอย่างการบรรลุเป้าหมายนโยบายต่างประเทศและยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจที่ยิ่งใหญ่ของจีน (China's Grand Strategy) โดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจ เช่น การสั่งห้ามนำเข้าถั่วลิสงจากฟิลิปปินส์ในปีค.ศ. 2012 หลังจากเกิดความขัดแย้งในทะเลจีนใต้บริเวณ “สกาโบรโธว (Scarborough Shoal)” เพื่อความมั่นคงทางพลังงาน การส่งเสริมการเข้ามาลงทุนจากต่างประเทศภายใต้ข้อกำหนดการถ่ายโอนเทคโนโลยี เพื่อความมั่นคงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การลงทุนของจีนในต่างประเทศที่ยกระดับห่วงโซ่อุปทานการผลิต เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การสร้างเขตการค้าเสรีที่มุ่งเน้นประโยชน์ด้านการค้าและการลงทุนกับประเทศต่างๆ แล้วยังเป็นยุทธวิธีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองและ

ยุทธศาสตร์ที่เป็นมิตรกับประเทศต่างๆ เช่น องค์กรความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organization: SCO) เป็นความร่วมมือฉันทมิตรทางการเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศสมาชิก 8 ประเทศ (จีน อินเดีย คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน ปากีสถาน รัสเซีย ทาจิกิสถาน และอุซเบกิสถาน) ที่จีนใช้เป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจในการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายของระเบียงเศรษฐกิจบนเส้นทางยูเรเชีย (New Eurasian Land Bridge) และเส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ Norris (2016) ยังแสดงทัศนะของผลสัมฤทธิ์ของการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจให้ทำงานได้ตามเป้าประสงค์ของชาตินั้น จีนจำเป็นต้องออกแบบกลไกทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการปฏิรูปโครงสร้างการปกครอง (Economic policy architecture) เพื่อเพิ่มความสามารถของรัฐในการควบคุม (State control) (Kroeber, 2016) การดำเนินงานของภาคเศรษฐกิจ (Economic actors) ที่สำคัญได้แก่ รัฐวิสาหกิจของจีน บริษัทน้ำมันแห่งชาติ และกองทุนความมั่งคั่งแห่งชาติ เป็นต้น ที่ทำให้เกิดผลประโยชน์แห่งชาติอย่างแท้จริง

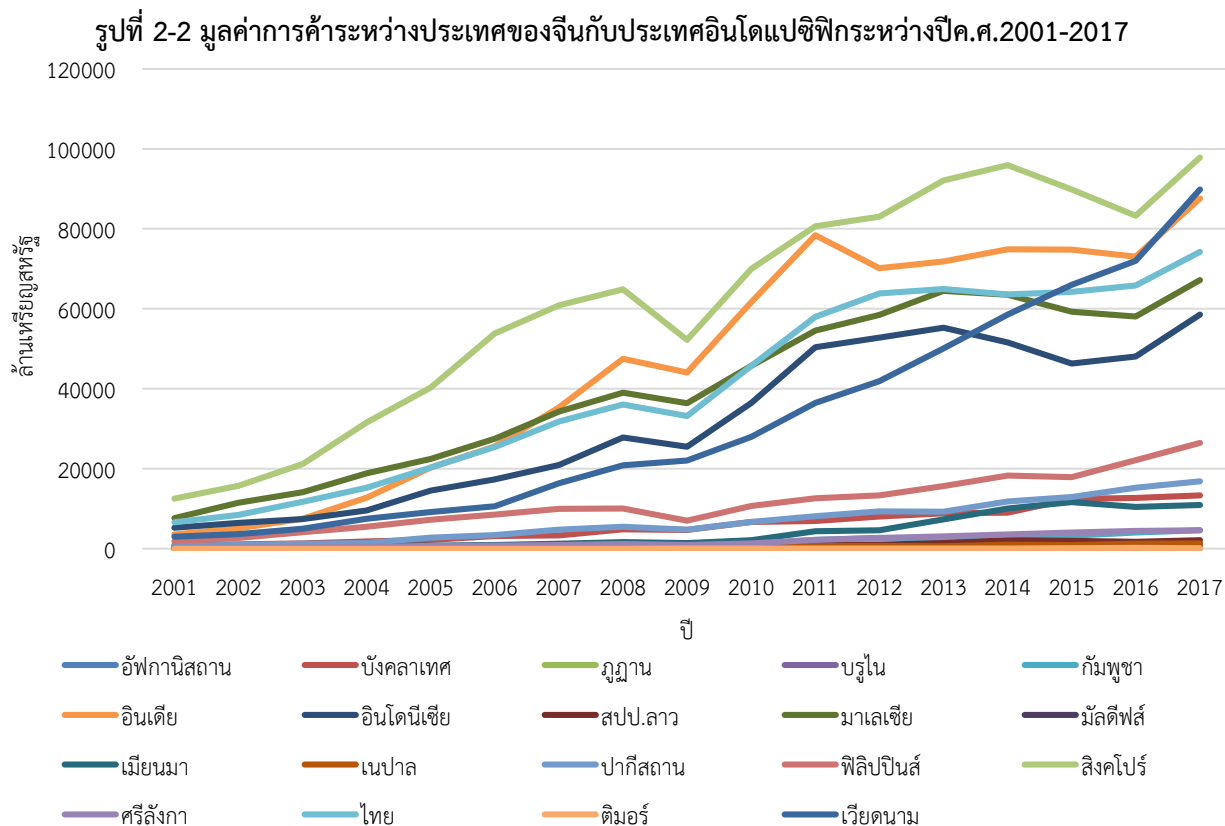
เครื่องมือทางเศรษฐกิจทั้งสามรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และการให้ความช่วยเหลือ ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งของอำนาจละมุน (Soft Power) เป็นเครื่องมือสำหรับการเพิ่มอิทธิพลที่นำดึงดูดของจีน (Morgan, 2018) ซึ่งการดำเนินงานนโยบายต่างประเทศด้วยกลไกทางเศรษฐกิจได้ก่อร่างสร้างรูปผ่านความร่วมมือทางพหุภาคีและทวิภาคีกับประเทศต่างๆ ความสำเร็จทางเศรษฐกิจของจีนเพิ่มขึ้นหลังวิกฤตการเงินโลกระหว่างปี ค.ศ.2008-2009 ในการดำเนินงานนโยบายต่างประเทศด้วยกลไกทางเศรษฐกิจภายใต้สีจิ้นผิงได้ประกาศแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นรูปธรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายเชิงกลยุทธ์และความมั่นคง เพื่อแสดงความเป็นผู้นำในการปฏิรูปสถาบันการเงินที่มีอยู่ทั่วโลกจีนได้สร้างธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) และนโยบายก้าวออกไปผ่านโครงการ belt and road initiative ได้กลายเป็นรากฐานสำคัญของนโยบายต่างประเทศ (Yang and Liang, 2019) ซึ่งที่ผ่านการดำเนินงานนโยบายต่างประเทศด้วยกลไกทางเศรษฐกิจ (Economic Statecraft) ของเติ้งเสี่ยวผิงเน้นความสำคัญของสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีเสถียรภาพเพื่อให้เกิดการพัฒนาและบูรณาการทางเศรษฐกิจ ขณะที่แนวทางของสีจิ้นผิงชี้ให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการดำเนินงานนโยบายต่างประเทศด้วยกลไกทางเศรษฐกิจในการแสวงหาเป้าหมายด้านความมั่นคง (Wong, 2019) ซึ่งผลของการดำเนินงานผ่านกลไกทางเศรษฐกิจของจีนทั้งสามรูปแบบแสดงให้เห็นดังนี้

1) การค้าระหว่างประเทศ

การค้าระหว่างประเทศของจีนกับอินโดแปซิฟิกมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องในช่วงปีค.ศ.2001-2017 โดยมูลค่าการค้าระหว่างประเทศส่วนใหญ่อยู่ในสัดส่วนของมูลค่าการนำเข้าสินค้าจากจีนมากกว่าการส่งออกไปจีน มีเพียง สปป.ลาวและสิงคโปร์เท่านั้นที่มีสัดส่วนของมูลค่าการส่งออกมากกว่าการนำเข้าสินค้าจากจีนในช่วงหลังปีค.ศ.2009 โดยการค้าระหว่างประเทศของจีนกับอินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ.2001-2017 ที่มีการค้ากับจีนมากที่สุดคือ สิงคโปร์ เวียดนาม อินเดีย ไทย และมาเลเซีย ขณะที่ประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยของการค้าระหว่างประเทศกับจีนมากที่สุดคือ มัลดีฟส์ คิดเป็นร้อยละ 38 รองลงมา สปป.ลาวคิดเป็นร้อยละ 26 และเวียดนามคิดเป็นร้อยละ 24 (รูปที่ 2-2)

หากแบ่งกลุ่มการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิก แยกตามระดับศักยภาพทางการค้า โดยกำหนดให้กลุ่มแรก เป็นกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพการค้าสูงเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการค้ากับจีนเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกันกับการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการค้ากับประเทศในโลกในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ **ประเทศบรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย เมียนมา เวียดนาม ภูฏาน และศรีลังกา** โดยประเทศที่มีมูลค่าการค้าระหว่างประเทศกับจีนมากที่สุดสามอันดับแรกในปีค.ศ.2017 คือ เวียดนาม อยู่ที่ 89,839 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รองลงมา อินโดนีเซีย อยู่ที่ 58,561 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเมียนมา อยู่ที่ 10,960 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่ประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมสูงสุด (CAGR) ระหว่างปีค.ศ.2001-2017 คือ เวียดนามคิดเป็นร้อยละ 24 รองลงมาคือ กัมพูชา เมียนมา และศรีลังกา คิดเป็นร้อยละ 21 ในอัตราเท่ากัน และอินโดนีเซียคิดเป็นร้อยละ 16 อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมการค้าระหว่างประเทศจีนในยุคหุจจินเทา (ค.ศ.2008-2012) กับยุคสีจิ้นผิง (ค.ศ.2013-2017) ในช่วงปีที่เท่ากันพบว่า อัตราการเติบโต

เฉลี่ยสะสมการค้าระหว่างประเทศของจีนกับประเทศที่มีศักยภาพการค้าสูงนั้นลดลงในยุคลี้จิ้นผิง ซึ่งเวียดนามมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมลดลงน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 3 เท่านั้น โดยการค้าระหว่างประเทศของจีนกับกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพการค้าสูงอยู่ภายใต้เขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน (China-ASEAN FTA) ยกเว้นภูฏานที่ไม่มีความร่วมมือเขตการค้าเสรี ในขณะที่จีนกับศรีลังกาอยู่ในขั้นตอนการเจรจาต่อรองภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรี ท่ามกลางการเติบโตทางการค้าระหว่างประเทศ จีนใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Measures: NTMs) กับกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพการค้าสูงในมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (TBT) มาตรการเงื่อนไขเพื่อการปกป้องการค้า (CTPM) และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก (EXP) เป็นหลัก

ที่มา : เรียบเรียงโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก UNCTAD (2018)

ขณะที่กลุ่มที่สอง เป็นประเทศที่มีศักยภาพการค้าต่ำเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการค้ากับจีนลดลงในทิศทางเดียวกันกับการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการค้ากับโลก ได้แก่ ประเทศสปป.ลาว มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย อัฟกานิสถาน บังคลาเทศ อินเดีย มัลดีฟส์ เนปาล และปากีสถาน โดยประเทศที่มีมูลค่าการค้าระหว่างประเทศกับจีนมากที่สุดสามอันดับแรกในปีค.ศ.2017 คือ สิงคโปร์ อยู่ที่ 97,837 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ รองลงมา อินเดีย อยู่ที่ 87,632 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และไทย อยู่ที่ 74,250 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขณะที่ประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมสูงสุด (CAGR) ระหว่างปีค.ศ.2001-2017 คือ มัลดีฟส์คิดเป็นร้อยละ 38 รองลงมาคือ สปป.ลาวคิดเป็นร้อยละ 26 และอินเดีย คิดเป็นร้อยละ 22 อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมการค้าระหว่างประเทศจีนในยุคหูจิ่นเทา (ค.ศ. 2008-2012) กับยุคสีจิ้นผิง (ค.ศ.2013-2017) ในช่วงปีที่เท่ากันพบว่า อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมการค้าระหว่างประเทศของจีนกับประเทศที่มีศักยภาพการค้าต่ำนั้นประเทศส่วนใหญ่มีการขยายตัวลดลงในยุคลี้จิ้นผิง ขณะที่ประเทศปากีสถาน

ฟิลิปปินส์ มัลดีฟส์ และเนปาล มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมเพิ่มขึ้นมากกว่ายุคหุจันเทา อาจเพราะปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจผ่านโครงการ belt and road initiative เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง และแม้ว่าปากีสถานกับฟิลิปปินส์จะถูกใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีเกือบจะทุกมาตรการก็ตาม เช่นเดียวกับการเติบโตทางการค้าระหว่างประเทศจีนกับมัลดีฟส์นั้น จีนไม่ได้มีการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี เนื่องจากทั้งสองประเทศได้จัดตั้งเขตการค้าเสรีจีน-มัลดีฟส์ ร่วมกันในปีค.ศ.2017 ซึ่งแตกต่างกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพการค้าต่ำที่อยู่ภายใต้เขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน (China-ASEAN FTA) และเขตการค้าเสรีแบบทวิภาคีกับปากีสถานนั้น จีนใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีค่อนข้างมาก

ตารางที่ 2-1 การใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Measures: NTMs)² ของจีนต่ออินโดแปซิฟิกในรูปแบบความสัมพันธ์ทวิภาคี

มาตรการประเทศ	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช	อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า	การตรวจสอบก่อนส่งออก	มาตรการเงื่อนไขเพื่อการปกป้องการค้า	มาตรการควบคุมปริมาณ	มาตรการควบคุมราคา	มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก	มาตรการอื่นๆ
อัฟกานิสถาน	/							
บังคลาเทศ							/	
ภูฏาน								
บรูไน		/						
กัมพูชา		/						
อินเดีย				/			/	
อินโดนีเซีย	/	/	/	/				
สปป.ลาว								
มาเลเซีย	/	/		/	/		/	
มัลดีฟส์								
เมียนมา	/					/	/	
เนปาล						/	/	/
ปากีสถาน	/		/	/	/	/	/	
ฟิลิปปินส์	/	/	/	/	/	/	/	/
สิงคโปร์		/					/	
ศรีลังกา	/							
ไทย	/	/	/	/	/	/	/	/
ติมอร์								
เวียดนาม		/		/			/	

ที่มา : เรียบเรียงโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก UNCTAD (2019) ; มาตรการดังกล่าวมีผลบังคับใช้

² มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS), อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade: TBT), การตรวจสอบก่อนส่งออก (Pre-Shipment Inspection: INSP), มาตรการเงื่อนไขเพื่อการปกป้องการค้า (Contingent Trade Protective Measures: CTPM), มาตรการควบคุมปริมาณ (Quantity control measures: QC), มาตรการควบคุมราคา (Price control measures: PC), มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก (Export-related measures: EXP) และมาตรการอื่นๆ (Other measures: OTH)

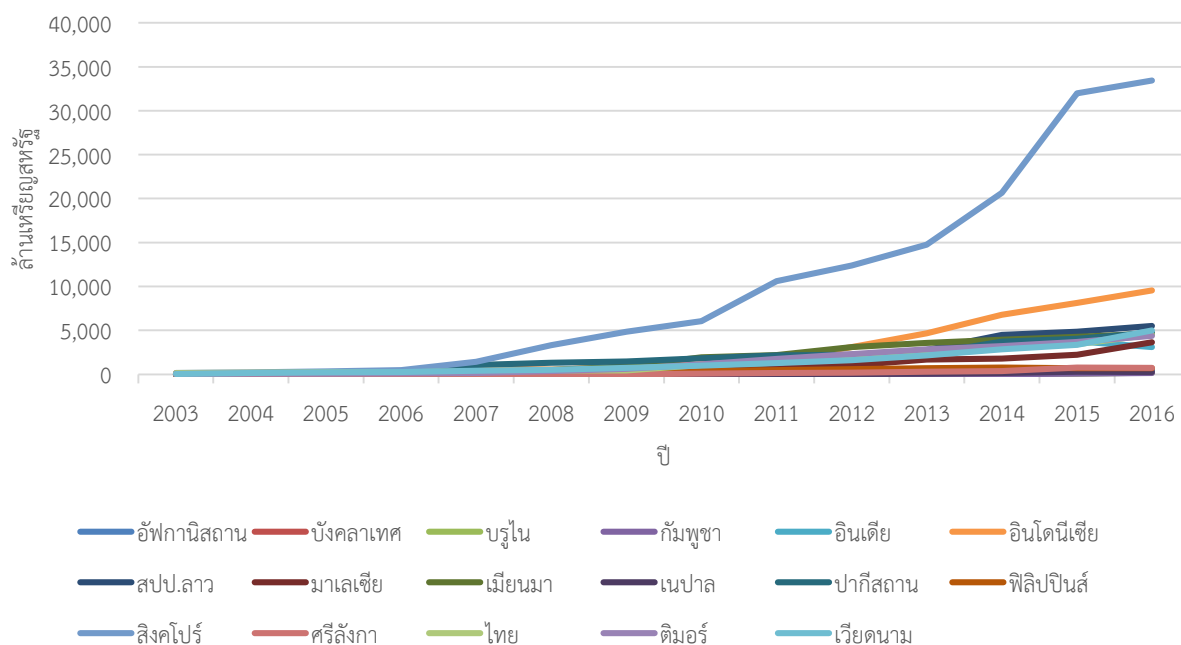
การค้าระหว่างประเทศของจีนกับอินโดนีเซียในช่วงที่ผ่านมา พบว่า จีนได้ใช้มาตรการการกีดกันทางการค้า ไม่ใช่ภาษีกับกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพการค้าสูงค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพการค้าต่ำ อย่างเช่น มาเลเซีย ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ และไทย โดยการใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของจีนอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อศักยภาพการค้าระหว่างประเทศ ถึงแม้ว่าจะมีความร่วมมือเขตการค้าเสรีก็ตาม ขณะเดียวกันกลุ่มประเทศดังกล่าวยังเป็นฐานตลาดและฐานการผลิตที่สำคัญของจีน อาจเพราะเพื่อต้องการปกป้องตลาดและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในประเทศ หรือเป็นการใช้กลไกทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจภายในประเทศจีน

2) การลงทุนโดยตรงต่างประเทศ

นับตั้งแต่มีการดำเนินยุทธศาสตร์ก้าวออกไป (Go Global strategy) ในปีค.ศ.1999 กระตุ้นให้เกิดการลงทุนจากนักธุรกิจของจีนในต่างประเทศเป็นปัจจัยสำคัญของกลยุทธ์ระหว่างประเทศของจีนและส่วนสำคัญของความพยายามในการสร้างเส้นเชื้รูกกับประเทศอื่นๆ (Morgan, 2018) ของการลงทุนต่างประเทศของจีน ซึ่งนโยบายการก้าวออกไปส่งเสริมภาคธุรกิจให้ออกไปลงทุนในต่างประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับภาคธุรกิจจีน และการหลีกเลี่ยงมาตรการการกีดกันทางการค้า ซึ่งหลังจากจีนได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10-11 รัฐบาลจีนได้วางแผนยุทธศาสตร์ก้าวออกไป โดยมุ่งเน้นในระดับโลกและภูมิภาค (พิทยา สุคันธ์, 2555) และในปัจจุบันนโยบายก้าวออกไปลงทุนของจีนในต่างประเทศเน้นการลงทุนในกลุ่มประเทศตามโครงการ Belt and Road Initiative ซึ่งการลงทุนของจีนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดหลังปีค.ศ.2006 ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 11 เนื่องจากรัฐบาลจีนมีมาตรการสนับสนุนต่างๆ ทำให้มีการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว การลงทุนโดยตรงสะสมของประเทศจีนในอินโดนีเซียระหว่างปีค.ศ.2003-2016 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยประเทศที่มีจีนเข้าไปลงทุนมากที่สุดสามอันดับแรกคือ สิงคโปร์มีมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากจีนอยู่ที่ 33,446 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปีค.ศ.2016 จากการรวบรวมข้อมูลของ The American Enterprise Institute and The Heritage Foundation (หรือเรียกย่อว่า AEI-HF) พบว่าส่วนใหญ่จีนลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐานคมนาคมและท่าเรือ เทคโนโลยีและการสื่อสาร สถาบันการเงิน โลจิสติกส์ และพลังงาน ต่อมาอินโดนีเซียมีมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากจีนอยู่ที่ 9,546 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปีค.ศ.2016 พบว่าส่วนใหญ่จีนลงทุนด้านพลังงาน น้ำ น้ำมัน ก๊าซ ถ่านหิน อสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง อุตสาหกรรมโลหะและอะไหล่ และโครงสร้างพื้นฐานคมนาคม และสปป.ลาวมีมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากจีนอยู่ที่ 5,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปีค.ศ.2016 พบว่าส่วนใหญ่จีนลงทุนด้านพลังงานน้ำ เกษตรกรรม และโครงสร้างพื้นฐานคมนาคม

ขณะที่ประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยของการลงทุนโดยตรงจากจีนมากที่สุดคือ อินเดียคิดเป็นร้อยละ 86 ส่วนใหญ่จีนลงทุนด้านด้านพลังงาน การค้าปลีก การท่องเที่ยว การแพทย์ โครงสร้างพื้นฐานคมนาคม เทคโนโลยีและการสื่อสาร รองลงมาคือ กัมพูชาคิดเป็นร้อยละ 84 พบว่าส่วนใหญ่จีนลงทุนด้านพลังงาน การเงิน การเกษตร การบันเทิง การก่อสร้าง และโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมและการสื่อสาร และบรูไนคิดเป็นร้อยละ 76 พบว่าส่วนใหญ่จีนลงทุนด้านพลังงาน น้ำมันและโครงสร้างพื้นฐานคมนาคม

รูปที่ 2-3 การลงทุนโดยตรงสะสมของประเทศจีนในอินโดแปซิฟิก ระหว่างปีค.ศ.2003-2016

ที่มา : เรียบเรียงโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก Ministry of Commerce China, CEIC (2017)

เมื่อพิจารณาการแบ่งกลุ่มการลงทุนจากจีนในอินโดแปซิฟิก แยกตามระดับศักยภาพการลงทุน โดยกำหนดให้ประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนสูงเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการลงทุนของจีนขยายตัวสูงกว่าอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการลงทุนกับประเทศในโลกในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ **ประเทศบรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย เวียดนาม เนปาล ปากีสถาน และศรีลังกา** โดยประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนโดยตรงสะสมจากจีนมากที่สุดสามอันดับแรกในปีค.ศ.2016 คือ สิงคโปร์ อยู่ที่ 33,446 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รองลงมา อินโดนีเซีย อยู่ที่ 9,546 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเวียดนาม อยู่ที่ 4,984 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่ประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมสูงสุด (CAGR) ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 คือ กัมพูชาคิดเป็นร้อยละ 84 รองลงมาคือ บรูไนคิดเป็นร้อยละ 76 และสิงคโปร์คิดเป็นร้อยละ 50 อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมการลงทุนโดยตรงจากจีนในภูมิภาคอินโดจีน (ค.ศ. 2009-2012) กับยุคสีจิ้นผิง (ค.ศ.2013-2016) ในช่วงปีที่เท่ากันพบว่า อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมการลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนสูงนั้นประเทศกัมพูชา มาเลเซีย เนปาล ปากีสถาน และเวียดนาม มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในยุคสีจิ้นผิง นอกจากนี้เมื่อพิจารณาความยากง่ายในการทำธุรกิจ (Ease of doing business) ของธนาคารโลกในปีค.ศ.2018 พบว่า ประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนสูงมีค่าคะแนนที่ดีทั้งด้านการเริ่มต้นธุรกิจ (Starting a Business) การขออนุญาตก่อสร้าง (Dealing with Construction Permits) และการขอใช้ไฟฟ้า (Getting Electricity) (WTO, 2018) อาจจะเป็นปัจจัยที่สำคัญของการเพิ่มขึ้นของการลงทุนโดยตรงจากจีน

ขณะที่ประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนต่ำเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการลงทุนของจีนขยายตัวใกล้เคียงกับการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการลงทุนกับประเทศในโลกในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ **ประเทศสปป.ลาว เมียนมา ฟิลิปปินส์ บังกลาเทศ และอินเดีย** ยกเว้นประเทศอัฟกานิสถานที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการลงทุนแบบหดตัว โดยประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนโดยตรงสะสมจากจีนมากที่สุดสามอันดับแรกในปีค.ศ.2016 คือ สปป.ลาว อยู่ที่ 5,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รองลงมา เมียนมา อยู่ที่ 4,620 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และอินเดีย อยู่ที่ 3,107 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

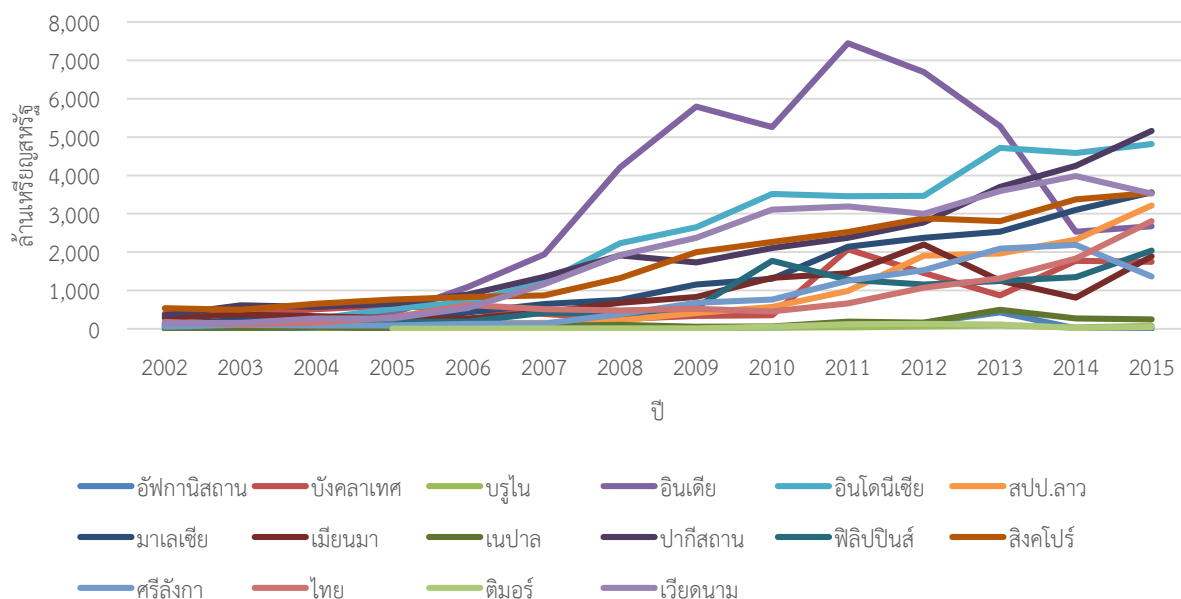
ขณะที่ประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมสูงสุด (CAGR) ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 คือ อินเดียนคิดเป็นร้อยละ 86 รองลงมาคือ สปป.ลาวคิดเป็นร้อยละ 64 และเมียนมาคิดเป็นร้อยละ 60 อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมการลงทุนโดยตรงจากจีนในยุคลูกจันทา (ค.ศ.2009-2012) กับยุคสีจิ้นผิง (ค.ศ.2013-2016) ในช่วงปีที่เท่ากันพบว่า อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมการลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนต่ำนั้นมีการขยายตัวลดลงในยุคลูกจันทา ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาความยากง่ายในการทำธุรกิจ (Ease of doing business) ของธนาคารโลกในปีค.ศ. 2018 พบว่า ประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนต่ำมีค่าคะแนนความยากง่ายในการทำธุรกิจต่ำกว่ากลุ่มประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนสูง

3) การให้ความช่วยเหลือต่างประเทศ

การให้ความช่วยเหลือต่างประเทศของจีนในอินโดแปซิฟิกทางด้านเศรษฐกิจมีบทบาทมากขึ้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียในปีค.ศ.1997 หลังจากที่ได้ให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและการขยายการค้าระหว่างประเทศในเอเชีย โดยในช่วงปีค.ศ.2002-2015 จีนให้ความช่วยเหลือต่างประเทศแก่อินโดแปซิฟิกมากขึ้นจากปีค.ศ.2002 มีมูลค่าการให้ความช่วยเหลืออยู่ที่ 2,473 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายเป็น 36,766 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปีค.ศ.2015 มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมคิดเป็นร้อยละ 23 ซึ่งประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือจากจีนมากที่สุดในปีค.ศ.2015 คือ ปากีสถาน มีมูลค่าประมาณ 5,163 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (CAGR ระหว่างปีค.ศ.2002-2015 ร้อยละ 23) รองลงมาคือ อินโดนีเซีย มีมูลค่าประมาณ 4,815 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (CAGR ระหว่างปีค.ศ.2002-2015 ร้อยละ 37) และมาเลเซีย มีมูลค่าประมาณ 3,562 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (CAGR ระหว่างปีค.ศ.2002-2015 ร้อยละ 29)

เมื่อพิจารณาการจัดกลุ่มตามอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมที่มีผลอัตราการเติบโตเฉลี่ยทั้งหมดเป็นข้อกำหนดในการแบ่งกลุ่มสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของการได้รับเงินช่วยเหลือจากจีนสูงกว่าผลเฉลี่ยสะสมทั้งหมด ได้แก่ **ประเทศบรูไน อินโดนีเซีย สปป.ลาว มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย ติมอร์ เลสเต** **อินเดียน ปากีสถาน และศรีลังกา** โดยประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือจากจีนมากที่สุดสามอันดับแรกในปีค.ศ. 2015 คือ ปากีสถาน รองลงมาคือ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ขณะที่ประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมสูงสุด (CAGR) ระหว่างปีค.ศ.2002-2015 คือ บรูไนคิดเป็นร้อยละ 53 รองลงมาคือ อินโดนีเซียคิดเป็นร้อยละ 37 และอินเดียนคิดเป็นร้อยละ 34 ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมการให้ความช่วยเหลือจากจีนในยุคลูกจันทา (ค.ศ.2013-2015) พบว่า ประเทศส่วนใหญ่มีการขยายตัวลดลง มีเพียงไทยเท่านั้นที่มีการขยายตัวทางด้านการให้ความช่วยเหลือจากจีนเพิ่มขึ้น

รูปที่ 2-4 มูลค่าการให้ความช่วยเหลือต่างประเทศของจีนในอินโดแปซิฟิกในรูปแบบโครงการที่ทำสัญญา
ระหว่างปีค.ศ.2002-2015

ที่มา: Ministry of Commerce China, (CEIC, 2018)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของการได้รับเงินช่วยเหลือจากจีนต่ำกว่าผลเฉลี่ยสะสมทั้งหมด ได้แก่ ประเทศเมียนมา สิงคโปร์ อัฟกานิสถาน บังคลาเทศ และเนปาล โดยประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือจากจีนมากที่สุดสามอันดับแรกในปีค.ศ.2015 คือ สิงคโปร์ รองลงมาคือ เมียนมา และบังคลาเทศ ขณะที่ประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมสูงสุด (CAGR) ระหว่างปีค.ศ.2002-2015 คือ เนปาลคิดเป็นร้อยละ 20 รองลงมาคือ สิงคโปร์และเนปาลคิดเป็นร้อยละ 16 และบังคลาเทศคิดเป็นร้อยละ 12 ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมการให้ความช่วยเหลือจากจีนในยุคสี่จีนผิง (ค.ศ.2013-2015) พบว่า ประเทศส่วนใหญ่มีการขยายตัวลดลง มีเพียงเมียนมาเท่านั้นที่มีอัตราการเติบโตคงที่

ทั้งหากพิจารณาการขยายตัวของการลงทุนโดยตรงและการให้ความช่วยเหลือจากจีนในอินโดแปซิฟิกจะเห็นว่าการขยายตัวขึ้นพร้อมกันตั้งแต่ปีค.ศ.2006 เป็นต้นมา เนื่องจากการเข้าไปลงทุนในต่างประเทศของจีนนั้นจะมาพร้อมกับการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบโครงการสัญญา จึงทำให้การลงทุนและการให้ความช่วยเหลือดำเนินไปด้วยกัน

2.2.3 กิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิกต่อผลประโยชน์แห่งชาติ

1) ผลประโยชน์ของประเทศอินโดแปซิฟิก

บทบาทนโยบายต่างประเทศและการดำเนินงานนโยบายต่างประเทศด้วยกลไกทางเศรษฐกิจ (Economic Statecraft) ผ่านการสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจด้วยเครื่องมือทางเศรษฐกิจทั้ง 3 รูปแบบ ได้แก่ การค้าระหว่างประเทศ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และการให้ความช่วยเหลือของจีนในอินโดแปซิฟิก ผ่านกรอบความร่วมมือทางพหุภาคีและทวิภาคีแล้วส่งผลต่อการสร้างความมั่นคงและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของจีน ผลของการดำเนินนโยบายต่างประเทศจีนด้วยกลไกทางเศรษฐกิจกับประเทศอินโดแปซิฟิกเพื่อบรรลุเป้าหมายของความมั่นคงแห่งชาติจีน ต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิก ในช่วงผู้นำสี่จีนผิง (ค.ศ.2013-2017) แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

กลุ่มแรก เป็นกลุ่มประเทศที่มีสัดส่วนการค้า การลงทุน และการได้รับความช่วยเหลือจากจีนต่อ GDP สูง หรือเป็นประเทศที่มีผลประโยชน์ร่วมกับจีนทั้งด้านการค้าและการลงทุน ได้แก่ **สปป.ลาว** จากการให้สิทธิประโยชน์ทางการค้าแก่ประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับจีนและเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ขณะที่การลงทุนจีนได้เข้ามาลงทุนทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและพลังงานน้ำเป็นหลัก เนื่องจากลักษณะภูมิศาสตร์ที่สามารถเชื่อมโยงจีนไปยังประเทศต่างๆ ในอาเซียน จึงมีบทบาทที่สำคัญต่อการเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทาง BRI

กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มประเทศที่มีสัดส่วนการค้าต่อ GDP สูง และการลงทุนต่อ GDP ต่ำ หรือเป็นกลุ่มประเทศที่มีผลประโยชน์ร่วมกับจีนด้านการค้ามากกว่าการลงทุน ได้แก่ **ประเทศกัมพูชา มาเลเซีย เมียนมา ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม** ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศในกลุ่มอาเซียนที่ตั้งอยู่บนเส้นทาง BRI และได้รับความช่วยเหลือจากจีนค่อนข้างสูง

กลุ่มที่สาม เป็นกลุ่มประเทศที่มีสัดส่วนการค้าต่อ GDP ต่ำ และการลงทุนต่อ GDP สูง หรือเป็นกลุ่มประเทศที่มีผลประโยชน์ร่วมกับจีนทั้งด้านการลงทุนมากกว่าด้านการค้า ได้แก่ **ประเทศศรีลังกา และติมอร์** ทั้งนี้แม้ว่าศรีลังกาจะไม่ได้อยู่ในเส้นทางหลักของ BRI แต่จีนได้เข้าไปลงทุนพัฒนาท่าเรือน้ำลึก ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญต่อโครงการเส้นทาง BRI เพื่อขนส่งสินค้าในเส้นทางระหว่างเอเชียและยุโรป

และกลุ่มที่สี่ เป็นกลุ่มประเทศที่มีสัดส่วนการค้าและการลงทุนต่อ GDP ต่ำ หรือเป็นกลุ่มประเทศที่ไม่ได้รับผลประโยชน์ร่วมกับจีนทั้งด้านการลงทุนและด้านการค้า ได้แก่ **ประเทศอัฟกานิสถาน บังคลาเทศ บรูไน อินโดนีเซีย ติมอร์-เลสเต เนปาล ปากีสถาน และสิงคโปร์** โดยประเทศบังคลาเทศ อินโดนีเซีย ปากีสถาน และสิงคโปร์ เป็นประเทศที่อยู่ในเส้นทาง BRI ที่มีความสำคัญทางการขนส่งสินค้าทางน้ำและการเข้าถึงตลาดเอเชียใต้ผ่านปากีสถาน และส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือจากจีนค่อนข้างมาก (ยกเว้นประเทศอินโดนีเซีย และสิงคโปร์)

ตารางที่ 2-2 การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิกต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิก

ประเทศ	มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี	สัดส่วนการค้าต่อ GDP	สัดส่วนการลงทุนต่อ GDP	การให้ความช่วยเหลือ	ที่ตั้งบนเส้นทาง BRI
อัฟกานิสถาน	*	ต่ำ	ต่ำ	สูง	
บังคลาเทศ	*	ต่ำ	ต่ำ	สูง	/
ภูฏาน	*	ต่ำ	-	-	
บรูไน	*	ต่ำ	ต่ำ	สูง	
กัมพูชา	*	สูง	ต่ำ	-	/
อินเดีย	*	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	/
อินโดนีเซีย	**	ต่ำ	ต่ำ	สูง	
สปป.ลาว	-	สูง	สูง	สูง	/
มาเลเซีย	***	สูง	ต่ำ	สูง	/
ติมอร์-เลสเต	-	ต่ำ	ต่ำ	-	
เมียนมา	**	สูง	ต่ำ	ต่ำ	/
เนปาล	**	ต่ำ	ต่ำ	สูง	
ปากีสถาน	***	ต่ำ	ต่ำ	สูง	/
ฟิลิปปินส์	***	สูง	ต่ำ	สูง	
สิงคโปร์	*	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	/
ศรีลังกา	*	ต่ำ	สูง	สูง	

ประเทศ	มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี	สัดส่วนการค้าต่อ GDP	สัดส่วนการลงทุนต่อ GDP	การให้ความช่วยเหลือ	ที่ตั้งบนเส้นทาง BRI
ไทย	***	สูง	ต่ำ	สูง	/
ติมอร์	-	ต่ำ	สูง	ต่ำ	
เวียดนาม	**	สูง	ต่ำ	สูง	/

ที่มา: เรียบเรียงโดยผู้วิจัย (2562)

หมายเหตุ: 1) มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี * หมายถึง น้อย, ** หมายถึง ปานกลาง, *** หมายถึง มาก

2) สัดส่วนการค้าและสัดส่วนการลงทุนต่อ GDP เป็นสัดส่วนในช่วงระหว่างปีค.ศ.2013-2017 และ

3) การให้ความช่วยเหลือ เป็นการเปรียบเทียบทิศทางมูลค่าในปีค.ศ.2010-2012 กับปีค.ศ.2013-2015

ตัวอย่างโครงการการลงทุนและการให้ความช่วยเหลือภายใต้โครงการ Belt and Road Initiative

หลังจากการประกาศโครงการ BRI ในปีค.ศ.2013 ประเทศที่อยู่ในโครงการเครือข่ายเส้นทางจีนได้พยายามเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศอินโดแปซิฟิก ซึ่งกลุ่มประเทศที่อยู่ในเครือข่ายส่วนใหญ่นั้นมีสัดส่วนการลงทุนจากจีนต่ำ แต่มีสัดส่วนการค้ากับจีนสูง ได้แก่ **ประเทศกัมพูชา มาเลเซีย เมียนมา ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม** ตัวอย่างการดำเนินโครงการลงทุนกับจีน เช่น จีนได้ลงทุนสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษสีหนุวิลล์ (Sihanoukville Special Economic Zone) ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษแห่งแรกที่ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาลจีน ขณะที่กัมพูชาอยู่ในช่วงกำลังพัฒนาเศรษฐกิจและอยู่ระหว่างการส่งเสริมอุตสาหกรรมอย่างเห็นได้ชัดในปัจจุบันจากนโยบายด้านอุตสาหกรรมกัมพูชาระหว่างปี พ.ศ.2015-2025 ที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่แท้จริงของกัมพูชาต่อกองทุนต่างชาติและเม็ดเงินลงทุน โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี (ดวงใจ จิตต์มงคล, 2560) โดยมุ่งเน้นส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในสาขาอื่น ๆ นอกเหนือจากอุตสาหกรรมการผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลัก เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางเศรษฐกิจ เช่น อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และการแปรรูปอาหาร (อรุณทิพย์ มุลคุตร, 2558) นอกจากนี้เขตเศรษฐกิจพิเศษสีหนุวิลล์ยังให้การสนับสนุนบริษัทต่างๆ ของจีนขยายธุรกิจในประเทศและตอบสนองความต้องการของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศกัมพูชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งนี้สร้างความสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์ร่วมกันกับทั้งสองประเทศภายใต้แนวคิด One Belt One Road (ดวงใจ จิตต์มงคล, 2560) และในปีค.ศ.2016 ประธานาธิบดีสีจิ้นผิงได้เดินทางเยือนกัมพูชาซึ่งทั้งสองประเทศได้ลงนามข้อตกลงทางเศรษฐกิจและข้อตกลงเงินกู้ นอกจากนี้สีจิ้นผิงยังได้ให้คำมั่นที่จะผลักดันการลงทุนของจีนด้านโครงสร้างพื้นฐานในกัมพูชาอีกด้วย (Thul, 2016)

ในปีค.ศ.2012 จีนและมาเลเซียได้ร่วมกันจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมพิน้องระหว่างสองประเทศมีชื่อว่า นิคมอุตสาหกรรมจิน(ซินโจว)-มาเลเซีย (China - Malaysia Qinzhou Industrial Park) และนิคมอุตสาหกรรมมาเลเซีย (กวนตัน)-จีน (Malaysia-China Kuantan Industriail Park) ในปีค.ศ.2013 มาเลเซียได้ทำความร่วมมือทางภาคอุตสาหกรรมภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ One Belt One Road และในปีเดียวกันจีนและมาเลเซียได้ลงนามความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศระยะ 5 ปี โดยเน้นภาคเกษตรกรรม พลังงาน ทรัพยากรแร่ธาตุ โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและการสื่อสาร โลจิสติกส์ การท่องเที่ยว และการค้าปลีก (กฤษณะ สุกันตพงศ์, 2559; Maria, 2014) และในเดือนเมษายน ค.ศ.2019 มาเลเซียได้ตกลงเซ็นสัญญาโครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อมระหว่างมาเลเซียไปยังสิงคโปร์ ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นหนึ่งในโครงการสมัยรัฐบาลนาจาบี ราชัก อดีตนายกรัฐมนตรีที่แพ้การเลือกตั้ง ส่งผลให้นายมหาเธร์ โมฮัมหมัด ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่ และได้สั่งระงับโครงการเนื่องจากความกังวลเรื่องความโปร่งใส ต่อมาในเดือนเมษายน ค.ศ.2019 มาเลเซียได้ตกลงเซ็นสัญญาโครงการรถไฟสายนี้อีกครั้ง โดยสัญญาฉบับใหม่นี้มีมูลค่าการก่อสร้างเหลือเพียง 10,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จากเดิมที่โครงการตั้งมูลค่าการก่อสร้างสูงถึง 19,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับเส้นทางรถไฟระยะทาง 688 กิโลเมตร ซึ่งถือว่าการลดลงกว่าครึ่งหนึ่งของงบประมาณเดิมที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม โครงการนี้แสดงให้เห็น

เห็นถึงความสำคัญของบทบาททางภูมิเศรษฐศาสตร์ของมาเลเซียต่อโครงการ BRI (Schmidt, B. and Chuwiruch, N. 2019)

ปัจจุบัน จีน-ไทยได้กระชับความสัมพันธ์ผ่านการดำเนินโครงการรถไฟความเร็วสูงในปี.ศ.2018 และการขยายการลงทุนของจีนในประเทศไทย ทั้งในรูปแบบการลงทุนโดยตรงและการร่วมลงทุนกับนักลงทุนชาวไทย ตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ของจีนกับกลุ่มธุรกิจเครือเจริญโภคภัณฑ์ ในโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดระยองร่วมกับบริษัท Guangxi Construction Engineering Group ของจีน ที่ปัจจุบันคณะกรรมการบริหารการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) มีมติเห็นชอบ ให้นิคมอุตสาหกรรม ซี.พี. ที่จังหวัดระยองเป็น “เขตส่งเสริมเพื่อกิจการอุตสาหกรรม” รวมถึงการร่วมลงทุนทางด้านการสื่อสารโทรคมนาคม การเงิน และอุตสาหกรรมรถยนต์ (ประชาชาติ, 2018)

กลุ่มประเทศที่มีสัดส่วนการลงทุนและการค้าต่อ GDP ต่ำ ได้แก่ **ประเทศบังกลาเทศ อินเดีย ปากีสถาน และ สิงคโปร์** จีนได้เข้าไปรับสัมปทานก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เช่น การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกที่เกาะโซนาเดียของบังกลาเทศ และท่าเรือกวาดาและท่าเรือกาซึมของปากีสถาน เนื่องจากทั้งสองประเทศได้ยกระดับความร่วมมือสู่การเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจผ่านความร่วมมือโครงการระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน (China-Pakistan Economic Corridor : CPEC) ขณะที่สปป.ลาว เป็นประเทศเดียวที่มีสัดส่วนการลงทุนและการค้าต่อ GDP สูง เนื่องจากเป็นพื้นที่ทางภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญของจีนในการเชื่อมโยงจีนสู่ประเทศอาเซียน ซึ่งจีนได้เข้ามาลงทุนและให้ความช่วยเหลือทางด้านโครงสร้างพื้นฐานทางบกและระบบราง

นอกจากนี้จีนยังมีความสัมพันธ์กับประเทศที่ไม่ได้อยู่ในเครือข่าย BRI ได้แก่ **ประเทศบรูไน อัฟกานิสถาน และ ศรีลังกา** เมื่อปี.ศ.2014 จีนและบรูไนได้ลงนามในข้อตกลงเพื่อจัดตั้งระเบียงเศรษฐกิจบรูไน-กัวงซี (Brunei-Guangxi Economic Corridor: BGEC) เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนระดับทวิภาคี ต่อมาในปี.ศ.2016 ธนาคารแห่งประเทศไทย (Bank of China) เข้ามาเปิดสาขาในบรูไนเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่กิจการต่างๆ ของจีนที่เข้ามาทำการลงทุนโดยตรง (Bowie, 2018; Yamei, 2017) และในปี.ศ.2016 จีนกับอัฟกานิสถานได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ Belt and Road Initiative (BRI) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการประสานนโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุนภายใต้ BRI รวมทั้งทางรถไฟบรรทุกสินค้าเชื่อมจีนเข้าสู่เมืองทางตอนเหนือของอัฟกานิสถานและมีเที่ยวบินตรงระหว่างกรุงคาบูลและเมืองอูรมชี เขตปกครองตนเองซินเจียงของจีน (HKTRC Research, 2018) รวมถึงในปี.ศ.2017 จีนและศรีลังกาได้ลงนามในข้อตกลงร่วมกันระหว่าง Sri Lankan Port Authority กับ China Merchants Port Holdings (CMP) เพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและก่อสร้างท่าเรือ Hambantota Port โดยจีนได้สัญญาเช่าระยะยาว 99 ปี โดยท่าเรือดังกล่าวจะมีบทบาทเชิงกลยุทธ์ใน Belt and Road Initiative เป็นอย่างมาก (WTO, 2018; ITA, 2018)

2) ผลประโยชน์ของชาติจีน

จีนได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศผ่านกลไกทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (International Economic Statecraft) กับกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิก ทั้งด้านการค้า การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือ โดยมุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมายของการสร้างความมั่นคงของชาติจีน ผลประโยชน์ของชาติจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าวเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีน ปัจจุบันภายใต้การนำของสีจิ้นผิง การจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) และนโยบายก้าวออกไปผ่านโครงการ Belt and Road Initiative เป็นรากฐานสำคัญของนโยบายต่างประเทศที่จะนำมาสู่ผลประโยชน์แห่งชาติจีน

เมื่อพิจารณาการดำเนินกลไกทางเศรษฐกิจของจีนต่ออินโดแปซิฟิก (ตารางที่ 2-3) พบว่า เกือบทุกประเทศในอินโดแปซิฟิกมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสม (CAGR) ของสัดส่วนการค้าของจีนกับประเทศอินโดแปซิฟิกต่อ GDP ของจีน ระหว่างปี.ศ.2013-2017 เพิ่มขึ้น ยกเว้นประเทศภูฏาน เช่นเดียวกับ อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสม (CAGR) ของสัดส่วน

การลงทุนของจีนในประเทศอินโดนีเซียเทียบกับ GDP ของจีน ระหว่างปีค.ศ.2013-2017 มีอัตราเพิ่มสูงขึ้น ยกเว้นประเทศอัฟกานิสถาน อาจกล่าวได้ว่า ในช่วงผู้นำสีจิ้นผิง จีนประสบความสำเร็จจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศผ่านการใช้กลไกทางเศรษฐกิจ แม้ว่าการเติบโตดังกล่าวมีอัตราส่วนที่ค่อนข้างน้อย แต่ทำให้เห็นถึงการเชื่อมโยงผลประโยชน์ร่วมกันผ่านการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนกับอินโดนีเซีย

ตารางที่ 2-3 อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของการค้า การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือของจีนต่อประเทศอินโดนีเซียต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน ระหว่างปีค.ศ.2013-2017

ประเทศ	ที่ตั้งบน เส้นทาง BRI	สัดส่วน การค้าต่อ GDP (%)	สัดส่วนการ ลงทุนต่อ GDP (%)	อัตราการเติบโตเฉลี่ย สะสมของการค้าต่อ GDP (%)	อัตราการเติบโต เฉลี่ยสะสมของการ ลงทุนต่อ GDP (%)	อัตราการเติบโตเฉลี่ย สะสมของการให้ความ ช่วยเหลือต่อ GDP (%)
อัฟกานิสถาน		0.01	0.004	34.08	-4.61	-83.81
บังกลาเทศ	/	0.10	0.002	10.81	20.00	41.33
ภูฏาน		0.00	-	-16.97	-	-
บรูไน		0.01	0.001	3.23	32.26	-0.65
กัมพูชา	/	0.03	0.035	15.59	17.60	-
อินเดีย	/	0.70	0.032	5.11	18.02	-28.84
อินโดนีเซีย		0.48	0.072	1.45	22.65	1.02
สปป.ลาว	/	0.02	0.044	11.71	24.49	27.81
มาเลเซีย	/	0.58	0.025	1.04	31.01	18.66
มัลดีฟส์		0.00	-	33.37	-	-
เมียนมา	/	0.09	0.040	10.60	11.54	22.57
เนปาล		0.01	0.002	19.91	31.85	-28.82
ปากีสถาน	/	0.12	0.037	16.16	24.97	18.11
ฟิลิปปินส์		0.18	0.007	14.12	4.31	27.97
สิงคโปร์	/	0.85	0.261	1.53	31.84	12.25
ศรีลังกา		0.04	0.005	10.66	25.60	-19.11
ไทย	/	0.61	0.034	3.40	21.33	45.94
ติมอร์		0.00	0.001	22.11	109.45	-31.91
เวียดนาม	/	0.61	0.033	15.74	23.04	-0.97
ภาพรวม		4.43	0.635	5.60	25.02	6.31

ที่มา: เรียบเรียงโดยผู้วิจัย (2562)

อย่างไรก็ตามการดำเนินงานนโยบายต่างประเทศด้วยกลไกทางเศรษฐกิจ (Economic Statecraft) และการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ในด้านนโยบายภาครัฐ ด้านคมนาคม การค้า การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือของจีน จะนำไปสู่การพัฒนาที่มีเป้าหมายการสร้างโลกที่มีอนาคตร่วมกัน เป็นโลกที่มีความเสมอภาคมีความเท่าเทียม มีความเชื่อมโยงผลประโยชน์ร่วมกัน ผ่านความสัมพันธ์ทางการค้าการลงทุนเสรีเพื่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจร่วมกัน

บทที่ 3

สถานการณ์เศรษฐกิจระหว่างประเทศของ
จีนและประเทศแถบอินโดแปซิฟิก

บทที่ 3

สถานการณ์เศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและประเทศแถบอินโดแปซิฟิก

ในบทนี้เป็นการศึกษาสถานการณ์เศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและประเทศแถบอินโดแปซิฟิกทั้งในด้านการค้า การลงทุน ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับการค้า เพื่อสะท้อนให้เห็นภาพรวมของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการเชื่อมโยงกับนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อประเทศต่างๆ กับประเทศจีน ในแต่ละช่วงเวลาตั้งแต่ปีค.ศ.1998-2017 ในส่วนแรกเป็นการแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ทางการค้า โดยอาศัยตัวชี้วัดต่างๆ ที่สะท้อนถึงศักยภาพด้านการค้าของประเทศต่างๆ ในอินโดแปซิฟิก ได้แก่ อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสม (Compound Average Growth Rate: CAGR) สัดส่วนการค้า และสัดส่วนการค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Trade to GDP) รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของดุลการค้า นอกจากนี้ ได้มีการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการแข่งขันของอินโดแปซิฟิกในตลาดจีน (Comparative Advantage) และแนวโน้มของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Intra-Industry Trade) ที่บ่งชี้ถึงระดับความเชื่อมโยงทางการค้าและการพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าของภูมิภาคและโลก ในส่วนต่อมา แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การลงทุนของประเทศจีนในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก (Outward Foreign Direct Investment: OFDI) ทั้งในด้านการศึกษาสภาพในการเป็นฐานการลงทุนเพื่อแสวงหาตลาด และการสร้างฐานการส่งออกไปยังประเทศที่สาม (Horizontal FDI) และการเป็นเข้าไปลงทุนเพื่อการแสวงหาทรัพยากรและประสิทธิภาพการผลิต เป็นส่วนสำคัญของการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก และในส่วนสุดท้าย แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ความช่วยเหลือของประเทศจีนต่อภูมิภาคอินโดแปซิฟิกที่เกี่ยวข้องกับการค้าเป็นหลัก เน้นหนักในด้านการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภคที่มีความสำคัญต่อการดำเนินยุทธศาสตร์หลักของจีนในศตวรรษที่ 21 ในการเสริมสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจการเมืองโลก อย่าง “ความริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative)” ที่มีความพยายามในการเชื่อมโยงเส้นทางเศรษฐกิจการค้าทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาสถานการณ์เศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและประเทศแถบอินโดแปซิฟิกแสดงถึงข้อมูลเชิงประจักษ์เบื้องต้น ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และประสิทธิภาพของเครื่องมือนโยบายทางเศรษฐกิจต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในบทถัดไป

3.1 การค้าระหว่างจีนและประเทศแถบอินโดแปซิฟิก

ในช่วงเวลา 20 กว่าปีที่ผ่านมา ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างจีนและประเทศต่างๆ ในอินโดแปซิฟิกทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปีค.ศ.1995 มูลค่าการค้ารวมอยู่ที่ 22,470.93 ล้านดอลลาร์ ต่อมาในปีค.ศ. 2005 อยู่ที่ 141,994.87 ล้านดอลลาร์ และในปีค.ศ.2017 อยู่ที่ 558,064.70 ล้านดอลลาร์ การก้าวกระโดดของมูลค่าในทุก 10 ปี สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการด้านการค้าระหว่างกัน แม้ว่ามูลค่าการค้าระหว่างจีนกับอินโดแปซิฟิกมีสัดส่วนที่ต่ำอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับการค้าระหว่างจีนกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก อย่างไรก็ตาม จีนกลับมีบทบาทด้านการค้าต่อประเทศในอินโดแปซิฟิกอย่างมาก เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนการค้าของอินโดแปซิฟิกกับจีนต่อการค้าระหว่างอินโดแปซิฟิกกับโลก ในปีค.ศ.1995 สัดส่วนการค้าจีนต่อการค้าของอินโดแปซิฟิกทั้งหมด อยู่ที่ร้อยละ 6.25 ต่อมาในปีค.ศ. 2005 อยู่ที่ร้อยละ 18.10 และในปีค.ศ.2017 อยู่ที่ร้อยละ 30.75 โดยเฉพาะบทบาทของจีนในฐานะของการเป็นผู้ป้อนสินค้าอุตสาหกรรมทั้งขั้นกลางและขั้นสุดท้ายให้กับประเทศในอินโดแปซิฟิก มากกว่าเป็นผู้ซื้อสินค้าจากประเทศในอินโดแปซิฟิก เนื่องจากสัดส่วนการนำเข้าจากจีนสูงกว่าการส่งออกมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น การศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกและจีน จากข้อมูลสถิติการค้า การส่งออก และการนำเข้า ตั้งแต่ปีค.ศ.1998-2017 เก็บรวบรวมบนฐานข้อมูล UNCTAD Stat. จัดทำโดย United Nations Conference on Trade and Development ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยส่วนแรก ได้แสดงถึงศักยภาพทางการค้าระหว่างจีน

และประเทศแถบอินโดแปซิฟิกในภาพรวม ได้แก่ สัดส่วนการค้า อัตราการเติบโตทางการค้า ดุลการค้า และสัดส่วนการค้า ต่อขนาดเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ส่วนที่สอง เน้นการวิเคราะห์ความสามารถทางการแข่งขันของการส่งออกสินค้าจาก ประเทศอินโดแปซิฟิกไปยังจีน ด้วยการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการส่งออก (Revealed comparative advantage analysis) และส่วนสุดท้ายเป็นการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงทางการค้าระหว่างกันและการ พัฒนาห่วงโซ่มูลค่าการผลิตระหว่างกัน ด้วยการวิเคราะห์การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Intra-industry trade analysis) นอกจากนี้ ได้ทำการนำเสนอเป็น 4 ระยะเวลา เพื่อให้ทราบถึงผลลัพธ์จากความแตกต่างในการดำเนินนโยบาย ต่างประเทศด้านการค้าของจีนในแต่ละช่วงของผู้นำต่อประเทศต่างๆในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก ระยะเวลาแรก เป็นช่วงหลังของ ประธานาธิบดี Jiang Zemin ระหว่างปีค.ศ.1998-2002 ระยะเวลาที่สอง เป็นช่วงต้นของประธานาธิบดี Hu Jintao ระหว่างปี ค.ศ.2003-2007 ระยะเวลาที่สาม เป็นช่วงหลังของประธานาธิบดี Hu Jintao ระหว่างปีค.ศ.2008-2012 และระยะสุดท้าย เป็นช่วงของประธานาธิบดี Xi Jinping ระหว่างปีค.ศ.2013-2017

3.1.1 ภาพรวมการค้าระหว่างอินโดแปซิฟิกและจีน

การค้าระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิกมีทิศทางการเติบโตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากมูลค่า 22,470.93 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปีค.ศ.1995 เพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ 558,064.70 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปีค.ศ.2017 หรือมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสม (Compound Average Growth Rate: CAGR) อยู่ที่ร้อยละ 15.72 โดยที่มูลค่าการนำเข้าสินค้าจากจีนมี CAGR อยู่ที่ร้อยละ 16.20 มูลค่าเพิ่มขึ้นจาก 13,234.11 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปีค.ศ.1995 มาอยู่ที่ 359,657.64 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ค.ศ.2017 สูงกว่า CAGR ของมูลค่าการส่งออกสินค้าไปยังจีนซึ่งมี CAGR อยู่ที่ร้อยละ 14.96 มูลค่าเพิ่มขึ้นจาก 9,236.82 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปีค.ศ.1995 มาอยู่ที่ 198,407.06 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปีค.ศ.2017 สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการด้าน ความสัมพันธ์ทางการค้าที่กระหว่างประเทศในอินโดแปซิฟิก โดยเฉพาะปฏิสัมพันธ์ทางการค้าในด้านของการนำเข้า เนื่องจากอินโดแปซิฟิกมีแนวโน้มในการนำเข้าสินค้าจากจีนมากกว่าส่งออกสินค้าไปจีน ทำให้อินโดแปซิฟิกมีการ เสียเปรียบดุลการค้ากับจีนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปีค.ศ.2017 อินโดแปซิฟิกขาดดุลการค้าอยู่ที่ 161,250.58 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สูงขึ้นมาถึง 40 เท่า จากมูลค่า 3,997.29 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปีค.ศ.1995

3.1.1.1 ภาพรวมการค้าระหว่างอินโดแปซิฟิกกับจีนปีค.ศ.1998-2002

ในช่วงแรกระหว่างปีค.ศ.1998-2002 ประเทศที่มีบทบาทการค้ากับจีนในอินโดแปซิฟิกสูงสุด คือ สิงคโปร์ คิด เป็นสัดส่วนร้อยละ 30.52 รองมา ได้แก่ มาเลเซีย ไทย อินโดนีเซีย และอินเดีย นอกจากนี้ สิงคโปร์ยังเป็นประเทศที่มี บทบาทมากที่สุดในด้านการส่งออก และการนำเข้า สังเกตได้ว่าประเทศที่มีสัดส่วนการค้ารวมสูง มีสัดส่วนการส่งออก และการนำเข้าสูงเช่นเดียวกัน ซึ่งประเทศส่วนใหญ่ในแถบอินโดแปซิฟิกมีสัดส่วนการค้าไม่ถึงร้อยละ 1 ได้แก่ ภูฏาน บรูไน กัมพูชา สปป.ลาว มัลดีฟส์ เนปาล และศรีลังกา ทั้งนี้ ประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของการค้ารวมสูงอย่างมาก คือ บรูไน อยู่ที่ร้อยละ 125.63 ซึ่งมีการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกมากถึงร้อยละ 1023.20 โดยที่ประเทศส่วนใหญ่มี การขยายตัวทางการค้าที่ดี โดยเฉพาะในด้านการนำเข้าที่ดี ขณะที่หลายประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมใน ด้านของการส่งออกติดลบ ได้แก่ มัลดีฟส์ อัฟกานิสถาน กัมพูชา บังคลาเทศ และสปป.ลาว สำหรับประเทศที่มีอัตราการ เติบโตเฉลี่ยสะสมในด้านการนำเข้าสูงสุด คือ มัลดีฟส์ อยู่ที่ร้อยละ 48.44 ทั้งที่มูลค่าการส่งออกมีการหดตัว จากการ เปรียบเทียบการค้ากับขนาดเศรษฐกิจของแต่ละประเทศในอินโดแปซิฟิก พบว่าสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีสัดส่วนการค้า ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) สูงสุด อยู่ที่ร้อยละ 13.15 ทั้งในด้านการส่งออก และการนำเข้า ซึ่งสามารถ สังเกตได้ว่าบางประเทศที่มีบทบาทการค้าค่อนข้างต่ำกลับมีสัดส่วนการค้าต่อ GDP สูง ได้แก่ เมียนมา และกัมพูชา ซึ่ง สาเหตุมาจากด้านการนำเข้าเป็นสำคัญ ในด้านของดุลการค้า ประเทศส่วนใหญ่มีการนำเข้าจากจีนมากกว่าการส่งออกไป จีน จึงขาดดุลการค้ากับจีนอย่างมาก ซึ่งประเทศที่มีการขาดดุลการค้าสูงสุด คือ สิงคโปร์ อยู่ที่ 8,189.26 ล้านดอลลาร์

สหรัฐ รองมาได้แก่ อินเดีย และบังคลาเทศ อยู่ที่ 4,385.37 และ 4,345.72 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ โดยที่มีเพียงประเทศที่มีได้ดุลการค้าจากจีน คือ บรูไน อยู่ที่ 400.77 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ตารางที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 ภาพรวมการค้าระหว่างอินโดแปซิฟิกกับจีนระหว่างปีค.ศ.1998-2002

ประเทศ	สัดส่วน			CAGR			สัดส่วนต่อ GDP			ดุลการค้า
	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า	
อัฟกานิสถาน	0.13	0.01	0.21	19.88	-20.39	20.06	1.44	0.05	1.39	(230.82)
บังคลาเทศ	2.39	0.14	4.03	9.84	-6.12	10.46	2.01	0.05	1.97	(4,345.72)
ภูฏาน	0.003	0.0003	0.01	14.23	1.48	13.16	0.46	0.01	0.45	(5.91)
บรูไน	0.29	0.53	0.11	125.63	1023.20	40.17	2.09	1.65	0.44	400.77
กัมพูชา	0.48	0.21	0.68	20.96	-15.49	28.89	5.07	0.86	4.21	(647.43)
อินเดีย	7.42	6.23	8.28	30.60	31.83	29.92	0.66	0.23	0.42	(4,385.37)
อินโดนีเซีย	13.02	14.50	11.95	17.51	12.20	22.93	3.05	1.42	1.63	(2,060.66)
สปป.ลาว	0.09	0.05	0.12	15.63	-4.18	24.93	2.08	0.48	1.60	(99.33)
มาเลเซีย	16.44	19.29	14.36	31.51	27.54	35.39	7.45	3.65	3.80	(861.37)
มัลดีฟส์	0.003	0.0002	0.01	45.17	-58.39	48.44	0.15	0.003	0.15	(6.55)
เมียนมา	1.61	0.62	2.34	9.83	26.01	7.31	8.18	1.36	6.82	(2,020.48)
เนปาล	0.28	0.06	0.45	21.56	632.83	17.04	1.99	0.18	1.81	(454.89)
ปากีสถาน	1.93	1.36	2.34	12.79	11.13	13.38	0.96	0.29	0.67	(1,499.10)
ฟิลิปปินส์	4.95	4.29	5.44	12.84	40.93	0.48	2.40	0.94	1.47	(2,009.77)
สิงคโปร์	30.52	31.28	29.96	15.19	13.98	16.18	13.15	5.67	7.48	(8,189.26)
ศรีลังกา	0.57	0.03	0.96	10.50	35.89	9.77	1.16	0.03	1.13	(1,035.05)
ไทย	14.60	15.46	13.97	24.10	19.10	28.45	4.66	2.06	2.60	(3,463.06)
เวียดนาม	5.27	5.93	4.79	83.16	95.48	76.45	7.06	3.32	3.75	(739.47)

ที่มา: UNCTAD (2018) หมายเหตุ: * หมายถึง ยังไม่มีการค้าระหว่างประเทศกับจีน

3.1.1.2 ภาพรวมการค้าระหว่างอินโดแปซิฟิกกับจีนระหว่างปีค.ศ.2003-2007

ประเทศส่วนใหญ่มีสัดส่วนการค้าลดลง ในขณะที่ประเทศอินเดียและเวียดนาม มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างมากถึงร้อยละ 5.87 และ 1.41 ตามลำดับ ซึ่งอินเดียมีสัดส่วนสูงสุดขึ้นทั้งในด้านการส่งออกสินค้าไปจีนและการนำเข้าสินค้าจากจีน ส่วนเวียดนามมีสัดส่วนสูงขึ้นในด้านการนำเข้าเพียงด้านเดียว ทั้งนี้ ประเทศที่มีการขยายตัวของการค้ารวมสูงสุดคือ มัลดีฟส์ อยู่ที่ร้อยละ 70.77 ซึ่งเป็นมีการขยายตัวสูงสุดทั้งในด้านการส่งออกและการนำเข้า นอกจากนี้ ประเทศส่วนใหญ่มีการขยายตัวที่ดีทั้งการนำเข้าและการส่งออก ยกเว้นบรูไน และเนปาลที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมด้านการส่งออกติดลบ อย่างไรก็ตาม ประเทศที่มีสัดส่วนการค้าต่อ GDP สูงขึ้นอย่างมาก คือ สิงคโปร์ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13.15 มาอยู่ที่ร้อยละ 30.28 รวมถึงอีกหลายประเทศ ได้แก่ เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ไทย และกัมพูชา ซึ่งมาจากสัดส่วนการนำเข้าที่สูงขึ้นมากกว่าการส่งออก สำหรับประเทศที่มีการขาดดุลทางการค้ากับจีนสูงสุด คือ อินเดีย อยู่ที่ 28,223.14 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รองมาได้แก่ เวียดนาม และมาเลเซีย โดยที่ส่วนใหญ่มีการขาดดุลการค้าสูงขึ้นมากกว่า 2 เท่าตัว หากแต่สิงคโปร์เป็นเพียงประเทศเดียวที่มีการขาดดุลการค้าลดลง 1,741.59 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนบรูไนและฟิลิปปินส์ได้ดุลการค้ากับจีนเพิ่มขึ้นจากช่วงก่อน 438.39 และ 3,248.29 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ (ตารางที่ 3-2)

ตารางที่ 3-2 ภาพรวมการค้าระหว่างอินโดแปซิฟิกกับจีนระหว่างปีค.ศ.2003-2007

ประเทศ	สัดส่วน			CAGR			สัดส่วนต่อ GDP			ดุลการค้า
	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า	
อัฟกานิสถาน	0.08	0.002	0.13	38.62	55.20	38.47	1.55	0.02	1.53	(546.69)
บังคลาเทศ	1.66	0.16	2.82	24.92	52.77	24.20	3.67	0.16	3.51	(10,785.70)
ภูฏาน	0.003	0.0002	0.01	27.25	23.58	27.26	0.48	0.01	0.47	(20.95)
บรูไน	0.26	0.46	0.10	0.67	-6.33	29.57	3.27	2.53	0.74	839.15
กัมพูชา	0.42	0.04	0.71	29.86	18.89	30.43	9.09	0.38	8.71	(2,759.88)
อินเดีย	13.29	11.53	14.58	47.31	37.18	53.67	2.29	0.85	1.44	(28,223.14)
อินโดนีเซีย	9.63	10.65	8.85	29.50	26.30	32.62	4.05	1.93	2.12	(3,642.14)
สปป.ลาว	0.08	0.05	0.12	24.99	63.61	13.46	3.76	0.91	2.85	(283.47)
มาเลเซีย	16.58	17.03	16.24	24.85	22.72	26.75	15.64	6.92	8.72	(13,860.96)
มัลดีฟส์	0.01	0.0003	0.02	70.77	101.20	70.57	0.96	0.02	0.94	(67.56)
เมียนมา	0.72	0.31	1.04	11.11	11.94	10.93	7.49	1.39	6.10	(2,985.95)
เนปาล	0.13	0.03	0.22	10.41	-20.66	13.30	2.06	0.16	1.90	(731.56)
ปากีสถาน	1.79	0.68	2.63	40.76	24.00	44.42	2.14	0.34	1.80	(9,422.96)
ฟิลิปปินส์	4.97	6.18	4.07	24.95	27.96	21.37	6.30	3.41	2.89	3,248.29
สิงคโปร์	28.70	32.15	26.10	30.19	30.00	30.36	30.28	14.68	15.60	(6,447.68)
ศรีลังกา	0.45	0.04	0.76	29.61	29.36	29.62	2.20	0.08	2.12	(3,001.90)
ไทย	14.54	15.66	13.70	28.27	27.09	29.35	10.17	4.73	5.44	(7,427.56)
ติมอร์	0.001	0.001	0.002	40.77	-	40.77	0.15	0.01	0.14	(2.30)
เวียดนาม	6.68	5.03	7.91	34.34	17.96	41.86	16.17	5.17	11.00	(18,816.99)

ที่มา: UNCTAD (2018)

3.1.1.3 ภาพรวมการค้าระหว่างอินโดแปซิฟิกกับจีนระหว่างปีค.ศ.2008-2012

ประเทศส่วนใหญ่มีสัดส่วนการค้ากับจีนสูงขึ้น โดยเฉพาะอินเดีย เวียดนาม และอินโดนีเซีย ทำให้ประเทศที่เคยมีบทบาททางการค้ากับจีนค่อนข้างสูงอย่างสิงคโปร์และมาเลเซียมีสัดส่วนการค้ากับจีนลดลง โดยแม้ว่าทั้งสองประเทศมีการขยายตัวที่ดีทั้งในด้านการส่งออกและนำเข้า แต่ประเทศอื่นๆกลับมีการขยายตัวที่สูงกว่า สำหรับประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของมูลค่าการค้ารวมสูงสุด คือ ติมอร์ อยู่ที่ร้อยละ 71.62 ซึ่งมีการขยายตัวด้านการนำเข้าสูงสุดเช่นเดียวกันอยู่ที่ร้อยละ 71.65 ขณะที่ประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของมูลค่าการส่งออกสูงสุด คือ กัมพูชา อยู่ที่ร้อยละ 61.65 ทั้งนี้ กัมพูชาเป็นเพียงประเทศเดียวที่มีการอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของมูลค่าการส่งออกติดลบ อย่างไรก็ตาม ประเทศที่มีสัดส่วนการค้าต่อ GDP สูงขึ้นอย่างมาก คือ เวียดนาม สปป.ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย โดยเวียดนาม และ สปป.ลาว มีสัดส่วนการส่งออกสูงขึ้น ในขณะที่กัมพูชา ไทย และเวียดนาม มีสัดส่วนการนำเข้าสูงขึ้น ทั้งนี้ ประเทศที่มีการขาดดุลการค้ากับจีนสูงสุด คือ อินโดนีเซีย อยู่ที่ 133,260.23 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รองมาได้แก่ เวียดนาม และบังคลาเทศ ส่วนบรูไนได้ดุลการค้ากับจีนลดลงมาอยู่ที่ 264.13 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รวมถึงสิงคโปร์ สปป.ลาว และมาเลเซียที่ได้ดุลการค้าจากจีนเช่นเดียวกันอยู่ที่ 9,760.70, 640.39 และ 9,332.24 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ (ตารางที่ 3-3)

ตารางที่ 3-3 ภาพรวมการค้าระหว่างอินโดแปซิฟิกกับจีนระหว่างปีค.ศ.2008-2012

ประเทศ	สัดส่วน			CAGR			สัดส่วนต่อ GDP			ดุลการค้า
	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า	
อัฟกานิสถาน	0.08	0.002	0.13	36.72	4.95	37.04	1.60	0.02	1.58	(1,314.08)
บังกลาเทศ	1.92	0.19	3.12	13.74	41.45	12.82	5.50	0.23	5.28	(28,473.54)
ภูฏาน	0.01	0.0002	0.01	8.70	-49.48	9.46	1.14	0.01	1.13	(88.22)
บรูไน	0.20	0.27	0.15	45.15	55.21	40.68	4.35	2.42	1.93	264.13
กัมพูชา	0.48	0.06	0.76	25.60	61.65	24.17	13.24	0.76	12.49	(7,124.42)
อินเดีย	18.59	12.84	22.56	10.27	5.03	12.27	3.78	1.06	2.71	(133,260.23)
อินโดนีเซีย	11.67	12.38	11.18	17.37	16.80	17.78	5.16	2.23	2.93	(26,150.29)
สปป.ลาว	0.21	0.30	0.14	39.84	45.10	35.02	8.76	5.19	3.57	640.39
มาเลเซีย	14.52	18.47	11.78	10.61	10.88	10.35	17.95	9.33	8.61	9,332.24
มัลดีฟส์	0.01	0.001	0.02	23.62	22.05	23.70	1.76	0.04	1.72	(222.92)
เมียนมา	0.82	0.54	1.02	28.42	42.77	24.03	6.20	1.63	4.57	(6,222.86)
เนปาล	0.17	0.01	0.28	16.21	1.98	16.84	3.64	0.12	3.51	(2,652.88)
ปากีสถาน	2.10	1.08	2.81	14.24	37.79	9.00	3.72	0.79	2.93	(19,464.34)
ฟิลิปปินส์	3.31	4.00	2.83	7.30	3.01	11.84	5.24	2.59	2.65	(827.83)
สิงคโปร์	21.88	27.38	18.09	6.38	9.02	3.76	29.71	15.18	14.53	9,760.70
ศรีลังกา	0.49	0.06	0.79	23.50	26.06	23.39	2.83	0.14	2.68	(7,512.05)
ไทย	14.45	16.22	13.22	15.37	13.87	16.52	13.85	6.33	7.51	(20,954.82)
ติมอร์	0.01	0.00004	0.01	71.62	52.14	71.65	0.35	0.001	0.35	(91.19)
เวียดนาม	9.08	6.18	11.09	19.08	27.55	16.11	23.94	6.69	17.25	(64,306.49)

ที่มา: UNCTAD (2018)

3.1.1.4 ภาพรวมการค้าระหว่างอินโดแปซิฟิกกับจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2017

สัดส่วนการค้ากับจีนของประเทศที่มีบทบาททางการค้าสูงอย่างอินเดีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ลดลงอย่างมาก พร้อมด้วยการมีสัดส่วนการค้ากับจีนสูงขึ้นของประเทศเวียดนาม และเมียนมา ซึ่งสัดส่วนทั้งการส่งออกและการนำเข้าของเวียดนามสูงขึ้น ในขณะที่เมียนมามีการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการนำเข้าสินค้าเป็นสำคัญ ทั้งนี้ แนวโน้มการเติบโตของการค้ากับจีนมีการติดลบในหลายประเทศ ในด้านการส่งออก ได้แก่ อัฟกานิสถาน อินเดีย มาเลเซีย และมัลดีฟส์ และด้านการนำเข้า ได้แก่ ภูฏาน และบรูไน ประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมด้านการค้าสูงสุด คือ อัฟกานิสถาน อยู่ที่ร้อยละ 34.08 แม้จะมีการหดตัวของมูลค่าการส่งออกก็ตาม แต่การนำเข้ามีการขยายตัวอย่างมาก ในด้านการส่งออกประเทศที่มีอัตราการเติบโตสูงสุด คือ ติมอร์ อยู่ที่ร้อยละ 140.57 อย่างไรก็ตาม เกือบทุกประเทศที่มีสัดส่วนการค้าต่อ GDP สูงขึ้น ยกเว้นภูฏาน และอินเดียที่มีสัดส่วนลดลงเล็กน้อย ประเทศที่มีสัดส่วนการค้าสูงขึ้นมาอย่างมาก คือ เวียดนาม เมียนมา และกัมพูชา ซึ่งการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการค้าต่อ GDP มาจากการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการส่งออกเป็นหลัก ซึ่งกลายเป็นเวียดนามที่มีสัดส่วนการค้าต่อ GDP สูงสุดแทน อยู่ที่ร้อยละ 34.02 รองมาได้แก่ สิงคโปร์ และมาเลเซีย ตามลำดับ นอกจากนี้ ทุกประเทศมีการขาดดุลที่สูงขึ้น ยกเว้นภูฏานที่ขาดดุลการค้าลดลงเพียงเล็กน้อย ส่วนประเทศที่ได้ดุลการค้า คือ สิงคโปร์ เพิ่มขึ้นกว่า 19,327.24 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ตารางที่ 3-4)

ตารางที่ 3-4 ภาพรวมการค้าระหว่างอินโดแปซิฟิกกับจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2017

ประเทศ	สัดส่วน			CAGR			สัดส่วนต่อ GDP			ดุลการค้า
	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า	
อัฟกานิสถาน	0.13	0.00	0.20	34.08	-19.18	34.93	3.04	0.03	3.01	(3,140.38)
บังคลาเทศ	2.32	0.46	3.34	10.81	11.75	10.74	5.71	0.39	5.31	(48,563.88)
ภูฏาน	0.004	0.00	0.01	-16.97	35.63	-17.48	0.84	0.01	0.83	(82.44)
บรูไน	0.17	0.10	0.20	3.23	24.33	-2.51	5.64	1.31	4.33	(2,220.29)
กัมพูชา	0.71	0.26	0.96	15.59	36.56	12.94	18.44	2.30	16.15	(12,844.78)
อินเดีย	15.82	8.17	19.96	5.11	-6.23	8.22	3.52	0.65	2.86	(242,444.55)
อินโดนีเซีย	10.78	11.08	10.61	1.45	0.49	2.10	5.63	2.05	3.58	(69,688.35)
สปป.ลาว	0.39	0.54	0.30	11.71	16.60	7.59	13.00	6.36	6.63	(122.68)
มาเลเซีย	12.99	16.20	11.23	1.04	-1.31	3.05	19.94	8.79	11.15	(36,637.40)
มัลดีฟส์	0.04	0.0002	0.05	33.37	-12.51	33.52	4.31	0.01	4.30	(877.23)
เมียนมา	2.09	2.60	1.82	10.60	15.31	6.83	15.54	6.79	8.75	(6,268.96)
เนปาล	0.21	0.01	0.31	19.91	2.50	20.38	4.80	0.10	4.71	(4,877.59)
ปากีสถาน	2.72	1.17	3.55	16.16	-13.16	23.44	4.94	0.78	4.17	(46,358.31)
ฟิลิปปินส์	4.13	4.18	4.08	14.12	3.36	21.08	6.80	2.44	4.36	(29,090.97)
สิงคโปร์	19.06	28.66	13.86	1.53	2.59	0.33	30.28	16.09	14.18	29,087.94
ศรีลังกา	0.82	0.15	1.18	10.66	37.17	9.08	4.90	0.31	4.60	(17,312.00)
ไทย	13.80	15.05	13.11	3.40	1.73	4.55	15.97	6.15	9.82	(76,087.70)
ติมอร์	0.02	0.00	0.04	22.11	140.57	21.99	3.64	0.01	3.63	(577.60)
เวียดนาม	13.81	11.35	15.20	15.74	23.82	12.39	34.02	9.77	24.25	(141,271.60)

ที่มา: UNCTAD (2018)

จากสถานการณ์การค้าระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิกในแต่ละช่วงตั้งแต่ปีค.ศ.1998-2017 ทำให้ได้ข้อสรุปว่าประเทศส่วนใหญ่ในอินโดแปซิฟิกมีสัดส่วนต่ำกว่าร้อยละ 1 มาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นอัฟกานิสถาน ภูฏาน บรูไน กัมพูชา สปป.ลาว มัลดีฟส์ เนปาล ศรีลังกา และติมอร์ โดยประเทศที่เป็นคู่ค้าที่สำคัญของจีนเกือบทั้งหมดอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย และอินโดนีเซีย แต่ภายหลังเวียดนาม และอินเดียเริ่มเข้ามามีบทบาทสูงขึ้นอย่างมาก ทำให้ประเทศที่เป็นคู่ค้าเดิมของจีนในอินโดแปซิฟิกสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่แนวโน้มการเติบโตของอินโดแปซิฟิกในช่วงปีค.ศ.2003-2007 มีอัตราการขยายตัวสูงกว่าช่วงอื่นๆ และในช่วงปีค.ศ.2013-2017 ถือเป็นช่วงที่มีการเติบโตต่ำที่สุด ซึ่งมูลค่าการนำเข้ามีแนวโน้มการขยายตัวที่ดีกว่าการส่งออก ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบขนาดเศรษฐกิจของแต่ละประเทศต่อมูลค่าการค้ากับจีน ทุกประเทศในอินโดแปซิฟิกมีสัดส่วนค้าต่อ GDP ที่สูงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา และเวียดนาม หรือ CLMV ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศเกิดใหม่ (Emerging Market) ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีสัดส่วนสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด อย่างไรก็ตาม การค้าระหว่างจีนกับอินโดแปซิฟิกที่มีมูลค่าสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องได้ทวีคูณมูลค่าการขาดดุลการค้าของประเทศต่างๆ ในอินโดแปซิฟิกต่อจีนอย่างมาก หากไม่นับประเทศบรูไน และสิงคโปร์ ที่ได้ดุลการค้าจากจีนในช่วงปีค.ศ.2000-2011 และช่วงปีค.ศ.2009-2017 รวมถึงสปป.ลาว และฟิลิปปินส์ที่ได้เปรียบเพียงแคในช่วงเวลาหนึ่ง ฉะนั้นแนวโน้มของการค้าระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิกจึงมีทิศทางไปในด้านของการนำเข้ามากกว่าการส่งออก

ตารางที่ 3-5 สรุปการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนการค้าระหว่างอินโดนีเซียกับจีนในแต่ละช่วงเวลาระหว่างปีค.ศ.1998-2017

ประเทศ	การค้ารวม				การส่งออก				การนำเข้า			
	1998-2002	2003-2007	2008-2012	2013-2017	1998-2002	2003-2007	2008-2012	2013-2017	1998-2002	2003-2007	2008-2012	2013-2017
อัฟกานิสถาน	0.13	0.08	0.08	0.13	0.01	0.00	0.00	0.00	0.21	0.13	0.13	0.20
บังคลาเทศ	2.39	1.66	1.92	2.32	0.14	0.16	0.19	0.46	4.03	2.82	3.12	3.34
ภูฏาน	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01	0.01	0.01
บรูไน	0.29	0.26	0.20	0.17	0.53	0.46	0.27	0.10	0.11	0.10	0.15	0.20
กัมพูชา	0.48	0.42	0.48	0.71	0.21	0.04	0.06	0.26	0.68	0.71	0.76	0.96
อินเดีย	7.42	13.29	18.59	15.82	6.23	11.53	12.84	8.17	8.28	14.58	22.56	19.96
อินโดนีเซีย	13.02	9.63	11.67	10.78	14.50	10.65	12.38	11.08	11.95	8.85	11.18	10.61
สปป.ลาว	0.09	0.08	0.21	0.39	0.05	0.05	0.30	0.54	0.12	0.12	0.14	0.30
มาเลเซีย	16.44	16.58	14.52	12.99	19.29	17.03	18.47	16.20	14.36	16.24	11.78	11.23
มัลดีฟส์	0.00	0.01	0.01	0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.02	0.02	0.05
เมียนมา	1.61	0.72	0.82	2.09	0.62	0.31	0.54	2.60	2.34	1.04	1.02	1.82
เนปาล	0.28	0.13	0.17	0.21	0.06	0.03	0.01	0.01	0.45	0.22	0.28	0.31
ปากีสถาน	1.93	1.79	2.10	2.72	1.36	0.68	1.08	1.17	2.34	2.63	2.81	3.55
ฟิลิปปินส์	4.95	4.97	3.31	4.13	4.29	6.18	4.00	4.18	5.44	4.07	2.83	4.08
สิงคโปร์	30.52	28.70	21.88	19.06	31.28	32.15	27.38	28.66	29.96	26.10	18.09	13.86
ศรีลังกา	0.57	0.45	0.49	0.82	0.03	0.04	0.06	0.15	0.96	0.76	0.79	1.18
ไทย	14.60	14.54	14.45	13.80	15.46	15.66	16.22	15.05	13.97	13.70	13.22	13.11
ติมอร์	0.00	0.00	0.01	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.04
เวียดนาม	5.27	6.68	9.08	13.81	5.93	5.03	6.18	11.35	4.79	7.91	11.09	15.20

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก UNCTAD (2018)

ตารางที่ 3-6 สรุปการเปลี่ยนแปลงของอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของการค้าระหว่างอินโดแปซิฟิกกับจีนในแต่ละช่วงเวลาระหว่างปีค.ศ.1998-2017

ประเทศ	การค้ารวม				การส่งออก				การนำเข้า			
	1998-2002	2003-2007	2008-2012	2013-2017	1998-2002	2003-2007	2008-2012	2013-2017	1998-2002	2003-2007	2008-2012	2013-2017
อัฟกานิสถาน	19.88	38.62	36.72	34.08	-20.39	55.20	4.95	-19.18	20.06	38.47	37.04	34.93
บังคลาเทศ	9.84	24.92	13.74	10.81	-6.12	52.77	41.45	11.75	10.46	24.20	12.82	10.74
ภูฏาน	-	27.25	8.70	-16.97	0.00	23.58	-49.48	35.63	13.16	27.26	9.46	-17.48
บรูไน	125.63	0.67	45.15	3.23	1023.20	-6.33	55.21	24.33	40.17	29.57	40.68	-2.51
กัมพูชา	20.96	29.86	25.60	15.59	-15.49	18.89	61.65	36.56	28.89	30.43	24.17	12.94
อินเดีย	30.60	47.31	10.27	5.11	31.83	37.18	5.03	-6.23	29.92	53.67	12.27	8.22
อินโดนีเซีย	17.51	29.50	17.37	1.45	12.20	26.30	16.80	0.49	22.93	32.62	17.78	2.10
สปป.ลาว	15.63	24.99	39.84	11.71	-4.18	63.61	45.10	16.60	24.93	13.46	35.02	7.59
มาเลเซีย	31.51	24.85	10.61	1.04	27.54	22.72	10.88	-1.31	35.39	26.75	10.35	3.05
มัลดีฟส์	45.17	70.77	23.62	33.37	-58.39	101.20	22.05	-12.51	48.44	70.57	23.70	33.52
เมียนมา	9.83	11.11	28.42	10.60	26.01	11.94	42.77	15.31	7.31	10.93	24.03	6.83
เนปาล	21.56	10.41	16.21	19.91	632.83	-20.66	1.98	2.50	17.04	13.30	16.84	20.38
ปากีสถาน	12.79	40.76	14.24	16.16	11.13	24.00	37.79	-13.16	13.38	44.42	9.00	23.44
ฟิลิปปินส์	12.84	24.95	7.30	14.12	40.93	27.96	3.01	3.36	0.48	21.37	11.84	21.08
สิงคโปร์	15.19	30.19	6.38	1.53	13.98	30.00	9.02	2.59	16.18	30.36	3.76	0.33
ศรีลังกา	10.50	29.61	23.50	10.66	35.89	29.36	26.06	37.17	9.77	29.62	23.39	9.08
ไทย	24.10	28.27	15.37	3.40	19.10	27.09	13.87	1.73	28.45	29.35	16.52	4.55
ติมอร์	-	40.77	71.62	22.11	0.00	0.00	52.14	140.57	0.00	40.77	71.65	21.99
เวียดนาม	83.16	34.34	19.08	15.74	95.48	17.96	27.55	23.82	76.45	41.86	16.11	12.39

ที่มา: UNCTAD (2018)

ตารางที่ 3-7 สรุปการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนการค้าต่อ GDP ระหว่างอินโดนีเซียกับจีนในแต่ละช่วงเวลาระหว่างปี.ศ.1998-2017

ประเทศ	การค้า				การส่งออก				การนำเข้า			
	1998-2002	2003-2007	2008-2012	2013-2017	1998-2002	2003-2007	2008-2012	2013-2017	1998-2002	2003-2007	2008-2012	2013-2017
อัฟกานิสถาน	1.44	1.55	1.60	3.04	0.05	0.02	0.02	0.03	1.39	1.53	1.58	3.01
บังคลาเทศ	2.01	3.67	5.50	5.71	0.05	0.16	0.23	0.39	1.97	3.51	5.28	5.31
ภูฏาน	0.46	0.48	1.14	0.84	0.01	0.01	0.01	0.01	0.45	0.47	1.13	0.83
บรูไน	2.09	3.27	4.35	5.64	1.65	2.53	2.42	1.31	0.44	0.74	1.93	4.33
กัมพูชา	5.07	9.09	13.24	18.44	0.86	0.38	0.76	2.30	4.21	8.71	12.49	16.15
อินเดีย	0.66	2.29	3.78	3.52	0.23	0.85	1.06	0.65	0.42	1.44	2.71	2.86
อินโดนีเซีย	3.05	4.05	5.16	5.63	1.42	1.93	2.23	2.05	1.63	2.12	2.93	3.58
สปป.ลาว	2.08	3.76	8.76	13.00	0.48	0.91	5.19	6.36	1.60	2.85	3.57	6.63
มาเลเซีย	7.45	15.64	17.95	19.94	3.65	6.92	9.33	8.79	3.80	8.72	8.61	11.15
มัลดีฟส์	0.15	0.96	1.76	4.31	0.00	0.02	0.04	0.01	0.15	0.94	1.72	4.30
เมียนมา	8.18	7.49	6.20	15.54	1.36	1.39	1.63	6.79	6.82	6.10	4.57	8.75
เนปาล	1.99	2.06	3.64	4.80	0.18	0.16	0.12	0.10	1.81	1.90	3.51	4.71
ปากีสถาน	0.96	2.14	3.72	4.94	0.29	0.34	0.79	0.78	0.67	1.80	2.93	4.17
ฟิลิปปินส์	2.40	6.30	5.24	6.80	0.94	3.41	2.59	2.44	1.47	2.89	2.65	4.36
สิงคโปร์	13.15	30.28	29.71	30.28	5.67	14.68	15.18	16.09	7.48	15.60	14.53	14.18
ศรีลังกา	1.16	2.20	2.83	4.90	0.03	0.08	0.14	0.31	1.13	2.12	2.68	4.60
ไทย	4.66	10.17	13.85	15.97	2.06	4.73	6.33	6.15	2.60	5.44	7.51	9.82
ติมอร์	0.00	0.15	0.35	3.64	0.00	0.01	0.00	0.01	0.00	0.14	0.35	3.63
เวียดนาม	7.06	16.17	23.94	34.02	3.32	5.17	6.69	9.77	3.75	11.00	17.25	24.25

ที่มา: UNCTAD (2018)

3.1.2 สินค้าส่งออกและนำเข้าระหว่างอินโดนีเซียและจีน

สินค้าอุตสาหกรรมมีบทบาทหลักในการส่งออก และนำเข้าสินค้าระหว่างจีนและอินโดนีเซีย โดยในปี ค.ศ. 2017 คิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 80 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดจากอินโดนีเซียไปจีน และร้อยละ 95 ของมูลค่านำเข้าทั้งหมดของอินโดนีเซียจากจีน แต่กระนั้นในแต่ละประเทศมีความได้เปรียบในการส่งออก และนำเข้าสินค้าที่แตกต่างกัน ซึ่งบางประเทศยังคงมีการส่งออกสินค้าขั้นต้นในสัดส่วนที่สูงกว่าสินค้าอุตสาหกรรม ขึ้นอยู่กับสภาพของปัจจัยการผลิต อาทิ แรงงาน ทรัพยากรธรรมชาติ เงินทุน เทคโนโลยี เป็นต้น ในงานส่วนนี้ ได้ทำการแบ่งกลุ่มของสินค้าตาม Lall (2000) ประกอบด้วย 5 กลุ่มสินค้าหลัก ดังนี้

1) สินค้าขั้นต้น (Primary Product: PP) เป็นกลุ่มสินค้าที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการในการผลิตของอุตสาหกรรม อาทิ ผลไม้ เนื้อสัตว์ ข้าว โกโก้ ชา กาแฟ ไม้ ถ่านหิน น้ำมันดิบ แก๊ส เป็นต้น

2) สินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น (Resource-based Manufactures: RB) เป็นกลุ่มสินค้าที่มีกรรมวิธีการผลิตอย่างง่าย และใช้แรงงานเป็นหลัก แต่ในบางประเภทสินค้ามีการใช้ทุน ขนาด ทักษะเข้มข้นทางเทคโนโลยีในการผลิต ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ประกอบด้วย กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร อาทิ เครื่องดื่ม ไม้แปรรูป น้ำมันพืช เป็นต้น และกลุ่มสินค้าอื่นๆ อาทิ แร่ธาตุสกัด ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมและยางพารา ซีเมนต์ แก้ว เป็นต้น

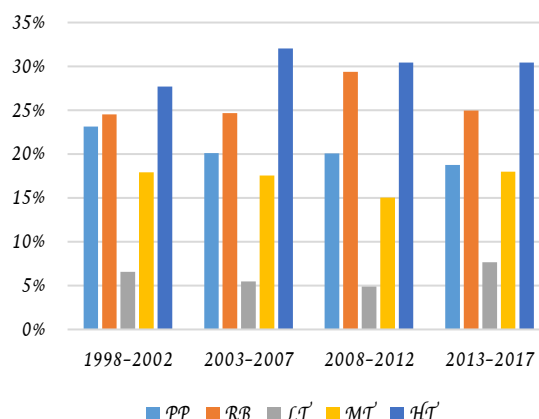
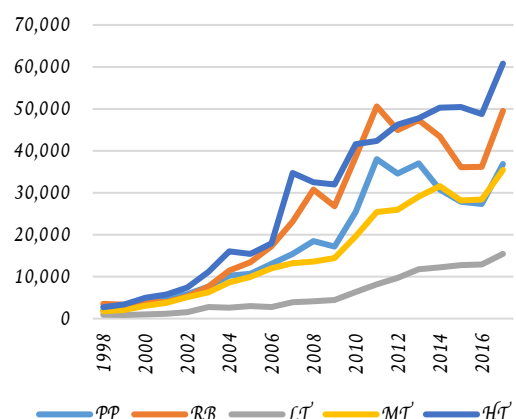
3) สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ (Low Technology Manufactures: LT) เป็นกลุ่มสินค้าที่มีการผลิตแบบอาศัยทักษะขั้นต่ำ และเครื่องจักรในการผลิต โดยค่าจ้างแรงงานเป็นตัวกำหนดความได้เปรียบในกลุ่มสินค้านี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ประกอบด้วย กลุ่มเครื่องใช้สอยและแฟชั่น อาทิ เครื่องแต่งกาย รองเท้า เครื่องหนัง เป็นต้น และกลุ่มสินค้าอื่นๆ อาทิ เครื่องปั้นดินเผา วัสดุเหล็ก เฟอร์นิเจอร์ เครื่องประดับ ของเล่นเด็ก ผลิตภัณฑ์พลาสติก เป็นต้น

4) สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง (Medium Technology Manufactures: MT) เป็นกลุ่มสินค้าที่อาศัยทักษะเข้มข้น ใช้เทคโนโลยีที่มีความซับซ้อน และการวิจัยและพัฒนาในระดับกลาง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มสินค้ายานยนต์ อาทิ อุปกรณ์และส่วนประกอบของพาหนะ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ กลุ่มสินค้าที่ใช้ในการกระบวนการผลิต อาทิ ฝ้ายสังเคราะห์ สารเคมีและสี ปุ๋ย พลาสติก ท่อ เป็นต้น และกลุ่มสินค้าวิศวกรรม อาทิ เครื่องจักรมอเตอร์ ปัม เรือ เป็นต้น

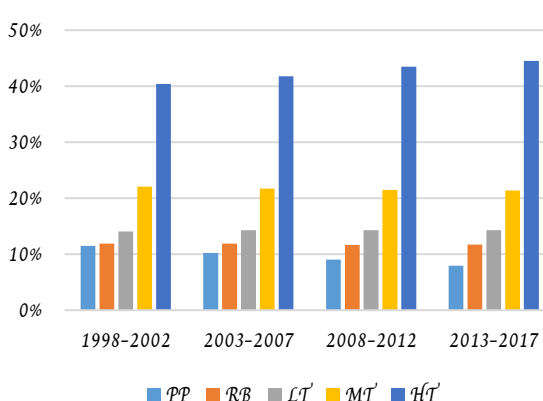
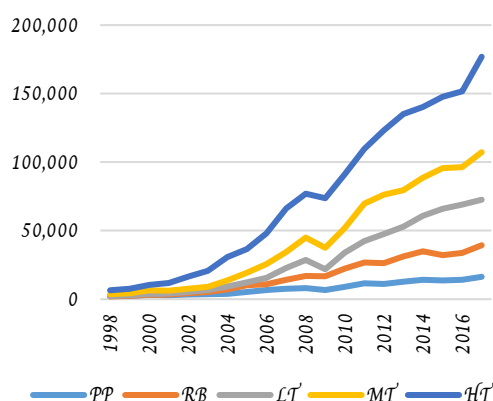
5) สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง (High Technology Manufactures: HT) เป็นกลุ่มสินค้าที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งมีการวิจัยและพัฒนาในระดับสูง ให้ความสำคัญในการออกแบบผลิตภัณฑ์ อาศัยทักษะทางวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญในระดับสูง และมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริษัท หรือระหว่างบริษัทกับสถาบันการศึกษา/วิจัย

นอกจากนี้ เป็นกลุ่มสินค้าที่มีทำให้เกิดระบบการผลิตใหม่ที่มีความเชื่อมโยงกันระหว่างประเทศ ซึ่งกระบวนการผลิตถูกกระจายผ่านบริษัทข้ามชาติไปยังพื้นที่ต่างๆ เพื่อแสวงหาความได้เปรียบของต้นทุนในการผลิต แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ อาทิ เครื่องประมวลข้อมูลอัตโนมัติ อุปกรณ์โทรคมนาคม โทรศัพท์ อุปกรณ์ผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น และกลุ่มสินค้าอื่นๆ อาทิ เวชภัณฑ์ เครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับเลนส์/สายตา กล้องถ่ายรูป เป็นต้น ฉะนั้น ในกลุ่มของสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น และเทคโนโลยีขั้นต่ำ จึงเป็นการใช้เทคโนโลยีอย่างง่ายในการผลิต ขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันผ่านการมีทรัพยากรจำนวนมาก และต้นทุนค่าแรงงานที่ต่ำ ส่วนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมขั้นกลาง และขั้นสูง ต้องอาศัยเทคโนโลยี ทักษะขั้นสูง การเรียนรู้ที่ซับซ้อน นอกจากกลุ่มสินค้าที่มีกล่าวมาในข้างต้น มีอีกกลุ่มสินค้าที่ในรายงานไม่ได้นำมาวิเคราะห์ คือ สินค้าที่จำแนกไม่ได้ (Unclassified) อาทิ ไฟฟ้า ฟิล์มภาพยนตร์ ทอง เหมืองแร่ สัตว์เลี้ยง เป็นต้น

รูปที่ 3-1 มูลค่าการส่งออกสินค้าจากอินโดนีเซียไปจีน รูปที่ 3-2 สัดส่วนการส่งออกสินค้าจากอินโดนีเซียไปจีน

รูปที่ 3-3 มูลค่าการนำเข้าสินค้าจากอินโดนีเซียไปจีน รูปที่ 3-4 สัดส่วนการนำเข้าสินค้าจากอินโดนีเซียไปจีน

ที่มา: UNCTAD (2018)

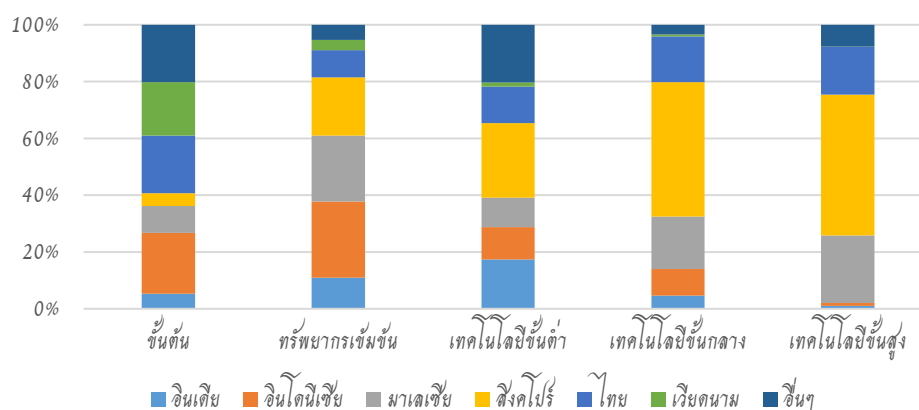
ในช่วงที่ผ่านมา โครงสร้างการส่งออกสินค้าของอินโดนีเซียไปจีนส่วนใหญ่กระจุกอยู่ในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมที่อาศัยเทคโนโลยีขั้นสูง (รูปที่ 3-2) รองมาเป็นการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมที่อาศัยทรัพยากรเข้มข้น สินค้าขั้นต้น และสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง และสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำที่มีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 10 ทั้งนี้ แม้ว่ามูลค่าการส่งออกสินค้าขั้นต้นมีการขยายตัวสูงขึ้น แต่สัดส่วนของการส่งออกกลับมีแนวโน้มลดลง (รูปที่ 3-1 และ 3-2) ในด้านการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงมีบทบาทความสำคัญกว่าส่งออก มีสัดส่วนสูงกว่ากลุ่มสินค้าอื่นๆ อย่างมาก ซึ่งสัดส่วนของการนำเข้าสินค้าในกลุ่มอื่นๆ ลดลงตามการระดับของการพึ่งพาเทคโนโลยี (รูปที่ 3-4) โดยสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงมีทิศทางการขยายตัวสูงกว่าสินค้ากลุ่มอื่นๆ แต่สัดส่วนไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีต ขณะเดียวกันการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ และขั้นกลางกำลังมีสัดส่วนสูงขึ้น สวนทางกับการลดลงของสัดส่วนการนำเข้าสินค้าขั้นต้น และอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น (รูปที่ 3-3 และ 3-4)

3.1.2.1 สินค้าส่งออกและนำเข้าระหว่างจีนและอินโดนีเซียในช่วงปีค.ศ.1998-2002

ก่อนปีค.ศ.2000 สินค้าที่อินโดนีเซียส่งออกไปจีนในสัดส่วนสูงสุด คือ สินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น ต่อมาสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วจนกระทั่งกลายเป็นสินค้าส่งออกหลักแทน ซึ่งสาเหตุสำคัญมาจากการที่ประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของจีนในอินโดนีเซียอย่าง สิงคโปร์ และมาเลเซีย มีการส่งออกไปจีนมากขึ้น โดยแนวโน้มของสัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง และขั้นสูงมีทิศทางเพิ่มขึ้น ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น และเทคโนโลยีขั้นต่ำมีทิศทางลดลง ส่วนสินค้าขั้นต้นมีสัดส่วนสูงขึ้นในช่วงแรก และเริ่มลดลงในปีค.ศ.2002 อย่างไรก็ตาม อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของทุกกลุ่มสินค้าเป็นบวก โดยสินค้าขั้นต้นมีอัตราการเติบโตสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 25.26 และสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นมีอัตราการเติบโตต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 8.20

อย่างไรก็ดี ประเทศที่มีบทบาทหลักในการส่งออกในแต่ละกลุ่มสินค้าไปจีนกระจุกอยู่ในบางประเทศเท่านั้น โดยอินโดนีเซียมีสัดส่วนการส่งออกสูงสุดในทุกกลุ่มสินค้าขั้นต้น และอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น ขณะที่สิงคโปร์มีสัดส่วนการส่งออกสูงสุดในสินค้าอุตสาหกรรมขั้นต่ำ ขั้นกลาง และขั้นสูง นอกจากนี้ ไทย และมาเลเซีย เป็นประเทศมีส่วนร่วมในการส่งออกสินค้าไปจีนในทุกกลุ่มสินค้า (รูปที่ 3-5) ดังนั้นกลุ่มสินค้าที่มีการกระจุกตัวของสัดส่วนการส่งออกมากที่สุด คือ สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง เนื่องจากสิงคโปร์มีสัดส่วนการส่งออกกว่าครึ่งหนึ่ง ส่วนอีกร้อยละ 40 เป็นมาเลเซีย และไทย ส่วนกลุ่มสินค้าที่มีการกระจายตัวมากที่สุด คือ สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ อย่างไรก็ตาม ประเทศต่างๆ มีสินค้าส่งออกหลักที่แตกต่างกัน โดยประเทศที่มีการส่งออกสินค้าขั้นต้น ได้แก่ อัฟกานิสถาน ภูฏาน บรูไน เนปาล ศรีลังกา เวียดนาม สินค้าอุตสาหกรรมที่อาศัยทรัพยากรเข้มข้น ได้แก่ กัมพูชา อินเดีย อินโดนีเซีย สเปน ลาว มัลดีฟส์ เมียนมา สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ ได้แก่ บังกลาเทศ ภูฏาน และปากีสถาน และสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ได้แก่ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย โดยไม่มีประเทศใดในอินโดนีเซียที่ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลางเป็นสินค้าหลัก

รูปที่ 3-5 สัดส่วนของการส่งออกสินค้าของอินโดนีเซียไปจีนระหว่างปีค.ศ.1998-2002

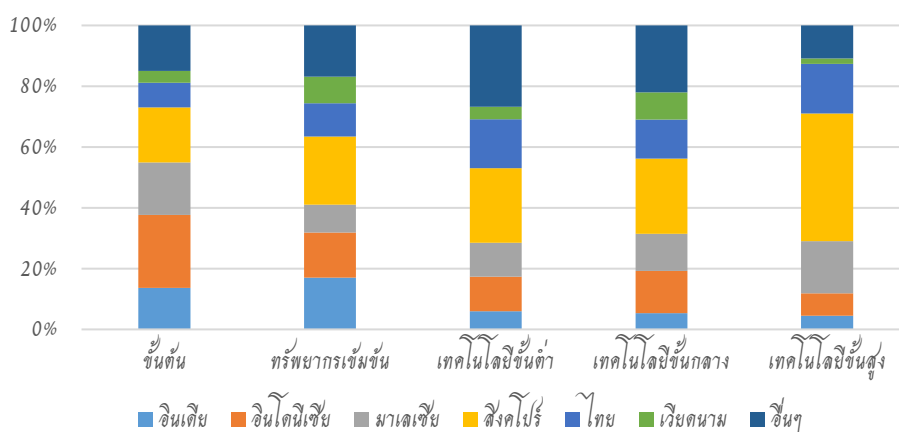

ที่มา: UNCTAD (2018)

ขณะเดียวกันโครงสร้างการนำเข้าของอินโดนีเซียจากจีนมีการกระจุกอยู่ในสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ตามมาด้วยสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง อุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ อุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น และสินค้าขั้นต้น ตามลำดับ ซึ่งสัดส่วนของการนำเข้าลดลงตามระดับของความเข้มข้นของเทคโนโลยีอย่างเห็นได้ชัด โดยสินค้าที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสะสมสูงสุด คือ สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง อยู่ที่ร้อยละ 20.59 รองมาได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ และทรัพยากรเข้มข้น ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับ การส่งออก สัดส่วนการนำเข้าถือว่ามีการ

กระจุกตัวสูงกว่า โดยมีผู้นำเข้าหลัก ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย อินเดีย อินโดนีเซีย และไทย (รูปที่ 3-6) อย่างไรก็ตาม ในแต่ละประเทศมีสินค้านำเข้าหลักที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่มีการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นกลางเป็นหลัก ได้แก่ อุปกรณ์ยานยนต์ อากาศยาน บังคลาเทศ อินโดนีเซีย สปป.ลาว เมียนมา ปากีสถาน และเวียดนาม รองมาคือ สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ ได้แก่ บรูไน กัมพูชา มัลดีฟส์ เนปาล และศรีลังกา ส่วนประเทศที่มีสินค้านำเข้าหลักในประเภทของสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ได้แก่ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่มีการส่งออกสินค้าประเภทนี้เป็นหลักเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ มีเพียง 2 ประเทศ ที่มีการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นเป็นหลัก ได้แก่ ภูฏาน และอินเดีย นอกจากนี้ ไม่มีประเทศใดในอินโดแปซิฟิกที่นำเข้าสินค้าขั้นต้นเป็นหลัก

รูปที่ 3-6 สัดส่วนของการนำเข้าสินค้าของอินโดแปซิฟิกไปจีนระหว่างปีค.ศ.1998-2002

ที่มา: UNCTAD (2018)

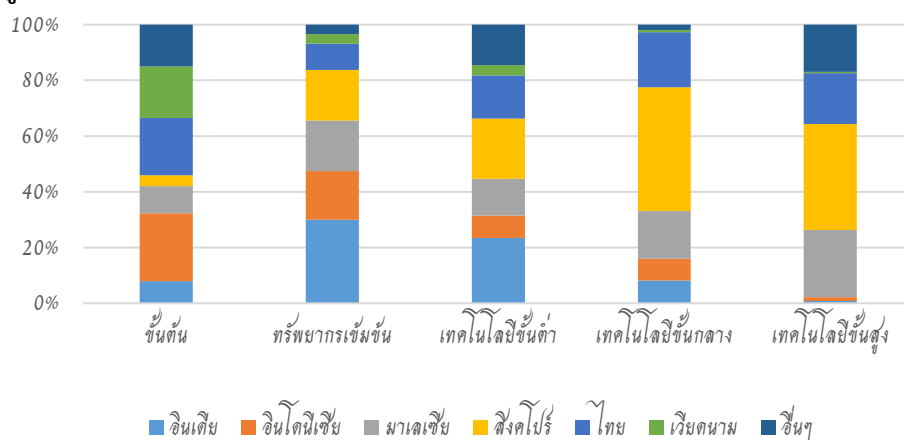
ฉะนั้นในด้านการส่งออกของอินโดแปซิฟิกมีการส่งออกไปจีนที่หลากหลายกลุ่มสินค้ากว่าการนำเข้า แต่ประเทศที่มีบทบาททั้งในด้านการส่งออกและการนำเข้าอยู่ในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นหลัก ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย และอินโดนีเซีย ส่วนประเทศในเอเชียใต้ ประเทศที่มีบทบาทมากที่สุด คือ อินเดีย อย่างไรก็ตาม ประเทศในอินโดแปซิฟิกส่วนใหญ่มีการนำเข้าสินค้าที่มีระดับของเทคโนโลยีในการผลิตที่สูงกว่าการส่งออก ยกเว้นอินเดีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ที่มีการนำเข้าสินค้าในระดับของเทคโนโลยีเทียบเท่ากับการส่งออก

3.1.2.2 สินค้าส่งออกและนำเข้าระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิกในช่วงปีค.ศ.2003-2007

โครงสร้างการส่งออกระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ.2003-2007 ไม่มีเปลี่ยนแปลงจากช่วงก่อน โดยกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงมีสัดส่วนสูงขึ้น ทำให้สินค้าขั้นต้น และเทคโนโลยีขั้นต่ำมีสัดส่วนลดลง ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น และเทคโนโลยีชั้นกลางไม่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งทุกกลุ่มสินค้ามีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีค.ศ.2003-2007 โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง และทรัพยากรเข้มข้น อยู่ที่ร้อยละ 25.53 และ 24.66 ตามลำดับ ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำมีการขยายตัวต่ำสุด อยู่ที่ร้อยละ 6.84 อย่างไรก็ตาม แนวโน้มของสัดส่วนการส่งออกสินค้าขั้นต้น อุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ และชั้นกลางมีทิศทางลดลง ในขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น และเทคโนโลยีขั้นสูงมีทิศทางสูงขึ้น ทั้งนี้ อินโดนีเซียยังคงเป็นประเทศที่มีการส่งออกสินค้าขั้นต้นไปมากที่สุด รองมาได้แก่ ไทย และเวียดนาม (รูปที่ 3-7) ในขณะที่กลุ่มของสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น กลายเป็นอินเดียที่มีสัดส่วนการส่งออกสูงสุดแทนอินโดนีเซีย ตามมาด้วย สิงคโปร์ และมาเลเซีย นอกจากนี้ อินเดียยังกลายเป็นประเทศที่มี

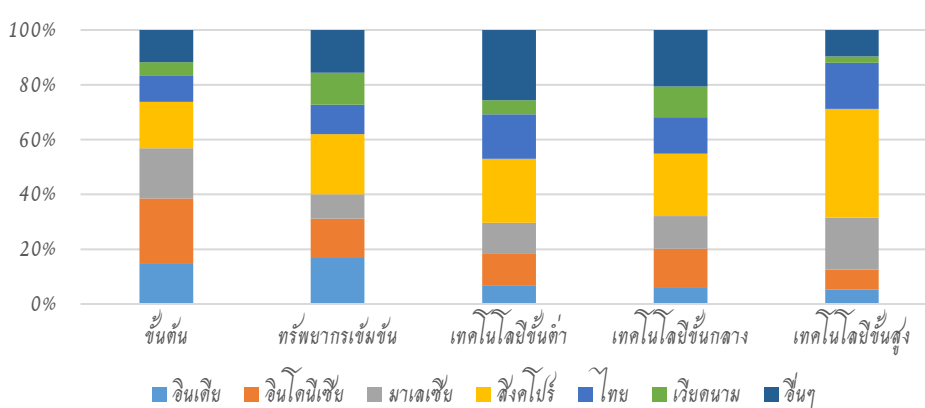
สัดส่วนการส่งออกสูงสุดในกลุ่มของสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำด้วยเช่นกัน รองมาได้แก่ สิงคโปร์ ไทย มาเลเซีย และปากีสถาน ส่วนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นกลาง และชั้นสูง สิงคโปร์ยังคงเป็นผู้ส่งออก หากแต่มีการลดลงของสัดส่วน โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงที่สัดส่วนการส่งออกของสิงคโปร์ลดลงจากร้อยละ 49.55 มาอยู่ที่ร้อยละ 37.99 ซึ่งประเทศที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้น คือ ฟิลิปปินส์ สัดส่วนสูงขึ้นจากร้อยละ 7.60 มาอยู่ที่ร้อยละ 16.90 ขณะที่มาเลเซีย และไทยสัดส่วนไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก นอกจากนี้ ประเทศส่วนใหญ่ในอินโดแปซิฟิกยังคงส่งออกสินค้ากลุ่มเดิมเป็นหลัก โดยอินโดนีเซีย และมัลดีฟส์เปลี่ยนจากการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นมาเป็นสินค้าขั้นต้นเป็นหลัก ขณะเดียวกันศรีลังกาส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นเป็นหลักแทนสินค้าขั้นต้น

รูปที่ 3-7 สัดส่วนของการส่งออกสินค้าของอินโดแปซิฟิกไปจีนระหว่างปีค.ศ.2003-2007

ที่มา: UNCTAD (2018)

รูปที่ 3-8 สัดส่วนของการนำเข้าสินค้าของอินโดแปซิฟิกไปจีนระหว่างปีค.ศ.2003-2007

ที่มา: UNCTAD (2018)

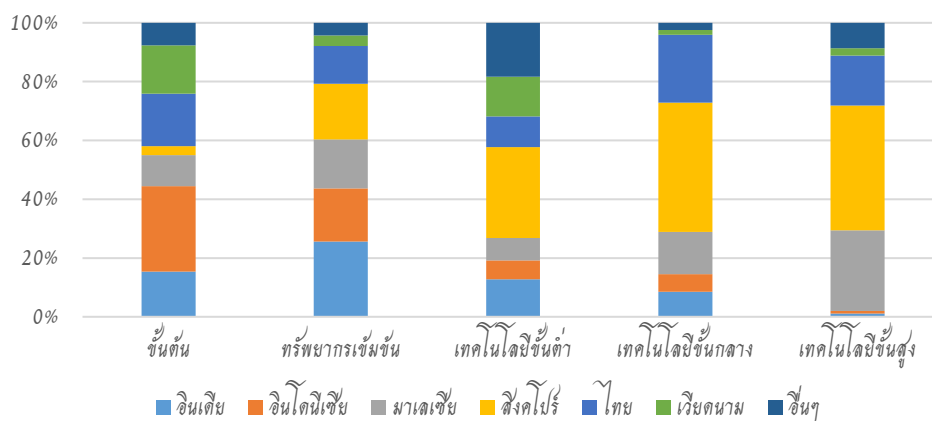
ทั้งนี้ โครงสร้างการนำเข้าเหมือนกับในช่วงก่อน โดยสัดส่วนการนำเข้าของสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ด้วยอัตราการขยายตัวสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 20.59 ขณะที่สินค้าขั้นต้นมีอัตราการขยายตัวต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 7.89 ทั้งนี้ สิงคโปร์ ยังคงเป็นประเทศที่มีบทบาทในการนำเข้าสินค้าเกือบทุกกลุ่ม ทั้งสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น เทคโนโลยีขั้นต่ำ ขั้นกลาง และขั้นสูง (รูปที่ 3-8) ส่วนอินโดนีเซียมีสัดส่วนการนำเข้าสินค้าขั้นต้นมากที่สุดเหมือนในช่วง

ก่อน อย่างไรก็ตาม หลายประเทศเปลี่ยนจากการนำเข้าสินค้ากลุ่มอื่นมาเป็นสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงเป็นหลัก ได้แก่ ออสเตรเลีย ภูฏาน อินเดีย อินโดนีเซีย มัลดีฟส์ ดังนั้นจึงส่งผลให้ระดับเทคโนโลยีของกลุ่มสินค้านำเข้าสูงกว่าการส่งออกเกือบทุกประเทศ ยกเว้นมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ซึ่งเป็นประเทศที่มีการส่งออกและนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงกับจีน

3.1.2.3 สินค้าส่งออกและนำเข้าระหว่างจีนและอินโดนีเซียในช่วงปีค.ศ.2008-2012

สัดส่วนของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลางและขั้นสูงจากอินโดนีเซียไปจีนระหว่างปีค.ศ. 2008-2012 ลดลง ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นมีสัดส่วนสูงขึ้น โดยโครงสร้างการส่งออกยังคงเหมือนเดิม บทบาทของประเทศต่างๆในการส่งออกสินค้าแต่ละกลุ่มเหมือนในช่วงที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม อินเดียเข้ามามีบทบาทในการส่งออกสินค้าขั้นต้นมากขึ้น รวมทั้งในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น สิงคโปร์กลับมามีบทบาทในการส่งออกสูงสุดแทนอินเดีย ทั้งนี้ ฟิลิปปินส์มีสัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงลดลง แทนที่ด้วยสัดส่วนการส่งออกของสิงคโปร์ที่เพิ่มขึ้น ในช่วงนี้ ประเทศส่วนใหญ่ในอินโดนีเซียยังคงส่งออกสินค้าขั้นต้นเป็นหลัก โดยกัมพูชา มีการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำแทนสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น ส่วนติมอร์กลับมีการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นเป็นหลักแทนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ

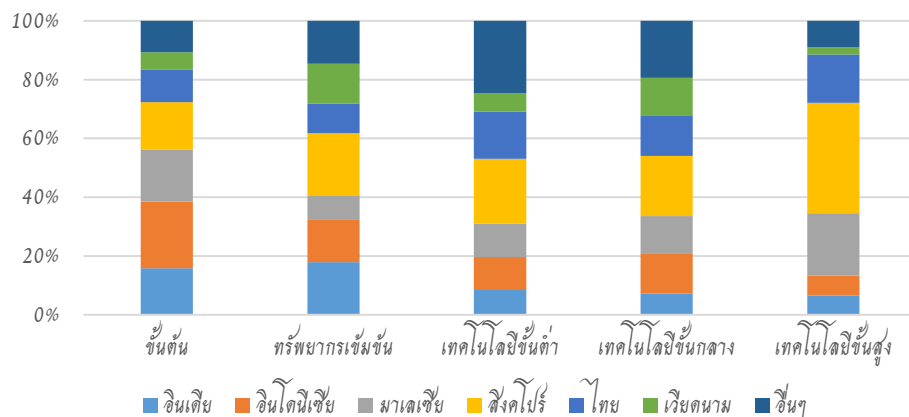
รูปที่ 3-9 สัดส่วนของการส่งออกสินค้าของอินโดนีเซียไปจีนระหว่างปีค.ศ.2008-2012

ที่มา: UNCTAD (2018)

ในด้านของการนำเข้า สัดส่วนของสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงเพิ่มขึ้นเล็กน้อย สำหรับประเทศที่มีการส่งออกยังคงมีบทบาทเหมือนเดิม แต่ไทยเริ่มมีบทบาทสูงขึ้นในการนำเข้าสินค้าขั้นต้น ทั้งนี้ มีบางประเทศที่มีการเปลี่ยนจากการนำเข้าสินค้ากลุ่มอื่นมาเป็นสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ ได้แก่ บังคลาเทศ กัมพูชา มัลดีฟส์ และเทคโนโลยีขั้นสูง ได้แก่ สปป.ลาว เนปาล ปากีสถาน และเวียดนาม ฉะนั้นจึงมีประเทศที่ทำการส่งออกและนำเข้ากลุ่มสินค้าในระดับเดียวกันเพิ่มขึ้น (นอกจากกลุ่มประเทศที่มีการส่งออกและนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงกับจีนมาตั้งแต่ช่วงแรกอย่าง มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย) ได้แก่ บังคลาเทศ และกัมพูชา ทั้งส่งออกและนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำกับจีน

รูปที่ 3-10 สัดส่วนของการนำเข้าสินค้าของอินโดแปซิฟิกไปจีนระหว่างปีค.ศ. 2008-2012

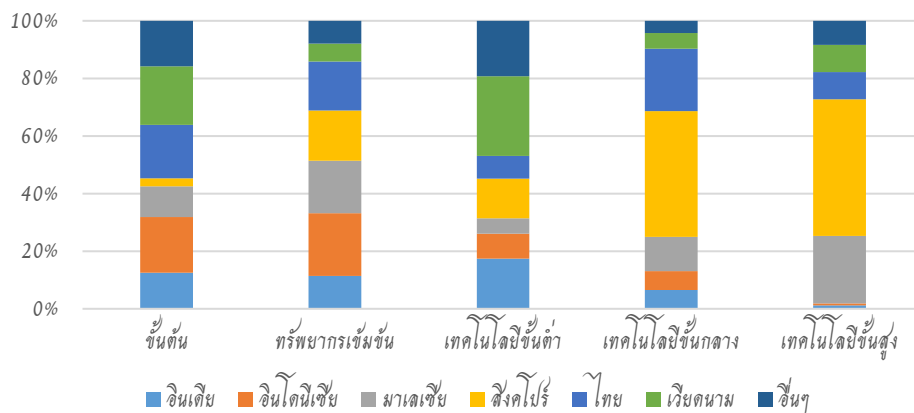

ที่มา: UNCTAD (2018)

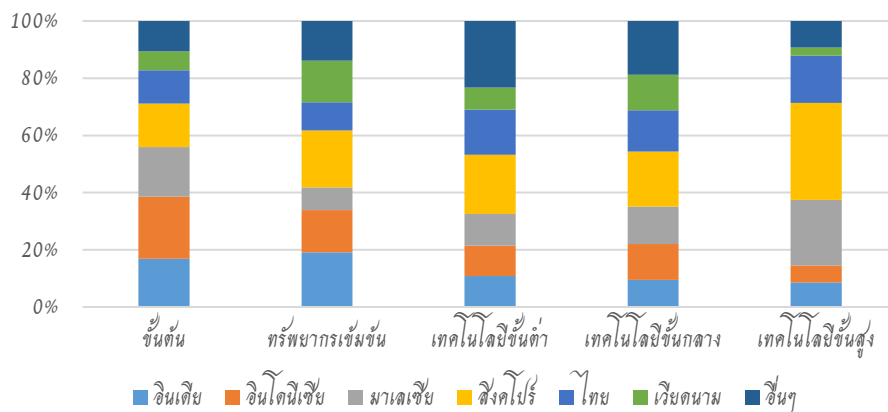
3.1.2.4 สินค้าส่งออกและนำเข้าระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิกช่วงปีค.ศ.2013-2017

สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงยังคงเป็นสินค้าหลักที่อินโดแปซิฟิกส่งออกไปจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2017 ซึ่งสัดส่วนไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากช่วงก่อน ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีทรัพยากรเข้มข้น และขั้นต้นมีสัดส่วนลดลงเล็กน้อย ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ และขั้นกลางเพิ่มขึ้น สำหรับประเทศที่มีบทบาทในการส่งออกสินค้าแต่ละกลุ่ม สินค้าขั้นต้นมีการเปลี่ยนจากอินโดนีเซียที่ เป็นผู้ส่งออกหลักมาตั้งแต่ช่วงแรกมาเป็นเวียดนามแทน รองมาเป็นอินโดนีเซีย และอินเดีย นอกจากนี้ เมียนมามีสัดส่วนการส่งออกในสินค้าขั้นต้นสูงขึ้นอย่างมาก จากเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 1.22 ในช่วงก่อน มาอยู่ที่ร้อยละ 9.58 เนื่องจากประเทศที่ส่งออกสินค้าขั้นต้นที่มีบทบาทมาตั้งแต่ช่วงแรกอย่างอินเดีย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย มีการหดตัวของมูลค่าการส่งออก ในขณะที่ไทยและเวียดนามกลับมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น อินโดนีเซียกลับมามีบทบาทในการส่งออกสูงสุด จากการที่มูลค่าการส่งออกของอินเดียหดตัวอย่างมาก ส่วนประเทศอื่นๆ ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ยังคงมีบทบาทในการส่งออกสินค้ากลุ่มนี้เหมือนเดิม อย่างไรก็ตาม นอกจากเวียดนามจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการส่งออกสินค้าขั้นต้น ยังคงเข้ามามีบทบาทในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำเช่นเดียวกัน กลายเป็นประเทศที่มีสัดส่วนการส่งออกสูงสุดแทนสิงคโปร์ ด้วยการที่มูลค่าการส่งออกของสิงคโปร์หดตัว และเวียดนามมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกัน สิงคโปร์ยังคงมีสัดส่วนการส่งออกสูงสุดในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง และขั้นสูง ทั้งนี้ มีบางประเทศที่มีการปรับเปลี่ยนกลุ่มสินค้าในการส่งออกหลัก โดยประเทศที่มีการเปลี่ยนไปสู่กลุ่มสินค้าที่มีระดับเทคโนโลยีที่สูงขึ้น ได้แก่ อินโดนีเซีย มัลดีฟส์ ศรีลังกา และเวียดนาม ส่วนประเทศที่ลดระดับเทคโนโลยีของกลุ่มสินค้าในการส่งออกลง ได้แก่ เมียนมา และไทย ส่วนการนำเข้าของอินโดแปซิฟิกจากจีนยังคงมีการกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งมีสัดส่วนสูงขึ้นจากช่วงก่อน ทำให้โครงสร้างไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากช่วงที่ผ่านมา รวมถึงประเทศที่มีบทบาทหลักในการนำเข้าสินค้าในแต่ละกลุ่ม โดยอินโดนีเซียเป็นผู้นำเข้าหลักในกลุ่มสินค้าขั้นต้น และสิงคโปร์เป็นผู้นำเข้าหลักในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหมด ทั้งนี้ ประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มสินค้านำเข้าหลักไปสู่ระดับเทคโนโลยีที่สูงขึ้น ได้แก่ มัลดีฟส์ และศรีลังกา และประเทศที่ลดระดับเทคโนโลยีลง ได้แก่ อัฟกานิสถาน และติมอร์

รูปที่ 3-11 สัดส่วนของการส่งออกสินค้าของอินโดแปซิฟิกไปจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2017

รูปที่ 3-12 สัดส่วนของการนำเข้าสินค้าของอินโดแปซิฟิกไปจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2017

ที่มา: UNCTAD (2018)

3.1.2.5 สรุปสถานการณ์สินค้าส่งออกและนำเข้าระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิก

โครงสร้างการส่งออกและนำเข้าสินค้าของอินโดแปซิฟิกกับจีนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลา โดยกลุ่มสินค้าหลักที่ทำการส่งออกและนำเข้าเป็นหลัก คือ สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งสินค้านำเข้ามีสัดส่วนการกระจุกตัวสูงกว่าการส่งออก นอกจากนี้ อินโดแปซิฟิกมีสัดส่วนการนำเข้าลดลงตามระดับของเทคโนโลยีต่ำลง ดังนั้นสินค้าขั้นต้นจึงเป็นกลุ่มที่มีการนำเข้าที่น้อยที่สุด ขณะที่อินโดแปซิฟิกมีสัดส่วนการส่งออกสินค้าขั้นต้น และอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นสูงใกล้เคียงกับสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง แม้ว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้าขั้นต้นมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงเป็นกลุ่มสินค้าที่อินโดแปซิฟิกมีการส่งออกในมูลค่าสูงสุด ประเทศส่วนใหญ่ในอินโดแปซิฟิกกลับมีการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นเป็นหลัก ส่วนในด้านของการนำเข้า ในช่วงแรกส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง ต่อมาประเทศต่างๆได้นำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงมากกว่า ทั้งนี้ ประเทศในอินโดแปซิฟิกไม่เคยมีการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลางเป็นสินค้าหลัก และไม่เคยมีการนำเข้าสินค้าขั้นต้น และสินค้าทรัพยากรเข้มข้นเป็นหลัก

ตารางที่ 3-8 สัดส่วนการส่งออกและนำเข้าสินค้าของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของจีนระหว่างปีค.ศ.1998-2017

ประเทศ		สินค้าขั้นต้น				สินค้าอุตสาหกรรม ทรัพยากรเข้มข้น				สินค้าอุตสาหกรรม เทคโนโลยีขั้นต่ำ				สินค้าอุตสาหกรรม เทคโนโลยีชั้นกลาง				สินค้าอุตสาหกรรม เทคโนโลยีขั้นสูง			
		98-02	03-07	08-12	13-17	98-02	03-07	08-12	13-17	98-02	03-07	08-12	13-17	98-02	03-07	08-12	13-17	98-02	03-07	08-12	13-17
อินเดีย	ส่งออก	5	8	15	13	11	30	26	11	17	23	13	17	5	8	9	7	1	1	1	1
	นำเข้า	14	15	16	17	17	17	18	19	6	7	8	11	5	6	7	9	4	5	7	9
อินโดนีเซีย	ส่งออก	21	24	29	19	27	17	18	22	11	8	6	9	9	8	6	7	1	1	1	1
	นำเข้า	24	24	23	22	15	14	14	15	11	12	11	11	14	14	14	13	7	7	7	6
มาเลเซีย	ส่งออก	9	10	11	11	23	18	17	18	10	13	8	5	18	17	14	12	24	24	27	23
	นำเข้า	17	18	18	17	9	9	8	8	11	11	11	11	12	12	13	13	17	19	21	23
สิงคโปร์	ส่งออก	4	4	3	3	21	18	19	17	26	21	31	14	47	44	44	44	50	38	42	47
	นำเข้า	18	17	16	15	22	22	21	20	25	23	22	21	25	23	20	19	42	40	38	34
ไทย	ส่งออก	20	20	18	19	10	10	13	17	13	16	10	8	16	20	23	22	17	18	17	9
	นำเข้า	8	9	11	12	11	11	10	10	16	16	16	16	13	13	14	14	16	17	16	17
เวียดนาม	ส่งออก	19	19	16	20	4	3	4	6	1	4	13	28	1	1	2	5	0	1	3	9
	นำเข้า	4	5	6	7	9	12	13	15	4	5	6	8	9	11	13	12	2	2	3	3
อื่นๆ	ส่งออก	21	14	7	15	5	3	3	7	19	14	18	20	4	1	2	3	8	17	9	8
	นำเข้า	16	11	10	11	17	15	15	13	26	24	23	23	21	21	19	18	10	8	7	9

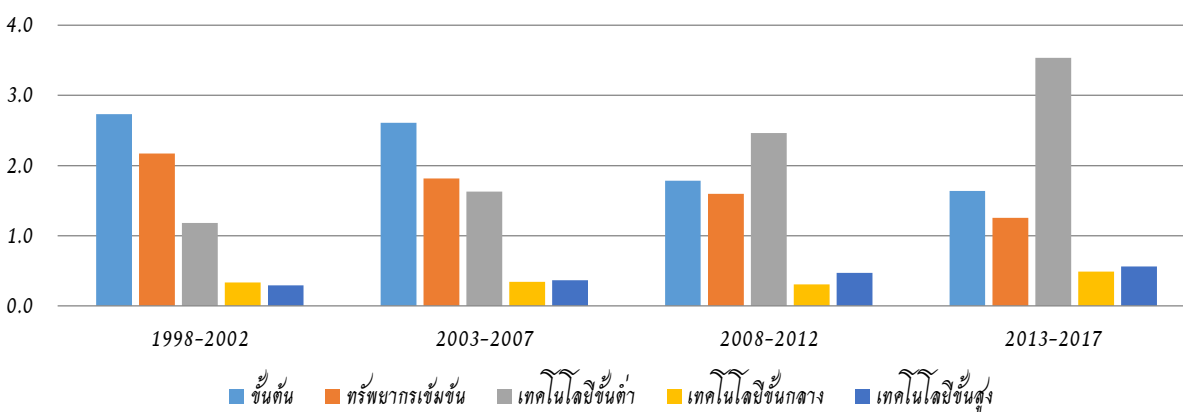
ที่มา: UNCTAD (2018)

3.1.3 ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าของอินโดนีเซีย

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอความสามารถในการส่งออกสินค้าของประเทศต่างๆ ในอินโดนีเซีย ซึ่งใช้การวัดผลด้วยดัชนีชี้วัดที่เรียกว่า “ดัชนีชี้วัดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ” (Revealed Comparative Advantage: RCA) หรือ Balassa’s RCA Index เพื่อทำการเปรียบเทียบ “สัดส่วนการส่งออกของแต่ละกลุ่มสินค้าต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศในภูมิภาคอินโดนีเซียไปยังตลาดจีน” กับ “สัดส่วนการส่งออกของแต่ละกลุ่มสินค้าต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศต่างๆ ทั่วโลกไปยังตลาดจีน” โดยหากค่าดัชนีเกินกว่า 1 หมายความว่า ประเทศดังกล่าวมีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้ากลุ่มนั้น การวิเคราะห์ได้ทำการแบ่งกลุ่มสินค้าตาม Lall (2000) สามารถแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มตามระดับของเทคโนโลยีในการผลิต ได้แก่ กลุ่มสินค้าขั้นต้น กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง และกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง

ระหว่างปีค.ศ.1998-2007 ประเทศในอินโดนีเซียมีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าขั้นต้น อุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น และเทคโนโลยีขั้นต่ำเป็นหลัก (รูปที่ 3-13) และไม่มีมีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง และขั้นต่ำ แต่ในระหว่างปีค.ศ.2008-2017 แนวโน้มความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าขั้นต้น และอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นมีทิศทางลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสวนทางกับความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำที่สูงขึ้น จนกระทั่งกลายเป็นสินค้าที่อินโดนีเซียมีความได้เปรียบมากที่สุด นอกจากนี้ สินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง และขั้นสูง มีค่าดัชนี RCA สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แสดงว่ามีแนวโน้มที่จะมีความได้เปรียบในการส่งออกในอนาคต ดังนั้นประเทศในอินโดนีเซียจึงควรทำการส่งออกสินค้าในระดับเทคโนโลยีที่สูงขึ้น

รูปที่ 3-13 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกสินค้านานาชาติระหว่างปีค.ศ.1998-2017

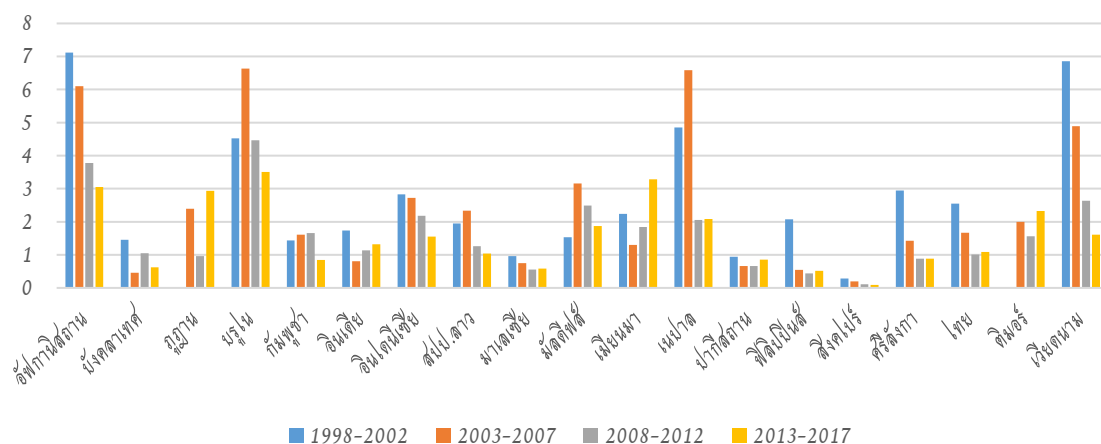

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย, UNCTAD (2018)

สินค้าขั้นต้น เห็นได้ว่าในช่วงแรก (ค.ศ.1998-2002) อินโดนีเซียมีความได้เปรียบในการส่งออกมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้ากลุ่มอื่นๆ ซึ่งประเทศส่วนใหญ่ที่มีความได้เปรียบในการส่งออก ได้แก่ ออสเตรเลีย เวียดนาม เนปาล บรูไน ศรีลังกา อินโดนีเซีย ไทย เมียนมา ฟิลิปปินส์ สปป.ลาว อินเดีย มัลดีฟส์ บังคลาเทศ และกัมพูชา ต่อมา ในช่วงที่ 2 (ค.ศ.2003-2007) ความได้เปรียบของอินโดนีเซียลดลง ทำให้มีประเทศที่เสียความได้เปรียบในการส่งออก ได้แก่ บังคลาเทศ อินเดีย และฟิลิปปินส์ นอกจากนี้ ภูฏาน และติมอร์ เริ่มมีการค้าที่ต่อเนื่องกับจีน และมีความได้เปรียบ ในช่วงนี้ ถัดมาในช่วงที่ 3 (ค.ศ.2008-2012) ความได้เปรียบในการส่งออกของอินโดนีเซียลดลงอย่างต่อเนื่อง ประเทศต่างๆ มีความได้เปรียบลดลงเกือบทั้งหมด ทั้งนี้ อินเดีย และบังกลาเทศ กลับมามีความได้เปรียบในการส่งออกอีกครั้ง ขณะที่ภูฏานและศรีลังกาเสียความได้เปรียบในการส่งออก ในช่วงสุดท้าย (ค.ศ.2013-2017) ความได้เปรียบในการส่งออก

ของอินโดแปซิฟิกยังคงลดลง บังคลาเทศเสียความได้เปรียบในการส่งออกอีกครั้ง เช่นเดียวกันกับกัมพูชา ดังนั้นเห็นได้ว่า แนวโน้มความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าขั้นต้นลดลงเกือบทุกประเทศ ยกเว้นประเทศเมียนมา และอินเดียที่กำลังมีความได้เปรียบสูงขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่มีความได้เปรียบในการส่งออกสูงอย่างอัฟกานิสถาน บรูไน เนปาล และเวียดนาม (รูปที่ 3-14) ทั้งนี้ แต่ละประเทศมีความได้เปรียบในการส่งออกรายสินค้าในช่วงปีค.ศ.2013-2017 ดังนี้ อัฟกานิสถาน (ขนสัตว์ พืชผักดิบ ฝ้าย เครื่องเทศ) ภูฏาน (พืชผักดิบ วัสดุผักดิบ) บรูไน (น้ำมันปิโตรเลียม) อินโดนีเซีย (มาการีน ไม้เชื้อเพลิง ถ่านหิน) สปป.ลาว (ไม้เชื้อเพลิง ข้าวโพด ยางพาราดิบ) ไทย (ยางพาราดิบ ัญพืชและแป้งอื่นๆ ข้าว) อินเดีย (ไหม หิน/กรวด/ทราย ฝ้าย) เมียนมา (เครื่องเทศ ข้าวโพด ข้าว) และติมอร์ (กาแฟ เมล็ดน้ำมัน วัสดุผักดิบ)

รูปที่ 3-14 ดัชนี RCA การส่งออกสินค้าขั้นต้นของอินโดแปซิฟิกไปจีน

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก UNCTAD (2018)

สินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น ในช่วงแรก (ค.ศ.1998-2002) อินโดแปซิฟิกมีความได้เปรียบในการส่งออกโดยรวมใกล้เคียงกับความได้เปรียบของสินค้าขั้นต้น ประเทศที่มีความได้เปรียบในการส่งออก ได้แก่ บรูไน กัมพูชา อินเดีย อินโดนีเซีย สปป.ลาว มาเลเซีย มัลดีฟส์ เมียนมา ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ศรีลังกา ไทย เวียดนาม ต่อมาในช่วงที่ 2 (ค.ศ.2003-2007) ส่วนใหญ่มีความได้เปรียบลดลง ซึ่งมีบางประเทศที่มีการเสียความได้เปรียบในการส่งออก ได้แก่ บรูไน มัลดีฟส์ ฟิลิปปินส์ ทั้งนี้ ภูฏาน เป็นอีกประเทศที่มีความได้เปรียบในการส่งออก ซึ่งเริ่มมีการค้าต่อเนื่องกับจีนในช่วงนี้ ถัดมาในช่วงที่ 3 (ค.ศ.2008-2012) ความได้เปรียบในการส่งออกโดยรวมลดลง แต่เนปาล และติมอร์กลับมามีความได้เปรียบในช่วงนี้ ส่วนเวียดนามเสียความได้เปรียบในการส่งออก ในช่วงสุดท้าย ความได้เปรียบยังคงลดลงต่อเนื่อง หลายประเทศเสียความได้เปรียบในการส่งออก ได้แก่ ภูฏาน เนปาล สิงคโปร์ และติมอร์ ดังนั้นแนวโน้มของความได้เปรียบในการส่งออกเกือบทุกประเทศกำลังลดลง โดยฟิลิปปินส์ และไทยมีแนวโน้มความได้เปรียบสูงขึ้น (รูปที่ 3-15) ทั้งนี้ แต่ละประเทศมีความได้เปรียบในการส่งออกรายสินค้าในช่วงปีค.ศ.2013-2017 ดังนี้ อินเดีย (น้ำมันพืชและสัตว์ ไม้อัด ปอกระเจา) ศรีลังกา (เส้นใยสิ่งทอพืช เสื้อผ้าใส่แล้ว ยางรถ) มัลดีฟส์ (ปลา/อาหารทะเล, เนื้อสัตว์ ปลาแห้ง/เค็ม) ภูฏาน (พืชผัก วัสดุยางพารา ไม้อุตสาหกรรม) อินโดนีเซีย (อิฐ/ลิกไนต์/ฟิต น้ำมันพืช/สัตว์ ไม้อัด) สปป.ลาว (ไม้แปรรูป แร่ทองแดง ถ่านโค้ก) เมียนมา (ปลาตากแห้ง/เค็ม น้ำมันพืช ัญพืชและแป้งอื่นๆ) มาเลเซีย (น้ำมันพืชและสัตว์ วัสดุยางพารา) ฟิลิปปินส์ (แรนิกิล ผลไม้) ไทย (วัสดุยางพารา ัญพืชและแป้งอื่นๆ แป้งสแตน) และกัมพูชา (เสื้อผ้าใส่แล้ว ไม้แปรรูป แป้งสแตน)

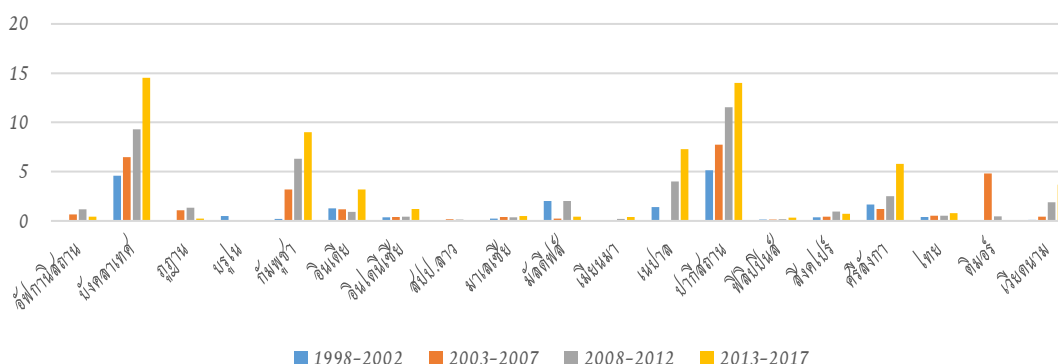
รูปที่ 3-15 ดัชนี RCA การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นของอินโดนีเซียไปจีน

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก UNCTAD (2018)

สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ ในช่วงแรก ประเทศอินโดนีเซียส่วนใหญ่ไม่มีความได้เปรียบในการส่งออก ประเทศที่มีความได้เปรียบในการส่งออก ได้แก่ ปากีสถาน บังคลาเทศ ศรีลังกา และเนปาล ต่อมาในช่วงที่ 2 ยังคงขาดความได้เปรียบในการส่งออก แต่มีค่าดัชนี RCA สูงขึ้น ทำให้บางประเทศเริ่มมีความได้เปรียบในการส่งออก ได้แก่ กัมพูชา ภูฏาน ติมอร์ และไทย ส่วนประเทศที่เสียความได้เปรียบในการส่งออก ได้แก่ มัลดีฟส์ และเนปาล ถัดมาในช่วงที่ 3 ค่าดัชนี RCA สูงขึ้น แต่ยังคงไม่มีความได้เปรียบในการส่งออก หลายประเทศเริ่ม หรือกลับมามีความได้เปรียบในการส่งออก ได้แก่ อัฟกานิสถาน มัลดีฟส์ เนปาล ศรีลังกา และเวียดนาม ส่วนบางประเทศเสียความได้เปรียบในการส่งออก ได้แก่ อินเดีย และติมอร์ ในช่วงสุดท้าย ความได้เปรียบในการส่งออกโดยรวมสูงขึ้น และกลายเป็นสินค้าที่อินโดนีเซียมีความได้เปรียบในการส่งออก หากแต่อัฟกานิสถาน ภูฏาน มัลดีฟส์ เสียความได้เปรียบในการส่งออก ดังนั้นส่วนใหญ่มีความได้เปรียบสูงขึ้น โดยเฉพาะบังคลาเทศ กัมพูชา และปากีสถาน ที่มีค่าดัชนีสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (รูปที่ 3-16) ทั้งนี้ แต่ละประเทศมีความได้เปรียบในการส่งออกรายสินค้าในช่วงปี.ศ.2013-2017 ดังนี้ ปากีสถาน (ผ้าฝ้ายทอ วัสดุสิ่งทอ มีด) บังคลาเทศ (วัสดุเครื่องแต่งกาย เสื้อผ้าบุรุษ/เด็กชาย เครื่องหนังอุตสาหกรรม) เวียดนาม (รองเท้า เส้นด้ายสิ่งทอ เสื้อผ้าสตรี) เนปาล (ฐานโลหะอุปกรณ์ครัวเรือน สิ่งปูพื้น ประดับเสื้อผ้า) กัมพูชา (เสื้อผ้าสตรี เสื้อผ้าบุรุษ/เด็กชาย วัสดุเครื่องแต่งกาย) อินเดีย (สิ่งปูพื้น เส้นด้ายสิ่งทอ วัสดุสิ่งทอ) อินโดนีเซีย (รองเท้า เสื้อผ้าสตรี เสื้อผ้าบุรุษ/เด็กชาย)

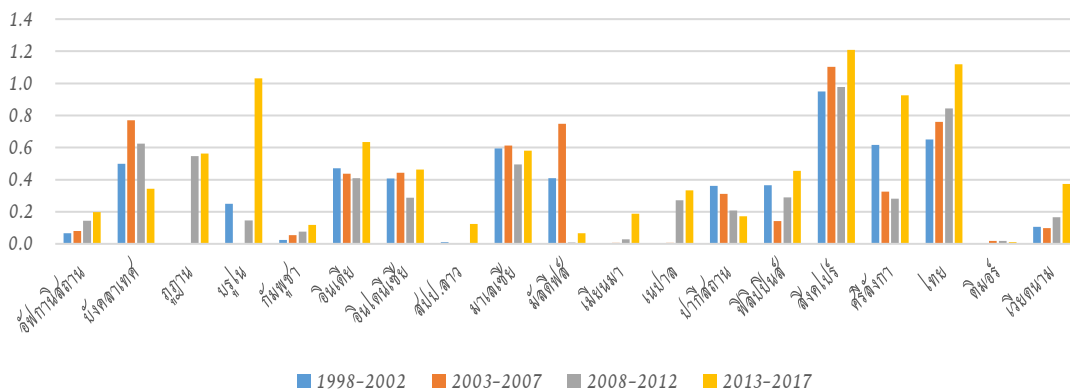
รูปที่ 3-16 ดัชนี RCA การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำของอินโดนีเซียไปจีน

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก UNCTAD (2018)

สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นกลาง ตั้งแต่ช่วงแรกจนถึงช่วงสุดท้าย อินโดนีเซียก็แทบจะไม่ได้เปรียบในการส่งออกไปจีน มีเพียงประเทศเดียวที่มีความได้เปรียบ โดยในช่วงแรกไม่มีประเทศที่มีความได้เปรียบในการส่งออก ต่อมาในช่วงที่ 2 สิงคโปร์เริ่มมีความได้เปรียบในการส่งออก แต่เสียความได้เปรียบถัดมาในช่วงที่ 3 ขณะที่ในช่วงสุดท้าย สิงคโปร์ กลับมามีความได้เปรียบในการส่งออก พร้อมทั้งบรูไน และไทยที่เริ่มมีความได้เปรียบในการส่งออก ฉะนั้นสินค้ากลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มที่อินโดนีเซียขาดความได้เปรียบในการส่งออกไปตลาดจีนอย่างมาก (รูปที่ 3-17) ทั้งนี้ แต่ละประเทศที่มีความได้เปรียบในการส่งออกรายสินค้าในช่วงปีค.ศ. 2013 - 2017 ดังนี้ สิงคโปร์ (รถจักรยานยนต์ น้ำมันหล่อลื่น อุปกรณ์การแพทย์) บรูไน (แอลกอฮอล์ เรือ ท่อ) และไทย (เครื่องอัดเสียง กรดคาบอซิลิก โพลีเอทีลีน)

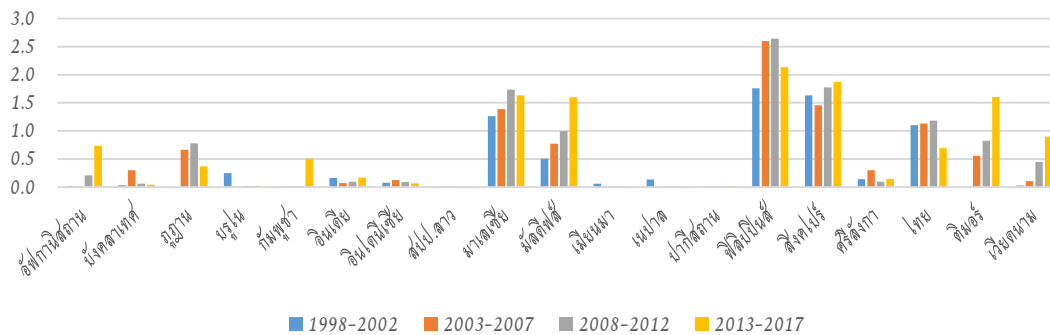
รูปที่ 3-17 ดัชนี RCA การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นกลางของอินโดนีเซียไปจีน

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก UNCTAD (2018)

สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นสูง ในช่วงแรก อินโดนีเซียก็ไม่ได้เปรียบในการส่งออกไปจีน ประเทศที่มีความได้เปรียบในการส่งออก ได้แก่ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย และไทย ต่อมาในช่วงที่ 2 เริ่มมีความได้เปรียบในการส่งออก เกือบทุกประเทศมีความได้เปรียบมากขึ้น ยกเว้นสิงคโปร์ ถัดมาในช่วงที่ 3 ความได้เปรียบในการส่งออกโดยรวมเพิ่มขึ้น รวมทั้งทุกประเทศมีค่าดัชนี RCA สูงขึ้น ในช่วงสุดท้าย ความได้เปรียบในการส่งออกลดลงเล็กน้อย ทั้งมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทยมีความได้เปรียบลดลง ทำให้ไทยเสียความได้เปรียบในการส่งออก ขณะที่สิงคโปร์มีแนวโน้มความได้เปรียบสูงขึ้น รวมถึงติมอร์ และมัลดีฟส์เริ่มมีความได้เปรียบในการส่งออก ฉะนั้นแนวโน้มความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นสูงกำลังเพิ่มขึ้น (รูปที่ 3-18) ทั้งนี้ แต่ละประเทศมีความได้เปรียบในการส่งออกรายสินค้าในช่วงปีค.ศ. 2013 - 2017 ดังนี้ มัลดีฟส์ (อากาศยาน หลอดและวาล์วแคโทด เครื่องจักรกระจายไฟฟ้า) สิงคโปร์ (หลอดและวาล์วแคโทด อากาศยาน มาเลเซีย (เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ หลอดและวาล์วแคโทด อุปกรณ์กล้อง) ฟิลิปปินส์ (เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ อุปกรณ์กล้อง เครื่องจักรสำนักงาน) และติมอร์ (หลอดและวาล์วแคโทด อุปกรณ์โทรคมนาคม เครื่องจักรกระจายไฟฟ้า)

รูปที่ 3-18 ดัชนี RCA การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงของอินโดนีเซียไปจีน

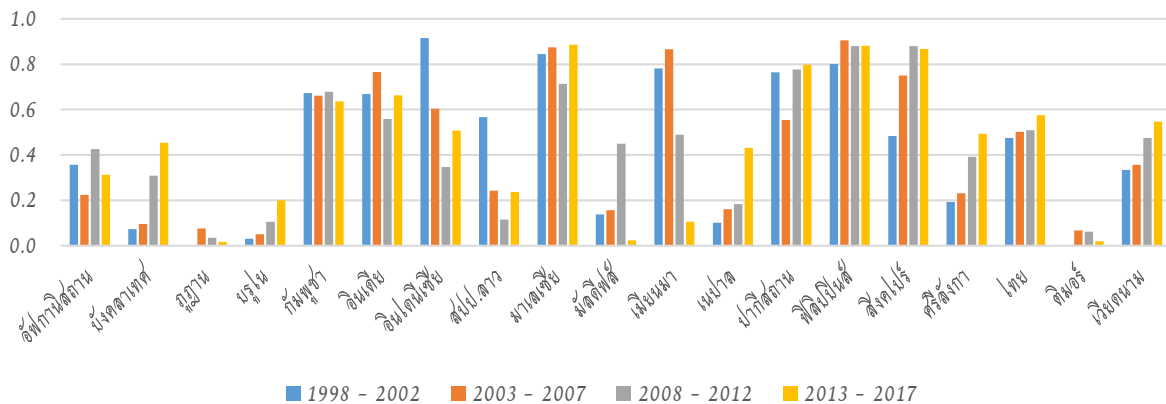
ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก UNCTAD (2018)

3.1.4 การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันระหว่างอินโดนีเซียและจีน

ในส่วนนี้ เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์การส่งออกและนำเข้าระหว่างอินโดนีเซียและจีนในสินค้าประเภทเดียวกัน หรือกลุ่มสินค้าเดียวกัน โดยใช้ดัชนีชี้วัดการค้าภายในของอุตสาหกรรมเดียวกัน (Intra-industry trade index: IIT) ของ Grubel and Lloyd (1975) คำนวณได้จาก $IIT = 1 - (|EXP - IMP| / (EXP + IMP))$ โดย EXP และ IMP คือมูลค่าการส่งออกสินค้าไปจีน และการนำเข้าสินค้าจากจีนตามลำดับ โดยหากค่าดัชนีเท่ากับ 1 หมายความว่าประเทศดังกล่าวมีแนวโน้มของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีน แต่หากมีค่าดัชนีต่ำกว่า 1 หมายความว่าประเทศดังกล่าวไม่มีแนวโน้มของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีน ทั้งนี้ การเกิดขึ้นของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันไม่ได้หมายถึงการส่งออกและนำเข้าในสินค้าประเภทเดียวกันเพื่อให้เกิดการแข่งขันเพียงอย่างเดียว แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่าการผลิตภายในโลกและภูมิภาคที่เกิดจากการแยกส่วนของกระบวนการผลิต เพื่อแสวงหาประโยชน์จากปัจจัยการผลิตของแต่ละประเทศที่มีความได้เปรียบแตกต่างกัน จึงทำการพิจารณาค่าดัชนีชี้วัดการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในแต่ละกลุ่มสินค้าตาม Lall (2000)

สินค้าขั้นต้น ประเทศที่มีแนวโน้มของการค้าภายในอุตสาหกรรมกับจีน (ค่า IIT เฉลี่ยเกินกว่า 0.7) ในช่วงปีค.ศ. 1998 - 2002 ได้แก่ ปากีสถาน (0.76) อินโดนีเซีย (0.92) เมียนมา (0.78) มาเลเซีย (0.84) และฟิลิปปินส์ (0.80) ต่อมาในช่วงปีค.ศ. 2002 - 2007 เมียนมา มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ยังคงมีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีน และมีค่าดัชนี IIT เฉลี่ยสูงขึ้น นอกจากนี้ อินเดีย (0.76) และสิงคโปร์ (0.75) มีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเช่นเดียวกัน ถัดมาในช่วงปีค.ศ. 2008 - 2012 ประเทศที่มีการค้าภายในอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากช่วงก่อน ได้แก่ สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ส่วนปากีสถานกลับมีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีน ในช่วงสุดท้ายในปีค.ศ. 2013 - 2017 ปากีสถาน สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ มีการค้าภายในอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากช่วงก่อน สรุปได้ประเทศที่มีการค้าภายในอุตสาหกรรมกับจีนต่อเนื่องในทุกช่วง คือ ฟิลิปปินส์ (รูปที่ 3-19)

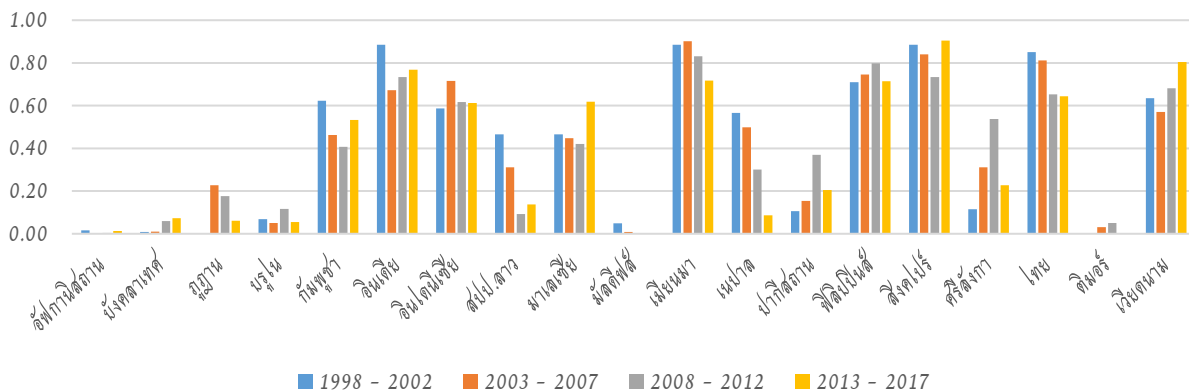
รูปที่ 3-19 การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของอินโดแปซิฟิกกับจีนในสินค้าขั้นต้น

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก UNCTAD (2018)

กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น ประเทศที่มีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีนในช่วงแรก ระหว่างปี.ศ. 1998 - 2002 ได้แก่ อินเดีย เมียนมา ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ต่อมาในช่วงปี.ศ. 2003 - 2007 เมียนมา ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย มีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันต่อเนื่องมาจากช่วงก่อน และอินโดนีเซียมีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในช่วงนี้ ถัดมาในช่วงปี.ศ. 2008 - 2012 อินเดียกลับมามีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีน ส่วนประเทศที่มีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันต่อเนื่องจากช่วงก่อน ได้แก่ เมียนมา ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ ในช่วงสุดท้ายระหว่างปี.ศ. 2013 - 2017 ประเทศที่มีความต่อเนื่องของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน ได้แก่ อินเดีย เมียนมา ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ ขณะที่เวียดนามเริ่มมีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเป็นช่วงแรก สรุปได้ว่าประเทศที่มีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันตลอดทุกช่วง ได้แก่ เมียนมา ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ (รูปที่ 3-20)

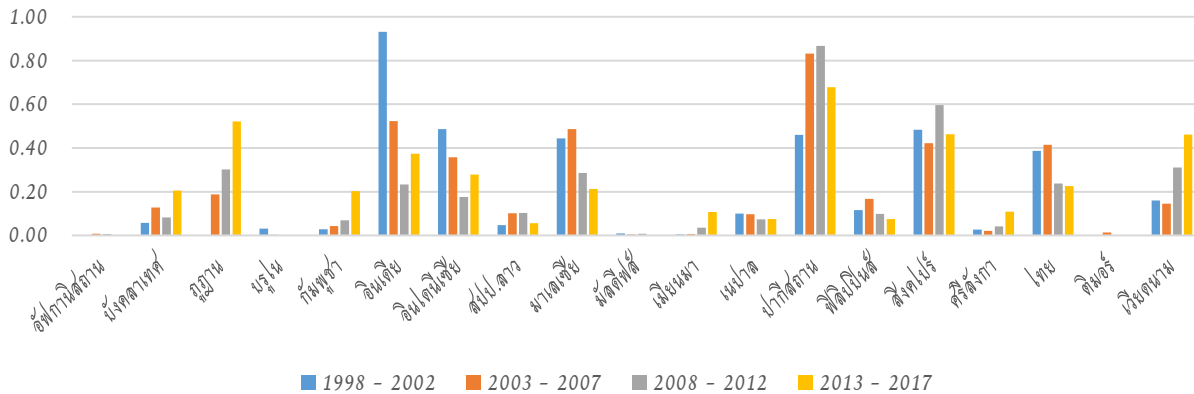
รูปที่ 3-20 การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของอินโดแปซิฟิกกับจีนในสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก UNCTAD (2018)

สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ ประเทศที่มีการค้าภายในอุตสาหกรรม และเกิดขึ้นแค่ในบางช่วงเท่านั้น ได้แก่ อินเดียมีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีนในช่วงปีค.ศ.1998-2002 มีค่าดัชนี IIT เฉลี่ยอยู่ที่ 0.93 ขณะที่ ปากีสถานเกิดขึ้นในช่วงปีค.ศ.2003-2007 และค.ศ.2008-2012 มีค่าดัชนี IIT เฉลี่ยอยู่ที่ 0.83 และ 0.87 ตามลำดับ (รูปที่ 3-21)

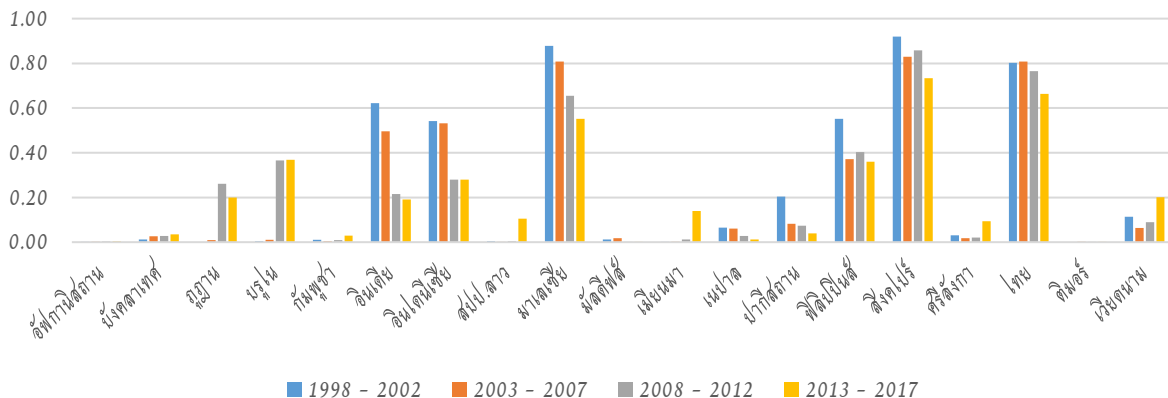
รูปที่ 3-21 การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของอินโดแปซิฟิกกับจีนในสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก UNCTAD (2018)

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง (รูปที่ 3-22) ในช่วงปีค.ศ.1998-2002 ประเทศที่มีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีน ได้แก่ มาเลเซีย (0.88) สิงคโปร์ (0.92) และไทย (0.80) ต่อมาในช่วงปีค.ศ.2003-2007 ทั้งสามประเทศยังคงมีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีน แต่ในช่วงปีค.ศ. 2008-2012 เหลือเพียงสิงคโปร์ และไทย ในช่วงสุดท้ายระหว่างปีค.ศ.2013-2017 มีเพียงสิงคโปร์ที่ยังคงมีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีน

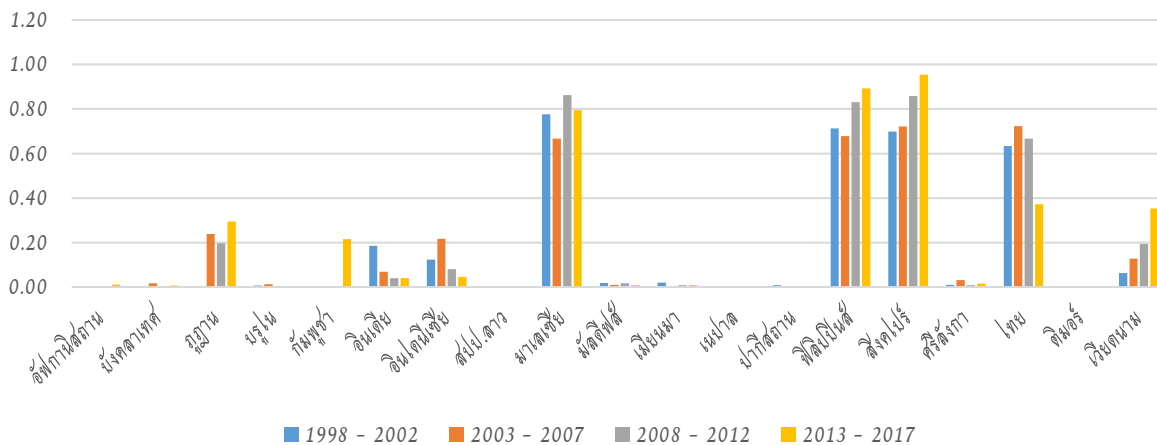
รูปที่ 3-22 การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของอินโดแปซิฟิกกับจีนในสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก UNCTAD (2018)

สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ในปีค.ศ.1998-2002 ประเทศที่มีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีน ได้แก่ มาเลเซีย (0.78) ฟิลิปปินส์ (0.71) และสิงคโปร์ (0.70) ต่อมาในช่วงปีค.ศ.2003-2007 ประเทศที่มีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีนเหลือเพียงแค่สิงคโปร์ ถัดมาในช่วงปีค.ศ.2008-2012 สิงคโปร์มีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีนต่อเนื่องจากช่วงก่อน ส่วนฟิลิปปินส์ และมาเลเซียกลับมามีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีน ซึ่งทั้งสามประเทศมีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันต่อเนื่องจนถึงช่วงปีค.ศ.2013-2017 (รูปที่ 3-23)

รูปที่ 3-23 การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของอินโดนีเซียกับจีนในสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก UNCTAD (2018)

3.2 การลงทุนโดยตรงของจีนในภูมิภาคอินโดนีเซีย

จีนมีนโยบายเปิดประเทศในปีค.ศ.1978 รัฐบาลมุ่งเน้นให้มีการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign direct investment) เข้าสู่จีน ต่อมาเมื่อมีการปฏิรูปตลาดเสรี (Free market) ในช่วงทศวรรษ 1980 จึงนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเป็นประวัติการณ์ระหว่างทศวรรษที่ 1990 ขณะนั้นรัฐบาลจีนไม่ได้มีการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการภายในออกไปลงทุนยังต่างประเทศ สะท้อนนโยบายภาครัฐช่วงก่อนปีค.ศ.1985 ที่อนุญาตให้เฉพาะรัฐวิสาหกิจและองค์กรท้องถิ่นของรัฐบาลเท่านั้นที่สามารถไปลงทุนยังต่างประเทศได้ ต่อมาภายหลังรัฐบาลจีนมีความยืดหยุ่นมากขึ้นและอนุญาตให้องค์กรเอกชนสามารถออกไปลงทุนในต่างประเทศได้โดยต้องมีการลงทะเบียน และเข้าสู่กระบวนการรับรองอนุญาตทำให้การลงทุนในต่างประเทศของจีนเพิ่มขึ้น แต่ยังคงมีมูลค่าไม่สูงมาก ต่อมาในปีค.ศ.2002 รัฐบาลจีนผลักดันยุทธศาสตร์ “ก้าวออกไป” หรือ Going global ส่งผลให้เกิดการหลั่งไหลของทุนจีนไปยังภูมิภาคต่างๆ ของโลก (Cheung and Suny, 2009) ซึ่งอินโดนีเซียก็เป็นหนึ่งในภูมิภาคที่ได้รับการลงทุนจากจีนสูงขึ้น

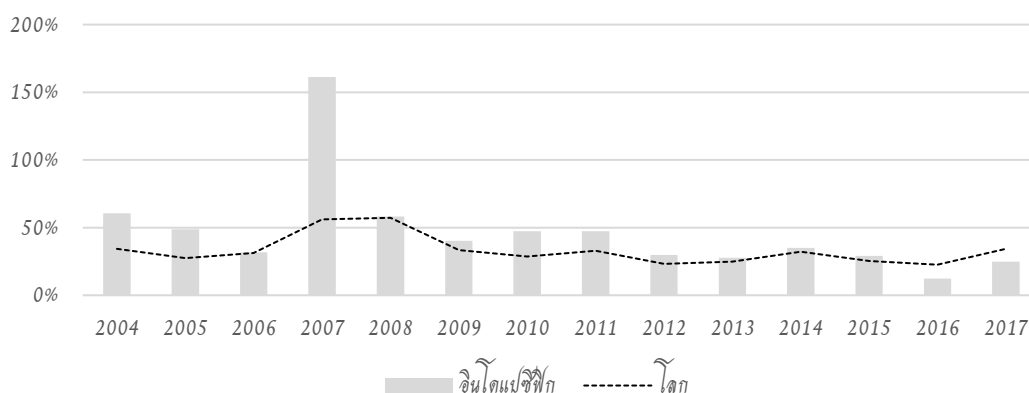
จากความสำคัญดังกล่าว ในส่วนนี้จึงเน้นศึกษาสถานการณ์การลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศแถบอินโดนีเซีย โดยใช้ข้อมูลสถิติการลงทุนสะสมของจีน ตั้งแต่ปีค.ศ.2003-2017 ที่เก็บรวบรวมบนฐานข้อมูล CEIC จาก Ministry of Commerce of People's Republic of China (MOFCOM) และข้อมูลการลงทุนของจีนตามประเภทการลงทุน ตั้งแต่ปีค.ศ.2003-2016 ที่เก็บรวบรวมบนฐานข้อมูล China Investment Tracker (CIT) จัดทำโดย The American Enterprise Institute and The Heritage Foundation (AEI-HF) ในการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ภาพรวมการลงทุนจากจีนในประเทศแถบอินโดนีเซียด้วยขนาดการลงทุน การเติบโตเฉลี่ยสะสม และสัดส่วนการลงทุนจากจีนต่อ GDP ของประเทศผู้รับการลงทุน 2) การเปรียบเทียบขนาดการลงทุนและประเภทการลงทุนในแต่ละช่วงของผู้นำจีน ระยะแรกเป็นช่วงต้นของประธานาธิบดี Hu Jintao ระหว่างปีค.ศ.2003-2007 ระยะที่สอง เป็นช่วงหลังของประธานาธิบดี Hu

Jintao ระหว่างปีค.ศ.2008-2012 และระยะสุดท้าย เป็นช่วงของประธานาธิบดี Xi Jinping ระหว่างปีค.ศ.2013-2017 และ 3) ความเชื่อมโยงของการลงทุนจากจีนกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจีน ตั้งแต่ฉบับที่ 10-13

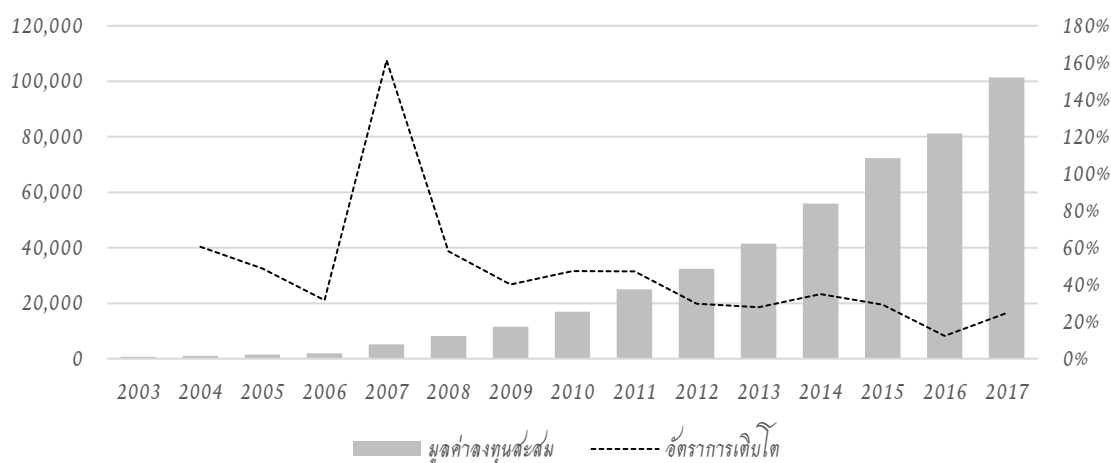
3.2.1 ภาพรวมการลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศอินโดนีเซีย

จากข้อมูลทางสถิติของกระทรวงพาณิชย์ประเทศจีน MOFCOM ในปีค.ศ.2003 การลงทุนของจีนในภูมิภาคอินโดนีเซียมีมูลค่า 632.62 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.94 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมดของจีนในโลก และเพิ่มขึ้นเป็น 101,339.92 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปีค.ศ.2017 ทำให้สัดส่วนสูงขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 5.88 โดยจากปีค.ศ. 2003-2017 อัตราการเติบโตสะสมเฉลี่ยต่อปี (Compound Annual Growth Rate: CAGR) ของการลงทุนจากจีนไปอินโดนีเซียอยู่ที่ร้อยละ 43.71 โดยในช่วงที่ผ่านมาเห็นได้ว่าอัตราการเติบโตของการลงทุนจากจีนอินโดนีเซียใกล้เคียงกับการขยายตัวการลงทุนของจีนในทั่วโลกมาโดยตลอด ยกเว้นในปีค.ศ.2007 ที่การลงทุนของจีนในอินโดนีเซียมีการขยายตัวถึงร้อยละ 161.39 ขณะที่การลงทุนของจีนในทั่วโลกมีการขยายตัวเพียงแค่ร้อยละ 56.14 (รูปที่ 3-25) อย่างไรก็ตาม หลังจากนั้นอัตราการเติบโตของการลงทุนของจีนทั้งในอินโดนีเซียและทั่วโลกมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งปีค.ศ.2017 (รูปที่ 3-24) สะท้อนให้เห็นถึงทิศทางการลงทุนโดยรวมของจีนที่ลดลง

รูปที่ 3-24 อัตราการเติบโตของการลงทุนจากจีนในอินโดนีเซียและโลก

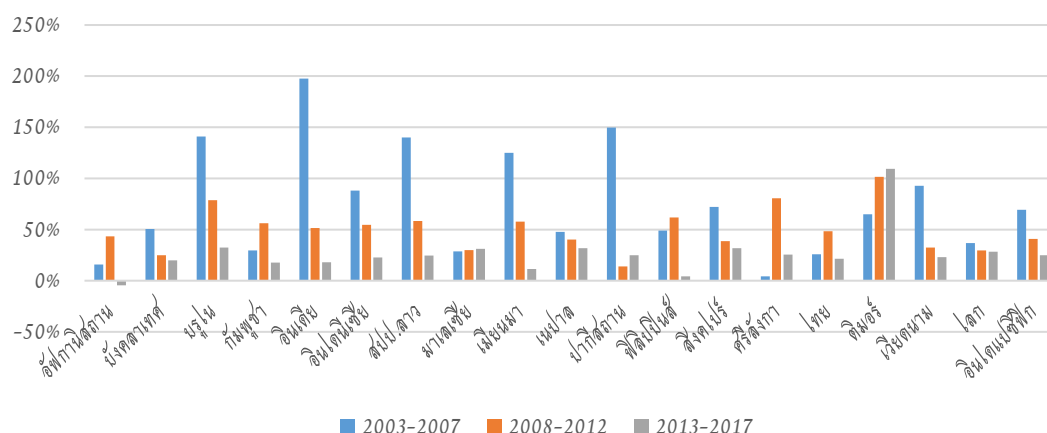
รูปที่ 3-25 สัดส่วนการลงทุนของจีนในอินโดนีเซียต่อมูลค่าการลงทุนทั้งหมดของจีน

ที่มา: MOFCOM (2018)

เมื่อทำการวิเคราะห์การลงทุนโดยตรงของจีนรูปแบบมูลค่าการลงทุนโดยตรง (China outward foreign direct investment) ในรายประเทศของกลุ่มอินโดแปซิฟิกระหว่างปี.ศ.2003-2017 พบว่าการลงทุนสะสมโดยตรงของจีน (Stock investment) และอัตราการเติบโตของเงินลงทุนที่จีนเข้าไปลงทุนในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน โดยประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนจากจีนสูงสุดในปี.ศ.2017 ได้แก่ สิงคโปร์ มีมูลค่าการลงทุนสะสมสูงถึง 4,568.09 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รองลงมาคือ อินโดนีเซีย และสปป.ลาวมีมูลค่าการลงทุนสะสมอยู่ที่ 10,538.80 และ 6,654.95 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนต่ำสุด คือ ติมอร์ อยู่ที่ 174.17 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่ประเทศที่มีอัตราการเติบโตการลงทุนโดยตรงสะสมจากจีนสูงสุดในช่วงระหว่างปี.ศ.2003-2017 (รูปที่ 3-26) คือ อินเดีย อยู่ที่ร้อยละ 83.60 รองลงมา ได้แก่ ติมอร์ (ร้อยละ 77.54) และบรูไน (ร้อยละ 70.10) ขณะเดียวกัน ประเทศที่มีอัตราการเติบโตต่ำสุด หรือประเทศเดียวที่มีอัตราการเติบโตติดลบ คือ อัฟกานิสถาน อยู่ที่ร้อยละ 4.61 ทั้งนี้ ทุกประเทศมีแนวโน้มของอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมถดถอยลง ยกเว้นติมอร์เพียงประเทศเดียวที่มีอัตราการเติบโตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

รูปที่ 3-26 อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมต่อปีของการลงทุนจีนในแต่ละช่วง

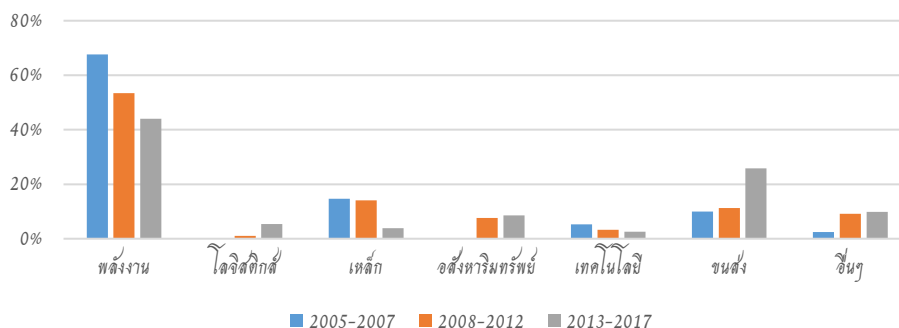
ที่มา: วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการวิเคราะห์สัดส่วนการลงทุนจากจีนต่อ GDP ของกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิก เพื่อพิจารณาถึงระดับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในอินโดแปซิฟิกกับการเข้ามาลงทุนโดยตรงของจีน พบว่าสัดส่วนการลงทุนของจีนต่อ GDP ของประเทศส่วนใหญ่ในอินโดแปซิฟิกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากปี.ศ.2003-2017 โดยในปี.ศ.2003 ประเทศในอินโดแปซิฟิกส่วนใหญ่มีสัดส่วนต่ำกว่าร้อยละ 1 ยกเว้นเพียงติมอร์ที่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 10.95 ต่อมาในปี.ศ. 2017 ค่าเฉลี่ยโดยรวมของภูมิภาคมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 1 แสดงถึงบทบาทของการลงทุนจีนที่มากขึ้นในเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ โดยมีบางประเทศที่มีสัดส่วนสูงกว่าครึ่งหนึ่งของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ได้แก่ สปป.ลาว และศรีลังกา ขณะที่ติมอร์มีสัดส่วนสูงกว่าขนาดเศรษฐกิจของประเทศ

จากฐานข้อมูล CIT ระหว่างปี.ศ.2005-2017 แสดงให้เห็นว่าภาคที่มีมูลค่าการลงทุนสะสมสูงกว่าด้านอื่นๆ คือ พลังงาน และการขนส่ง อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการวิเคราะห์โดยแบ่งช่วงเวลา พบว่าสัดส่วนของมูลค่าการลงทุนในแต่ละด้านที่จีนเข้ามาลงทุนในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกมีการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา โดยระหว่างปี.ศ.2005-2007 เป็นช่วงต้นการปกครองของผู้นำหูจิ่นเทา มูลค่าเงินลงทุนส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในด้านพลังงานกว่าครึ่งหนึ่ง นอกนั้นเป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมโลหะ การขนส่ง เทคโนโลยี และเคมี ฉะนั้นในช่วงนี้จึงไม่เกิดความหลากหลายในการลงทุน โดยมุ่งเน้นไปที่การแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ และวัตถุดิบจากประเทศผู้รับลงทุนเป็นหลัก ต่อมาระหว่างปี.ศ.2008-2012 ถือเป็น

ช่วงปลายของการปกครองภายใต้ผู้นำหูจิ่นเทา โดยสัดส่วนการลงทุนในด้านพลังงาน และอุตสาหกรรมลดลงเล็กน้อยอยู่ที่ร้อยละ 53.43 และ 14.12 ตามลำดับ ขณะที่สัดส่วนการลงทุนของจีนในด้านการขนส่งสูงขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 11.21 ในช่วงนี้จีนมีการลงทุนในอุตสาหกรรมที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งในภาคอสังหาริมทรัพย์ เทคโนโลยี เกษตรกรรม การท่องเที่ยว และการเงิน ในช่วงสุดท้ายอยู่ภายใต้การปกครองของผู้นำสีจิ้นผิงระหว่างปีค.ศ. 2013-2017 สัดส่วนการลงทุนสูงสุดยังคงอยู่ในด้านพลังงาน แต่จากช่วงก่อนมาอยู่ที่ร้อยละ 48.12 ขณะเดียวกัน การลงทุนในอุตสาหกรรมโลหะลดลงเหลือเพียงร้อยละ 3.91 โดยด้านที่ได้รับการลงทุนสูงขึ้นอย่างชัดเจน คือ การขนส่ง อสังหาริมทรัพย์ และโลจิสติกส์ (รูปที่ 3-27) ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road) ที่มีจุดประสงค์ในการยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางการค้าใน 3 ทวีป คือ เอเชีย แอฟริกา และยุโรป โดยในพื้นที่ที่เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 พาดผ่านจะมีการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นท่าเรือ ถนน ทางรถไฟ ท่อส่งก๊าซ และน้ำมัน¹

รูปที่ 3-27 สัดส่วนการลงทุนของจีนในอินโดแปซิฟิกแบ่งตามภาคอุตสาหกรรม

ที่มา: AEI-HF (2018)

3.2.2 สถานการณ์การลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศแถบอินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ. 2003-2007

การลงทุนโดยตรงจากจีนในกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิกในช่วงต้นของหูจิ่นเทา จากข้อมูลสถิติของ MOFCOM มูลค่าการลงทุนสะสมของจีนมีการขยายตัวจากปีค.ศ. 2003-2007 อย่างมาก จากมูลค่า 632.62 ล้านดอลลาร์ ในปี ค.ศ. 2003 เพิ่มขึ้นเป็น 5,202.42 ล้านดอลลาร์ในปีค.ศ. 2007 หรือมีการขยายตัวเฉลี่ยสะสม (CAGR) อยู่ที่ร้อยละ 69.34 ทั้งนี้ ในปีค.ศ. 2007 สัดส่วนการลงทุนของจีนมากกว่าครึ่งหนึ่งมีการกระจุกอยู่ในประเทศสิงคโปร์ ปากีสถาน และอินโดนีเซีย โดยที่สัดส่วนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 70 เป็นกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าการลงทุนสะสมในช่วงเวลาดังกล่าวกับ GDP ซึ่งสะท้อนถึงขนาดเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ พบว่าประเทศที่มีสัดส่วนค่อนข้างสูง คือ ติมอร์ และสปป.ลาว ซึ่งเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจค่อนข้างเล็ก และมีเงินลงทุนสะสมของจีน ทั้งสองประเทศมีความเหมือนกันในด้านของความอุดมสมบูรณ์ทางด้านของทรัพยากรทางธรรมชาติ ขณะเดียวกันประเทศอื่นๆกลับมีสัดส่วนของการลงทุนสะสมต่อ GDP ไม่ถึงร้อยละ 1 แสดงให้เห็นถึงการลงทุนของจีนที่มีมูลค่าน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจของแต่ละประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก มากกว่านี้ จากปีค.ศ. 2003-2007 ประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมในระดับสูง หรือมีอัตราเกินกว่าร้อยละ 100 ได้แก่ อินเดีย ปากีสถาน บรูไน สปป.ลาว และเมียนมา ประเทศที่มีอัตราการเติบโตในระดับปานกลาง หรือมีอัตราอยู่ระหว่างร้อยละ 50-100 ได้แก่ เวียดนาม

¹ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2018). "เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 กับโอกาสของไทย."

อินโดนีเซีย สิงคโปร์ กัมพูชา และบังคลาเทศ ประเทศที่มีอัตราการเติบโตในระดับต่ำ หรือมีอัตราต่ำกว่าร้อยละ 50 ได้แก่ ฟิลิปปินส์ เนปาล ติมอร์ มาเลเซีย ไทย อัฟกานิสถาน (ตารางที่ 3-9)

ตารางที่ 3-9 สถานการณ์การลงทุนจากเงินในอินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ.2003-2007

ประเทศ	MOFCOM			CIT	
	การลงทุนสะสม ปีค.ศ. 2007 (ล้านเหรียญสหรัฐ)	สัดส่วนการลงทุน ต่อ GDP (%)	อัตราการเติบโต เฉลี่ยสะสม (%)	การลงทุนสะสม (ล้านเหรียญสหรัฐ)	ภาคการลงทุน ที่มีมูลค่าสูงสุด
อัฟกานิสถาน	0.77	0.01	15.68	2,870	โลหะ (ทองแดง)
บังคลาเทศ	43.30	0.04	50.46	-	-
บรูไน	4.38	0.02	140.93	-	-
กัมพูชา	168.11	0.00	65.10	280	พลังงาน (น้ำ)
อินเดีย	120.14	0.00	234.47	6,580	พลังงาน (ถ่านหิน)
อินโดนีเซีย	679.48	0.07	88.12	4,850	พลังงาน (ถ่านหิน)
สปป.ลาว	302.22	2.45	139.99	2,310	พลังงาน (น้ำ)
มาเลเซีย	274.63	0.12	28.52	-	-
เมียนมา	261.77	0.75	124.97	130	พลังงาน (น้ำ)
เนปาล	8.66	0.05	47.90	-	-
ปากีสถาน	1,068.19	0.21	149.69	2,240	เทคโนโลยี (โทรคมนาคม)
ฟิลิปปินส์	43.04	0.02	48.92	-	-
สิงคโปร์	1,443.93	0.35	72.04	970	การขนส่ง (การบิน)
ศรีลังกา	7.74	0.04	4.30	970	พลังงาน (ถ่านหิน)
ไทย	378.62	0.11	25.88	-	-
ติมอร์	0.45	6.65	29.65	-	-
เวียดนาม	396.99	0.34	92.80	760	เคมี
รวม	5,202.42	100	69.34	21,960	พลังงาน (ถ่านหิน)

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก MOFCOM และ AEI-HF

จากฐานข้อมูล CIT พบว่าในปีค.ศ.2005-2007 มูลค่าการลงทุนสะสมทั้งหมดอยู่ที่ 21,960 ล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งเป็นการลงทุนในรูปแบบของสัญญาก่อสร้างในสัดส่วนถึงร้อยละ 77.55 และการลงทุนโดยตรงเพียงแค่อ้อยละ 22.45 สำหรับมูลค่าการลงทุนโดยตรงของเงินในอินโดแปซิฟิกอยู่ที่ 4,930 ล้านเหรียญสหรัฐ โดยสัดส่วนมากกว่าครึ่งหนึ่ง หรือ ร้อยละ 63.29 เป็นการลงทุนใหม่ (Greenfield) ทั้งนี้ เมื่อทำการวิเคราะห์ประเภทการลงทุนจากเงินในแต่ละภาคเศรษฐกิจ พบว่าส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมโลหะ (ร้อยละ 63.29) ลงทุนในประเภทของอุตสาหกรรมแร่ทองแดงในประเทศอัฟกานิสถาน (ร้อยละ 91.99) และอุตสาหกรรมเหล็กในประเทศอินเดีย (ร้อยละ 8.01) รองมาได้แก่ การขนส่ง (ร้อยละ 19.68) ลงทุนในประเภทของการขนส่งทางอากาศในประเทศสิงคโปร์ เทคโนโลยี (ร้อยละ 9.33) ลงทุนในประเภทของการสื่อสารในประเทศปากีสถาน และพลังงาน (ร้อยละ 7.71) ลงทุนในประเภทของไฟฟ้าในประเทศกัมพูชา (ร้อยละ 91.99) และน้ำมันในประเทศอินโดนีเซีย (ร้อยละ 8.01) ฉะนั้นประเทศที่เงินมีมูลค่าการลงทุนโดยตรงเป็นอันดับแรก คือ อัฟกานิสถาน (ร้อยละ 58.22) รองมาได้แก่ สิงคโปร์ (ร้อยละ 19.68) ปากีสถาน (ร้อยละ 9.33) กัมพูชา (ร้อยละ 5.68) อินเดีย (ร้อยละ 5.07) และอินโดนีเซีย (ร้อยละ 2.03)

ขณะที่มูลค่าการลงทุนในรูปแบบของสัญญาการก่อสร้างเริ่มตั้งแต่ปีค.ศ.2005-2007 มีมูลค่าสูงกว่าการลงทุนโดยตรงอยู่ที่ 6,920 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ภาคที่มีการลงทุนเป็นอันดับแรก คือ พลังงาน (ร้อยละ 84.97) เป็นการลงทุนในประเภทของถ่านหิน (ร้อยละ 71.46) และพลังงานน้ำ (ร้อยละ 20.25) ส่วนที่เหลือเป็นการลงทุนในประเภทของก๊าซธรรมชาติ และพลังงานทั่วไป ซึ่งมีการลงทุนใน 7 ประเทศ โดยประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนด้านพลังงานสูงสุด คือ อินเดีย รองมาได้แก่ อินโดนีเซีย สปป.ลาว ปากีสถาน ศรีลังกา เวียดนาม และเมียนมา ตามลำดับ ทั้งนี้ สัดส่วนลงทุนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สูงกว่าในเอเชียใต้ ส่วนภาคเศรษฐกิจอื่นๆที่เงินเข้าไปลงทุน ได้แก่ การขนส่ง (ร้อยละ 7.22) ในประเทศปากีสถาน ศรีลังกา อินโดนีเซีย และอินเดีย ตามลำดับ เทคโนโลยี (ร้อยละ 4.11) ในประเทศปากีสถาน และศรีลังกา อุตสาหกรรมเคมี (ร้อยละ 2.52) ในประเทศเวียดนาม อุตสาหกรรมโลหะ (ร้อยละ 0.59) ในประเทศอินเดีย และสาธารณูปโภค (ร้อยละ 0.59) ในประเทศปากีสถาน ดังนั้น ประเทศที่เงินมีมูลค่าการลงทุนโดยตรงเป็นอันดับแรก คือ อินเดีย (ร้อยละ 37.17) รองมาได้แก่ อินโดนีเซีย (ร้อยละ 27.89) สปป.ลาว (ร้อยละ 13.56) ปากีสถาน (ร้อยละ 10.45) ศรีลังกา (ร้อยละ 5.70) เวียดนาม (ร้อยละ 4.46) เมียนมา (ร้อยละ 0.76)

อย่างไรก็ดี รายละเอียดการลงทุนในแต่ละด้านมีความแตกต่างของบริษัทหรือรัฐวิสาหกิจที่เข้าไปลงทุน โดยใน **ด้านของพลังงาน** เงินลงทุนส่วนใหญ่มาจากบริษัท Shandong Electric Power Construction, Sinohydro และ Dongfang Electric and China Power Investment **ด้านอุตสาหกรรมโลหะ** บริษัท MCC และ Jiangxi Copper ของจีนได้เข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิตทองแดงที่ประเทศอัฟกานิสถาน ขณะเดียวกัน Aluminum Corporation of China Limited และ Sinosteel ได้เข้าไปลงทุนด้านอลูมิเนียม และเหล็กที่ประเทศอินเดีย **ด้านการขนส่ง** เป็นการลงทุนโดยตรงของธนาคารแห่งชาติจีน (Bank of China) และบริษัท China Communications Construction **ด้านเทคโนโลยี** บริษัทยักษ์ใหญ่ของจีน Huawei Technologies Co., Ltd. และ China Mobile Communications Corporation เข้าไปลงทุนประเทศปากีสถาน และศรีลังกา **ด้านอุตสาหกรรมเคมี** มีเพียงบริษัท China National Petroleum Corporation ที่เข้าไปลงทุนในประเทศเวียดนาม

สรุปได้ว่าระหว่างปีค.ศ.2003-2007 ภายใต้การนำของหูจิ่นเทา ตามสถิติของ MOFCOM สัดส่วนการลงทุนส่วนใหญ่กระจุกอยู่ในประเทศสิงคโปร์ ปากีสถาน อินโดนีเซีย ไทย และเวียดนาม โดยมีเพียง 2 ประเทศ ที่มีสัดส่วนการลงทุนต่อขนาดเศรษฐกิจสูงกว่าร้อยละ 1 คือ ติมอร์ และสปป.ลาว ทั้งนี้ ทุกประเทศมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมที่ค่อนข้างดี โดยเฉพาะประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เทียบเท่ากับจีนอย่างอินเดีย ประเทศที่เป็นตลาดเกิดใหม่อย่าง สปป.ลาว และเมียนมา และหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญที่สุดในภูมิภาคเอเชียใต้อย่างปากีสถาน ที่มีอัตราตัวเลขการเติบโตมากกว่า 2 หลัก ขณะเดียวกัน ในด้านฐานข้อมูล CIT ได้แสดงข้อมูลเชิงลึกที่มีความแตกต่างไปจากข้อมูลของ MOFCOM โดยแบ่งการลงทุนออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การลงทุนใหม่ และสัญญาก่อสร้าง เมื่อทำการเปรียบเทียบทั้งสองรูปแบบ เห็นได้ว่าในรูปแบบการลงทุนใหม่ จีนได้เน้นการลงทุนในประเภทของอุตสาหกรรมโลหะเป็นสำคัญ แต่ในรูปแบบสัญญาก่อสร้างเน้นไปในด้านของพลังงาน มากกว่านี้ ในรูปแบบของการลงทุนใหม่มีการกระจุกอยู่ในบางประเทศมากกว่า สัญญาก่อสร้าง โดยประเทศที่มีบทบาทหลักในการรับการลงทุนใหม่ของจีน คือ อัฟกานิสถาน และสิงคโปร์ ส่วนในรูปแบบสัญญาก่อสร้างมีการกระจายตัวมากกว่า ซึ่งประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนสูง คือ อินเดีย อินโดนีเซีย และสปป.ลาว จึงเห็นได้ว่าทั้งข้อมูลของ MOFCOM และ CIT มีความสอดคล้องกันในด้านของประเทศที่เงินเข้าไปลงทุน อย่างไรก็ตาม ยังคงขาดข้อมูลการลงทุนในประเทศอื่นๆ ได้แก่ บังกลาเทศ บรูไน มาเลเซีย เนปาล ฟิลิปปินส์ ไทย และติมอร์ ซึ่งมีการแสดงตัวเลขในสถิติของ MOFCOM แต่ไม่สามารถหาข้อมูลประเภทการลงทุนได้ใน CIT

3.2.3 สถานการณ์การลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศแถบอินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ.2008-2012

มูลค่าการลงทุนสะสมของจีนจากสถิติของ MOFCOM ในประเทศแถบอินโดแปซิฟิกมีการขยายตัวสูงขึ้น โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมอยู่ที่ร้อยละ 40.94 จากมูลค่าอยู่ที่ 8,225.73 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปีค.ศ. 2008 เพิ่มขึ้นมาอยู่ที่

34,459.85 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี.ศ. 2012 ซึ่งมีอัตราการเติบโตลดลงจากช่วงก่อน ทั้งนี้ ในปี.ศ. 2012 ประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนจากจีนสูงที่สุดยังคงเป็นสิงคโปร์ โดยมีสัดส่วนสูงขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 39.53 แต่สัดส่วนของปากีสถาน และอินโดนีเซียก็ลดลง เหลืออยู่เพียงร้อยละ 6.88 และ 9.54 ตามลำดับ จึงทำให้ในช่วงนี้ประเทศที่มีบทบาทในการรับการลงทุนจากจีนรองจากสิงคโปร์กลายเป็นอินโดนีเซีย และเมียนมาแทน (ตารางที่ 3-10) นอกจากนี้ ประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมสูงสุด และมีอัตราสูงกว่าร้อยละ 100 เพียงประเทศเดียว คือ ติมอร์ อยู่ที่ร้อยละ 101.71 โดยส่วนใหญ่มีอัตราการเติบโตลดลงจากช่วงก่อนอย่างมาก โดยมีเพียงอัฟกานิสถาน กัมพูชา มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา ไทย และติมอร์ เท่านั้นที่มีอัตราสูงขึ้น อย่างไรก็ดี เมื่อทำการเปรียบเทียบมูลค่าการลงทุนสะสมกับขนาดเศรษฐกิจของแต่ละประเทศในช่วงดังกล่าว พบว่าหลายประเทศเริ่มมีสัดส่วนสูงเกินกว่าร้อยละ 1 นอกจากติมอร์ และสปป.ลาว ได้แก่ อัฟกานิสถาน เมียนมา และสิงคโปร์ โดยติมอร์ และสปป.ลาว มีสัดส่วนสูงขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 12.03 และ 24.52 ตามลำดับ

ตารางที่ 3-10 สถานการณ์การลงทุนจากจีนในอินโดแปซิฟิกระหว่างปี.ศ.2008-2012

ประเทศ	MOFCOM			CIT	
	การลงทุนสะสม ปี.ศ. 2012 (ล้านเหรียญสหรัฐ)	สัดส่วนการลงทุน ต่อ GDP (%)	อัตราการเติบโต เฉลี่ยสะสม (%)	การลงทุนสะสม (ล้านเหรียญสหรัฐ)	ภาคการลงทุน ที่มีมูลค่าสูงสุด
อัฟกานิสถาน	482.74	2.13	43.23	400	พลังงาน (น้ำมัน)
บังคลาเทศ	117.25	0.06	24.93	2,410	พลังงาน (ก๊าซธรรมชาติ)
บรูไน	66.35	0.26	78.68	140	ขนส่ง (รถยนต์)
กัมพูชา	2,317.68	0.05	101.71	4,540	พลังงาน (พลังงานน้ำ)
อินเดีย	1,169.10	0.04	51.48	6,890	พลังงาน (ถ่านหิน)
อินโดนีเซีย	3,098.04	0.20	54.53	10,410	พลังงาน (ถ่านหิน)
สปป.ลาว	1,927.84	13.10	58.54	7,220	พลังงาน (น้ำ)
มาเลเซีย	1,026.13	0.26	29.83	10,640	อสังหาริมทรัพย์ (ก่อสร้าง)
เมียนมา	3,093.72	4.36	57.74	4,050	เหมืองแร่ (ทองแดง)
เนปาล	33.58	0.12	40.29	320	พลังงาน (น้ำ)
ปากีสถาน	2,233.61	0.94	13.88	7,890	พลังงาน (น้ำ)
ฟิลิปปินส์	593.14	0.17	61.71	3,680	พลังงาน (น้ำ)
สิงคโปร์	12,383.33	3.14	38.82	8,900	พลังงาน (น้ำมัน)
ศรีลังกา	178.58	0.16	80.62	3,900	การขนส่ง (เรือ)
ไทย	2,126.93	0.32	48.52	1,670	การเงิน (ธนาคาร)
ติมอร์	7.45	26.02	56.07	-	-
เวียดนาม	1,604.38	0.84	32.42	16,480	พลังงาน (ถ่านหิน)
รวม	32,459.85	100	40.94	86,710	พลังงาน (ถ่านหิน)

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก MOFCOM และ AEI-HF

จากฐานข้อมูล CIT พบว่าในช่วงระหว่างปี.ศ.2008-2012 พบว่ามูลค่าการลงทุนสะสมอยู่ที่ 86,710 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นการลงทุนในรูปแบบของสัญญาก่อสร้างมากกว่าการลงทุนโดยตรงเช่นเดียวกันกับช่วงก่อน โดยมูลค่าของการลงทุนโดยตรงอยู่ที่ 31,070 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่การลงทุนแบบสัญญาก่อสร้างมีมูลค่าอยู่ที่ 55,640 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับการลงทุนโดยตรงสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 60 ยังคงเป็นการลงทุนใหม่ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของภาคเศรษฐกิจที่จีน

เข้าไปลงทุนจากช่วงก่อนที่เน้นในด้านของอุตสาหกรรมโลหะมาเป็นพลังงานแทน แต่กระนั้นอุตสาหกรรมโลหะยังคงมีสัดส่วนรองลงมาจากพลังงาน ตามมาด้วยภาคอสังหาริมทรัพย์ การขนส่ง โลจิสติกส์ การเงิน เทคโนโลยี อสังหาริมทรัพย์ ความบันเทิง และอื่นๆ แสดงให้เห็นถึงการกระจายการลงทุนของจีนที่มีความหลากหลายมากขึ้น มากกว่านี้ การลงทุนการกระจายไปในหลายประเทศมากขึ้น ซึ่งแตกต่างจากช่วงก่อนที่มีการกระจุกอยู่ในบางประเทศอย่างอัฟกานิสถานกว่าครึ่งหนึ่งของมูลค่าทั้งหมด โดยในช่วงนี้ประเทศที่จีนเข้าไปลงทุนมากที่สุด คือ สิงคโปร์ (ร้อยละ 20.70) รองมาได้แก่ อินโดนีเซีย กัมพูชา เมียนมา และมาเลเซีย ซึ่งประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนสูงสุด 5 อันดับแรก ล้วนแต่เป็นประเทศที่มีอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การลงทุนแบบสัญญาก่อสร้าง เน้นในด้านของพลังงานเป็นหลักเหมือนในช่วงก่อน แต่มีสัดส่วนที่ลดลงอย่างมาก เนื่องจากมีการกระจายการลงทุนไปสู่ด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการขนส่ง โลหะ เกษตรกรรม อสังหาริมทรัพย์ เทคโนโลยี การท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งนี้ จีนมีการกระจายการลงทุนไปในหลายประเทศเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับการลงทุนทางตรง โดยเวียดนามเป็นประเทศที่มีสัดส่วนการลงทุนสูงสุด ตามมาด้วย มาเลเซีย และปากีสถาน ซึ่งสัดส่วนส่วนใหญ่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากกว่าเอเชียใต้ ทั้งที่ในช่วงก่อน สัดส่วนการลงทุนในภูมิภาคเอเชียใต้สูงกว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไรก็ดี หากพิจารณาการลงทุนรูปแบบในด้านต่างๆ พบว่าในด้านที่จีนมีการลงทุนในมูลค่าสูงสุด คือ พลังงาน มีการกระจายการลงทุนไปกว่า 13 ประเทศ ซึ่งประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนสูงสุด คือ เวียดนาม (ร้อยละ 25.56) รองมาได้แก่ อินเดีย (ร้อยละ 14.55) และปากีสถาน (ร้อยละ 12.48) ขณะที่จีนลงทุนในด้านการขนส่งในประเทศศรีลังกามากที่สุด (ร้อยละ 24.15) รองมาได้แก่ เวียดนาม (ร้อยละ 23.79) สิงคโปร์ (ร้อยละ 14.25) และปากีสถาน (ร้อยละ 13.78) ส่วนในด้านของอุตสาหกรรมโลหะ จีนเข้าไปลงทุนแค่ใน 4 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม (ร้อยละ 64.38) มาเลเซีย (ร้อยละ 20.83) อินโดนีเซีย (ร้อยละ 12.50) และอินเดีย (ร้อยละ 2.29) อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมประเทศที่เข้าไปลงทุนมากที่สุด คือ เวียดนาม (ร้อยละ 25.04) รองมาคือ มาเลเซีย และปากีสถาน (ร้อยละ 11.34)

อย่างไรก็ตาม สำหรับช่วงนี้การลงทุนใน **ด้านพลังงาน** มีการกระจายไปในหลายกิจการมากขึ้น โดยบริษัทที่มีบทบาทในการลงทุนมากบริษัทอื่นๆ คือ Sinomach ทั้งประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ **ด้านอุตสาหกรรมโลหะ** MCC ยังคงเป็นบริษัทที่เป็นผู้ลงทุนสูงสุด แต่ไม่ได้ร่วมทุนกับบริษัท Jiangxi Copper เหมือนในช่วงก่อน รองมาเป็น Chinalco และ China Nickel Resources ซึ่งเข้ามาเป็นผู้ลงทุนรายใหม่ **ด้านการขนส่ง** มีผู้ลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างมากจากช่วงก่อน เนื่องจากมีมูลค่าการลงทุนสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด ซึ่งในช่วงก่อนผู้ลงทุนมากที่สุดเป็น Bank of China แต่ในช่วงนี้กลายเป็น China Communications Construction ขึ้นมาแทน ถือสัดส่วนกว่าร้อยละ 40 ของมูลค่าการลงทุนการขนส่งทั้งหมด **ด้านอสังหาริมทรัพย์** ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีเพียง 13 บริษัทที่ลงทุน โดยนักลงทุนรายใหญ่เป็นบริษัทที่มีการลงทุนในด้านพลังงานเช่นเดียวกัน คือ Power Construction Corp รองมาเป็นบริษัท Zhouda Real Estate และ China National Building Material **ด้านเทคโนโลยี** Huawei และ China Mobile ยังคงเป็นผู้ลงทุนที่สำคัญในช่วงนี้ โดยบริษัท ZTE Corporation, Sinomach (เป็นบริษัทที่มีการลงทุนในด้านพลังงาน) และ China Electronics Corporation เข้ามาเป็นผู้ลงทุนหน้าใหม่ **ด้านเกษตรกรรม** มีมูลค่าการลงทุนค่อนข้างต่ำ และผู้ลงทุนมีเพียง 7 บริษัท โดยผู้ลงทุนหลักคือ Norinco มีสัดส่วนกว่าครึ่งหนึ่งของมูลค่าทั้งหมด รองมาเป็นบริษัท State Development and Investment Corp **ด้านการเงิน** มีผู้ลงทุนเพียง 2 บริษัท ได้แก่ ICBC และ Bank of China **ด้านอุตสาหกรรมเคมี** เป็นการลงทุนในประเทศเวียดนามเพียงประเทศเดียว และเป็นการร่วมทุนระหว่าง China บริษัท National Chemical Engineering และ Genertec

สรุปได้ว่าในระหว่างปีค.ศ.2008-2012 การลงทุนของจีนจากข้อมูลของตามสถิติของ MOFCOM ประเทศที่มีสัดส่วนการลงทุนสูงสุดในปีค.ศ.2012 ยังคงเป็นสิงคโปร์ และมีสัดส่วนสูงขึ้นจากปีค.ศ. 2007 ขณะที่ประเทศปากีสถานและอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีมูลค่าการลงทุน กลับมีสัดส่วนลดลง โดยประเทศที่มีบทบาทสูงขึ้นได้แก่ กัมพูชาและเมียนมา ทั้งนี้ อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของอินโดนีเซียมีการขยายตัวลดลงสอดคล้องกับอัตราของทั่วโลก ซึ่งมี

เพียงไม่กี่ประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าการลงทุนต่อขนาดเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ พบว่าการลงทุนของจีนมีส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลประชาชาติสูงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา และมีเศรษฐกิจขนาดเล็กอย่างอัฟกานิสถาน สปป.ลาว เมียนมา และติมอร์ รวมถึงประเทศพัฒนาแล้วที่มีรายได้สูงสุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างสิงคโปร์ แต่ข้อมูลของ CIT แสดงให้เห็นว่าประเทศที่ได้รับการลงทุนมากที่สุด คือ เวียดนาม รองมาเป็น มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากกว่าเอเชียใต้ โดยที่สัดส่วนการลงทุนมากกว่าครึ่งหนึ่งของมูลค่าทั้งหมดยังคงอยู่ในด้านพลังงาน ทั้งในรูปแบบการลงทุนโดยตรง และสัญญาก่อสร้าง แม้ว่าสัดส่วนลดลงมาเล็กน้อย เนื่องจากการลงทุนที่สูงขึ้นได้กระจายไปสู่อุตสาหกรรมที่มีความหลากหลาย และแตกต่างจากช่วงก่อน เช่น อสังหาริมทรัพย์ และเกษตรกรรม ดังนั้นการลงทุนของจีนเริ่มมีบทบาทมากขึ้นต่อเศรษฐกิจของประเทศในอินโดแปซิฟิก รวมถึงมีการเปลี่ยนแปลงของประเทศผู้รับลงทุน และประเภทอุตสาหกรรมที่เข้าไปลงทุน

3.2.4 สถานการณ์การลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศแถบอินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ.2013-2017

ในระหว่างปีค.ศ.2013-2017 มูลค่าการลงทุนของจีนในอินโดแปซิฟิกสูงขึ้นอย่างมาก จาก 41,481.53 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปีค.ศ.2013 เพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ 101,339.92 ในปีค.ศ.2017 หรือมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมอยู่ที่ร้อยละ 25.02 ซึ่งเป็นอัตราการเติบโตที่ลดลงจากช่วงก่อนอย่างมาก ทั้งนี้ ประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนสะสมจากจีนสูงสุดยังคงสิงคโปร์ ที่มีสัดส่วนสูงขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 43.98 ในปีค.ศ.2017 รองมาได้แก่ อินโดนีเซีย และสปป.ลาว ตามลำดับ โดยที่สัดส่วนส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 90 อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีสัดส่วนสูงขึ้นมาจากช่วงก่อน (ตารางที่ 3-11) พบว่าส่วนใหญ่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมสูงกว่าร้อยละ 20 โดยประเทศที่มีอัตราการเติบโตสูงสุด คือ ติมอร์ อยู่ที่ร้อยละ 109.45 รองมาได้แก่ บรูไน และเนปาล ซึ่งทุกประเทศมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมเป็นบวก มีเพียงแค่ อัฟกานิสถานที่มีอัตราติดลบร้อยละ 4.61 อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าการลงทุนกับขนาดเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ พบว่ามีเกือบทุกประเทศในแถบอินโดแปซิฟิกทั้งที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เริ่มมีสัดส่วนสูงเกินกว่าร้อยละ 1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม ยกเว้นประเทศบังคลาเทศ อินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย

ตารางที่ 3-11 สถานการณ์การลงทุนจากจีนในอินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ.2013-2017

ประเทศ	MOFCOM			CIT	
	การลงทุนสะสม ปีค.ศ.2017 (ล้านเหรียญสหรัฐ)	สัดส่วนการ ลงทุนต่อ GDP (%)	อัตราการเติบโต เฉลี่ยสะสม (%)	การลงทุนสะสม (ล้านเหรียญ สหรัฐ)	ภาคการลงทุน ที่มีมูลค่าสูงสุด
อัฟกานิสถาน	403.64	2.27	-4.61	210	การขนส่ง (รถยนต์)
บังคลาเทศ	329.07	0.11	20.00	16,240	พลังงาน (ถ่านหิน)
บรูไน	220.67	0.89	32.26	3,970	พลังงาน (น้ำมัน)
กัมพูชา	5,448.73	6.21	17.60	5,240	เหมืองแร่ (เหล็ก)
อินเดีย	4,747.33	0.13	109.45	10,130	พลังงาน (ถ่านหิน)
อินโดนีเซีย	10,538.80	0.73	18.02	24,610	พลังงาน (ถ่านหิน)
สปป.ลาว	6,654.95	38.95	22.65	15,550	พลังงาน (น้ำ)
มาเลเซีย	4,914.70	1.02	24.49	34,090	การขนส่ง (รถไฟ)
มัลดีฟส์	-	-	-	1,700	อสังหาริมทรัพย์ (ก่อสร้าง)
เมียนมา	5,524.53	6.90	31.01	3,320	พลังงาน (น้ำมัน)
เนปาล	227.62	5.91	11.54	1,450	พลังงาน (น้ำ)

ประเทศ	MOFCOM			CIT	
	การลงทุนสะสม ปีค.ศ.2017 (ล้านเหรียญสหรัฐ)	สัดส่วนการ ลงทุนต่อ GDP (%)	อัตราการเติบโต เฉลี่ยสะสม (%)	การลงทุนสะสม (ล้านเหรียญ สหรัฐ)	ภาคการลงทุน ที่มีมูลค่าสูงสุด
ปากีสถาน	5,715.84	1.14	31.85	40,850	พลังงาน (น้ำ)
ฟิลิปปินส์	819.60	0.59	24.97	7,700	พลังงาน (ถ่านหิน)
สิงคโปร์	44,568.09	6.54	4.31	27,090	โลจิสติกส์
ศรีลังกา	728.35	11.59	31.84	8,440	การขนส่ง (รถยนต์)
ไทย	5,358.47	0.68	25.60	6,260	การขนส่ง (รถไฟ)
ติมอร์	174.17	106.56	21.33	560	การขนส่ง (รถยนต์)
เวียดนาม	4,965.36	1.87	23.04	6,790	พลังงาน (ถ่านหิน)
รวม	101,339.92	100	25.08	214,580	การขนส่ง

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก MOFCOM และ AEI-HF

เมื่อทำการวิเคราะห์ประเภทการลงทุนจากจีนในแต่ละภาคอุตสาหกรรม พบว่าในช่วงระหว่างปีค.ศ.2013-2017 มูลค่าการลงทุนสะสมทั้งหมดอยู่ที่ 214,580 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งมีมูลค่าสูงชันมาจากช่วงกว่า 2 เท่าตัว โดยมูลค่าการลงทุนทางตรงอยู่ที่ 86,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนในรูปแบบของสัญญาก่อสร้างอยู่ที่ 222,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ ในด้านการลงทุนทางตรง สัดส่วนของการลงทุนใหม่ลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 54.00 นอกจากนี้ ยังคงลงทุนในด้านของพลังงานเป็นหลัก หากแต่สัดส่วนลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 37.59 โดยด้านโลจิสติกส์ (ร้อยละ 12.94) อสังหาริมทรัพย์ (ร้อยละ 12.52) และการขนส่ง (ร้อยละ 11.34) มีสัดส่วนการลงทุนรองลงมา การลดลงของสัดส่วนการลงทุนด้านพลังงานได้แสดงถึงการขยายตัวของเม็ดเงินลงทุนของจีนที่มีการกระจายไปในหลากหลายอุตสาหกรรมมากขึ้นกว่าช่วงก่อน เนื่องจากมีบางอุตสาหกรรมที่จีนเริ่มมีการลงทุน ได้แก่ การท่องเที่ยว และการแพทย์ สำหรับประเทศที่จีนมีการลงทุนทางตรงมากที่สุด คือ สิงคโปร์ เหมือนในช่วงก่อนในสัดส่วนที่สูงขึ้น ตามมาด้วย มาเลเซีย และปากีสถาน ซึ่งสัดส่วนการลงทุนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงสูงกว่าเอเชียใต้ต่อเนื่องมาจากช่วงก่อน แต่มีสัดส่วนลดลง ในด้านการลงทุนแบบสัญญาก่อสร้าง การลงทุนค่อนข้างมีการกระจุกอยู่ในด้านของพลังงาน (ร้อยละ 47.03) และการขนส่ง (ร้อยละ 34.95) เป็นหลัก เนื่องจากเป็นช่วงของยุทธศาสตร์ Belt and Road Initiative ที่มีเป้าประสงค์สำคัญในการขยายตัวโครงข่ายความร่วมมือโครงสร้างพื้นฐานที่เข้ามาเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการค้าและการลงทุน จึงเป็นปัจจัยสำคัญให้มีในด้านของการขนส่ง และโลจิสติกส์มีการเติบโตมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม บริษัทที่มีการลงทุนใน **ด้านพลังงาน** รายใหญ่สุดกลายเป็น Power Construction Corp ซึ่งนอกจากจะลงทุนในพลังงานสายหลักอย่างถ่านหิน ได้มีการแตกขยายการลงทุนไปสู่พลังงานทางเลือก รองมาเป็น China Energy Engineering ซึ่งในช่วงก่อนหน้านี้มีการลงทุนในมูลค่าต่ำอย่างมาก ตามมาด้วย Sinomach ซึ่งเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดในช่วงก่อน **ด้านการขนส่ง** China Communications Construction เป็นผู้ลงทุนสูงสุดเหมือนในช่วงก่อน แต่มีสัดส่วนลดลงอย่างมาก เหลืออยู่เพียงไม่ถึงร้อยละ 20 รองมายังคงเป็น China Railway Engineering และ China Railway Construction ซึ่งเป็นบริษัทที่ลงทุนสัญญาก่อสร้างในระบบราง **ด้านอสังหาริมทรัพย์** บริษัท Power Construction Corp และ Zhouda Real Estate ที่มีการลงทุนสูงสุดในช่วงก่อนกลับไม่มีการลงทุนในช่วงนี้ กลายเป็นบริษัท State Construction Engineering ที่เป็นผู้ลงทุนหลักแทน รองมาเป็นบริษัท China Communications Construction และ Minmetals ซึ่งเป็นนักลงทุนรายใหม่ **ด้านอุตสาหกรรมโลหะ** มีการเปลี่ยนแปลงของบริษัทที่ลงทุนอย่างมาก โดยนักลงทุนรายเก่าส่วนใหญ่เลิกลงทุนในช่วงนี้ เหลือเพียงบริษัท MCC และ China Nonferrous โดยผู้ลงทุน

หลัก คือ China Railway Engineering และ Minmetals ซึ่งเป็นบริษัทที่มีการลงทุนในหลากหลายประเภท **ด้านเทคโนโลยี** มีการร่วมลงทุนของ 3 บริษัท ได้แก่ Jiangsu Changjiang, Semiconductor Manufacturing International และ IC Fund จึงกลายมาเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่สุดแทน Huawei รองมาเป็นผู้ลงทุนรายเก่าที่สำคัญอย่างบริษัท China Mobile ตามมาด้วยผู้ลงทุนรายใหม่อย่าง Alibaba **ด้านเกษตรกรรม** บริษัท Norinco ที่เป็นผู้ลงทุนหลักในช่วงก่อน กลับไม่มีการลงทุนในช่วงนี้ บริษัทที่เข้ามามีบทบาทมากที่สุด คือ Sinomach หรือบริษัทที่ลงทุนในด้านพลังงาน ซึ่งถือสัดส่วนไปกว่าร้อยละ 40 ของมูลค่าทั้งหมด รองมาเป็นบริษัท China Railway Construction และ Guangdong Heng Fu **ด้านการเงิน** มีการลงทุนเพียงแค่ 3 ราย เป็นบริษัท 2 ราย ได้แก่ China Minsheng Investment และ China Galaxy Securities ส่วนอีกรายเป็นรัฐบาลท้องถิ่นของมณฑล Shenzhen **ด้านอุตสาหกรรมเคมี** ในช่วงก่อนมีการลงทุนเพียงแค่รายเดียวที่เป็นการร่วมทุนระหว่างบริษัท โดยในช่วงนี้มีผู้ลงทุนทั้งหมด 3 บริษัท ได้แก่ Sinopec, China National Chemical Engineering และ CNPC ตามลำดับ

โดยสรุปมูลค่าการลงทุนของจีนในประเทศแถบอินโดแปซิฟิกช่วงระหว่างปีค.ศ.2013-2017 ได้รับอิทธิพลจากยุทธศาสตร์ BRI ส่งผลให้ปริมาณการลงทุนทวีคูณสูงขึ้น ตลอดจนเกิดแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของประเภทการลงทุน โดยจากสถิติของ MOFCOM อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของการลงทุนจีนในอินโดแปซิฟิกในช่วงนี้มีการขยายตัวในอัตราที่ถดถอยลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประเทศต่างๆมีอัตราสูงขึ้นเกือบทั้งหมด ยกเว้นอัฟกานิสถาน และที่มีการขยายตัวสูงสุด คือ อินเดีย ทั้งนี้ หลายประเทศเริ่มมีสัดส่วนการลงทุนต่อขนาดเศรษฐกิจสูงกว่าร้อยละ 1 แสดงให้เห็นถึงบทบาทการลงทุนของจีนที่เพิ่มขึ้นต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศผู้รับการลงทุน มากกว่านี้ จากข้อมูลของ CIT พบว่าประเทศที่ได้รับการลงทุนสูงสุด คือ ปากีสถาน โดยที่สัดส่วนการลงทุนส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากกว่าเอเชียใต้ แต่การลงทุนของจีนในเอเชียใต้มีสัดส่วนสูงขึ้น อย่างไรก็ดี จีนยังคงลงทุนโดยมีเป้าประสงค์ในการแสวงหาพลังงานอยู่ แต่มีการทุ่มลงทุนไปในด้านของการขนส่ง อสังหาริมทรัพย์ และโลจิสติกส์มากขึ้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้จีนสามารถตอบสนองต่อยุทธศาสตร์หลักที่พยายามในการเชื่อมโยงประเทศจีนเข้ากับโลกที่วางไว้ นับตั้งแต่ปีค.ศ.2013 ภายใต้การปกครองของผู้นำสีจิ้นผิง โดยประเทศในแถบอินโดแปซิฟิกก็ถือว่าเป็นภูมิรัฐศาสตร์ที่มีคุณค่าต่อจีนอย่างมหาศาล

3.2.5 การวิเคราะห์การลงทุนของจีนในอินโดแปซิฟิกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของจีน

จีนเป็นประเทศที่มีระบบแบบแผนในการลงทุนภายใต้การนำของรัฐบาล ทำให้ช่วงระยะเวลากว่าทศวรรษที่ผ่านมา การลงทุนส่วนใหญ่จึงขึ้นอยู่กับนโยบายภาครัฐทั้งในด้านการส่งเสริมและการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อกระตุ้นและจำกัดการออกไปลงทุนในต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติจีน ทั้งนี้ แต่ละช่วงเวลาจีนมียุทธศาสตร์การพัฒนาที่แตกต่างกันออกไปตามเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ จากการวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะ 5 ปี ฉบับที่ 10-13 กับลักษณะการลงทุนของจีน

3.2.5.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 10 (ค.ศ.2001-2005)

การลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศแถบอินโดแปซิฟิกระหว่างช่วงการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะ 5 ปี ฉบับที่ 10 อยู่ระหว่างการปกครองช่วงปลายของประธานาธิบดีเจียงเจ๋อหมิง และช่วงต้นของการปกครองของประธานาธิบดีหูจิ่นเทา จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติข้างต้น อุตสาหกรรมที่จีนออกไปลงทุนในอินโดแปซิฟิกสูงสุดในระยะนี้ ได้แก่ อุตสาหกรรมด้านพลังงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนในอุตสาหกรรมถ่านหิน ซึ่งเป็นแหล่งพลังงานหลักของจีน โดยทางการจีนมีนโยบายการใช้ถ่านหินทดแทนพลังงานในด้านอื่นๆ มาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 (สมภพ มานะรังสรรค์, 2003) ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การลงทุนด้านพลังงานถ่านหินในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกมีสัดส่วนสูงมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระหว่างปีค.ศ.2003-2007 ที่สัดส่วนการลงทุนด้านพลังงานสูงถึงร้อยละ 67 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมดที่จีนเข้ามาลงทุนในภูมิภาคและเป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมถ่านหินเป็นส่วนมาก

ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จีนได้วางเป้าหมายของอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจไว้ที่ร้อยละ 7 และมุ่งเน้นการปรับโครงสร้างทางอุตสาหกรรม โดยให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมขั้นทุติยภูมิและตติยภูมิที่มุ่งเน้นการผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูงขึ้น รวมทั้งให้ความสำคัญกับนโยบายที่สนับสนุนการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ (Foreign direct investment: FDI) ให้เข้ามาลงทุนในประเทศจีนในกลุ่มอุตสาหกรรมไฮเทคและระบบโครงสร้างพื้นฐาน ศูนย์วิจัยและพัฒนา (R&D) รวมถึงกระตุ้นการเพิ่มขึ้นของแรงงานนอกเมืองให้ย้ายเข้ามาทำงานในเมืองเพื่อลดอัตราการว่างงานในพื้นที่เมือง (Urbanization) ให้เหลือร้อยละ 5 ทั้งนี้ จีนมีแผนที่จะยกระดับโครงสร้างอุตสาหกรรมภายในประเทศให้มีความเข้มแข็งสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ จึงมีการกำหนดยุทธศาสตร์ “going outside” หรือยุทธศาสตร์ก้าวออกไป โดยภาครัฐสนับสนุนให้องค์กรภายในประเทศออกไปลงทุนยังต่างประเทศ ภายใต้กรอบนโยบายด้านสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่เป็นการกระตุ้นการสร้างโรงงานในต่างประเทศและส่งเสริมให้บริษัทข้ามชาติของจีนเข้าถึงการใช้ทรัพยากรของประเทศผู้รับการลงทุน จากผลการศึกษาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า อุตสาหกรรมที่จีนเข้ามาลงทุนในอินโดนีเซียเพื่อการเข้าถึงทรัพยากรได้แก่ อุตสาหกรรมด้านพลังงานและเหมืองแร่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมถ่านหินและแร่เหล็ก นอกจากนี้ รัฐบาลจีนยังมีเป้าหมายในการส่งออกแรงงานภายในประเทศออกไปทำงานยังต่างประเทศ ทำให้มีการทำสัญญาโครงการวิศวกรรมระหว่างประเทศร่วมกับประเทศผู้รับการลงทุน จากเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถด้านการแข่งขันของจีนข้างต้น ทำให้ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว การสะสมทุน FDI ของจีนในกลุ่มประเทศอินโดนีเซียมีการเติบโตอย่างก้าวกระโดด โดยในปีค.ศ.2003 มูลค่าการลงทุนจากจีนอยู่ที่ 632 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นเป็น 1,511 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปีค.ศ.2005 นอกเหนือจากการลงทุนด้านพลังงานและเหมืองแร่ จีนยังได้เข้าไปลงทุนในด้านการขนส่ง ได้แก่ การผลิตรถยนต์และชิ้นส่วน การสร้างสนามบินและท่าเรือ ด้านเทคโนโลยีด้านที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารโทรคมนาคม ตลอดจนอุตสาหกรรมเคมีเช่นเดียวกัน แต่การลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าวยังมีสัดส่วนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนในอุตสาหกรรมด้านพลังงานและเหมืองแร่ จึงกล่าวได้ว่าจีนได้เข้ามาลงทุนในภูมิภาคอินโดนีเซียพิภิก โดยมีเป้าหมายในการเข้าถึงการใช้ทรัพยากร (Resource seeking) เป็นหลัก

3.2.5.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 11 (ค.ศ.2006-2010)

แผนพัฒนาดังกล่าวอยู่ในช่วงระหว่างการปกครองของประธานาธิบดีหูจิ่นเทา ในระยะนี้จีนยังคงเน้นการลงทุนด้านพลังงานเป็นหลัก ตามด้วยการลงทุนเหมืองแร่และการขนส่ง ขณะที่อุตสาหกรรมอื่นๆ ยังคงมีสัดส่วนการลงทุนน้อยหรืออีกนัยหนึ่ง การลงทุนของจีนในอินโดนีเซียยังคงเป็นการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาทรัพยากรเป็นหลัก เช่นเดียวกับระยะก่อน ทั้งนี้ เป้าหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ของจีนได้กำหนดอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยต่อปีไว้ที่ร้อยละ 7.5 โดยเพิ่มสัดส่วนการลงทุนภายในประเทศจีนจากร้อยละ 40.3 เป็นร้อยละ 43.3 ของ GDP แสดงให้เห็นว่า จีนยังคงต้องการรักษาสถานะผู้รับการลงทุนอันดับต้นๆ ของโลกมากกว่าการเป็นผู้ลงทุนรายสำคัญของโลก โดยรัฐบาลจีนได้กำหนดโครงการด้านต่างๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาข้างต้น อาทิ โครงการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นโครงการสำหรับการฟื้นฟูอุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์ของจีน โดยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับพลังงาน เช่น พลังงานนิวเคลียร์ น้ำมัน ถ่านหิน และอุปกรณ์สำหรับขนส่งกระแสไฟฟ้า รวมไปถึงการผลิตอุปกรณ์เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมเหมืองแร่และการผลิตรถไฟ ซึ่งโครงการเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมที่จีนเข้ามาลงทุนอินโดนีเซียพิภิก อันได้แก่ อุตสาหกรรมด้านพลังงาน เหมืองแร่และการขนส่งซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลักๆ ที่จีนนิยมลงทุนในภูมิภาค การยกระดับอุตสาหกรรมเหล่านี้ย่อมสะท้อนให้เห็นว่า การลงทุนของจีนเป็นไปในทิศทางเดียวกับโครงการที่จีนได้กำหนดไว้และแผนพัฒนาฯ ของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มขึ้นของลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานนิวเคลียร์และพลังงานน้ำซึ่งเกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนนโยบายภาครัฐที่ต้องการลดการมลพิษในประเทศลง อย่างไรก็ตาม มูลค่าการลงทุนในอุตสาหกรรมด้านพลังงานอื่นๆ เช่น ถ่านหิน น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติยังคงอยู่ในระดับสูง นั้นอาจหมายความว่าจีนมีการใช้พลังงานมากขึ้น

ตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจแม้จะมีการผลิตพลังงานในรูปแบบอื่นๆ ทดแทนแต่อุปสงค์ในการใช้พลังงานที่ก่อให้เกิดมลพิษยังอยู่ในระดับสูง

โครงการอีกด้านที่จีนต้องการพัฒนาและส่งเสริมตามแผนพัฒนาฯ ได้แก่ โครงการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมไฮเทค เช่น วงจรรวมและซอฟต์แวร์ โทรคมนาคมสื่อสาร การพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับระบบคอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์ชีวการแพทย์ การพัฒนาวัสดุใหม่ ซึ่งการพัฒนาเทคโนโลยีเหล่านี้จะช่วยยกระดับจีนสู่การเป็นประเทศที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การออกไปลงทุนในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีส่วนใหญ่ในอินโดแปซิฟิกยังอยู่ในรูปของการลงทุนด้านโทรคมนาคมสื่อสารเป็นหลัก โดยประเทศผู้รับการลงทุนในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกได้แก่ ประเทศปากีสถาน อินเดีย และสิงคโปร์ ขณะที่การลงทุนในเทคโนโลยีด้านอื่นๆ ยังไม่ปรากฏให้เห็น ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่ภูมิภาคอินโดแปซิฟิกยังไม่ใช่เป้าหมายด้านการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีของจีน โดยกลุ่มประเทศที่จีนนิยมเข้าไปลงทุนด้านเทคโนโลยีได้แก่ กลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งนิยมเข้าไปในลักษณะเข้าซื้อและควบรวมกิจการเพื่อการเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีระดับสูงของกลุ่มประเทศเหล่านั้น (Alon *et al.*, 2014)

นอกจากนี้ รัฐบาลจีนยังได้กำหนดให้มีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมภายในประเทศโดยมีการวางโครงการด้านคมนาคมไว้หลายโครงการดังนี้ โครงการรถไฟจำนวน 6 สาย โครงการสร้างทางหลวงจำนวน 14 แห่ง โครงการสร้างท่าเรือสำหรับการขนส่งถ่านหิน น้ำมัน ก๊าซและแร่เหล็กที่มีการนำเข้ามาจำนวน 12 แห่งในต้าเหลียน เทียนจิน และเซี่ยงไฮ้ โครงการขยายสนามบินจำนวน 10 แห่งในปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้และกวางโจว ซึ่งโครงการเหล่านี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการเชื่อมโยงการค้าระหว่างประเทศของจีนกับประเทศอื่นๆ ในโลก

3.2.5.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 12 (ค.ศ.2011-2015)

จีนมีความต้องการของการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจโดยลดการพึ่งพาการส่งออกและหันมาให้ความสำคัญกับการเติบโตอย่างมีคุณภาพรวมถึงการมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาว โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มรายได้ต่อประชากรเฉลี่ยต่อปีขึ้นร้อยละ 7 การเพิ่มพื้นที่ความเป็นเมือง (Urbanization) เป็นร้อยละ 51.5 ในปีค.ศ.2015 โดยการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เมืองจะทำให้เกิดการดึงดูดการลงทุน ส่งผลให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น และท้ายที่สุดจะทำให้เกิดการบริโภคภายในประเทศซึ่งจะนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ แผนพัฒนาฉบับนี้ยังให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์พลังงานและการควบคุมการปล่อยมลพิษซึ่งในขณะนั้นรัฐบาลจีนมองว่าต้องได้รับการแก้ไขเป็นอันดับแรก เพื่อก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ จึงมีการกำหนดเป้าหมายด้านการใช้พลังงานดังนี้ (1) การลดการบริโภคพลังงานลงร้อยละ 16 (2) การเพิ่มการผลิตพลังงานที่ไม่ได้มาจากแหล่งพลังงานฟอสซิล และ (3) การลดความหนาแน่นของคาร์บอนลงร้อยละ 17 ซึ่งเป้าหมายด้านการใช้พลังงานดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อลักษณะการลงทุนของจีนในอินโดแปซิฟิกด้วย โดยในช่วงระหว่างแผนการพัฒนาดังกล่าว จีนได้เข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมด้านพลังงานน้ำและพลังงานทางเลือกเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนในพลังงานทางเลือกที่เริ่มมีการลงทุนปรากฏให้เห็นในปีค.ศ.2011 และมีมูลค่าการลงทุนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายในการใช้พลังงานของประเทศจีน ทั้งนี้ ประเทศในกลุ่มอินโดแปซิฟิกที่จีนนิยมเข้าไปลงทุนด้านพลังงานทางเลือกมากที่สุดได้แก่ ปากีสถานและไทย โดยในอนาคตจีนมีแนวโน้มที่จะลงทุนในพลังงานทางเลือกเพิ่มมากขึ้นเพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงานให้กับประเทศและสนองต่อกลยุทธ์ในระยะยาวของจีนอันประกอบด้วย (1) กลยุทธ์การประหยัดพลังงานและการปกป้องสิ่งแวดล้อม (2) เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่ (3) เทคโนโลยีชีวภาพ (4) การผลิตอุปกรณ์ระดับไฮเอนด์ (5) พลังงานใหม่ (6) วัสดุใหม่ และ (7) ยานพาหนะพลังงานทางเลือก ซึ่งจีนมีเป้าหมายในการเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมทั้ง 7 ประการนี้ภายในปีค.ศ.2030

นอกจากเป้าหมายการพัฒนาดังกล่าว จีนมีนโยบายในการยกระดับอุตสาหกรรมขั้นสูงของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมรถยนต์ เหล็ก ซีเมนต์ การผลิตอุปกรณ์ แร่ธาตุ อลูมิเนียม อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมยา โดยส่งเสริมให้องค์กรขนาดใหญ่ออกไปลงทุนยังต่างประเทศในรูปของการเข้าซื้อและการควบรวมกิจการ ขณะเดียวกัน

ก็ให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและสร้างระบบเครดิตแก่บริษัทขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยการเพิ่มเพดานเงินกู้ ขยายช่องทางการเงินและออกนโยบายแรงจูงใจทางภาษี ทั้งนี้ผลการศึกษาพบว่า จีนได้เข้ามาลงทุนในด้านของอุตสาหกรรมรถยนต์และเหล็กในอินโดนีเซียมากขึ้น แต่มูลค่าการลงทุนยังมีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับการลงทุนในภาคพลังงาน สะท้อนให้เห็นว่า อินโดนีเซียอาจไม่ใช่เป้าหมายการลงทุนด้านการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูงของจีน และจากการลงทุนที่มุ่งเน้นด้านพลังงานเป็นหลัก อาจกล่าวได้ว่าการลงทุนของจีนในอินโดนีเซียมุ่งเน้นการเข้าถึงทรัพยากร

3.2.5.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 13 (ค.ศ. 2016-2020)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของจีนฉบับนี้ยังคงมุ่งเน้นการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับการเติบโตของการบริโภคภายในประเทศ (Demand-led growth) มากกว่าการเติบโตด้านการส่งออก (Export-led growth) ผ่านการกระตุ้นให้มีการเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลางในประเทศ โดยมีการกำหนดอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้หลังหักภาษีต่อประชากรให้สูงขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 6.5 และการขยายพื้นที่ความเป็นเมือง (Urbanization) เพิ่มผู้อยู่อาศัยในเมืองเป็นร้อยละ 60 และผู้มีทะเบียนราษฎรในพื้นที่เมืองเป็นร้อยละ 40 ของประชากร ซึ่งผู้บริโภคชนชั้นกลางของจีนเหล่านี้จะเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจีนในอนาคต ทั้งนี้ เป้าหมายด้านอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยต่อปีของจีนอยู่ที่ร้อยละ 6.5 และขยายสัดส่วนของภาคบริการต่อ GDP จากร้อยละ 50.5 ในปีค.ศ.2015 เป็นร้อยละ 56 ในปีค.ศ.2020 สะท้อนให้เห็นว่า จีนได้ให้ความสำคัญกับภาคการบริการมากขึ้น

นอกจากนี้ ในแผนพัฒนาฉบับดังกล่าวยังได้บรรจุ “ความริเริ่มแถบเศรษฐกิจและเส้นทางสายไหมยุคใหม่” ซึ่งถูกนำมาใช้เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาความร่วมมือในระดับภูมิภาคของจีนกับประเทศอื่นๆ บนเส้นทางสายไหมยุคใหม่ โดยยุทธศาสตร์ดังกล่าวส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของการลงทุนภาคการขนส่งในอินโดนีเซียอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนในด้านการขนส่งในระบบรางรถไฟ โดยระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.2016 ถึงพฤษภาคม ค.ศ.2018 การลงทุนสะสมในอุตสาหกรรมรถไฟในอินโดนีเซียมีมูลค่าสูงถึง 24,970 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เปรียบเทียบกับมูลค่าสะสมระหว่างช่วงเดือนสิงหาคม ค.ศ.2008 ถึงเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2015 ที่มีมูลค่าการลงทุนสะสมเพียง 5,660 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนจากนโยบายภาครัฐต่อทิศทางการลงทุนของบริษัทจีน

นอกเหนือจากการลงทุนด้านการขนส่ง ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อภาคการลงทุนอีกด้านได้แก่ ภาคอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งมูลค่าการลงทุนมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนด้านการก่อสร้าง ซึ่งเป็นผลมาจากการส่งเสริมของภาครัฐที่ต้องการส่งออกเทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ มาตรฐานและบริการของประเทศไปสู่โลก นอกจากนี้จีนยังได้สร้างความร่วมมือระหว่างประเทศรวมถึงข้อตกลงและสัญญาซึ่งก่อให้เกิดการลงทุนระหว่างกันขึ้น ซึ่งการลงทุนดังกล่าวทั้งด้านการขนส่งและอสังหาริมทรัพย์ยังเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยแก้ปัญหาสินค้าล้นตลาดของอุตสาหกรรมภายในประเทศของจีน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตเหล็ก ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องของอุตสาหกรรมการขนส่ง (รถยนต์และชิ้นส่วน รถไฟ การขนส่งทางเรือ สนามบิน) และอสังหาริมทรัพย์ ทั้งนี้นอกจากการแก้ปัญหาในลักษณะดังกล่าว ภาครัฐยังมีนโยบายลดการส่งเสริมการผลิตในอุตสาหกรรมเหล็ก รวมถึงมีการปรับโครงสร้างรัฐวิสาหกิจซึ่งเป็นผู้ลงทุนหลักในอุตสาหกรรมดังกล่าว ส่งผลให้การลงทุนในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ในอินโดนีเซียมีมูลค่าลดลง

ในการลงทุนด้านพลังงาน ตามแผนพัฒนา ฉบับที่ 13 รัฐบาลจีนได้มีการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนใช้พลังงาน และการปล่อยมลพิษเข้าสู่ชั้นบรรยากาศลง รวมถึงสนับสนุนการใช้พลังงานที่ไม่ได้มาจากฟอสซิลเพิ่มขึ้น ทำให้ในระยะนี้มีการลงทุนด้านพลังงานทางเลือกและพลังงานน้ำในประเทศแถบอินโดนีเซียมากขึ้น อย่างไรก็ตาม จีนก็ยังคงมีการลงทุนในอุตสาหกรรมถ่านหิน น้ำมันและก๊าซธรรมชาติอยู่เช่นกัน แต่มีสัดส่วนการลงทุนลดลงเมื่อเทียบกับช่วงก่อนหน้านี้คือระหว่างเดือนมิถุนายน ค.ศ.2005 ถึงเดือนธันวาคม ค.ศ.2015 โดยสัดส่วนการลงทุนในอุตสาหกรรมด้านพลังงานฟอสซิล (ประกอบด้วย ถ่านหิน น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ) ต่ออุตสาหกรรมพลังงานทางเลือกอยู่ที่ร้อยละ 70 ต่อ 30 ขณะที่หลังเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.2016 ถึงเดือนพฤษภาคม ค.ศ.2018 สัดส่วนการลงทุนอยู่ที่ร้อยละ 54 ต่อ 46 ขณะที่การลงทุนใน

ภาคอื่นๆ เช่น เทคโนโลยี การเกษตร การเงิน เคมีภัณฑ์ สาธารณูปโภค อุตสาหกรรมบันเทิง และการท่องเที่ยว มีมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นแต่ยังไม่โดดเด่นมากนัก โดยมีสัดส่วนการลงทุนรวมกันเพียงร้อยละ 20 เท่านั้น กล่าวคือ การลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าวในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกยังไม่ได้ได้รับความสนใจจากนักลงทุนจีนมากนัก

3.2.6 สรุปสถานการณ์การลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศแถบอินโดแปซิฟิก

โครงสร้างการลงทุนของจีนในอินโดแปซิฟิกในช่วงทศวรรษที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่ของมูลค่าการลงทุนสะสม อัตราการเติบโต และประเทศผู้รับการลงทุนเป้าหมาย ขณะที่ประเภทการลงทุนในอุตสาหกรรมที่จีนเข้ามาลงทุนกลับมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก โดยอุตสาหกรรมหลักที่จีนนิยมเข้ามาลงทุนในอินโดแปซิฟิกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่อุตสาหกรรมด้านพลังงาน ซึ่งในช่วงระหว่างปีค.ศ.2003-2007 จีนลงทุนในอุตสาหกรรมถ่านหินเป็นหลักและต่อมาขยายมายาวนานในด้านของพลังงานทางเลือกมากขึ้น ทั้งนี้เป็นผลกระทบมาจากนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลจีนที่ต้องการลดปริมาณการใช้ถ่านหินภายในประเทศลงและใช้พลังงานสะอาดเพิ่มมากขึ้น ขณะที่การลงทุนของจีนในภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ มีมูลค่าการลงทุนเพิ่มสูงขึ้นยกเว้นอุตสาหกรรมเหมืองแร่ที่มีมูลค่าการลงทุนลดลงในระหว่างปีค.ศ.2012-2016 เป็นเหตุมาจากอุปทานภายในประเทศจีนที่สูงเกินไปจนทำให้เกิดภาวะการผลิตล้นตลาดโดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมการผลิตเหล็ก ส่งผลให้การส่งออกเหล็กของจีนไปยังประเทศต่างๆ ขยายตัวเพิ่มขึ้นสูงกระทบต่อราคาเหล็กในตลาดโลกและทำให้การลงทุนในต่างประเทศของจีนในภาคอุตสาหกรรมดังกล่าวลดการขยายตัวลงเป็นประวัติการณ์² ในด้านของอุตสาหกรรมการขนส่ง มูลค่าการลงทุนมีการขยายตัวมาตลอดและมีสัดส่วนมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างมากหลังการประกาศยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางในช่วงของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ขณะที่มูลค่าการลงทุนของจีนในภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ มีการเติบโตในอัตราคงที่ เช่นในกรณีของการลงทุนด้านเทคโนโลยีที่แม้จะมีมูลค่าการลงทุนเพิ่มสูงขึ้นแต่สัดส่วนของมูลค่ายังคงที่ นั่นคือแม้ว่าจีนจะมีการผลักดันให้มีการนำเทคโนโลยีก้าวหน้าเข้ามาใช้ในภาคการผลิตของจีนเองรวมถึงเพิ่มการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา (Research and development) แต่ประเทศแถบอินโดแปซิฟิกยังไม่ใช่เป้าหมายการลงทุนด้านเทคโนโลยีของจีน แต่เป็นกลุ่มประเทศตะวันตกซึ่งจีนนิยมเข้าไปลงทุนมากกว่าเพื่อการเข้าถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดังกล่าว (Schüler, Zhou and Schüller, 2009)

ทั้งนี้ประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนจากจีนสูงสุดตั้งแต่ปีค.ศ.2003 เป็นต้นมา ได้แก่ สิงคโปร์ ขณะที่ประเทศที่มีอัตราการเติบโตด้านการลงทุนจากจีนในระหว่างปีค.ศ.2008-2016 ได้แก่ กัมพูชา แม้ว่ามูลค่าการลงทุนของจีนในกัมพูชาอยู่ในระดับต่ำเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาค นอกจากนี้เวียดนามเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์ทางการลงทุนกับกัมพูชาสูงสุดเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ เห็นได้จากสัดส่วนการลงทุนของจีนต่อ GDP เวียดนามมีมูลค่าสูงมาก รวมถึงจีนมีขนาดการลงทุนในเวียดนามอย่างต่อเนื่อง ทำให้อัตราการเติบโตของการลงทุนของจีนในเวียดนามอยู่ในระดับสูงเรื่อยมา ขณะที่การลงทุนของจีนในประเทศอื่นในอินโดแปซิฟิกมีอัตราการเติบโตของมูลค่าเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง

จากสถานการณ์การลงทุนข้างต้น สะท้อนให้เห็นภาพความสัมพันธ์ทางการลงทุนของจีนที่มีต่อประเทศอินโดแปซิฟิกตามการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของจีนโดยจีนเน้นการลงทุนเพื่อแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติและการเข้าถึงวัตถุดิบ (Resource Seeking) และการลงทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตรวมถึงการแสวงหาเทคโนโลยี (Efficiency Seeking) ในประเทศแถบอินโดแปซิฟิกเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม การศึกษาถึงบทบาทการลงทุนจากจีนในประเทศแถบอินโดแปซิฟิกยังคงควรมุ่งประเด็นไปถึงนัยต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิก การมีส่วนร่วมในการพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าโลกระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิก ประสิทธิภาพทางการลงทุนและปัจจัยหลักที่ทำให้การลงทุนจากจีนในอินโดแปซิฟิกเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการศึกษา

² วิภาวดี ศรีโสภณ. (July 8, 2015). "มองอนาคตและผลกระทบจากภาวะเหล็กจีนล้น." SCB Economic Intelligence Center (EIC).

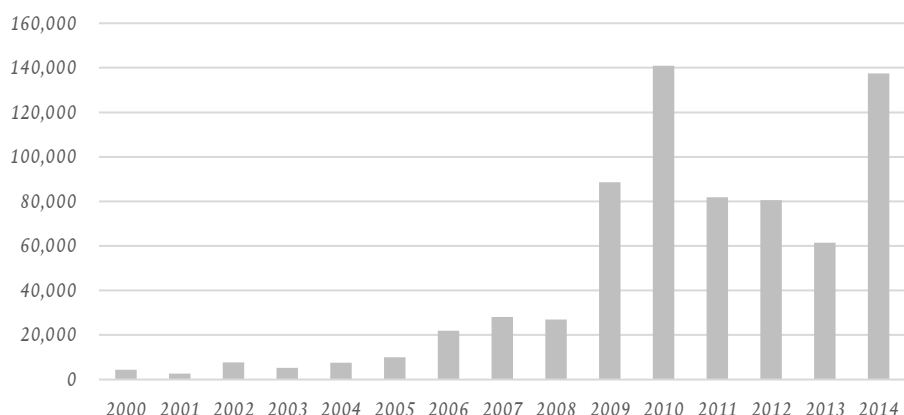
ในประเด็นดังกล่าวสามารถนำไปสู่การกำหนดนโยบายและแนวทางเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศของประเทศอินโดนีเซียต่อไป

3.3 ความช่วยเหลือเพื่อการค้าของจีนต่ออินโดนีเซีย

ความพยายามในการขยายตัวอิทธิพลของความเป็นจีนไปสู่ภูมิภาคผ่านนโยบายต่างประเทศทางด้านการเศรษฐกิจ ไม่ได้เน้นไปที่การค้าระหว่างประเทศ หรือการลงทุนเพียงอย่างเดียว แต่มีการผูกไปกับรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือต่อประเทศต่างๆ ในหลายภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรูปแบบความช่วยเหลือที่จีนให้แก่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีการขยายกว้างไปจากคำนิยามของความช่วยเหลือที่ประเทศแถบตะวันตกได้กำหนดขอบเขตไว้ โดยการให้ความช่วยเหลือที่ถูกนิยามโดยองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ภายใต้คณะกรรมการความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา (Development Assistance Committee: DAC) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance: ODA) ซึ่งเป็นความช่วยเหลือที่ให้โดยหน่วยงานต่างๆ รัฐบาลท้องถิ่น รัฐบาลกลาง และหน่วยงานบริการของรัฐ มีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสวัสดิการของประเทศกำลังพัฒนา รวมถึงมีลักษณะผ่อนปรน (concessional) และการให้เปล่า (grant) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 และ (2) ความช่วยเหลืออย่างเป็นทางการอื่นๆ (Other Official Flow: OOF) เป็นความช่วยเหลือที่นอกเหนือไปจากกฎเกณฑ์ของ ODA สำหรับฐานข้อมูลของ China Aid Data (2017) ได้ทำการแบ่งความช่วยเหลือออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ODA, OOF และ Vague (Official Finance) ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนของจีนที่ขาดความชัดเจนว่าจัดอยู่ในสองประเภทข้างต้น เนื่องจากฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นการรวบรวมจากเอกสารต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรายงาน เอกสารทางการ ข่าวสาร ผ่านการเครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่เรียกว่า ‘TUFF methodology’ ทั้งที่เป็นภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาท้องถิ่นของประเทศนั้นๆ

จากฐานข้อมูลดังกล่าว พบว่ามูลค่าการให้ความช่วยเหลือส่วนใหญ่มุ่งไปที่จีนให้กับประเทศต่างๆ ทั่วโลก (160 ประเทศ) ครอบคลุมตั้งแต่ทวีปแอฟริกา เอเชีย ยุโรป ละตินอเมริกา และอาร์เจนตินา ตั้งแต่ปีค.ศ.2000-2014 จีนได้ให้ความช่วยเหลือในรูปแบบที่เป็นตัวเงินทั่วโลกในมูลค่าสะสม ณ ราคาปัจจุบันกว่า 705,531.33 ล้านเหรียญสหรัฐ ส่วนใหญ่เป็นความช่วยเหลือที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของ OOF กว่าร้อยละ 71.84 ขณะที่ Vague และ ODA มีสัดส่วนใกล้เคียงกันอยู่ที่ร้อยละ 15.72 และ 14.44 ตามลำดับ (รูปที่ 3-28) แต่โครงการที่จีนได้ให้ความช่วยเหลือมีสถานะเสร็จสิ้นเพียงร้อยละ 20.30 ขณะที่ส่วนที่เหลือกลับอยู่ในสถานะอื่นๆ โดยเฉพาะการให้คำสัญญา (Pledge) การลงนามสัญญา (Commitment) และระหว่างดำเนินการ (Implementation) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 76.39 ส่วนโครงการที่ถูกยกเลิก (Cancelled) และระงับ (Suspended) มีเพียงร้อยละ 3.32 ทั้งนี้ ภูมิภาคที่จีนได้ให้ความช่วยเหลือมากที่สุด คือ แอฟริกา คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 28.34 ของมูลค่าความช่วยเหลือของจีนทั้งหมด รองมา ได้แก่ เอเชีย (ร้อยละ 27.80) ยุโรปกลาง/ตะวันออก (ร้อยละ 19.54) ละตินอเมริกาและอาร์เจนตินา (ร้อยละ 18.52) ตะวันออกกลาง (ร้อยละ 5.37) และแปซิฟิก (ร้อยละ 0.44) โดยภาคเศรษฐกิจที่จีนมีการให้ความช่วยเหลือ 5 อันดับแรก ได้แก่ พลังงานและสาธารณูปโภค (ร้อยละ 22.54) โครงการอื่นๆ (ร้อยละ 20.45) การขนส่งและจัดเก็บสินค้า (ร้อยละ 19.25)เหมืองแร่ อุตสาหกรรม และก่อสร้าง (ร้อยละ 11.73) และจำแนกไม่ได้ (ร้อยละ 10.18) นอกจากนี้ รูปแบบของการให้ความช่วยเหลือเกินกว่าร้อยละ 80 เป็นการให้เงินกู้ ตามมาด้วย การเครดิตส่งออก และเงินให้เปล่า มากกว่านี้ ด้านที่จีนได้ให้ความช่วยเหลือส่วนใหญ่เป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพลังงาน (Energy Generation) สัดส่วนร้อยละ 22.54 รองมา ได้แก่ โครงการร่วม (Multi-sector) การขนส่งและจัดเก็บสินค้า (Transportation and storage) อุตสาหกรรมเหมืองแร่ และก่อสร้าง (Industry, Mining and Construction) และไม่สามารถจำแนกได้ (Unallocated/Unspecified) หากพิจารณาเพียงแค่ความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับการค้ามีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 48.05 หรือเกือบครึ่งหนึ่งของมูลค่าความช่วยเหลือทั้งหมดที่จีนให้แก่โลก

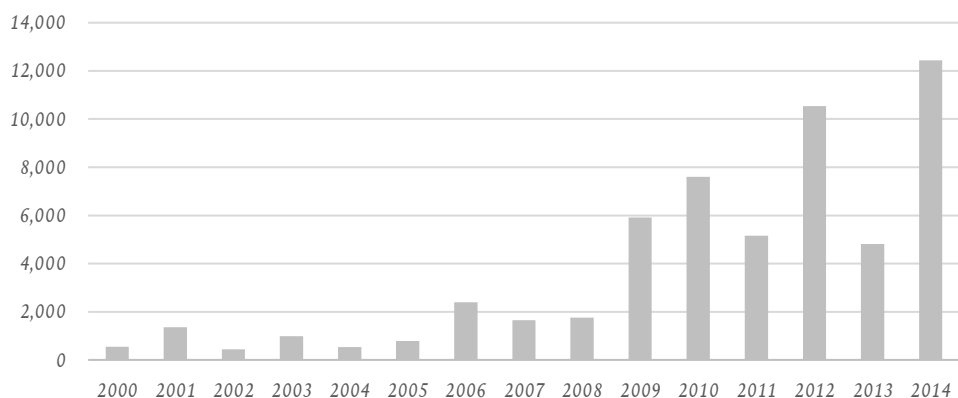
รูปที่ 3-28 มูลค่าความช่วยเหลือสะสมของจีนทั่วโลกระหว่างปีค.ศ.2000-2014

ที่มา: China Aid Data (2017)

สำหรับประเทศแถบอินโดแปซิฟิก มูลค่าการให้ความช่วยเหลือของจีนเมื่อเปรียบเทียบกับทั่วโลกคิดเป็นสัดส่วนเพียงแค่ร้อยละ 8.07 ซึ่งในส่วนนี้จะเน้นทำการวิเคราะห์แต่ความช่วยเหลือเพื่อการค้า (Aid for trade) เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับนโยบายทางเศรษฐกิจอย่างการค้าระหว่างประเทศ และการลงทุนของอินโดแปซิฟิกกับจีนได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจากข้อมูลพบว่าความช่วยเหลือเพื่อการค้าที่จีนให้กับอินโดแปซิฟิกมีมูลค่ารวมอยู่ที่ 58,826.51 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จากปีค.ศ.2000-2014 ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 85.67 ของความช่วยเหลือทั้งหมดที่อินโดแปซิฟิกได้รับจากจีน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการให้ความช่วยเหลือของจีนที่ไม่ได้มีเพียงเป้าประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาและช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมโดยทั่วไป มากกว่านี้ การให้ความช่วยเหลือของจีนในอินโดแปซิฟิกจัดอยู่ในเกณฑ์ของ OOF ถึงร้อยละ 89.27 โดยประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือ ประกอบด้วย บังคลาเทศ กัมพูชา อินเดีย อินโดนีเซีย สปป.ลาว มาเลเซีย เมียนมา เนปาล ปากีสถาน ศรีลังกา และเวียดนาม ซึ่งประเทศที่มีมูลค่าความช่วยเหลือเพื่อการค้ามากที่สุด คือ สปป.ลาว รองมาเป็น อินเดีย และศรีลังกา ทั้งนี้ ภาคเศรษฐกิจที่จีนได้เน้นให้ความช่วยเหลือเพื่อการค้า คือ การผลิตพลังงาน และการขนส่งและจัดเก็บสินค้า นอกจากนี้ รูปแบบการให้ความช่วยเหลือที่สำคัญ คือ การให้กู้ และการให้เครดิตเพื่อการส่งออก (รูปที่ 3-29)

รูปที่ 3-29 มูลค่าความช่วยเหลือสะสมของจีนต่ออินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ.2000-2014

ที่มา: China Aid Data (2017)

3.3.1 สถานการณ์ความช่วยเหลือเพื่อการค้าของเงินในอินโดแปซิฟิกช่วงปีค.ศ.2003-2007

การให้ความช่วยเหลือรวมที่เงินได้ให้แก่ประเทศในอินโดแปซิฟิกตั้งแต่ปีค.ศ.2003-2007 มีมูลค่ารวม 6,339.12 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยการให้ความช่วยเหลือเพื่อการค้าเป็นมูลค่าอยู่ที่ 4,853.79 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 76.57 ของมูลค่าการให้ความช่วยเหลือทั้งหมด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ภาค ได้แก่ การผลิตพลังงาน (Energy Generation) ร้อยละ 37.08 การขนส่งและจัดเก็บสินค้า (Transport and Storage) ร้อยละ 32.09 การสื่อสาร (Communications) ร้อยละ 7.32 และธุรกิจและบริการอื่นๆ ร้อยละ 0.08 นอกจากนี้ โครงการส่วนใหญ่อยู่ในสถานะเสร็จสิ้นเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 94.37 ของมูลค่าความช่วยเหลือเพื่อการค้าทั้งหมด

ตารางที่ 3-12 การให้ความช่วยเหลือเพื่อการค้าของเงินต่ออินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ.2003-2007

ประเทศ	ธุรกิจและบริการอื่นๆ		การสื่อสาร		การผลิตพลังงาน		การขนส่งและจัดเก็บสินค้า		รวม	
	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน
อัฟกานิสถาน	5	100	-	-	400	17	262	13	668	14
บังกลาเทศ	-	-	216	47	-	0	-	0	216	4
กัมพูชา	-	-	248	53	-	0	-	0	249	5
อินโดนีเซีย	-	-	-	-	853	36	160	8	1,013	21
สปป.ลาว	-	-	-	-	41	2	-	0	41	1
มาเลเซีย	-	-	-	-	-	0	800	39	800	16
เมียนมา	-	-	-	-	202	9	3	0	205	4
ปากีสถาน	-	-	-	-	259	11	222	11	481	10
ศรีลังกา	-	-	-	-	450	19	487	24	937	19
เวียดนาม	-	-	-	-	147	6	100	5	247	5
รวม	5	100	464	100	2,351	100	2,034	100	4,857	100

ที่มา: China Aid Data (2017)

นอกจากนี้ การให้เงินช่วยเหลือของเงินส่วนใหญ่เป็นอยู่ในรูปแบบของการให้กู้ (Loan) และการให้เครดิตการส่งออก (Export credits) ในสัดส่วนร้อยละ 49.22 และ 48.37 ตามลำดับ และอยู่ในเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือของ OOF มากกว่าร้อยละ 80 ทั้งนี้ ประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือในช่วงดังกล่าว ประกอบด้วย บังกลาเทศ อินโดนีเซีย สปป.ลาว มาเลเซีย เมียนมา ปากีสถาน ศรีลังกา และเวียดนาม โดยประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือเพื่อการค้าโดยรวม และการผลิตพลังงานมากที่สุด คือ อินโดนีเซีย ในด้านการขนส่งและจัดเก็บสินค้า คือ มาเลเซีย ในด้านการสื่อสารเงินได้ให้ให้ความช่วยเหลือเพียงแค่บังกลาเทศ และกัมพูชา ส่วนในด้านการธุรกิจและบริการอื่นๆ ได้ให้ความช่วยเหลือแก่อินโดนีเซียเพียงประเทศเดียว (ตารางที่ 3-12)

ตารางที่ 3-13 จำแนกรูปแบบของความช่วยเหลือเพื่อการค้าของเงินต่ออินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ.2003-2007

ประเภท	เครดิตส่งออก		การให้กู้		การให้เปล่า		เครดิต ซัพพลายเออร์		วิชาการ		รวม	
	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน
รายการ :												
ธุรกิจและ บริการอื่นๆ	-	0	-	0	-	0	-	0	5	100	5	0
การสื่อสาร	200	9	264	11	-	0	-	0	-	0	464	10
การผลิต พลังงาน	970	41	1,272	53	-	0	-	0	-	0	2,242	46

ประเภท	เครดิตส่งออก		การให้กู้		การให้เปล่า		เครดิต ซัพพลายเออร์		วิชาการ		รวม	
	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน
ขนส่งและ จัดเก็บสินค้า	1,178	50	853	36	3	100	109	100	-	0	2,143	44
รายประเทศ :												
บังคลาเทศ	0	0	216	9	-	0	-	0	-	0	216	4
กัมพูชา	396	17	514	22	-	0	-	0	-	0	910	19
อินโดนีเซีย	342	15	671	28	-	0	-	0	5	100	1,017	21
สปป.ลาว	41	2	-	0	-	0	-	0	-	0	41	1
มาเลเซีย	800	34	-	0	-	0	-	0	-	0	800	16
เมียนมา	-	0	202	8	3	100	-	0	-	0	205	4
ปากีสถาน	172	7	200	8	-	0	109	100	-	0	481	10
ศรีลังกา	450	19	487	20	-	0	-	0	-	0	937	19
เวียดนาม	147	6	100	4	-	0	-	0	-	0	247	5
รวม	2,348	100	2,389	100	3	100	109	100	5	100	4,853	100

ที่มา: China Aid Data (2017)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบรูปแบบการให้กู้ในแต่ละภาคเศรษฐกิจ พบว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งอยู่ในภาคของการขนส่งและจัดเก็บสินค้า อีกร้อยละ 41.30 อยู่ในภาคการผลิตพลังงาน และร้อยละ 8.52 อยู่ในภาคการสื่อสาร โดยหลักให้กู้แก่มาเลเซียกว่าร้อยละ 34.08 รองมาได้แก่ ศรีลังกา และกัมพูชา ในทางตรงกันข้าม รูปแบบของการให้กู้ที่อยู่ในภาคของการผลิตพลังงานกว่าร้อยละ 53.25 รองมาเป็นการให้ขนส่งและจัดเก็บสินค้า และการสื่อสาร ร้อยละ 35.69 และ 11.06 ตามลำดับ โดยหลักให้เครดิตเพื่อการส่งออกแก่อินโดนีเซียในสัดส่วนร้อยละ 28.06 รองมาได้แก่ กัมพูชา และศรีลังกา (ตารางที่ 3-13)

3.3.2 สถานการณ์ความช่วยเหลือเพื่อการค้าของเงินในอินโดแปซิฟิกช่วงปีค.ศ.2008-2012

การให้ความช่วยเหลือทางการเงินในอินโดแปซิฟิกในช่วงนี้มีมูลค่าสูงขึ้นเกือบ 5 เท่า จากช่วงก่อน มีมูลค่ารวมอยู่ที่ 26,640.57 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 86.02 ของมูลค่าความช่วยเหลือทั้งหมด โดยจีนได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศต่างๆ เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะสปป.ลาว ปากีสถาน ศรีลังกา และกัมพูชา รวมถึงได้มีการช่วยเหลือประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียใต้เพิ่มขึ้น ได้แก่ อินเดีย และเนปาล ทั้งนี้ สถานะที่มูลค่าของโครงการสูงสุด คือ กำลังดำเนินการ มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 57.63 รองมาได้แก่ ลงนามสัญญา และเสร็จสิ้น อยู่ที่ร้อยละ 22.56 และ 19.82 ตามลำดับ โดยมูลค่าของโครงการที่ลงนามสัญญา และกำลังดำเนินการมีมูลค่าสูงขึ้นอย่างมาก ขณะที่มูลค่าโครงการโดยรวมที่เสร็จสิ้นสูงขึ้นเพียงเล็กน้อย

ตารางที่ 3-14 การให้ความช่วยเหลือเพื่อการค้าของเงินต่ออินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ.2008-2012

ประเทศ	ธุรกิจและ บริการอื่นๆ		การสื่อสาร		การผลิตพลังงาน		การขนส่ง และจัดเก็บสินค้า		รวม	
	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน
บังคลาเทศ	-	0	100	3	-	0	52	0	152	1
กัมพูชา	-	0	591	18	685	6	862	7	2,138	8

ประเทศ	ธุรกิจและบริการอื่นๆ		การสื่อสาร		การผลิตพลังงาน		การขนส่งและจัดเก็บสินค้า		รวม	
	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน
อินเดีย	498	100	2,450	73	1,400	13	-	0	4,350	16
อินโดนีเซีย	-	0	-	0	1,994	18	-	0	1,994	7
สปป.ลาว	-	0	-	0	2,440	22	7,545	65	9,985	37
เมียนมา	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0
เนปาล	-	0	-	0	267	2	44	0	311	1
ปากีสถาน	-	0	212	6	3,228	29	134	1	3,574	13
ศรีลังกา	-	0	-	0	990	9	3,006	26	3,996	15
ติมอร์	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0
เวียดนาม	-	0	-	0	143	1	-	0	143	1
รวม	498	100	3,353	100	11,147	100	11,642	100	26,644	100

ที่มา: China Aid Data (2017)

นอกจากนี้ มูลค่าของโครงการที่ให้ความช่วยเหลือที่จัดอยู่ในเกณฑ์ OOF มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 90 อย่างไม่ดี รูปแบบของการให้กู้ถึงร้อยละ 76.40 ในขณะที่อีกร้อยละ 23.13 เป็นการให้เครดิตการส่งออก และเพียงร้อยละ 0.47 เป็นการให้เปล่า ซึ่งภาคที่จีนให้ความช่วยเหลือส่วนใหญ่ คือ การขนส่งและจัดเก็บสินค้า และการผลิตพลังงาน ในสัดส่วนร้อยละ 43.70 และ 41.84 ตามลำดับ ขณะที่การสื่อสาร และธุรกิจและบริการอื่นๆ มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 12.59 และ 1.84 ตามลำดับ สำหรับประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือจากจีนเพื่อการค้าโดยรวมมากที่สุด คือ สปป.ลาว มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 37.48 รองมาได้แก่ อินเดีย และศรีลังกา ซึ่งมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 16.33 และ 15.00 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการให้ความช่วยเหลือในแต่ละภาค พบว่าในภาคของการขนส่งและจัดเก็บสินค้ามีการกระจุกตัวอยู่ในประเทศสปป.ลาวเป็นหลักถึงร้อยละ 64.81 รองมาเป็นศรีลังกาที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 25.82 ขณะที่ในภาคของการผลิตพลังงานมีการกระจายไปในหลายประเทศ ได้แก่ ปากีสถาน สปป.ลาว อินโดนีเซีย และอินเดีย ส่วนภาคของการสื่อสารกว่าร้อยละ 73 เป็นความช่วยเหลือในประเทศอินเดีย มากกว่านี้ อินเดียยังคงได้รับความช่วยเหลือในภาคธุรกิจและบริการอื่นๆอีกด้วย (ตารางที่ 3-14)

ตารางที่ 3-15 จำแนกรูปแบบของความช่วยเหลือของจีนต่ออินโดนีเซียในด้านต่างๆระหว่างปีค.ศ.2008-2012

ประเภท	เครดิตส่งออก		การให้เปล่า		การให้กู้		รวม	
	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน
รายการ :								
ธุรกิจและบริการอื่นๆ	98.00	2	-	0	400.00	2	498.00	2
การสื่อสาร	600.00	10	-	0	2,753.10	14	3,353.10	13
การผลิตพลังงาน	2,489.00	40	-	0	8,658.24	43	11,147.24	42
การขนส่งและจัดเก็บสินค้า	2,973.97	48	125.01	100	8,543.26	42	11,642.24	44
รายประเทศ :								
บังกลาเทศ	-	0	37.60	30	114.39	1	152.00	1
กัมพูชา	458.08	7	3.50	3	1,676.43	8	2,138.01	8
อินเดีย	698.00	11	-	0	3,650.00	18	4,348.00	16

ประเภท	เครดิตส่งออก		การให้เปล่า		การให้กู้		รวม	
	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน
อินโดนีเซีย	124.00	2	-	0	1,869.50	9	1,993.50	7
สปป.ลาว	68.81	1	40.39	32	9,875.65	49	9,984.85	37
เมียนมา	-	0	-	0	267.40	1	267.40	1
เนปาล	-	0	43.51	35	1,966.10	10	2,009.61	8
ปากีสถาน	1,608.00	26	-	0	792.12	4	2,400.12	9
ศรีลังกา	3,204.08	52	-	0	-	0	3,204.08	12
ติมอร์	-	0	-	0	-	0	-	0
เวียดนาม	-	0	-	0	143.00	1	143.00	1
รวม	6,160.97	100	125.01	100	20,354.59	100	26,640.57	100

ที่มา: China Aid Data (2017)

เมื่อทำการจำแนกรูปแบบการให้ความช่วยเหลือของจีนในแต่ละภาค และรายประเทศ พบว่าทั้งในด้านของการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบการให้เครดิตการส่งออก และการให้กู้ยืมในภาคของการผลิตพลังงาน และการขนส่งและจัดเก็บสินค้าเป็นหลัก ทั้งนี้ ในรูปแบบการให้เครดิตการส่งออกอยู่ในประเทศศรีลังกา และปากีสถานเป็นสำคัญ ในสัดส่วนร้อยละ 52.01 และ 26.01 ตามลำดับ รองมาเป็น อินเดีย และกัมพูชา ขณะเดียวกัน ในรูปแบบการให้เงินกู้ อยู่ในประเทศ สปป.ลาวเกือบครึ่งหนึ่ง รองมาได้แก่ อินเดีย และเนปาล ส่วนในรูปแบบของการให้เปล่าโดยหลักให้แก่ 3 ประเทศ ได้แก่ เนปาล สปป.ลาว และบังคลาเทศ สัดส่วนรวมร้อยละ 97.20 อีกร้อยละ 2.80 ให้แก่ประเทศกัมพูชา (ตารางที่ 3-15)

3.3.3 สรุปสถานการณ์ความช่วยเหลือของจีนต่ออินโดแปซิฟิก

ในช่วงที่ผ่านมา ตั้งแต่ปีค.ศ. 2000-2014 การให้ความช่วยเหลือของจีนเกือบร้อยละ 90 เป็นความช่วยเหลือที่มีความเกี่ยวข้องกับการค้า โดยเฉพาะในภาคของการผลิตพลังงาน และการขนส่งและจัดเก็บสินค้า ซึ่งมูลค่าการให้ความช่วยเหลือในภูมิภาคของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สปป.ลาว กัมพูชา อินโดนีเซีย เวียดนาม) สูงกว่าในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (อินเดีย ศรีลังกา ปากีสถาน เนปาล บังคลาเทศ) ซึ่งมากกว่าครึ่งหนึ่งของมูลค่าการให้ความช่วยเหลืออยู่ในสถานะกำลังดำเนินการ รองมาอยู่ในสถานะเสร็จสิ้น และลงนามสัญญา รวมถึงเป็นความช่วยเหลือที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของ OOF เป็นหลัก ทั้งนี้ ครึ่งหนึ่งของมูลค่าการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบของการให้กู้ รองมาเป็นการให้เครดิตเพื่อการส่งออก

อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการเปรียบเทียบการให้ความช่วยเหลือระหว่าง 2 ช่วงเวลา พบว่ามูลค่าจากช่วงปีค.ศ. 2003-2007 มาสู่ช่วงปีค.ศ. 2008-2012 มีการขยายตัวกว่า 5 เท่าตัว เนื่องจากจีนให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศในภูมิภาคเอเชียได้มากขึ้น ทั้งที่ในช่วงปีค.ศ. 2003-2007 เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่กระนั้นในช่วงปีค.ศ. 2008-2012 จีนได้ให้ความสำคัญกับประเทศสปป.ลาวอย่างมาก เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนความช่วยเหลือเพื่อการค้าได้รับในสัดส่วนเกือบร้อยละ 40 ของมูลค่าทั้งหมด มากกว่านี้ ความช่วยเหลือที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของ OOF มีแนวโน้มสูงขึ้น หากแต่รูปแบบการให้ความช่วยเหลือมีความหลากหลายน้อยลง โดยที่ในช่วงปีค.ศ. 2003-2007 แม้ว่าการให้กู้ และเครดิตเพื่อการส่งออกจะเป็นรูปแบบหลัก แต่ก็มี การให้ความช่วยเหลือในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ เครดิตซัพพลายเออร์ ความช่วยเหลือทางเทคนิค และการให้เปล่า ขณะที่ในปีค.ศ. 2008-2012 เกือบร้อยละ 80 เป็นการให้กู้ และที่เหลือเป็นการให้เครดิตเพื่อการส่งออก ทั้งนี้ ภาคเศรษฐกิจที่จีนได้เน้นให้ความช่วยเหลืออยู่ในภาคการผลิตพลังงาน และภาคการขนส่งและจัดเก็บสินค้าเป็นหลักเหมือนกันในทั้ง 2 ช่วงเวลา สำหรับในช่วงปีค.ศ. 2013-2014 ความช่วยเหลือส่วนใหญ่ที่จีนให้แก่ประเทศต่างๆในอินโดแปซิฟิก ยังคงเป็นความช่วยเหลือเพื่อการค้าเป็นหลัก ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญใน

การเข้าไปแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติในด้านของการผลิตพลังงาน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการภายในประเทศของจีนเอง อีกส่วนหนึ่งคือการเข้าไปพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ตอบสนองต่อโครงการริเริ่ม Belt and Road ที่จีนพยายามเดินหน้าในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างจีนกับประเทศต่างๆในโลก อย่างไรก็ตาม ในช่วงดังกล่าวจีนได้ให้ความช่วยเหลือในประเทศกลุ่มเอเชียใต้เป็นสำคัญ โดยเฉพาะปากีสถาน ที่จีนได้ให้ความช่วยเหลืออย่างมากในการให้กู้ และเครดิตเพื่อการส่งออกเพื่อก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ และพลังงานน้ำ

บทที่ 4

ความสัมพันธ์ของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีน
ต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ
ในกลุ่มอินโดแปซิฟิก

บทที่ 4

ความสัมพันธ์ของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ของประเทศในกลุ่มอินโดแปซิฟิก

4.1 บทนำ

การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิกในทศวรรษที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงบทบาทของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก รวมถึงแนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) ของประเทศอินโดแปซิฟิกต่อการดำเนินธุรกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศกับจีน ประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสะสมของสัดส่วนการค้าต่อ GDP ระหว่างปีค.ศ. 2003-2017 (ในรายงานวิจัยบทที่ 3 ตารางที่ 3-2 ถึง 3-4) ยกเว้นประเทศภูฏาน แสดงให้เห็นว่าการดำเนินธุรกรรมการค้าระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิกมีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิก โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาประเทศที่ได้รับผลจากการดำเนินนโยบายทางการค้าของจีนด้วยอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสะสมสูงกว่าร้อยละ 15 ได้แก่ประเทศกัมพูชา ติมอร์ เลสเตนาม อัฟกานิสถาน มัลดีฟส์ เนปาล และปากีสถาน และส่วนใหญ่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่างร้อยละ 5-15 สำหรับการขยายตัวเฉลี่ยสะสมของการลงทุนจากจีนในอินโดแปซิฟิกต่อ GDP ระหว่างปีค.ศ. 2003-2017 (ในรายงานวิจัยบทที่ 3 ตารางที่ 3-5 ถึง 3-7) พบว่า ส่วนใหญ่สัดส่วนการลงทุนจากจีนในอินโดแปซิฟิกต่อ GDP มีมูลค่าไม่สูงมากนักแต่ยังคงมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสะสม โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสะสมสูงกว่าร้อยละ 25 ได้แก่ประเทศบรูไน เมียนมา ฟิลิปปินส์ ไทย อินเดีย ปากีสถาน และศรีลังกา และส่วนใหญ่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่างร้อยละ 10 ถึง 25 หรือกล่าวได้ว่าการลงทุนของจีนในอินโดแปซิฟิกมีส่วนช่วยให้เกิดการก้าวกระโดดของการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดแปซิฟิก นอกจากนี้ยังจากการประชุมระดับรัฐมนตรีการค้าโลกปีค.ศ. 2005 บรรลุข้อตกลงการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา (Aid for trade) การให้ความช่วยเหลือทางการค้าของจีนในอินโดแปซิฟิกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่เป็นเป้าหมายทางการค้าและการลงทุนของจีน และประเทศที่ตั้งอยู่บนเส้นทางสายไหมภายใต้ชื่อ One Belt, One Road

การขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างจีนและประเทศอินโดแปซิฟิกข้างต้นได้ฉายภาพความสำเร็จของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดแปซิฟิกในมุมมองของความสำเร็จทางการค้าและการลงทุนของจีนและการบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจในขณะใดขณะหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของประเทศมักมุ่งหวังให้เกิดความยั่งยืนในการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในประเทศและในภูมิภาคเดียวกัน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิกในระยะยาว รวมทั้งการพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงบนความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญต่อการกำหนดกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ดังนั้นงานวิจัยส่วนนี้จึงเน้นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของผลการดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศ นโยบายการลงทุนในต่างประเทศ และนโยบายการให้ความช่วยเหลือต่างประเทศของจีนที่อาจส่งผลกระทบต่อเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิก ในความสัมพันธ์เชิงเหตุผลว่านโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนส่งผลให้เกิดการเติบโตเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศปลายทางหรือไม่ และขนาดความสัมพันธ์ว่าขนาดของผลกระทบนั้นมีมาก

น้อยเพียงใด ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นข้อเท็จจริงประกอบการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ทั้งด้านการผลิต การค้า และการลงทุนเพื่อรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

4.2 ทบทวนวรรณกรรมปริทัศน์

งานวิจัยบางส่วนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลและการตอบสนองของการเติบโตทางเศรษฐกิจและการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน ทั้งนโยบายการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนในต่างประเทศ และการให้ความช่วยเหลือกับต่างประเทศ ดังนี้

4.2.1 ผลกระทบของความสัมพันธ์ระหว่างการค้าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ

งานวิจัยหลายฉบับได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการค้าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ เพื่อหาทิศทางของความสัมพันธ์ ซึ่งงานวิจัยของ Nabine (2009) ได้ศึกษาผลกระทบของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศและการค้าทวิภาคีของจีนที่ส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไนจีเรีย หลังจากการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยใช้แบบจำลองการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Aggregate Production Function Growth Model) วิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลาตั้งแต่ปีค.ศ.1990-2007 ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบธรรมดา และการวิเคราะห์เชิงเหตุและผล (Granger causality test) ผลจากการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล ชี้ให้เห็นว่าในระยะสั้น การลงทุนทางตรงในต่างประเทศและการค้าทวิภาคีไม่ส่งผลให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจในไนจีเรีย แต่ในระยะยาว การลงทุนทางตรงในต่างประเทศและการค้าทวิภาคีส่งผลให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจในไนจีเรียอย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกัน Maswana (2009) ได้ศึกษาทำการศึกษาโดยใช้แนวคิดแบบจำลองการเติบโต (Growth model) ในการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ โดยใช้ข้อมูลด้านการส่งออก การนำเข้า การเปิดประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบอนุกรมเวลารายไตรมาสระหว่างปีค.ศ.1990-2006 ของประเทศเคนยาและแอฟริกาใต้ ทำการทดสอบด้วย Granger causality tests และ Cointegration Tests ซึ่งผลการศึกษาจากการทดสอบ Granger causality tests พบว่า ในกรณีของประเทศแอฟริกาใต้ การนำเข้าจากจีนมีความสัมพันธ์แบบสองทิศทางต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ขณะที่การเติบโตทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลในทิศทางเดียวต่อการเปิดประเทศ ทั้งนี้ผลการทดสอบไม่พบว่าการส่งออกไปยังจีนและการเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ในกรณีของประเทศเคนยา พบว่าการนำเข้าจากจีนมีอิทธิพลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบทิศทางเดียว กล่าวคือ การนำเข้าจากจีนส่งผลให้เศรษฐกิจของเคนยาเติบโตขึ้น ขณะที่ผลจากการทดสอบระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจต่อการส่งออกและการเปิดประเทศ ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งนี้ ได้มีการทดสอบเพิ่มเติมโดยใช้ Cointegration tests และพบว่าผลการทดสอบเป็นไปในทิศทางเดียวกับการทดสอบ Granger causality tests จึงอาจกล่าวได้ว่า การค้ากับจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเข้าสินค้าจากจีนเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Engine of growth) เนื่องจากผลิตภัณฑ์ที่มาจากจีนมีราคาถูกกว่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้กับธุรกิจท้องถิ่นในการเข้าถึงทรัพยากรทุน เทคโนโลยีรวมถึงวัตถุดิบชั้นกลางที่มีราคาถูกลง ทำให้การผลิตมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ดีขึ้นส่งผลให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจตามผลการวิเคราะห์ข้างต้น

เช่นเดียวกับงานของ Fitzová and Židek (2015) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการค้าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP growth) โดยใช้เครื่องมือเศรษฐมิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ Cointegration tests, Granger causalities และแบบจำลอง Vector Error Correction (VEC model) ข้อมูลที่ถูกนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลอนุกรมเวลาของสาธารณรัฐเช็ก (Czech Republic) ระหว่างไตรมาสที่ 1 ค.ศ.1996 ถึงไตรมาสที่ 4 ค.ศ.2014 และของสาธารณรัฐสโลวัก (Slovak Republic) ระหว่างไตรมาสที่ 1 ค.ศ.1997 ถึงไตรมาสที่ 4 ค.ศ.2014 เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาของทั้งสองประเทศ โดยพบว่า ในกรณีของสาธารณรัฐเช็ก การส่งออกมีอิทธิพลในทิศทางเดียวต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันการเติบโตทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลในทิศทางเดียวต่อการนำเข้า และการค้าระหว่างประเทศ (การนำเข้าและการส่งออก) มีอิทธิพลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ จากผลการทดสอบสามารถอนุมานได้ว่าการเพิ่มขึ้นของการค้าระหว่างประเทศ (การนำเข้าและส่งออก) ส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของรายได้ (การเพิ่มขึ้นของ GDP) ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของการนำเข้า ในกรณีของสาธารณรัฐสโลวักการส่งออกและการเติบโตทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อกันแบบสองทิศทาง ขณะที่การเติบโตทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลในทิศทางเดียวต่อการนำเข้า และการค้าระหว่างประเทศ (การนำเข้าและการส่งออก) มีอิทธิพลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถอนุมานได้ว่าการเพิ่มขึ้นของการค้าระหว่างประเทศ (การนำเข้าและส่งออก) ทำให้รายได้เพิ่มสูงขึ้น (การเพิ่มขึ้นของ GDP) และนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของการค้าระหว่างประเทศ (ทั้งการนำเข้าและการส่งออก)

นอกเหนือจากการศึกษาในกลุ่มประเทศข้างต้น Jawaid and Raza (2013) ได้ทำการศึกษาในลักษณะเดียวกัน โดยใช้ข้อมูลของประเทศอินเดีย ทั้งนี้ ปัจจัยที่นำมาศึกษาได้แก่ อัตราการค้า (Terms of trade) และการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic growth) ซึ่งข้อมูลที่ถูกนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลอนุกรมเวลารายปีระหว่างปี ค.ศ. 1980 ถึง 2010 วิเคราะห์ด้วย Autoregressive distributive lag (ARDL) และพบว่าอัตราการค้าและการเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้การศึกษานี้ยังทำการวิเคราะห์เชิงเหตุและผล (Granger causality test) ซึ่งผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่า อัตราการค้าและการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินเดียมีอิทธิพลต่อกันแบบสองทิศทาง กล่าวคือ การเพิ่มขึ้นของการค้ามีอิทธิพลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันการเติบโตทางเศรษฐกิจก็ส่งผลต่อการค้าระหว่างประเทศเช่นเดียวกัน

ขณะที่ Ángel Saldarriaga and Winkelried (2013) ได้ทำการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจาก “การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Shocks)” ของประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่มีผลกระทบต่ออัตราการค้าและการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศละตินอเมริกา โดย “การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว” ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบในทางอ้อม (Indirect) ต่อการค้าระหว่างกันของประเทศต่างๆ และกระทบต่อระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจ งานศึกษานี้ได้ใช้การวิเคราะห์แบบจำลอง Structural Vector Autoregressive (SVAR) เพื่อคำนวณหาสัมประสิทธิ์การตอบสนอง (Impulse Response Function) ซึ่งข้อมูลที่ถูกนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลระหว่างไตรมาสที่ 1 ของปีค.ศ.1989 ถึงไตรมาสที่ 2 ของปีค.ศ.2011 ประกอบด้วยข้อมูลของประเทศต่างๆ จำนวน 29 ประเทศในทวีปต่างๆ ทั่วโลก ทั้งนี้ผลการศึกษามุ่งเน้นไปยังผลกระทบ (Shocks) ที่ละตินอเมริกาได้รับจากประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เยอรมนี จีน และบราซิล ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกามีผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของละตินอเมริกาอย่างคงที่ตั้งแต่ปีค.ศ.1989-2011 ในทางตรงกันข้าม ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในเยอรมนีและญี่ปุ่นต่อกลุ่มประเทศละตินอเมริกานั้นกลับลดลงในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา และถูกแทนที่ด้วยประเทศจีน ซึ่งเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศละตินอเมริกามากขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในประเทศจีนส่งผลกระทบอย่างมากต่อกลุ่มประเทศละตินอเมริกาและต่อประเทศที่สามที่เป็นคู่ค้าของจีน (ซึ่ง

อาจเป็นคู่ค้าของกลุ่มประเทศละตินอเมริกาอีกทอดหนึ่ง) ขณะที่ประเทศบราซิล แม้ว่าจะเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในละตินอเมริกา แต่กลับไม่พบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบราซิลส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศละตินอเมริกา อาจกล่าวอย่างสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (Shocks) ในประเทศจีนส่งผลกระทบทางการค้าต่อกลุ่มประเทศละตินอเมริกาในด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น งานวิจัยหลายฉบับชี้ให้เห็นว่าการค้าระหว่างประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กันในลักษณะสองทิศทางหรือทิศทางเดียว และงานวิจัยบางฉบับแสดงให้เห็นว่า การค้าและการเติบโตทางเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ผู้เขียน (ปี)	เทคนิคการวิเคราะห์	ประเทศ	ช่วงปีวิเคราะห์	ผลการวิเคราะห์
Nabine (2009)	Granger causality test	ไนจีเรีย	1990- 2007	Trade --> GDP
Maswana (2009)	Granger causality tests และ Cointegration Tests	แอฟริกาใต้	1990 - 2006	IM. <--> GDP
		เคนยา	1990 - 2006	IM. --> GDP
Fitzová and Židek (2015)	Cointegration tests Granger causalities และ Vector Error Correction (VEC model)	สาธารณรัฐเช็ก	1996 - 2014	EX. --> GDP GDP --> IM. Trade --> GDP
		สาธารณรัฐสโลวัก	1997 - 2014	EX. <--> GDP GDP --> IM. Trade --> GDP
Jawaid and Raza (2013)	Granger causality test	อินเดีย	1980 - 2010	Trade <--> GDP
Ángel Saldařriaga and Winkelried (2013)	Structural Vector Autoregressive (SVAR)	กลุ่มประเทศละตินอเมริกา	1989 - 2011	Shocks --> Trade

หมายเหตุ. Trade หมายถึง การค้าระหว่างประเทศ (นำเข้าและส่งออก) GDP หมายถึง ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ EX. หมายถึง การส่งออก IM. หมายถึง การนำเข้า Shocks หมายถึง การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

4.2.2 ผลกระทบของความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนจากต่างประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา การลงทุนจากต่างประเทศเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ถูกใช้เพื่อสะสมทุน ซึ่งจะนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศผู้รับการลงทุน ดังนั้น หลายประเทศจึงมีการกำหนดนโยบายเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ผ่านการลดข้อจำกัดด้านการลงทุน นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ นโยบายส่งเสริมด้านการเงิน รวมถึงนโยบายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (Sothan 2017) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยหลายฉบับได้พยายามที่จะศึกษาว่า ในความเป็นจริงแล้ว การลงทุนจากต่างประเทศนั้นมีผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจจริงหรือไม่ โดยงานวิจัยของ Abdouli and Hammami (2017) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของสิ่งแวดล้อม การลงทุนจากต่างประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง (Panel data) ในระหว่างปีค.ศ.1990-2012 ของกลุ่มประเทศตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ (Middle East and North African:

MENA) ประกอบด้วย 17 ประเทศ และวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์แบ่งตามรายประเทศโดยมุ่งเน้นประเด็นด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจและการลงทุนจากต่างประเทศ พบว่าการลงทุนจากต่างประเทศมีผลในทิศทางเดียว (Unidirectional causality) ต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศแอลจีเรีย อียิปต์ คูเวต เลบานอน โอมาน การ์ตา และซาอุดีอาระเบีย และการเติบโตทางเศรษฐกิจมีผลในทิศทางเดียวต่อการลงทุนจากต่างประเทศในประเทศลิเบีย ขณะที่การเติบโตทางเศรษฐกิจและการลงทุนจากต่างประเทศมีผลกระทบต่อกันแบบสองทิศทาง (Bidirectional causality) เกิดขึ้นในประเทศอิรัก จอร์แดน โมร็อกโก ซีเรีย ตูนิเซีย ตุรกี เยเมน และ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ทั้งนี้ เมื่อทำการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง ซึ่งวิเคราะห์ประเทศทั้งหมดร่วมกัน พบว่าการลงทุนจากต่างประเทศมีผลกระทบในทิศทางเดียวต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ หากมีการเพิ่มขึ้นของการลงทุนจากต่างประเทศ เศรษฐกิจก็จะเติบโตไปด้วย

ขณะเดียวกันงานของ Chan *et al.* (2014) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของการลงทุนจากต่างประเทศในประเทศจีน (FDI) กับปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) การสื่อสารโทรคมนาคม (Telecommunication) ถนน (Road) การศึกษา (Education) ค่าจ้าง (Wage) และการลงทุนท้องถิ่น (Local investment) โดยมุ่งเน้นการศึกษาในความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยข้างต้นในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งข้อมูลที่ถูกนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลภาคตัดขวางของจังหวัดต่างๆ ในประเทศจีน ระหว่างปีค.ศ.1995-2010 และใช้การวิเคราะห์เชิงเหตุและผล (Granger causality test) ผลการศึกษาแบ่งออกเป็นระยะสั้นและระยะยาว โดยปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกันในระยะสั้น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงใน GDP และ FDI มีผลกระทบต่อกันแบบสองทิศทาง นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงของ FDI มีอิทธิพลต่อ GDP ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน GDP ก็มีอิทธิพลต่อ FDI ขณะเดียวกันยังพบว่า ปัจจัยด้านการศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับ FDI แบบทิศทางเดียว ขณะที่ปัจจัยด้านการลงทุนภายในประเทศและการสื่อสารโทรคมนาคมมีความสัมพันธ์กับระดับ FDI แบบสองทิศทาง สำหรับผลการวิเคราะห์ในระยะยาว พบว่าความสัมพันธ์ระหว่าง FDI และ GDP ยังคงอยู่ในรูปแบบสองทิศทางและไม่มีปัจจัยอื่นใดที่มีอิทธิพลต่อ FDI ขณะที่การลงทุนภายในประเทศและ GDP มีความสัมพันธ์ต่อกันแบบสองทิศทาง และยังพบอีกว่า ในระยะยาว การเปลี่ยนแปลงด้านการสื่อสารโทรคมนาคมมีผลกระทบต่อกับ GDP ในรูปแบบทิศทางเดียว อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การลงทุนจากต่างประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น มีอิทธิพลต่อกันและกัน โดยการเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้เกิดการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ ขณะเดียวกันการเข้ามาลงทุนก็ทำให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้น

การศึกษาของ Hsiao and Hsiao (2006) ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาและข้อมูลภาคตัดขวางระหว่างปีค.ศ.1986-2004 ด้วยการใช้การวิเคราะห์เชิงเหตุและผล (Granger causality test) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ การส่งออก และการลงทุนจากต่างประเทศของกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในเอเชียตะวันออกและตะวันออกเอเซียใต้ จำนวน 8 ประเทศ ได้แก่ ประเทศจีน เกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮองกง สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละประเทศโดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาพบว่า ความสัมพันธ์ของ GDP, FDI และการส่งออกของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน สำหรับประเทศจีน GDP และการส่งออกมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวต่อ FDI กล่าวคือ การที่ประเทศจีนมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้นและมีการส่งออกมากขึ้นนั้นมีผลต่อการเข้ามาลงทุนของต่างชาติในจีน โดยนักลงทุนต่างมองจีนเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ มีแรงงานราคาถูกและมีแนวโน้มทางเศรษฐกิจที่จะเติบโตเพิ่มขึ้น ผลการวิเคราะห์ของประเทศไต้หวันพบว่า FDI มีผลกระทบในทิศทางเดียวต่อการส่งออก และขณะเดียวกันการส่งออกก็มีผลกระทบในทิศทางเดียวต่อ GDP ซึ่งหมายความว่า การเพิ่มขึ้นของ FDI ทำให้การส่งออกเพิ่มขึ้นซึ่งส่งผลในด้านดีต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ กรณีประเทศสิงคโปร์ พบว่า FDI มีกระทบในทิศทางเดียวต่อ

GDP และการส่งออก โดยที่ทั้ง GDP และการส่งออกไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งหมายความว่า หากมีการลงทุนจากต่างประเทศในสิงคโปร์มากขึ้นจะทำให้การส่งออกเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันก็ทำให้เศรษฐกิจขยายตัว กรณีประเทศมาเลเซีย พบว่า GDP และการส่งออกมีผลกระทบแบบสองทิศทางต่อกัน กล่าวคือ การเพิ่มขึ้นของ GDP ทำให้มีการส่งออกสูงขึ้น ขณะเดียวกัน การส่งออกที่เพิ่มขึ้นก็ทำให้ GDP เพิ่มขึ้นเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ไม่พบว่ามีปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์กับ FDI กรณีประเทศฟิลิปปินส์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งออกได้แก่ GDP ขณะที่ FDI ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นๆ กรณีของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยทั้ง 3 ประการมีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยที่ GDP และการส่งออกมีความสัมพันธ์แบบสองทิศทางต่อกัน เช่นเดียวกับ GDP และ FDI นอกจากนี้ยังพบว่า FDI มีอิทธิพลต่อการส่งออกในทิศทางเดียวกันนั้นหมายความว่า การเพิ่มขึ้นของ FDI ทำให้การส่งออกเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อ GDP ก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์ของปัจจัยใดในผลการวิเคราะห์ของประเทศเกาหลีใต้และฮ่องกง ทั้งนี้ นอกเหนือจากการวิเคราะห์รายประเทศแล้ว การศึกษานี้ได้ทำการวิเคราะห์ภาพรวมโดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางซึ่งผลการวิเคราะห์ ชี้ให้เห็นว่า หากไม่มีการแบ่งประเทศและมองในระดับภูมิภาคแล้ว GDP และการส่งออกมีความสัมพันธ์ต่อกันแบบสองทิศทางและทั้งสองปัจจัยไม่มีปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อ FDI อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นอีกว่า FDI นั้นมีอิทธิพลในทิศทางเดียวต่อทั้ง GDP และการส่งออก กล่าวคือ หากมีการลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น จะทำให้การส่งออกเพิ่มขึ้นและทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้จากผลกระทบในด้านดีที่เกิดจากการเข้ามาลงทุนจากต่างชาติ ประเทศต่างๆ ในเอเชียจึงมีนโยบายเปิดประเทศเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ เช่น การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจขึ้นและให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ ซึ่งการลงทุนที่เกิดขึ้น จะทำให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจในท้ายที่สุด

เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Sothan (2017) ที่ได้ทำการศึกษาในลักษณะเดียวกัน โดยทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านการลงทุนจากต่างประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศกัมพูชา ใช้ข้อมูลระหว่างปีค.ศ.1980-2014 และทำการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เชิงเหตุและผล (Granger causality test) ซึ่งนอกเหนือจากปัจจัยด้านการลงทุน ผู้วิจัยยังได้ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านการผลิต (Manufacturing) และการลงทุน (Investment) ผลการศึกษาไม่พบว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) มีอิทธิพลต่อปัจจัยอื่นๆ ขณะที่ปัจจัยอื่นๆ กลับมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทิศทางเดียว (Unidirectional causality) ต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ การผลิต และการลงทุน ล้วนส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งสิ้น โดยการลงทุนจากต่างประเทศมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของกัมพูชา เนื่องจากความขาดแคลนด้านทรัพยากรทุนภายในประเทศทำให้ไม่สามารถพัฒนาประเทศได้เท่าที่ควร การเข้ามาลงทุนของต่างชาติจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมาก ซึ่งกัมพูชาเองก็ตระหนักในส่วนนี้เป็นอย่างดีจึงมีการออกกฎหมาย Investment Law ในปีค.ศ.1994 เพื่อดึงดูดการลงทุน และหลังจากการออกกฎหมายดังกล่าว สัดส่วนการลงทุนจากต่างประเทศใน GDP ของกัมพูชาก็เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.58 ในระหว่างปีค.ศ.1980-1989 เป็นร้อยละ 43.09 ในช่วงปีค.ศ.1999-2014

งานวิจัยของ Mahmoodi and Mahmoodi (2016) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ การส่งออก และการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางระหว่างปีค.ศ.1986-2013 ของประเทศกำลังพัฒนาในยุโรปจำนวน 8 ประเทศ ประกอบด้วย ประเทศอัลบาเนีย เบลารุส โครเอเชีย ลัตเวีย ลิทัวเนีย โปแลนด์ โรมาเนีย ตุรกี และประเทศกำลังพัฒนาในเอเชียจำนวน 8 ประเทศ ประกอบด้วย ประเทศบังกลาเทศ อินเดีย มาเลเซีย โอมาน ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา และไทย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Vector Error

Correction Model (VECM) ซึ่งผลการศึกษาของกลุ่มประเทศยุโรป พบว่าในระยะสั้น GDP และ FDI มีความสัมพันธ์แบบสองทิศทาง กล่าวคือ การเติบโตทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการลงทุนจากต่างประเทศ เช่นเดียวกันที่การลงทุนจากต่างประเทศมีผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ และยิ่งพบอีกว่า GDP และ FDI มีอิทธิพลต่อการส่งออกในรูปแบบทิศทางเดียว กล่าวคือ การเพิ่มขึ้นของ GDP และ/หรือ FDI ในกลุ่มประเทศยุโรปทำให้การส่งออกเพิ่มขึ้น ขณะที่กลุ่มประเทศเอเชีย มีผลการศึกษาที่ต่างออกไปโดยพบว่า ในระยะสั้น GDP และการส่งออกมีอิทธิพลต่อกันแบบสองทิศทาง โดยการเพิ่มขึ้นของ GDP ทำให้การส่งออกขยายตัว ขณะเดียวกันการขยายตัวของการส่งออกก็ส่งผลให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ในระยะยาว ผลการศึกษาทั้งของกลุ่มประเทศยุโรปและเอเชียไม่แตกต่างกัน พบว่าการส่งออกมีอิทธิพลในทิศทางเดียวกันต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับการส่งออกที่มีผลกระทบต่อ FDI ในทิศทางเดียว ขณะที่การลงทุนจากต่างประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ต่อกันแบบสองทิศทาง ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าว กลุ่มประเทศยุโรปควรกระตุ้นและส่งเสริมการเติบโตของเศรษฐกิจโดยการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เช่น การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษและการเพิ่มความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น ขณะที่กลุ่มประเทศเอเชียควรส่งเสริมให้มีการส่งออกสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น โดยการลดภาษีการส่งออกการลดกำแพงการค้า และการกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก เป็นต้น

การศึกษาของ Pan and Keorite (2016) ได้วิเคราะห์ผลกระทบของการลงทุนทางตรงจากจีนในไทยภายใต้การค้าทวิภาคีระหว่างไทยกับจีน (Sino-Thai bilateral trade) โดยใช้แบบจำลอง Autoregressive model เพื่ออธิบายผลกระทบของการลงทุนทางตรงจากจีนที่ส่งผลต่อการส่งออกและนำเข้าของไทยระหว่างปีค.ศ.1987-2014 พบว่าการลงทุนทางตรงจากจีนทำให้ไทยส่งออกสินค้าขั้นกลาง (Intermediate goods) ไปจีนได้น้อยลง ขณะเดียวกันการส่งออกสินค้าขั้นสุดท้าย (Finished products) ไปยังจีนมากขึ้นในรูปแบบ Re-export และส่งผลให้ไทยนำเข้าจากจีนมากขึ้น นั่นคือเมื่อ GDP ของจีนสูงขึ้นทำให้เกิดความต้องการนำเข้าสินค้าขั้นสุดท้ายจากไทย การเข้ามาลงทุนในประเทศไทยทำให้จีนสามารถขยายฐานเศรษฐกิจและสามารถเชื่อมโยงกับภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น

ขณะเดียวกัน Koomson-Abekah and Nwaba (2018) ได้ทำการศึกษาความเชื่อมโยงด้านการลงทุนของจีนและแอฟริกา โดยการทดสอบ Pesaran Autoregressive distributive lag (ARDL) เพื่อหาความสัมพันธ์ในระยะสั้นและระยะยาวและทดสอบด้วยการวิเคราะห์เชิงเหตุและผล (Granger causality test) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและตัวบ่งชี้ด้านเศรษฐกิจอื่นๆ ได้แก่ การลงทุนจากจีนในแอฟริกา การลงทุนจากสหรัฐอเมริกาในแอฟริกา การส่งออกของจีนมายังแอฟริกา การนำเข้าของจีนจากแอฟริกา การว่างงาน และการเปิดประเทศ การวิเคราะห์ผลการศึกษาด้วย ARDL โดยกำหนดแบบจำลองว่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่แท้จริง (Real gross domestic product) เป็นตัวแปรตามและปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นตัวแปรต้น พบว่า ในระยะสั้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในการลงทุนโดยตรงจากประเทศ (โดยไม่แบ่งเป็นประเทศใดประเทศหนึ่ง) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อรูปแบบการเติบโตทางเศรษฐกิจของแอฟริกา ขณะที่ผลการทดสอบในระยะยาว กลับไม่พบว่า การลงทุนโดยตรงจากจีนในแอฟริกา และการเปิดประเทศมีความสัมพันธ์ทางสถิติต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของแอฟริกา อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาโดยการวิเคราะห์เชิงเหตุและผล (Granger causality test) นั้นแสดงผลในอีกแง่หนึ่ง นั่นคือ การลงทุนจากจีนในแอฟริกามีผลในทิศทางเดียวต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของแอฟริกา ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การลงทุนจากจีนมีความเชื่อมโยงกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของแอฟริกา

ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมโดยมุ่งเน้นประเด็นสำคัญไปยังการลงทุนจากต่างประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจ พบว่า ในบางประเทศ ปัจจัยด้านการลงทุนจากต่างประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์

ต่อกันแบบ 2 ทิศทาง ขณะเดียวกัน ผลการศึกษาบางฉบับกลับชี้ให้เห็นว่า การลงทุนจากต่างประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ต่อกันในทิศทางเดียว ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ผู้เขียน (ปี)	ช่วงปีวิเคราะห์	ประเทศ	เทคนิคการวิเคราะห์	ผลการวิเคราะห์
Abdouli and Hammami (2017)	1990 - 2012	กลุ่มประเทศตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ	Vector Autoregressive (VAR)	FDI --> GDP
Chan <i>et al.</i> (2014)	1995 - 2010	จีน	Granger causality test	FDI <--> GDP
Hsiao and Hsiao (2006)	1986 - 2004	เอเชียตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้	Granger causality test	GDP <--> EX. FDI --> GDP FDI --> EX.
Sothan (2017)	1980 - 2014	กัมพูชา	Granger causality test	FDI --> GDP
Mahmoodi and Mahmoodi (2016)	1986 - 2013	ประเทศกำลังพัฒนาในยุโรปและเอเชีย	Vector Error Correction Model (VECM)	EX --> GDP EX --> FDI FDI <--> GDP
Pan and Keorite (2016)	1987 - 2014	ประเทศไทย	Autoregressive model	FDI --> IM.
Koomson-Abekah and Nwaba (2018)	1990 - 2014	จีน สหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศในแอฟริกา	Granger causality test	FDI --> GDP

หมายเหตุ. FDI หมายถึง การลงทุนจากต่างประเทศ GDP หมายถึง ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ

EX. หมายถึง การส่งออก IM. หมายถึง การนำเข้า

4.2.3 ผลกระทบของความสัมพันธ์ระหว่างการให้เงินช่วยเหลือและการเติบโตทางเศรษฐกิจ

จากการทบทวนวรรณกรรม โดยมุ่งเน้นผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการให้เงินช่วยเหลือและการเติบโตทางเศรษฐกิจ พบว่า มีงานวิจัยหลายฉบับที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความช่วยเหลือส่งผลกระทบ (Aid shocks) กับการเติบโตทางเศรษฐกิจ อาทิ งานวิจัยของ Civelli *et al.* (2018) ได้ทำการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการได้รับเงินช่วยเหลือจากต่างชาติ (Official development aid: ODA) โดยใช้แบบจำลอง Spatial Panel Vector-autoregressive Model (Sp P-VAR) เพื่อคำนวณหาสัมประสิทธิ์การตอบสนอง (Impulse Response) โดยตัวแปรที่ถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับความช่วยเหลือและการเติบโตทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้อมูลด้านปริมาณการใช้ไฟฟ้าในตอนกลางคืน (Nightlights) ซึ่งเป็นค่าที่ถูกนำมาใช้เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจและการใช้จ่ายด้านการให้ความช่วยเหลือ (ODA disbursements) ระหว่างปีค.ศ. 1996-2012 ในอำเภอต่างๆ ของประเทศยูกันดา จำนวน 35 อำเภอ โดยนอกเหนือจากการใช้ไฟฟ้าในตอนกลางคืนซึ่งเป็นตัวชี้วัดด้านการเติบโตแล้ว ตัวแปรด้านเศรษฐกิจอื่นๆ ได้แก่ การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคต่อครัวเรือน มาตรฐานการครองชีพ ปริมาณน้ำฝน พลวัตประชากร การใช้ที่ดิน และขนาดพื้นที่ตามภูมิศาสตร์ก็ถูกนำมาวิเคราะห์ร่วมด้วย ซึ่งผลการวิเคราะห์ในระดับภูมิภาคโดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ระดับได้แก่ ระดับที่ 1 การวิเคราะห์เพื่อคำนวณหา

สัมประสิทธิ์การตอบสนอง พบว่า การได้รับความช่วยเหลือมีผลกระทบ (Aid shocks) ต่อระดับการใช้ไฟฟ้าในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในระดับที่ 2 เป็นการวิเคราะห์การถดถอยแบบดั้งเดิม (Traditional regression approach) เพื่อคำนวณหาค่าประมาณของการตอบสนองของตัวแปรด้านเศรษฐกิจอื่นๆ ซึ่งจากการเชื่อมโยงการวิเคราะห์ทั้ง 2 ระดับ แสดงให้เห็นว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการได้รับความช่วยเหลือต่อการใช้จ่ายของครัวเรือนนั้นมีขนาดเล็กแต่ไม่สามารถมองข้ามได้ โดยการได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศมีผลอย่างทวีคูณ (Multiplier effect) ต่อการใช้จ่ายของครัวเรือนในระยะยาวนานนับเป็น 4 ถึง 5 เท่า กล่าวคือ การได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศมีอิทธิพลต่อการเติบโตของจังหวัดต่างๆ ในประเทศยูกันดา จึงอาจสามารถสรุปได้ว่า การได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

เช่นเดียวกับงานศึกษาของ Lof *et al.* (2015) ได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับความช่วยเหลือและรายได้ โดยใช้ข้อมูลค่าใช้จ่ายในการได้รับความช่วยเหลือเฉลี่ยต่อคน (Aid receipts per capita) และรายได้เฉลี่ยต่อคนที่แท้จริง (Real income per capita) ระหว่างปีค.ศ.1970-2006 ของ 59 ประเทศ วิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง Panel Vector Autoregressive Models (VAR) ซึ่งจากผลวิเคราะห์การตอบสนอง (Impulse response) พบว่า การเพิ่มขึ้นของการได้รับความช่วยเหลือมีผลกระทบด้านบวกต่อรายได้เฉลี่ยต่อคนอย่างมีนัยสำคัญในระยะยาว โดยการเพิ่มขึ้นชั่วคราวของการใช้จ่ายในการได้รับความช่วยเหลือส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของระดับรายได้ถาวร นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังแสดงให้เห็นอีกด้วยว่า การได้รับความช่วยเหลือและการเติบโตทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อกันแบบสองทิศทาง กล่าวคือ การเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้มีการเข้ามาช่วยเหลือมากขึ้น ขณะเดียวกัน การได้รับความช่วยเหลือก็ทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน

ขณะเดียวกัน Juselius *et al.* (2014) ก็ได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือจากต่างชาติในระยะยาว โดยมุ่งเน้นศึกษาในกลุ่มประเทศแอฟริกาเขตทะเลทรายซาฮารา (Sub-Saharan African countries) จำนวน 36 ประเทศ ใช้ข้อมูลระหว่างกลางทศวรรษที่ 1960 ถึงปีค.ศ.2007 และวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง Cointegrated VAR model ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในระยะยาวการได้รับความช่วยเหลือจากต่างชาติส่งผลกระทบในทิศทางบวกต่อเศรษฐกิจมหภาคของประเทศส่วนใหญ่ในแอฟริกาเขตทะเลทรายซาฮารา และมีเพียงบางประเทศเท่านั้นที่ไม่พบความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างการได้รับความช่วยเหลือจากต่างชาติและการเติบโตทางเศรษฐกิจ และสำหรับประเทศกานาและคอโมโรส การเข้าไปให้ความช่วยเหลือของต่างชาติมีผลกระทบในทิศทางลบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้จากงานวิจัยของ Gillanders (2016) ที่ได้ทำการศึกษาในภูมิภาคเดียวกันแสดงให้เห็นถึงผลการศึกษาที่ต่างออกไปเล็กน้อย โดย Gillanders (2016) ได้ทำการศึกษาในด้านของประสิทธิภาพของการช่วยเหลือ (Aid effectiveness) จากต่างชาติต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ทำการวิเคราะห์โดยใช้ Vector autoregression model วิเคราะห์ข้อมูลภาคตัดขวางระหว่างปีค.ศ.1973-2005 ของกลุ่มประเทศแอฟริกาเขตทะเลทรายซาฮารา โดยใช้ข้อมูลด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ การได้รับความช่วยเหลือ และข้อมูลอายุขัยของประชากร ผลการวิเคราะห์พบว่า การได้รับความช่วยเหลือจากชาตินั้นมีอิทธิพลต่อการเติบโตด้านเศรษฐกิจเพียงเล็กน้อยและไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากนัก และในด้านของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตยังมีความคลุมเครือโดยการได้รับความช่วยเหลือจากต่างชาติทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของค่าเฉลี่ยอายุขัยของประชากรเล็กน้อย จึงสามารถสรุปได้ว่า การได้รับความช่วยเหลือจากชาตินั้นมีอิทธิพลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ทั้งนี้ งานวิจัยหลายฉบับใช้เครื่องมือวิเคราะห์ที่ต่างออกไปเพื่อศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดจากการได้รับความช่วยเหลือจากต่างชาติต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดย Lemi (2017) ได้ทำการศึกษา ผลกระทบที่เกิดจากการได้รับความช่วยเหลือต่ออิทธิพลทางการค้าของประเทศจีนและกลุ่มประเทศ OECD ต่อกลุ่มประเทศในแอฟริกา ทำการศึกษาโดยใช้ Generalized Least Squares (GLS) โดยมีตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของเศรษฐกิจ (GDP) ระบบโครงสร้างพื้นฐาน มาตรการกีดกันทางการค้า และการให้ความช่วยเหลือ ในกรณีของจีนนั้น ข้อมูลด้านการให้ความช่วยเหลือจะอยู่ในรูปของการพัฒนาระบบการขนส่ง การสื่อสาร สุขภาพ การค้าและการท่องเที่ยว และการศึกษา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านการให้ความช่วยเหลือจากต่างชาติมีอิทธิพลต่อการค้าเพียงเล็กน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการส่งออกจากแอฟริกาไปยังจีนนั้นแทบไม่มีอิทธิพลเลย ขณะที่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการค้าระหว่างประเทศของประเทศจีนและกลุ่มประเทศแอฟริกา ได้แก่ ปัจจัยด้านระบบโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งการที่จีนเข้าไปให้ความช่วยเหลือกลุ่มประเทศแอฟริกาด้านการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ทำให้เกิดการสร้างข้อผูกมัดด้านการนำเข้าวัสดุก่อสร้างจากจีนส่งผลให้มีการนำเข้าจากจีนเพิ่มขึ้น

งานศึกษาของ Burke and Ahmadi-Esfahani (2006) ทำการประเมินประสิทธิภาพของการให้ความช่วยเหลือ (Effectiveness of aid) ต่อการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลาและข้อมูลภาคตัดขวางระหว่างปี.ศ. 1970-2000 ด้วยแบบจำลอง Simultaneous-equation model โดยตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วย อัตราการเติบโตของ GDP การออมภายในประเทศ อัตราการเติบโตของการส่งออก อัตราการเติบโตของกำลังแรงงาน สัดส่วนเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศสุทธิต่อ GDP สัดส่วนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสุทธิต่อ GDP และวิกฤตทางเศรษฐกิจ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบจำลองก่อนการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ แบบจำลองหลังการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ และแบบจำลองที่ไม่มีการแบ่งช่วงเวลา ล้วนพบว่า ความช่วยเหลือจากต่างประเทศไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์แต่อย่างใด

ขณะที่ Bhavan *et al.* (2011) ได้ทำการศึกษาในภูมิภาคเอเชียใต้ (South Asia) โดยทำการสำรวจผลกระทบที่เกิดจากการได้รับความช่วยเหลือจากต่างชาติต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ได้แบ่งรูปแบบการช่วยเหลือออกเป็น 3 แบบได้แก่ การช่วยเหลือในระยะสั้น การช่วยเหลือในระยะยาว และการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาด้านการช่วยเหลือในระยะสั้นและการช่วยเหลือในระยะยาวเป็นหลัก โดยทำการศึกษาด้วยข้อมูลภาคตัดขวางด้านมูลค่าการให้ความช่วยเหลือ ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาต่างๆ และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศระหว่างปี.ศ. 1995-2008 ของกลุ่มประเทศเอเชียใต้ได้แก่ประเทศอินเดีย บังกลาเทศ ปากีสถาน และศรีลังกา การวิเคราะห์ด้วยวิธีการ Random-effects approach ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การได้รับความช่วยเหลือในระยะสั้นนั้นส่งผลกระทบบวกต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามการได้รับความช่วยเหลืออย่างไม่สม่ำเสมอในระยะสั้นจะเป็นอันตรายต่อเศรษฐกิจ เมื่อทำการวิเคราะห์การได้รับความช่วยเหลือในระยะยาวพบว่า มีผลกระทบในทิศทางบวกต่ออัตราการเติบโตและการได้รับความช่วยเหลืออย่างไม่สม่ำเสมอไม่มีผลกระทบต่อการเติบโตแต่อย่างใด กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สำหรับกลุ่มประเทศเอเชียใต้ การได้รับความช่วยเหลือในระยะยาว อันได้แก่ การส่งเสริมด้านการศึกษา สุขภาพ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้หญิง การท่องเที่ยวและบริการด้านสังคมอื่นๆ มีผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าการได้รับความช่วยเหลือในระยะสั้น อันได้แก่ การพัฒนาโทรคมนาคม พลังงาน และการขนส่ง

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น งานวิจัยหลายฉบับชี้ให้เห็นว่าการได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กันและงานวิจัยบางฉบับแสดงให้เห็นว่าการได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

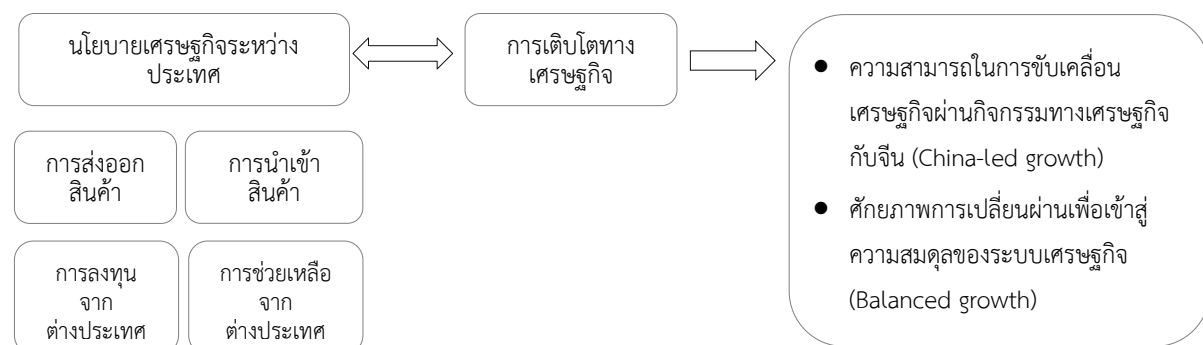
ผู้เขียน (ปี)	ช่วงปีวิเคราะห์	ประเทศ	เทคนิคการวิเคราะห์	ผลการวิเคราะห์
Civelli <i>et al.</i> (2018)	1996 - 2012	ยูกันดา	Spatial Panel Vector-autoregressive Model	Aid --> GDP
Lof <i>et al.</i> (2015)	1970 - 2006	59 ประเทศ	Panel Vector Autoregressive Models	Aid <--> GDP
Juselius <i>et al.</i> (2014)	1960 - 2007	กลุ่มประเทศแอฟริกาเขต ทะเลทรายซาฮารา	Cointegrated VAR model	Aid --> GDP
Gillanders (2016)	1973 - 2005	กลุ่มประเทศแอฟริกาเขต ทะเลทรายซาฮารา	Vector auto-regression model	Aid --> GDP
Lemi (2017)	2002 - 2012	กลุ่มประเทศแอฟริกา	Generalized Least Squares	Aid --> Trade
Burke and Ahmadi-Esfahani (2006)	1970 - 2000	ประเทศไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์	Simultaneous-equation model	No relationship between aid and growth
Bhavan <i>et al.</i> (2011)	1995-2008	กลุ่มประเทศเอเชียใต้	Random-effects approach	Aid --> GDP

หมายเหตุ. Aid หมายถึง การให้ความช่วยเหลือ GDP หมายถึง ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ

Trade หมายถึงการค้าระหว่างประเทศ

4.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น การศึกษานี้จึงได้กำหนดกรอบการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซีย

รูปที่ 4-1 กรอบการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจ

รูปที่ 4-1 แสดงกรอบการศึกษาวานโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนในอินโดแปซิฟิกแสดงในรูปของการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนจากต่างประเทศ และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศมีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของ 19 ประเทศในอินโดแปซิฟิกในทิศทางใด รวมถึงลักษณะการตอบสนองของแต่ละประเทศเป็นอย่างไร และขนาดของผลกระทบนั้นมีมากน้อยเพียงใด ซึ่งในอนาคตสามารถคาดการณ์ได้ว่าบทบาทของจีนจะมีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศแถบอินโดแปซิฟิกอย่างไร โดยมีสมมติฐานการศึกษาว่า “การขยายตัวของการส่งออก การนำเข้า การลงทุนจากต่างประเทศ และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศมีผลในทิศทางเดียวกันกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ”

4.4 แบบจำลองและวิธีการประมาณการ

4.4.1 แบบจำลองการวิจัย

การศึกษานี้ประยุกต์ใช้แบบจำลอง Vector Autoregressive สำหรับข้อมูลแบบ Panel data (PVAR) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนจากต่างประเทศ เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ และการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในแถบอินโดแปซิฟิก โดยกำหนดแบบจำลองในรูปแบบของ log แสดงได้ดังนี้

$$\ln GDP_{i,t} = \beta_0 + \sum_{k=1}^q \beta_{1i,k} \ln GDP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{2i,k} \ln EXP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{3i,k} \ln IMP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{4i,k} \ln FDI_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{5i,k} \ln FEC_{i,t-k} + \varepsilon_{i,t} \quad (1)$$

โดยกำหนดให้ $GDP_{i,t}$ คือขนาดเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ณ เวลาที่ t ; $EXP_{i,t}$ คือมูลค่าการส่งออกสินค้าจากอินโดแปซิฟิกไปจีน; $IMP_{i,t}$ คือมูลค่านำเข้าสินค้าจากจีนของอินโดแปซิฟิก; $FDI_{i,t}$ คือมูลค่าการลงทุนจากจีนในอินโดแปซิฟิก; $FEC_{i,t}$ คือการให้ความช่วยเหลือของจีนในอินโดแปซิฟิกหรือการลงทุนภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่างประเทศของจีนในอินโดแปซิฟิก; β_i คือพารามิเตอร์ ($i = 0, 1, \dots, 5$); และ $\varepsilon_{i,t}$ คือค่าความคลาดเคลื่อน โดยค่า i แสดงจำนวนประเทศอินโดแปซิฟิก ($i = 1, 2, \dots, N; N = 19$); ค่า t แสดงระยะเวลา ($t = 2003, \dots, T; T = 2016$); และค่า k แสดงจำนวนตัวแปรในรูป lag

4.4.2 การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิทางสถิติจากเอกสารและฐานข้อมูลที่มีการเผยแพร่ของหน่วยงานต่างๆ และนำมาใช้ในรูปแบบ Panel Data ซึ่งเป็นข้อมูลผสมระหว่างข้อมูลอนุกรมเวลา (Time-Series Data) กับข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-Section Data) ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 จำนวน 14 ปี ของ 19 ประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก (บรูไน กัมพูชา สปป.ลาว มาเลเซีย เมียนมา อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย ติมอร์ ตะวันออก เวียดนาม อัฟกานิสถาน บังคลาเทศ ภูฏาน อินเดีย มัลดีฟส์ เนปาล ปากีสถาน และศรีลังกา) ที่เกี่ยวข้อง กับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ การนำเข้าและการส่งออกกับประเทศจีน ฐานข้อมูล UNCTAD Database ของ United Nations Conference on Trade and Development นอกจากนี้ ข้อมูลการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีน ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 ของ 17 ประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก ยกเว้นประเทศภูฏาน และ มัลดีฟส์ และข้อมูลการลงทุนภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่างประเทศจากจีน หรือ เงินช่วยเหลือจากประเทศจีน (Foreign

economic cooperation)¹ ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 ของ 16 ประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก ยกเว้นประเทศกัมพูชา ภูฏาน และ มัลดีฟส์ จากฐานข้อมูล CEIC Database ที่รวบรวมโดย The Ministry of Commerce of the People's Republic of China (MOFCOM) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนและการเติบโตเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิก และขนาดของผลกระทบและลักษณะการตอบสนองของแต่ละประเทศอินโดแปซิฟิก ค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรในแบบจำลองความสัมพันธ์แสดงในตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 ค่าสถิติพรรณนาของตัวแปรในแบบจำลอง

ข้อมูล	รายละเอียด	แหล่งข้อมูล	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
TRDIJ	มูลค่าการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิก (ณ ราคาคงที่ปี 2005=100) (ล้านเหรียญสหรัฐ)	UNCTAD Stat	11,521	17,546
EXPIJ	มูลค่าการส่งออกระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิก (ณ ราคาคงที่ปี 2005=100) (ล้านเหรียญสหรัฐ)	UNCTAD Stat	4,671	8,238
IMPIJ	มูลค่าการนำเข้าระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิก (ณ ราคาคงที่ปี 2005=100) (ล้านเหรียญสหรัฐ)	UNCTAD Stat	6,850	9,816
FDIJI	การลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอินโดแปซิฟิก (ณ ราคาคงที่ปี 2005=100) (ล้านเหรียญสหรัฐ)	CEIC (by MOFCOM)	993	2,840
GDPI	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศอินโดแปซิฟิก (ณ ราคาคงที่ปี 2005=100) (ล้านเหรียญสหรัฐ)	UNCTAD Stat	133,115	225,455
FECIJ	มูลค่าการลงทุนภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ต่างประเทศจากจีนในอินโดแปซิฟิก (ณ ราคาคงที่ปี 2005=100) (ล้านเหรียญสหรัฐ)	CEIC (by MOFCOM)	821	904

หมายเหตุ: ราคาคงที่ปี 2005 เป็นราคาที่ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคที่กำหนดให้ปี 2005 เป็นปีฐาน, แหล่งข้อมูลจาก UNCTAD

4.4.3 วิธีการวิจัย

การวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์ของการเติบโตทางเศรษฐกิจและนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนในสมการที่ (1) มีกระบวนการศึกษาดังนี้

¹ การลงทุนภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่างประเทศ ประกอบด้วย 1) มูลค่าสัญญาก่อสร้าง (Outward Contracted Project) ประกอบด้วยโครงการก่อสร้างทางวิศวกรรมโยธาในต่างประเทศทุนจากนักลงทุนต่างชาติ โครงการในต่างประเทศที่ได้รับทุนจากรัฐบาลจีนผ่านโครงการช่วยเหลือจากต่างประเทศ (Foreign aid program) การก่อสร้างภายใต้โครงการทูตจีน (Diplomatic mission) สำนักงานการค้า และสถาบันที่ประจำการอยู่ต่างประเทศ โครงการก่อสร้างที่จีนได้รับการสนับสนุนโดยการลงทุนจากต่างประเทศ โครงการย่อยที่จะทำโดยจีนผู้รับเหมาผ่านโครงการร่วมกับผู้รับเหมาจากต่างประเทศ และโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัย 2) การลงทุนด้านการบริการแรงงาน (Outward Labour Services) เช่น กิจกรรมการจัดการเทคโนโลยีและบริการแรงงานแก่นายจ้าง ความร่วมมือด้านการบริการกับต่างประเทศ ในรูปแบบค่าจ้างและเงินเดือน และ 3) การลงทุนด้านการบริการออกแบบและให้คำปรึกษา (Outward Design and Consultation Services) หมายถึงโครงการที่สำหรับบริการทางเทคนิคที่ให้แก่ผู้ประกอบการในต่างประเทศ รวมถึงการทำแผนที่ภูมิศาสตร์ การสำรวจทรัพยากรทางธรณีวิทยา การวางแผนพื้นที่ก่อสร้าง การออกแบบพิมพ์เขียว วัสดุในการผลิต เทคนิค รวมถึงการให้คำปรึกษาด้านวิศวกรรม การวิเคราะห์ความเป็นไปได้โครงการ และการเงิน

4.4.3.1 การทดสอบคุณสมบัติความนิ่งของข้อมูล (Panel Unit Root Test)

การทดสอบนี้เป็นการตรวจสอบคุณสมบัติ Stationary ของข้อมูลแบบ Panel data ที่จะนำไปใช้ในแบบจำลอง PVAR หรืออันดับความสัมพันธ์ของข้อมูล (Orders of integration) เพื่อหลีกเลี่ยงข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ย (Mean) และความแปรปรวน (Variance) ที่ไม่คงที่ และเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (Spurious regression) การศึกษานี้เลือกทำการทดสอบความนิ่งจากสมการ Autoregressive: $\Delta \ln(y_{it}) = \rho_i \ln(y_{i,t-1}) + \sum_{j=1}^{p_i} \beta_j \Delta \ln(y_{i,t-j}) + \alpha_i \ln(x_{it}) + \varepsilon_{it}$ โดยที่ i คือข้อมูลภาคตัดขวาง, t คือข้อมูลอนุกรมเวลา, p_i คือจำนวน Lag order, y_{it} คือตัวแปรที่ต้องการทดสอบ, x_{it} คือตัวแปรภายนอก, ρ_i , β_j และ α_i คือค่าสัมประสิทธิ์, ε_{it} คือค่าความคลาดเคลื่อน ด้วยวิธี Levin, Lin, and Chu (2002) (LLC test) และวิธี Im, Pesaran, and Shin (2003) (IPS test) ซึ่งกำหนดสมมติฐานหลัก $H_0: \rho = 0$ (Unit root หรือ Non-stationary) และ $H_0: \rho_i = 0$ ตามลำดับ โดยมีค่า t เป็นค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานหลัก นั่นคือ หากผลการทดสอบยอมรับสมมติฐานหลัก แสดงว่าข้อมูลมีความไม่นิ่ง หมายความว่า ค่าทางสถิติที่เรานำมาใช้อธิบายผลไม่มีความถูกต้อง และไม่ควรมานำมาใช้ เนื่องจากไม่สามารถเชื่อถือได้ เพราะมีการกระจายที่ไม่ได้มาตรฐาน

4.4.3.2 การเลือกช่วงเวลาล่าช้าที่เหมาะสม (Optimal Lag Length)

การเลือกช่วงเวลาล่าช้าเพื่อให้แบบจำลอง PVAR มีรูปสมการที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยเลือกจากแบบจำลองที่มีจำนวนช่วงเวลาล่าช้าที่ทำให้ค่าดัชนี Information Criteria มีค่าต่ำที่สุด เกณฑ์ดัชนีที่ใช้วัดโดยทั่วไป ได้แก่ Log likelihood ratio least (LogL), Sequential modified likelihood ratio test (LR), Final prediction error criterion (FPE), Akaike Information Criterion (AIC), Schwarz Information Criterion (SC) และ Hannan Quinn Criterion (HQ) อย่างไรก็ตามการศึกษานี้เลือกใช้ค่าดัชนี Schwarz information criterion, $SIC(p) = \log(|\Sigma(p)|) + \frac{\log(N)}{N} (K^2 p)$ โดย $\Sigma(p)$ คือเมตริกซ์ของค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลอง PVAR, N คือจำนวนข้อมูลทั้งหมด, p คือจำนวนความล่าช้าของแบบจำลอง, และ K คือจำนวนตัวแปรภายนอก เป็นเกณฑ์พิจารณาว่าล่าช้าในแบบจำลองที่สามารถใช้ได้ดีกับข้อมูลขนาดเล็กและใหญ่ (Ivanov and Kilian 2005)

4.4.3.3 การทดสอบความสัมพันธ์ในระยะยาว (Panel Cointegration Test)

การทดสอบนี้เป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างตัวแปรภายในและตัวแปรภายนอก โดยกำหนดแบบจำลองการศึกษาดังนี้ $\ln GDP_{it} = \alpha_{it} + \delta_{it} + \beta_{1i} \ln GDP_{it} + \beta_{2i} \ln EXP_{it} + \beta_{3i} \ln IMP_{it} + \beta_{4i} \ln FDI_{it} + \beta_{5i} \ln FEC_{it} + \varepsilon_{it}$ โดย α_{it} และ δ_{it} คือค่าพารามิเตอร์จากผลกระทบของภาคตัดขวางและของแนวโน้มตามลำดับ และ $\varepsilon_{it} = \rho_i \varepsilon_{i,t-1} + v_{it}$ คือค่าความคลาดเคลื่อนของแบบจำลองความสัมพันธ์ระยะยาว ทั้งนี้การศึกษานี้เลือกการตรวจสอบด้วยวิธี Pedroni (Pedroni 1999, 2001, 2004) ที่กำหนดให้ผลกระทบจากภาคตัดขวางแต่ละหน่วยมีค่าคงที่ (Individual-specific fixed effect) และผลกระทบจากแนวโน้มมีความแตกต่างกัน (Deterministic trends) โดยกำหนดสมมติฐานหลัก $H_0: \rho_i = 1$ (no cointegration) ซึ่งมีค่า Panel PP statistic, Panel ADF statistic, Group PP statistic และ Group ADF statistic เป็นค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานหลัก หากผลการทดสอบยอมรับสมมติฐานหลัก แสดงว่าตัวแปรในแบบจำลองไม่มีความสัมพันธ์ในระยะยาว

4.4.3.4 การทดสอบคุณสมบัติความเป็นเหตุเป็นผล (Granger causality test)

การทดสอบคุณสมบัติความเป็นเหตุเป็นผลในการศึกษานี้ เป็นการทดสอบตัวแปรในแบบจำลอง (2) ถึง (6) ว่าเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอีกตัวแปรหนึ่งในแบบจำลองด้วยการทดสอบ Granger Exogeneity Test

$$\ln GDP_{i,t} = \beta_0 + \sum_{k=1}^q \beta_{11i,k} \ln GDP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{12i,k} \ln EXP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{13i,k} \ln IMP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{14i,k} \Delta \ln FDI_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{15i,k} \Delta \ln FEC_{i,t-k} + \varepsilon_{i,t} \quad (2)$$

$$\ln EXP_{i,t} = \beta_0 + \sum_{k=1}^q \beta_{21i,k} \ln GDP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{22i,k} \ln EXP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{23i,k} \ln IMP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{24i,k} \Delta \ln FDI_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{25i,k} \Delta \ln FEC_{i,t-k} + \varepsilon_{i,t} \quad (3)$$

$$\ln IMP_{i,t} = \beta_0 + \sum_{k=1}^q \beta_{31i,k} \ln GDP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{32i,k} \ln EXP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{33i,k} \ln IMP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{34i,k} \Delta \ln FDI_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{35i,k} \Delta \ln FEC_{i,t-k} + \varepsilon_{i,t} \quad (4)$$

$$\Delta \ln FDI_{i,t} = \beta_0 + \sum_{k=1}^q \beta_{41i,k} \ln GDP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{42i,k} \ln EXP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{43i,k} \ln IMP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{44i,k} \Delta \ln FDI_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{45i,k} \Delta \ln FEC_{i,t-k} + \varepsilon_{i,t} \quad (5)$$

$$\Delta \ln FEC_{i,t} = \beta_0 + \sum_{k=1}^q \beta_{51i,k} \ln GDP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{52i,k} \ln EXP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{53i,k} \ln IMP_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{54i,k} \Delta \ln FDI_{i,t-k} + \sum_{k=1}^q \beta_{55i,k} \Delta \ln FEC_{i,t-k} + \varepsilon_{i,t} \quad (6)$$

โดยมีสมมติฐานหลักของการทดสอบ Granger causality ใน 2 กรณี ดังนี้ กรณีแรก H0: การค้ากับจีน การลงทุนจากจีน และการให้เงินช่วยเหลือของจีน **ไม่ได้เป็นสาเหตุ**ของการเปลี่ยนแปลงของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศแถบอินโดแปซิฟิก กรณีที่สอง H0: การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิก **ไม่ได้เป็นสาเหตุ**ของการเปลี่ยนแปลงขนาดการค้ากับจีน การลงทุนจากจีน และการให้เงินช่วยเหลือของจีน และมีค่า Chi-square เป็นค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานหลัก หากผลการทดสอบยอมรับสมมติฐานหลัก แสดงว่าตัวแปรที่ทำการทดสอบไม่ได้เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงในอีกตัวแปรหนึ่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.4.3.5 การประเมินความสัมพันธ์ของตัวแปรในแบบจำลอง

การศึกษานี้ทำการประเมินความสัมพันธ์ของตัวแปรในแบบจำลอง PVAR ด้วยการวิเคราะห์ Impulse Response Function (IRF) และ Variance Decomposition Analysis (VAD) การประเมิน IRF เพื่อวิเคราะห์การตอบสนองของตัวแปรหนึ่งเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอีกตัวแปรหนึ่งในระบบ หรือวิเคราะห์ผลกระทบจาก shock จากการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การส่งออก การนำเข้า การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือ ที่ส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ขณะที่การประเมิน VAD เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจาก shock ที่เกิดขึ้นโดยการแยกแยะความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ของตัวแปร เพื่อหาสัดส่วนว่ามีผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของตัวแปร การศึกษานี้ใช้วิธีการประเมินด้วยวิธี Cholesky decomposition

4.5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนและกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการตอบสนองการเปลี่ยนแปลงระหว่างการค้าทางเศรษฐกิจของ ประเทศอินโดแปซิฟิกและการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีน โดยแบ่งเป็น 3 แบบจำลอง ได้แก่ แบบจำลองที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการนำเข้าและการส่งออกกับจีนที่มีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของ 19 ประเทศอินโดแปซิฟิก แบบจำลองที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการนำเข้า การส่งออก และการลงทุนจากจีนที่มีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของ 17 ประเทศอินโดแปซิฟิก (ยกเว้นประเทศภูฏาน และมัลดีฟส์) และแบบจำลองที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการนำเข้า การส่งออก การลงทุน และการช่วยเหลือจากจีนที่มีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของ 16 ประเทศอินโดแปซิฟิก (ยกเว้นประเทศกัมพูชา ภูฏาน และมัลดีฟส์) โดยดังนี้

4.5.1 ผลการทดสอบคุณลักษณะของข้อมูล (Stationary test)

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาจะแสดงในรูปของ logarithm รวมทั้งทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Stationary) ด้วย วิธี Levin-Lin-Chu test และ Im-Pasaran-Shin test โดยใช้ Lag length แบบ Schwarz Information Criterion (SC) ในการประเมิน จากการทดสอบคุณสมบัติ Stationary ของตัวแปรทั้งหมดในแบบจำลองที่ 1 ถึง 3 (ตารางที่ 4-2) พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีคุณสมบัติ Stationary ณ ระดับ Level หรือ $I(0)$ หรือปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ที่ว่าตัวแปรไม่มีลักษณะนิ่ง (Non-stationary) ในระดับความเชื่อมั่นที่ 99% ยกเว้นการลงทุนภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่พบความนิ่งของข้อมูล ณ ระดับ Level จาก Levin-Lin-Chu test เท่านั้น ดังนั้นในการศึกษานี้จะใช้ข้อมูล GDP การส่งออก และการนำเข้า ณ ระดับ Level หรือ $I(0)$ และข้อมูลการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และการลงทุนภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ณ ระดับ First differential หรือ $I(1)$ มาใช้ในการศึกษา

ตารางที่ 4-2 ผลการทดสอบ Panel unit root ที่ระดับ Level และผลต่างระดับที่ 1 (First differential)

ตัวแปร	Level		First differential		Order of integration
	LLC	IPS	LLC	IPS	
แบบจำลองที่ 1					
Ln(GDP)	-6.32*	-3.07*	-9.42*	-5.73*	I(0)
Ln(EXP)	-4.82*	-3.07*	-14.91*	-10.40*	I(0)
Ln(IMP)	-8.04*	-2.27*	-12.24*	-8.62*	I(0)
แบบจำลองที่ 2					
Ln(GDP)	-5.70*	-2.46*	-8.41*	-5.00*	I(0)
Ln(EXP)	-4.57*	-2.55*	-12.49*	-8.46*	I(0)
Ln(IMP)	-7.39*	-1.77**	-10.81*	-7.53*	I(0)
Ln(FDI)	-5.15*	-0.62	-12.57*	-10.48*	I(1)

ตารางที่ 4-2 (ต่อ)

ตัวแปร	Level		First differential		Order of integration
	Levin-Lin-Chu	Im-Pasaran-Shin	Levin-Lin-Chu	Im-Pasaran-Shin	
แบบจำลองที่ 3					
Ln(GDP)	-5.74*	-2.66*	-8.40*	-4.91*	I(0)
Ln(EXP)	-4.81*	-3.00*	-12.12*	-8.29*	I(0)
Ln(IMP)	-7.43*	-1.99**	-10.43*	-7.32*	I(0)
Ln(FDI)	-5.24*	-0.54	-12.87*	-10.67*	I(1)
Ln(FEC)	-4.37*	-0.65	-9.44*	-5.92*	I(1)

หมายเหตุ: 1) สมมติฐาน H_0 : Non stationary และ H_a : Stationary 2) *, ** และ ** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1%, 5% และ 10% ตามลำดับ ที่มา: จากการคำนวณ

4.5.2 การทดสอบความเหมาะสมของค่าความล่าช้า Optimal lag length

แบบจำลอง Stationary vector autoregression model (VAR) ที่แสดงในสมการที่ (1) ถูกนำมาใช้เป็นแบบจำลองพื้นฐานในการกำหนดจำนวนเวลาล่าช้าที่เหมาะสม (Optimum lag) จากการทดสอบความเหมาะสมของค่าความล่าช้าของแบบจำลองที่ 1 ถึง 3 (ตารางที่ 4-3) พบว่า จำนวนเวลาล่าช้าที่เหมาะสมมีความแตกต่างกันตามเกณฑ์การศึกษานี้เลือกใช้ค่าความล่าช้าที่เหมาะสมจากดัชนี Schwarz Information Criterion ที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด ดังนั้นแบบจำลองที่ 1 เลือกใช้จำนวนเวลาล่าช้าหรือ Lag order 4 periods แบบจำลองที่ 2 เลือกใช้จำนวนเวลาล่าช้าหรือ Lag order 3 periods และแบบจำลองที่ 3 เลือกใช้จำนวนเวลาล่าช้าหรือ Lag order 2 periods

ตารางที่ 4-3 ผลการหา Optimal lag length โดย VAR Model

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
แบบจำลองที่ 1						
0	-875.03	NA	5.79	10.27	10.32	10.29
1	-58.79	1594.30	4.59E-04	0.83	1.05	0.92
2	-48.89	18.98	4.55E-04	0.82	1.20	0.97
3	-3.34	85.79	2.97E-04	0.39	0.94	0.61
4	36.44	73.49*	2.07E-04*	0.029*	0.74*	0.32*
5	38.88	4.44	2.24E-04	0.11	0.99	0.46
แบบจำลองที่ 2						
0	-735.15	NA	0.61	10.87	10.96	10.90
1	-24.30	1369.43	2.25E-05	0.65	1.08	0.83
2	22.10	86.65	1.44E-05	0.20	0.98	0.52
3	72.04	90.34	8.77E-06	-0.29	0.81*	0.15*
4	92.00	34.92	8.30E-06	-0.35	1.10	0.24
5	111.24	32.53*	7.95E-06*	-0.40*	1.40	0.33

ตารางที่ 4-3 (ต่อ)

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
แบบจำลองที่ 3						
0	-804.22	NA	0.21	12.64	12.76	12.69
1	-135.74	1274.30	9.17E-06	2.59	3.26	2.86
2	-72.91	114.87	5.09E-06	2.00	3.22*	2.50
3	-20.29	92.08	3.32E-06	1.57	3.35	2.291*
4	16.34	61.24	2.79E-06*	1.39	3.72	2.34
5	41.84	40.63*	2.81E-06	1.37*	4.27	2.55

หมายเหตุ: * แสดง lag order selected by the criterion ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ที่มา: จากการคำนวณ

4.5.3 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration test)

การทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาวด้วย Cointegration เพื่อสะท้อนความสัมพันธ์ของปัจจัยภายนอกในแบบจำลองได้แก่ นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนผ่านการส่งออก การนำเข้า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และการลงทุนภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจว่ามีอิทธิพลต่อปัจจัยภายในหรือการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียหรือไม่ การทดสอบ Panel cointegration ด้วยวิธี Pedroni residual cointegration test ซึ่งทำการทดสอบ 3 ลักษณะ ลักษณะแรก กำหนดให้มีค่าคงที่ (No deterministic trend) ลักษณะที่สอง กำหนดให้มีค่าคงที่และแนวโน้มของเวลา (Deterministic intercept and trend) และลักษณะที่สาม กำหนดให้ไม่มีค่าคงที่และแนวโน้มของเวลา (No deterministic intercept or trend) แสดงในตารางที่ 4-4

ตารางที่ 4-4 ผลการทดสอบ Panel Cointegration ด้วยวิธี Pedroni residual cointegration test

Test statistics	Panel v-statistics	Panel rho-statistics	Panel PP-statistics	Panel ADF-statistics	Group rho-statistics	Group PP-statistics	Group ADF-statistics
Specification							
Model 1:							
Intercept	-2.84	0.38	-6.83*	-16.20*	2.10	-3.02*	-6.19
Intercept & Trend	-5.35	2.92	-12.42*	-5.18*	3.86	-12.14*	-7.29*
None	-1.16	-1.56	-7.11*	-12.63*	1.23	-3.43*	-8.41*
Model 2:							
Intercept	-3.13	2.26	-9.60*	-11.79*	2.83	-7.79*	-5.65*
Intercept & Trend	-5.41	4.05	-9.33*	-13.72*	4.44	-9.73*	-5.77*
None	-1.73	0.87	-7.17*	-12.54*	1.19	-7.71*	-5.78*

ตารางที่ 4-4 (ต่อ)

Test statistics	Panel v-statistics	Panel rho-statistics	Panel PP-statistics	Panel ADF-statistics	Group rho-statistics	Group PP-statistics	Group ADF-statistics
Specification							
Model 3:							
Intercept	-3.65	3.45	-10.48*	-8.29*	3.81	-7.13*	-5.89*
Intercept & Trend	-5.56	5.03	-8.09*	-9.21*	4.90	-9.05*	-4.18*
None	-2.57	2.09	-5.39*	-10.18*	2.56	-5.28*	-2.21*

หมายเหตุ: 1) สมมติฐาน H_0 : No cointegration และ H_a : Cointegration 2) *, ** และ *** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1%, 5% และ 10% ตามลำดับ ที่มา: จากการคำนวณ

ผลการทดสอบจากแบบจำลองที่ 1 ถึง 3 พบว่า ทั้ง 3 แบบจำลองแสดงค่าสถิติการทดสอบกลุ่มตัวอย่าง Panel PP-Statistic และ Panel ADF-Statistic ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรือปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่าตัวแปรทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กัน (No cointegration) นั่นคือ นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของ 16 ประเทศอินโดนีเซียมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวกัน นอกจากนี้ยังพบว่า ทั้ง 3 แบบจำลองให้ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบกลุ่ม Group PP-Statistic และ Group ADF-Statistic ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรือปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่าอย่างน้อย 1 ตัวแปรในแบบจำลองไม่มีความสัมพันธ์กันเชิงดุลยภาพระยะยาวกัน นั่นเป็นการยืนยันว่านโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอินโดนีเซียมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวกัน และแบบจำลองทั้ง 3 สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ความเป็นเหตุเป็นผล (Granger causality test) ได้ต่อไป

4.5.4 การทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปร (Granger causality test)

การทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปรในแบบจำลองด้วยวิธี Granger causality test ในการศึกษาี้แบ่งออกเป็น 3 แบบจำลอง ได้แก่ แบบจำลองที่ 1 เป็นการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซีย 19 ประเทศกับนโยบายด้านการค้า (การส่งออกและการนำเข้า) ของประเทศจีน แบบจำลองที่ 2 เป็นการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย 17 ประเทศ กับนโยบายด้านการค้าและด้านการลงทุนในต่างประเทศของจีน และแบบจำลองที่ 3 เป็นการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย 16 ประเทศกับนโยบายด้านการค้า ด้านการลงทุนในต่างประเทศ และด้านการให้เงินช่วยเหลือของจีน ผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของความสัมพันธ์ของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซีย ทั้ง 3 แบบจำลองแสดงในตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4-5 ผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปร

Dependent variable	Independent variables					
	GDPI	EXPIJ	IMPIJ			All
แบบจำลองที่ 1						
GDPI	-	8.38***	2.01			10.61**
EXPIJ	10.82**	-	11.86*			19.14*
IMPIJ	38.34*	12.20*	-			5.694*
Dependent variable	Independent variables					
	GDPI	EXPIJ	IMPIJ	ΔFDIJI		All
แบบจำลองที่ 2						
GDPI	-	16.99*	4.69	21.14*		47.33*
EXPIJ	14.76*	-	12.94*	8.64**		30.73*
IMPIJ	22.87*	13.28*	-	5.77		44.99*
ΔFDIJI	4.86	9.35**	10.08*	-		26.50*
Dependent variable	Independent variables					
	GDPI	EXPIJ	IMPIJ	ΔFDIJI	ΔFECIJ	All
แบบจำลองที่ 3						
GDPI	-	5.07***	1.21	7.82**	13.25*	31.93*
EXPIJ	11.58*	-	18.54*	9.55*	9.71*	53.00*
IMPIJ	11.70*	12.63*	-	2.55	3.69	43.75*
ΔFDIJI	3.30	3.59	3.10	-	0.89	17.32**
ΔFECIJ	1.60	0.43	5.03***	2.42	-	11.31

หมายเหตุ: 1) สมมติฐานหลักของการทดสอบ Granger causality มี 2 กรณี กรณีแรก H0: การค้ากับจีน การลงทุนจากจีน และการให้เงินช่วยเหลือของจีน ไม่ได้เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศแถบอินโดแปซิฟิก และกรณีที่สอง H0: การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกไม่ได้เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงขนาดการค้ากับจีน การลงทุนจากจีน และการให้เงินช่วยเหลือของจีน 2) *, ** และ ** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1%, 5% และ 10% ตามลำดับ ที่มา: จากการคำนวณ

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ด้านการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิกกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกแสดงในแบบจำลองที่ 1 ถึง 3 พบว่า “การส่งออกสินค้าจากประเทศอินโดแปซิฟิกไปจีน” (หรือนโยบายส่งเสริมการนำเข้าของจีน) มีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดแปซิฟิกในสองทิศทาง (Bidirectional causality) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Fitzová and Židek (2015) และ Jawaid and Raza (2013) กล่าวคือ การกระตุ้นและส่งเสริมการผลิตเพื่อการส่งออกสินค้าไปยังประเทศจีนส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิก ขณะเดียวกันการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดแปซิฟิกก็ผลักดันให้การส่งออกสินค้าไปยังจีนขยายตัวหรือเป็นการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบพึ่งพากัน (Interdependence)

นั้นแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการดำเนินนโยบายการเปิดประเทศของจีน (Going out strategy) และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียด้วยการส่งออก (Export-driven economy) โดยการดำเนินนโยบายส่งเสริมการค้ากับจีนของประเทศอินโดนีเซีย รวมทั้งการสร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซีย (ในรายงานบทที่ 2) เช่น เขตการค้าเสรีและข้อตกลงการค้าระหว่างกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้เกิดการขยายตัวของการค้าระหว่างกันและนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียเป็นวงจรการค้าในภูมิภาค

ผลการทดสอบสมมติฐานยังพบว่า “การนำเข้าสินค้าจีนของประเทศอินโดนีเซีย” (หรือนโยบายส่งเสริมการส่งออกของจีน) มีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซียในทิศทางเดียว (Unidirectional causality) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Pan and Keorite (2016) นั่นคือ การเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซียทำให้เกิดการขยายตัวของการนำเข้าสินค้าจากจีน แต่การนำเข้าสินค้าจากจีนไม่ได้เป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียแต่อย่างใด นั่นอาจเป็นไปได้ว่าประเทศอินโดนีเซียส่วนใหญ่นำเข้าสินค้าชั้นกลางและสินค้าทุนจากจีน (ตามแผนการดำเนินนโยบายการส่งออกสินค้าของจีน) เพื่อนำไปใช้ในการผลิตเป็นสินค้าขั้นสุดท้ายเพื่อส่งกลับไปยังประเทศจีนหรือส่งออกไปยังประเทศอื่นในโลก ประโยชน์จากการนำเข้าสินค้าจากจีนจึงเป็นเหมือนผลกระทบทางอ้อมต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซีย และเพื่อทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประเทศอินโดนีเซียจึงควรกำหนดทิศทางของการค้าให้สอดคล้องและเท่าทันความต้องการบริโภคของจีนทั้งการเป็นผู้บริโภคสินค้าขั้นต้น ผู้บริโภคสินค้าชั้นกลาง และผู้บริโภคสินค้าขั้นสุดท้าย

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ด้านการลงทุนในต่างประเทศของจีนกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียแสดงในแบบจำลองที่ 2 และ 3 พบว่า “การลงทุนจากจีนในอินโดนีเซีย” (หรือนโยบายสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศของจีน) มีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซียในทิศทางเดียวกัน (Unidirectional causality) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Abdouli and Hammami (2017), Hsiao and Hsiao (2006) และ Sothan (2017) นั่นคือ การไหลเข้าของทุนจีนในประเทศอินโดนีเซียได้ทำให้เกิดการขยายตัวของกิจกรรมการผลิต การจ้างงาน และการใช้จ่ายในประเทศอินโดนีเซีย ขณะที่การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียไม่ได้เป็นสาเหตุให้เกิดการขยายการลงทุนจากจีนในอินโดนีเซียแต่อย่างใด อาจกล่าวได้ว่า การเข้ามาของนักลงทุนจากจีนในประเทศอินโดนีเซียตามนโยบายการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศของจีนทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อจีนอย่างชัดเจน ขณะที่ประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับประเทศอินโดนีเซียก็ยังไม่เห็นชัด หรืออีกนัยหนึ่งประเทศอินโดนีเซียไม่ได้ดำเนินนโยบายเชิงรับจากการเข้ามาของการลงทุนจากจีนที่ทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อประเทศอย่างแท้จริง ขณะเดียวกันเมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ด้านการให้เงินช่วยเหลือจากจีนกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียแสดงในแบบจำลองที่ 3 พบว่า “การให้ความช่วยเหลือจากจีนกับประเทศอินโดนีเซีย” (หรือนโยบายการลงทุนภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่างประเทศของจีน) มีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซียในทิศทางเดียวกัน (Unidirectional causality) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Civelli et al. (2018), Lof et al. (2015), Juselius et al. (2014), Gillanders (2016) และ Bhavan et al. (2011) กล่าวคือ การให้ความช่วยเหลือของจีนทั้งในรูปแบบของเงินทุนตามสัญญาก่อสร้าง การบริการแรงงาน และการบริการออกแบบและให้คำปรึกษาแก่ประเทศอินโดนีเซียได้ทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจกับประเทศอินโดนีเซียเช่นเดียวกับการเข้ามาลงทุนของกลุ่มทุนจีนในอินโดนีเซีย แต่การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียไม่ได้ก่อให้เกิดการขยายขนาดการให้เงิน

ช่วยเหลือจากจีนแต่อย่างใด นั้นอาจเป็นไปได้ว่า การเข้ามาของนักลงทุนจีนหรือการให้ความช่วยเหลือของจีนกับประเทศอินโดนีเซียที่นั่นมุ่งหวังประโยชน์ทางเศรษฐกิจด้านอื่นจากประเทศผู้รับการลงทุนมากกว่าสถานะการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การเป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออก ทรัพยากรการผลิต สิ่งอำนวยความสะดวก และสิทธิประโยชน์ด้านการลงทุน (Mahmoodi and Mahmoodi 2016, Chan et al. 2014, Hsiao and Hsiao 2006) ผลการศึกษานี้ยังแสดงให้เห็นว่าประเทศอินโดนีเซียควรปรับนโยบายและกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจเพื่อรองรับการเข้ามาของการลงทุนจากจีนไม่ว่าจะเป็นการลงทุนโดยตรงจากจีนหรือการลงทุนในรูปแบบการให้ความช่วยเหลือจากจีนเพื่อทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรของประเทศให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบยั่งยืน

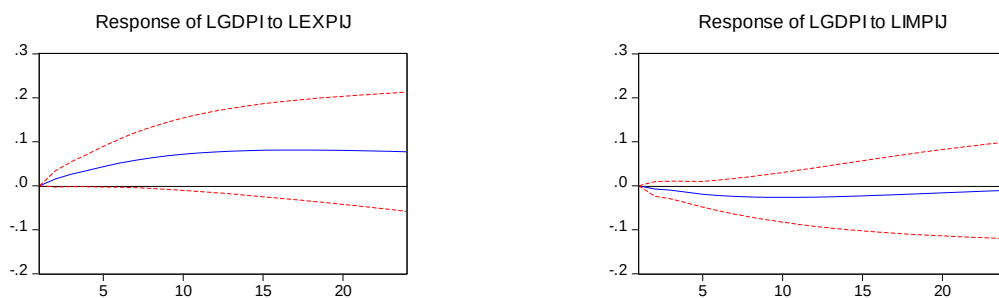
นอกจากนี้ในแบบจำลองที่ 3 ยังแสดงผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างการส่งออก การนำเข้า การลงทุน และการได้รับความช่วยเหลือ พบว่า (1) การส่งออกสินค้าไปจีนมีความสัมพันธ์กับการนำเข้าสินค้าจากจีนในสองทิศทาง (Bidirectional causality) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (2) การลงทุนจากจีนและการให้ความช่วยเหลือจากจีนมีความสัมพันธ์กับการส่งออกสินค้าไปจีนในทิศทางเดียวกัน (Bidirectional causality) หรือเป็นสาเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการส่งออกสินค้าไปจีนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Hsiao and Hsiao (2006) และ Lemi (2017) และ (3) การนำเข้าสินค้าจากจีนมีความสัมพันธ์กับการให้ความช่วยเหลือจากจีนในทิศทางเดียวกัน (Unidirectional causality) หรือเป็นสาเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการให้ความช่วยเหลือจากจีนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายการดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ (FDI-led growth) และนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการส่งออก (Export-led growth) ของประเทศอินโดนีเซียสามารถทำให้เกิดการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งการพัฒนาการผลิตบนห่วงโซ่การผลิตเดียวกันกับประเทศจีน (Regional value chain) อีกด้วย นอกจากนี้การดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการส่งออกทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง (Domino effect) ต่อการขยายตัวของการนำเข้าสินค้าจากจีนที่อาจนำมาใช้ในการผลิตในประเทศอินโดนีเซีย และส่งผลอย่างต่อเนื่องให้เกิดการขยายขนาดการให้ความช่วยเหลือของจีนในรูปแบบการลงทุนแบบมีสัญญาของจีนในอินโดนีเซีย

โดยสรุป นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน ทั้งด้านการนำเข้าสินค้าจากประเทศอินโดนีเซีย การลงทุนโดยตรงและการให้ความช่วยเหลือด้านการลงทุนกับประเทศอินโดนีเซีย นั้นหนึ่งทำให้เกิดการกระตุ้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซีย แม้ว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียไม่ได้เป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเติบโตของการลงทุนจากจีนก็ตาม (ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของการดำเนินกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียกับประเทศจีน) และอีกนัยหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่มุ่งเน้นการเปิดประเทศและเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอินโดนีเซีย ซึ่งหากจะทำให้ประเทศอินโดนีเซียได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างแท้จริงจำเป็นต้องศึกษา นโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนให้ถ่องแท้และเข้าใจการดำเนินยุทธศาสตร์ของจีนอย่างลึกซึ้งเพื่อนำมากำหนดนโยบายเศรษฐกิจเชิงรับและเชิงรุกที่สอดคล้องกับการเข้ามาของจีน (Coherence) ได้อย่างแท้จริง ขณะเดียวกันการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจร่วมระหว่างประเทศในภูมิภาคเดียวกัน (Synergy) เพื่อรองรับการเข้ามาของจีนก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีส่วนร่วม (Regional inclusive growth) ของกลุ่มประเทศอินโดนีเซียเช่นเดียวกัน

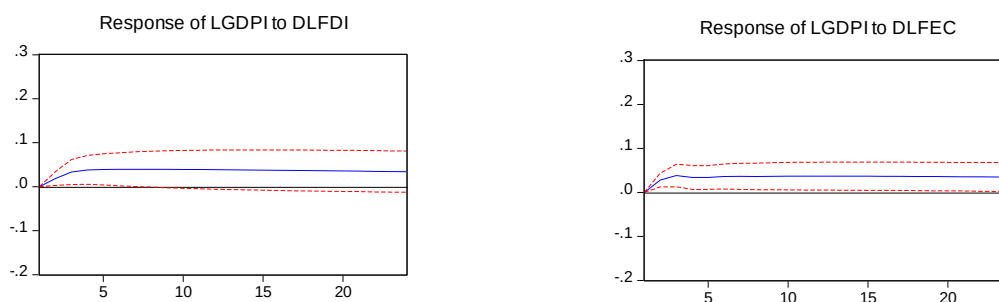
4.5.5 การวิเคราะห์การตอบสนองของการเติบโตทางเศรษฐกิจต่อการแปรปรวนของนโยบายเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ปฏิกิริยาการตอบสนองต่อความแปรปรวน (Impulse response function) เป็นการศึกษาผล การตอบสนองของการเติบโตทางเศรษฐกิจของ 16 ประเทศแถบอินโดแปซิฟิก โดยพิจารณาจากการตอบสนอง (Response) ของการเปลี่ยนแปลงในส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Shock) ที่เกิดขึ้นกับ การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนที่สะท้อนออกมาในมูลค่าการส่งออกไปจีน การนำเข้าจากจีน การลงทุนจากจีน และการให้ความช่วยเหลือจากจีน เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ ในระยะเวลาเดียวกันหรือระยะเวลา ก่อนหน้านั้นคงที่ ผลการทดสอบแสดงในรูปที่ 4.2

Response to Cholesky One S.D. Innovations ± 2 S.E. Response to Cholesky One S.D. Innovations ± 2 S.E.

Response to Cholesky One S.D. Innovations ± 2 S.E. Response to Cholesky One S.D. Innovations ± 2 S.E.

รูปที่ 4-2 ผลการวิเคราะห์ปฏิกิริยาการตอบสนองต่อความแปรปรวน

ที่มา: จากการคำนวณ

ผลการวิเคราะห์การตอบสนองต่อความแปรปรวน พบว่า เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Shock) ของการส่งออกไปยังจีน การตอบสนองของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกจะมีทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อการส่งออกไปจีนเพิ่มสูงขึ้นทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกเพิ่มขึ้น และตอบสนองมากที่สุดในปีที่ 12 หลังจากนั้นผลจะค่อยๆ ลดลงก่อนที่จะปรับตัวคงที่ขนานไปกับจุดดุลยภาพ ตรงข้ามกับการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของการนำเข้าสินค้าจากจีนส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกตอบสนองในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ เมื่อการนำเข้าจากจีนสูงขึ้นจะส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกลดลง โดยตอบสนองมากที่สุดในปีที่ 8 หลังจากนั้นผลจะค่อยๆ ลดลงก่อนที่จะปรับตัวคงที่ขนานไปกับจุดดุลยภาพ อย่างไรก็ตามผลของการตอบสนองจากการส่งออกและการนำเข้าของการเติบโตทางเศรษฐกิจสอดคล้องกับทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มหภาคที่ว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจะเพิ่มขึ้นเมื่อมีการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกและการหดตัวของมูลค่าการนำเข้า

ในส่วนของการลงทุนจากจีนและการให้ความช่วยเหลือจากจีนกับประเทศอินโดนีเซีย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันจะส่งผลให้การตอบสนองของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ทั้งในระยะแรกและในระยะยาว กล่าวคือ ผลของการลงทุนจากจีนและการให้ความช่วยเหลือของจีนจะทำให้ประเทศอินโดนีเซียมีการขยายขนาดเศรษฐกิจ โดยปรับตัวสูงขึ้นมากที่สุดในปีที่ 4 แล้วค่อยๆ ลดต่ำลงเพียงเล็กน้อยก่อนที่จะปรับตัวคงที่ขนานไปกับจุดดุลยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นั่นคือ การเข้ามาลงทุนของจีนไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศหรือการลงทุนแบบมีสัญญาแล้วทำให้เกิดการขยายขนาดการผลิต การจ้างงาน การลงทุนในประเทศ การใช้ภายในประเทศ และการนำเข้าส่งออก เหล่านี้จะส่งผลให้เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจในประเทศอินโดนีเซีย หรืออาจกล่าวได้ว่านโยบายการส่งเสริมการเข้ามาลงทุนของจีนส่งผลให้เกิดการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในกลุ่มประเทศอินโดนีเซีย

โดยสรุป การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนด้วยการส่งเสริมการค้ากับประเทศอินโดนีเซียก็นั้นส่งผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจกับประเทศอินโดนีเซียในระยะยาวมากกว่าระยะสั้นหรือในระยะเวลา 8-10 ปี ขณะที่การดำเนินนโยบายการลงทุนในต่างประเทศและการให้ความช่วยเหลือของจีนต่อประเทศอินโดนีเซียก็นั้นส่งผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจกับประเทศอินโดนีเซียในระยะสั้นหรือในเวลา 4 ปี ผลการศึกษานี้อาจนำไปใช้ในการกำหนดระยะเวลาการดำเนินนโยบายหรือยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียกับจีนได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับการตอบสนองของการเติบโตทางเศรษฐกิจ

4.5.6 การวิเคราะห์แยกส่วนประกอบความแปรปรวนของการเติบโตทางเศรษฐกิจและนโยบายเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบความแปรปรวนด้วย Variance decomposition analysis เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการเติบโตทางเศรษฐกิจของ 16 ประเทศแถบอินโดนีเซียและตัวแปรที่แสดงการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศกับจีน ประกอบด้วย การส่งออกไปจีน การนำเข้าจากจีน การลงทุนจากจีน และการให้ความช่วยเหลือจากจีน โดยการแยกส่วนความแปรปรวนของการพยากรณ์แล้วทำการเปรียบเทียบสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเติบโตทางเศรษฐกิจกับตัวแปรการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศกับจีน ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 4-7 พบว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียขึ้นอยู่กับความผันผวนจากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจตนเองถึงร้อยละ 100 ในปีแรก อย่างไรก็ตามเมื่อเวลาผ่านไป ค่าความผันผวนของการเติบโตทางเศรษฐกิจเริ่มขึ้นอยู่กับการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนในด้านการส่งออก การนำเข้า การลงทุนในต่างประเทศ และการให้เงินช่วยเหลือกับประเทศอินโดนีเซีย

เมื่อพิจารณาความผันผวนของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียจากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนในระยะสั้นและระยะยาว พบว่า เมื่อเวลาผ่านไป 5 ปี (ระยะสั้น) ค่าความผันผวนของการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซียสามารถอธิบายได้ด้วยค่าความผันผวนจากนโยบายการให้เงินช่วยเหลือของจีนมากที่สุดที่ร้อยละ 5.13 รองลงมาคือ ค่าความผันผวนจากการลงทุนของจีนที่ร้อยละ 4.99 ค่าความผันผวนของการส่งออกไปยังจีนที่ร้อยละ 4.52 และค่าความผันผวนของการนำเข้าสินค้าจากจีนที่ร้อยละ 0.84 ตามลำดับ ขณะที่เมื่อเวลาผ่านไป 10 ปี (ระยะยาว) ค่าความผันผวนของการเติบโตทางเศรษฐกิจสามารถอธิบายได้ด้วยค่าความผันผวนของการส่งออกไปยังจีนมากที่สุดที่ร้อยละ 11.01 รองลงมาเป็นค่าความผันผวนจากการลงทุนของจีนที่ร้อยละ 5.63 ค่าความผันผวนจากการให้เงินช่วยเหลือของจีนที่ร้อยละ 5.17 และค่าความผันผวนของการนำเข้าสินค้าจากจีนที่ร้อยละ 1.77 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-6 ผลการวิเคราะห์โดยแยกส่วนประกอบความแปรปรวน

Period	S.E.	LGDP	LEXPIJ	LIMPIJ	DLFDI	DLFEC
1	0.10	100.00	0.00	0.00	0.00	0.00
2	0.16	94.61	0.91	0.20	1.29	2.97
3	0.21	89.44	2.06	0.32	3.18	4.98
4	0.26	86.72	3.22	0.55	4.36	5.13
5	0.30	84.50	4.52	0.84	4.99	5.13
6	0.34	82.44	5.91	1.09	5.31	5.21
7	0.37	80.64	7.30	1.31	5.49	5.23
8	0.40	79.05	8.62	1.50	5.58	5.21
9	0.44	77.64	9.86	1.65	5.62	5.19
10	0.47	76.39	11.01	1.77	5.63	5.17

ที่มา: จากการคำนวณ

จากผลการประมาณการดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า ในระยะสั้น ความผันผวนของการเติบโตทางเศรษฐกิจอินโดนีเซียสามารถอธิบายได้ด้วยระดับความผันผวนของการให้ความช่วยเหลือและการลงทุนจากจีนเป็นหลัก ขณะที่ในระยะยาว ความผันผวนของการเติบโตทางเศรษฐกิจอินโดนีเซียสามารถอธิบายได้ด้วยระดับความผันผวนของการส่งออกเป็นหลัก นอกจากนี้ผลการประมาณการนี้ยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและการวางกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศกับจีนในระยะสั้นและระยะยาวอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การตอบสนองต่อความแปรปรวนข้างต้น

4.6 Robustness check

การศึกษานี้ได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย โดยแยกตามความแตกต่างของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ศักยภาพทางการค้า ศักยภาพทางการลงทุน และขนาดรายได้ต่อประชากร เพื่อใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบผลความสัมพันธ์ดังกล่าวกับผลการศึกษาหลัก ดังนี้

4.6.1 ด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์

การศึกษาศัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่ออินโดนีเซียด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกสินค้าไปจีน การนำเข้าสินค้าจากจีน การลงทุนของจีน และการให้ความช่วยเหลือจากจีน ที่มีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย เมื่อพิจารณาแยกตามที่ตั้งทางภูมิศาสตร์สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบจำลอง แบบจำลอง A1 เน้นศึกษาประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวน 10 ประเทศ (บรูไน สปป.ลาว มาเลเซีย เมียนมา อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย ติมอร์ตะวันออก และเวียดนาม) และแบบจำลอง A2 เน้นศึกษาประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้จำนวน 6 ประเทศ (อัฟกานิสถาน บังคลาเทศ อินเดีย เนปาล ปากีสถาน และศรีลังกา ผลการทดสอบข้อมูลในแบบจำลองแสดงในภาคผนวก ข

จากการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปร (Granger causality test) ในแบบจำลอง A1 พบว่า “การลงทุนจากจีน” มีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเหล่านั้นในสองทิศทางมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะเดียวกัน “การส่งออกสินค้า การนำเข้าสินค้า และการให้เงินช่วยเหลือจากจีนในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” มีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเหล่านั้นในทิศทางเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการให้เงินช่วยเหลือจากจีนส่งผลให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ขณะเดียวกันการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีผลต่อการขยายตัวของการส่งออก และการนำเข้าของกลุ่มประเทศนี้ ซึ่งผลการทดสอบส่วนใหญ่ใกล้เคียงกับแบบจำลองของกลุ่มประเทศอินโดนีเซีย (แบบจำลองที่ 3) ส่วนผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลในแบบจำลอง A2 พบว่า “การลงทุนจากจีน และการให้เงินช่วยเหลือจากจีนในกลุ่มประเทศเอเชียใต้” มีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเหล่านั้นในทิศทางเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการลงทุนจากจีนส่งผลให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเอเชียใต้ ขณะเดียวกันการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเอเชียใต้มีผลต่อการให้ความช่วยเหลือจากจีนกับกลุ่มประเทศดังกล่าว ซึ่งผลการทดสอบค่อนข้างแตกต่างจากแบบจำลองของกลุ่มประเทศอินโดนีเซีย (แบบจำลองที่ 3)

ตารางที่ 4-7 ผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปร แยกตามที่ตั้งทางภูมิศาสตร์

Dependent variable	Independent variables					
	Δ GDPI	EXPIJ	Δ IMPIJ	Δ FDIJI	Δ FECIJ	All
แบบจำลอง A1						
Δ GDPI	-	4.58	0.26	6.09**	34.79*	46.89*
Δ EXPIJ	2.91*	-	23.61*	7.63**	3.86	65.49*
IMPIJ	8.80*	39.03*	-	5.04***	2.79	74.41*
Δ FDIJI	5.22***	26.84*	8.19*	-	1.13	47.68*
Δ FECIJ	1.84	1.40	1.50	3.10	-	10.90
Dependent variable	Independent variables					
	Δ GDPI	Δ EXPIJ	IMPIJ	Δ FDIJI	Δ FECIJ	All
แบบจำลอง A2						
Δ GDPI	-	1.27	1.21	4.82**	0.03	7.58
Δ EXPIJ	0.0001	-	0.01	0.02	3.46***	3.66
IMPIJ	0.46	0.002	-	0.99	0.57	2.20
Δ FDIJI	2.28	1.97	0.08	-	0.31	6.85
Δ FECIJ	6.27*	5.38**	0.34	0.52	-	10.73**

หมายเหตุ: 1) สมมติฐานหลักของการทดสอบ Granger causality มี 2 กรณี กรณีแรก H_0 : การค้ากับจีน การลงทุนจากจีน และการให้เงินช่วยเหลือของจีน ไม่ได้เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศแถบอินโดนีเซีย และกรณีที่สอง H_0 : การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียไม่ได้เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงขนาดการค้ากับจีน การลงทุนจากจีน และการให้เงินช่วยเหลือของจีน 2) *, ** และ *** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1%, 5% และ 10% ตามลำดับ ที่มา: จากการคำนวณ

4.6.2 ด้านศักยภาพการค้า

การศึกษาความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่ออินโดนีเซียที่มีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย เมื่อพิจารณาแยกศักยภาพทางการค้า โดยกำหนดให้ประเทศที่มีศักยภาพการค้าสูงเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการค้ากับจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2017 มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 15 และประเทศที่มีศักยภาพการค้าต่ำเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการค้ากับจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2017 น้อยกว่าร้อยละ 15 สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบจำลอง แบบจำลอง B1 เน้นศึกษาประเทศที่มีศักยภาพทางการค้าสูง ได้แก่ ประเทศเวียดนาม ติมอร์ ออสเตรเลีย เนปาล และปากีสถาน และแบบจำลอง B2 เน้นศึกษาประเทศที่มีศักยภาพทางการค้าต่ำ ได้แก่ ประเทศบรูไน อินโดนีเซีย เมียนมา สปป.ลาว มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บังกลาเทศ อินเดีย และศรีลังกา ผลการทดสอบข้อมูลในแบบจำลองแสดงในภาคผนวก ข

ตารางที่ 4-8 ผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปร แยกตามศักยภาพการค้า

Dependent variable	Independent variables					
	GDPI	ΔEXPIJ	ΔIMPIJ	ΔFDIJI	ΔFECIJ	All
แบบจำลอง B1						
GDPI	-	3.93	8.53*	3.96	5.01***	15.47**
ΔEXPIJ	1.30	-	7.66**	0.39	5.36***	12.24
ΔIMPIJ	11.51*	6.73**	-	0.44	0.15	24.11*
ΔFDIJI	4.30	3.58	6.48**	-	1.22	15.66**
ΔFECIJ	1.16	0.72	5.48***	1.80	-	9.63
Dependent variable	Independent variables					
	ΔGDPI	EXPIJ	IMPIJ	FDIJI	ΔFECIJ	All
แบบจำลอง B2						
ΔGDPI	-	0.61	1.38	0.14	20.66*	28.89*
EXPIJ	0.01	-	0.35	1.00	3.03***	4.06
IMPIJ	6.58*	0.001	-	0.08	9.85*	15.73*
FDIJI	0.59	10.48*	7.32*	-	0.50	13.63*
ΔFECIJ	0.003	2.10	1.59	2.90***	-	4.99

หมายเหตุ: 1) สมมติฐานหลักของการทดสอบ Granger causality มี 2 กรณี กรณีแรก H0: การค้ากับจีน การลงทุนจากจีน และการให้เงินช่วยเหลือของจีน ไม่ได้เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศแถบอินโดนีเซีย และกรณีที่สอง H0: การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียไม่ได้เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงขนาดการค้ากับจีน การลงทุนจากจีน และการให้เงินช่วยเหลือของจีน 2) *, ** และ *** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1%, 5% และ 10% ตามลำดับ ที่มา: จากการคำนวณ

จากการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปรในแบบจำลอง B1 พบว่า “การนำเข้าสินค้าจากจีนของกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพการค้าสูง” มีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเหล่านั้นในสองทิศทางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่การเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศศักยภาพการค้าสูงมีผลต่อการเพิ่มความช่วยเหลือจากจีนในกลุ่มประเทศนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการทดสอบค่อนข้างแตกต่างจากแบบจำลองของกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิก (แบบจำลองที่ 3) ส่วนผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลในแบบจำลอง B2 พบว่า “การนำเข้าสินค้าจากจีน และการให้เงินช่วยเหลือจากจีนกับกลุ่มประเทศกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพการค้าต่ำ” มีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเหล่านั้นในทิศทางเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการให้เงินช่วยเหลือจากจีนส่งผลให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศดังกล่าว ขณะเดียวกันการเติบโตทางเศรษฐกิจก็มีผลต่อการขยายขนาดการนำเข้าสินค้าจากจีนกับกลุ่มประเทศนี้เช่นเดียวกัน ซึ่งผลการทดสอบนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับแบบจำลองของกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิก (แบบจำลองที่ 3)

4.6.3 ด้านศักยภาพการลงทุน

การศึกษาความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่ออินโดแปซิฟิกที่มีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดแปซิฟิก เมื่อพิจารณาแยกศักยภาพทางการลงทุน โดยกำหนดให้ประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนสูงเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการลงทุนของจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2017 มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 25 และประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนต่ำเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการลงทุนจากจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2016 น้อยกว่าร้อยละ 25 สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบจำลอง แบบจำลอง C1 เน้นศึกษาประเทศที่มีศักยภาพทางการลงทุนสูง ได้แก่ ประเทศบรูไน เมียนมา ไทย อินเดีย ปากีสถาน และศรีลังกา และแบบจำลอง C2 เน้นศึกษาประเทศที่มีศักยภาพทางการลงทุนต่ำ ได้แก่ ได้แก่ประเทศสปป.ลาว อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม ติมอร์ ออสเตรเลีย บังคลาเทศ และเนปาล ยกเว้นประเทศออสเตรเลียที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการลงทุนแบบหดตัว ผลการทดสอบข้อมูลในแบบจำลองแสดงในภาคผนวก ข

จากการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปรในแบบจำลอง C1 พบว่า “การให้เงินช่วยเหลือจากจีนกับกลุ่มประเทศกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนสูง” มีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเหล่านั้นในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่การเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศศักยภาพการลงทุนสูงมีผลต่อการขยายขนาดการนำเข้าสินค้าจากจีนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการทดสอบนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับแบบจำลองของกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิก (แบบจำลองที่ 3) ส่วนผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลในแบบจำลอง C2 พบว่า “การให้เงินช่วยเหลือจากจีนกับกลุ่มประเทศกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนต่ำ” มีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเหล่านั้นในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนสูง ขณะที่การเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศศักยภาพการลงทุนต่ำมีผลต่อการขยายขนาดการส่งออกสินค้าไปจีนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการทดสอบนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับแบบจำลองของกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิก (แบบจำลองที่ 3)

ตารางที่ 4-9 ผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปร แยกตามศักยภาพการลงทุน

Dependent variable	Independent variables					
	Δ GDP	Δ EXPIJ	IMPIJ	FDIJI	Δ FECIJ	All
แบบจำลอง C1						
Δ GDP	-	0.94	0.08	0.02	20.35*	29.61*
Δ EXPIJ	0.79	-	0.29	0.00003	0.68	2.54
IMPIJ	5.16**	5.56*	-	0.06	2.43	16.24*
FDIJI	0.003	0.06	1.06	-	0.82	2.15
Δ FECIJ	0.06	0.21	0.02	1.44	-	2.89
Dependent variable	Independent variables					
	Δ GDP	EXPIJ	Δ IMPIJ	Δ FDIJI	Δ FECIJ	All
แบบจำลอง C2						
Δ GDP	-	2.32	0.23	0.004	3.30***	6.15
EXPIJ	4.05**	-	10.03*	4.19**	6.11*	27.13*
Δ IMPIJ	0.82	0.00005	-	4.27**	2.78***	11.07**
Δ FDIJI	0.001	1.06	1.78	-	0.04	6.05
Δ FECIJ	0.31	0.76	3.22***	0.000001	-	4.17

หมายเหตุ: 1) สมมติฐานหลักของการทดสอบ Granger causality มี 2 กรณี กรณีแรก H_0 : การค้ากับจีน การลงทุนจากจีน และการให้เงินช่วยเหลือของจีน ไม่ได้เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศแถบอินโดแปซิฟิก และกรณีที่สอง H_0 : การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกไม่ได้เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงขนาดการค้ากับจีน การลงทุนจากจีน และการให้เงินช่วยเหลือของจีน 2) *, ** และ *** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1%, 5% และ 10% ตามลำดับ ที่มา: จากการคำนวณ

4.6.4 ด้านขนาดรายได้ต่อประชากร

การศึกษาความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่ออินโดแปซิฟิกที่มีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดแปซิฟิก เมื่อพิจารณาแยกตามขนาดรายได้ต่อประชากร (World Bank, 2017) สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบจำลอง แบบจำลอง D1 เน้นศึกษาประเทศที่มีระดับรายได้ต่อประชากรประเทศที่มีรายได้สูง (มากกว่า 12,235 เหรียญสหรัฐ) ได้แก่ บรูไนและสิงคโปร์ และประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับสูง (อยู่ระหว่าง 3,956 ถึง 12,235 เหรียญสหรัฐ) ได้แก่ มาเลเซียและไทย และแบบจำลอง D2 เน้นศึกษาประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับต่ำ (อยู่ระหว่าง 996 ถึง 3,895 เหรียญสหรัฐ) ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย สปป.ลาว เมียนมา ฟิลิปปินส์ เวียดนาม ติมอร์ บังกลาเทศ อินเดีย ปากีสถาน และศรีลังกา และประเทศที่มีรายได้น้อย (น้อยกว่า 995 เหรียญสหรัฐ) ได้แก่ อัฟกานิสถาน และเนปาล ผลการทดสอบข้อมูลในแบบจำลองแสดงในภาคผนวก ข

ตารางที่ 4-10 ผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปร แยกตามขนาดรายได้ต่อประชากร

Dependent variable	Independent variables					
	GDPI	EXPIJ	IMPIJ	ΔFDIJI	ΔFECIJ	All
แบบจำลอง D1						
GDPI	-	43.77*	26.65*	23.19*	3.76	181.17*
EXPIJ	36.52*	-	20.51*	1.01***	62.08*	275.19*
IMPIJ	32.01*	3.78*	-	11.38**	9.45***	211.76*
ΔFDIJI	2.12	4.42	1.10	-	6.95	38.35*
ΔFECIJ	2.24	1.54	0.99	2.86	-	52.70*
Dependent variable	Independent variables					
	GDPI	ΔEXPIJ	ΔIMPIJ	FDIJI	ΔFECIJ	All
แบบจำลอง D2						
GDPI	-	6.23**	10.23*	4.46	6.51**	19.26*
ΔEXPIJ	7.30**	-	6.60**	1.28	11.07*	22.84*
ΔIMPIJ	12.44*	10.05*	-	3.08	0.77	47.32*
FDIJI	2.85	5.52***	6.07**	-	0.53	16.89**
ΔFECIJ	2.39	1.28	9.81*	4.40	-	19.88*

หมายเหตุ: 1) สมมติฐานหลักของการทดสอบ Granger causality มี 2 กรณี กรณีแรก H0: การค้ากับจีน การลงทุนจากจีน และการให้เงินช่วยเหลือของจีน ไม่ได้เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศแถบอินโดแปซิฟิก และกรณีที่สอง H0: การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกไม่ได้เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงขนาดการค้ากับจีน การลงทุนจากจีน และการให้เงินช่วยเหลือของจีน 2) *, ** และ *** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1%, 5% และ 10% ตามลำดับ ที่มา: จากการคำนวณ

จากการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปรในแบบจำลอง D1 พบว่า “การส่งออกสินค้าและการนำเข้าสินค้าจากจีนในกลุ่มประเทศรายได้สูง” มีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเหล่านั้นในสองทิศทางเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะเดียวกัน “การลงทุนจากจีน” มีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเหล่านั้นในทิศทางเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลในแบบจำลอง D2 พบว่า “การส่งออกสินค้าและการนำเข้าสินค้าจากจีนในกลุ่มประเทศรายได้ต่ำ” มีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเหล่านั้นในสองทิศทางเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่การได้รับความช่วยเหลือของจีนมีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเหล่านั้นในทิศทางเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการทดสอบของทั้ง 2 แบบจำลองเหมือนกับแบบจำลองของกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิก (แบบจำลองที่ 3)

4.7 สรุปผลความสัมพันธ์ของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนที่มีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย

ตารางที่ 4-12 แสดงความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน (การส่งออกสินค้าไปจีน การนำเข้าสินค้าจากจีน การลงทุนของจีน และการให้ความช่วยเหลือจากจีน) ที่มีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอินโดนีเซียด้วยการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผล (Granger causality test) และนำมาความสัมพันธ์ดังกล่าวมาเปรียบเทียบโดยพิจารณาตามความแตกต่างของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ระดับศักยภาพทางการค้า ระดับศักยภาพทางการลงทุน และขนาดรายได้ต่อหัว พบข้อสังเกต 5 ประการดังนี้

ตารางที่ 4-11 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซียและนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน

กลุ่มประเทศ	อินโดนีเซีย	เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	เอเชียใต้	ศักยภาพการค้าสูง	ศักยภาพการค้าต่ำ	ศักยภาพการลงทุนสูง	ศักยภาพการลงทุนต่ำ	รายได้ต่อหัวสูง	รายได้ต่อหัวต่ำ
GDP → EXP	✓	✓					✓	✓	✓
EXP → GDP	✓							✓	✓
GDP → IMP	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓
IMP → GDP				✓				✓	✓
GDP → FDI		✓							
FDI → GDP	✓	✓	✓					✓	
GDP → FEC			✓						
FEC → GDP	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓
EXP → IMP	✓	✓		✓		✓		✓	✓
IMP → EXP	✓	✓		✓			✓	✓	✓
EXP → FDI		✓			✓				✓
FDI → EXP	✓	✓					✓	✓	
EXP → FEC			✓						
FEC → EXP	✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓
IMP → FDI		✓		✓	✓				✓
FDI → IMP		✓					✓	✓	
IMP → FEC	✓			✓			✓		✓
FEC → IMP					✓		✓	✓	
FDI → FEC					✓				
FEC → FDI									

ที่มา: รวบรวมจากตารางที่ 4-5, 4-11, 4-15, 4-19 และ 4-23

ประการที่หนึ่ง การเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิกมีผลทำให้เงินขยายขนาดการค้าในกลุ่มประเทศดังกล่าว โดยผลของความสัมพันธ์นี้ไม่มีความแตกต่างกันตามกลุ่มประเทศที่มีระดับศักยภาพทางการค้า ระดับศักยภาพทางการลงทุน และขนาดรายได้ต่อหัวแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามผลของความสัมพันธ์นี้มีความแตกต่างกันตามกลุ่มประเทศที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์แตกต่างกัน โดยการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีผลต่อการขยายขนาดการค้าของจีน ขณะที่การเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเอเชียใต้ไม่มีความสัมพันธ์กับการเพิ่มการค้าของจีน หรืออาจกล่าวได้ว่าเหตุผลหลักของการขยายการค้าของจีนในเอเชียใต้ไม่ได้เป็นเพราะการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศนี้ แต่อาจจะเป็นเพราะสาเหตุอื่นเช่นการสร้างฐานการค้าเพื่อเชื่อมต่อไปยังประเทศที่สามหรือการขยายวงจรการค้าในภูมิภาคนี้และภูมิภาคใกล้เคียง

ประการที่สอง การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนทำให้เกิดการขยายการส่งออกสินค้าไปยังประเทศจีนนั้นส่งผลทำให้ประเทศอินโดแปซิฟิกมีการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยผลของความสัมพันธ์นี้ไม่มีความแตกต่างกันตามกลุ่มประเทศที่มีขนาดรายได้ต่อหัวแตกต่างกัน ขณะเดียวกันไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวเมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มประเทศที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ศักยภาพการค้า และศักยภาพการลงทุนแตกต่างกันแต่อย่างใด

ประการที่สาม การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนที่กระตุ้นการลงทุนในต่างประเทศมีผลทำให้ประเทศอินโดแปซิฟิกมีการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยผลของความสัมพันธ์นี้ไม่มีความแตกต่างกันตามกลุ่มประเทศที่มีลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามผลของความสัมพันธ์นี้กลับมีความแตกต่างกันตามกลุ่มประเทศที่มีขนาดรายได้ต่อหัวแตกต่างกัน นั่นคือการลงทุนจากจีนมีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศดังกล่าว ซึ่งไม่พบความสัมพันธ์ในกลุ่มประเทศที่มีขนาดรายได้ต่อหัวต่ำ

ประการที่สี่ การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนในด้านการให้ความช่วยเหลือในต่างประเทศมีผลทำให้ประเทศอินโดแปซิฟิกมีการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยผลของความสัมพันธ์นี้ไม่มีความแตกต่างกันตามกลุ่มประเทศที่มีระดับศักยภาพทางการค้าและการลงทุนแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามผลของความสัมพันธ์นี้มีความแตกต่างกันตามกลุ่มประเทศที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และขนาดรายได้ต่อหัวแตกต่างกัน นั่นคือ การได้รับความช่วยเหลือจากจีนของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีผลทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศนี้ ขณะที่ไม่พบว่ามีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเอเชียใต้แต่อย่างใด เช่นเดียวกับกลุ่มประเทศที่มีขนาดรายได้ต่อหัวต่ำ พบว่าการให้ความช่วยเหลือของจีนมีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศดังกล่าว ซึ่งไม่พบความสัมพันธ์ในกลุ่มประเทศที่มีขนาดรายได้ต่อหัวสูง

ประการสุดท้าย การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนมีผลต่อการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก (Regional value chain) อยู่ในระดับปานกลาง โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านการส่งออก การนำเข้า และการลงทุนจากจีน โดยผลของความสัมพันธ์นี้ไม่มีความแตกต่างกันตามกลุ่มประเทศที่มีระดับศักยภาพการค้า ระดับศักยภาพการลงทุน และขนาดรายได้ต่อหัวแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามผลของความสัมพันธ์นี้มีความแตกต่างกันตามกลุ่มประเทศที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์แตกต่างกัน การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนด้วยการขยายขนาดการนำเข้า ส่งออก และการลงทุนในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทำให้เกิดการเชื่อมโยงทางการผลิตและการบริโภคบนห่วงโซ่การผลิตระหว่างกันของจีนและประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และนำไปสู่การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าทางภูมิภาคและการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบมีส่วนร่วมและยั่งยืนต่อไป ขณะเดียวกันไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวกับกลุ่มประเทศเอเชียใต้

4.8 บทวิเคราะห์

ท่ามกลางกระแสภูมิภาควิวัฒน์ ประเทศต่างๆในภูมิภาคเดียวกันมักดำเนินนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพื่อให้เกิดการขยายตัวด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศในภูมิภาคเดียวกัน โดยคาดหวังว่าการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจนี้จะทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน การศึกษานี้จึงได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนตามนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีน (Going-out strategy) ทั้งด้านการค้า การลงทุนในต่างประเทศ และการให้ความช่วยเหลือกับต่างประเทศต่อการเติบโตเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิกที่เปรียบเสมือนประเทศเพื่อนบ้านที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเดียวกันและมีความสัมพันธ์อันยาวนาน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมการค้าและการลงทุนกับจีนต่อไป การวิเคราะห์ส่วนนี้จึงเน้น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ความสามารถในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับจีน เพื่อตอบโจทย์ทิศทางการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศอินโดแปซิฟิกที่เหมาะสมภายใต้บริบทใหม่ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีน และศักยภาพการเปลี่ยนผ่านเพื่อเข้าสู่ความสมดุลของระบบเศรษฐกิจ เพื่อตอบโจทย์กลยุทธ์การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศกับจีนเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกอย่างยั่งยืน

4.8.1 ความสามารถในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับจีน (China-led growth)

ผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผล (Granger causality test) ระหว่างการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิก (ตารางที่ 4-5) สามารถแยกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็นดังนี้

ประเด็นแรก ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิกด้านการส่งออกสินค้าไปยังจีนมีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกแบบ สองทิศทาง (Bidirectional causality) ขณะที่การลงทุนจากจีนและการให้ความช่วยเหลือด้านการลงทุนของจีนมีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกแบบ ทิศทางเดียว (Unidirectional causality) สะท้อนความไม่สมบูรณ์ของการดำเนินยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกต่อจีนซึ่งเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่และเปรียบเสมือนขุมพลังทางเศรษฐกิจของอินโดแปซิฟิก ดังนั้น ทิศทางการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศอินโดแปซิฟิกที่เหมาะสมภายใต้บริบทใหม่ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนควรเน้นนโยบายแบบ “Dual Track Policy” หรือนโยบายการกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบคู่ขนาน นั่นคือ แนวทางแรกมุ่งเน้นไปที่การกระตุ้นการส่งออกสินค้าไปจีน ขณะที่อีกแนวทางหนึ่งมุ่งเน้นไปในเรื่องการกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนและการสนับสนุนการลงทุนในประเทศ โดยมุ่งเน้นไปที่การผลิตสินค้าที่ประเทศมีความสามารถในการแข่งขันและสร้างรายได้เปรียบทางการส่งออก การพัฒนาสินค้าที่เน้นความสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และการพัฒนาสินค้านวัตกรรมเพื่อยกระดับห่วงโซ่มูลค่าของการผลิต

ประเด็นที่สอง ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิกมีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกแบบโดมิโน (Domino effect) อาทิ การส่งเสริมการส่งออกของอินโดแปซิฟิกส่งผลให้เกิดการขยายตัวของการนำเข้าสินค้าจากจีน เช่นเดียวกันการเติบโตของการนำเข้าจากจีนส่งผลให้เกิดการให้ความช่วยเหลือด้านการลงทุนของจีน และจากการได้รับการช่วยเหลือทางการลงทุนจากจีนได้ส่งผลกระทบอย่างต่อเนื่องและนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกต่อไป ดังนั้นทิศทาง

ในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศอินโดแปซิฟิกควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน (Coherence) เช่น การส่งเสริมการค้าของประเทศอินโดแปซิฟิกควรสอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมการค้าและการลงทุนในต่างประเทศของจีน และแนวทางการให้ความช่วยเหลือของประเทศจีนในกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิก เป็นต้น ตลอดจนการทำงานร่วมกันระหว่างประเทศอินโดแปซิฟิกในการกำหนดทิศทางเศรษฐกิจของอินโดแปซิฟิก (Synergy) เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของจีนและทำให้เกิดการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมในภูมิภาค (Regional inclusive growth)

4.8.2 ศักยภาพการเปลี่ยนผ่านเพื่อเข้าสู่ความสมดุลของระบบเศรษฐกิจ (Balanced growth)

ผลการวิเคราะห์ปฏิบัติการตอบสนอง (รูปที่ 4-2) และการวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบ (ตารางที่ 4-7) ของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกและนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนผ่านการส่งออก การนำเข้า การลงทุนจากต่างประเทศ และการให้ความช่วยเหลือในต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการส่งออกสินค้าไปยังประเทศจีนส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกในระยะสั้น ขณะที่กิจกรรมการลงทุนจากจีนและการให้ความช่วยเหลือของจีนส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกในระยะยาว ดังนั้นการกำหนดกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจและการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติเพื่อรองรับการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนควรทำให้เหมาะสมกับระยะเวลาการตอบสนองต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้นๆ เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศกลุ่มอินโดแปซิฟิกอย่างแท้จริงและยั่งยืน

บทที่ 5

ประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุนระหว่าง
ประเทศจีนและอินโดนีเซีย

บทที่ 5

ประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซีย

5.1 บทนำ

ภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซียและการลงทุนจากจีนในอินโดนีเซียในรายงานบทที่ 3 แสดงให้เห็นถึงระดับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซียที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการค้าระหว่างจีนและประเทศในอินโดนีเซียต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในช่วงปีค.ศ.2003-2007 ค.ศ.2008-2012 และ ค.ศ.2013-2017 พบว่ามีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ยกเว้นประเทศภูฏาน และอินเดีย ขณะที่ประเทศส่วนใหญ่ในอินโดนีเซียมีการเติบโตเฉลี่ยสะสมของการค้ากับจีนมีอัตราลดลง และการขาดดุลการค้ากับจีนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เช่นเดียวกับสัดส่วนการลงทุนจากจีนในอินโดนีเซียต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในช่วงปีค.ศ. 2003-2007 ค.ศ.2008-2012 และ ค.ศ.2013-2017 ที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ยกเว้นประเทศอัฟกานิสถาน ระดับสมรรถนะการลงทุนจากจีนเพิ่มสูงขึ้น และมีเพียงร้อยละ 15 ของประเทศอินโดนีเซียที่มีการเติบโตเฉลี่ยสะสมของการลงทุนจากจีนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซียที่มีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในรายงานบทที่ 4 แสดงให้เห็นว่าการส่งออกสินค้าจากอินโดนีเซียไปจีนส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอินโดนีเซีย ขณะเดียวกันการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซียก็ผลักดันให้การส่งออกสินค้าไปยังจีนขยายตัว ขณะที่การลงทุนและการให้ความช่วยเหลือจากจีนในอินโดนีเซียส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามแต่อย่างใด อาจกล่าวโดยรวมว่าระดับศักยภาพและประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนจากจีนต่อกลุ่มประเทศอินโดนีเซียอยู่ในระดับดี

การเปลี่ยนแปลงข้างต้นแสดงให้เห็นถึงระดับศักยภาพของกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซียโดยไม่ได้คำนึงถึงระดับประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกรรมการค้ากับประเทศจีนและการรับการลงทุนจากประเทศจีนแต่อย่างใด ประสิทธิภาพทางการค้าระหว่างประเทศแสดงถึงระดับความสามารถทางการค้าของประเทศ อันเนื่องมาจากปัจจัยทางการค้าและปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับประเทศคู่ค้า เช่นเดียวกับประสิทธิภาพการลงทุนจากต่างประเทศแสดงถึงระดับความสามารถในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศอันเนื่องมาจากปัจจัยทางการลงทุนและปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องของประเทศผู้รับการลงทุน ผลการประมาณค่าประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนจะแสดงถึงความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการใช้ทรัพยากรเพื่อการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนจากต่างประเทศ ตลอดจนการประเมินระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศและอนาคตความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของประเทศ จากความสำคัญดังกล่าว เพื่อให้ประเทศอินโดนีเซียสามารถยกระดับความสามารถทางการค้ากับจีนและการลงทุนจากจีน จำเป็นต้องกลับมาวิเคราะห์ถึงพื้นฐานสมรรถนะทางการค้าและการลงทุนของประเทศอินโดนีเซียอย่างแท้จริง เนื่องจากประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศเป็นกลไกหรือตัวกระตุ้นหลักที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อรากฐานความสามารถในการแข่งขันและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียในระยะยาว

ดังนั้นงานวิจัยส่วนนี้จึงเน้นการประมาณค่าความมีประสิทธิภาพของการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซีย และการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอินโดนีเซีย รวมทั้งการประมาณค่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความไม่มีประสิทธิภาพทาง

การค้าและการลงทุนของประเทศต่างๆ เพื่อแสดงความเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก ภายใต้บริบทใหม่ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน และนำไปสู่การกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ทางการค้าและการลงทุนจากจีนเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางการแข่งขันทางการค้าและการลงทุนของประเทศอินโดแปซิฟิกและขยายการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

5.2 ทบทวนวรรณกรรมปริทัศน์

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อดังนี้คือ 1) งานศึกษาการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคด้วยวิธีการวิเคราะห์เส้นพรมแดนเชิงพื้นที่ 2) งานวิจัยประสิทธิภาพทางการค้าระหว่างประเทศ และ 3) งานวิจัยประสิทธิภาพทางการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งสามารถแยกกล่าวในรายละเอียดดังนี้

5.2.1 แบบจำลองการวัดประสิทธิภาพด้วยวิธีเส้นพรมแดนเชิงพื้นที่

การวัดประสิทธิภาพทางเทคนิค (Technical efficiency) เป็นการวัดประสิทธิภาพเชิงเปรียบเทียบของหน่วยผลิตที่สามารถผลิตผลผลิตให้ได้มากที่สุดจากปัจจัยการผลิตที่กำหนด หรือประสิทธิภาพเชิงเปรียบเทียบของหน่วยผลิตที่ใช้ปัจจัยการผลิตในการผลิตน้อยที่สุดจากระดับปริมาณผลผลิตที่กำหนด ซึ่งเป็นการประมาณค่าประสิทธิภาพตามขอบเขตการผลิต และมักถูกเรียกว่า “การประมาณค่าเส้นพรมแดน (Frontier analysis)” (Farrell 1957) หากการผลิตจริงมีค่าเท่ากับการผลิต ณ เส้นพรมแดนถือว่ามีประสิทธิภาพสูงสุด แบบจำลองที่ใช้ในการประมาณค่าเส้นพรมแดนแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ แบบจำลองพารามेटริก (Parametric) เป็นแบบจำลองที่จำกัดลักษณะการกระจายของข้อมูล และแบบจำลองนอนพารามेटริก (Non-Parametric) เป็นแบบจำลองที่ไม่จำกัดลักษณะการกระจายของข้อมูล

แบบจำลองการวัดประสิทธิภาพด้วยวิธีเส้นพรมแดนเชิงพื้นที่ (Stochastic frontier analysis: SFA) เป็นหนึ่งในวิธีการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เช่นเดียวกับวิธีการล้อมกรอบข้อมูล (Data envelopment analysis: DEA) แบบจำลองทั้งสองมีความแตกต่างกันในวิธีการกำหนดรูปแบบสมการของแบบจำลองและวิธีการประมาณการความสัมพันธ์ แบบจำลอง DEA ไม่มีการกำหนดรูปแบบสมการเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและใช้การประมาณค่าตามหลักการทางคณิตศาสตร์ที่เรียกว่า Linear programming ซึ่งไม่คำนึงถึงความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของข้อมูลหรือแบบจำลองแต่อย่างใด ขณะที่แบบจำลอง SFA มีการกำหนดรูปแบบสมการเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไว้อย่างแน่นอน มีการประมาณค่าโดยใช้หลักการทางเศรษฐมิติที่คำนึงถึงความไม่แน่นอนทางสถิติที่เกิดจากข้อมูลและแบบจำลอง และมักนิยมใช้กับข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-section data) และข้อมูล Panel data จากคุณลักษณะดังกล่าวการศึกษานี้ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แบบจำลอง SFA เป็นวิธีประมาณค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค

การวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคแบบเส้นพรมแดนเชิงพื้นที่ได้ถูกเสนอโดย Aigner, Lovell, and Schmidt (1977) และ Meeusen and van den Broeck (1977) และได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายกับการประมาณค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคสำหรับข้อมูลภาคตัดขวาง โดยมีสมการความสัมพันธ์ของผลผลิต Y_i และปัจจัยการผลิต X_i ดังนี้

$$Y_i = f(X_i; \beta) \cdot \exp(V_i) \cdot \exp(-U_i)$$

$$\ln Y_i = \beta_0 + \sum_n \beta_n \ln X_{ni} + V_i - U_i, i = 1, 2, \dots, N$$

กำหนดให้ β คือพารามิเตอร์ V_i คือค่าความคลาดเคลื่อนที่ไม่สามารถควบคุมได้ที่มีลักษณะการกระจายไปได้ทั้งสองข้าง (two-sided noise) ในลักษณะ iid (Identically and independently distributed) นั่นคือ มีการกระจายแบบปกติ (Normal distribution) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์และมีค่าความแปรปรวนคงที่; $V_i \sim iidN(0, \sigma_v^2)$ หรือทำให้เกิดการคลาดเคลื่อนแบบสุ่ม (ในด้านบวกและด้านลบ) ต่อเส้นพรมแดน และ U_i คือค่าความคลาดเคลื่อนที่สามารถควบคุมได้ที่มีลักษณะการกระจายแบบด้านเดียว (one-sided noise) ที่มีการกระจายแบบ Non-negative half-normal distribution; $U_i \sim iidN^+(0, \sigma_u^2)$ หรือมีค่าความแปรปรวนคงที่ที่มีการแจกแจงแบบปกติตัดปลาย (truncated normal distribution); $U_i \sim iidN^+(\mu, \sigma_u^2)$ โดยแต่ละค่าสังเกตจะอยู่บนเส้นพรมแดนหรือต่ำกว่าเส้นพรมแดนเสมอ ทั้งนี้ U_i และ V_i มีการแจกแจงเป็นอิสระต่อกัน จากนั้นทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ในสมการพรมแดนเชิงเส้นสุ่มด้วยวิธี Maximum likelihood ซึ่ง Aigner, Lovell, and Schmidt (1977) ได้แสดงทัศนะถึงความเหมาะสมของการประมาณค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคด้วย Maximum likelihood estimator สำหรับการประมาณค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค (Technical inefficiency) หรือค่า U_i ได้ถูกเสนอโดย Jondrow et al. (1982) ด้วยการนำค่าพารามิเตอร์ที่คำนวณได้จากการประมาณค่า Maximum likelihood ไปใช้ในการประมาณค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคตามเงื่อนไขของแบบจำลองที่กำหนดไว้ ขณะเดียวกัน Battese and Coelli (1988) เสนอวิธีการประมาณค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคหรือค่า TE ด้วยการเปรียบเทียบผลผลิตที่ได้จากเส้นพรมแดนเชิงเส้นสุ่มหรือ $Y_i = \exp(X_i\beta + v_i - u_i)$ กับผลผลิตที่ได้จากเส้นพรมแดนเชิงเส้นกำหนดหรือ $\hat{Y}_i = \exp(X_i\beta + v_i)$ ทำให้แสดงค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคได้ดังนี้

$$TE = \frac{Y_i}{\hat{Y}_i} = \frac{\exp(X_i\beta + v_i - u_i)}{\exp(X_i\beta + v_i)} = \exp(-u_i)$$

นอกจากการประยุกต์ใช้แบบจำลอง SFA ในงานวิเคราะห์ด้านต่างๆ แล้ว Pitt and Lee (1981) ได้พัฒนาแบบจำลอง SFA เพื่อประมาณค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคด้วยข้อมูล Panel data โดยมีสมการความสัมพันธ์ดังนี้

$$Y_{it} = f(X_{it}; \beta) \cdot \exp(V_{it}) \cdot \exp(-U_{it})$$

$$\ln(Y_{it}) = \beta_{0i} + \sum_n \beta_n \ln X_{nit} + V_{it} - U_{it}; i = 1, 2, \dots, N, t = 1, 2, \dots, T$$

ในการประมาณค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคสำหรับข้อมูล Panel data สามารถกำหนดแบบจำลองได้ 2 แบบ แบบที่หนึ่งได้แก่ แบบจำลอง Stochastic frontier with time-invariant technical inefficiency ที่สมมติว่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา ($U_{it} = U_i$) และความมีประสิทธิภาพทางเทคนิค $TE = \exp(-U_i)$ ทั้งนี้ในการประมาณค่าแบบจำลองสำหรับ Panel data สามารถทำการประมาณค่าแบบ Fixed effect และ Random effect หากประมาณค่าพารามิเตอร์แบบ Fixed effect นั่นคือ สมการได้กำหนดให้ U_i คงที่ตลอดเวลาและ U_i มีความสัมพันธ์

กับค่า V_i และหากประมาณค่าพารามิเตอร์แบบ Random effect นั่นคือ สมการกำหนดให้ค่า U_i มีการกระจายแบบสุ่ม มีค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนคงที่ และ U_i ไม่มีความสัมพันธ์กับค่า V_i นอกจากนี้เครื่องมือที่ใช้ในการประมาณค่าแบบจำลองนี้มีหลากหลาย เช่น งานศึกษาของ Battese and Coelli (1988) และ Pitt and Lee (1981) ได้เสนอวิธีการประมาณค่าประสิทธิภาพแบบ Random effect ด้วย Maximum likelihood estimator โดย Battese and Coelli (1988) ได้กำหนดให้ U_i มีการแจกแจงแบบปกติตัดปลาย (truncated normal) และ Pitt and Lee (1981) ได้กำหนดให้ U_i มีการแจกแจงแบบกึ่งปกติ (half normal) ขณะที่งานศึกษาของ Schmidt and Sickles (1984) ได้เสนอวิธีการประมาณค่าประสิทธิภาพแบบ Fixed effect ด้วย Within group estimator

ตารางที่ 5-1 การประมาณค่าแบบจำลอง Stochastic frontier with time-invariant และ time-varying technical inefficiency

ผู้เขียน	ลักษณะการแจกแจง U_i	วิธีประมาณค่า (Estimator)
Time-invariant technical inefficiency		
Battese and Coelli (1988)	Truncated normal	Maximum likelihood
Pitt and Lee (1981)	Half normal	Maximum likelihood
Schmidt and Sickles (1984)	-	Within group estimator
Time-varying technical inefficiency		
Battese and Coelli (1995)	Truncated normal	Maximum likelihood
Kumbhakar (1990)	Half normal	Maximum likelihood
Schmidt and Sickles (1984)	-	Generalized least square
Cornwell <i>et al.</i> (1990)	-	Modified within group
Greene (2005)	Exponential, Half normal, Truncated normal	Simulated maximum likelihood
Greene (2005)	Exponential, Half normal, Truncated normal	Maximum likelihood dummy variable

ที่มา: Belotti *et al.* (2013), Rashidghalam *et al.* (2016)

แบบที่สอง ได้แก่ แบบจำลอง Stochastic frontier with time-varying technical inefficiency โดยสมมติว่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคสามารถเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไป (U_{it}) และความมีประสิทธิภาพทางเทคนิค $TE = \exp(-U_{it})$ ในการประมาณค่าแบบจำลองสำหรับ Panel data สามารถทำการประมาณค่าแบบ Fixed effect และ Random effect เช่นเดียวกับแบบจำลอง Stochastic frontier with time-varying technical inefficiency ที่มีเครื่องมือหลายหลายที่ใช้ในการประมาณค่า อาทิ งานศึกษาของ (Battese and Coelli 1995) และ Kumbhakar (1990) ได้เสนอวิธีการประมาณค่าประสิทธิภาพแบบ Random effect ด้วย Maximum likelihood estimator โดย Battese

and Coelli (1995) กำหนดให้ U_{it} มีการแจกแจงแบบปกติตัดปลาย (truncated normal) และ Kumbhakar (1990) กำหนดให้ U_{it} มีการแจกแจงแบบกึ่งปกติ (half normal) สำหรับงานศึกษาของ Schmidt and Sickles (1984) และ Cornwell *et al.* (1990) ได้เสนอการประมาณค่าประสิทธิภาพแบบ Fixed effect ด้วย Generalized least square estimator และ Modified within group estimator ตามลำดับ นอกจากนี้การศึกษาของ (Greene 2005) ได้เสนอการประมาณค่าประสิทธิภาพทั้งแบบ Fixed effect และ Random effect ด้วย Maximum likelihood estimator โดยกำหนดให้ U_{it} มีการแจกแจงหลายลักษณะทั้งการแจกแจงแบบเอกซ์โพเนนเชียล แบบปกติตัดปลาย และแบบกึ่งปกติ โดยแท้จริงแล้วการพัฒนาเครื่องมือเพื่อประมาณค่าแบบจำลอง Stochastic frontier สำหรับข้อมูล panel data ยังคงมีอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย แต่ผู้เขียนได้ทบทวนเครื่องมือที่มักนำไปใช้ในการศึกษาเท่านั้น

ในการศึกษานี้ เน้นการประมาณค่าประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนจากประเทศจีนมายังประเทศกลุ่ม อินโดแปซิฟิก 18 ประเทศ ยกเว้นประเทศติมอร์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้แบบจำลอง Stochastic frontier analysis แบบ Panel data ในการศึกษา จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แบบจำลอง Stochastic Frontier เป็นแบบจำลองที่ใช้เพื่อการประมาณค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของการค้าระหว่างของประเทศคู่ค้า (Trading country) และการลงทุนจากต่างประเทศของประเทศผู้ลงทุนและผู้รับการลงทุน (Source and destination country) โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางและข้อมูล panel data ตัวอย่างงานวิจัยแสดงในตารางที่ 5-2 และถูกทบทวนโดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5-2 งานศึกษาประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุนด้วยวิธีการ Stochastic Frontier Analysis

ผู้เขียน	ปีที่ตีพิมพ์	ประเทศที่ศึกษา
การค้าระหว่างประเทศ		
Drysdale, Huang, และ Kalirajan	2000	จีน-APEC
Armstrong และ Drysdale	2009	ประเทศต่างๆในโลก
Deluna และ Cruz	2013	ฟิลิปปินส์-โลก
Deluna and Cruz (2013)	2013	ฟิลิปปินส์-โลก
Ravishankar และ Stack	2014	ยุโรปตะวันออก-ยุโรปตะวันตก
Atif, Haiyun และ Mahmood	2017	ปากีสถาน-จีน
Lei	2017	ฮ่องกง-จีน
Doan และ Xing	2018	เวียดนาม-โลก
Boonyakunakorn, Pastpipatkul, และ Sriboonchitta	2018	ไทย-อาเซียน
การลงทุนจากต่างประเทศ		
Pan, Zhang, Liu, และ Fan	2016	จีน-OBOR
Stack, Ravishankar, และ Pentecost	2017	ยุโรปตะวันตก-ยุโรปตะวันออก
Mourao	2018	จีน-แอฟริกา
การเติบโตทางเศรษฐกิจจากการค้าและการลงทุน		
Suyanto, Salim, และ Bloch	2014	อินโดนีเซีย
Zhang	2017	30 มณฑลของจีน
Makiela และ Ouattara	2018	30 มณฑลของจีน

ที่มา: จากการทบทวนเอกสารของผู้วิจัย

5.2.2 การวัดประสิทธิภาพทางการค้าระหว่างประเทศ

งานวิจัยเชิงประจักษ์ที่ศึกษาประสิทธิภาพทางการค้าระหว่างประเทศส่วนใหญ่ใช้ทฤษฎีทางการค้าและแบบจำลอง Gravity model มาเป็นแนวทางในการศึกษา ระยะแรกแบบจำลองนี้ถูกนำมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ของการค้าระหว่างประเทศกับปัจจัยที่กำหนดการค้า ได้แก่ ขนาดเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า ระยะทางทางภูมิศาสตร์หรือต้นทุนทางการค้า/ธุรกรรมทางการค้า (Anderson, 1979; Anderson and van Wincoop, 2003; Bergstrand and Egger, 2013) ต่อมาแบบจำลอง Gravity model ได้รับการพัฒนาและนำไปใช้ศึกษาด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศอย่างแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน การประยุกต์ใช้แบบจำลอง Gravity model ในงานศึกษาเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศนั้น มักใช้ข้อมูลหลายประเทศ (cross countries) และใช้การประเมินประสิทธิภาพด้วยวิธี Stochastic Frontier Analysis (SFA) ตัวอย่างเช่น

งานศึกษาของ Doan and Xing (2018) ได้ประมาณค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของการส่งออกสินค้าของเวียดนามไปยังตลาดส่งออกหลักในโลกระหว่างปีค.ศ.1995-2013 ด้วยวิธี SFA โดยแบบจำลองการศึกษาได้กำหนดว่าปัจจัยขนาดเศรษฐกิจ สภาพทางภูมิศาสตร์ ระยะทาง ขนาดประชากร ภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด (Macro shock) เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าประสิทธิภาพการส่งออก นอกจากนี้ยังกำหนดว่าปัจจัยข้อกำหนดแหล่งกำเนิดของสินค้า (Rule of origin) การคว่ำบาตรทางการค้า การเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการลงทุนจากต่างประเทศเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางการส่งออก ผลการศึกษพบว่าค่าประสิทธิภาพการส่งออกสินค้าของเวียดนามไปยังประเทศในกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิก (มีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 17 ถึง 92) อยู่ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มประเทศ EU และ NAFTA (มีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 8 ถึง 61) และปัจจัยความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเดียวกัน (ASEAN) การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และการเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งออกสินค้าของเวียดนาม ขณะที่ปัจจัยที่เป็นมาตรการกีดขวางทางการค้า เช่น ข้อกำหนดแหล่งกำเนิดของสินค้า (Rule of origin) และการคว่ำบาตรทางการค้าเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการลดประสิทธิภาพการส่งออกสินค้าของเวียดนาม

การศึกษาของ Boonyakunakorn *et al.* (2018) เน้นการประมาณค่าประสิทธิภาพทางการส่งออกสินค้าของไทยในกลุ่มประเทศอาเซียนหลังจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ด้วยวิธี Copula-based gravity stochastic frontier gravity model โดยแบบจำลองการศึกษาได้กำหนดว่าปัจจัยขนาดเศรษฐกิจ จำนวนประชากร ระยะทาง และความร่วมมือทางเศรษฐกิจแบบเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าประสิทธิภาพการส่งออกของไทยในประเทศกลุ่มอาเซียน ผลการศึกษพบว่าระดับประสิทธิภาพการส่งออกของไทยอยู่ในระดับปานกลาง (มีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 58 ถึง 67) และปัจจัยที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งออกสินค้าของไทยในตลาดอาเซียนได้แก่ ขนาดเศรษฐกิจและขนาดประชากร ขณะที่เขตการค้าเสรีอาเซียนมีผลกระทบตรงข้ามกันหรืออีกนัยหนึ่งไทยไม่ได้ประโยชน์จาก AFTA อย่างเต็มที่

ขณะเดียวกันการศึกษาของ Lei (2017) ได้ประมาณค่าประสิทธิภาพของการส่งออกสินค้าจากฮ่องกงและมาเก๋ไปยังประเทศจีนจากการทำข้อตกลงเสรีทางการค้าระหว่างกันที่เรียกว่า The Closer Economic Partnership Arrangement (CEPA) เมื่อปีค.ศ.2003 แบบจำลองการศึกษาได้กำหนดว่าปัจจัยขนาดเศรษฐกิจ ระยะทาง อัตรา

แลกเปลี่ยน และลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่มาขายแดนติดต่อกันเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าประสิทธิภาพการส่งออก นอกจากนี้ยังกำหนดว่าปัจจัยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าบริการ และการส่งสินค้ากลับออกไป (Re-export) เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางการส่งออก ผลการประมาณค่าด้วยวิธี SFA พบว่าระดับประสิทธิภาพของการส่งออกจากฮ่องกงและมาเก๋ายิ่งขึ้นจนลดลงตั้งแต่ปีค.ศ.2000 เป็นต้นมา และปัจจัยขนาดเศรษฐกิจ ขนาดประชากร และลักษณะทางภูมิศาสตร์ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพทางการส่งออก ขณะที่ความไม่มีประสิทธิภาพจากการส่งออกของเวียดนามเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจเล็ก มีแหล่งที่ตั้งในภูมิภาคที่แตกต่างกัน มีการสัดส่วนการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมต่ำ และมีความร่วมมือทางเศรษฐกิจ CEPA หรืออีกหนึ่งความร่วมมือทางเศรษฐกิจ CEPA ไม่ได้มีส่วนสนับสนุนความมีประสิทธิภาพการส่งออกแต่อย่างใด

การศึกษาของ Atif *et al.* (2017) ที่ทำการประมาณค่าประสิทธิภาพทางการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศปากีสถานไปยัง 63 ประเทศทั่วโลกระหว่างปีค.ศ.1995-2004 ด้วยวิธี SFA โดยประยุกต์ Gravity model มาใช้เป็นแบบจำลองในการศึกษา โดยกำหนดว่าปัจจัยขนาดเศรษฐกิจ ระยะทาง อัตราภาษีศุลกากร อัตราแลกเปลี่ยน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สภาพภูมิศาสตร์ และภาษาเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าประสิทธิภาพการส่งออก ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการส่งออกของปากีสถานไปยังกลุ่มประเทศตะวันออกกลางและยุโรปอยู่ในระดับที่สูงขึ้น และปัจจัยส่วนใหญ่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการส่งออกและเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษา

การศึกษาของ Ravishankar and Stack (2014) ที่ทำการประมาณค่าระดับประสิทธิภาพทางการส่งออกสินค้าจากประเทศยุโรปตะวันตก 10 ประเทศไปยังประเทศยุโรปตะวันออก 17 ประเทศระหว่างปีค.ศ.1994-2007 ด้วยวิธี SFA โดยประยุกต์ Gravity model มาใช้เป็นแบบจำลองในการศึกษา โดยกำหนดว่าปัจจัยขนาดเศรษฐกิจ รายได้ต่อหัว ระยะทาง อัตราแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างยุโรปตะวันตกและตะวันออก และการเป็นอาณานิคมเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าประสิทธิภาพการส่งออกสินค้า ผลการศึกษาพบว่า การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างยุโรปตะวันออกและตะวันตกส่งผลให้ระดับประสิทธิภาพทางการส่งออกสูงขึ้น และปัจจัยส่วนใหญ่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการส่งออกและเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษา

การศึกษาของ Deluna and Cruz (2013) เน้นการประมาณค่าประสิทธิภาพการส่งออกสินค้าของประเทศฟิลิปปินส์ไปยังตลาดโลก 69 ประเทศระหว่างปีค.ศ.2009-2012 ด้วยวิธี SFA และโดยประยุกต์ Gravity model มาใช้เป็นแบบจำลองในการศึกษา โดยกำหนดว่าปัจจัยขนาดเศรษฐกิจ ขนาดประชากร และระยะทางเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าประสิทธิภาพการส่งออกของฟิลิปปินส์ นอกจากนี้ยังกำหนดว่าปัจจัยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ความมีเสรีภาพทางเศรษฐกิจ ภาษา และต้นทุนการนำเข้าเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางการส่งออก ผลการศึกษาพบว่าค่าประสิทธิภาพการส่งออกของฟิลิปปินส์ไปยังประเทศกลุ่ม EFTA (จีน ฮ่องกง ญี่ปุ่น เกาหลีใต้) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสูงที่สุดจากร้อยละ 64.67 ในปีค.ศ.2009 เป็นร้อยละ 69.09 ปีค.ศ.2012 รองลงมาเป็นกลุ่มประเทศ APEC และกลุ่มประเทศ ASEAN ตามลำดับ และปัจจัยทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นขนาดเศรษฐกิจ ขนาดประชากร และระยะทางนั้น ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพทางการส่งออก ขณะที่ความไม่มีประสิทธิภาพจากการส่งออกของเวียดนามเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญกับประเทศที่ไม่มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับฟิลิปปินส์ในกลุ่มเศรษฐกิจ ASEAN และ APEC และประเทศที่ขาดความมีเสรีภาพทางแรงงานและมีคอร์รัปชัน เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Deluna (2013)

การศึกษาของ Drysdale *et al.* (2000) ที่ทำการประมาณค่าประสิทธิภาพทางการค้าระหว่างประเทศของประเทศจีนไปยัง 57 ประเทศในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) ระหว่างปีค.ศ.1991-1995 ด้วยวิธี SFA โดยประยุกต์ Gravity model มาใช้เป็นแบบจำลองในการศึกษา โดยกำหนดว่าปัจจัยขนาดเศรษฐกิจ ขนาดประชากร ระยะทาง ภาษา และการหนุนเสริมการค้าระหว่างประเทศด้วยทรัพยากร (Complementarity of resources) เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าประสิทธิภาพการส่งออกและการนำเข้าของจีน ผลการศึกษาพบว่าค่าประสิทธิภาพการค้าของจีนกับประเทศชิลี ฮองกง อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์และไทยมีค่าอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตามค่าประสิทธิภาพการส่งออกโดยเฉลี่ยมีค่าประมาณร้อยละ 35 และการนำเข้ามีค่าประมาณร้อยละ 42 นอกจากนี้ Drysdale *et al.* (2000) ยังได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุเพื่อหาค่าความสัมพันธ์ของประสิทธิภาพทางการค้าของจีนกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น อัตราภาษีศุลกากร ระดับเสรีภาพทางเศรษฐกิจ และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ APEC ด้วยวิธีการประมาณค่าแบบกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) ผลการศึกษาพบว่ามีเพียงปัจจัยความมีเสรีภาพทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการค้าของจีน และการศึกษาของ Armstrong and Drysdale (2009) เน้นการประมาณค่าประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศของประเทศต่างๆในแต่ละภูมิภาคของโลก ระหว่างปีค.ศ.1980-2006 ด้วยวิธี SFA ผลการศึกษาพบว่าค่าประสิทธิภาพการค้าภายในภูมิภาคเดียวกันของประเทศกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปีค.ศ.1980 ถึงปีค.ศ.2006 ตรงข้ามกับประเทศกลุ่มยุโรปและอเมริกาที่มีแนวโน้มลดลง นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าค่าประสิทธิภาพการลงทุนจากต่างประเทศของทุกกลุ่มประเทศ ไม่ว่าจะเป็นยุโรป อเมริกา เอเชีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากระหว่างปีค.ศ.1992-1992 ถึงระหว่างปีค.ศ.2002-2006

นอกจากนี้งานวิจัยหลายชิ้นได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการค้าระหว่างประเทศของจีน เช่น การศึกษาของ Igbinoba (2017) ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่มีนัยสำคัญต่อการค้าระหว่างประเทศของจีนกับกลุ่มประเทศแอฟริกา ได้แก่ (1) ปัจจัยขนาดตลาด โดยประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่กว่าสามารถดึงดูดการค้าจากจีนได้มากกว่าประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดเล็ก (2) ปัจจัยทรัพยากรธรรมชาติ โดยประเทศที่มีทรัพยากรมากสามารถขยายการค้ากับจีนได้มากกว่า (3) ปัจจัยความมั่นคงทางการเมือง ด้านความเสี่ยงและความไม่แน่นอนทางการเมืองนั้นกลับไม่ได้มีผลต่อการค้ามากนัก และ (4) ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ พบว่าประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเลหรือประเทศที่เป็นเกาะ มีความเสียเปรียบด้านความสัมพันธ์ทางการค้ากับจีน นอกจากปัจจัยข้างต้นแล้ว การศึกษาของ Lemi (2017) พบว่าปัจจัยระบบโครงสร้างพื้นฐานมีผลต่อการค้าระหว่างประเทศของประเทศจีนและกลุ่มประเทศแอฟริกา เนื่องจากการที่จีนเข้าไปให้ความช่วยเหลือกลุ่มประเทศแอฟริกาในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน โดยมีข้อผูกมัดในการนำเข้าวัสดุก่อสร้างจากจีนส่งผลให้การค้าระหว่างจีนกับแอฟริกาเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันงานศึกษาของ Rasoulinezhad (2017) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการค้าระหว่างประเทศในกลุ่มสินค้าที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และกลุ่มที่ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติกับกลุ่มประเทศโอเปก (OPEC) พบว่าปัจจัยที่มีนัยสำคัญต่อกลุ่มสินค้าทั้ง 2 ประเภทมีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสินค้าทั้ง 2 กลุ่มได้แก่ ระดับความแตกต่างของทรัพยากรที่ประเทศจีนและประเทศต้นทางครอบครอง ระดับการเปิดประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนทวิภาคี (Bilateral exchange rate) และการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลในทิศทางตรงข้ามกับปริมาณการค้าของจีนกับประเทศต้นทาง ขณะที่ปัจจัยด้านระยะห่างด้านภูมิศาสตร์มีผลในทิศทางตรงข้ามกับปริมาณการค้าจากการเพิ่มขึ้นของต้นทุนการขนส่งที่เพิ่มขึ้นตามระยะทางในการขนส่ง โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการค้า

ระหว่างประเทศในกลุ่มสินค้าที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุดได้แก่ ขนาดของเศรษฐกิจ (GDP) และรายได้ต่อประชากร ขณะที่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสินค้าที่ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุด ได้แก่ ระดับการเปิดประเทศ การเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก และความแตกต่างของทรัพยากรที่ประเทศจีนและประเทศต้นทางครอบครองมากที่สุด

จากการทบทวนเอกสารข้างต้น พบข้อสรุปว่าแบบจำลองการค้า Gravity model เป็นแบบจำลองที่สามารถใช้ในการประเมินประสิทธิภาพทางการค้าระหว่างประเทศ โดยปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการค้าได้แก่ขนาดเศรษฐกิจ รายได้ต่อหัว ระยะทาง ต้นทุนธุรกรรมทางการค้า และอาจมีปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ นโยบายการสนับสนุนและกีดกันทางการค้า ระดับความมีเสรีภาพทางเศรษฐกิจ ระดับธรรมาภิบาลของประเทศ ศักยภาพทางภูมิศาสตร์ ภาษาและวัฒนธรรม และความเป็นรัฐวิสาหกิจ (Zhang *et al.* 2018) เป็นต้น

5.2.3 การวัดประสิทธิภาพทางการลงทุนจากต่างประเทศ

งานวิจัยเชิงประจักษ์ที่ศึกษาประสิทธิภาพทางการลงทุนจากต่างประเทศส่วนใหญ่ใช้พื้นฐานความคิดจากทฤษฎีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่สำคัญได้แก่ ทฤษฎีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศอย่างสมบูรณ์ (Eclectic Theory) ของ John H. Dunning (Dunning, 1981; Dunning, 1973) ที่กล่าวว่าปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ได้แก่ ปัจจัยความได้เปรียบด้านการเป็นเจ้าของ (Ownership) ด้านแหล่งที่ตั้ง (Location) และด้านการดำเนินงานภายใน (Internalization) และทฤษฎีแบบจำลองทางความรู้ (Knowledge-capital (KC) model) ที่ผนวกทฤษฎีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศแบบแนวดิ่ง (Theory of Vertical FDI) และทฤษฎีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศแบบแนวนอน (Theory of Horizontal FDI) เข้าด้วยกัน เพื่ออธิบายว่าประเทศผู้ลงทุนมีแนวโน้มจะลงทุนแบบแนวนอนเมื่อประเทศผู้ลงทุนและผู้รับการลงทุนมีความคล้ายคลึงกันทั้งขนาดประเทศและปัจจัยการผลิต และมีต้นทุนทางการค้าที่สูง ขณะที่ประเทศผู้ลงทุนมีแนวโน้มจะลงทุนแบบแนวดิ่งเมื่อประเทศผู้ลงทุนและผู้รับการลงทุนมีความแตกต่างกันในปัจจัยการผลิต และมีต้นทุนทางการค้าที่ต่ำ (Markusen, 2002) แนวคิดทฤษฎีดังกล่าวได้นำไปใช้ศึกษาอย่างแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน และมีการประยุกต์ใช้ในงานศึกษาเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการลงทุนจากต่างประเทศตัวอย่างเช่น

งานศึกษาของ Mourao (2018) เป็นการประมาณค่าประสิทธิภาพของการลงทุนจากประเทศจีนในประเทศกลุ่มแอฟริกา 48 ประเทศและทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสถาบันต่อประสิทธิภาพการลงทุนด้วยวิธี SFA โดยแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษานี้กำหนดว่าประสิทธิภาพการลงทุนมาจากปัจจัยขนาดเศรษฐกิจ รายได้ต่อหัว ทรัพยากรป่าไม้และการเกษตร การกระจายการส่งออก และเงินเฟ้อ ขณะเดียวกันยังได้กำหนดว่าความไม่มีประสิทธิภาพทางการลงทุนเกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีธรรมาภิบาล ผลการศึกษาพบว่าค่าประสิทธิภาพของการลงทุนจากจีนในกลุ่มประเทศแอฟริกาโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ (มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 35) และปัจจัยด้านขนาดตลาดของประเทศผู้รับลงทุน ขนาดประชากร และพื้นที่ป่าไม้มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการลงทุนของจีนในกลุ่มประเทศแอฟริกา ขณะที่ความไม่มีประสิทธิภาพจากการลงทุนของจีนเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในประเทศที่ไม่มีความมั่นคงทางการเมืองและขาดคุณภาพของมาตรการการควบคุม

งานศึกษาของ Stack *et al.* (2017) ได้เน้นการประมาณค่าประสิทธิภาพทางการลงทุนจากกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตก 10 ประเทศไปยังกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก 10 ประเทศด้วยวิธี SFA โดยประยุกต์ KC model มาใช้เป็นแบบจำลองในการศึกษา โดยกำหนดว่าปัจจัยขนาดเศรษฐกิจ ขนาดปัจจัยการผลิต และต้นทุนธุรกรรมการค้าเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าประสิทธิภาพการลงทุน นอกจากนี้ยังกำหนดว่าปัจจัยของต้นทุนทางการค้าและการลงทุนเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางการลงทุน ผลการศึกษาพบว่าค่าประสิทธิภาพการลงทุนของประเทศยุโรปตะวันตกในประเทศยุโรปตะวันออกอยู่ระดับปานกลางถึงต่ำ (มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่างร้อยละ 29 ถึง 48) และปัจจัยที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการลงทุน ได้แก่ ขนาดเศรษฐกิจของผู้ลงทุนและผู้รับการลงทุน ขณะที่ปัจจัยที่ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการลดประสิทธิภาพการลงทุน ได้แก่ ความแตกต่างของขนาดเศรษฐกิจและแรงงานที่มีทักษะ และผลการศึกษาชี้ว่าความไม่มีประสิทธิภาพจากการลงทุนของประเทศยุโรปตะวันตกเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อต้นทุนทางการค้าของประเทศผู้ลงทุนและต้นทุนการลงทุนของประเทศผู้รับการลงทุนอยู่ระดับสูง

และการศึกษาของ Pan *et al.* (2016) ได้ประยุกต์ใช้แบบจำลอง Gravity model ในการประมาณค่าประสิทธิภาพการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศของจีนใน 69 ประเทศบนเส้นทาง One Belt One Road ด้วยวิธี SFA แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษานี้กำหนดว่าประสิทธิภาพการลงทุนมาจากปัจจัยขนาดเศรษฐกิจ รายได้ต่อหัว ระยะเวลา และปัจจัยการผลิต ขณะเดียวกันยังได้กำหนดว่าความไม่มีประสิทธิภาพทางการลงทุนเกิดจากปัจจัยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ความมีเสรีภาพทางเศรษฐกิจ และความมีธรรมาภิบาล ผลการศึกษาพบว่าค่าประสิทธิภาพของการลงทุนของจีนในประเทศออสเตรเลียและกัมพูชาอยู่ในระดับสูง ขณะที่ค่าประสิทธิภาพการลงทุนของจีนในประเทศส่วนใหญ่บนเส้นทาง OBOR อยู่ในระดับกลางและต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยด้านขนาดเศรษฐกิจของประเทศผู้รับลงทุน และรายได้ต่อหัวของประเทศจีนมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการลงทุนของจีน ขณะที่ปัจจัยด้านขนาดเศรษฐกิจของจีน ระยะเวลา รายได้ต่อหัวของประเทศผู้รับการลงทุน และความแตกต่างของขนาดทรัพยากรมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการลดประสิทธิภาพการลงทุนของจีนบนเส้นทาง OBOR ที่สำคัญผลการศึกษาพบว่าความไม่มีประสิทธิภาพทางการลงทุนเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญกับประเทศผู้รับการลงทุนที่ขาดความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ขาดความมีเสรีภาพทางธุรกิจ ขาดความมีเสรีภาพทางการเงิน และขาดความมีเสรีภาพทางการคลัง

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนของจีนในต่างประเทศที่สำคัญได้แก่ (1) ปริมาณการค้าระหว่างประเทศจีนกับประเทศผู้รับการลงทุน (Trade volume) มีผลต่อการลงทุนของจีนในทิศทางเดียวกัน เช่น งานวิจัยของ Yao *et al.* (2016b) และ Zhang and Daly (2011) ขณะที่งานศึกษาของ Guney and Duanmu (2009) ได้เน้นว่าการนำเข้าสินค้าของประเทศผู้รับการลงทุนจากจีนสูงมีผลต่อการดึงดูดการลงทุนจากจีน โดยเฉพาะการลงทุนด้านการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับงานศึกษาของ Li *et al.* (2017) ที่แสดงทัศนะว่าขนาดการท่องเที่ยวของจีนต่อประเทศผู้รับการลงทุนมีผลต่อการลงทุนภาคการท่องเที่ยวในต่างประเทศของจีน (2) ขนาดตลาดของประเทศผู้รับการลงทุนหรือขนาดเศรษฐกิจมีผลต่อการลงทุนของจีนในทิศทางเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิตหรือการบริการ และ (3) ปริมาณทรัพยากรของประเทศผู้รับการลงทุนเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการพิจารณาการลงทุนในต่างประเทศของจีน หากประเทศผู้รับการลงทุนมีทรัพยากรจำนวนมากก็มักจะดึงดูดการลงทุนจากจีนได้มากเช่นกัน เช่นงานศึกษาของ Buckley *et al.* (2007), Guney and Duanmu (2009), Doriye (2010), Zhang

and Daly (2011), Kolstad and Wiig (2012), Ramasamy *et al.* (2012), Shen *et al.* (2014), Yao *et al.* (2016), Feng *et al.* (2017) และ Igbinoba (2017) โดย Doriye (2010) ได้แสดงทัศนะที่น่าสนใจว่า การเติบโตทางการลงทุนของจีนในแอฟริกาเป็นผลมาจากความต้องการด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ โดยการลงทุนเพื่อเข้าถึงทรัพยากรของจีนมักอยู่ในรูปแบบของการสร้างข้อตกลงทางการลงทุนเพื่อการใช้ทรัพยากร ความร่วมมือทางการลงทุนกับกลุ่มประเทศเจ้าของทรัพยากร และการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเข้าถึงทรัพยากรของประเทศต้นทุน (4) ระดับการเปิดประเทศของประเทศผู้รับการลงทุนที่สะท้อนกฎเกณฑ์และข้อบังคับด้านการลงทุน ระบบภาษี และความยากง่ายในการเข้าไปลงทุนมีผลต่อการลงทุนของจีนในทิศทางเดียวกัน งานศึกษาของ Guney and Duanmu (2009), Zhang and Daly (2011) และ Feng *et al.* (2017) ชี้ให้เห็นว่านักลงทุนจีนมักให้ความสำคัญกับความมีเสถียรภาพในการทำธุรกิจ อัตราภาษีระดับต่ำ และความไม่ซับซ้อนของระเบียบและกฎเกณฑ์ในการทำธุรกิจ (5) ความมั่นคงทางการเมืองมีผลต่อการลงทุนของจีนทั้งในทิศทางเดียวกันและในทิศทางตรงข้าม งานวิจัยของ Buckley *et al.* (2007), Kolstad and Wiig (2012), Ramasamy *et al.* (2012) และ Tong *et al.* (2017) แสดงให้เห็นว่า ก่อนปีค.ศ.2008 นักลงทุนจีนมักเลือกลงทุนในประเทศที่มีความไม่มั่นคงทางการเมือง อาจเป็นเพราะว่าในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนักลงทุนจีนในต่างประเทศได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองจากรัฐบาลจีน แต่หลังจากปีค.ศ.2008 กลับพบว่า ความมั่นคงทางการเมืองและธรรมาภิบาลของประเทศผู้รับการลงทุนเป็นปัจจัยสำคัญที่นักลงทุนจีนใช้พิจารณาเลือกลงทุน (6) ปัจจัยทางภูมิศาสตร์หรือระยะทางระหว่างประเทศหรือต้นทุนการค้ามีผลต่อการลงทุนจีนในทิศทางตรงข้าม (Buckley *et al.*, 2007; Guney and Duanmu, 2009; Feng *et al.*, 2017) และ (7) ระดับการพัฒนาของประเทศผู้รับการลงทุน (Level of development) ซึ่งมีผลในทิศทางลบต่อการลงทุนของจีน การศึกษาของ Pan *et al.* (2016) ชี้ว่าประเทศผู้รับการลงทุนที่มีการพัฒนาประเทศในระดับสูงย่อมมีต้นทุนในการผลิตสูงส่งผลให้การลงทุนของจีนลดลง แต่หากประเทศผู้ลงทุนหรือประเทศจีนมีระดับการพัฒนาประเทศสูงขึ้นจะจูงใจให้นักลงทุนจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศสูงขึ้นตามไปด้วย

จากการทบทวนเอกสารข้างต้น พบข้อสรุปว่าแบบจำลองการลงทุน Gravity model และแบบจำลองความรู้ KC model เป็นแบบจำลองที่สามารถใช้ในการประเมินประสิทธิภาพทางการลงทุนจากประเทศ โดยปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการลงทุนจากต่างประเทศได้แก่ขนาดเศรษฐกิจ ปัจจัยการผลิต และต้นทุนธุรกรรมทางการค้า และอาจมีปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ นโยบายการสนับสนุนและกีดกันทางการลงทุนระหว่างประเทศ ความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ความมีธรรมาภิบาลของประเทศผู้รับการลงทุน เช่น การควบคุมคอร์รัปชัน ความมีประสิทธิภาพของภาครัฐ และการมีหลักนิติธรรม (Yang *et al.* 2018) และความเป็นรัฐวิสาหกิจ (Deng *et al.*, 2018; Huang *et al.*, 2017) เป็นต้น

5.2.4 การวัดประสิทธิภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจจากการค้าและการลงทุน

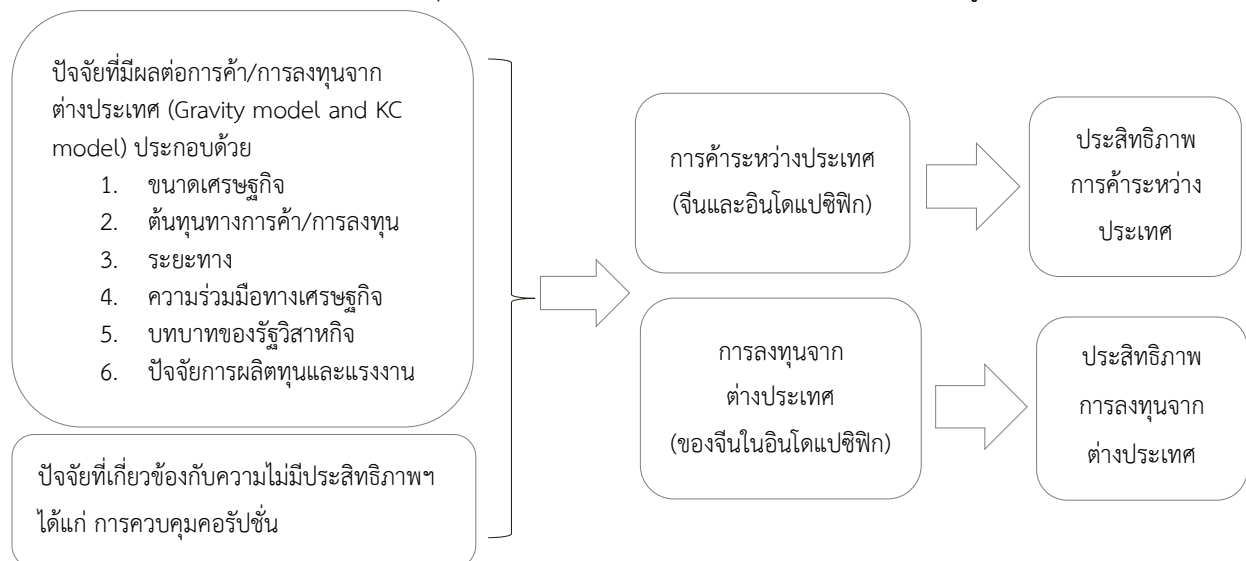
งานวิจัยเชิงประจักษ์ที่ศึกษาประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศแล้ว ยังมีงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องโดยทำการประมาณค่าประสิทธิภาพของการเติบโตทางเศรษฐกิจจากการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ อาทิ งานศึกษาของ (Zhang 2017) ได้อาศัยแนวคิดการประมาณค่าประสิทธิภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการลงทุนจากต่างประเทศไปทำการศึกษาศักยภาพทางเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมของ 30 มณฑล

ในประเทศจีนระหว่างปีค.ศ.2004-2012 โดยกำหนดให้การลงทุนจากต่างประเทศเป็นหนึ่งในปัจจัยนำเข้าที่สำคัญของแบบจำลองการประมาณค่าประสิทธิภาพนวัตกรรม โดยใช้วิธี SFA ผลการศึกษาพบว่าค่าประสิทธิภาพทางนวัตกรรมของภาคตะวันออกของจีนโดยเฉลี่ย (มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคกลาง (มีค่าอยู่ระหว่าง 0.41 ถึง 1.00) และค่าเฉลี่ยของภาคตะวันตก (มีค่าอยู่ระหว่าง 0.40 ถึง 1.00) และปัจจัยการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพทางนวัตกรรมของจีน

งานศึกษาของ Zhou *et al.* (2011) เน้นการประมาณค่าประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจของ 30 มณฑลในประเทศจีนหลังจากการปฏิรูปเศรษฐกิจในปีค.ศ.1985-2008 ด้วยวิธี Fully non-parametric stochastic frontier production model ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ความเป็นสังคมเมือง การลงทุนจากต่างประเทศ ความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองและชนบท การค้าระหว่างประเทศ โครงสร้างพื้นฐาน และการลงทุนในประเทศ โดยสองปัจจัยแรกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ นอกนั้นเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการลดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ และการศึกษาของ Suyanto *et al.* (2014) เน้นการประมาณค่าประสิทธิภาพการผลิตภาคอุตสาหกรรมของประเทศอินโดนีเซีย โดยใช้ข้อมูลระดับบริษัทระหว่างปีค.ศ.1988-2000 และทำการวิเคราะห์ด้วยวิธี SFA ผลการศึกษาพบว่า การรับการลงทุนจากต่างประเทศมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการประสิทธิภาพการผลิตภาคอุตสาหกรรมไม่ว่าจะเป็นประสิทธิภาพการผลิตภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Intra-industry trade) หรือประสิทธิภาพการผลิตระหว่างอุตสาหกรรม (Inter-industry trade)

5.2.5 กรอบการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น การศึกษานี้จึงได้กำหนดกรอบการศึกษาประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซียและการลงทุนจากต่างประเทศของจีนในประเทศอินโดนีเซีย (รูปที่ 5-1)

รูปที่ 5-1 กรอบการศึกษาประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศด้วยวิธี Stochastic Frontier Analysis

ประสิทธิภาพการค้าระหว่างจีนและอินโดนีเซียและการลงทุนจากจีนในอินโดนีเซีย ประกอบด้วย ตัวแปรที่มีผลต่อการค้าและการลงทุน และตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุน และประยุกต์ใช้แบบจำลอง Stochastic Frontier เพื่อประมาณค่าประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุนของแต่ละประเทศในภูมิภาคอินโดนีเซียที่ถูกเลือกในการวิเคราะห์ และประเมินปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุน รวมทั้งปัจจัยที่ทำให้ประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนลดลง

สมมติฐานในการศึกษา

- สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านขนาดเศรษฐกิจ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ บทบาทของรัฐบาลกิจ และปัจจัยการผลิตทุนและแรงงาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ ขณะที่ปัจจัยด้านต้นทุนทางการค้า ต้นทุนทางการลงทุน และระยะทางเป็นปัจจัยที่ส่งผลทำให้ประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุนลดลง
- สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความไม่มีประสิทธิภาพการค้าและการลงทุน ได้แก่ การควบคุมคอร์ปชั่น มีผลทำให้ความไม่มีประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนลดลง

5.3 แบบจำลองและวิธีการประมาณการ

5.3.1 แบบจำลองประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศ

ในการศึกษานี้ใช้การประมาณค่าประสิทธิภาพทางการค้าระหว่างประเทศด้วยวิธี Stochastic frontier analysis โดยเลือกใช้ฟังก์ชันการถดถอยในรูปแบบของ log-linear function แสดงได้ดังนี้

$$\ln TRD_{ijt} = \beta_0 + \beta_1 \ln SGDP_{ijt} + \beta_2 \ln RGDP_{ijt} + \beta_3 \ln GDPPC_{it} + \beta_4 \ln TRDC_{it} + \beta_5 \ln DIST_{ij} + \beta_6 \ln RTA_{ij} + \beta_7 \ln SOE_{jt} + V_{ijt} - U_{ijt}; \quad i = 1, 2, \dots, N, t = 1, 2, \dots, T$$

โดยกำหนดให้ TRD_{ijt} คือการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซีย; $SGDP_{ijt}$ คือขนาดเศรษฐกิจรวมของประเทศจีนและอินโดนีเซียที่มีค่าเท่ากับ $(GDP_{it} + GDP_{jt})$; $RGDP_{ijt}$ คือความเหมือนของขนาดเศรษฐกิจประเทศจีนและอินโดนีเซียคำนวณได้จาก $1 - [GDP_i / (GDP_i + GDP_j)]^2 - [GDP_j / (GDP_i + GDP_j)]^2$ (Uttama and Peridy 2009); $GDPPC_{it}$ คือรายได้ต่อหัวของประเทศแถบอินโดนีเซีย; $TRDC_{it}$ คือต้นทุนการค้าของประเทศอินโดนีเซียที่มีค่าเท่ากับ $100 - (EXP_{it} + IMP_{it}) / (GDP_{it})$ (Blonigen et al. 2003); $DIST_{ij}$ คือระยะทางระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซีย; RTA_{ij} คือความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนและภูมิภาคอินโดนีเซีย; และ SOE_{jt} คือขนาด/บทบาทของรัฐบาลกิจของจีน; β_i คือพารามิเตอร์ ($i = 0, 1, \dots, 7$); V_{ijt} คือค่าความคลาดเคลื่อนที่ไม่สามารถควบคุมได้ที่มีลักษณะการกระจายไปได้ทั้งสองข้าง (two-sided noise); และ U_{ijt} คือค่าความคลาดเคลื่อนที่สามารถควบคุมได้ที่มีลักษณะการกระจายแบบด้านเดียว (one-sided noise)

การวิเคราะห์แบบจำลองในการศึกษานี้ทำใน 2 รูปแบบได้แก่

1) การวิเคราะห์แบบจำลอง Stochastic frontier with time-invariant technical inefficiency ที่สมมติให้ ความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้าคงที่หรือไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลานั้นคือ $U_{it} = U_i$ และสมมติฐานของแบบจำลอง ตามการศึกษาของ Battese and Coelli (1988) ซึ่งประมาณค่าด้วยวิธี Maximum Likelihood และสามารถวัดความมี ประสิทธิภาพทางการค้าได้จาก $TE \equiv \exp(-U_{ij})$

2) การวิเคราะห์แบบจำลอง Stochastic frontier with time-varying technical inefficiency ที่สมมติให้ ความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้าสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามเวลานั้นคือ $U_{it} = \eta_{it}U_i$; คือ η_{it} แสดงถึง temporal pattern ของความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้า ($\eta_{it} > 0$ แสดงว่าประสิทธิภาพต่ำลงในอัตราที่เร็วขึ้น; และ $\eta_{it} < 0$ แสดงว่าประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในอัตราที่เร็วขึ้น) ตามการศึกษาของ Battese and Coelli (1995) สำหรับการศึกษานี้ได้ กำหนดฟังก์ชันความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้าดังนี้

$$U_{ijt} = \eta_0 + \eta_1 GEI_{it} + e$$

โดยกำหนดให้ U_{ijt} คือความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้า; $CCEI_{it}$ คือระดับการควบคุมคอร์รัปชัน และ e คือค่าความ คลาดเคลื่อน ซึ่งประมาณค่าด้วยวิธี Maximum Likelihood และสามารถวัดความมีประสิทธิภาพทางการค้าและความมี ประสิทธิภาพทางการค้าได้จาก $TE \equiv \exp(-U_{ijt})$ และ $TI \equiv U_{ijt}$ ตามลำดับ

นอกจากนี้เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้ามีความน่าเชื่อถือ จึงได้ทำการทดสอบเชิง สถิติ Likelihood ratio (LR) ว่าปัจจัยภายนอก (ตัวแปรการควบคุมคอร์รัปชัน) ส่งผลกระทบบต่อความไม่มีประสิทธิภาพทาง การค้าหรือไม่

5.3.2 แบบจำลองประสิทธิภาพการลงทุนจากต่างประเทศ

ในการศึกษานี้ใช้การประมาณค่าประสิทธิภาพการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศด้วยวิธี Stochastic frontier analysis โดยเลือกใช้ฟังก์ชันการลงทุนในรูปแบบของ log-linear function แสดงได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \ln FDI_{ijt} = & \beta_0 + \beta_1 \ln SGDP_{ijt} + \beta_2 \ln RGDP_{ijt} + \beta_3 \ln EXP_{ijt} + \beta_4 \ln IMP_{ijt} + \beta_5 \ln RK_{ijt} \\ & + \beta_6 \ln RLF_{ijt} + \beta_7 \ln TRDC_{it} + \beta_8 \ln INVC_{it} + \beta_9 \ln DIST_{ij} + \beta_{10} \ln RTA_{ij} \\ & + \beta_{11} \ln SOE_j + V_{ijt} - U_{ijt}; \end{aligned} \quad i = 1, 2, \dots, N, t = 1, 2, \dots, T$$

โดยกำหนดให้ FDI_{ijt} คือการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในประเทศอินโดนีเซีย; $SGDP_{ijt}$ คือขนาดเศรษฐกิจรวม ของประเทศจีนและอินโดนีเซีย; $RGDP_{ijt}$ คือความเหมือนกันของขนาดเศรษฐกิจประเทศจีนและอินโดนีเซีย; EXP_{ijt} คือการส่งออกสินค้าจากประเทศอินโดนีเซียไปจีน; IMP_{ijt} คือการนำเข้าสินค้าจากจีนมายังประเทศอินโดนีเซีย; RK_{ijt} คือสัดส่วนการสะสมทุนถาวรเบื้องต้นของประเทศอินโดนีเซียต่อจีนมีค่าเท่ากับ K_{it}/K_{jt} ; RLF_{ijt}

คือสัดส่วนการมีส่วนร่วมกำลังแรงงานของประเทศอินโดนีเซียต่อจีนค่าเท่ากับ LF_{it}/LF_{jt} ; $TRDC_{it}$ คือต้นทุนการค้าของประเทศอินโดนีเซีย; $INVC_{it}$ คือต้นทุนทางการลงทุนในประเทศอินโดนีเซียมีค่าเท่ากับ $100 - (IFDI_{it} + OFDI_{ij})/(GDP_{it})$ (Stack et al. 2017); $DIST_{ij}$ คือระยะทางระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซีย; RTA_{ij} คือความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนและภูมิภาคอินโดนีเซีย และ SOE_j คือขนาด/บทบาทของรัฐวิสาหกิจของจีน; β_i คือพารามิเตอร์ ($i = 0, 1, \dots, 10$) ; V_{ijt} คือค่าความคลาดเคลื่อนที่ไม่สามารถควบคุมได้ที่มีลักษณะการกระจายไปได้ทั้งสองข้าง (two-sided noise); และ U_{ijt} คือค่าความคลาดเคลื่อนที่สามารถควบคุมได้ที่มีลักษณะการกระจายแบบด้านเดียว (one-sided noise) การวิเคราะห์แบบจำลองในการศึกษานี้ได้กำหนดใน 2 รูปแบบเช่นเดียวกับแบบจำลองประสิทธิภาพการค้า

5.4 การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิทางสถิติจากเอกสารและฐานข้อมูลที่มีการเผยแพร่ของหน่วยงานต่างๆ ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 จำนวน 14 ปี ของประเทศจีนและ 18 ประเทศในภูมิภาคอินโดนีเซีย (บรูไน กัมพูชา สปป.ลาว มาเลเซีย เมียนมา อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย เวียดนาม อัฟกานิสถาน บังคลาเทศ ภูฏาน อินเดีย มัลดีฟส์ เนปาล ปากีสถาน และศรีลังกา) ที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุน จากฐานข้อมูล 1) UNCTAD Database ของ United Nations Conference on Trade and Development 2) World Development Indicator (WDI), Global Financial Development (GFD) และ World Governance Index (WGI) ของ World Bank 3) Regional Trade Agreements Information System (RTA-IS) ของ World Trade Organization (WTO) 4) CEIC Database และ 5) The Heritage Foundation เพื่อประเมินแบบจำลองประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจจากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน รวมถึงประมาณค่าประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศของประเทศอินโดนีเซีย ค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรในแบบจำลองประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนจากจีนแสดงในตารางที่ 5-3

ตารางที่ 5-3 ค่าสถิติพรรณนาของตัวแปรในแบบจำลอง

ข้อมูล	รายละเอียด	แหล่งข้อมูล	ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
TRDIJ	มูลค่าการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซีย (ณ ราคาในปี 2005=100) (ล้านเหรียญสหรัฐ)	UNCTAD Stat	TRDIJ	15,159	22,499
FDIJI	การลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอินโดนีเซีย (ณ ราคาในปี 2005=100) (ล้านเหรียญสหรัฐ)	CEIC (by MOFCOM)	FDIJI	1,054	2,917
GDPI, GDPJ	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศอินโดนีเซียและจีนตามลำดับ (ณ ราคาในปี 2005=100) (ล้านเหรียญสหรัฐ)	UNCTAD Stat	SGDPIJ	5,235,956	2,403,405
			RGDPIJ	0.05	0.08

หมายเหตุ: ราคาในปี 2005 เป็นราคาที่ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคที่กำหนดให้ปี 2005 เป็นปีฐาน, แหล่งข้อมูลจาก UNCTAD

ตารางที่ 5-3 (ต่อ)

ข้อมูล	รายละเอียด	แหล่งข้อมูล	ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
GDPPCI	รายได้ต่อหัวของประเทศอินโดนีเซีย (ณ ราคาในปี 2005=100) (เหรียญสหรัฐ)	UNCTAD Stat	GDPPCI	5,465	11,069
EXPIJ	มูลค่าการส่งออกระหว่างจีนและอินโดนีเซีย (ณ ราคาในปี 2005=100) (ล้านเหรียญสหรัฐ)	UNCTAD Stat	EXPIJ	4,930	8,388
IMPIJ	มูลค่าการนำเข้าระหว่างจีนและอินโดนีเซีย (ณ ราคาในปี 2005=100) (ล้านเหรียญสหรัฐ)	UNCTAD Stat	IMPIJ	7,229	9,948
EXPI	มูลค่าการส่งออกของประเทศอินโดนีเซีย (ณ ราคาในปี 2005=100) (ล้านเหรียญสหรัฐ)	UNCTAD Stat	TRDCI	99.19	0.64
IMPI	มูลค่าการนำเข้าของประเทศอินโดนีเซีย (ณ ราคาในปี 2005=100) (ล้านเหรียญสหรัฐ)	UNCTAD Stat			
IFDI	มูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศของอินโดนีเซีย (ณ ราคาในปี 2005=100) (ล้านเหรียญสหรัฐ)	UNCTAD Stat	INVCI	94.77	21.15
OFDI	มูลค่าการลงทุนในต่างประเทศของอินโดนีเซีย (ณ ราคาในปี 2005=100) (ล้านเหรียญสหรัฐ)	UNCTAD Stat			
KI, KJ	มูลค่าสะสมทุนถาวรเบื้องต้นของประเทศอินโดนีเซีย และจีนตามลำดับ (ณ ราคาในปี 2005=100) (ล้านเหรียญสหรัฐ)	UNCTAD Stat	RKIJ	0.04	0.06
LFI, LFJ	จำนวนการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของประเทศอินโดนีเซีย และจีนตามลำดับ (ล้านคน)	WDI, World Bank	RLFIJ	0.08	0.11
DISTIJ	ระยะทางระหว่างเมืองหลวงของประเทศจีนและอินโดนีเซีย (กิโลเมตร)	Distance calculator	DISTIJ	3,729	950
SOEJ	สัดส่วนสินเชื่อกาสิโนและรัฐวิสาหกิจในประเทศจีนต่อ GDP (%)	GFD, World Bank	SOEJ	11.46	2.00
RTA	การมีความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคของระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซีย กำหนดให้เป็นตัวแปรหุ่น (มี=1, ไม่มี=0)	RTA-IS, WTO	RTA	-	-
CCI	ระดับการควบคุมคอร์รัปชันของประเทศอินโดนีเซีย (มีค่าอยู่ระหว่าง -2.5 ถึง 2.5)	WGI, World Bank	GEI	-0.41	0.89

หมายเหตุ: ราคาในปี 2005 เป็นราคาที่ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคที่กำหนดให้ปี 2005 เป็นปีฐาน, แหล่งข้อมูลจาก UNCTAD

5.5 ผลการศึกษา

จากการประเมินแบบจำลองประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนจากจีนในประเทศกลุ่มอินโดแปซิฟิกด้วยวิธี Stochastic frontier analysis สามารถอธิบายถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการค้าและการลงทุน ปัจจัยที่มีผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพการค้าและการลงทุน และค่าประมาณประสิทธิภาพการค้าและการลงทุน ดังนี้

5.5.1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิก

ก. ผลการวิเคราะห์ ที่พิจารณาความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้าที่เปลี่ยนแปลงตามเวลา

ตารางที่ 5-4 แสดงผลการวิเคราะห์แบบจำลองประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิกด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time-varying technical inefficiency โดยใช้วิธีการประมาณการแบบ Maximum likelihood estimation ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและ 18 ประเทศอินโดแปซิฟิกแยกเป็น 3 รูปแบบ ตามช่วงเวลา รูปแบบแรก ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 แสดงใน Model (1) รูปแบบที่สอง ระหว่างปีค.ศ.2003-2012 (นายหูจิ่นเทาเป็นผู้นำจีน) แสดงใน Model (2) และ รูปแบบที่สาม ระหว่างปีค.ศ.2013-2016 (นายสีจิ้นผิงเป็นผู้นำจีน) แสดงใน Model (3) นอกจากนี้ยังแสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและ 16 ประเทศในอินโดแปซิฟิก ยกเว้นประเทศภูฏาน และมัลดีฟส์ ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 แสดงใน Model (4)

การทดสอบแบบจำลอง

เมื่อพิจารณาค่าพารามิเตอร์ของความแปรปรวน (Variance parameter) ประกอบด้วย ค่า Lambda (λ) และค่า Gamma (γ) เพื่อแสดงความเหมาะสมของแบบจำลอง Stochastic frontier ในการประมาณค่าประสิทธิภาพทางการค้าด้วยวิธีประมาณค่าแบบ Maximum likelihood ค่า Lambda (λ) ที่ได้จากการประมาณค่าแบบจำลองพรมแดนการค้าเชิงเส้นสุ่มภายใต้สมมติฐาน $H_0: \lambda = 0$ แบบจำลองไม่มีขอบเขตพรมแดนเชิงเส้นสุ่ม และ $H_a: \lambda \neq 0$ แบบจำลองมีขอบเขตพรมแดนเชิงเส้นสุ่ม พบว่า ค่า t-ratio ของค่า λ สามารถยอมรับได้ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ใน Model (1) ถึง (4) แสดงให้เห็นว่า สมการการค้าดังกล่าวมีขอบเขตพรมแดนเชิงเส้นสุ่มจริงและสามารถนำไปประเมินค่าประสิทธิภาพทางการค้าได้ สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ Gamma (γ) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 ถ้าค่า γ มีค่าใกล้ศูนย์แสดงว่าไม่มีความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้า ขณะที่ค่า γ มีค่ามากกว่าศูนย์แสดงว่ามีความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้า พบว่าค่า γ ที่คำนวณได้ใน Model (1) ถึง (4) นั้นมีค่าประมาณ 0.90 สามารถอธิบายได้ว่าเกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้าขึ้นจริง ดังนั้นสรุปได้ว่า แบบจำลองการวิเคราะห์ Stochastic frontier สามารถนำมาใช้ในการประเมินค่าประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ

การพิจารณาค่าสถิติ Wald Chi-square ที่แสดงความเหมาะสมของตัวแปรอิสระในแบบจำลองประสิทธิภาพการค้า Model (1) ถึง (4) แสดงความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และเมื่อพิจารณาค่า Variance Inflation Factor (VIF) พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่าไม่เกิน 3 ดังนั้น สามารถสรุปในเบื้องต้นได้ว่า ข้อมูลที่ใช้ไม่มีปัญหา Multicollienarity นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าทดสอบทางสถิติ Likelihood Ratio (LR) เพื่อแสดงความเหมาะสมของแบบจำลองความไม่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้า โดยมีสมมติฐานหลักคือ $H_0: \eta_1 = \eta_2 =$

0 พบว่าค่าที่คำนวณได้ใน Model (1) ถึง (4) สูงกว่าค่าวิกฤต Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แสดงว่าตัวแปรทั้งหมดในแบบจำลองความไม่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้า

ตารางที่ 5-4 ผลการประเมินประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซียด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time-varying technical inefficiency

Efficiency factors	Model (1)		Model (2)		Model (3)		Model (4)	
	Coeff.	t-stat.	Coeff.	t-stat.	Coeff.	t-stat.	Coeff.	t-stat.
SGDPIJ	1.62*	23.36	1.64*	20.20			-1.16*	-4.54
RGDPIJ	1.09*	55.83	1.12*	56.90	0.98*	20.89		
GDPPCI	-0.09*	-2.57	-0.07**	-2.00				
TRDCI	-151.14*	15.51	-152.22*	-15.09	-128.13*	-7.38	-12.84	-0.85
DISTIJ	-0.91*	-5.67	-0.99*	-6.20	-0.97*	-3.46	-0.51	-1.38
SOEJ	0.67*	3.03	1.31***	1.79			-0.48	-0.88
RTA	0.59*	7.53	0.47*	6.00	1.05*	5.58	0.83*	3.92
FDIJJ							0.70*	11.62
constant	695.68*	15.70	699.39*	15.27	616.42*	7.76	94.41	1.42
Inefficiency factors:								
CCI	1.52*	3.97	1.73*	3.89	1.69*	3.09	-3.78*	-6.11
constant	-0.96	-1.36	-1.26**	-1.97	-0.48	-0.44	-3.13*	-3.90
Variance parameters:								
Sigma u	5.27	0.73	5.63	0.67	1.69**	1.82	1.87*	6.00
Sigma v	0.39*	10.40	0.31*	7.92	0.23*	2.70	0.56*	4.73
Lambda	13.42***	1.87	17.61**	2.09	7.27*	7.73	3.33*	9.48
Gamma	0.99		0.99		0.98		0.91	
Log-likelihood	-188.57		-114.32		-62.83		-357.32	
Chi-square	5441.53*		5161.68*		1043.91*		392.71*	
LR test	52.32*		42.32*		19.42*		51.54*	
VIF	1.64		1.63		1.38		1.67	
Obs.	252		180		72		224	

หมายเหตุ: 1) *, ** และ *** แสดงการมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99, 95 และ 90 ตามลำดับ

2) Lambda = Sigma u/Sigma v; และ 3) Gamma = Sigma u squared/Sigma squared ที่มา: จากการคำนวณ

การประมาณค่าแบบจำลอง

ผลการวิเคราะห์จากแบบจำลอง Stochastic frontier with time-varying technical inefficiency ใน Model (1) แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านขนาดเศรษฐกิจของประเทศจีนและ 18 ประเทศอินโดนีเซียมีความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนและภูมิภาคอินโดนีเซีย และบทบาทของรัฐวิสาหกิจจีนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการค้าของประเทศอินโดนีเซียในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ปัจจัยด้านรายได้ต่อหัว ต้นทุนทางการค้าของประเทศอินโดนีเซีย และระยะทางระหว่างประเทศคู่ค้าส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการค้าของประเทศอินโดนีเซียในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลกระทบจากทุกปัจจัยล้วนเป็นไปตามสมมติฐานทางทฤษฎี เมื่อพิจารณาขนาดผลกระทบต่อประสิทธิภาพการค้าระหว่างจีนและอินโดนีเซีย พบว่า ต้นทุนทางการค้าเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อขนาดประสิทธิภาพการค้ามากที่สุด รองลงมาได้แก่ ขนาดเศรษฐกิจ ความเหมือนกันของขนาดเศรษฐกิจ ระยะทาง บทบาทของรัฐวิสาหกิจจีน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาค และรายได้ต่อหัว ตามลำดับ ดังนั้นการยกระดับประสิทธิภาพทางการค้าระหว่างจีนและอินโดนีเซียให้เพิ่มสูงขึ้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการลดต้นทุนทางการค้าระหว่างกันให้มากที่สุด เช่น การยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าแบบภาษี (Tariff barrier measure) และที่มิใช่ภาษี (Non-tariff measure) และการอำนวยความสะดวกทางการค้า (Trade facilitation) ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางพิธีการศุลกากรและระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่จุดเดียว เป็นต้น

นอกจากนี้ผลจากการประมาณค่าแบบจำลองความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้า พบว่า การควบคุมศุลกากรชั้นส่งผลทำให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้าเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนว่าการผ่อนปรนการใช้อำนาจภาครัฐของประเทศอินโดนีเซียเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้แก่ภาคเอกชนหรือผลประโยชน์ทับซ้อนส่งผลให้การค้ากับประเทศจีนมีประสิทธิภาพมากขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งอาจเป็นไปได้ว่าจีนนิยมทำการค้ากับประเทศที่มีระบบการผ่อนปรนด้านการควบคุมศุลกากรชั้น

อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบผลวิเคราะห์ประสิทธิภาพการค้าของประเทศอินโดนีเซียใน 2 ช่วงเวลา ได้แก่ ระหว่างปีค.ศ.2003-2012 (ช่วงผู้นำจีนเป็นผู้นำเข้า) แสดงใน Model (2) และปีค.ศ.2013-2016 (ช่วงผู้นำจีนเป็นผู้ส่งออก) แสดงใน Model (3) พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการค้าของประเทศอินโดนีเซียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในช่วงผู้นำจีนและผู้ส่งออก มีลักษณะเช่นเดียวกับแบบจำลองหลัก Model (1) นั้นแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านขนาดเศรษฐกิจ และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการค้ากับจีนอย่างแท้จริง ไม่ว่าประเทศจีนจะมีปรับเปลี่ยนนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในช่วงของผู้นำจีนหรือช่วงของผู้นำจีนส่งออก เช่นเดียวกับปัจจัยต้นทุนการค้าและระยะทางยังคงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการลดประสิทธิภาพการค้ากับจีน นอกจากนี้ยังพบว่าการควบคุมศุลกากรชั้นในประเทศอินโดนีเซียส่งผลให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้ากับจีน ทั้งในช่วงของผู้นำจีนและผู้ส่งออก เช่นเดียวกับแบบจำลองหลัก Model (1)

เมื่อพิจารณาแบบจำลองทางเลือก Model (4) ที่กำหนดให้ “การลงทุนจากจีน” เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการค้า โดยทำการประเมินประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและ 16 ประเทศในอินโดนีเซีย ยกเว้นประเทศภูฏาน และมัลดีฟส์ ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 พบว่า ปัจจัยด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาค และการลงทุนจากจีนในอินโดนีเซียส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการค้าของประเทศอินโดนีเซียในทิศทางเดียวกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติ ที่สำคัญเห็นได้ว่าการลงทุนจากจีนช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพการค้ากับจีนให้เพิ่มสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนเพื่อการแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติและการเข้าถึงวัตถุดิบ (Resource seeking) ในประเทศผู้รับการลงทุน อันเนื่องมาจากความต้องการบริโภคในประเทศจีนเพิ่มสูงขึ้นและความต้องการขยายตลาดในประเทศอื่น (Export-platform seeking) หรือการลงทุนเพื่อแสวงหาประสิทธิภาพ (Efficiency seeking) ในประเทศผู้รับการลงทุนที่มีความสามารถในการผลิตหรือมีเทคโนโลยีการผลิต อันเนื่องมาจากการดำเนินนโยบายการลงทุนในต่างประเทศของจีน ซึ่งมีผลทำให้ธุรกรรมการค้าระหว่างจีนและอินโดนีเซียเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ขณะที่ปัจจัยด้านขนาดเศรษฐกิจของประเทศจีนและอินโดนีเซียกลับส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการค้าของอินโดนีเซียในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจกล่าวได้ว่าความมั่งคั่งของประเทศจีนและอินโดนีเซียทำให้เกิดจากการหักเหการค้า (Trade diversion) ไปสู่ประเทศคู่ค้าอื่นๆในโลก การรับรู้และเข้าถึงพฤติกรรมผู้บริโภครวมทั้งการผลิตสินค้าที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคอย่างแท้จริงจะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซียให้สูงขึ้น สำหรับผลจากการประมาณค่าแบบจำลองความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้า พบว่า การควบคุมคอร์ปชั่นในประเทศอินโดนีเซียส่งผลทำให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้าระหว่างจีนและประเทศแถบอินโดนีเซียเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับ Model (1) ถึง (3)

ข. ผลการวิเคราะห์ ที่พิจารณาความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้าที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามเวลา

ตารางที่ 5-5 แสดงผลการวิเคราะห์แบบจำลองประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซียด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time-invariant technical inefficiency โดยใช้วิธีการประมาณการแบบ Maximum likelihood estimation ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและ 18 ประเทศอินโดนีเซียแยกเป็น 3 รูปแบบตามช่วงเวลาเช่นเดียวกับการวิเคราะห์แบบจำลอง Stochastic frontier with time-varying technical inefficiency ได้แก่ 1) ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 แสดงใน Model (5) 2) ระหว่างปีค.ศ.2003-2012 (นายหูจินเทาเป็นผู้นำจีน) แสดงใน Model (6) และ 3) ระหว่างปีค.ศ.2013-2016 (นายสีจิ้นผิงเป็นผู้นำจีน) แสดงใน Model (7) นอกจากนี้ยังแสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและ 16 ประเทศในอินโดนีเซีย ยกเว้นประเทศสุมาตรา และมัลดีฟส์ ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 แสดงใน Model (8)

การทดสอบแบบจำลอง

เมื่อพิจารณาค่าพารามิเตอร์ความแปรปรวน (Variance parameter) ของค่าสัมประสิทธิ์ Gamma (γ) พบว่าค่า γ ที่คำนวณได้ใน Model (5) ถึง (8) นั้นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.93 ถึง 0.99 อธิบายได้ว่าเกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้าขึ้นจริง ดังนั้นสรุปได้ว่า แบบจำลองการวิเคราะห์ Stochastic frontier สามารถนำมาใช้ในการประเมินค่าประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้การพิจารณาค่าสถิติ Wald Chi-square ที่แสดงความเหมาะสมของตัวแปรอิสระในแบบจำลองประสิทธิภาพการค้า Model (5) ถึง (8) แสดงความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และเมื่อพิจารณาค่า Variance inflation factor (VIF) พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่าไม่เกิน 3 ดังนั้น สามารถสรุปในเบื้องต้นได้ว่า ข้อมูลที่ใช้ไม่มีปัญหา Multicollienarity

ตารางที่ 5-5 ผลการประเมินประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซียด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time-invariant technical inefficiency

Efficiency factors	Model (5)		Model (6)		Model (7)		Model (8)	
	Coeff.	t-stat.	Coeff.	t-stat.	Coeff.	t-stat.	Coeff.	t-stat.
SGDPIJ	1.90*	25.32	1.90*	28.66			1.06*	10.79
RGDPIJ	1.25*	21.10	1.18*	17.98	0.98*	12.61		
GDPPCI	-0.06	-0.45	-0.20*	-4.60				
TRDCI	-98.70*	-8.68	-113.27*	-10.39	-46.40*	-4.08	-80.47*	-5.75
DISTIJ	-2.33*	-4.42	-1.15**	-1.94	-1.59*	-4.32	0.81	0.64
SOEJ	0.20	1.51	0.11	0.23			0.20	1.29
RTA	-0.03	-0.47	-0.02	-0.36	1.45*	7.68	0.14	1.61
FDIJ							-0.004	-0.16
constant	464.33*	8.88	522.48*	10.41	245.88*	4.68	363.73*	5.95
Variance parameters:								
Gamma	0.93		0.96		0.99		0.98	
Log-likelihood	-76.00		-47.95		-21.46		-100.53	
Chi-square	1535.22*		1554.52*		474.32*		745.98*	
VIF	1.64		1.63		1.38		1.67	
Obs.	252		180		72		224	

หมายเหตุ: 1) *, ** และ *** แสดงการมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99, 95 และ 90 ตามลำดับ

2) Lambda = σ_u / σ_v ; และ 3) Gamma = $\sigma_u^2 / (\sigma_u^2 + \sigma_v^2)$

ที่มา: จากการคำนวณ

การประมาณค่าแบบจำลอง

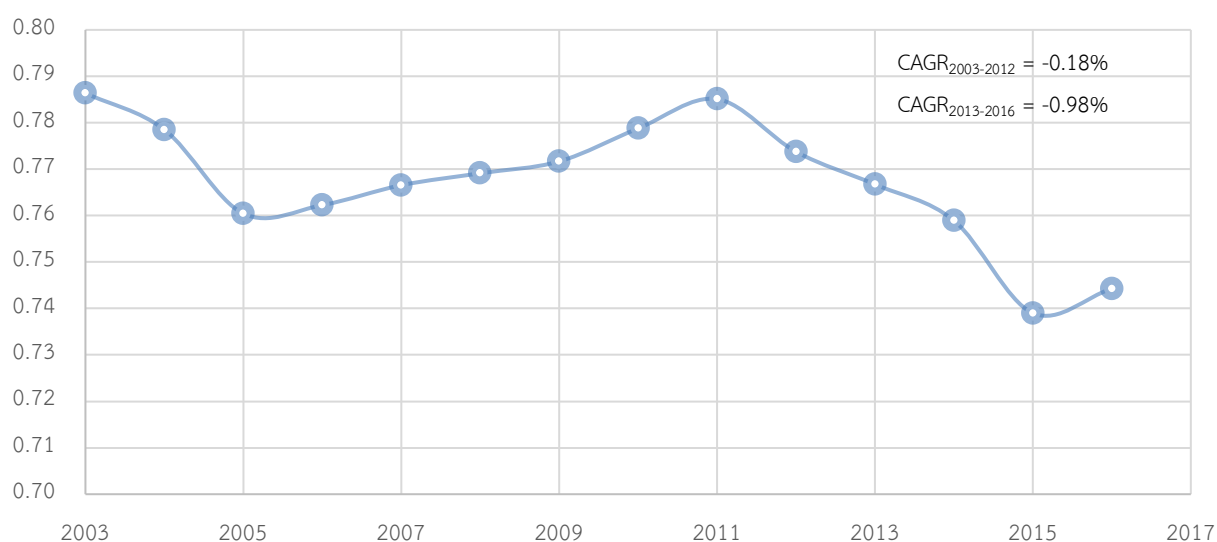
ผลการวิเคราะห์จากแบบจำลอง Stochastic frontier with time-invariant technical inefficiency ที่กำหนดว่าความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้าไม่เปลี่ยนแปลงตามเวลาดังแสดงใน Model (5) ถึง (7) อธิบายในภาพรวมได้ว่ามีเพียงปัจจัยด้านขนาดเศรษฐกิจของประเทศจีนและ 18 ประเทศอินโดนีเซียที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการค้าของอินโดนีเซียในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ปัจจัยด้านต้นทุนทางการค้าของอินโดนีเซีย และระยะทางระหว่างประเทศคู่ค้าส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการค้าของอินโดนีเซียในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และส่วนใหญ่สอดคล้องกับสมมติฐานทางทฤษฎี นอกจากนี้ใน Model (7) หรือช่วงผู้นำสี่จีนผิง ยังพบว่า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนและภูมิภาคอินโดนีเซียเป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพทางการค้าของอินโดนีเซียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ว่าผลวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time-invariant

technical inefficiency มีความแตกต่างอยู่บ้างจากผลวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time varying technical inefficiency แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการค้าหลัก เช่น ต้นทุนการค้า (ทางลบ) และขนาดเศรษฐกิจ (ทางบวก) ยังคงแสดงผลกระทบในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาแบบจำลองทางเลือก Model (8) ที่กำหนดให้ “การลงทุนจากจีน” เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการค้า โดยทำการประเมินประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและ 16 ประเทศในอินโดแปซิฟิก ยกเว้นประเทศภูฏาน และมัลดีฟส์ ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 พบว่า ขนาดเศรษฐกิจของประเทศจีนและภูมิภาคอินโดแปซิฟิกเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพทางการค้าของประเทศอินโดแปซิฟิกในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ต้นทุนทางการค้าของประเทศอินโดแปซิฟิกส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการค้าของประเทศอินโดแปซิฟิกในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time-invariant technical inefficiency มีความแตกต่างจากผลวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time varying technical inefficiency แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยต้นทุนการค้าและขนาดเศรษฐกิจยังคงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ค. ค่าประมาณประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิก (Trade Efficiency Scores)

รูปที่ 5-2 แสดงการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิก ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 พบว่า ระดับประสิทธิภาพการค้าของอินโดแปซิฟิกกับจีนมีแนวโน้มลดลง (Decreasing return to scale) อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีค.ศ.2003 เป็นต้นมา อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของประสิทธิภาพการค้าลดลงเท่ากับร้อยละ 0.18 ระหว่างปีค.ศ.2003-2012 (หุจิ่นเทาเป็นผู้นำจีน) และลดลงร้อยละ 0.98 ระหว่างปีค.ศ.2013-2016 (สีจิ้นผิงเป็นผู้นำจีน)

รูปที่ 5-2 ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการค้าระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ.2003-2016

ที่มา: จากการคำนวณ

หากพิจารณาเปรียบเทียบขนาดประสิทธิภาพของ 2 ช่วงเวลา พบว่า การค้าของจีนในอินโดแปซิฟิกระหว่างปีที่หูกินเทาเป็นผู้นำเงินมีระดับประสิทธิภาพสูงกว่าระหว่างปีที่สัจฉินฉิงเป็นผู้นำเงิน อาจจะเป็นเพราะจีนอยู่ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำของประเทศ การปรับเปลี่ยนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และการดำเนินโครงการภายใต้ Belt and Road Initiatives หรือเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 เพื่อขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิก (ตารางที่ 5-6) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.74 ถึง 0.79 แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมประเทศอินโดแปซิฟิกทำการค้ากับจีนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเพิ่มการค้ากับจีน (ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด) ได้อีกร้อยละ 21-26 ด้วยปัจจัยที่มีผลต่อการค้ากับจีน เช่น ต้นทุนการค้า ขนาดเศรษฐกิจ และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

ตารางที่ 5-6 Efficiency scores ของการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิก ระหว่างปีค.ศ.2003-2016

ประเทศ	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	CAGR
บรูไน	0.87	0.84	0.64	0.67	0.64	0.39	0.54	0.74	0.67	0.56	0.44	0.44	0.42	0.43	-5.33
กัมพูชา	0.91	0.92	0.91	0.92	0.91	0.92	0.92	0.92	0.93	0.91	0.92	0.92	0.91	0.93	0.18
อินโดนีเซีย	0.92	0.92	0.90	0.90	0.88	0.88	0.90	0.90	0.90	0.89	0.89	0.89	0.87	0.86	-0.44
สปป.ลาว	0.93	0.91	0.92	0.92	0.91	0.91	0.92	0.93	0.93	0.92	0.92	0.92	0.91	0.91	-0.15
มาเลเซีย	0.78	0.76	0.67	0.67	0.71	0.77	0.79	0.76	0.78	0.76	0.76	0.75	0.73	0.77	-0.15
เมียนมา	0.96	0.96	0.94	0.96	0.95	0.96	0.96	0.96	0.96	0.93	0.93	0.93	0.93	0.93	-0.24
ฟิลิปปินส์	0.83	0.85	0.82	0.86	0.84	0.85	0.83	0.84	0.84	0.82	0.80	0.82	0.77	0.81	-0.18
สิงคโปร์	0.29	0.24	0.13	0.12	0.17	0.11	0.24	0.21	0.20	0.22	0.28	0.30	0.37	0.37	2.01
ไทย	0.84	0.84	0.76	0.81	0.81	0.80	0.80	0.80	0.79	0.80	0.80	0.81	0.80	0.79	-0.45
เวียดนาม	0.86	0.89	0.85	0.84	0.82	0.85	0.85	0.86	0.85	0.85	0.84	0.83	0.79	0.79	-0.60
อัฟกานิสถาน	0.92	0.93	0.92	0.93	0.95	0.95	0.93	0.94	0.93	0.93	0.92	0.93	0.92	0.94	0.20
บังคลาเทศ	0.94	0.94	0.93	0.93	0.89	0.89	0.89	0.89	0.88	0.85	0.85	0.84	0.82	0.81	-1.15
ภูฏาน	0.31	0.05	0.16	0.16	0.20	0.42	0.20	0.14	0.27	0.31	0.31	0.19	0.12	0.09	-8.92
มัลดีฟส์	0.48	0.73	0.83	0.83	0.87	0.86	0.84	0.83	0.87	0.88	0.88	0.85	0.82	0.86	4.62
อินเดีย	0.80	0.73	0.77	0.75	0.76	0.75	0.75	0.76	0.76	0.72	0.72	0.68	0.60	0.58	-2.45
เนปาล	0.87	0.89	0.84	0.80	0.87	0.89	0.87	0.87	0.88	0.88	0.85	0.86	0.83	0.84	-0.25
ปากีสถาน	0.86	0.90	0.91	0.89	0.89	0.90	0.91	0.91	0.91	0.91	0.90	0.89	0.88	0.89	0.28
ศรีลังกา	0.81	0.71	0.79	0.76	0.74	0.75	0.75	0.77	0.79	0.79	0.80	0.81	0.79	0.80	-0.12
ค่าเฉลี่ย	0.79	0.78	0.76	0.76	0.77	0.77	0.77	0.78	0.79	0.77	0.77	0.76	0.74	0.74	-0.42
ค่าสูงสุด	0.96	0.96	0.94	0.96	0.95	0.96	0.96	0.96	0.96	0.93	0.93	0.93	0.93	0.94	
ค่าต่ำสุด	0.29	0.05	0.13	0.12	0.17	0.11	0.20	0.14	0.20	0.22	0.28	0.19	0.12	0.09	
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.21	0.25	0.24	0.24	0.23	0.23	0.22	0.23	0.21	0.21	0.21	0.22	0.22	0.23	

หมายเหตุ: ค่าประสิทธิภาพมากกว่า 8.0 แสดงระดับประสิทธิภาพการค้าสูง ค่าประสิทธิภาพอยู่ระหว่าง 0.5 ถึง 0.8 แสดงระดับประสิทธิภาพการค้าปานกลาง และค่าประสิทธิภาพน้อยกว่า 0.5 แสดงระดับประสิทธิภาพการค้าต่ำ

ที่มา: จากการคำนวณ

นอกจากนี้หากแบ่งกลุ่มประสิทธิภาพการค้าตามระยะเวลาสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มประเทศที่มีค่าประสิทธิภาพการค้าระหว่างปีค.ศ.2003-2016 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (มีค่ามากกว่า 0.80) หรือระดับปานกลาง (มีค่าระหว่าง 0.50 ถึง 0.80) มีค่าประสิทธิภาพการค้าสูงกว่าค่าประสิทธิภาพการค้าเฉลี่ย และอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสม (CAGR) ของประสิทธิภาพการค้าเพิ่มขึ้น ได้แก่ ประเทศกัมพูชา อัฟกานิสถาน มัลดีฟส์ และปากีสถาน กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มประเทศที่มีค่าประสิทธิภาพการค้าระหว่างปีค.ศ.2003-2016 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงหรือระดับปานกลาง มีค่าประสิทธิภาพการค้าสูงกว่าค่าประสิทธิภาพการค้าเฉลี่ย แต่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของประสิทธิภาพการค้าลดลง ได้แก่ ประเทศ อินโดนีเซีย สปป.ลาว เมียนมา ฟิลิปปินส์ ไทย เวียดนาม บังคลาเทศ เนปาล และศรีลังกา กลุ่มที่สามเป็นกลุ่มประเทศที่มีค่าประสิทธิภาพการค้าระหว่างปีค.ศ.2003-2016 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (มีค่าระหว่าง 0.50 ถึง 0.80) และระดับต่ำ (มีค่าน้อยกว่า 0.50) มีค่าประสิทธิภาพการค้าต่ำกว่าค่าประสิทธิภาพการค้าเฉลี่ย และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของประสิทธิภาพการค้าลดลง ได้แก่ ประเทศบรูไน มาเลเซีย ภูฏาน และอินเดีย และกลุ่มที่สุดท้ายเป็นประเทศที่มีค่าประสิทธิภาพการค้าระหว่างปีค.ศ.2003-2016 อยู่ในระดับต่ำ แต่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของประสิทธิภาพการค้าเพิ่มขึ้น ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์

ตารางที่ 5-7 แสดงประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซียแยกตามช่วงเวลา ตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ ตามระดับศักยภาพทางการค้าและการลงทุน และตามระดับรายได้ต่อประชากร เมื่อเปรียบเทียบค่าประมาณประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซียระหว่างปีค.ศ.2003-2012 (นายหูจิ่นเทาเป็นผู้นำจีน) และระหว่างปีค.ศ.2013-2016 (นายสีจิ้นผิงเป็นผู้นำจีน) พบว่าในช่วงเวลาที่สีจิ้นผิงเป็นผู้นำจีน ประเทศอินโดนีเซียมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการค้ากับจีน (มีค่าเท่ากับ 0.75) ต่ำกว่าช่วงเวลาที่หูจิ่นเทาเป็นผู้นำจีน (มีค่าเท่ากับ 0.77) นั้นอาจมีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของจีนจากการพึ่งพาการนำเข้าและการส่งออกเป็นการบริโภคภายในประเทศ หากพิจารณาค่าประสิทธิภาพการค้าแยกตามภูมิภาค พบว่า กลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการค้ากับจีน (มีค่าเท่ากับ 0.77) สูงกว่ากลุ่มประเทศในเอเชียใต้ (มีค่าเท่ากับ 0.76)

หากพิจารณาเปรียบเทียบค่าประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซีย แยกตามระดับศักยภาพทางการค้า โดยกำหนดให้ประเทศที่มีศักยภาพการค้าสูงเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการค้ากับจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2016 เพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกันกับการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการค้ากับประเทศในโลก ได้แก่ ประเทศบรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย เมียนมา เวียดนาม ภูฏาน และศรีลังกา ขณะที่ประเทศที่มีศักยภาพการค้าต่ำเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการค้ากับจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2016 ลดลงในทิศทางเดียวกันกับการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการค้ากับโลก ได้แก่ ประเทศสปป.ลาว มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย อัฟกานิสถาน บังคลาเทศ อินเดีย มัลดีฟส์ เนปาล และปากีสถาน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มประเทศที่มีศักยภาพทางการค้าสูงมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการค้ากับจีน (มีค่าเท่ากับ 0.71) ต่ำกว่ากลุ่มประเทศที่มีศักยภาพทางการค้าต่ำ (มีค่าเท่ากับ 0.78) หรือกล่าวได้ว่าประเทศที่มีศักยภาพการค้าสูงนั้นยังไม่สามารถก้าวข้ามกับดักการค้าที่เกิดจากการใช้ปัจจัยทางการค้าอย่างไม่มีประสิทธิภาพสูงสุดได้ ซึ่งทำให้ประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศกับจีนลดลง ขณะที่ประเทศที่มีศักยภาพการค้ากับจีนต่ำแต่มีประสิทธิภาพการค้าระดับสูง แสดงถึงการได้รับประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศกับจีนในระดับสูง

ตารางที่ 5-7 ค่าเฉลี่ย Efficiency scores ของการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิก แยกตามระยะเวลา

ประเทศอินโดแปซิฟิก	2003-2016	2003-2012	2013-2016
บรูไน	0.59	0.66	0.43
กัมพูชา	0.92	0.92	0.92
อินโดนีเซีย	0.89	0.90	0.88
สปป.ลาว	0.92	0.92	0.92
มาเลเซีย	0.75	0.74	0.75
เมียนมา	0.95	0.95	0.93
ฟิลิปปินส์	0.83	0.84	0.80
สิงคโปร์	0.23	0.19	0.33
ไทย	0.80	0.80	0.80
เวียดนาม	0.84	0.85	0.82
อัฟกานิสถาน	0.93	0.93	0.93
บังคลาเทศ	0.88	0.90	0.83
ภูฏาน	0.21	0.22	0.18
มัลดีฟส์	0.81	0.80	0.85
อินเดีย	0.72	0.76	0.64
เนปาล	0.86	0.87	0.84
ปากีสถาน	0.90	0.90	0.89
ศรีลังกา	0.78	0.77	0.80
ค่าเฉลี่ย	0.77	0.77	0.75
แยกตามภูมิศาสตร์:			
กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	0.77	0.78	0.76
กลุ่มประเทศเอเชียใต้	0.76	0.77	0.75
แยกตามระดับศักยภาพการค้า:			
กลุ่มประเทศศักยภาพการค้าสูง	0.74	0.75	0.71
กลุ่มประเทศศักยภาพการค้าต่ำ	0.79	0.79	0.78
แยกตามระดับรายได้ต่อประชากร:			
กลุ่มประเทศที่มีรายได้สูง	0.41	0.42	0.38
กลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางชั้นสูง	0.77	0.77	0.78
กลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางชั้นต่ำ	0.80	0.81	0.79
กลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำ	0.90	0.90	0.88

ที่มา: จากการคำนวณ

นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบค่าประมาณประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซีย แยกตามระดับรายได้ต่อประชากร (World Bank, 2017) ประเทศที่มีรายได้สูง (มากกว่า 12,235 เหรียญสหรัฐ) ได้แก่ บรูไนและสิงคโปร์ ประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับสูง (อยู่ระหว่าง 3,956 ถึง 12,235 เหรียญสหรัฐ) ได้แก่ มาเลเซียและไทย ประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับต่ำ (อยู่ระหว่าง 996 ถึง 3,895 เหรียญสหรัฐ) ได้แก่ กัมพูชา อินโดนีเซีย สปป.ลาว เมียนมา ฟิลิปปินส์ เวียดนาม บังคลาเทศ ภูฏาน อินเดีย มัลดีฟส์ ปากีสถาน และศรีลังกา และประเทศที่มีรายได้น้อย (น้อยกว่า 995 เหรียญสหรัฐ) ได้แก่ อัฟกานิสถาน และเนปาล ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มประเทศที่มีรายได้สูงมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการค้ากับจีน (มีค่าเท่ากับ 0.41) ต่ำกว่ากลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางและรายได้ต่ำ ในทางตรงข้ามกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางการค้ากับจีน (มีค่าเท่ากับ 0.90) สูงกว่ากลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางและรายได้สูง ขณะที่ประสิทธิภาพการค้ากับจีนในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับสูงหรือรายได้ปานกลางระดับต่ำมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการค้ากับจีนใกล้เคียงกัน อาจกล่าวได้ว่าประเทศที่มีรายได้น้อยสามารถสร้างประโยชน์ทางการค้ากับจีนได้อย่างคุ้มค่าและมีการใช้ปัจจัยทางการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าประเทศที่มีรายได้ปานกลางและรายได้สูง

5.5.2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการลงทุนจากประเทศจีนในกลุ่มประเทศอินโดนีเซีย

ก. ผลการวิเคราะห์ ที่พิจารณาความไม่มีประสิทธิภาพทางการลงทุนที่เปลี่ยนแปลงตามเวลา

ตารางที่ 5-8 แสดงผลการวิเคราะห์แบบจำลองประสิทธิภาพการลงทุนจากประเทศจีนในอินโดนีเซียด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time-varying technical inefficiency โดยใช้วิธีการประมาณการแบบ Maximum likelihood estimation ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการลงทุนจากประเทศจีนและ 16 ประเทศอินโดนีเซีย (ยกเว้นภูฏาน และมัลดีฟส์) แยกเป็น 3 รูปแบบ ตามช่วงเวลา 1) ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 แสดงใน Model (1) 2) ระหว่างปีค.ศ.2003-2012 (นายहुจิ่นเทาเป็นผู้นำจีน) แสดงใน Model (2) และ 3) ระหว่างปีค.ศ.2013-2016 (นายสีจิ้นผิงเป็นผู้นำจีน) แสดงใน Model (3)

การทดสอบแบบจำลอง

เมื่อพิจารณาค่าพารามิเตอร์ Lambda (λ) และ Gamma (γ) พบว่า ค่า t-ratio ของค่า λ สามารถยอมรับได้ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ใน Model (1) ถึง (3) แสดงให้เห็นว่า สมการการค้ำดังกล่าวมีขอบเขตพรมแดนเชิงเส้นสุ่มจริงและสามารถนำไปประเมินค่าประสิทธิภาพการลงทุนจากต่างประเทศได้ ขณะที่ค่า γ ที่คำนวณได้ใน Model (1) ถึง (3) นั้นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.83 และ 1.00 สามารถอธิบายได้ว่าเกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางการลงทุนขึ้นจริง ดังนั้นสรุปได้ว่า แบบจำลองการวิเคราะห์ Stochastic frontier สามารถนำมาใช้ในการประเมินค่าประสิทธิภาพการลงทุนจากต่างประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 5-8 ผลการประเมินประสิทธิภาพการลงทุนจากประเทศจีนในอินโดนีเซียด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time-varying technical inefficiency

Efficiency factors	Model (1)		Model (2)		Model (3)	
	Coeff.	t-stat.	Coeff.	t-stat.	Coeff.	t-stat.
SGDPIJ	1.56*	4.80			0.03	0.06
RGDPIJ			-3.03*	-5.37		
EXPIJ	0.53*	6.91				
IMPIJ	0.15	0.64			2.15*	6.00
RKIJ	-1.10*	-6.72	2.13*	4.07	-1.70*	-4.09
RLFPIJ	0.71*	5.93	1.17*	11.66	0.56	0.92
TRDCI	-113.90*	-4.13	-178.23*	-10.22		
INVC I	0.21*	2.97	0.48*	5.76		
DISTIJ	1.60*	3.63			4.24*	3.13
RTA	0.26	1.33	2.58*	8.56	-1.24*	-3.05
SOEJ	0.61	1.32				
constant	479.73*	3.79	823.17*	10.30	-64.63*	-8.17
Inefficiency factors:						
CCI	-1.43***	-1.80	-1.56*	-2.43	-1.84*	-4.46
constant	-1.77	-1.61	-0.92	-0.81	-1.68*	-4.88
Variance parameters:						
Sigma u	1.53	1.55	1.81**	2.22	1.12*	9.18
Sigma v	0.69*	4.06	0.80*	4.96	0.0001	0.07
Lambda	2.21**	2.28	2.26*	2.72	5936.11*	480000
Gamma	0.83		0.83		1.00	
Log-likelihood	-322.31		-224.91		-105.74	
Chi-square	891.67*		290.36*		433.00*	
LR test	8.07*		7.13*		21.69*	
VIF	8.95		19.35		24.49	
Obs.	224		140		84	

หมายเหตุ: 1) *, ** และ *** แสดงการมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99, 95 และ 90 ตามลำดับ

2) Lambda = Sigma u/Sigma v; และ 3) Gamma = Sigma u squared/Sigma squared

ที่มา: จากการคำนวณ

การพิจารณาค่าสถิติ Wald Chi-square ที่แสดงความเหมาะสมของตัวแปรอิสระในแบบจำลองประสิทธิภาพการการค้า Model (1) ถึง (3) แสดงความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สำหรับค่า Variance inflation factor (VIF) พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระทุกตัวใน Model (1) มีค่าไม่เกิน 10 ขณะที่ Model (2) และ (3) มีค่าไม่เกิน 30 ดังนั้นยังสามารถสรุปในเบื้องต้นได้ว่า ข้อมูลที่ใช้ไม่มีปัญหา Multicollienarity นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าทดสอบทางสถิติ Likelihood ratio (LR) เพื่อแสดงความเหมาะสมของแบบจำลองความไม่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางการลงทุนจากต่างประเทศ พบว่าค่าที่คำนวณได้ใน Model (1) ถึง (3) สูงกว่าค่าวิกฤต Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แสดงว่าตัวแปรทั้งหมดในแบบจำลองความไม่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางการลงทุนจากต่างประเทศ

การประมาณค่าแบบจำลอง

ผลการวิเคราะห์จากแบบจำลอง Stochastic frontier with time-varying technical inefficiency ใน Model (1) แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านขนาดเศรษฐกิจของประเทศจีนและ 16 ประเทศอินโดนีเซีย การส่งออกสินค้าไปจีน ทรัพยากรแรงงานโดยเปรียบเทียบ ต้นทุนการลงทุนของประเทศผู้รับการลงทุน และระยะทางระหว่างประเทศผู้ลงทุนและผู้รับการลงทุนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนในประเทศอินโดนีเซียในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ปัจจัยทรัพยากรทุนโดยเปรียบเทียบ และต้นทุนการค้าของประเทศผู้รับการลงทุนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนในประเทศอินโดนีเซียในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลกระทบจากปัจจัยส่วนใหญ่เป็นไปตามสมมติฐานทางทฤษฎีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

เมื่อพิจารณาขนาดผลกระทบต่อประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนในอินโดนีเซีย พบว่า “ต้นทุนทางการค้า” เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อขนาดประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนมากที่สุด (เช่นเดียวกับประสิทธิภาพการค้า) หากประเทศแถบอินโดนีเซียมีค่าใช้จ่ายทางการค้าระหว่างประเทศสูง ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการระหว่างประเทศหรืออัตราภาษีศุลกากร (Tariffs) ล้วนทำให้การลงทุนจากจีนน้อยลง โดยเฉพาะการลงทุนเพื่อแสวงหาทรัพยากรที่ทำให้เกิดการผลิตรที่ประหยัดต่อขนาดและเกิดควมมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Resource-seeking and efficiency-seeking FDI) รองลงมาได้แก่ “ระยะทางระหว่างประเทศผู้ลงทุนและผู้รับการลงทุน” โดยที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ห่างไกลกลับเป็นปัจจัยดึงดูดการเข้าไปลงทุนของจีนมากกว่าประเทศที่ตั้งอยู่ใกล้กัน นั่นอาจเป็นเพราะจีนต้องการลงทุนในต่างประเทศเพื่อการขยายฐานการผลิตเพื่อการส่งออกไปยังประเทศต่างๆในโลก (Market-seeking and export-platform-seeking FDI) และเพื่อแสวงหาความได้เปรียบด้านทรัพยากรที่ทำให้เกิดการผลิตรที่ประหยัดต่อขนาดและเกิดควมมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Resource-seeking and efficiency-seeking FDI) ดังนั้นที่ตั้งทางภูมิศาสตร์จึงถูกนำมาใช้ในการกำหนดและดำเนินยุทธศาสตร์ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของจีน โดยเฉพาะภูมิภาคอินโดนีเซียที่เปรียบเสมือนรอยต่อที่ทำให้จีนสามารถเชื่อมโยงประเทศต่างๆในโลกได้อย่างดี

ขณะเดียวกันขนาดเศรษฐกิจ ความต่างกันของทรัพยากรทุน ความเหมือนกันของทรัพยากรแรงงาน การส่งออกไปจีน และต้นทุนการลงทุนของประเทศผู้รับการลงทุนก็เป็นปัจจัยที่มีขนาดผลกระทบที่สำคัญต่อประสิทธิภาพการลงทุนตามลำดับ นั่นคือ การกระตุ้นให้เกิดการขยายขนาดเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นด้านการบริโภค การลงทุน และการผลิต จะทำให้เกิดการไหลเข้ามาของการลงทุนจากจีนทั้งสิ้น รวมถึงความสมบูรณ์ของทรัพยากรแรงงานของประเทศผู้ลงทุนและผู้รับ

การลงทุน และความแตกต่างของทรัพยากรทุนและเทคโนโลยีของทั้งสองประเทศล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการจีนเลือกเข้ามาลงทุนในประเทศแถบอินโดแปซิฟิก นโยบายการลงทุนของจีนในอินโดแปซิฟิกส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน พลังงาน เคมีภัณฑ์ และการขนส่ง (รายงานบทที่ 3) ความสมบูรณ์ของทรัพยากรแรงงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดการลงทุนจากจีนในอินโดแปซิฟิก อีกนัยหนึ่ง ในระยะที่ผ่านมาจีนได้ปรับเปลี่ยนการดำเนินนโยบายด้านอุตสาหกรรมที่เน้นการผลิตเพื่อการส่งออกในสินค้าที่ใช้แรงงานและเทคโนโลยีขั้นต่ำแบบเข้มข้นเป็นการผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง จึงทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายฐานการผลิตสินค้าที่ใช้แรงงานและเทคโนโลยีขั้นต่ำแบบเข้มข้นไปต่างประเทศแทน นอกจากนี้การเติบโตทางการส่งออกระหว่างกันหรือการเป็นฐานการค้า (Export platform) เช่น สินค้าชั้นกลางที่นำไปใช้ในการผลิตสินค้าสำเร็จรูป หรือสินค้าขั้นสุดท้ายที่มีความได้เปรียบในการผลิต เปรียบเสมือนตัวกระตุ้นและขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนในประเทศแถบอินโดแปซิฟิกมากขึ้น แม้ว่าประเทศผู้รับการลงทุนจะมีต้นทุนการลงทุนสูง ดังนั้นการยกระดับประสิทธิภาพทางการลงทุนจากจีนในอินโดแปซิฟิกให้เพิ่มสูงขึ้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการลดต้นทุนทางการค้าของประเทศผู้รับการลงทุนให้มากที่สุด รองลงมาคือการกระตุ้นให้เกิดการขยายขนาดเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นด้านการบริโภค การลงทุน การผลิต และการค้า และการปรับปรุงทรัพยากรทุนและแรงงานของประเทศให้สอดคล้องกับการใช้ทรัพยากรในการดำเนินธุรกิจของนักลงทุนต่างชาติ

นอกจากนี้ผลจากการประมาณค่าแบบจำลองความไม่มีประสิทธิภาพทางการลงทุนใน Model (1) พบว่า “การควบคุมคอร์รัปชัน” ของรัฐบาลประเทศแถบอินโดแปซิฟิกส่งผลทำให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลของการควบคุมคอร์รัปชันต่อประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิก พบว่ามีความแตกต่างกันระหว่างการค้าและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

เมื่อเปรียบเทียบผลวิเคราะห์ประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนในประเทศอินโดแปซิฟิก ระหว่างปีค.ศ.2003-2012 (ช่วงหูจิ่นเทาเป็นผู้นำจีน) แสดงใน Model (2) พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการลงทุนของประเทศอินโดแปซิฟิกในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ทรัพยากรทุนและเทคโนโลยีโดยเปรียบเทียบ ทรัพยากรแรงงาน โดยเปรียบเทียบ ต้นทุนการลงทุนของประเทศผู้รับการลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาค ขณะที่ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการลงทุนในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความต่างกันของขนาดเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และต้นทุนทางการค้า ปัจจัยที่มีนัยสำคัญส่วนใหญ่ใน Model (2) ยังคงเหมือนกับแบบจำลองหลัก Model (1) ยกเว้นปัจจัยความต่างกันของขนาดเศรษฐกิจระหว่างประเทศผู้ลงทุนและผู้รับการลงทุน ความเหมือนกันของทรัพยากรทุนและเทคโนโลยีระหว่างกัน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาค นั้นเป็นเพราะว่าในช่วงผู้นำหูจิ่นเทา จีนได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการค้ากับต่างประเทศเช่นเดียวกับการสนับสนุนให้บริษัทจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศ ผ่านการดำเนินนโยบายการก้าวออกไป (Going out strategy) และนโยบายการสร้างความร่วมมือกับประเทศที่มีชายแดนติดต่อกัน จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้เกิดการลงทุนของจีนในประเทศที่มีชายแดนติดต่อกันเช่นประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้จำนวนมาก แม้ว่าบางประเทศที่จีนเข้าไปลงทุนมีความแตกต่างของขนาดเศรษฐกิจและ/หรือมีระดับทรัพยากรทุนและเทคโนโลยีเดียวกันก็ตาม หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า นักลงทุนจีนในช่วงเวลานั้นเน้นการเข้าไปลงทุนเพื่อแสวงหาทรัพยากรและการเข้าสู่ตลาดเกิดใหม่ (Resource-seeking and Emerging-market-seeking FDI) เป็นหลัก นอกจากนี้เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพการลงทุน พบว่า การควบคุม

คอร์ปชั่นยังคงเป็นปัจจัยที่ทำให้ความไม่มีประสิทธิภาพทางการลงทุนจากจีนลดลงในช่วงผู้นำหูจินเทา เช่นเดียวกับแบบจำลองหลัก Model (1)

เมื่อพิจารณาผลการประเมินประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนในประเทศอินโดนีเซียระหว่างปี.ศ.2013-2016 (ช่วงสีจิ้นผิงเป็นผู้นำจีน) แสดงใน Model (3) พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการลงทุนของประเทศอินโดนีเซียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่แตกต่างจากแบบจำลองหลัก Model (1) บางประการ ปัจจัยขนาดเศรษฐกิจ การนำเข้าสินค้าจากจีน และระยะทางเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการลงทุนของประเทศอินโดนีเซียในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ปัจจัยทรัพยากรทุนและเทคโนโลยีโดยเปรียบเทียบ และความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาคเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการลงทุนในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจกล่าวได้ว่า ในช่วงผู้นำสีจิ้นผิง จีนได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและก้าวไปสู่อนาคตอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการสร้างนวัตกรรมและการหลอมรวมเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับระบบอุตสาหกรรมการผลิต เห็นได้ว่าจีนเน้นการดำเนินนโยบายด้านอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานที่มีทักษะสูงและเทคโนโลยีขั้นสูงซึ่งแตกต่างจากการดำเนินนโยบายด้านอุตสาหกรรมของประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคอินโดนีเซีย จึงอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการย้ายฐานการผลิตในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานและเทคโนโลยีขั้นต่ำแบบเข้มข้นไปประเทศแถบอินโดนีเซียแทน ดังนั้นความแตกต่างของทรัพยากรทุนและเทคโนโลยีระหว่างประเทศผู้ลงทุนและผู้รับการลงทุนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเข้ามาลงทุนของจีน ขณะเดียวกันการนำเข้าสินค้าจากจีนกลับดึงดูดการลงทุนจากจีนได้มากขึ้น โดยเฉพาะการลงทุนเพื่อแสวงหาตลาด (Market-seeking; Horizontal FDI) และการลงทุนเพื่อการขยายฐานการผลิตเพื่อการส่งออกไปยังประเทศต่างๆในโลก (Market-seeking and export-platform-seeking FDI) นอกจากนี้ยังพบว่าความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในภูมิภาคกลับไม่ใช่ปัจจัยที่สามารถดึงดูดการลงทุนจากจีนได้อีกต่อไป อาจเป็นไปได้ว่า จีนมีเป้าหมายการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศตามเส้นทาง One Belt One Road ดังนั้นการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจเฉพาะภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่งจึงไม่ใช่กลยุทธ์หลักที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพการลงทุนจากจีน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพการลงทุนยังคงพบว่าการควบคุมคอร์ปชั่นเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการลดความไม่มีประสิทธิภาพการลงทุนในช่วงผู้นำสีจิ้นผิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ง. ผลการวิเคราะห์ ที่พิจารณาความไม่มีประสิทธิภาพทางการลงทุนไม่เปลี่ยนแปลงตามเวลา

ตารางที่ 5-9 แสดงผลการวิเคราะห์แบบจำลองประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนในประเทศอินโดนีเซียด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time-invariant technical inefficiency โดยใช้วิธีการประมาณการแบบ Maximum likelihood estimation ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนใน 16 ประเทศอินโดนีเซีย ยกเว้นประเทศสุมาตรา และมัลลิส แยกเป็น 3 รูปแบบตามช่วงเวลาเช่นเดียวกับการวิเคราะห์แบบจำลอง Stochastic frontier with time-varying technical inefficiency ได้แก่ Model (4) ระหว่างปี.ศ.2003-2016 Model (5) ระหว่างปี.ศ. 2003-2012 และ Model (6) ระหว่างปี.ศ.2013-2016

ตารางที่ 5-9 ผลการประเมินประสิทธิภาพการลงทุนจากประเทศจีนในอินโดนีเซียด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time-invariant technical inefficiency

Efficiency factors	Model (4)		Model (5)		Model (6)	
	Coeff.	t-stat.	Coeff.	t-stat.	Coeff.	t-stat.
SGDPIJ	2.87*	9.33			0.38	0.67
RGDPIJ			-3.89*	-9.87		
EXPIJ	-0.08	-0.99				
IMPIJ	0.28	1.31			1.73*	5.38
RKIJ	0.25	1.30	0.93*	2.77	-1.50*	-3.33
RLFPIJ	-0.19	-0.96	5.00*	11.25	0.82	1.22
TRDCI	-28.88	-0.86	-3.50	-0.11		
INVCI	0.23*	2.57	0.20**	2.17		
DISTIJ	-0.97	-1.03			4.67*	3.29
RTA	-0.002	-0.01	0.84*	4.14	-1.18*	-2.46
SOEJ	0.12	0.35				
constant	99.44	0.64	40.54	0.27	-68.88*	-9.33
Variance parameters:						
Gamma	0.94		0.99		0.42	
Log-likelihood	-264.91		-177.94		-118.07	
Chi-square	1027.34*		592.68*		320.36*	
VIF	8.95		19.35		24.49	
Obs.	224		140		84	

หมายเหตุ: 1) *, ** และ *** แสดงการมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99, 95 และ 90 ตามลำดับ

2) Lambda = Sigma u/Sigma v; และ 3) Gamma = Sigma u squared/Sigma squared

ที่มา: จากการคำนวณ

การทดสอบแบบจำลอง

เมื่อพิจารณาค่าพารามิเตอร์ Gamma (γ) พบว่าค่า γ ที่คำนวณได้ใน Model (4) ถึง (5) นั้นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.94 ถึง 0.99 อธิบายได้ว่าเกิดความไม่มีประสิทธิภาพการลงทุนขึ้นจริง ดังนั้นสรุปได้ว่า แบบจำลองการวิเคราะห์ Stochastic frontier สามารถนำมาใช้ในการประเมินค่าประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนในประเทศอินโดนีเซียได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้การพิจารณาค่าสถิติ Wald Chi-square ที่แสดงความเหมาะสมของตัวแปรอิสระในแบบจำลองประสิทธิภาพการค้า Model (4) ถึง (6) แสดงความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และเมื่อพิจารณาค่า Variance inflation

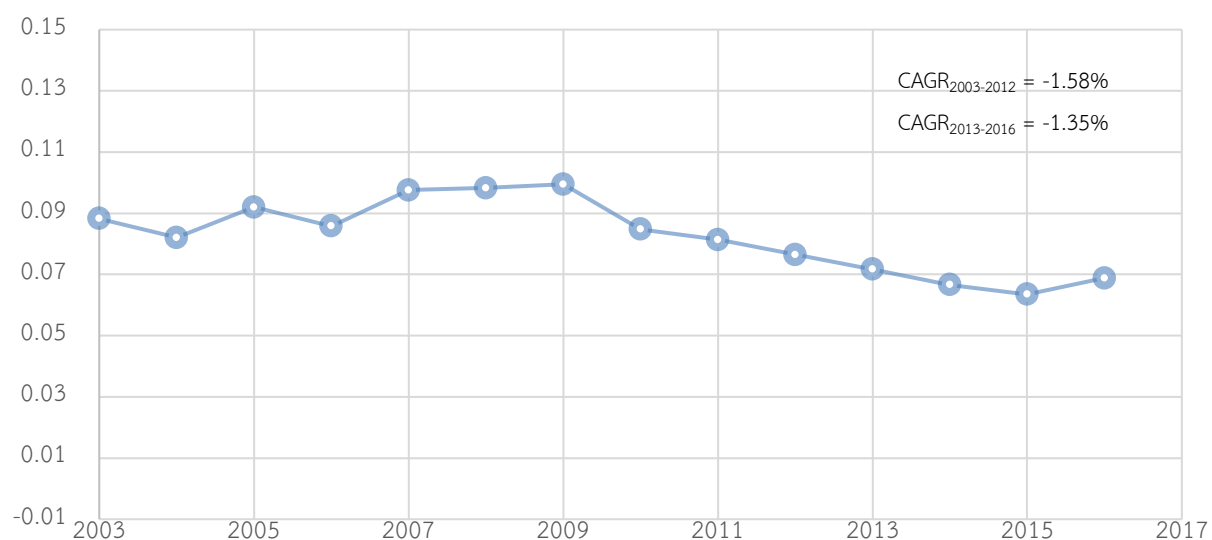
factor พบว่าค่า VIF ของตัวแปรอิสระของทั้ง 3 แบบจำลองมีค่าไม่เกิน 30 ดังนั้นอาจสรุปในเบื้องต้นได้ว่า ข้อมูลที่ใช้ไม่มีปัญหา Multicollienarity

การประมาณค่าแบบจำลอง

ผลการวิเคราะห์แบบจำลอง Stochastic frontier with time-invariant technical inefficiency ที่กำหนดว่าความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้าไม่เปลี่ยนแปลงตามเวลาดังแสดงใน Model (4) ถึง (6) อธิบายในภาพรวมได้ว่าปัจจัยขนาดเศรษฐกิจของจีนและประเทศอินโดนีเซีย การนำเข้าจากจีน ทรัพยากรแรงงานโดยเปรียบเทียบ ต้นทุนการลงทุนของประเทศผู้รับการลงทุน และระยะทาง เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการลงทุนในประเทศอินโดนีเซียในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ปัจจัยทรัพยากรทุนโดยเปรียบเทียบ และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการลงทุนในประเทศอินโดนีเซียในทั้งทิศทางเดียวกันและทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่น่าสนใจคือปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการลงทุนในประเทศอินโดนีเซียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในแบบจำลอง Stochastic frontier with time-invariant technical inefficiency มีความแตกต่างกันจากผลวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Stochastic frontier with time varying technical inefficiency แต่ทิศทางความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการลงทุนในประเทศอินโดนีเซียไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด

จ. ค่าประมาณประสิทธิภาพการลงทุนจากประเทศจีนในอินโดนีเซีย (FDI Efficiency Scores)

แสดงการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการลงทุนจากประเทศจีนในอินโดนีเซีย ระหว่างปีค.ศ.2003-2016 พบว่าระดับประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนมีความผันผวน (Volatility) ตลอดระยะเวลาตั้งแต่ปีค.ศ.2003-2009 และมีการเปลี่ยนแปลงแบบลดลง (Decreasing return to scale) อย่างต่อเนื่องระหว่างปีค.ศ.2009-2015

รูปที่ 5-3 ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนในอินโดนีเซียระหว่างปีค.ศ.2003-2016

ที่มา: จากการคำนวณ

อย่างไรก็ตามระดับประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนในค.ศ.2016 กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกครั้ง อาจเป็นเพราะความสำเร็จจากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและการดำเนินโครงการภายใต้ Belt and Road Initiatives หรือเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 อาทิ โครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานในหลายประเทศในอินโดแปซิฟิก เช่น โครงการรถไฟความเร็วสูงจีน-เวียงจันทน์ โครงการสร้างท่อส่งน้ำมันและก๊าซระหว่างเมียนมากับจีน โครงการก่อสร้างท่าเรือที่ศรีลังกา โครงการระเบียงเศรษฐกิจเชื่อมเส้นทางระหว่างจีน-ปากีสถาน เป็นต้น

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าประสิทธิภาพการลงทุนของประเทศจีนในอินโดแปซิฟิกใน ตารางที่ 5-10 ชี้ให้เห็นว่าการลงทุนของจีนในประเทศอินโดแปซิฟิกเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ พิจารณาจากค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพระหว่างปีค.ศ. 2003-2016 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.06 ถึง 0.10 หรือมีค่าประสิทธิภาพการลงทุนอยู่ในระดับต่ำ นั่นคือการลงทุนจากจีนเกิดจากการใช้ปัจจัยทางการลงทุนอย่างไม่มีประสิทธิภาพสูงสุด และประเทศอินโดแปซิฟิกสามารถเพิ่มการลงทุนจากจีนได้อีกกว่าร้อยละ 90 ด้วยปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนที่มีในแบบจำลอง

หากแบ่งกลุ่มการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการลงทุนตามระยะเวลาสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มประเทศที่มีค่าประสิทธิภาพการลงทุนระหว่างปีค.ศ.2003-2016 สูงกว่าค่าประสิทธิภาพการลงทุนโดยเฉลี่ย และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสม (CAGR) ของประสิทธิภาพการลงทุนลดลง ได้แก่ประเทศ สปป.ลาว และปากีสถาน กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มประเทศที่มีค่าประสิทธิภาพการลงทุนระหว่างปีค.ศ.2003-2016 ต่ำกว่าค่าประสิทธิภาพการลงทุนโดยเฉลี่ย แต่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสม (CAGR) ของประสิทธิภาพการลงทุนเพิ่มขึ้น ได้แก่ประเทศบรูไน อินโดนีเซีย เมียนมา ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ อัฟกานิสถาน อินเดีย และเนปาล และกลุ่มที่สามเป็นกลุ่มประเทศที่มีค่าประสิทธิภาพการลงทุนระหว่างปีค.ศ.2003-2016 ส่วนใหญ่ต่ำกว่าค่าประสิทธิภาพการลงทุนโดยเฉลี่ย และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมลดลง ได้แก่ประเทศกัมพูชา มาเลเซีย ไทย เวียดนาม บังกลาเทศ และศรีลังกา

ตารางที่ 5-11 แสดงประสิทธิภาพการลงทุนของประเทศจีนในอินโดแปซิฟิกแยกตามช่วงเวลา ตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ ตามระดับศักยภาพทางการค้าและการลงทุน และตามระดับรายได้ต่อประชากร เมื่อเปรียบเทียบค่าประมาณประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนในอินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ.2003-2012 (นายหูจิ่นเทาเป็นผู้นำจีน) และระหว่างปีค.ศ. 2013-2016 (นายสีจิ้นผิงเป็นผู้นำจีน) พบว่าค่าประสิทธิภาพการลงทุนในทุกช่วงเวลามีค่าใกล้เคียงกัน และมีค่าอยู่ในระดับต่ำ (มีค่าน้อยกว่า 0.50) ซึ่งประเทศอินโดแปซิฟิกยังสามารถใช้ปัจจัยการลงทุนในประเทศเพื่อดึงดูดการลงทุนจากจีนได้อีกมากตามนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนที่เน้นการขยายฐานการลงทุนไปยังประเทศบนเส้นทาง one belt one road และเมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการลงทุนแยกตามภูมิภาค พบว่ากลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีระดับประสิทธิภาพการลงทุนจากจีน (มีค่าเท่ากับ 0.08) เท่ากับกลุ่มประเทศในเอเชียใต้ (มีค่าเท่ากับ 0.08) ทั้งสองกลุ่มประเทศยังคงใช้ปัจจัยการลงทุนของประเทศเพื่อดึงดูดการลงทุนจากจีนอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาค่าประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนแยกตามระดับศักยภาพการลงทุน โดยกำหนดให้ประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนสูงเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการลงทุนของจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2016 ขยายตัวสูงกว่าอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการลงทุนกับประเทศในโลก ได้แก่ประเทศบรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย เวียดนาม เนปาล ปากีสถาน และศรีลังกา ขณะที่ประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนต่ำเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการลงทุนจากจีนระหว่างปีค.ศ.2013-2016 ขยายตัวใกล้เคียงกับการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการ

ลงทุนกับโลก ได้แก่ประเทศสปป.ลาว เมียนมา ฟิลิปปินส์ บังคลาเทศ และอินเดีย ยกเว้นประเทศอัฟกานิสถานที่มีอัตรา
การเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการลงทุนแบบหดตัว ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนมีความแตกต่างกัน โดย
กลุ่มประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนสูง พบว่ามีค่าประสิทธิภาพการลงทุนจากจีน (มีค่าเท่ากับ 0.06) ต่ำกว่ากลุ่มประเทศที่
มีศักยภาพการลงทุนจากจีนต่ำ (มีค่าเท่ากับ 0.08) หรือกล่าวได้ว่าทั้งประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนสูงหรือต่ำนั้นไม่
สามารถยกระดับการใช้ปัจจัยทางการลงทุนเพื่อการลงทุนจากจีนอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้การลงทุนจากจีนไม่
ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับประเทศอินโดแปซิฟิกเท่าที่ควร

ตารางที่ 5-10 Efficiency scores ของการลงทุนของจีนในประเทศอินโดแปซิฟิก (ยกเว้นภูฏาน มัลดีฟส์) ระหว่างปี
ค.ศ.2003-2016

ประเทศ	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	CAGR
บรูไน	0.04	0.04	0.06	0.06	0.06	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	3.91
กัมพูชา	0.17	0.15	0.11	0.09	0.09	0.10	0.12	0.07	0.05	0.05	0.06	0.06	0.04	0.05	-9.37
อินโดนีเซีย	0.09	0.11	0.07	0.08	0.10	0.07	0.08	0.08	0.07	0.08	0.09	0.09	0.09	0.09	0.40
สปป.ลาว	0.19	0.19	0.21	0.25	0.36	0.25	0.19	0.13	0.13	0.14	0.14	0.12	0.12	0.13	-2.74
มาเลเซีย	0.07	0.06	0.06	0.06	0.06	0.05	0.05	0.06	0.05	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	-1.09
เมียนมา	0.03	0.03	0.02	0.06	0.05	0.07	0.12	0.18	0.12	0.12	0.10	0.07	0.05	0.06	5.04
ฟิลิปปินส์	0.05	0.04	0.04	0.03	0.04	0.05	0.05	0.06	0.06	0.06	0.06	0.05	0.05	0.05	0.46
สิงคโปร์	0.07	0.07	0.07	0.06	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.16
ไทย	0.10	0.10	0.08	0.08	0.07	0.06	0.06	0.07	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.07	-3.10
เวียดนาม	0.07	0.11	0.10	0.14	0.12	0.10	0.09	0.08	0.06	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	-2.61
อัฟกานิสถาน	0.03	0.02	0.02	0.03	0.01	0.25	0.33	0.18	0.29	0.21	0.12	0.09	0.07	0.10	8.92
บังคลาเทศ	0.21	0.10	0.17	0.10	0.09	0.07	0.06	0.04	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03	-13.72
อินเดีย	0.03	0.04	0.05	0.05	0.07	0.07	0.06	0.07	0.06	0.07	0.08	0.09	0.08	0.08	8.32
เนปาล	0.04	0.04	0.09	0.07	0.05	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03	0.04	0.04	0.06	0.05	1.21
ปากีสถาน	0.13	0.13	0.24	0.15	0.28	0.21	0.17	0.12	0.09	0.07	0.06	0.07	0.07	0.08	-3.82
ศรีลังกา	0.09	0.07	0.08	0.06	0.05	0.05	0.04	0.05	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	-2.73
ค่าเฉลี่ย	0.09	0.08	0.09	0.09	0.10	0.10	0.10	0.08	0.08	0.08	0.07	0.07	0.06	0.07	-1.90
ค่าสูงสุด	0.21	0.19	0.24	0.25	0.36	0.25	0.33	0.18	0.29	0.21	0.14	0.12	0.12	0.13	
ค่าต่ำสุด	0.03	0.02	0.02	0.03	0.01	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03	
ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	0.06	0.05	0.06	0.06	0.09	0.07	0.08	0.04	0.06	0.05	0.03	0.02	0.02	0.02	

หมายเหตุ: ค่าประสิทธิภาพมากกว่า 8.0 แสดงระดับประสิทธิภาพการลงทุนสูง ค่าประสิทธิภาพอยู่ระหว่าง 0.5 ถึง 0.8 แสดงระดับ
ประสิทธิภาพการลงทุนปานกลาง และค่าประสิทธิภาพน้อยกว่า 0.5 แสดงระดับประสิทธิภาพการลงทุนต่ำ
ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 5-11 ค่าเฉลี่ย Efficiency scores ของการลงทุนของเงินในประเทศอินโดนีเซีย (ยกเว้นภูฏาน มัลดีฟส์)
แยกตามระยะเวลา

ประเทศอินโดนีเซีย	2003-2016	2003-2012	2013-2016
บรูไน	0.04	0.04	0.05
กัมพูชา	0.05	0.06	0.03
อินโดนีเซีย	0.06	0.07	0.06
สปป.ลาว	0.19	0.22	0.11
มาเลเซีย	0.03	0.04	0.03
เมียนมา	0.06	0.07	0.04
ฟิลิปปินส์	0.03	0.03	0.03
สิงคโปร์	0.04	0.04	0.04
ไทย	0.04	0.05	0.04
เวียดนาม	0.05	0.07	0.03
อัฟกานิสถาน	0.07	0.08	0.06
บังคลาเทศ	0.03	0.03	0.02
อินเดีย	0.04	0.03	0.06
เนปาล	0.02	0.02	0.03
ปากีสถาน	0.11	0.13	0.06
ศรีลังกา	0.04	0.04	0.04
ค่าเฉลี่ย	0.08	0.09	0.07
แยกตามภูมิศาสตร์:			
กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	0.08	0.09	0.07
กลุ่มประเทศเอเชียใต้	0.08	0.09	0.06
แยกตามระดับศักยภาพการลงทุน:			
กลุ่มประเทศศักยภาพการลงทุนสูง	0.07	0.08	0.06
กลุ่มประเทศศักยภาพการลงทุนต่ำ	0.10	0.10	0.08
แยกตามระดับรายได้ต่อประชากร:			
กลุ่มประเทศที่มีรายได้สูง	0.06	0.06	0.07
กลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางขั้นสูง	0.06	0.07	0.06
กลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางขั้นต่ำ	0.09	0.10	0.07
กลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำ	0.09	0.09	0.07

ที่มา: จากการคำนวณ

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวใกล้เคียงกับการเปรียบเทียบค่าประสิทธิภาพการลงทุนแยกตามระดับรายได้ต่อประชากร โดยค่าประสิทธิภาพการลงทุนของกลุ่มประเทศที่มีรายได้สูง (มีค่าเท่ากับ 0.06) และกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางชั้นสูง (มีค่าเท่ากับ 0.06) มีค่าสูงกว่าค่าประสิทธิภาพการลงทุนของกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางชั้นต่ำ (มีค่าเท่ากับ 0.09) และกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำ (มีค่าเท่ากับ 0.09) อาจกล่าวได้ว่าประเทศที่มีรายได้สูงสามารถสร้างประโยชน์จากการลงทุนของจีนและใช้ปัจจัยทางการลงทุนได้มีประสิทธิภาพน้อยกว่าประเทศที่มีรายได้ปานกลางและรายได้ต่ำ อาจเป็นเพราะว่าประเทศเหล่านั้นมุ่งเน้นการลงทุนจากประเทศพัฒนาแล้วหรือประเทศอื่นๆ ในโลกมากกว่าการลงทุนจากประเทศจีน

5.6 บทวิเคราะห์

กิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งด้านการค้าและการลงทุนล้วนมีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าทางเศรษฐกิจ (Regional value chain) และความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของประเทศ เช่นเดียวกับการดำเนินธุรกรรมทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซีย ในงานศึกษานี้ นอกจากทำการวิเคราะห์ศักยภาพทางการค้าและการลงทุนของประเทศจีนและอินโดนีเซีย เพื่อแสดงให้เห็นภาพมายาคติ (Myths) และความเป็นจริง (Facts) ของการค้าระหว่างจีนและอินโดนีเซีย และการลงทุนจากจีนในอินโดนีเซียแล้วนั้น การวิเคราะห์การใช้ปัจจัยทางการค้าและการลงทุนของประเทศอินโดนีเซียต่อระดับประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุนจากจีนก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากทำให้ทราบถึงความสามารถในการแข่งขันของประเทศทางการค้าและการลงทุนของอินโดนีเซีย ความเป็นไปได้ในการยกระดับความสามารถทางการค้ากับจีนและการลงทุนจากจีน และความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการใช้ทรัพยากรของประเทศอินโดนีเซียเพื่อการค้ากับจีนและการลงทุนจากจีน

การวิเคราะห์ส่วนนี้จึงเน้น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าทางเศรษฐกิจภายใต้กรอบประสิทธิภาพการค้าและการลงทุน เพื่อตอบโจทย์การยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศทางการค้าและการลงทุนของอินโดนีเซียภายใต้บริบทใหม่ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีน และการสนับสนุนที่เหมาะสมต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการค้าและการลงทุน เพื่อตอบโจทย์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการใช้ทรัพยากรของประเทศอินโดนีเซียเพื่อการค้ากับจีนและการลงทุนจากจีน

5.6.1 การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าทางเศรษฐกิจภายใต้กรอบประสิทธิภาพการค้าและการลงทุน

ก. การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าทางเศรษฐกิจภายใต้กรอบประสิทธิภาพการค้า

ผลการประมาณค่าประสิทธิภาพการค้ากับจีนและประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนโดยเฉลี่ยของประเทศอินโดนีเซียปีระหว่างปีค.ศ.2013-2016 แสดงให้เห็นว่า อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของประสิทธิภาพการค้าลดลง ขณะที่อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของประสิทธิภาพการลงทุนเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 5-12) เมื่อทำการเปรียบเทียบกับอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนรายประเทศ สามารถแยกออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มประเทศที่มีอัตราการเติบโตของระดับประสิทธิภาพการค้ากับจีนและระดับประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนเพิ่มขึ้น ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ โดยประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตของ

ประสิทธิภาพทางการค้าสูง (ร้อยละ 9.89) ขณะที่ประเทศมาเลเซียมีอัตราการเติบโตของประสิทธิภาพทางการลงทุนสูง (ร้อยละ 1.09)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มประเทศที่มีอัตราการเติบโตของระดับประสิทธิภาพการค้ำกับจีนลดลง แต่มีอัตราการเติบโตของระดับประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนเพิ่มขึ้น ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย ไทย เนปาล และปากีสถาน โดยประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตของประสิทธิภาพทางการค้าต่ำที่สุด (ร้อยละ -1.10) และประเทศเนปาลมีอัตราการเติบโตของประสิทธิภาพทางการลงทุนสูงที่สุด (ร้อยละ 13.70) รองลงมาคือ ปากีสถาน ไทย และอินโดนีเซีย ตามลำดับ

ตารางที่ 5-12 อัตราการเติบโตของระดับประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนจากจีน ระหว่างปีค.ศ.2013-2016

ประเทศอินโดแปซิฟิก	อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของ ประสิทธิภาพการค้า (ร้อยละ)	อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของ ประสิทธิภาพการลงทุน (ร้อยละ)
บรูไน	-1.03	-0.45
กัมพูชา	0.45	-8.46
อินโดนีเซีย	-1.10	2.82
สปป.ลาว	-0.39	-1.48
มาเลเซีย	0.17	1.09
เมียนมา	-0.13	-18.59
ฟิลิปปินส์	0.38	-4.09
สิงคโปร์	9.89	0.41
ไทย	-0.10	3.18
เวียดนาม	-2.11	-0.42
อัฟกานิสถาน	0.85	-5.26
บังคลาเทศ	-1.61	-1.24
ภูฏาน	-33.21	-
มัลดีฟส์	-0.89	-
อินเดีย	-7.04	-0.63
เนปาล	-0.27	13.70
ปากีสถาน	-0.30	9.88
ศรีลังกา	0.18	-0.33

ที่มา: จากการคำนวณ

กลุ่มที่ 3 กลุ่มประเทศที่มีอัตราการเติบโตของระดับประสิทธิภาพการค้ากับจีนเพิ่มขึ้น แต่อัตราการเติบโตของระดับประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนลดลง ได้แก่ ประเทศกัมพูชา ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย และศรีลังกา โดยประเทศออสเตรเลียมีอัตราการเติบโตของประสิทธิภาพทางการค้าสูงที่สุด (ร้อยละ 0.85) รองลงมาคือ กัมพูชา ฟิลิปปินส์ และศรีลังกา ตามลำดับ ขณะที่กัมพูชาเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตของประสิทธิภาพทางการลงทุนต่ำที่สุด (ร้อยละ -8.46)

และกลุ่มที่ 4 กลุ่มประเทศที่มีอัตราการเติบโตของระดับประสิทธิภาพการค้ากับจีนและประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนลดลง ได้แก่ ประเทศบรูไน สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม บังคลาเทศ และอินเดีย เช่นเดียวกับประเทศภูฏาน และมัลดีฟส์ที่มีอัตราการเติบโตของระดับประสิทธิภาพการค้ากับจีนลดลง (ขณะที่ประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนไม่สามารถประมาณการได้)

กลุ่มประเทศที่ยังได้รับประโยชน์ทางการค้ากับจีนในเชิงของประสิทธิภาพยังไม่เต็มที่ และมีแนวโน้มของการหดตัวของประสิทธิภาพการค้ากับจีน การยกระดับความสามารถทางการแข่งขันทางการค้ากับจีนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการค้าที่เชื่อมโยงกันในภูมิภาคน่าจะทำให้เกิดความคุ้มค่าของการดำเนินธุรกรรมการค้ากับจีน เช่น การขยายการค้าแบบพหุภาคีกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน (Intra indo-pacific trade) การเร่งรัดการใช้ประโยชน์จากปัจจัยทางการค้าให้เกิดประสิทธิภาพการค้านสูงสุด และการสร้างคลัสเตอร์การค้าในภูมิภาคเดียวกันเพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่อุปทาน (Value chain participation in trade) โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่ยังได้รับประโยชน์ทางการการลงทุนจากจีนในเชิงของประสิทธิภาพยังไม่เต็มที่ และมีแนวโน้มของการหดตัวของประสิทธิภาพการลงทุนกับจีน

ข. การพัฒนาห่วงโซ่อุปทานทางเศรษฐกิจภายใต้กรอบประสิทธิภาพการลงทุน

ผลการประมาณค่าประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนโดยเฉลี่ยของประเทศอินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ.2013-2016 แสดงให้เห็นว่าทุกประเทศในอินโดแปซิฟิกมีการใช้ปัจจัยการลงทุนเพื่อดึงดูดการลงทุนจากจีนอย่างไม่มีประสิทธิภาพ อีกนัยหนึ่งคือประเทศอินโดแปซิฟิกไม่ได้รับประโยชน์จากการลงทุนของจีนในเชิงประสิทธิภาพแต่อย่างใด อีกทั้งแนวโน้มประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนในอินโดแปซิฟิกมีแนวโน้มลดลง (รูปที่ 5-3) การปรับปรุงความสามารถทางการแข่งขันทางการลงทุนจากจีนทำให้เกิดผลกระทบอย่างฉับพลันและต่อเนื่องยาวนานทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิกษณภพน่าจะทำให้เกิดความคุ้มค่าของการลงทุนจากจีน เช่น การสร้างความร่วมมือทางการลงทุนระหว่างประเทศในภูมิภาคเดียวกัน (Intra indo-pacific investment) เพื่อดึงดูดการลงทุนจากจีน การเร่งรัดการใช้ประโยชน์จากปัจจัยทางการลงทุนให้เกิดประสิทธิภาพการลงทุนสูงสุด และการสร้างคลัสเตอร์การผลิตในภูมิภาคเดียวกันเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่อุปทาน (Value chain participation in investment)

5.6.2 การสนับสนุนที่เหมาะสมต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการค้าและการลงทุน

ก. การสนับสนุนที่เหมาะสมต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการค้า

จากผลการศึกษาประสิทธิภาพการค้าฯ แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิก ได้แก่ ขนาดเศรษฐกิจ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ บทบาทของรัฐบาลท้องถิ่น ต้นทุนทางการค้า ระยะทางระหว่างประเทศคู่ค้า และการลงทุนจากจีน การสนับสนุนให้เกิดความคุ้มค่า

ทางเศรษฐศาสตร์ของการใช้ทรัพยากรของประเทศอินโดนีเซียเพื่อการค้ากับจีนนั้น ควรเน้นให้เกิดการสร้างฐานทางการตลาดหรือขนาดเศรษฐกิจ การขยายบทบาทความร่วมมือทางการค้ากับจีนอย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนารูปแบบการดำเนินธุรกรรมการค้ากับรัฐวิสาหกิจจีน การลดต้นทุนทางการค้าจากกระบวนการขนส่งและระเบียบพิธีการศุลกากร การแสวงหาเส้นทางการค้าใหม่ที่เชื่อมโยงกับจีน และการสร้าง-สนับสนุน-ส่งเสริมการลงทุนจากจีนในบริบทของจีนที่เน้นการลงทุนเพื่อแสวงหาทรัพยากรการผลิต (Resource-based investment) การลงทุนเพื่อขยายฐานการค้า (Platform-based investment) และการลงทุนเพื่อแสวงหาความมีประสิทธิภาพการผลิต (Efficiency-based investment) และแม้ว่าผลการศึกษาชี้ว่าการควบคุมคอร์ปชั่นของภาครัฐจะทำให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางการค้า แต่หากพิจารณาถึงความยั่งยืนทางการค้าทุกประเทศในอินโดนีเซียจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกรรมการค้าที่โปร่งใสเพื่อเป็นส่วนช่วยให้เกิดความคุ้มค่าของการใช้ปัจจัยการค้าให้เกิดประสิทธิภาพทางการค้าสูงสุด

ข. การสนับสนุนที่เหมาะสมต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการลงทุน

จากผลการศึกษาประสิทธิภาพการลงทุนฯ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการลงทุนจากประเทศจีนในอินโดนีเซียได้แก่ ขนาดเศรษฐกิจ การค้าระหว่างกัน ทรัพยากรทุนและแรงงานโดยเปรียบเทียบ ต้นทุนทางการค้า และต้นทุนทางการลงทุน การสนับสนุนให้เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการใช้ทรัพยากรของประเทศอินโดนีเซียเพื่อดึงดูดการลงทุนจีนนั้น ควรเน้นให้เกิดการสร้างฐานทางการตลาดหรือการขยายขนาดเศรษฐกิจ การบูรณาการร่วมระหว่างการค้าและการลงทุนเพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Trade-and-FDI led growth) การปรับปรุงสินค้าที่ใช้ทรัพยากรเข้มข้นเพื่อการส่งออก การยกระดับการผลิตสินค้าที่ใช้ทรัพยากรเข้มข้นเพื่อการขยายส่งออกเป็นเพื่อสร้างฐานการผลิตแบบคลัสเตอร์ในประเทศ การพัฒนาทักษะความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีจากการนำเข้าสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเข้มข้นเพื่อการผลิตในประเทศ การลดต้นทุนการค้าและการลงทุนด้วยการพัฒนาห่วงโซ่การผลิตกับจีน และประเทศที่อยู่ในห่วงโซ่การผลิตเดียวกัน การสร้าง-พัฒนา-ปรับปรุงประสิทธิภาพแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานของจีน การแสวงหาเส้นทางการลงทุนใหม่ที่สามารถเชื่อมโยงกับจีน และการปรับตัวต่อการดำเนินธุรกรรมการลงทุนในบริบทจีน เช่น การลงทุนในรูปแบบรัฐวิสาหกิจจีน นอกจากนี้การส่งเสริมการดำเนินงานด้านการควบคุมคอร์ปชั่นของภาครัฐจะทำให้เกิดความมีประสิทธิภาพทางการลงทุนอีกด้วย

บทที่ 6

แนวนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การ
ขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน

บทที่ 6

แนวนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน

6.1 บทนำ

บริบทการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและไทยตั้งแต่ปีค.ศ.2003 เป็นต้นมา ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการค้าระหว่างกันและการลงทุนจากจีนในไทยอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนผ่านและการบูรณาการการค้าและการลงทุนกับจีน (Transition and transformation trade and investment) และศักยภาพทางการค้าและการลงทุนของประเทศไทย (แสดงในรายงานบทที่ 3) ผลสัมฤทธิ์จากการค้าและการลงทุนกับจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Trade-and-FDI led growth) ในระยะสั้นและระยะยาว (แสดงในรายงานบทที่ 4) และการปรับปรุงประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนจากจีน (Trade and investment efficiency improvement) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากปัจจัยทางการค้าและการลงทุน (แสดงในรายงานบทที่ 5) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของไทยข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินธุรกรรมการค้าและการลงทุนกับจีนจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งปัจจัยภายนอก เช่น บริบททางเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจจีน และนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน และปัจจัยภายใน เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง และนโยบาย รวมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงระดับการเชื่อมโยงการค้าและการลงทุนในภูมิภาคเดียวกัน (Intra-regional trade and investment) การถอดบทเรียนจากผลการศึกษานี้จะช่วยให้เห็นช่องว่างของการดำเนินธุรกรรมการค้าและการลงทุนกับจีนที่จะนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของประเทศไทยที่มีต่อจีนได้เป็นอย่างดี

ผลลัพธ์และความสำเร็จของนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศส่วนหนึ่งมีรากฐานจากความสำเร็จของการวิเคราะห์ผลลัพธ์ของการดำเนินนโยบายการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศอย่างเป็นระบบ เช่นเดียวกับการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศของประเทศไทยที่ทำการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความยืดหยุ่น และมีความเป็นสากล อย่างไรก็ตามเมื่อโลกต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Age of Disruption) ในบริบทของความหลากหลาย (Context of diversity) การสะท้อนและติดตามภาวะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง (Dynamic economic response) และนำไปปรับปรุงนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างทันท่วงทีจึงเป็นสิ่งจำเป็น รวมทั้งการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศแบบเฉพาะเจาะจงกับบริบทของประเทศเป้าหมายนั้นมีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะประเทศจีนซึ่งถือว่าเป็นคู่ค้าและผู้ลงทุนที่สำคัญของไทย

ดังนั้นงานวิจัยส่วนนี้จึงเน้นเสนอแนะแนวนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของประเทศไทยด้านการค้าและการลงทุนกับประเทศจีน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์เศรษฐกิจระหว่างประเทศ แนวทางและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการค้าการลงทุน และบริบทเฉพาะของความเป็นจีน โดยเน้นการเชื่อมต่อแนวนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของประเทศไทยที่กำหนดและดำเนินการภายใต้บริบทใหม่ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนในปัจจุบัน เพื่อทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนระหว่างไทยและจีน และการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนในระยะยาว

6.2 ทบทวนวรรณกรรมปริทัศน์

การทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 3 ส่วน โดยในส่วนแรกเป็นการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวางนโยบายต่างประเทศ ซึ่งอยู่ภายในหลักการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และในส่วนต่อมาเป็นการทบทวนแนวทางการกำหนดนโยบายการลงทุนระหว่างประเทศ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ การกำหนดนโยบายด้านการลงทุนระดับชาติ กรอบการกำหนดข้อตกลงด้านการลงทุนระหว่างประเทศ และแนวทางการกำหนดนโยบายอุตสาหกรรมใหม่ในส่วนสุดท้ายเป็นการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวางนโยบายต่างประเทศ

การทบทวนแนวคิดและทฤษฎีเพื่อนำไปสู่การวางนโยบายต่างประเทศ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ 2) แนวทางการกำหนดนโยบายด้านการลงทุนระดับชาติ ซึ่งประกอบด้วยกรอบการกำหนดนโยบายด้านการลงทุนระหว่างประเทศ และแนวทางการกำหนดนโยบายอุตสาหกรรมใหม่ และ 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ทบทวนงานศึกษาเกี่ยวกับนโยบายระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีนในแต่ละช่วงเวลา โดยส่วนนี้เป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การวางนโยบาย หรือยุทธศาสตร์ด้านการค้าการลงทุน

6.2.1.1 หลักการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ¹

การกำหนดนโยบายต่างประเทศแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรกเป็นการกำหนดนโยบายต่างประเทศแบบทั่วไป เป็นการกำหนดแบบกว้าง หรือเป็นกรอบเป้าหมายที่คำนึงถึงจุดมุ่งหมาย (Goals) ผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests) และหลักการด้านต่างประเทศ (Principles) เป็นหลัก และลักษณะที่สองเป็นการกำหนดนโยบายต่างประเทศแบบเฉพาะ ที่เน้นการกำหนดนโยบายตามสถานที่ โอกาส ปัญหา หรือเป็นนโยบายที่เจาะจงต่อประเทศใดประเทศหนึ่ง มีกระบวนการในการกำหนดนโยบายทั้งหมด 7 ขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การตระหนักประเด็นหรือปัญหาที่รัฐกำลังเผชิญหน้าว่าก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกที่เป็นโอกาส หรือทางลบที่เป็นภัยคุกคาม การประเมินลักษณะปัญหา พิจารณาความต้องการเจตนาธรรมณ์ รวมทั้งสมรรถนะของแต่ละประเทศ ดังนั้นการกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ให้เกิดความสอดคล้องระหว่างผลประโยชน์แห่งชาติและความต้องการของรัฐในระยะสั้นและระยะยาว การประเมินศักยภาพให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพื่อให้สามารถลดเป้าหมาย หรือร่วมมือกับมิตรประเทศเพื่อเพิ่มสมรรถนะ การกำหนดทางเลือกต่างๆที่มีการวิเคราะห์ผลกระทบ ประกอบกับการนำทางเลือกไปปฏิบัติให้บรรลุผลด้วยเครื่องมือต่างๆ และการติดตามตรวจสอบประเมินการดำเนินนโยบายว่าล้มเหลว หรือประสบความสำเร็จเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

ทั้งนี้ นโยบายต่างประเทศถูกดำเนินผ่านเครื่องมือ 4 ประเภท ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และการทหาร สำหรับเครื่องมือด้านเศรษฐกิจ สามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ รูปแบบแรก เครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ (International Trade) เป็นการออกมาตรการต่างๆทั้งในเชิงบวก เช่น การให้สถานะประเทศที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favoured Nation: MFN) การให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร (Generalized System Preference: GSP) และเชิงลบ เช่น การตั้งกำแพงภาษี (Tariffs) การควบคุมปริมาณ (Quota) การคว่ำบาตร (Boycott) การงดติดต่อค้าขาย (Embargo) การทุ่มตลาด (Dumping) การรวมตัวทางธุรกิจระหว่างประเทศ (International Cartel) และการจ่ายเงินอุดหนุน (Subsidy) นอกจากนี้ ยังมีมาตรการเฉพาะในยามเกิดภาวะสงคราม เช่น การปิดล้อมชายฝั่ง การทำรายชื้อต้องห้าม การกีดกันซื้อสินค้า ตลอดจนการควบคุมหรือยึดทรัพย์ รูปแบบที่สอง เครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยตรง (Foreign Direct Investment) รัฐบาลมีการสนับสนุนผ่านการให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเข้าไปลงทุนในประเทศพันธมิตร เพื่อช่วยให้เกิดการจ้างงาน การถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมทั้งการขยายการส่งออก และรูปแบบที่สาม เครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือกับต่างประเทศ (Foreign Aids) ของรัฐบาลประเทศหนึ่งกับรัฐบาลอีกประเทศหนึ่ง ในรูปแบบของเงินกู้ยืม (Loans) เงินให้เปล่า (Grants) หรือความช่วยเหลือทางเทคนิค (Technical Assistance)

สำหรับการวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศมักอาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่เรียกว่า “ทฤษฎีระบบ” (System Theory) เพื่อใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ทั้งการเมืองและสังคม โดยทฤษฎีดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของ ปัจจัยนำเข้า (Input) ที่ส่งผลไปสู่ กระบวนการ (Process) ในการตัดสินใจเลือกนโยบาย และผู้กำหนด นำไปสู่ ผลผลิต (Output) ที่เป็นตัวนโยบายต่างประเทศในลักษณะต่างๆที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือมีความต่อเนื่อง

¹ จุลชีพ ชินวรรณโณ. 2557. โลกในศตวรรษที่ 21: กรอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบในรูปแบบของผลลัพธ์ (Outcome) ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หลังจากนั้น จึงเกิดเป็น ผลสะท้อนกลับ (Feedback) ไปสู่ทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน ดังนี้

(1) การวิเคราะห์ ‘ส่วนนำเข้า’ เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศ สามารถพิจารณาได้จากปัจจัยภายใน (Internal Factors) อาทิ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร เป็นต้น และปัจจัยภายนอก (External Factors) เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายนอกประเทศ หรือระหว่างประเทศ โดยมีผู้แสดงบทบาททั้งที่เป็นรัฐ (State actors) และที่ไม่ใช่รัฐ (Non-actors) โดยแบ่งออกเป็นระดับโลก คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศมหาอำนาจ และระดับภูมิภาค คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจนอกภูมิภาคกับประเทศในภูมิภาค นอกจากนี้สามารถแบ่งการวิเคราะห์ส่วนนำเข้าออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ การเรียกร้อง (Demand) เป็นปัจจัยการผลักดันให้มีการดำเนินนโยบายต่างประเทศ และการสนับสนุน (Support) เป็นปัจจัยส่งเสริมให้ดำเนินนโยบายต่างประเทศ ทั้งนี้ การวิเคราะห์ของส่วนนำเข้าสามารถทำการพิจารณาได้ 5 ระดับ ได้แก่ ระดับปัจเจกบุคคล (Individual) พิจารณาจากบุคลิกต่างๆของผู้นำ ระดับกลุ่มเล็ก (Small group) เป็นคณะบุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้นำในการเสนอทางเลือก ให้คำปรึกษา หรือร่วมกำหนดนโยบาย ตลอดจนกลุ่มผลประโยชน์ที่โน้มน้าว หรือกดดันให้ดำเนินนโยบาย ระดับรัฐ ได้แก่ คุณสมบัติแห่งชาติ สถาบันการเมือง และการเมืองภายในของรัฐ และองค์การของรัฐ ระดับภูมิภาค (Regional) อิทธิพลที่รับจากภายนอกในระดับภูมิภาค เช่น การเป็นพันธมิตรทางทหาร (Alliance) หรือการเข้าร่วมบูรณาการในภูมิภาค (Regional Integration) และ ระดับระบบ (System) ระหว่างประเทศในลักษณะสองขั้ว หรือขั้วเดียว

(2) การวิเคราะห์ ‘กระบวนการ’ สามารถทำการวิเคราะห์ผ่าน 3 กรอบ ได้แก่ การตัดสินใจแบบมีเหตุผล (Rational Choice) การตัดสินใจภายในองค์กร (Organization) และการตัดสินใจแบบผ่านกระบวนการเจรจาต่อรองระหว่างหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (Bureaucratic)

(3) การวิเคราะห์ที่ ‘ผลผลิต’ ได้ถูกจำแนกออกหลายประเภท อาทิ นโยบายสันโดษ (Isolation) เป็นความต้องการอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่ต้องการเกี่ยวข้องกับประเทศอื่น หรือให้ประเทศอื่นมาเกี่ยวข้อง นโยบายเป็นกลาง (Neutrality) เป็นการป้องกันความเข้าใจผิดใน 2 ฝ่าย ระหว่างความขัดแย้ง หรือเกิดสงคราม นโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (Non-alignment) เป็นการไม่เข้าร่วมกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่เป็นมิตรและติดต่อกับทุกฝ่าย ดำเนินนโยบายแบบอิสระ ไม่ผูกมัดตนเองกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง นโยบายแสวงพันธมิตร (Alliance) เป็นนโยบายสำหรับประเทศที่กำลังเผชิญภัยคุกคาม จึงมีการเจรจากับประเทศพันธมิตร หรือมหาอำนาจในการทำสนธิสัญญาเพื่อป้องกันภัย เพื่อให้ความช่วยเหลือทางทหาร รวมทั้งการร่วมโจมตี นโยบายเกี่ยวพันอย่างสร้างสรรค์ (Constructive Engagement) เป็นการเจรจากับประเทศที่ถูกประเทศมหาอำนาจ หรือประชาคมโลกคว่ำบาตรหรือประณามให้เปลี่ยนแปลงนโยบายภายใน และนโยบายเป็นมิตรรอบทิศทาง (Omni-directional policy) เป็นความต้องการเป็นมิตรกับทุกประเทศที่มีเป้าหมายทางการเมืองตรงกันทั่วโลก ส่งเสริมสันติภาพ และแก้ไขข้อพิพาทด้วยสันติวิธีในระดับภูมิภาค และระดับโลก ทั้งนี้ ลักษณะของนโยบายต่างประเทศแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ นโยบายเชิงรุก (Pro-active policy) เป็นการริเริ่มสิ่งใหม่ให้ทันเหตุการณ์ ซึ่งดำเนินนโยบายต่างประเทศก่อน เพื่อเพิ่มผลประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ ตลอดจนขยายบทบาทของประเทศ และสร้างภาพพจน์ในระดับสูง ขณะที่ นโยบายเชิงรับ (Reactive Policy) เป็นการรองรับการริเริ่มของประเทศอื่นๆ หรือตอบสนองต่อนโยบายของอีกประเทศ หรือประเทศมหาอำนาจ เพื่อไม่ให้ได้รับผลกระทบแก่ประเทศในทางตรงและทางอ้อม

(4) การวิเคราะห์ ‘ผลลัพธ์’ เป็นการวิเคราะห์ผลกระทบของการดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในแง่ของประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effective) เพื่อหาความผิดพลาดนำไปสู่การหาแนวทางแก้ไข โดยต้องคำนึงถึงระยะเวลาว่าเป็นผลลัพธ์ระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว ซึ่งมีการแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับแนบแน่น ระดับคลี่คลาย ระดับทรง ระดับทรุด และระดับเลวร้าย ดังนั้นการวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศ

สามารถวิเคราะห์ได้ตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต หรือผลลัพธ์ ตามจุดมุ่งหมาย ผลประโยชน์แห่งชาติ และหลักการต่างประเทศ

6.2.2 แนวทางการกำหนดนโยบายการลงทุนระหว่างประเทศ (UNCTAD, 2015)

แนวทางกำหนดนโยบายการลงทุนรูปแบบใหม่ (New generation) ได้ให้ความสำคัญกับการเติบโตของเศรษฐกิจภายใน (Endogenous growth) และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (Sustainable development) ทั้งนี้การกำหนดนโยบายด้านการลงทุนระหว่างประเทศถือเป็นความท้าทายอย่างมาก เนื่องจากต้องวางนโยบายให้มีความเกี่ยวข้องกับนโยบายระดับชาติและนโยบายระหว่างประเทศ โดยความท้าทายของการกำหนดนโยบายด้านการลงทุนระดับชาติที่สำคัญได้แก่ การสร้างความเชื่อมโยงของนโยบายด้านการลงทุนกับกรอบนโยบายอื่นๆ ที่มุ่งเน้นด้านการพัฒนาประเทศ รวมถึงการต่อยอดไปสู่นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม ให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกันหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และการควบคุมและติดตามการดำเนินนโยบายให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนา และสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันความท้าทายของการกำหนดนโยบายด้านการลงทุนระหว่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งในการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการลงทุน (International investment agreement: IIAs) การสร้างสมดุลด้านสิทธิประโยชน์และข้อผูกมัดระหว่างรัฐบาลท้องถิ่นกับนักลงทุน และการสร้างระบบการจัดการความซับซ้อนในการกำหนดนโยบายและการดำเนินการตามข้อตกลง IIAs ซึ่งการกำหนดประเด็นข้อตกลงต่างๆ จะต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน

จากประเด็นความท้าทายดังกล่าว UNCTAD จึงได้ถูกพัฒนาเป็นกรอบการกำหนดนโยบายด้านการลงทุนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้หลักการสำคัญ (Core principles) ประกอบด้วยแนวคิด 10 ประการ ประกอบด้วย

1. การสร้างความเชื่อมโยงในระดับนโยบาย ซึ่งนโยบายด้านการลงทุนควรมีความเชื่อมโยงและเป็นหนึ่งเดียวกันกับนโยบายอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อภาคการลงทุน
2. การมีส่วนร่วมระหว่างรัฐบาลและสถาบันภายในประเทศ ทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและกำหนดนโยบายด้านการลงทุน รวมถึงการกำหนดกรอบนโยบายและการบริหารจัดการของภาครัฐควรตั้งอยู่บนรากฐานของหลักนิติธรรม (Rule of law) เพื่อสร้างมาตรฐานการทำงานของภาครัฐ สามารถคาดการณ์ได้ มีกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ และมีความโปร่งใส
3. การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศพัฒนาน้อย ควรมีการสร้างความร่วมมือด้านการลงทุน และหลีกเลี่ยงการปกป้องและคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ
4. การกำหนดนโยบายให้เท่าทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลง โดยนโยบายควรมีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่อาจมีการเปลี่ยนแปลง ขณะเดียวกันควรเป็นนโยบายที่มีความมั่นคง และสามารถคาดการณ์ได้
5. การสร้างสมดุลในด้านสิทธิประโยชน์และข้อผูกมัด โดยนโยบายด้านการลงทุนจัดทำขึ้นเพื่อดึงดูดการลงทุน ขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องพิจารณาในด้านของการเข้ามาใช้ประโยชน์บางประการของนักลงทุนซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสังคมหรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งในส่วนนี้จะต้องมีการพิจารณาการวางนโยบายให้มีความสมดุล
6. การสร้างความรับผิดชอบขององค์กรต่อสังคม นโยบายด้านการลงทุนควรส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการนำเกณฑ์การปฏิบัติระหว่างประเทศด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมาใช้ในการกำหนดนโยบาย
7. การมีสิทธิในการกำหนดกฎเกณฑ์การลงทุนต่างๆ แต่ละประเทศมีสิทธิในการกำหนดกฎเกณฑ์ในการเข้ามาลงทุน การจัดตั้งกิจการและการดำเนินกิจการของนักลงทุนต่างชาติที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติ และลดผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นให้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

8. การเปิดเสรีด้านการลงทุน นโยบายและกลยุทธ์ด้านการลงทุนควรเปิดรับการลงทุนจากต่างชาติ มีความมั่นคงและไม่ควรมีการปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ในการเข้ามาลงทุนจนทำให้นักลงทุนไม่สามารถคาดการณ์ได้
9. นโยบายปกป้องนักลงทุนและการให้สิทธิประโยชน์กับผู้ลงทุน ควรมีมาตรการปกป้องนักลงทุนและการให้สิทธิประโยชน์กับนักลงทุนอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการให้สิทธิประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันระหว่างนักลงทุนต่างชาติและนักลงทุนท้องถิ่น
10. การส่งเสริมการลงทุนและการอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน เป็นนโยบายที่มีขึ้นเพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และลดความเสี่ยงด้านการแข่งขันในการลงทุน

จากแนวคิดภายใต้หลักการสำคัญทั้ง 10 ประการ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ หลักการประสานความเชื่อมโยง (ข้อ 1-3) หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน (ข้อ 4-6) และหลักการความมีประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบาย (ข้อ 7-10) ทั้งนี้ UNCTAD ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นกรอบในการกำหนดนโยบายด้านการลงทุนทั้งในระดับชาติและนโยบายด้านการลงทุนระหว่างประเทศ โดยกรอบนโยบายด้านการลงทุนในระดับชาติต้องมีความเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่กรอบนโยบายด้านการลงทุนระหว่างประเทศเน้นแนวคิดด้านการออกแบบและประยุกต์ใช้ รวมถึงการเจรจาเพื่อสร้างข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศ

6.2.2.1 แนวทางการกำหนดนโยบายด้านการลงทุนระดับชาติ (National investment policy guidance)

แนวทางการกำหนดนโยบายด้านการลงทุนในระดับชาติ ประกอบด้วย 4 โครงสร้างหลัก ได้แก่ ส่วนที่ 1 การลงทุนและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน) ส่วนที่ 2 กฎเกณฑ์และการส่งเสริมการลงทุน (หลักความมีประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบาย) ส่วนที่ 3 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน (หลักการประสานความเชื่อมโยง) และส่วนที่ 4 ประสิทธิผลของนโยบายด้านการลงทุน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การลงทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ได้ให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายด้านการลงทุนบนฐานแนวคิดของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน การเพิ่มศักยภาพในการผลิต และการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ การกำหนดนโยบายด้านการลงทุนควรเน้นการพัฒนาในภาคส่วนที่จะทำให้เกิดขยายตัวของเศรษฐกิจ การขยายโอกาสการจ้างงาน การขยายกำลังการผลิต และการพัฒนาเศรษฐกิจสู่ความยั่งยืน ทั้งนี้การกำหนดนโยบายเพื่อการขยายกำลังการผลิตจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการหลายภาคส่วน ทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การถ่ายทอดเทคโนโลยี และองค์ความรู้ (Know-how) จากบริษัทต่างชาติสู่ท้องถิ่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานผ่านการลงทุนจากต่างประเทศ และการพัฒนาบริษัทท้องถิ่นผ่านการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างบริษัทต่างชาติและบริษัทท้องถิ่น เป็นต้น

ส่วนที่ 2 กฎเกณฑ์และการส่งเสริมการลงทุน เป็นปัจจัยที่ช่วยดึงดูดการลงทุนและทำหน้าที่คัดกรองการลงทุนเข้าสู่ประเทศที่สะท้อนถึงการเปิดเสรีทางการลงทุน (Liberalization) การคุ้มครองนักลงทุน (Protection) การส่งเสริมการลงทุน (Promotion) และการอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน (Facilitation) เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการลงทุน ทั้งนี้ กรอบแนวทางการกำหนดกฎเกณฑ์และการส่งเสริมการลงทุนที่มีความสำคัญแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) กฎเกณฑ์ด้านการจัดตั้งและการดำเนินธุรกิจสำหรับชาวต่างชาติที่มีความชัดเจน เปิดกว้าง และไม่ปกป้องนักลงทุนท้องถิ่นมากเกินไป แต่ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของชาติ ความมั่นคง การควบคุมการใช้ทรัพยากร โครงสร้างพื้นฐาน สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม (2) การปฏิบัติและการคุ้มครองการลงทุน นักลงทุนทั้งที่มาจากต่างชาติและนักลงทุนท้องถิ่น ควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ภายใต้หลักนิติธรรม (3) ความรับผิดชอบของบริษัท นักลงทุนจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และกฎหมายของประเทศที่เข้าไปลงทุน โดยไม่มีการแบ่งแยกระหว่างนักลงทุนท้องถิ่นและนักลงทุนต่างชาติ และ (4) การส่งเสริมและการอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน 3 ด้าน ได้แก่ การจัดตั้งหน่วยงานด้านการลงทุน (Investment Promotion Agencies: IPAs) ทำหน้าที่ในการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน ดูแลนักลงทุนหลังจากการลงทุน และให้ข้อมูลด้านการลงทุน การให้สิทธิประโยชน์และการรับรองการลงทุน และ

การส่งเสริมการเชื่อมโยงธุรกิจและการกระจายองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการดำเนินธุรกิจร่วมกัน และเกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีรวมถึงองค์ความรู้ต่างๆ จากบริษัทต่างชาติไปสู่บริษัทท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน เป็นการพิจารณานโยบายอื่นๆ ที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการลงทุน เพื่อสร้างความเชื่อมโยงด้านนโยบาย โดยนโยบายที่ควรนำมาพิจารณา ได้แก่ (1) นโยบายด้านการค้า เป็นนโยบายและมาตรการทางการค้าที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับนโยบายการลงทุน ได้แก่ มาตรการทางการค้าด้านภาษี (Tariff measure) และมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-tariff measures) ตามข้อบังคับขององค์การการค้าโลก เช่น มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Standard) มาตรการที่เกี่ยวกับอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade) ระเบียบวิธีออกใบอนุญาตนำเข้า (Import Licensing Procedures) มาตรการการประเมินราคาเพื่อการศุลกากร (Customs Valuation) การตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออก (Preshipment Inspection) มาตรการปกป้องจากการนำเข้าที่เพิ่มขึ้น (Safeguards) มาตรการเก็บภาษีต่อต้านการทุ่มตลาด (Anti-Dumping) มาตรการเก็บภาษีตอบโต้การอุดหนุน (Subsidies and Countervailing Measures) และมาตรการว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) เป็นต้น รวมถึงการสร้างความร่วมมือด้านการค้าระหว่างประเทศ การกำหนดข้อจำกัดและการส่งเสริมด้านการค้า กระบวนการการข้ามแดนและศุลกากร (2) นโยบายภาษีที่มีความเกี่ยวข้องกับการลงทุน ได้แก่ ภาษีนิติบุคคล การให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษี และการสร้างความร่วมมือเพื่อป้องกันการเก็บภาษีซ้ำซ้อน (Double taxation treaties) เป็นต้น (3) นโยบายด้านทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มแข็ง และมีการลงโทษอย่างจริงจังต่อผู้ที่ละเมิดกฎเกณฑ์ (4) นโยบายด้านการแข่งขัน การกำหนดกฎหมายและกฎเกณฑ์ด้านการแข่งขันทางธุรกิจที่มีความเสมอภาค ไม่แบ่งแยกนักลงทุนต่างชาติและนักลงทุนท้องถิ่น (5) กฎเกณฑ์ด้านตลาดแรงงาน ควรให้เกิดความสมดุลในการสร้างความยืดหยุ่นในตลาดแรงงานและการปกป้องแรงงานให้ได้รับสิทธิตามสมควร รวมถึงควรมีการวางมาตรฐานแรงงานให้เป็นไปตามมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) (6) กรรมสิทธิ์ที่ดิน รัฐบาลควรทำให้การเข้าถึงการใช้ที่ดินเป็นเรื่องง่าย มีกระบวนการลงทะเบียนที่เหมาะสมและมีการปกป้องนักลงทุนต่างชาติเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุน (7) ความรับผิดชอบต่อสังคมและธรรมาภิบาล (8) การปกป้องสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดมาตรฐานการให้อนุญาต (Environmental norms) ควรมีความโปร่งใส ไม่แบ่งแยก และไม่เปลี่ยนแปลงเร็วจนไม่สามารถคาดการณ์ได้ และ (8) โครงสร้างพื้นฐานและการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน ควรเป็นไปอย่างเสรีและเป็นธรรม เป็นต้น

ส่วนที่ 4 ประสิทธิภาพของนโยบายด้านการลงทุน มุ่งเน้นประเด็นด้านการดำเนินงานภาครัฐและการติดตามผลของนโยบายด้านการลงทุน ด้านการดำเนินงานภาครัฐควรมีความโปร่งใส สามารถคาดการณ์ได้ มีการเชื่อมโยงการทำงานทุกระดับ มีการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในและสถาบันต่างๆ รวมถึงระบบการจัดการด้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ ส่วนในด้านการติดตามผลของนโยบาย เพื่อพิจารณาว่านโยบายด้านการลงทุนที่มีการประกาศใช้มีผลอย่างไรต่อความสามารถในการดึงดูดการลงทุน และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการลงทุน ทั้งนี้ การติดตามผลของนโยบายไม่ควรพิจารณาเพียงด้านของตัวเลขทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ต้องพิจารณาในด้านของผลกระทบที่เกิดขึ้นในสังคม สิ่งแวดล้อม และระดับการพัฒนาด้วย ซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน

6.2.2.2 กรอบการกำหนดข้อตกลงด้านการลงทุนระหว่างประเทศ

การลงทุนระหว่างประเทศ เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่มีส่วนในการส่งเสริมการลงทุน โดยเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้เพื่อดึงดูดการลงทุนระหว่างประเทศ ได้แก่ การสร้างความร่วมมือด้านการลงทุนระหว่างประเทศ (International investment agreements: IIAs) ประกอบด้วย กฎเกณฑ์และข้อกำหนดของประเทศ ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้แก่นักลงทุนเกิดความมั่นใจ โดยมีนโยบายด้านการปกป้องนักลงทุน การดำเนินการมีความโปร่งใส รวมถึงมีกรอบนโยบายของประเทศที่สามารถคาดการณ์ได้ อย่างไรก็ตาม การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศมาพร้อมกับข้อจำกัดบางประการ เช่น การไม่

สามารถกำหนดนโยบายการพัฒนาที่อยู่นอกกรอบข้อตกลงระหว่างประเทศได้ ทำให้ไม่สามารถกำหนดกลยุทธ์บางประการ หรือดำเนินการด้านนโยบายที่มีจุดประสงค์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การสร้างข้อตกลงระหว่างประเทศต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายด้านเศรษฐกิจอื่นๆ เช่น นโยบายด้านการค้า อุตสาหกรรม เทคโนโลยี นโยบายด้านการพัฒนาผู้ประกอบการ รวมถึงนโยบายอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านเศรษฐกิจ เช่น สิ่งแวดล้อม สังคม สุขภาพ และวัฒนธรรม ซึ่งผู้กำหนดนโยบายต้องมีความระมัดระวังในการกำหนดข้อตกลงและการเจรจาเพื่อสร้างความร่วมมือด้านการลงทุนระหว่างประเทศ

ทั้งนี้ UNCTAD ได้สร้างกรอบนโยบายด้านการลงทุนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นกรอบการกำหนดข้อตกลงระหว่างประเทศขึ้นมา ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ ข้อกำหนดหลังการจัดตั้ง (Post-establishment) ข้อกำหนดก่อนการจัดตั้ง (Pre-establish) และการปฏิบัติอย่างเป็นพิเศษและแตกต่าง (Special and differential treatment: SDT) ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อกำหนดหลังการจัดตั้ง (Post-establishment) กรอบของข้อกำหนดหลังการจัดตั้ง ประกอบด้วย ส่วนอารัมภบท ขอบเขตของความร่วมมือ การเข้ามาของนักลงทุน มาตรฐานของการดูแลและปกป้องนักลงทุน การยกเว้นในด้านของนโยบายสาธารณะและความมั่นคงของชาติ การระงับข้อพิพาท ข้อผูกมัดนักลงทุนและความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์กับข้อตกลงอื่นๆ การไม่ลดมาตรฐานของข้อกำหนด การส่งเสริมการลงทุน การจัดตั้งสถาบัน และการจัดเตรียมขั้นสุดท้าย

ส่วนที่ 2 ข้อกำหนดก่อนการจัดตั้ง (Pre-establish) เป็นส่วนเสริมของกรอบข้อกำหนดหลังการจัดตั้ง ซึ่งถูกใช้เพื่อขยายกรอบข้อตกลงในด้านของกฎเกณฑ์การเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ ได้แก่ (1) กระบวนการสำหรับการก่อตั้ง (Overall approach to pre-establishment) เป็นการระบุการนำข้อตกลงมาใช้ในการรวบรวมกิจการและการก่อตั้งกิจการ รวมถึงกำหนดกรอบในการดูแลปกป้องนักลงทุน (2) การผูกพันหรือการให้สิทธิประโยชน์กับนักลงทุน (Ratcheting mechanism) เป็นกลไกที่เกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ภายในแบบอัตโนมัติ (3) รายการสงวน (Reservations) หรือการสงวนกิจการที่ยังไม่พร้อมจะเปิดเสรีให้ต่างชาติเข้ามาลงทุน หรือมีการกำหนดสัดส่วนการเป็นเจ้าของของต่างชาติ และ (4) การบังคับใช้ข้อผูกมัดของข้อกำหนดก่อนการจัดตั้ง (Enforcement of pre-establishment obligations) หรือกฎเกณฑ์ในการบังคับใช้ข้อผูกมัดตามข้อตกลง เช่น การปรับใช้ข้อตกลงในการแก้ปัญหาข้อพิพาทระหว่างรัฐกับรัฐ หรือระหว่างรัฐกับนักลงทุน เป็นต้น

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติอย่างเป็นพิเศษและแตกต่าง (Special and differential treatment) มักถูกกำหนดขึ้นเมื่อมีการทำสัญญาระหว่างประเทศคู่สัญญาที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศพัฒนาน้อย ซึ่งการสร้างข้อตกลงแบบการปฏิบัติอย่างเป็นพิเศษและแตกต่างจะมีความไม่สมมาตรด้านข้อผูกมัดปรากฏอยู่ โดยประเทศคู่สัญญาที่มีการพัฒนามากกว่าอาจเข้าไปให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิค รวมถึงอาจมีการส่งเสริมให้นักลงทุนภายในประเทศเข้าไปลงทุนในประเทศคู่สัญญาที่มีระดับการพัฒนาน้อยผ่านการให้สิทธิประโยชน์ด้านการลงทุนต่างๆ

6.2.2.3 แนวทางการกำหนดนโยบายอุตสาหกรรมใหม่ (New Industrial Policy) (UNCTAD, 2018)

หากนิยามความแตกต่างระหว่างนโยบายอุตสาหกรรมและนโยบายด้านการลงทุน อาจกล่าวได้ว่านโยบายอุตสาหกรรมครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดข้อจำกัดในการเป็นเจ้าของกิจการ กฎเกณฑ์ด้านการร่วมทุน การส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศ และการปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ รวมถึงการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ขณะที่นโยบายด้านการลงทุนครอบคลุมด้านการเข้ามาลงทุนและการจัดตั้งธุรกิจของนักลงทุนต่างชาติ การให้สิทธิประโยชน์ และการกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวก การปกป้องทรัพย์สินของนักลงทุน นอกจากนี้ นโยบายด้านการลงทุนยังมีบทบาทสำคัญและเชื่อมโยงกับนโยบายชาติอื่นๆ เช่น ภาษี การค้า การแข่งขัน การปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา แรงงาน และนโยบายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุนระหว่าง

ประเทศ อย่างไรก็ตาม นโยบายอุตสาหกรรมและนโยบายด้านการลงทุนมีความเกี่ยวพันกันอย่างมาก การกำหนดนโยบายด้านการลงทุนมักได้รับอิทธิพลจากนโยบายด้านอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันการกำหนดนโยบายอุตสาหกรรมมักประยุกต์ใช้เครื่องมือจากนโยบายด้านการลงทุน

ทั้งนี้ นโยบายด้านอุตสาหกรรมเป็นนโยบายที่รัฐบาลใช้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างเศรษฐกิจ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับนโยบายอื่นๆ ที่มีจุดมุ่งหมายในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ของประเทศ การเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตภายในประเทศ รวมถึงกระตุ้นความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ และเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งตัวชี้วัดที่เป็นเป้าหมายในการกำหนดนโยบายอุตสาหกรรม ได้แก่ ระบบโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา และการฝึกอบรม การพัฒนาผู้ประกอบการ การสร้างคลัสเตอร์และความเชื่อมโยงในกลุ่มผู้ประกอบการ นวัตกรรม การเข้าถึงทรัพยากรด้านการเงิน รวมถึงนโยบายด้านสังคม ในอดีตนโยบายอุตสาหกรรมถูกใช้เพื่อการปกป้องและคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนนโยบายให้มีความยืดหยุ่น ครอบคลุมและบูรณาการเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมโลก ทั้งนี้จากที่กล่าวไปข้างต้นว่า “นโยบายอุตสาหกรรมมีความเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งกับนโยบายด้านการลงทุน” โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายด้านการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เช่น การให้สิทธิประโยชน์ด้านการลงทุน การอำนวยความสะดวกในการลงทุน รวมถึงการกำหนดกฎเกณฑ์ด้านการลงทุน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของนโยบายอุตสาหกรรม เนื่องจากการลงทุนจากต่างชาติมาพร้อมกับเงินลงทุนระยะยาว เทคโนโลยี การเข้าถึงตลาด แรงงานทักษะ องค์ความรู้ ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งสิ้น นอกจากนี้การลงทุนจากต่างประเทศยังเป็นกุญแจสำคัญในการนำอุตสาหกรรมท้องถิ่นเข้าสู่ห่วงโซ่มูลค่าของโลก (Global value chains: GVC) ผ่านการร่วมทุนและการลงทุนของบริษัทต่างชาติ

นโยบายด้านอุตสาหกรรมในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ (1) นโยบายอุตสาหกรรมแบบ Build-up เป็นนโยบายแนวตั้งที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยมุ่งเน้นอุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่งเพื่อผลักดันการพัฒนาผู้ประกอบการและการยกระดับการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและขนาดจิ๋ว (Micro, Small & Medium Enterprise: MSME) การดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษสำหรับอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออก และการดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติเพื่อพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ เช่น ถนน ท่าเรือ สนามบิน ไฟฟ้า และการสื่อสารโทรคมนาคม (2) นโยบายอุตสาหกรรมแบบ Catch-up เป็นนโยบายแนวนอนหรือเป็นนโยบายที่มุ่งส่งเสริมการลงทุนแบบกว้างและครอบคลุมเกือบทุกกิจการ (Broad-based) มีจุดประสงค์ในการกระตุ้นความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและสนับสนุนการพัฒนาผู้ประกอบการภายในประเทศ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแรงงานทักษะ การสนับสนุนความเชื่อมโยงและการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การส่งเสริมการส่งออก กลยุทธ์ด้านการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ และ (3) นโยบายอุตสาหกรรมแบบ New industrial revolution (NIR) เป็นนโยบายที่มุ่งเน้นการสร้างการแข่งขันให้กับระบบนิเวศของอุตสาหกรรม โดยใช้นวัตกรรมเป็นตัวผลักดัน ผ่านการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน สถาบันด้านการวิจัยและพัฒนา รวมถึงการพัฒนากระบวนการทำงานของหน่วยงานต่างๆ (Soft Infrastructure) ทั้งนี้ เครื่องมือสำคัญที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งตามจุดมุ่งหมายของนโยบาย NIR ได้แก่ การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยส่งเสริมให้มีการจัดตั้งพื้นที่อุตสาหกรรมไฮเทค หรือสวนอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดการแบ่งปันข้อมูลและการพัฒนา ร่วม นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมในท้ายที่สุด โดยนโยบายทั้ง 3 รูปแบบมักใช้เครื่องมือในการกำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมการลงทุน เช่น การให้สิทธิประโยชน์ และการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ข้อกำหนดการค้าเสรี การส่งเสริมการลงทุนและการอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน กลไกการคัดกรองการลงทุน รวมถึงกฎเกณฑ์ด้านข้อจำกัดในการเข้ามาลงทุนด้วย

นอกเหนือจากนโยบายด้านการลงทุน บทบาทของข้อตกลงด้านความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการลงทุน ก็มีความเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งต่อนโยบายอุตสาหกรรม ซึ่งข้อตกลงด้านความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการลงทุน (International investment agreements: IIAs) เป็นทั้งส่วนที่ช่วยในการส่งเสริมการลงทุนระหว่างประเทศซึ่งมีความ

เกี่ยวข้องกับนโยบายอุตสาหกรรม เช่น การปกป้องนักลงทุนและเปิดเสรีด้านการลงทุนกับประเทศที่มีข้อตกลงกัน การยกระดับกรอบนโยบายด้านการลงทุน และ/หรือ ขยายตลาด รวมถึงการให้สิทธิประโยชน์เฉพาะ หรือการให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกด้านกระบวนการลงทุน ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างข้อจำกัดในการกำหนดนโยบายด้านอุตสาหกรรม โดยการกำหนดนโยบายจะต้องมีความสอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศที่ได้ทำร่วมกันทำให้ไม่สามารถกำหนดนโยบายบางประการที่สร้างข้อจำกัดในการเข้ามาของนักลงทุนต่างชาติ ข้อจำกัดด้านการดำเนินการ เช่น การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างบริษัทท้องถิ่นกับบริษัทต่างชาติทำให้ไม่สามารถรับการถ่ายโอนสิ่งที่เป็นประโยชน์ได้ และไม่สามารถให้การอุดหนุนบริษัทท้องถิ่นได้เนื่องจากกฎหมายด้านการแข่งขัน อย่างไรก็ตาม การสร้างข้อตกลงระหว่างประเทศมีการพัฒนามากขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงข้อจำกัดต่างๆ ทำให้มีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น โดยเพิ่มเติมในส่วนของการละเว้นหรือการลดข้อจำกัดในบางอุตสาหกรรมที่มีการอนุรักษ์ไว้ การระบุข้อละเว้นในด้านการออกนโยบายด้านภาษี การอุดหนุนจากภาครัฐ และการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ นอกจากนี้การจัดการความสัมพันธ์ของนโยบายด้านการลงทุนระหว่างประเทศและนโยบายอุตสาหกรรมจำเป็นต้องทำให้เกิดความสมดุลในด้านการเปิดเสรีให้มีการลงทุนจากต่างชาติ ขณะเดียวกันก็ต้อง ระบุความชัดเจนบางประการในข้อตกลง เพื่อสร้างช่องว่างในการกำหนดนโยบายด้านอุตสาหกรรมภายในประเทศ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาที่เรียกว่า “lock-in” หรือปัญหาที่เกิดจากการที่รัฐบาลไม่สามารถกำหนดนโยบายด้านอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ เนื่องจากข้อจำกัดที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างประเทศที่ได้ทำสัญญาไว้ ทั้งนี้ นอกเหนือจากการ “สร้างช่องว่าง” แล้ว การสร้างข้อตกลงโดยมีการกำหนดระยะเวลาเพื่อปรับปรุงข้อตกลงให้มีความสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงหรือให้สามารถถอนตัวจากข้อตกลงได้ก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่ง

อาจกล่าวได้ว่า การกำหนดนโยบายอุตสาหกรรมและการลงทุนจำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยหลายประการได้แก่

- 1) การเปิดประเทศ เพื่อดึงดูดองค์ความรู้และเทคโนโลยีจากภายนอกเข้ามาพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตภายในประเทศ
- 2) ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ รวมถึงการพิจารณาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม
- 3) ความพร้อมของการปฏิรูปนโยบายอุตสาหกรรมใหม่ อันได้แก่ นโยบาย build-up catch-up และ NIR-driven
- 4) การวางนโยบายให้ตอบเป้าหมายของการพัฒนา เช่น การเพิ่มการจ้างงาน การสร้างความเท่าเทียมในสังคม
- 5) การเชื่อมโยงนโยบายด้านอุตสาหกรรมกับการค้าและการลงทุน ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการสร้างความเชื่อมโยงเพื่อให้การกำหนดกรอบนโยบายต่างๆ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- 6) ความยืดหยุ่นในการกำหนดนโยบาย และ
- 7) ความมีประสิทธิภาพของนโยบายอุตสาหกรรมและนโยบายด้านการลงทุน ซึ่งเป็นตัวกำหนดเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ

6.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในช่วงที่ผ่านมาได้มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับนโยบายระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจของไทย เช่น งานเขียนของ Benjamin Zawacki (2017) ได้พูดถึงการเปลี่ยนผ่านของนโยบายต่างประเทศทางเศรษฐกิจของไทยในแต่ละช่วงยุค ในช่วงระหว่างปีค.ศ. 1989 - 2001 นโยบายต่างประเทศของไทยที่สำคัญอย่างมากในช่วงดังกล่าว คือ การเปลี่ยนสนาเป็นสนาการค้า ไทยได้มีการเจรจาทั้งกับจีนและสหรัฐอเมริกาเพื่อให้เกิดความยอมรับในนโยบายดังกล่าว ต่อมาในปีค.ศ. 1997 เกิดวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้งที่เริ่มต้นจากประเทศไทย และแพร่กระจายไปทั่วเอเชียตะวันออก ไทยได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐผ่าน IMF ก่อน ซึ่งเงื่อนไขที่ได้เกิดผลเสียอย่างมากต่อเศรษฐกิจของไทย นอกจากนี้ ยังไม่อนุมัติเงินช่วยเหลือให้แก่ไทย ทำให้เกิดภาวะขาดทุนต่อด้านตะวันออก ไทยจึงต้องหันไปพึ่งตะวันออก หรือจีนแทน ซึ่งจีนได้ให้ความช่วยเหลือแก่ไทยอย่างทันที เป็นผลให้ได้รับความนิยมจากไทยอย่างมาก นอกจากนี้จีนได้ประกาศไม่ลดค่าเงินหยวน เพื่อไม่ให้ค่าเงินบาทอ่อนค่าลง และส่งเสริมให้บริษัทไทยซื้อสายเงินขยายการลงทุนอย่างต่อเนื่อง ในปีค.ศ. 1999 ไทยได้มีการร่วมจัดทำ “แผนความร่วมมือในศตวรรษที่ 21” กับจีน แม้ว่าในช่วงนั้นรัฐบาลของไทยมีความกังวลต่อภัยคุกคามของจีน เห็นได้จากการออกนโยบายด้านมั่นคงที่เรียกว่า “นโยบายสร้างดุลอำนาจ” แต่ก็ได้ตระหนักถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

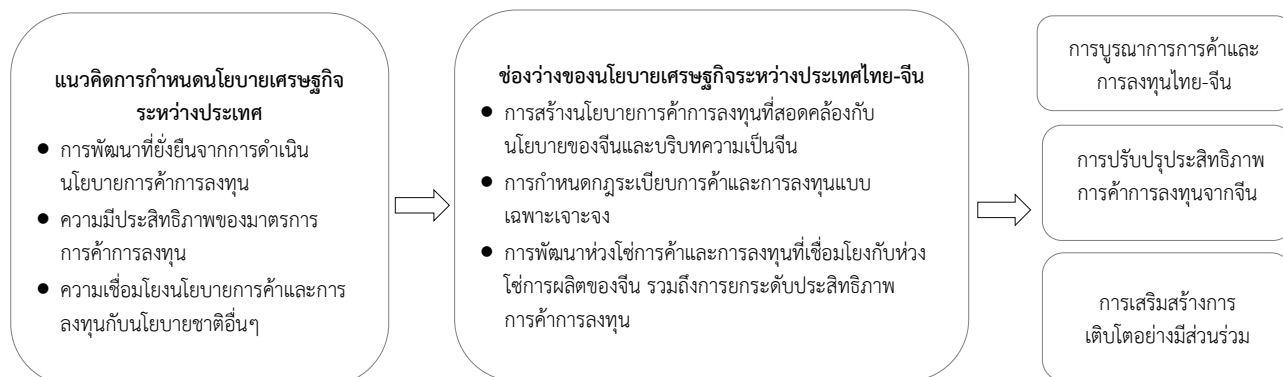
เช่นเดียวกัน โดยจีนพยายามลดทอนอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาในเอเชีย และให้ไทยทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมกับอาเซียน ในช่วงระหว่างปีค.ศ. 2001 – 2006 ได้กล่าวถึงการออกจากเขตภูมิรัฐศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา และเข้าสู่ภูมิรัฐศาสตร์ของจีน ซึ่งนโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจของไทยในยุคนี้มีความชัดเจนอย่างมาก โดยไทยได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ผลักดันให้เอเชียเป็นศูนย์กลางแบบชาตินิยม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจีนต่อไทยในการเป็นประตูสู่อาเซียน เพื่อให้สามารถวางเป้าหมายของการเป็นภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีจีนเป็นศูนย์กลาง จึงทำให้ความสัมพันธ์ของไทยและจีนปรับเปลี่ยนจากการเป็น “หุ้นส่วนทางยุทธวิธี” (Strategic Tactic) ไปสู่ “หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์” (Strategic Partner) ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งของการที่ไทยหันเข้าหาจีน สาเหตุมาจากการที่อเมริกามุ่งต่อต้านการก่อการร้าย และไม่สนใจภูมิภาคเอเชีย จึงเป็นโอกาสให้จีนเข้ามาเผยแพร่อิทธิพล โดยรัฐบาลไทยได้เจรจากับจีนให้ไทยเป็นประเทศแรกที่จีนพิจารณา หากจีนเข้ามาปักหมุดเศรษฐกิจใหม่ที่เอเชีย จีนพยายามถ่ายทอดตัวแบบจีน (China Model) ให้กับประเทศอื่นๆในภูมิภาค รวมถึงประเทศไทย ในช่วงระหว่างปีค.ศ. 2006 - 2014 รัฐบาลยังคงเดินหน้านโยบายต่างประเทศที่รุกเข้าหาจีน หลังเกิดรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบ จีนยังคงพยายามผลักดันการนำไปใช้ตัวแบบของจีนในด้านการปกครอง เพื่อแข่งขันการยึดพื้นที่ภูมิรัฐศาสตร์กับสหรัฐอเมริกา และอาศัยไทยในการเข้าสู่อาเซียนมากขึ้น

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับงานศึกษาของ เจษฎาพันธ์ ทองศรีนุช (2559) ในช่วงระหว่างปีค.ศ. 1990 - 2000 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนไม่ว่าจะในรูปแบบของทวิภาคี หรือพหุภาคี ได้เน้นความสำคัญในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ไทยมีนโยบายดึงดูดการลงทุนจีนมากขึ้น นับตั้งแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย แตกต่างจากในช่วงก่อนที่ไทยพยายามสนับสนุนภาคธุรกิจให้ไปลงทุนที่จีน การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางเศรษฐกิจได้ส่งผลให้สถานะเศรษฐกิจของไทยมีการขยายตัวอย่างมาก ไทยมีความต้องการในการเป็นผู้นำของอาเซียน และศูนย์กลางเศรษฐกิจในภูมิภาค ดังนั้นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในรูปแบบภูมิภาค และพหุภาคี จึงเป็นนโยบายเศรษฐกิจต่างประเทศที่ไทยดำเนินกับจีนมากขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ช่วงต่อมาระหว่างปีค.ศ. 2001 - 2006 หลังจากจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก กลายเป็นผู้ผลิตสินค้าหลักในตลาดโลก ไทยจึงให้ความสำคัญกับจีนมากขึ้น มีนโยบายด้านการค้าภายใต้เขตการค้าเสรีไทย-อาเซียน เกิดเป็นข้อตกลงการเปิดเสรีในผักและผลไม้ มากกว่านี้ เพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ก้าวออกไป (Going out strategy) ของจีน ไทยจึงได้มีการออกนโยบายส่งเสริมให้จีนเข้ามาลงทุน และจีนได้มีนโยบายมุ่งตะวันตก (Go west policy) และรูกองใต้ (Look south policy) เกิดเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคกับไทยจำนวนมาก และในช่วงสุดท้ายระหว่างปีค.ศ. 2007 - 2015 ไทยได้ทำการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษให้สอดคล้องกับนโยบายก้าวออกไป (Going out strategy) และผลักดันความร่วมมือต่างๆให้เกิดความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road) ด้วยความเหลื่อมล้ำของอำนาจระหว่างจีนและไทยที่สูงขึ้นในช่วงหลัง ทำให้ไทยเสียเปรียบอย่างมากในการต่อรองเจรจาทางการค้า และการลงทุนต่างๆ

จากการทบทวนหลักการและแนวคิดการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศข้างต้น สรุปได้ว่าการกำหนดนโยบายที่ทำให้เกิดความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและเป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาอย่างแท้จริง จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการและแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (Sustainability) ความมีประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบาย (Efficiency) และการสร้างความเชื่อมโยงของนโยบายทางเศรษฐกิจกับนโยบายที่เกี่ยวข้อง (Connectivity) ดังนั้น การศึกษาในส่วนนี้จึงนำแนวคิด Sustainability-Efficiency-Connectivity (SEC) มาเป็นจุดเริ่มต้นในการวางกรอบการศึกษา จากนั้นนำมาเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศในปัจจุบัน และเสนอแนะนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่นำไปสู่เป้าหมายที่เหมาะสมของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าการลงทุนระหว่างประเทศของไทยและจีนต่อไป

6.3 กรอบการศึกษา

จากแนวคิดการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศข้างต้น การศึกษานี้ได้นำมาประยุกต์ใช้เพื่อเสนอแนะนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน ดังรูปที่ 6-1

รูปที่ 6-1 กรอบการศึกษาแนวทางนโยบายทางเศรษฐกิจของไทยภายใต้นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน

การบูรณาการการค้าและการลงทุนกับจีน (Trade and investment transformation) การปรับปรุงประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนจากจีน (Trade and investment efficiency improvement) และการเสริมสร้างการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมภายในภูมิภาค (Inclusive Regional Growth Reinforcement) ถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เกิดการเติบโตจากภายในประเทศและนำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคต ดังนั้นเพื่อสะท้อนให้เห็นความสำเร็จดังกล่าว กรอบการศึกษานี้จึงเริ่มต้นจากการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยและจีนตามแนวคิด Sustainability-Efficiency-Connectivity และเสนอแนะช่องว่างของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและจีนตามแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกรอบการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การกำหนดนโยบายการลงทุนระหว่างประเทศ และการกำหนดนโยบายอุตสาหกรรมใหม่

6.4 วิธีการศึกษา

ในการนำเสนอแนวนโยบายเศรษฐกิจของไทยต่อการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน ได้ทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางราชการ ได้แก่ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน กระทรวงสิ่งแวดล้อม และทบวงงานวิจัยและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายของทั้งไทยและจีน ได้แก่ หลักการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และแนวทางการกำหนดนโยบายการลงทุนระหว่างประเทศ พร้อมทั้งสังเคราะห์ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านการกำหนดและการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของไทย ตั้งแต่ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย ภาครัฐ 7 ราย ภาคเอกชน 3 ราย และภาควิชาการ 2 ราย (ตามภาคผนวก ค) นำมาเชื่อมโยงเข้ากับผลการศึกษาจากบทที่ 2 นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน บทที่ 3 สถานการณ์เศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและประเทศในแถบอินโดแปซิฟิก บทที่ 4 ความสัมพันธ์ของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มอินโดแปซิฟิก และบทที่ 5 ประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิก

6.5 แนวนโยบายเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน

การนำเสนอแนวนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทยด้านการค้าและการลงทุนกับประเทศจีน ได้แบ่งเป็น 3 ประเด็นใหญ่ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนระหว่างไทยและจีน มาตรการทางการค้าการลงทุน และนโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้ให้เห็นถึงช่องว่างของนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ไทยควรปรับ หรือเพิ่มให้สอดคล้องกับบริบทการเข้ามาของนโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจของจีนในทุกรูปแบบ

6.5.1 ยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนระหว่างไทยและจีน

ก. ยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนของไทย

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่ส่งต่อไปถึงแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ได้มีแผนในการพัฒนาประสิทธิภาพทางการผลิตและการบริการด้วยฐานองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นภาคการเกษตรที่เน้นพัฒนากระบวนการผลิตให้มีความอัจฉริยะ (Smart Farming) และผลิตสินค้าเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมบนฐานของทรัพยากรชีวภาพ (Bio-based) ขณะที่ในภาคของการบริการและการท่องเที่ยว มีแผนในการยกระดับฐานบริการเดิมที่มีความสามารถในการแข่งขัน อาทิ ค่าปลั๊กค่าส่ง อสังหาริมทรัพย์ บริการสุขภาพ เป็นต้น และธุรกิจบริการทันสมัยใหม่ อาทิ การบริการดิจิทัล การศึกษานานาชาติ เป็นต้น ส่วนในด้านของแผนการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ได้มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่มีความเฉพาะเจาะจง นอกจากนี้ที่มีการต่อยอดอุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพไปสู่อุตสาหกรรมที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง ได้แก่ ยานยนต์และชิ้นส่วน ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เคมีภัณฑ์ เกษตรและอาหาร ยางและพลาสติก และมีแผนในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ได้แก่ หุ่นยนต์อัตโนมัติ ชิ้นส่วนอากาศยาน เครื่องมือและอุปกรณ์การแพทย์ พลังงานชีวภาพ² ซึ่งสอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ที่แบ่งอุตสาหกรรมเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมเดิม (First S-curve) ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพในการผลิต มีการส่งออกในมูลค่าสูง และกลุ่มอุตสาหกรรมใหม่ (New S-curve) แต่ นอกจากนี้ 10 กลุ่มอุตสาหกรรมที่กล่าวมาในข้างต้น มีอีกกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีแผนในการปฏิรูป คือ กลุ่มอุตสาหกรรมดั้งเดิม (Second Wave S-curve) ได้แก่ เครื่องหนัง สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม อัญมณีและเครื่องประดับ โลหะ ไมแปรรูป ปูนซีเมนต์ ปิโตรเคมีและพลาสติก แก้วและกระจก เซรามิก³ นอกจากนี้ แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ได้มีการสนับสนุนการพัฒนากระบวนการผลิต การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนการพัฒนากลไกขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ โดยเน้นกลุ่มกิจการที่มีความได้เปรียบในการแข่งขันในระดับสากล ได้แก่ กลุ่มธุรกิจด้านอาหาร การเกษตร และอุตสาหกรรมชีวภาพ กลุ่มธุรกิจด้านสุขภาพ และที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ กลุ่มธุรกิจด้านเครื่องจักรกลวิศวกรรม อิเล็กทรอนิกส์เชิงกลและหุ่นยนต์ กลุ่มธุรกิจดิจิทัล กลุ่มธุรกิจเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม และกลุ่มธุรกิจบริการมูลค่าสูง⁴

ข. ยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนของจีน

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ของจีน ได้นำเสนอ 5 แนวคิดใหม่ในการยืนหยัดพัฒนาที่จะนำเศรษฐกิจของจีนไปสู่จุดสมดุลใหม่ (New Normal) ประกอบด้วย นวัตกรรม ปรองดอง ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การเปิดกว้าง และการร่วมแบ่งปัน โดยหนึ่งในแนวคิดชั้นนำที่สำคัญต่อการพัฒนาดังกล่าว คือ การยืนหยัดในการวางแผนภาพรวมทั้งในและนอกประเทศ ในการเปิดเสรีแก่ต่างชาติในทุกด้าน ดังนั้นเพื่อให้จีนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ไปสู่สังคมพอกินพอใช้อย่างทั่วถึง จึงมีแผนในการปฏิรูปเชิงอุปทาน และอุปสงค์ของเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยการดำเนินการ

² สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. 2560 - 2564).

³ กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579).

⁴ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2560). แผนการส่งเสริม SME ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560 - 2564).

แผนการปฏิรูปเชิงอุปทานได้ให้ความสำคัญกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนที่กำลังเปลี่ยนจากระดับปานกลางไปถึงสูงที่ทำให้เกิดการชะลอตัวในอนาคต การผลิตที่ล้นเกินของภาคอุตสาหกรรมที่ต้องมีปรับโครงสร้างการผลิตและขยายจากการผลิตในขั้นปฐมภูมิไปสู่ตติยภูมิ การลดลงของจำนวนแรงงานจากการเข้าสู่สังคมสูงวัย การขับเคลื่อนอุปสงค์ในประเทศเพื่อลดการพึ่งพาการส่งออกและบริการ การขาดการไหลเวียนของแรงงาน เงินทุน และสินค้าระหว่างภูมิภาค ตลอดจนการพัฒนาอย่างยั่งยืน ขณะที่แผนการปฏิรูปเชิงอุปสงค์ได้ให้ความสำคัญต่อการขยายตัวของเมืองผ่านการลงทุนรถไฟความเร็วสูงและรถไฟใต้ดิน การเกิดขึ้นของการบริโภคในรูปแบบใหม่จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและสารสนเทศ การพัฒนาอุตสาหกรรมของผู้สูงอายุ การปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการดำเนินยุทธศาสตร์ต่างประเทศไปสู่ตลาดโลกอย่าง One Belt One Road (OBOR)

นอกจากนี้ จีนยังได้มีการสนับสนุนให้วิสาหกิจจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งเป็นแผนต่อเนื่องจากการออกนโยบายก้าวออกไป (Going global policy) ตั้งแต่ปีค.ศ. 2000 เป็นต้นมา ตลอดจนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (ค.ศ.2010-2015) ทั้งในระดับประเทศ และระดับมณฑล หรือท้องถิ่น โดยทางการจีนได้มีการสนับสนุนให้รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนจีนไปลงทุนในต่างประเทศ อาทิ การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและการสื่อสารที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศ การอำนวยความสะดวกด้านการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมาตรฐานสูง วัตถุดิบคุณภาพสูง และมาตรฐานด้านเทคนิค การลงทุนและสร้างความร่วมมือกับบริษัทต่างชาติในการพัฒนาเทคโนโลยีระดับสูง และเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยสร้างศูนย์วิจัยและการพัฒนาการลงทุนในการสำรวจแหล่งทรัพยากรพลังงานต่างๆ การขยายการลงทุนและความร่วมมือในโครงการที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม การค้า วัฒนธรรม โลจิสติกส์ รวมถึงการส่งเสริมองค์การด้านการเงินที่มีศักยภาพในการจัดตั้งหน่วยงานสาขาและเครือข่ายการให้บริการในต่างประเทศ⁵ ทั้งนี้ ก่อนหน้าที่จีนจะดำเนินนโยบายก้าวออกไป ได้มีการดำเนินนโยบายเชิญเข้าที่เปิดให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนโดยให้สิทธิประโยชน์พิเศษต่างๆ แบ่งออกเป็น 2 มาตรการ ได้แก่ มาตรการส่งเสริมในภาคธุรกิจ และภาคพื้นที่ ซึ่งโครงการที่จีนได้สนับสนุนให้เข้ามาลงทุน ได้แก่ โครงการเทคโนโลยีและการพัฒนาทางการเกษตร โครงการพลังงาน คมนาคม และวัตถุดิบสำคัญ โครงการที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีขั้นสูง โครงการส่งออกที่ก่อให้เกิดรายได้จากอัตราแลกเปลี่ยน โครงการที่แสดงศักยภาพของพื้นที่ภาคกลางและตะวันตก โครงการที่ปรับปรุงเทคโนโลยีให้แก่อุตสาหกรรมดั้งเดิมและเขตอุตสาหกรรมเก่า โครงการที่สอดคล้องกับนโยบายด้านอุตสาหกรรมและการใช้แรงงาน

ยุทธศาสตร์ที่มีส่วนสำคัญต่อการสร้างอิทธิพลของจีนในสนามการเมืองโลก คือ โครงการ Belt and Road Initiative โดยมีแผนในการสร้างความเชื่อมโยง และความร่วมมือระหว่างภูมิภาคทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นทวีปเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา ทั้งในรูปแบบทวิภาคี และพหุภาคี ให้เกิดผลประโยชน์ร่วม (Mutually benefits) หรือต่างคนต่างได้ประโยชน์ (win-win) พร้อมทั้งจีนได้มีการสร้างกลไกทางการเงินที่สำคัญขึ้นมาสนับสนุนการลงทุนในโครงการดังกล่าว ได้แก่ การก่อตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank: AIIB) การจัดตั้งกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund) การปล่อยเงินวงกู้ผ่านทางธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าจีน (The Export-Import Bank of China: China EXIM Bank) และธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งชาติจีน (China Development Bank) รวมถึงการประกันสินเชื่อโดยบริษัทประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออกจีน (China Export and Credit Insurance Corporation) ตอบสนองทั้งในด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน สังคม และวัฒนธรรม ทั้งนี้ ขอบเขตและการลำดับความสำคัญทั้งหมด 5 ประการ ได้แก่ ความร่วมมือทางนโยบาย (Policy coordination) ความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities' connectivity) การไร้ข้อจำกัดทางการค้า (Unimpeded trade) ความบูรณาการทางการเงิน (Financial integration) และความเกี่ยวเนื่องระหว่างผู้คน (People-people linkages) ซึ่งองค์ประกอบของ BRI

⁵ Xinhua. "China Releases New Rules to Regulate Outbound Investment." The State Council of the People's Republic of China. Accessed July 28, 2018. http://english.gov.cn/state_council/ministries/2017/12/26/content_281475990672050.htm.

ประกอบด้วย 2 เส้นทางหลัก ได้แก่ เส้นทางสายไหมทางทะเล (21st Century Maritime Silk Road) เชื่อมต่อระหว่างจีนกับยุโรปผ่านทางทะเลจีนใต้และมหาสมุทรอินเดีย และเชื่อมโยงระหว่างจีนกับแอฟริกาใต้ผ่านทางทะเลจีนใต้เช่นเดียวกัน เส้นทางสายไหมทางบก (Silk Road Economic Belt) เชื่อมต่อระหว่างจีนกับเอเชียกลาง รัสเซีย และคาบสมุทรบอลดิของยุโรป จีนกับเอเชียกลาง และเอเชียตะวันตก และจีนกับเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้⁶ โดยเส้นทางสายไหมทางบกถูกแบ่งออกเป็น 6 ระเบียงเศรษฐกิจ ได้แก่ (1) เส้นทางยูเรเชีย จากตะวันตกจีน-ตะวันตกรัสเซีย (2) เส้นทางจีน-มองโกเลีย-รัสเซียตะวันออก (3) เส้นทางตะวันตกจีน-เอเชียกลาง-ตุรกี (4) เส้นทางจีน-แหลมอินโดจีน-สิงคโปร์ (5) เส้นทางจีน-ปากีสถาน (6) เส้นทางจีน-พม่า-บังกลาเทศ-อินเดีย⁷ ล่าสุด สีจิ้นผิงได้กล่าวปาฐกถาในงานประชุมฟอรัมความร่วมมือระหว่างประเทศ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” (Belt and Road Forum: BRF) ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 26-27 เมษายน พ.ศ. 2562⁸ โดยมีผู้นำจาก 38 ประเทศเข้าร่วมการประชุม ที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของความร่วมมือในโครงการ BRI ในปัจจุบัน และการยึดหลัก 3 ประการในการสร้างความร่วมมือภายใต้โครงการ BRI ในอนาคต ได้แก่ (1) การหารือร่วมกัน การมีส่วนร่วม และการแบ่งปันผลประโยชน์ (The principle of extensive consultation, joint contribution and shared benefits) (2) การยึดมั่นแนวคิดของความร่วมมือที่เปิดกว้าง การรักษาสิ่งแวดล้อม และความซื่อสัตย์สุจริต (Open, green and clean cooperation) และ (3) แนวคิดของความร่วมมือที่มีมาตรฐานระดับสูงที่ยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (High standard cooperation to improve people's lives and promote sustainable development) นอกจากนี้ สีจิ้นผิงยังได้แสดงแนวทางการดำเนินงานทางเศรษฐกิจของจีนเพื่อบรรลุเป้าหมายของโครงการ BRI อาทิ การขยายการเข้าถึงตลาดเพื่อการลงทุนจากต่างประเทศในหลายพื้นที่ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการคุ้มครองสิทธิทรัพย์สินทางปัญญา การขยายการนำเข้าสินค้าและบริการเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงงานระดับโลกและตลาดของโลก การมีส่วนร่วมในการประสานนโยบายเศรษฐกิจมหภาคระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และการสนับสนุนการปฏิบัติตามข้อตกลงว่าด้วยเศรษฐกิจ และการค้าพหุภาคีและทวิภาคีกับประเทศต่างๆ

แผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้แผนพัฒนาฉบับที่ 13 ที่เรียกว่า 'Made in China 2025' มีเป้าหมายเพื่อสร้างสรรคเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าด้วยตนเอง หลังจากที่จีนได้มีการรับจ้างผลิตสินค้าให้กับประเทศต่างๆที่เข้ามาลงทุนมาอย่างยาวนาน จีนได้มีการปรับเปลี่ยนแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การผลิตสินค้าและบริการที่เน้นคุณภาพ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาระบบห่วงโซ่อุปทานที่สอดคล้องต่อการพัฒนาสินค้าและบริการในอนาคตไปพร้อมกับการแสวงหาวัตถุดิบและการผลิตสินค้าขึ้นกลาง โดยประเภทของอุตสาหกรรมที่จีนได้มีการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนามีทั้งหมด 10 อุตสาหกรรม ได้แก่ (1) เทคโนโลยีสารสนเทศ (2) หุ่นยนต์ควบคุมด้วยตัวเลข (3) การผลิตอุปกรณ์อากาศยานและอวกาศ (4) การผลิตเครื่องมือวิศวกรรมทางทะเลและเรือที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง (5) การผลิตอุปกรณ์ขนส่งทางรถไฟที่ทันสมัย (6) ยานยนต์ประหยัดพลังงานและพลังงานใหม่ (7) การผลิตอุปกรณ์ด้านพลังงานไฟฟ้า (8) การผลิตวัสดุชนิดใหม่ (9) การผลิตยาชีวภาพและอุปกรณ์การแพทย์ขั้นสูง และ (10) การผลิตเครื่องจักรและเครื่องมือทางการเกษตร โดยยุทธศาสตร์แบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ (1) ช่วงระหว่างปีพ.ศ.2559-2568 เป็นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพในการผลิต เพื่อการสร้างสินค้าและบริการที่อาศัยเทคโนโลยีระดับสูงผ่านการวิจัยและพัฒนา (2) ช่วงระหว่างปีพ.ศ.2569-2578 เป็นการเพิ่มขีดความสามารถให้เทียบเท่ากับประเทศมหาอำนาจของโลก (3) ช่วงระหว่างปีพ.ศ.2579-2592 เป็นการขึ้นเป็นผู้นำของโลกทางนวัตกรรมในด้านของอุตสาหกรรมการผลิต ทำให้สินค้าของจีนเป็นที่ยอมรับและรู้จักในตลาดโลก⁹

⁶ IBON International. (2019). The Belt and Road Initiative: A new road or a dead-end for peoples' development?

⁷ Lowy Institute for International Policy. (2017). Understanding China's Belt and Road Initiative.

⁸ The Second Belt and Road Forum for International Cooperation. "Working together to deliver a brighter future for belt and road cooperation". Accessed April 27, 2019. <http://www.beltandroadforum.org/english/n100/2019/0426/c22-1266.html>.

⁹ ศูนย์วิจัยกิจการไทย. (19 มีนาคม 2561). Made in China 2025 ปฏิวัติแดนมังกรด้วยนวัตกรรม.

6.5.2 กฎระเบียบและการส่งเสริมการลงทุน

ก. กฎระเบียบและการส่งเสริมการลงทุนของไทย

ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ได้อนุญาตให้สามารถประกอบได้ทุกประเภทกิจการ แต่ต้องถือหุ้นกึ่งหนึ่งของนิติบุคคล ยกเว้นแต่กิจการที่ระบุอยู่ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ ประกอบด้วย 3 บัญชี ได้แก่ (1) ธุรกิจที่ไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบกิจการด้วยเหตุผลพิเศษ (2) ธุรกิจที่เกี่ยวกับความปลอดภัย/ความมั่นคงของประเทศ หรือมีผลกระทบต่อศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ทัศนคติของประชาชน หรือทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (3) ธุรกิจที่คนไทยยังไม่มีความพร้อมที่จะแข่งขัน ซึ่งธุรกิจที่ 2 และ 3 สามารถขออนุญาตในการประกอบกิจการได้ โดยการประกอบธุรกิจนอกบัญชีต้องมีจำนวนเงินลงทุนขั้นต่ำ 2 ล้านบาท หากประกอบธุรกิจที่อยู่ในบัญชีข้างต้น ต้องมีจำนวนเงินลงทุนขั้นต่ำ 3 ล้านบาท¹⁰ ซึ่งพ.ร.บ.ดังกล่าวมีความเกี่ยวเนื่องกับการขอรับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment: BOI) โดยนักลงทุนต่างชาติที่ต้องการขอรับการส่งเสริมต้องมีเงินลงทุนขั้นต่ำในแต่ละโครงการไม่ต่ำกว่า 1 ล้านบาท ไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียน ในกรณีที่เป็นการทำอยู่ท้ายประกาศ ต้องมีลงทุนในโครงการมากกว่า 750 ล้านบาท ในแง่ของสัดส่วนการถือหุ้น กิจการในบัญชีที่ 1 ต้องมีผู้ถือหุ้นชาวไทยถือหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 51 ของทุนจดทะเบียน ในบัญชีที่ 2 และ 3 อนุญาตให้ต่างชาติถือหุ้นข้างมากหรือทั้งหมดได้ เว้นแต่ที่มีกฎหมายอื่นกำหนดไว้เฉพาะ เมื่อมีเหตุผลอันสมควร อาจมีการกำหนดสัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติในกิจการที่ให้การส่งเสริมการลงทุนบางประเภท

การให้สิทธิประโยชน์ที่ให้แก่การลงทุนสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร ได้แก่ การลดหย่อน/ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร วัตถุดิบหรือวัสดุที่จำเป็นสำหรับการผลิตเพื่อส่งออก ของที่นำเข้ามาใช้ในการวิจัยและพัฒนา การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลและเงินปันผล การลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล การหักค่าขนส่งค่าไฟฟ้าและน้ำประปาสองเท่า ค่าติดตั้งหรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และสิทธิประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวกับภาษีอากร ได้แก่ การอนุญาตให้นานาชาติเข้ามาเพื่อศึกษาลู่ทางการลงทุน การอนุญาตให้นำช่างฝีมือและผู้ชำนาญการเข้ามาทำงาน การอนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน การอนุญาตให้ส่งออกเงินตราต่างประเทศ¹¹ อย่างไรก็ตาม ในบางสิทธิประโยชน์มีระยะเวลาและเงื่อนไขที่แตกต่างกัน โดยมีเพียงการยกเว้นอากรวัตถุดิบเพื่อส่งออก และสิทธิประโยชน์อื่นๆที่ไม่ใช่ภาษีที่ให้ในทุกประเภทกิจการเท่ากัน และปราศจากเงื่อนไข ได้แก่ การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล กิจการสนับสนุนเทคโนโลยีเป้าหมาย และหมวด 8 กิจการที่พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ได้รับการยกเว้น 10 ปี ระยะเวลาสูงกว่ากิจการประเภทอื่นๆ ในกิจการประเภท A1 และ A2 ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี โดยที่ประเภท A3 และ A4 ได้รับการยกเว้นเพียงแค่ 5 และ 3 ปี ตามลำดับ ขณะที่ในประเภท B1 และ B2 ได้รับการยกเว้น 3 ปี ในกรณีที่นำหุ่นยนต์และเครื่องจักรอัตโนมัติมาใช้งาน ในขณะที่การยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรให้สิทธิประโยชน์แก่ทุกประเภทกิจการ ยกเว้นประเภท B2 และการยกเว้นอากรของนำเข้าเพื่อวิจัยและพัฒนา ให้เฉพาะในกิจการประเภท A1 และกิจการสนับสนุนเทคโนโลยีเป้าหมายเพียงเท่านั้น นอกจากนี้ มีให้การสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมตามคุณค่าของโครงการ (Merit-based

¹⁰ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2542). พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๔๒.

¹¹ กิจการประเภท A1 คือ อุตสาหกรรมฐานความรู้ เน้นการออกแบบ ทำ R&D เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กิจการประเภท A2 คือ กิจการโครงสร้างพื้นฐานเพื่อพัฒนาประเทศ และกิจการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม แต่มีการลงทุนในประเทศน้อย หรือยังไม่มีการลงทุน กิจการประเภท A3 คือ กิจการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยมีฐานการผลิตอยู่บ้างเล็กน้อย กิจการประเภท A4 คือ กิจการที่มีระดับเทคโนโลยีไม่เท่ากลุ่ม A1 – A3 แต่ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มแก่วัตถุดิบในประเทศ และเสริมความแข็งแกร่งให้แก่ห่วงโซ่อุปทาน กิจการประเภท B1 และ B2 คือ อุตสาหกรรมสนับสนุนที่ใช้เทคโนโลยีไม่สูง แต่ยังสำคัญต่อห่วงโซ่มูลค่า ส่วนกิจการสนับสนุนเทคโนโลยีเป้าหมายประกอบด้วย กิจการประเภท 5.6, 7.11, 7.13, 7.14, 7.15 และ 7.19 และหมวด 8 เป็นการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป้าหมาย อาทิ เทคโนโลยีชีวภาพ นาโนเทคโนโลยี เทคโนโลยีวัสดุขั้นสูง และเทคโนโลยีดิจิทัล

Incentives)¹² และการให้สิทธิประโยชน์เฉพาะพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone: SEZ) ใน 10 จังหวัดที่มีพื้นที่ชายแดนเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีกิจการเป้าหมายทั้งหมด 13 กลุ่มอุตสาหกรรม¹³ ซึ่งสอดคล้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมายตามแผนพัฒนาฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรม 4.0 รวมทั้งกำหนดกิจการเป้าหมายเพิ่มเติมอีก 6 อุตสาหกรรม¹⁴

พื้นที่โครงการระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) จัดตั้งมาเพื่อรองรับการยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมของไทยในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา และระยอง โดยได้รับสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับกิจการที่ตั้งในที่อื่นๆ และได้รับสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมจากการตั้งอยู่ในเขตต่างๆ ของ EEC ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 พื้นที่ ได้แก่ 1) เขตส่งเสริมพิเศษเฉพาะทาง จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติมอีก 2 ปี จากหลักเกณฑ์ส่งเสริมการลงทุนทั่วไป และได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 5 ปี สำหรับกำไรสุทธิที่ได้รับจากการลงทุนในอัตราร้อยละ 50 ของอัตราปกติ นับตั้งแต่วันที่สิ้นสุดการได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล (2) เขตส่งเสริมเพื่อกิจการอุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้รับสิทธิประโยชน์เหมือนกับเขตส่งเสริมพิเศษเฉพาะทางในด้านของการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการลงทุนในอัตราร้อยละ 50 ของอัตราปกติ เป็นระยะเวลา 5 ปี นับจากวันสิ้นสุดระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล และ (3) นิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรม ได้รับสิทธิประโยชน์เหมือนกับทั้งสองเขตพื้นที่ แต่ระยะเวลาที่ได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลเพียงแค่ 3 ปี นอกจากนี้ นักลงทุนได้รับสิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษี ได้แก่ การอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาเพื่อศึกษาโอกาสในการลงทุน การอนุญาตให้นำช่างฝีมือหรือผู้ชำนาญการเข้ามาทำงาน การอนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน และอนุญาตให้ส่งออกในรูปแบบของเงินตราต่างประเทศอย่างเสรีตาม การตั้งกิจการในพื้นที่ EEC มีเงื่อนไขที่ต้องสร้างความร่วมมือกับสถาบันวิจัย หรือศูนย์ความเป็นเลิศ (Center of Excellence) ตามรูปแบบความร่วมมือที่กำหนด ได้แก่ ความร่วมมือในโครงการ Talent Mobility, Work-integrated Learning (STI WiL) สหกิจศึกษา ทวิภาคี โครงการอาชีวศึกษาพิเศษในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือความร่วมมือเพื่อพัฒนาบุคลากรหรือเทคโนโลยี¹⁵ นอกจากนี้การส่งเสริมการลงทุนโดยการให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ ไทยได้มีการปรับปรุงระเบียบ และลดขั้นตอนเพื่อให้เกิดความสะดวกในการประกอบธุรกิจมากขึ้น ซึ่งเห็นได้จากลำดับความง่ายในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ของไทย ที่มีการขยับจากอันดับที่ 46 มาอยู่ที่อันดับที่ 26 โดยเกือบทุกตัวชี้วัดมีลำดับสูงขึ้น ได้แก่ การคุ้มครองผู้ลงทุน การบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง การขอใช้ไฟฟ้า การได้รับสินเชื่อ และการชำระภาษี ขณะที่บางตัวชี้วัดที่มีลำดับลดลง ได้แก่ การแก้ปัญหาการล้มละลาย การขออนุญาตก่อสร้าง และการค้าระหว่างประเทศ และที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือ การจดทะเบียนทรัพย์สิน¹⁶

¹² แบ่งออกเป็น 3 วัตถุประสงค์ ได้แก่ (1) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้เพิ่มเติมสูงสุด 3 ปี และวงเงินยกเว้นภาษีเพิ่มเติมสูงสุดร้อยละ 300 (2) เพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค (ตั้งสถานประกอบการในพื้นที่ 20 จังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวต่ำ) ได้รับการหักค่าติดตั้งก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกร้อยละ 25 ของเงินลงทุน, หักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า ค่าประปา 2 เท่า ทั้งหมด 10 ปี, ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติม 1 - 3 ปี ส่วนกิจการประเภท A1 และ A2 ได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติมร้อยละ 50 ทั้งหมด 5 ปี และ (3) เพื่อพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรม ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติม 1 - 3 ปี

¹³ เกษตร/ประมงและกิจการที่เกี่ยวข้อง การผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ สิ่งทอ/เครื่องนุ่งห่มและเครื่องหนัง การผลิตเครื่องเรือน ยัธยภัณฑ์และเครื่องประดับ การผลิตเครื่องมือแพทย์ ยานยนต์/เครื่องจักรและชิ้นส่วน เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ การผลิตพลาสติก การผลิตยา โลจิสติกส์ นิคมหรือเขตอุตสาหกรรม และการสนับสนุนการท่องเที่ยว

¹⁴ การผลิตอาหารสัตว์/ส่วนผสมอาหารสัตว์ การผลิตวัสดุก่อสร้างและผลิตภัณฑ์คอนกรีตอัดแรงสำหรับสาธารณูปโภค การผลิตสิ่งปรุงแต่งสำหรับประติมากรรม การผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกสำหรับสินค้าอุปโภค การผลิตสิ่งของจากเยื่อ/กระดาษ และการพัฒนาอาคารสำหรับโรงงานอุตสาหกรรม/คลังสินค้า

¹⁵ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2561). ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 3/2561 เรื่อง มาตรการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC).

¹⁶ The World Bank. (2018). Doing Business 2018 Reforming to Create Jobs.

ไทยและจีนได้มีความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน (Bilateral Investment Treaties) เป็นกรอบความร่วมมือที่สร้างความมั่นใจให้กับทั้งนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย และนักลงทุนไทยที่ไปลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งจะได้รับการคุ้มครองจากรัฐบาลของประเทศผู้รับการลงทุน โดยครอบคลุมในหลากหลายประเด็น ซึ่งปัจจุบันการจัดทำความตกลงดังกล่าวของไทย ประเทศส่วนใหญ่ในโลก และประเทศกำลังพัฒนาอยู่ในรูปแบบของ Admission model ที่ครอบคลุมเฉพาะการส่งเสริมการลงทุนที่เข้ามาในประเทศภายใต้กฎหมายและข้อกำหนดที่รัฐบาลผู้รับลงทุนกำหนด ไม่มีนัยของการเปิดเสรี โดยสาระของความตกลงประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ได้แก่ การให้ความคุ้มครองการลงทุน การปฏิบัติที่เป็นธรรมและเท่าเทียมกัน การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่งและการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ การให้ความคุ้มครองการลงทุน การชดเชยการลงทุน การให้หลักประกันการแลกเปลี่ยนผลตอบแทนจากการลงทุนให้เป็นสกุลเงินตราที่สามารถใช้ได้โดยเสรี การรับรองการรับช่วงสิทธิตามความตกลงฯ และการให้นักลงทุนสามารถดำเนินการระงับข้อพิพาท¹⁷

ข. กฎระเบียบและการส่งเสริมการลงทุนของจีน

จีนได้มีการพัฒนาระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนและการขอรับอนุญาตในการออกไปลงทุนต่างประเทศให้ดีขึ้น ขณะเดียวกันได้มุ่งเน้นการยกระดับการลงทุนของรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยจะมีการจัดตั้งระบบตรวจสอบ (Auditing system) ระบบการประเมินประสิทธิภาพ (Performance assessment system) และระบบความรับผิดชอบ (Accountability system) ที่จะคอยทำหน้าที่ในการตรวจสอบและประเมินการออกไปลงทุนในต่างประเทศของรัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรที่ได้รับเงินลงทุนจากภาครัฐ ทั้งนี้ จีนได้มีนโยบายในการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศอื่นๆ ทั้งในด้านของการให้คำปรึกษา และการอบรมแก่ประเทศกำลังพัฒนา ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การวางแผนการพัฒนา และการวางนโยบายด้านเศรษฐกิจ รวมถึงจีนต้องการขยายความร่วมมือระหว่างประเทศและให้ความช่วยเหลือด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การศึกษา การแพทย์ การป้องกันและบรรเทาภัยธรรมชาติ การกำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อม การบรรเทาความยากจน รวมถึงความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม¹⁸ ปัจจุบันจีนได้เปิดเสรีการลงทุนให้แก่ต่างชาติในหลายในด้านของภาคบริการ อาทิ การพาณิชย์ การค้าระหว่างประเทศ การเงิน การประกันภัย การขนส่ง ตัวแทนรับส่งจัดสินค้าระหว่างประเทศ บริการทางกฎหมาย การท่องเที่ยว การโฆษณา การแพทย์และสาธารณสุข การบัญชี การประเมินสินทรัพย์ การศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ วิศวกรรมออกแบบ การให้คำปรึกษา อสังหาริมทรัพย์ ฯลฯ

6.5.3 นโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

ก. นโยบายอื่นๆของไทย

นโยบายในการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศของไทย ประกอบด้วย 2 แนวทาง ได้แก่ (1) การส่งเสริมการค้าการตลาดในเชิงรุก โดยกระตุ้นอุปสงค์ภายในประเทศ ส่งเสริมการส่งออก แสวงหาตลาดใหม่ และขยายตลาดไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน มีการพัฒนาตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์ สร้างเครือข่ายพันธมิตรกับธุรกิจในประเทศ พร้อมแสวงหาประโยชน์จากข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการค้าและการลงทุน รวมทั้งมีการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ (2) การพัฒนาการอำนวยความสะดวกทางการค้าให้มีมาตรฐานสากล ทั้งในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ และระบบประกันความเสี่ยงของสินค้าและบริการ ผลักดันการลดอุปสรรคทางการค้า โดยเฉพาะมาตรการที่มิใช่ภาษี ผ่านการขยายการจัดทำข้อตกลงในด้านสินค้า

¹⁷ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ. (2557). ภูมิหลัง/ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน.

¹⁸ Central Compilation and Translation Bureau. THE 13TH FIVE-YEAR PLAN FOR ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA (2016-2020). PDF. Beijing: Central Committee of the Communist Party of China.

และบริการภายในอาเซียน รวมทั้งในระดับของทวิภาคี ใช้แนวทางส่งเสริมการค้ามากกว่าการกำหนดควบคุม และพัฒนาฐานข้อมูลให้มีความเท่าทันต่อสถานการณ์

ขณะที่ไทยได้มุ่งเน้นการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในด้านต่างๆ ทั้งการขยายความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนกับมิตรประเทศ ตลอดจนแสวงหาตลาดใหม่ การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการคมนาคมขนส่ง โลจิสติกส์ และโทรคมนาคมภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ การพัฒนาและส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานการค้าและธุรกิจที่โดดเด่นในภูมิภาค การส่งเสริมการลงทุนของผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศ การเปิดประตูการค้าและพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคให้มีความเสมอภาค การเข้าร่วมเป็นภาคีความร่วมมือระหว่างประเทศ การส่งเสริมความร่วมมือกับภูมิภาคและนานาชาติในการสร้างความมั่นคง การบูรณาการภารกิจด้านความร่วมมือระหว่างประเทศและด้านต่างประเทศ และการส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวภายในประเทศ

นอกจากนโยบายส่งเสริมให้เกิดการค้า และการขยายความร่วมมือระหว่างประเทศ นโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน ได้แก่ (1) นโยบายทางด้านภาษี เช่น การเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลโดยทั่วไปที่ไม่เกินกว่าร้อยละ 20 ซึ่งมีอัตราแตกต่างกันไปตามระดับรายได้ของนิติบุคคล (2) นโยบายทรัพย์สินทางปัญญา ที่ออกเป็นแผนในการพัฒนาระยะ 20 ปีสู่การเป็น Thailand 4.0 ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ การสร้างสรรค์ การคุ้มครอง การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ การบังคับใช้กฎหมาย สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม (3) นโยบายการแข่งขัน หรือพ.ร.บ. การแข่งขันทางการค้า ปีพ.ศ. 2560 อาทิ การใช้อำนาจเหนือตลาดอย่างไม่เป็นธรรม การขออนุญาตก่อน และแจ้งภายหลังร่วมธุรกิจ การปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม เป็นต้น ส่วนการแปรรูปวิสาหกิจปฏิบัติตามพ.ร.บ. พุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 (4) นโยบายด้านแรงงาน อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทยที่ได้ถูกประกาศเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2561 และถูกบังคับใช้ในวันที่ 1 เมษายน 2561 โดยพื้นที่ที่มีอัตราค่าจ้างต่ำสุด คือ จังหวัดนครราชสีมา อยู่ที่ 308 บาท/วัน และพื้นที่ที่มีอัตราค่าจ้างสูงสุด คือ จังหวัดชลบุรี อยู่ที่ 330 บาท/วัน¹⁹ นอกจากนี้ ได้ถูกวางกรอบยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560 - 2579 เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ โดยในระยะ 5 ปีแรก มีแผนให้การพัฒนาศักยภาพของแรงงาน การคุ้มครองและสร้างความมั่นคง การบริหารจัดการด้านแรงงานระหว่างประเทศ การพัฒนากลไกการสร้างสมดุลของตลาดแรงงาน การบริหารจัดการองค์กร และการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ²⁰ (5) นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ที่ผูกกับนโยบายการส่งเสริมการลงทุน โดยโครงการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมต้องมีแนวทางและมาตรการป้องกัน และต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในกรณีที่โครงการหรือกิจกรรมต่อเนื่อง เช่นเดียวกันกับ (6) นโยบายการสัมปทาน และการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ และเอกชน (PPP) สำหรับโครงการที่เอกชนดำเนินการสัมปทานต้องโอนสิทธิ์ให้แก่รัฐ (Build Transfer Operate) โดยหน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการต้องเสนอโครงการให้แก่ BOI ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ ก่อนออกประกาศเชิญให้เอกชนเข้าร่วมประมูล และต้องระบุอย่างชัดเจนต่อสิทธิและประโยชน์แก่ที่มีต่อเอกชน แต่ในกรณีโครงการของรัฐที่ให้เอกชนลงทุน และเป็นเจ้าของ (Build Own Operate) รวมทั้งที่ให้เอกชนเช่า หรือบริหาร ในลักษณะที่มีการจ่ายผลตอบแทนเป็นค่าเช่าให้กับรัฐ ต้องพิจารณาการส่งเสริมการลงทุนตามหลักเกณฑ์ปกติ ส่วนการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชน (PPP) ได้ถูกสนับสนุนในหลากหลายด้าน ได้แก่ การลงทุนวิจัยและพัฒนา กลุ่มเทคโนโลยีสำหรับอนาคต การบริหารจัดการเมือง และการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน โลจิสติกส์

¹⁹ กระทรวงแรงงาน. (2561). ประกาศกรมการค่าจ้าง เรื่องอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 9).

²⁰ กระทรวงแรงงาน. (2559). กรอบยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579).

ข. นโยบายอื่นๆของจีน

จีนมีเป้าหมายในการสร้างความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อสร้างกลไกในการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ (Production capability) ทำงานร่วมกับประเทศที่พัฒนาแล้วเพื่อเข้าไปสู่ตลาดของประเทศที่ 3 พร้อมทั้งต้องการทำให้เกิดความเข้มแข็งในความร่วมมือด้านพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ และห่วงโซ่การผลิต ทั้งนี้ จีนจะทำงานร่วมกับประเทศต่างๆ มากขึ้นในการเซ็นสัญญาข้อตกลงทวิภาคีด้านการลงทุน (Bilateral investment agreements) ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (Judicial assistance agreements) ความตกลงด้านภาษี (Taxation agreements) และผลักดันการยกเว้นวีซ่า หรือทำให้กระบวนการขอวีซ่าทำได้ง่ายขึ้น พร้อมทั้งสร้างกลไกสำหรับป้องกันการนำเข้าที่ผิดกฎหมาย การฟอกเงิน และการหลีกเลี่ยงภาษี อย่างไรก็ตาม จีนมีแผนในการพัฒนาประสิทธิภาพในการรักษาความปลอดภัยให้กับนักลงทุน รวมถึงการวางกลไกสำหรับให้ความช่วยเหลือในการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาของจีนในต่างประเทศ ทั้งนี้ ค่าจ้างแรงงานของจีนที่สูงขึ้นผนวกกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประกอบกับกฎหมายด้านสวัสดิการ ได้ผลักดันให้จีนออกไปลงทุน หรือย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศต่างๆ ในเอเชีย โดยไม่ได้คำนึงถึงศักยภาพของแรงงานของประเทศที่เข้าไปลงทุนมากกว่าต้นทุนในการผลิต มากกว่านี้ การออกไปลงทุนต่างชาติได้รับอิทธิพลส่วนหนึ่งมาจากนโยบายภาครัฐด้านสิ่งแวดล้อม และมาตรฐานการผลิตที่มีความเข้มงวดมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถดำเนินธุรกิจในประเทศได้อีกต่อไป

6.6 การวิเคราะห์ช่องว่างของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทย

การนำเสนอแนวนโยบายเศรษฐกิจของไทยนี้ต่อการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนนี้ได้ยึดหลักการของการกำหนดนโยบายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และการประสานความเชื่อมโยงที่เกี่ยวข้อง โดยนำช่องว่างของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน ผลการศึกษาศักยภาพการค้าการลงทุนจากจีน ความสัมพันธ์ทางการค้าการลงทุนจากจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย และประสิทธิภาพทางการค้าการลงทุนจากจีน รวมถึงความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการกำหนดและการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของไทยต่อการค้าการลงทุนจากจีน มาเป็นฐานความคิดในการนำเสนอแนวนโยบายเศรษฐกิจไทย ดังนี้

6.6.1 ช่องว่างของยุทธศาสตร์การค้าและลงทุนไทยและจีน

จากการทบทวนยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนของไทยและจีน พบว่าไทยได้มีการกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย S-Curve ทั้งหมด 10 อุตสาหกรรม ที่มีความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมในอนาคตของจีนอย่าง Made In China 2025 ตลอดจนยุทธศาสตร์ใหญ่อย่างโครงการริเริ่ม Belt and Road ที่จีนใช้ในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจของประชาคมโลกในปัจจุบัน แต่กระนั้นไทยควรมีการปรับตัวเพื่อดำรงความสามารถในการแข่งขันที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอื่นๆให้สูงขึ้น และเข้าเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าการผลิตของโลก (Global Value Chain: GVC) ที่จีนกำลังขยับขึ้นมาเป็นผู้นำ จากผลการศึกษาระดับประสิทธิภาพการค้ากับจีนและความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศกับจีน ในบทที่ 4 และ 5 ตามลำดับ ชี้ให้เห็นว่า ระดับประสิทธิภาพการค้าระหว่างจีนและอินโดนีเซียอยู่ในระดับสูงและยังสามารถใช้ปัจจัยทางการค้าที่มีอยู่ให้เกิดการไหลเวียนทางการค้าระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ขณะเดียวกันยังพบว่าการดำเนินนโยบายการค้าและการลงทุนของจีนสามารถเชื่อมโยงวงจรเศรษฐกิจระหว่างประเทศของอินโดนีเซียที่นำไปสู่การพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าทางภูมิภาค (regional value chain) นอกจากนี้ ผลการศึกษาศถานการณ์การค้าระหว่างประเทศไทยและจีนในบทที่ 3 พบข้อน่าสังเกต 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก ไทยเป็นประเทศที่มีบทบาทในการค้ากับจีนอย่างมากในอินโดนีเซีย ปัจจุบันไทยมีสัดส่วนการส่งออกสินค้าไปจีนค่อนข้างสูงในทุกกลุ่มสินค้าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอินโดนีเซีย โดยเฉพาะกลุ่มของสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง สินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น และสินค้าขั้นต้น ซึ่งในช่วงก่อนหน้านี้ ไทย

เคยมีบทบาทสูงในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ และเทคโนโลยีขั้นสูงเช่นเดียวกัน แต่มีบทบาทลดลงในช่วงเวลาต่อมา สาเหตุที่สำคัญส่วนหนึ่งมาจากการเข้ามามีบทบาทของเวียดนาม ซึ่งเข้ามามีบทบาทในทุกกลุ่มสินค้า โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าขั้นต้น และอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการส่งออกสินค้าของไทยไปจีน ซึ่งสัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น และเทคโนโลยีชั้นกลางเพิ่มขึ้นมาอย่างมาก สวนทางกับสัดส่วนของการส่งออกสินค้าขั้นต้น และอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำมีสัดส่วนคงที่ และอยู่ในระดับต่ำ จึงไม่ใช่อุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าให้กับการส่งออกของไทยไปจีนมาก

ประการที่สอง ไทยมีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าที่มีความหลากหลาย แต่แนวโน้มของความได้เปรียบในการส่งออกของไทยกำลังมีทิศทางลดลง ผลการศึกษาชี้ว่า ในช่วงก่อนปีค.ศ. 2012 ไทยมีความได้เปรียบในการส่งออกแค่เพียงสินค้าขั้นต้น และอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น หลังจากนั้นจึงเริ่มมีความเปรียบในการส่งออก**สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นกลาง** ขณะที่ความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าขั้นต้น และอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นกลับมีทิศทางลดลงอย่างต่อเนื่อง

ประการสุดท้าย ไทยอาจมีความได้เป็นไปได้ที่กำลังหลุดออกจากห่วงโซ่การผลิตของจีน ผลการศึกษาชี้ว่าในอดีตไทยเคยมีแนวโน้มการเกิดการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีน (Intra-industry trade) ในอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น เทคโนโลยีชั้นกลาง และเทคโนโลยีขั้นสูง แต่ในปัจจุบันการค้าของไทยและจีนในทุกกลุ่มสินค้ามีแนวโน้มการค้าแบบทิศทางเดียวมากกว่าหรือเป็นการค้าระหว่างอุตสาหกรรม (Inter-industry trade)

ดังนั้นเมื่อทำการเชื่อมโยงผลการศึกษาดังกล่าว จึงพบว่ามิชชั่นว่างทั้งหมด 3 ประการ ได้แก่ การรักษาความได้เปรียบในการส่งออก การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการส่งออก และการกลับเข้าสู่ห่วงโซ่การผลิต

ช่องว่างที่ 1 : การรักษาความได้เปรียบในการส่งออก

แม้ว่าไทยมีสัดส่วนการส่งออกสินค้าขั้นต้นไปจีนลดลง ขณะที่การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นมีสัดส่วนสูงขึ้น แต่ทั้งสองกลุ่มสินค้ามีแนวโน้มความได้เปรียบในการส่งออกลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยสินค้าขั้นต้นที่ไทยมีความได้เปรียบในการส่งออกไปตลาดจีนสูง ได้แก่ อาหารทะเลสด ข้าว พืชผักสด ผลไม้สด ยางพาราธรรมชาติ ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นที่ไทยมีความได้เปรียบในการส่งออกไปตลาดจีนสูง ได้แก่ ธัญพืช น้ำตาล ปลา พืช ผัก ผลไม้แปรรูป วัสดุยางพารา และยางพาราสังเคราะห์ ทั้งนี้ สินค้าทั้งสองกลุ่มดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การผลิตของอุตสาหกรรม First S-curve คือ อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร ที่ไทยมีแผนการในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นสินค้าที่จีนขาดแคลนและไม่สามารถผลิตได้เพียงพอต่ออุปสงค์ในประเทศ ไทยจึงสามารถผลิตและส่งออกสินค้าดังกล่าวโดยไม่ได้รับผลกระทบต่อนโยบาย MiC 2025 ของจีนที่ออกมาใหม่

อย่างไรก็ดี ไทยมีโอกาสจะเสียความได้เปรียบในการส่งออกสินค้ากลุ่มดังกล่าวในอนาคตจากการเสียส่วนแบ่งการส่งออก ซึ่งอาจไม่ใช่แค่กลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความใกล้เคียงทางด้านภูมิศาสตร์ และมีผลผลิตทางการเกษตรเหมือนกับไทย แต่เป็นกลุ่มประเทศอื่นๆที่มีศักยภาพในการผลิต เพราะทุกประเทศในอินโดแปซิฟิกเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการส่งออกสินค้าขั้นต้น และสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น รวมทั้งมีแนวโน้มความได้เปรียบในการส่งออกลดลงเช่นเดียวกันกับไทย จึงเป็นเหมือนกระแสที่เกิดขึ้นกับหลายประเทศ ฉะนั้นไทยจึงควรอาศัยโอกาสจากนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ของจีนในการปรับปรุงกระบวนการผลิตด้วยการนำเข้าเทคโนโลยีการเกษตรต้นทุนต่ำจากประเทศจีน (ศูนย์วิจัยกสิกร, 2017) ขยายช่องทางการส่งออกไปสู่รูปแบบออนไลน์ที่เป็นแพลตฟอร์มของจีน (E-commerce) อาทิ Taobao Tmall JD ซึ่งเป็นเว็บไซต์ตลาดออนไลน์ยักษ์ใหญ่ของจีน รวมถึงเว็บไซต์รายเล็กอื่นๆ เพื่อให้เข้าถึงตลาดผู้บริโภคจีนมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันบริษัทข้ามชาติ E-commerce รายใหญ่ของจีนเริ่มเข้ามาจับตลาดในประเทศไทย ได้แก่ บริษัท Alibaba ที่เข้ามาซื้อกิจการของ Lazada และบริษัท JD ได้เข้ามาร่วมลงทุนกับกลุ่มเครือ Central ถือ

เป็นโอกาสของเกษตรกร และผู้ผลิตสินค้าเกษตรให้สามารถระบายสินค้าเกษตรที่มีการผลิตล้นเกิน พร้อมทั้งช่วยผลักดันให้ราคาสูงขึ้นเช่นเดียวกัน

มากกว่านี้ นอกจากการป้อนวัตถุดิบให้กับอุตสาหกรรมของจีน ผู้ประกอบการไทยควรพัฒนาสินค้าขั้นต้นให้เกิดเป็นสินค้าสำเร็จรูปหรือสินค้าอุตสาหกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของไทย หรือทำการดึงดูดให้นักลงทุนจีนเข้ามาจัดตั้งโรงงานผลิตสินค้าสำเร็จรูปมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การเข้ามาตั้งโรงงานผลิตยางรถยนต์ของบริษัทยักษ์ใหญ่ของจีนในนิคมอุตสาหกรรมชัยเมืองยางที่จังหวัดระยอง²¹ ซึ่งจากงานวิจัยของ Keorite et al. (2016) มองว่าไทยกระตุ้นให้เกิดการส่งออกสินค้าที่ผลิตขึ้นสุดท้ายไปยังจีนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าในกลุ่มอุปโภคและบริโภค เครื่องประดับ และสินค้าตกแต่งบ้าน เพื่อปรับโครงสร้างนโยบายด้านการค้าระหว่างไทยกับจีน

อย่างไรก็ดี นอกเหนือจากการจัดตั้งโครงการระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก รัฐบาลไทยควรมีการจัดตั้งระเบียงเศรษฐกิจในภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศในลักษณะที่คล้ายกัน แต่ควรมีการดำเนินยุทธศาสตร์อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และภูมิภาค ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งโครงการระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคเหนือ (North Economic Corridor) ซึ่งอยู่ติดกับมณฑลทางใต้ของจีน 3 มณฑล ได้แก่ มณฑลกว่างสี มณฑลยูนนาน และมณฑลเสฉวน ที่มีประชากรรวมกันกว่า 400 ล้านคน ซึ่งการดำเนินโครงการระเบียงเขตเศรษฐกิจในพื้นที่ภาคเหนือจะช่วยให้เกิดการค้าระหว่างประเทศและการส่งผ่านสินค้าของไทยไปสู่จีนสะดวกขึ้น ส่งผลให้เกิดการระบายสินค้าเกษตรที่มีการผลิตล้นเกินจนเกิดภาวะราคาคดต่ำภายในประเทศ ไปสู่ต่างประเทศอย่างรวดเร็วและทันทางที่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ผลิต เกษตรกร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ได้รับประโยชน์ไปพร้อมกัน²²

ช่องว่างที่ 2 : การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการส่งออก

ก่อนปีค.ศ. 2011 ไทยมีสัดส่วนในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำค่อนข้างสูง หรือสัดส่วนเกินกว่าร้อยละ 10 ของการส่งออกกลุ่มสินค้าดังกล่าวจากอินโดนีเซียไปจีนทั้งหมด แต่สัดส่วนของไทยเริ่มลดลงอย่างต่อเนื่องเป็นเพราะการเข้ามามีบทบาทอย่างมากของเวียดนาม ซึ่งกลายเป็นผู้ที่มีบทบาทสูงสุดในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำไปจีน แต่กระนั้นการเสียส่วนแบ่งในการส่งออกของอุตสาหกรรมนี้ก็กลับไม่ได้กระทบต่อการส่งออกของไทยไปจีนมากนัก เนื่องจากในโครงสร้างสินค้าส่งออกของไทยไปจีน การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำถือเป็นสินค้าที่มีสัดส่วนต่ำสุด และไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากในช่วงที่ผ่านมา จึงเป็นผลให้โดยรวมไทยไม่มีความได้เปรียบในการส่งออก อย่างไรก็ตาม ด้วยค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed comparative advantage : RCA) ที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไทยอาจมีแนวโน้มที่จะได้เปรียบในการส่งออกในอนาคต ซึ่งในช่วงหลายปีที่ผ่านมาไทยเริ่มมีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำจำพวก เครื่องปั้นดินเผา เสื้อผ้าทอบุรุษ/เด็กชาย และเครื่องดนตรี เป็นต้น

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้กำหนดแผนพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องหนัง สิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่ม เป็นอุตสาหกรรมที่ควรมีการปฏิรูปด้วยความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีล้ำสมัย ดังนั้นจึงควรทำการพัฒนาสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำนี้ให้เกิดเป็นสินค้าสร้างสรรค์ (Creative goods) สำหรับตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche market) ที่มีการผลิตในปริมาณน้อย แต่มีมูลค่าเพิ่มสูง มากกว่าการผลิตสินค้าจำนวนมาก (Mass Production) ที่มีคู่แข่งที่หลากหลาย โดยเฉพาะในประเทศอินโดนีเซียจากทั้งฝั่งเอเชียใต้ อาทิ บังกลาเทศ ปากีสถาน และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาทิ เวียดนาม กัมพูชา โดยศูนย์วิจัยธนาคารพาณิชย์ Economic Intelligence Center (2017) มองว่าธุรกิจไทยควรสร้างความแตกต่างให้กับสินค้า หรือคิดค้นสินค้าใหม่ สร้างแบรนด์ให้เป็นที่จดจำ และอาศัยแพลตฟอร์ม E-

²¹ฐานเศรษฐกิจ. (11 พฤษภาคม 2561). ‘ด้าดี’ กำหมั่นล้าน! ผุดโรงงานระยอง.

²² อนันต์ เหล่าธรรมทัศน์

commerce อย่าง Lazada ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ประกอบกับการใช้ Social media ในการประชาสัมพันธ์สินค้า ซึ่งนอกจากเสื้อผ้า และรองเท้าได้รับความนิยมจากชาวจีน สินค้าประเภทเฟอร์นิเจอร์และของแต่งบ้านถือเป็นโอกาสทางการค้าเช่นเดียวกัน

ช่องว่างที่ 3 : การกลับเข้าสู่ห่วงโซ่การผลิต

ในอดีตไทยมีบทบาทในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นกลางและสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นสูง ควบคู่กันมาโดยตลอด แต่หลังจากปีค.ศ. 2006 ทิศทางการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นกลางเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นสูงมีสัดส่วนลดลง โดยมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นสูงเริ่มมีการหดตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีค.ศ. 2010 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม ไทยเริ่มมีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นกลางตั้งแต่ในปีค.ศ. 2012 และมีแนวโน้มสูงขึ้นในทุกปี ซึ่งเป็นผลมาจากความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าประเภทจักรยานยนต์และชิ้นส่วนต่างๆ ขณะเดียวกัน ไทยมีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นสูงเพียงบางประเภทเท่านั้น อาทิ อุปกรณ์และส่วนประกอบของเครื่องจักร เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ และเครื่องจักรสำนักงาน และแม้ว่าไทยมีมูลค่าการส่งออก และมีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นกลางมากขึ้น แต่มีการลดลงของอัตราการการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน ทั้งที่ไทยมีการนำเข้าสินค้าจากทั้งสองอุตสาหกรรมในสัดส่วนสูงกว่าการนำเข้าสินค้าจากอุตสาหกรรมอื่นๆ

ฉะนั้นไทยจึงควรมีแผนในการพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าในภูมิภาค (ไทย-จีน) โดยการยกระดับอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นกลาง และขั้นสูงที่ตอบสนองต่อนโยบาย MiC 2025 ของจีน โดยทั้งสองอุตสาหกรรมเป็นหนึ่งในแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย First S-curve (เคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมยานยนต์) และ New S-curve (หุ่นยนต์อัตโนมัติ ชิ้นส่วนอากาศยาน เครื่องมือและอุปกรณ์การแพทย์ พลังงานชีวภาพ) ของไทย เพื่อให้ไทยเข้าเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การผลิตของจีนที่จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อห่วงโซ่อุปทานของโลกในอนาคต โดยเฉพาะในสินค้าประเภทพลาสติกและผลิตภัณฑ์พลาสติก ที่ไทยน่าจะได้รับผลกระทบในระยะยาว เนื่องจากจีนมีแนวโน้มจะที่ใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (ศูนย์วิจัยกสิกร, 2017) ส่วนในสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีของไทยควรมีการพัฒนาเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าไทยจะไม่ได้มีความได้เปรียบในการส่งออก โดยสินค้าอิเล็กทรอนิกส์เป็นสินค้าที่ไทยมีความเชี่ยวชาญ (Specialization) จากการรับจ้างการผลิตชิ้นส่วนและส่วนประกอบ (OEM) ให้กับประเทศต่างๆ ผู้ประกอบการไทยควรอาศัยจุดแข็งดังกล่าวในการผลิตเป็นสินค้าชั้นกลาง (Intermediate goods) ที่สามารถส่งออกไปกับตลาดจีนเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย (Final goods) รวมทั้งควรมีการพัฒนาสินค้าที่เป็นเทคโนโลยีชั้นสูงที่เป็นสินค้าขั้นสุดท้ายของตนเอง เช่นเดียวกัน หรือทำการดึงดูดให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพื่อผลิตสินค้าสำเร็จรูป²³ โดยอาศัยประโยชน์จากจัดตั้งพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ในการให้จีนเข้ามาลงทุนของอุตสาหกรรมที่มีความเชี่ยวชาญอย่างเทคโนโลยีในด้านคมนาคมขนส่งระบบรางไฟฟ้า และอากาศยาน ซึ่งเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรม New S-Curve ที่ไทยมีความต้องการในการพัฒนา

6.6.2 ช่องว่างของกฎระเบียบและการส่งเสริมการลงทุนของไทยและจีน

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียในบทที่ 4 พบว่า การส่งออกสินค้าไปจีน การลงทุนจากจีน และการให้ความช่วยเหลือจากจีน ล้วนทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซีย รวมทั้งประเทศไทย นอกจากนี้ผลการศึกษาในบทที่ 5 แสดงว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพทางการลงทุนโดยตรงจากจีน ได้แก่ การลดต้นทุนทางการค้า เช่น

²³ ปกร ทัศนาศย์

การลดข้อกีดกันทางการค้าระหว่างกัน และการอำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจ รวมทั้ง การมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนที่ดี ไม่ว่าจะเป็นการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี โครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนกฎระเบียบในด้านต่างๆที่อำนวยความสะดวกทางธุรกิจ โดยจากงานศึกษาของ Duanmu and Guney (2009) Zhang and Daly (2011) และ Fan et al. (2016) พบว่าระดับการเปิดประเทศ (Level of Openness) เป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าไปลงทุนในประเทศต่างๆของบรรษัทจีน ซึ่งจากรายงาน Doing Business (2018) จัดทำโดยธนาคารโลก (World Bank) ไทยมีอันดับความสะดวกในการเข้ามาดำเนินธุรกิจสูงขึ้น โดยการดำเนินงานด้านการชำระภาษี การเริ่มต้นธุรกิจ และการได้รับสินเชื่อ มีอันดับสูงขึ้นอย่างมาก รวมถึงการดำเนินงานอื่นๆก็มีอันดับที่ดีขึ้นเช่นเดียวกัน ได้แก่ การคุ้มครองผู้ลงทุน การบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง และการขอใช้ไฟฟ้า อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีบางการดำเนินงานที่ไม่ได้รับการปรับปรุงหรือพัฒนาและมีอันดับลดลง ได้แก่ การแก้ปัญหาการล้มละลาย การขออนุญาตก่อสร้าง และการค้าระหว่างประเทศ จึงเห็นได้ว่า ไทยมีความพยายามที่จะปรับปรุงการดำเนินงานต่างๆให้เกิดความสะดวกเพื่อให้เกิดการเข้ามาลงทุนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม หากการเข้ามาของบริษัทต่างชาติที่มีจุดประสงค์เพียงแค่เข้ามาแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรภายในประเทศ ไม่ได้มีการส่งต่อองค์ความรู้ หรือเทคโนโลยีให้กับบริษัทท้องถิ่น ไม่ควรได้รับการสนับสนุนการลงทุน เนื่องจากการเข้ามาของบริษัทต่างชาติควรช่วยทำให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศทางใดทางหนึ่ง อาทิ การเข้าสู่ตลาดใหม่ของผู้ส่งออก และการเพิ่มขึ้นของค่าแรงขั้นต่ำ เป็นต้น (Harrison and Rodríguez-Clare, 2010) ฉะนั้นช่องว่างที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความไม่พร้อมของไทยภายใต้การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนมี 2 ประการ ได้แก่ มาตรการการค้าการลงทุนที่ยังยืดยาว และการทำความเข้าใจต่อบริษัทจีน

ช่องว่างที่ 1 : มาตรการการค้าการลงทุนที่ยังยืดยาว

การเข้ามาลงทุนของจีนในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ. 2005 - 2017 ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนด้านพลังงาน เป็นสำคัญ ซึ่งนับเป็นสัดส่วนเกือบครึ่งหนึ่งของการลงทุนสะสมทั้งหมด รองลงมาคือ การลงทุนด้านการขนส่ง อุตสาหกรรมเหล็ก และอสังหาริมทรัพย์ ตามลำดับ โดยจีนมีแนวโน้มของการลงทุนในด้านพลังงาน และอุตสาหกรรมเหล็กลดลงอย่างมาก ขณะที่แนวโน้มลงทุนในด้านอสังหาริมทรัพย์ โลจิสติกส์ และการขนส่งกลับเพิ่มสูงขึ้น ภาคเศรษฐกิจหลักที่จีนลงทุนในไทย ได้แก่ ภาคการขนส่ง เทคโนโลยี และพลังงาน ตามลำดับ โดยโครงการที่จีนเข้ามาลงทุนสูงสุด คือ การก่อสร้างรถไฟ มูลค่ากว่า 2,690 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปีค.ศ. 2017 ที่สำคัญในช่วงหลังปีค.ศ. 2014 การลงทุนทั้งหมดในไทยมีความเกี่ยวข้องกับโครงการริเริ่ม BRI ทั้งนี้ การลงทุนที่มีความน่าสนใจและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจสูง คือ การเข้ามาของกลุ่มตลาดออนไลน์ยักษ์ใหญ่ของจีนอย่าง JD.com ที่เข้าร่วมทุนกับเครือ Central และ Alibaba ที่เข้ามาลงทุนซื้อกิจการของ Lazada ซึ่งเป็นตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลอย่างมากในไทย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารูปแบบที่จีนเข้ามาลงทุนในอินโดแปซิฟิกส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการร่วมทุนกึ่งหนึ่งกับบริษัทท้องถิ่นมากกว่าการลงทุนเองทั้งหมด แต่รูปแบบการลงทุนของจีนในไทยมักเข้ามาในรูปแบบของการลงทุนเองร้อยละ 100 จากงานวิจัยของ Alon et al. (2014) รูปแบบการลงทุนของบริษัทที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศของจีนส่วนใหญ่จัดอยู่ในลักษณะของการเป็นเจ้าของกิจการทั้งหมด (Whole) และเป็นหุ้นส่วนรายใหญ่ (Majority ownership) ผ่านการเข้าซื้อกิจการ หรือการควบรวมกิจการ (Merge & Acquisition: M&A) ขณะที่งานศึกษาของ Du and Zhang (2018) ชี้ให้เห็นว่าบริษัทที่เป็นรัฐวิสาหกิจจีนส่วนใหญ่นิยมการเป็นหุ้นส่วนหลักหรือเป็นผู้ที่มีอำนาจหลักในการควบคุมการดำเนินธุรกิจเมื่อเข้าไปทำธุรกิจในต่างประเทศ โดยสรุปการลงทุนของจีนในไทยมักมีเป้าหมายหลักเพื่อการเชื่อมโยงการขนส่งและคมนาคม ตลอดจนแสวงหาตลาด และทรัพยากร ขณะที่รูปแบบการเข้ามาของจีนในไทยกลับเป็นการเข้ามาในลักษณะครอบครองกิจการมากกว่าการร่วมทุน จึงอาจส่งผลให้บริษัทข้ามชาติจีนเข้ามามีอำนาจเหนือตลาด กระทั่งต่อผลประโยชน์ และความอยู่รอดของกิจการในประเทศ

จากแนวทางปรับการลงทุนใหม่ของจีนในช่วงที่ผ่านมาจะช่วยส่งผลให้จีนมีการขยายการลงทุนออกไปต่างประเทศ โดยจีนได้มีการปรับปรุงกฎระเบียบ การจดทะเบียน และการขอรับอนุญาตต่างๆ ให้มีความสะดวกขึ้น ตลอดจนการสร้างระบบการประเมินและตรวจสอบองค์กรเอกชน รัฐวิสาหกิจ หรือธุรกิจที่ได้รับการส่งเสริมให้ออกไปลงทุนจากรัฐบาลจีน อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการลงทุนตามยุทธศาสตร์ Belt and Road Initiative ในด้านต่างๆ ได้มีการประเมินความเป็นไปได้อย่างรอบคอบ เพื่อลดความเสี่ยงในการขาดทุน โดยกิจการที่ได้รับการส่งเสริมตามโครงการ ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมขั้นสูง การขยายการลงทุนและความร่วมมือกับต่างชาติในการพัฒนาเทคโนโลยี การสร้างศูนย์การวิจัยและพัฒนาการลงทุนเพื่อการสำรวจและขุดเจาะทรัพยากรธรรมชาติ การขยายการลงทุนและความร่วมมือด้านเกษตรกรรม การค้าและโลจิสติกส์ และสถาบันการเงิน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจการที่มีความสอดคล้องกับการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรม S-Curve ของไทย ที่สามารถเข้ามาลงทุนประกอบกิจการได้ร้อยละ 100 ยกเว้นแต่เพียงในกิจการที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรมที่จีนต้องเข้าไปร่วมทุนกับผู้ประกอบการในประเทศ และกิจการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างเช่นกิจการเหมืองแร่และพลังงาน ที่ผู้ประกอบการต้องเข้าไปทำสัมปทานโดยตรงกับภาครัฐ นอกจากนี้ จีนได้กำหนดเงื่อนไขที่เน้นการลงทุนกับประเทศที่มีความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน (หรือจำกัดการลงทุนกับประเทศที่มิได้มีความสัมพันธ์ทางการทูต) ซึ่งไทยเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์ที่ดีในทุกทางกับจีนมาโดยตลอด ทั้งในด้านของสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศ และการร่วมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค หรือพหุภาคี โดยไทยเป็นสมาชิกในความร่วมมือที่จีนมีส่วนร่วมที่หลากหลาย เช่น Greater Mekong Subregion Economic Cooperation (GMS) และ Lancang-Mekong Cooperation (LMC) เป็นต้น ไทยจึงไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของการจำกัดการลงทุนดังกล่าว ขณะเดียวกัน ประเภทการลงทุนที่จีนมีการจำกัดส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับธุรกิจภาคบริการ ซึ่งไม่ได้ตรงตามอุตสาหกรรมที่ไทยต้องการให้ต่างชาติเข้าไปลงทุน และไทยไม่ได้มีการเปิดให้เข้าไปลงทุนอย่างเสรี นอกจากนี้ จีนยังไม่อนุญาตให้นักลงทุนจีนออกไปลงทุนในธุรกิจที่อาจทำให้เกิดการลอกเลียนแบบของเทคโนโลยีผ่านการส่งออกสินค้าต่างๆ แต่กระนั้นจีนได้มีแผนในการส่งออกเทคโนโลยีผ่านการทำโครงการสัญญา สร้างความร่วมมือ และการลงทุนในรูปแบบของคลัสเตอร์ พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือ ค่าปรึกษา และอบรมในการพัฒนาด้านต่างๆ ตลอดจนมีการสนับสนุนในการโอนเงิน และแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอีกด้วย

ปัจจุบันผู้ประกอบการจีนได้เผชิญหน้ากับยุทธศาสตร์ใหม่ MiC 2025 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงทำให้ผู้ผลิตในอุตสาหกรรมเก่า เช่น อุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ ต้องย้ายฐานการผลิตไปต่างประเทศที่มีระดับการพัฒนาต่ำกว่า (Jin et al., 2016) ทั้งนี้ อุตสาหกรรมดังกล่าวไม่สอดคล้องกับอุตสาหกรรมที่ไทยพยายามดึงดูดให้จีนเข้ามาลงทุน ซึ่งจัดอยู่ในประเภทของสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา การลงทุนส่วนใหญ่ของจีนอยู่ในประเภทของการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน และอุตสาหกรรมการผลิต เช่น ยานยนต์ และปิโตรเคมี ซึ่งไม่ได้จัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายของไทย ทำให้การพิจารณาอนุมัติในการลงทุนมีความเข้มงวดมากขึ้น เพื่อคัดกรองอุตสาหกรรมที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทย ด้วยวิธีการยกเลิกมาตรการด้านสิทธิประโยชน์ต่างๆ ในบางอุตสาหกรรมที่ไทยไม่ต้องการให้มีการลงทุนเพิ่มขึ้น²⁴

ดังนั้น ไทยควรมีการวางมาตรการ กฎระเบียบ กฎหมาย มาตรฐาน เงื่อนไข หรือสร้างแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน เพื่อให้การเข้ามาของจีนส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลประโยชน์ของชาติ แต่ด้วยการเข้ามาของจีนในหลากหลายรูปแบบ ทั้งในรูปแบบของทุนจีน สินค้า ตลอดจนนักท่องเที่ยว ฉะนั้นไทยควรวางมาตรการเพื่อตั้งรับและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ให้มีความเข้มงวดจนทำให้เกิดความไม่เสรีในการลงทุน ดังนี้²⁵

²⁴ อภิพงษ์ คุณากรบดินทร์

²⁵ ประก ทัศนาศย์, อนันต์ เหล่าธรรมทัศน์, อภิพงษ์ คุณากรบดินทร์, ศาตราจารย์จุลชีพ ชินวรรณ, ดร. สารสิน วีระผล และวิบูลย์ คูสกุล

(1) ควรมีการแก้ไขปัญหการเข้ามาประกอบธุรกิจอย่างผิดกฎหมายของจีน อาทิ การใช้ตัวแทน (Nominee) ในการดำเนินธุรกิจต้องห้าม ด้วยการสร้างระบบการตรวจสอบอย่างเข้มงวดในการติดตาม พร้อมทั้งออกกฎหมาย และปราบปรามอย่างจริงจัง

(2) ควรมีการออกกฎหมายในการเข้ามาจำกัดการใช้งานธุรกรรมทางการเงินของเทคโนโลยีจีน และประเทศอื่นๆ ที่เข้ามาตั้งสำนักงานในประเทศไทย

(3) ควรมีการตั้งเงื่อนไขหรือการสร้างแรงจูงใจให้ธุรกิจจีนที่เข้ามาพัฒนาสังคมระดับรากหญ้า ผู้ประกอบการรายย่อย และ Start-up ในด้านของ E-commerce ที่จีนมีความเชี่ยวชาญ พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในรูปแบบของอาชีวศึกษา ตลอดจนการถ่ายทอดเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมคลัสเตอร์ ที่ทำให้ไทยสามารถนำไปต่อยอดสู่การสร้างเทคโนโลยีของตนเองในอนาคต โดยควรสร้างแรงจูงใจให้เกิดความสมัครใจมากกว่าการสร้างเงื่อนไขบังคับในการส่งผ่านองค์ความรู้ และนวัตกรรม เช่น การให้คะแนนแก่บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย ซึ่งมีตัวอย่างจากแนวคิด Broad-Based Black Economic Empowerment (B-BBEE) ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลแอฟริกาใต้ในการสร้างความเท่าเทียม และโอกาสให้กับคนผิวสีในการพัฒนาด้านบุคลากรต่างๆ โดยมีตารางวัดผลลัพธ์ (Scorecard) โดยทำการพิจารณาจาก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การพัฒนาองค์กรและซัพพลายเออร์ (Enterprise and Supplier Development) (2) กรรมสิทธิ์ (Ownership) (3) การพัฒนาทักษะ (Skills Development) (4) การควบคุมการบริหาร (Management Control) และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (Socio-Economic Development) เป็นต้น²⁶

(4) ควรมีการกำหนดมาตรฐานในการลงทุน (Standardization) ซึ่งไม่ใช่แค่เฉพาะกับนักลงทุนจากประเทศจีน แต่ประเทศอื่นๆ ที่เข้ามาลงทุนเช่นเดียวกัน โดยมีการกำหนดให้มีการนำเข้าสินค้าหรือเครื่องจักรที่มีคุณภาพดีที่สุด เช่น รถไฟ เป็นต้น ผ่านกระบวนการตรวจ คัดกรอง และคัดเลือกที่เป็นมาตรฐานเทียบเท่าสากล เพื่อให้เกิดการต่อยอดไปสู่การสร้างเทคโนโลยีของไทยเองในอนาคต และโครงการอื่นๆ เช่น การเป็นศูนย์ซ่อมรถไฟความเร็วสูงภายในภูมิภาค

(5) ควรมีการกำหนดสัดส่วนการจ้างงานแรงงานท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะของบุคลากรไทย

(6) ควรสร้างกฎเกณฑ์และกฎระเบียบในการลงทุนที่อยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรม สร้างการมีความรับผิดชอบของนักลงทุน และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

(7) ควรเป็นการลงทุนระยะยาวเพื่อให้มีระยะเวลาเพียงพอในการพัฒนาองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกิดจากการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ในท้ายที่สุด (Hendriks, 2017)

ช่องว่างที่ 2: การทำความเข้าใจต่อบริบทจีน

ในหลายทศวรรษที่ผ่านมา จีนมีการเข้ามาในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งในด้านของสินค้านำเข้าที่ส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่มของสินค้าที่ผลิตโดยใช้เทคโนโลยีชั้นกลางและชั้นสูง การเข้ามาของทุนจีนทั้งภาคเอกชนที่เป็นรายใหญ่ในด้านของตลาดออนไลน์ และรัฐวิสาหกิจ ทั้งในรูปแบบของการลงทุนเอง เช่น การซื้อกิจการ และการเข้ามาร่วมทุนกับบริษัทท้องถิ่นรายใหญ่ในประเทศ ตลอดจนการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจในรูปแบบทวิภาคี และพหุภาคี ที่แสดงอยู่บนเวทีระดับภูมิภาค และระดับโลก ดังนั้น ไทยควรมีการตั้งรับต่อการเข้ามาของคลื่นจีนในรูปแบบต่างๆ ผ่านการสร้างความรู้ และความเข้าใจ ทั้งนี้ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 นอกจากการส่งเสริมการค้าที่ได้นั้นในการแสวงหาตลาดใหม่ การขยายตลาดไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน การใช้ประโยชน์จากความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการค้าการลงทุน และการพัฒนาการอำนวยความสะดวกด้านการค้าต่างๆ ไทยควรมีการสำรวจตลาดจีนในเชิงลึก²⁷ เพื่อเปรียบเทียบสินค้าของไทยกับคู่แข่งที่ทำการส่งออกไปจีน ทั้งในด้านของรสนิยม คุณภาพ ราคา และต้นทุนการขนส่งโลจิสติกส์

²⁶ Department of Trade and Industry. (2015). South Africa: Investor's Handbook 2014-15.

²⁷ วรรณกรณ์ เกตุทัต

สถิติ รวมทั้งเปรียบเทียบสินค้าของไทยกับจีนในแต่ละมณฑล เพื่อกระจายสินค้าไปมณฑลต่างๆของจีน และควรมี การศึกษาวัฒนธรรมในการค้าขายของจีนในลักษณะต่างๆ เช่น การรวมกลุ่มในรูปแบบของสมาคมเพื่อซื้อสินค้าจากหลาย แหล่งที่มีราคาถูกที่สุด ตลอดจนควรสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมทางธุรกิจแบบจีน การใช้ภาษาในระดับต่างๆ ข้อมูลพื้นฐานในด้านสังคม เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ และการเมือง เป็นต้น²⁸ เพื่อให้ผู้ประกอบการไทยสามารถประกอบ ธุรกิจกับจีนได้ดีมากขึ้น ควรทำการศึกษาและทำความเข้าใจต่อกลยุทธ์ กฎเกณฑ์ กฎระเบียบในการลงทุนของจีนในทุก ระดับ ทั้งในระดับมณฑล และระดับชาติ ตลอดจนควรมีการจัดตั้งหน่วยงานกลางอัจฉริยะ (Central Intelligence) ใน การเตรียมพร้อมของข้อมูลด้านการค้าการลงทุนให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การกระจายข้อมูลกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนการส่งสัญญาณให้กับภาคเอกชนในการวางแผนตั้งรับและวางแผนเชิงรุก นอกจากนั้น ควรสนับสนุนให้บุคลากร ไทยไปศึกษาต่อในประเทศจีน เพื่อสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมจีน และสร้างสายสัมพันธ์ที่ดี และผลักดันให้เป็นผู้ ประกอบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ทำให้เกิดการต่อยอดทางธุรกิจ และช่วยการแก้ไขปัญหาการเข้ามา แสวงหาประโยชน์ของนักลงทุนจีน เช่น ล้างเงิน เป็นต้น

6.6.3 ช่องว่างของนโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

จากผลการศึกษาในบทที่ 2 ในช่วงที่ผ่านมา ไทยได้มีความร่วมมือและความตกลงทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคีกับ จีนในหลากหลายกรอบความร่วมมือ อาทิ GMS, LMC และ ASEAN-China FTA เป็นต้น รวมทั้งผลการศึกษาในบทที่ 5 แสดงว่า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิกและการลดต้นทุนทางการค้า มีผลทำให้ ระดับประสิทธิภาพทางการค้าและการลงทุนในอินโดแปซิฟิกสูงขึ้น ด้วยเหตุนี้ทำให้ไทยสามารถขยายการค้ากับจีนได้ใน หลายทิศทาง จากการลดอุปสรรคต่างๆทั้งในด้านของภาษี มาตรการกีดกัน การปรับปรุงกฎระเบียบ กฎหมาย ตลอดจน การอำนวยความสะดวกในด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จีนพยายามทำให้เกิดความเชื่อมโยงเพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ BRI ภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ ยังส่งผลให้เกิดการลงทุนระหว่างกันมูลค่าที่สูงขึ้น จากการที่จีนเข้า มาลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม และธุรกิจอื่นๆที่จีนมองเห็นว่าเป็นโอกาส ส่วนไทยได้มีการออกไปลงทุนใน แต่ละมณฑลของจีนอย่างต่อเนื่อง โดยมีจุดประสงค์ในการเข้าถึงตลาดขนาดใหญ่ ดังนั้นไทยจึงควรอาศัยความร่วมมือ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการค้าการลงทุนกับจีนร่วมประเทศต่างๆในอินโดแปซิฟิก ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการขยายตัวทาง เศรษฐกิจไปพร้อมกัน ช่องว่างที่สังเกตได้ในส่วนนี้ มี 2 ประการ ได้แก่ ตัวกลางประสานความร่วมมือ และการแสดงบทบาท ผู้นำภายในภูมิภาค

ช่องว่างที่ 1 : การเป็นตัวกลางประสานความร่วมมือ

ไทยควรมีการเจรจากับจีนในกรอบความร่วมมือที่มีขนาดใหญ่ หรือในระดับพหุภาคี โดยเฉพาะกรอบความ ร่วมมือ ACMECS ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มประเทศ CLMV และไทย โดยกลุ่มประเทศสมาชิกที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจใน ระดับสูงมักใช้เวทีการเจรจาความร่วมมือเป็นช่องทางหนึ่งในการหารือประเด็นต่างๆ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายใน ภูมิภาค รวมทั้งการประสานผลประโยชน์ร่วมกันจากการเจรจากรอบความร่วมมือในระดับพหุภาคี นอกจากจะช่วยให้การ เจรจามีโอกาสในการประสบความสำเร็จ ทั้งยังช่วยให้ความไว้วางใจ ลดความหวาดระแวง และสร้างความเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกันกับประเทศต่างๆในภูมิภาค ทั้งนี้กรอบความร่วมมืออื่นๆก็ควรถูกผลักดันให้ขับเคลื่อนไปพร้อมกัน เพื่อให้มี ช่องทางในการผลักดันประเด็นที่กรอบความร่วมมือหนึ่งไม่สามารถดำเนินการได้ ให้มีนำเสนอในกรอบความร่วมมืออื่นๆ โดยสิ่งที่ไทยควรคำนึงถึงมากที่สุด คือ การแสวงหาประโยชน์จากกรอบความร่วมมือให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศให้มาก

²⁸ ดร. สารสิน วีระผล, อภิพงษ์ คุณากรบดินทร์ และวิบูลย์ คูสกุล

ที่สุด ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นการเจรจาในระดับประเทศ แต่สามารถทำการเจรจาได้ในทุกระดับ ทั้งในระดับบุคคล กระทรวง หรือหน่วยงาน เป็นต้น

นอกจากนี้ ควรมีการสร้างดุลยภาพทางอำนาจ โดยดึงประเทศมหาอำนาจที่ไม่ใช่แค่ประเทศจีนเข้ามามีส่วนร่วม ในกรอบความร่วมมือ และขยายความร่วมมือไปสู่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ เช่น กลุ่มตะวันออกกลาง และแอฟริกา ตลอดจนกลุ่มประเทศมหาอำนาจระดับปานกลาง (Middle power) ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีทางการค้ากับทั้งสหรัฐอเมริกา และจีน อาทิ ออสเตรเลีย และเกาหลีใต้ พร้อมทั้งรักษาระดับความสัมพันธ์กับจีนอย่างสมดุล ไม่พึ่งพาจีนมากเกินไป และ ไม่ให้เกิดความหวาดระแวงแก่ประเทศอื่นๆ (Iginoba, 2017) ทั้งนี้ ไทยควรทำหน้าที่เป็นตัวกลางเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ ในฐานะการเป็นผู้นำการเจรจาผลประโยชน์ และการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเจรจาในกรอบความร่วมมือต่างๆ ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับความร่วมมือภายในภูมิภาค รวมทั้งควรมีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยไทย ควรรับบทบาทการเป็นผู้ที่คัดกรอง ลำดับความสำคัญของโครงการที่ต้องการเงินทุน และจัดหาผู้ให้แหล่งเงินทุน หรือเป็นผู้ให้แหล่งเงินทุนเอง พร้อมทั้งควรสร้างความพร้อมให้กับหน่วยงานในประเทศในด้านของการบังคับใช้กฎระเบียบ และ จัดหาบุคลากรที่เป็นผู้ประสานงานให้เพียงพอสำหรับการติดตามความก้าวหน้าของการเจรจาในทุกกรอบความร่วมมือ²⁹

อย่างไรก็ตาม การเข้ามาของบรรษัทสัญชาติจีนยักษ์ใหญ่ในด้านของตลาดออนไลน์ (E-commerce) ที่ทำเจรจา ผ่านรัฐบาลไทย เพื่อพัฒนาไทยให้เป็นศูนย์กลางด้านดิจิทัล รวมทั้งการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) และได้นำ Digital Platform ด้านการท่องเที่ยวเข้ามา ทำให้ข้อมูลทุกอย่างที่ทำผ่าน platform ดังกล่าวจะถูก จัดเก็บเป็นของบริษัทยักษ์ใหญ่ทั้งหมด ซึ่งไทยอาจเสียประโยชน์ในการเข้าถึงข้อมูลของทั้งผู้บริโภคจีนและผู้ประกอบการไทย³⁰ ดังนั้น ในอนาคตไทยควรมีการสร้าง Platform ของตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ภายใน ภูมิภาค เช่น ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระดับจุลภาค (เมืองต่อเมือง) ไปสู่ระดับมหภาค (ประเทศต่อประเทศ) กับกลุ่ม ประเทศในภูมิภาคเดียวกัน หรือความร่วมมือกับนักลงทุนจีนเพื่อให้สินค้าและบริการของไทยสามารถเข้าถึงตลาดจีนได้ มากขึ้น โดยอาศัยกลยุทธ์การเปลี่ยนนักท่องเที่ยวเป็นตลาด สามารถให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในประเทศไทยซื้อสินค้า กลับไปผ่านระบบการส่งสินค้ากลับไปประเทศจีน โดยไม่จำเป็นต้องผูกกับบริษัททัวร์ หรือนายหน้าจีน รวมทั้งต้อง ออกแบบให้มีความน่าเชื่อถือ และการจัดส่งสินค้าที่มีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน ไทยควรต้องมีการสร้างกลไกในการ รับมือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ในการมองหาตลาดเป้าหมายใหม่ในการส่งออกสินค้าจากแพลตฟอร์มของจีนผ่านการสร้าง ความร่วมมือและขยายวงจรการค้าในรูปแบบของพหุภาคี³¹

ช่องว่างที่ 2 : การแสดงบทบาทภายในภูมิภาค

ประเทศไทยต้องวางบทบาทตนเองเป็นผู้นำในภูมิภาค (Leading role) เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองและแสดง ให้จีนเห็นถึงความสำคัญของไทย โดยแม้ว่าไทยเป็นประเทศขนาดเล็กในเวทีโลก แต่ไทยนับว่าเป็นประเทศมหาอำนาจ ขนาดกลาง (Middle Power) ในเวทีภูมิภาค ฉะนั้นไทยจึงถือว่ามีส่วนสถานะในตนเอง สำหรับในเวทีระดับภูมิภาค ไทยมี บทบาทในระดับหนึ่งในการกำหนดนโยบายของภูมิภาค ผ่านการพูดคุยทำความเข้าใจกับประเทศเริ่มต้น 5 ประเทศแรก ของอาเซียน (ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย) เพื่อสร้างความเข้าใจก่อนการเสนอแนะนโยบาย รวมถึงการพูดคุย กับประเทศในกลุ่มประเทศอื่นๆ เกิดเสียงเป็นส่วนใหญ่ในการกำหนดนโยบายต่างๆ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา ไทยแสดงบทบาท ของตนเองด้วยสติปัญญา แม้จะขาดอำนาจทางการเมือง หรืออำนาจทางการเงิน แต่หลายประเทศก็ให้ความไว้วางใจต่อ

²⁹ กุณทิณี อักษรวงศ์, ปกร ทัศนาศย์, ศาตราจารย์จุลชีพ ชินวรรณโน และศรพล ตูละเสถียร

³⁰ The Standard. (23 เมษายน 2561). โอกาสและความเสี่ยงที่มาพร้อมกันในวันที่ไทยเปิดบ้านให้ Alibaba.

³¹ พัฒนา สิทธิสมบัติ, อนันต์ เหล่าธรรมทัศน์, อภิพงษ์ คุณากรบดินทร์ และพลเอกสุรสิทธิ์ รัตนทา

การเสนอแนะนโยบายของประเทศไทย³² ทำให้ไทยควรมีการดำรงบทบาทการเป็นผู้นำของภูมิภาคโดยการอาศัยกรอบความร่วมมือต่างๆ เช่น การส่งเสริมยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี เจ้าพระยา แม่น้ำโขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) ซึ่งเป็นการสร้างความร่วมมือกับประเทศในกลุ่ม CLMVT อย่างแท้จริง โดยไม่มีประเทศอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้อง จะทำให้ไทยสามารถเข้าร่วมกับกลุ่มประเทศในภูมิภาคอินโดจีนได้มากขึ้น และสามารถอาศัยประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศ CLMV³³

6.6.4 ช่องว่างของประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการลงทุน

จากการศึกษาประสิทธิภาพด้านการค้าและการลงทุนในบทที่ 5 พบว่าไทยเป็นประเทศที่มีประสิทธิภาพทั้งในด้านการค้าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของอินโดแปซิฟิก และมีแนวโน้มการเติบโตสูงใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย ขณะเดียวกันกลับมีประสิทธิภาพการลงทุนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของอินโดแปซิฟิก และมีแนวโน้มการเติบโตลดลง แสดงว่าเศรษฐกิจของไทยและประเทศต่างๆในอินโดแปซิฟิกมีการตอบสนองต่อนโยบายด้านการค้ากับจีนได้ดีกว่าการลงทุนจากจีน ดังนั้นไทยจึงควรมีการปรับปรุงประสิทธิภาพการค้าการลงทุน นอกจากนี้ผลการศึกษาบทที่ 5 ยังแสดงว่า การควบคุมการคอร์รัปชันส่งผลให้ประสิทธิภาพการลงทุนเพิ่มขึ้น ดังนั้นหนึ่งในปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการลงทุน ได้แก่ การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพของภาครัฐและการควบคุมคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นช่องว่างที่ควรได้รับการดำเนินการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

รัฐไทยควรสร้างความร่วมมือระหว่างกระทรวงในการดำเนินนโยบายต่างประเทศในลักษณะของ 'คลัสเตอร์กระทรวง' ที่ประกอบด้วยหลากหลายกระทรวง ไม่ว่าจะเป็นในด้านของความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพูดคุย และนำเสนอความต้องการในแต่ละฝ่ายอย่างทันทั่วทั้งที่ ตลอดจนเกิดการประสานงาน และดำเนินงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องมากกว่านี้ รวมทั้งไทยควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์ และทิศทางให้มีความชัดเจนผ่านหน่วยงาน หรือคณะทำงานเฉพาะ (Implementation unit) ที่ทำหน้าที่ในการออกนโยบายต่างๆ สามารถนำยุทธศาสตร์ที่วางไว้มาปฏิบัติ ประเมิน และปรับแก้ไขได้ตลอดเวลา มีการแต่งตั้งคณะทำงานสำหรับแต่ละโครงการ เพื่อลดปัญหาการประสานงานกันระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งควรมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือการเจรจา เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนของงาน และสร้างความร่วมมือแบบบูรณาการ โดยทั้งหน่วยงานหรือคณะทำงานที่ทำหน้าที่ออกนโยบาย และขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ควรเป็นอิสระจากการเมือง หรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงตามรัฐบาล เพื่อให้สามารถตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ควรให้นักวิชาการเข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นผ่านความเชี่ยวชาญเฉพาะมาพิจารณาเพื่อร่างนโยบาย และประเมินความเป็นไปได้ของกรอบยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ ควรมีการปรับกระบวนการทำงานของภาครัฐให้มีความยืดหยุ่น เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเท่าทันและมีความโปร่งใส (ไม่มีการคอร์รัปชัน) และมีการติดต่อประสานงานกันอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การรวมกลุ่มของหัวหน้าหน่วยงานมากกว่านี้ นอกจากความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ไทยควรทำความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคเอกชน ทั้งสภาอุตสาหกรรม หอการค้า และภาคเอกชนอื่นๆเช่นเดียวกัน³⁴

6.7 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ด้วยการเปลี่ยนแปลงของภูมิรัฐศาสตร์ที่เคลื่อนย้ายจากการพึ่งพิงอิทธิพลฝั่งตะวันตกมาเป็นตะวันออก การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองโลก ได้ส่งผลให้ไทยมีการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศ โดยเฉพาะในด้านของนโยบายทางเศรษฐกิจให้เกิดผลประโยชน์แก่ประเทศ ซึ่งในปัจจุบันยุทธศาสตร์สำคัญที่จีนได้มีการประกาศออกมา

³² ศาสตราจารย์ ดร. จุลชีพ ชินวรรณโณ

³³ กุณทีนี อักษรวงศ์

³⁴ ศาสตราจารย์จุลชีพ ชินวรรณโณ, ดร. สารสิน วีระผล, ดร.ศรพล ตูลยะเกียรติ, วิบูลย์ คุสกุล และพลเอกสุรสิทธิ์ รัตนาท

ได้แก่ โครงการริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and road Initiative) ที่แสดงถึงความต้องการของจีนในการเผยแพร่ อิทธิพลผ่านการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงต่างๆเข้ามาในภูมิภาคเอเชีย เพื่อขยายการค้าและการลงทุนกับประเทศต่างๆตาม เส้นทาง ทำให้ในอนาคตหากโครงการดังกล่าวประสบผลความสำเร็จตามแผนที่วางไว้จะส่งผลกระทบต่อทั้งในเชิงลบ และเชิง บวกต่อไทย นอกจากนี้ จีนได้มีนโยบาย Made In China 2025 ที่มุ่งเน้นในการผลิตสินค้าเทคโนโลยีขั้นสูง หรือเทคโนโลยี แห่งอนาคต ซึ่งศักยภาพในการผลิตสินค้าของจีนถือได้ว่าการครอบคลุมเกือบทุกห่วงโซ่มูลค่า และมีการส่งออกไปทั่วโลก ทำให้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตของจีนย่อมส่งผลกระทบต่อโครงสร้างการผลิตและส่งออกของไทยในฐานะที่จีนเป็นคู่ค้า ที่มีความสำคัญ ดังนั้น จากยุทธศาสตร์ใหญ่ทั้งสอง ทำให้ไทยควรมีแผนนโยบายทั้งในเชิงรุก และเชิงรับต่อจีน จึงทำให้เกิด การวิเคราะห์ช่องว่างทางนโยบายระหว่างไทยและจีนในด้านของยุทธศาสตร์การลงทุน กฎระเบียบและการส่งเสริมการ ลงทุน นโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน รวมทั้งประสิทธิภาพของนโยบายการลงทุน

ช่องว่างระหว่างยุทธศาสตร์การลงทุนระหว่างจีนและไทย ประกอบด้วย 3 ช่องว่าง ได้แก่ (1) **การรักษาความ ได้เปรียบในการส่งออก** ได้กล่าวถึงกลุ่มสินค้าขั้นต้น และอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น ที่ไทยเริ่มมีความได้เปรียบในการ ส่งออกลดลง เช่นเดียวกับส่วนแบ่งการส่งออกในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ดังนั้นไทยควรมีการสร้างฐานการตลาด โดยขยายช่องทาง ออนไลน์ผ่านการใช้แพลตฟอร์มของจีน เพื่อให้สามารถเข้าถึงตลาดผู้บริโภคของจีน ตลอดจนใช้วัตถุดิบในการต่อยอดเพื่อ ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมอื่นๆที่อาศัยเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้า หรือดึงดูดจีนให้เข้ามาลงทุนผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายในสินค้า ที่จีนมีความต้องการ และใช้ในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในประเทศจีน (2) **การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการส่งออก** กล่าวถึงกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำที่ไทยขาดความได้เปรียบในการส่งออก ซึ่งไทยควรปฏิรูปด้วยการใช้ ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยจับตลาดสินค้าเฉพาะกลุ่มที่มีมูลค่าสูง ตลอดจนการใช้กลยุทธ์ในการ สร้างความแตกต่างกับสินค้า (3) **การกลับเข้าสู่ห่วงโซ่การผลิต** กล่าวถึงกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลางที่ไทย กำลังเริ่มมีความได้เปรียบในการส่งออก และสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงที่ไทยเสียความได้เปรียบในการส่งออก จากในอดีต ซึ่งควรพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต และปรับเปลี่ยนโครงสร้างของทั้งสองอุตสาหกรรมให้สามารถตอบสนอง ต่อนโยบาย MiC 2025 หรือเข้าสู่ห่วงโซ่การผลิตในอนาคตของจีน และทำให้เกิดการพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าในภูมิภาค

ช่องว่างของกฎระเบียบและการส่งเสริมการลงทุนของไทยและจีน ประกอบด้วย 2 ช่องว่าง ได้แก่ (1) **มาตรการ การค้าการลงทุนที่ยั่งยืน** การออกมาตรการ หรือสร้างแรงจูงใจเพื่อดึงดูดการลงทุนของจีน เพื่อให้ผู้ประกอบการใน ท้องถิ่นได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยี และช่วยพัฒนาทักษะ พร้อมทั้งวางระบบในการคัดกรอง และมาตรฐานที่มีความเป็น สาธารณะ (2) **การทำความเข้าใจต่อบริบทจีน** กล่าวถึงการทำความเข้าใจ และศึกษาบริบทของจีนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การสำรวจตลาดจีน การเปรียบเทียบสินค้ากับจีน การศึกษาวัฒนธรรมในการค้าขายของจีนในลักษณะต่างๆ การใช้ภาษา ในแต่ละระดับทางสังคม การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในด้านต่างๆ ตลอดจนกลยุทธ์ กฎเกณฑ์ กฎระเบียบ ทั้งในระดับมหภาค และระดับชาติ การจัดตั้งหน่วยงานกลางอัจฉริยะ สนับสนุนให้บุคลากรไทยไปศึกษาต่อในประเทศจีน

ช่องว่างของนโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนระหว่างไทยและจีน ประกอบด้วย 2 ช่องว่าง ได้แก่ (1) **ตัวกลางประสานความร่วมมือ** กล่าวถึงการใช้ประโยชน์จากความร่วมมือที่สร้างกับจีน และประเทศต่างๆในภูมิภาค ซึ่งควรเน้นความร่วมมือในรูปแบบของพหุภาคี มีการผลักดันการเจรจาผ่านความร่วมมือภายในภูมิภาค การผลักดันให้ทุก กรอบความร่วมมือขับเคลื่อนไปพร้อมกัน การขยายความร่วมมือไปสู่ประเทศมหาอำนาจระดับปานกลาง และประเทศกำลัง พัฒนาอื่นๆ การจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อพัฒนาภายในภูมิภาค การสร้างแพลตฟอร์มการค้าที่อาศัยความร่วมมือจากประเทศ เพื่อนบ้าน (2) **การแสดงบทบาทภายในภูมิภาค** กล่าวถึงสถานะของไทยที่บทบาทภายในภูมิภาค ซึ่งควรมีการกำหนด นโยบายความร่วมมือภายในภูมิภาค การเจรจากับประเทศในประชาคมอาเซียน การสร้างความร่วมมือกับประเทศในกลุ่ม CLMVT การรักษาความสัมพันธ์กับจีน

ช่องว่างของประสิทธิภาพของนโยบายการลงทุน ประกอบด้วย 1 ช่องว่าง คือ การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ของภาครัฐ โดยการมีระบบการดำเนินการของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใสที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพ

จากการค้าการลงทุนระหว่างไทยและจีน จึงควรมีการจัดตั้งคลัสเตอร์กระทรวง การแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะ การติดต่อกันอย่างไม่เป็นทางการ การกำหนดยุทธศาสตร์และทิศทางที่ชัดเจน การสร้างความร่วมมือในทุกภาคส่วน ซึ่งสามารถเข้ามาช่วยแก้ปัญหาการดำเนินโครงการของภาครัฐที่มีความซับซ้อนในปัจจุบัน และขาดการประสานงาน

อย่างไรก็ตาม ตามความสำคัญในการสร้างความร่วมมือภายใต้ยุทธศาสตร์ BRI จึงสามารถชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์ในการอุดช่องว่างทางนโยบายระหว่างไทย-กับจีนที่นำเสนอไว้ในข้างต้น (ตารางที่ 4-1) โดยที่ผ่านมามีการวางแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อส่งออกสินค้าให้เกิดความเชื่อมโยงกับห่วงโซ่การผลิตของจีนตามนโยบาย Made in China 2025 ซึ่งเห็นได้จากการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคอุตสาหกรรม 4.0 ในระยะ 20 ปี (ค.ศ.2560-2579) ที่ได้กำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีความใกล้เคียง หรือเชื่อมโยงกับภาคการผลิตในอนาคตของจีน ทั้งที่เป็นอุตสาหกรรมเดิม (First S-curve) และอุตสาหกรรมใหม่ (New S-curve) อาทิ ยานยนต์สมัยใหม่ การแพทย์ครบวงจร ดิจิทัล การบินและโลจิสติกส์ เกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ การแปรรูปอาหาร เป็นต้น ดังนั้น จึงทำให้ผู้ประกอบการภายในประเทศของไทยสามารถอาศัยโอกาสจากยุทธศาสตร์ดังกล่าวในการสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการปรับปรุงกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ประเทศได้มีการจัดตั้งระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ซึ่งจะช่วยดึงดูดให้นักลงทุนที่มีองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาตั้งฐานการผลิต มากกว่านี้ ไทยได้มีการวางแผนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบรางที่เป็นรถไฟความเร็วสูง (High speed train) เพื่อเชื่อมต่อกับพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเส้นทางที่อยู่ภายใต้ความร่วมมือ BRI อย่างไรก็ดี เพื่อให้เกิดการขยายตัวทางการค้าระหว่างกัน ไทยต้องมีการสร้างความร่วมมือในการเปิดการค้าเสรีกับจีนในระดับที่สูงขึ้น ทลายกำแพงทางภาษี รวมทั้งกฎระเบียบ ข้อกำหนด และเงื่อนไขที่กีดขวางให้การค้าไม่เกิดการไหลเวียน ปัจจุบันไทยและจีนได้มีข้อตกลงเปิดเสรีทางการค้าที่อยู่ภายใต้ความร่วมมือในระดับภูมิภาค China-ASEAN Free Trade Area (CAFTA) ที่มีการลงนามสัญญามาตั้งแต่ปี.ศ.2003 เป็นต้นมา ในประเภทของสินค้าทางการเกษตร (Agricultural product) โดยในอนาคตไทยควรมีการสร้างความร่วมมือให้เปิดกว้างสำหรับสินค้าประเภทอื่นๆ ไม่เพียงเฉพาะสินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรม S-curve แต่รวมถึงสินค้าในกลุ่ม Second Wave S-curve ที่เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ไทยควรมีการปฏิรูปใหม่อาศัยความคิดสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา อย่างไรก็ดี การค้าระหว่างไทยและจีนต้องมีการประสานความร่วมมือในด้านของการเงินด้วยเช่นกัน

การวางมาตรการเพื่อทำให้เกิดการค้าและการลงทุนระหว่างไทยกับจีนที่ยั่งยืน ต้องอาศัยความร่วมมือกับจีนที่เป็นข้อตกลงอย่างเป็นเอกฉันท์ และเป็นทางการระหว่างประเทศ เพื่อให้การเข้ามาและออกไปของสินค้าและบริการ รวมถึงเงินลงทุนจากจีนส่งผลต่อกระทบเชิงบวกต่อเศรษฐกิจและสังคมของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะการกำหนดเงื่อนไขสำหรับการลงทุนของจีนที่เข้ามาควรสอดคล้องกับแผนในการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทย จึงควรมีสร้างแรงจูงใจให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี และองค์ความรู้ที่จีนมีความเชี่ยวชาญ เช่น เทคโนโลยีขั้นสูง ทั้งนี้ การเข้ามาของจีนมีรูปแบบที่ค่อนข้างหลากหลาย และมีความซับซ้อน ไทยจึงควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับจีนไม่เฉพาะในด้านของเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน ควรมีการสร้างการเข้าใจตั้งแต่บริบทของจีน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตั้งแต่ระดับประเทศไปจนถึงระดับมณฑล ซึ่งจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ การประสานความร่วมมือในรูปแบบต่างๆ ควรอยู่ในรูปแบบของการร่วมกลุ่มในระดับภูมิภาค เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองเจรจา และลดความหวาดระแวง ดังนั้นนอกจากการวางนโยบายให้มีความสอดคล้องกับจีน ควรมีการวางนโยบายให้สอดคล้องกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเช่นเดียวกัน ให้สามารถมีการเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกัน พร้อมทั้งทำให้เกิดความเชื่อมโยงทั้งในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบการเงินที่เป็นรากฐานไปสู่การมีบทบาทในเวทีระดับโลก แต่กระนั้นการดำเนินงานที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนนโยบาย หรือยุทธศาสตร์คือการเตรียมพร้อมหน่วยงานภาครัฐภายในประเทศต่อการประสานงานความร่วมมือต่างๆ ให้บรรลุผล ซึ่งต้องอาศัยการวางกลไกการ

ดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพแบบบูรณาการที่ทำให้เกิดการทำงานเชิงรุกที่ควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรระหว่างประเทศ เป็นต้น

ตารางที่ 6-1 ความสัมพันธ์ระหว่างช่องว่างยุทธศาสตร์ไทย-จีน และลำดับความสำคัญของความร่วมมือ BRI

ช่องว่าง	ยุทธศาสตร์	ความสอดคล้องของนโยบาย	การพัฒนาและเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน	การอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน	การประสานของภาคการเงิน	ความผูกพันของผู้คน
ยุทธศาสตร์การค้าการลงทุน	การรักษาความได้เปรียบในการส่งออก	✓	✓	✓	✓	
	การปรับเปลี่ยนกลยุทธในการส่งออก	✓	✓	✓	✓	
	การกลับสู่ห่วงโซ่การผลิต	✓	✓	✓	✓	
กฎระเบียบและการส่งเสริมการลงทุน	มาตรการการค้าการลงทุนที่ยั่งยืน	✓		✓	✓	
	การทำความเข้าใจต่อบริบทจีน	✓				✓
นโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	การเป็นตัวกลางประสานความร่วมมือ	✓	✓		✓	✓
	การแสดงบทบาทภายในภูมิภาค					✓
ประสิทธิภาพนโยบายการค้าการลงทุน	การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพของภาครัฐ					✓

ที่มา: จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย

สรุปการวิเคราะห์ให้เห็นถึงช่องว่างต่างๆนำไปสู่การวางแผนนโยบายพัฒนาการค้าการลงทุนระหว่างจีนและไทย 3 ประการ ได้แก่ การบูรณาการด้านการค้าการลงทุนไทย-จีนสู่เศรษฐกิจแบบยั่งยืน (Sustainability) การปรับปรุงประสิทธิภาพการค้าการลงทุน (Efficiency) และการเสริมสร้างการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมภายในภูมิภาค (Connectivity)

ซึ่งการดำเนินนโยบายดังกล่าวจะช่วยให้ไทยได้รับประโยชน์จากการเข้ามาดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
ของจีนได้อย่างเต็มที่ ทั้งในด้านของการค้า การลงทุน และความช่วยเหลือ ส่งผลต่อการพัฒนาและการขยายตัวของ
เศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

7.1 สรุปผลการศึกษาจีนและอินโดแปซิฟิก

ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของจีนต่อเศรษฐกิจของประเทศในแถบอินโดแปซิฟิก ทั้งในด้านการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และการให้ความช่วยเหลือ รวมถึงทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิก ตลอดจนการประเมินประสิทธิภาพของนโยบายทางการค้าและการลงทุนของจีนที่มีต่อเศรษฐกิจของประเทศแถบอินโดแปซิฟิก ซึ่งครอบคลุมระยะเวลาตั้งแต่ปีค.ศ.1998-2017 เพื่อนำไปสังเคราะห์ให้เกิดเป็นข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีน สามารถสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ ดังนี้

7.1.1 นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อภูมิภาคอินโดแปซิฟิก

ประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ดีกับประเทศจีนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งด้านการค้าและการลงทุน ถึงแม้ว่าในช่วงก่อนทศวรรษที่ 1990 สภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิก รวมถึงปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศทางด้านชนเชื้อสายจีนและขบวนการคอมมิวนิสต์ที่ถูกกล่าวหาว่าจีนเป็นผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง อย่างไรก็ตาม เมื่อปัญหาลี้คลายจากการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของจีนกับกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิก สภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศมีความเป็นมิตรต่อกันมากขึ้น รวมทั้งจีนทำการปฏิรูปเศรษฐกิจในประเทศ แนวทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนต่อมาจึงให้ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าอุดมการณ์ทางการเมือง แม้ว่าในปัจจุบันจีนมีความขัดแย้งจากปัญหาทางการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศกับบางประเทศ แต่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนยังคงดำเนินและเติบโตไปพร้อมกันผ่านความร่วมมือในระดับทวิภาคีและพหุภาคี

7.1.2 สถานการณ์การค้า การลงทุน และความช่วยเหลือระหว่างจีนและภูมิภาคอินโดแปซิฟิก

สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศจีนกับอินโดแปซิฟิก พบว่าการค้าระหว่างจีนและอินโดแปซิฟิกมีแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นถึงบทบาทของจีนในด้านการค้าต่อประเทศในอินโดแปซิฟิกอย่างมาก โดยเฉพาะบทบาทของจีนในฐานะของการเป็นผู้ป้อนสินค้าอุตสาหกรรมขั้นกลางและขั้นสุดท้ายให้กับประเทศในอินโดแปซิฟิก ซึ่งประเทศที่มีบทบาททั้งในด้านการส่งออกและการนำเข้ากับจีนกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มของประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีระดับรายได้ปานกลางจนถึงสูงเป็นหลัก ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย อินโดนีเซีย และเวียดนาม โดยมีเพียงอินเดียประเทศเดียวที่อยู่ในทวีปเอเชียใต้ มากกว่านี้ ประเทศส่วนใหญ่ในอินโดแปซิฟิกมีศักยภาพในการค้ากับจีนเมื่อเปรียบเทียบกับขนาดเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง หรือมีสัดส่วนไม่เกินกว่าร้อยละ 10 แต่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประเทศที่มีศักยภาพสูง ประกอบด้วย กัมพูชา สปป.ลาว มาเลเซีย เมียนมา สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม อย่างไรก็ตาม ประเทศส่วน

ใหญ่ในอินโดแปซิฟิกมีการขาดดุลการค้าให้กับจีนอย่างมาก และสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตามการขยายตัวทางการค้ากับจีน ซึ่งเป็นผลจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของมูลค่าการนำเข้าที่มีอัตราสูงกว่าการส่งออกในหลายช่วงเวลา

ทั้งนี้ สินค้าที่อินโดแปซิฟิกมีการส่งออกและนำเข้าในมูลค่าสูงสุดจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน คือ สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง (อิเล็กทรอนิกส์) ซึ่งสินค้าส่งออกที่มีสัดส่วนรองลงมา ได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น (อุตสาหกรรมเกษตร) และสินค้าขั้นต้น (ผลผลิตทางการเกษตร น้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ แร่ธาตุ) ขณะที่สินค้านำเข้าที่มีสัดส่วนรองลงมา ได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง (เครื่องจักร) และเทคโนโลยีขั้นต่ำ (อุตสาหกรรมสิ่งทอ) ทำให้อินโดแปซิฟิกมีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าขั้นต้น อุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น และอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำ โดยแนวโน้มความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำมีทิศทางสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสวนทางกับความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าขั้นต้น และอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นที่กำลังลดลง แม้ว่า ปัจจุบันอินโดแปซิฟิกยังไม่มีควมได้เปรียบในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลางและขั้นสูง แต่มีแนวโน้มที่จะเกิดความได้เปรียบในการส่งออกในอนาคต ตรงข้ามกับการค้าในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีน ประเทศในอินโดแปซิฟิกในปัจจุบันไม่มีแนวโน้มของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีน หากแต่ในอดีตหลายประเทศเคยมีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีนในกลุ่มของสินค้าขั้นต้น สินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้น สินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง และสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง

สถานการณ์ลงทุนโดยตรงจากจีนในอินโดแปซิฟิก พบว่าการลงทุนของจีนในอินโดแปซิฟิกมีสัดส่วนสูงขึ้นจากร้อยละ 1.94 ในปีค.ศ.2003 มาอยู่ที่ร้อยละ 5.88 ในปีค.ศ.2017 มีอัตราการขยายตัวสะสมถึงร้อยละ 43.71 โดยประเทศที่จีนเข้าไปลงทุนสูงสุด คือ สิงคโปร์ รองลงมาคือ อินโดนีเซีย และสปป.ลาว หากแต่ประเทศที่มีการขยายตัวสูง ได้แก่ อินเดีย ติโมร์ และบรูไน อย่างไรก็ดี ในด้านของศักยภาพการลงทุนเมื่อเปรียบเทียบกับขนาดเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่มีสัดส่วนการลงทุนต่อ GDP ต่ำกว่าร้อยละ 1 โดยกลุ่มประเทศที่มีสัดส่วนสูงเป็นกลุ่มประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจเล็ก และเป็นตลาดเกิดใหม่ ได้แก่ ติโมร์ และสปป.ลาว ทั้งนี้ สาขาที่จีนเข้ามาลงทุนมีการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา โดยในช่วงปีค.ศ. 2003-2007 จีนได้มุ่งเน้นการเข้าไปลงทุนเพื่อการแสวงหาทรัพยากรและวัตถุดิบเป็นหลัก ได้แก่ พลังงาน อุตสาหกรรมการผลิตเหล็ก และการคมนาคมขนส่ง ต่อมาในช่วงปีค.ศ.2008-2012 การลงทุนส่วนใหญ่ยังคงเป็นสาขาเดียวกันกับช่วงก่อน แต่เริ่มลงทุนในสาขาที่มีความหลากหลายมากขึ้น และในช่วงสุดท้ายระหว่างปีค.ศ.2013-2017 จีนลดการลงทุนในอุตสาหกรรมเหล็ก และเหมืองแร่ และเพิ่มการลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่ง และอสังหาริมทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตามยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road) ส่วนในด้านของพลังงานจีนยังมีการลงทุนอย่างต่อเนื่อง

สถานการณ์ความช่วยเหลือจากจีนในอินโดแปซิฟิก ในช่วงที่ผ่านมา จีนได้ให้ความช่วยเหลือแก่อินโดแปซิฟิกในด้านที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกทางการค้าเป็นสำคัญ (Aid for Trade) โดยจีนได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในมูลค่าสูงกว่าประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้ ในปีค.ศ.2003-2007 ประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือในมูลค่าสูง ได้แก่ กัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซีย ปากีสถาน และศรีลังกา ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือด้านพลังงาน และการขนส่งและจัดเก็บสินค้า ในรูปแบบของการให้เงินกู้ และให้สินเชื่อเพื่อการส่งออก ต่อมาในช่วงปีค.ศ.2008-2012 จีนได้ให้ความช่วยเหลือประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นสำคัญ โดยเฉพาะกัมพูชาและอินโดนีเซีย

ส่วนประเทศในเอเชียใต้ที่มีบทบาทสำคัญ คือ ศรีลังกา ซึ่งให้ความช่วยเหลือในด้านของพลังงานเป็นหลักในรูปแบบของเงินให้กู้ ดังนั้นการมุ่งเป้าในการให้ความช่วยเหลือในการโครงสร้างพื้นฐานต่างๆทำให้เกิดความเชื่อมโยงทางการค้าระหว่างประเทศต่างๆกับจีน และตอบสนองต่อยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบัน

7.1.3 การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซีย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนตามนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีน (Going-out strategy) ทั้งด้านการค้า การลงทุนในต่างประเทศ และการให้ความช่วยเหลือกับต่างประเทศต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอินโดนีเซียที่เปรียบเสมือนประเทศเพื่อนบ้านที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเดียวกันและมีความสัมพันธ์อันยาวนาน ด้วยการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผล (Granger causality test) ได้ผลการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมการค้าและการลงทุนกับจีน การวิเคราะห์ส่วนนี้จึงเน้น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ความสามารถในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับจีน และศักยภาพการเปลี่ยนผ่านเพื่อเข้าสู่ความสมดุลของระบบเศรษฐกิจ

ความสามารถในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับจีน (China-led growth) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก เกิดจากความไม่สมบูรณ์ของการดำเนินยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียต่อจีน ซึ่งเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่และเปรียบเสมือนชุมพลทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย เนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซีย ด้านการส่งออกสินค้าไปยังจีนมีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียแบบสองทิศทาง (Bidirectional causality) ขณะที่การลงทุนจากจีนและการให้ความช่วยเหลือด้านการลงทุนของจีนมีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียแบบทิศทางเดียว (Unidirectional causality) ดังนั้น ทิศทางในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศอินโดนีเซียที่เหมาะสมภายใต้บริบทใหม่ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนควรเน้นนโยบายแบบ “Dual Track Policy” หรือนโยบายการกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบคู่ขนาน โดยแนวทางแรกมุ่งเน้นไปที่การกระตุ้นการส่งออกสินค้าไปจีน ขณะที่อีกแนวทางหนึ่งมุ่งเน้นไปในเรื่องการกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนและการสนับสนุนการลงทุนในประเทศ โดยมุ่งเน้นไปที่การผลิตสินค้าที่ประเทศมีความสามารถในการแข่งขันและสร้างความได้เปรียบทางการส่งออก การพัฒนาสินค้าที่เน้นความสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และการพัฒนาสินค้านวัตกรรมเพื่อยกระดับห่วงโซ่มูลค่าของการผลิต และส่วนที่สอง เกิดจากผลกระทบแบบโดมิโนระหว่างกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนและอินโดนีเซียกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซีย (Domino effect) อาทิ การส่งเสริมการส่งออกของอินโดนีเซียส่งผลให้เกิดการขยายตัวของการนำเข้าสินค้าจากจีน เช่นเดียวกับการเติบโตของการนำเข้าจากจีนส่งผลให้เกิดการให้ความช่วยเหลือด้านการลงทุนของจีน และจากการได้รับการช่วยเหลือทางการลงทุนจากจีนได้ส่งผลกระทบอย่างต่อเนื่องและนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียต่อไป ดังนั้นทิศทางในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศอินโดนีเซียควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน (Coherence) เช่น การส่งเสริมการค้าของประเทศอินโดนีเซียควรสอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมการค้าและการลงทุนในต่างประเทศของจีน และแนวทางการให้ความช่วยเหลือของประเทศจีนในกลุ่มประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น ตลอดจนการทำงานร่วมกันระหว่างประเทศอินโดนีเซีย

ในการกำหนดทิศทางเศรษฐกิจของอินโดแปซิฟิก (Synergy) เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของจีนและทำให้เกิดการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมในภูมิภาค (Regional inclusive growth)

ศักยภาพการเปลี่ยนผ่านเพื่อเข้าสู่ความสมดุลของระบบเศรษฐกิจ (Balanced growth) กิจกรรมการส่งออกสินค้าไปยังประเทศจีนส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกในระยะสั้น ขณะที่กิจกรรมการลงทุนจากจีนและการให้ความช่วยเหลือของจีนส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดแปซิฟิกในระยะยาว ดังนั้น การกำหนดกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจและการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติเพื่อรองรับการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนควรทำให้เหมาะสมกับระยะเวลาการตอบสนองต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้นๆ เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศกลุ่มอินโดแปซิฟิกอย่างแท้จริงและยั่งยืน

7.1.4 ประสิทธิภาพการค้าการลงทุนจากจีนของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

การประเมินประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนจากจีนในกลุ่มประเทศอินโดแปซิฟิกด้วยวิธีเส้นพรมแดนเชิงพื้นที่สุ่ม (Stochastic frontier analysis) ได้ผลการศึกษาที่สามารถนำไปสู่การวิเคราะห์ 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าทางเศรษฐกิจภายใต้กรอบประสิทธิภาพการค้าและการลงทุน เพื่อตอบโจทย์การยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศทางการค้าและการลงทุนของอินโดแปซิฟิกภายใต้บริบทใหม่ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีน และการสนับสนุนที่เหมาะสมต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการค้าและการลงทุน เพื่อตอบโจทย์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการใช้ทรัพยากรของประเทศอินโดแปซิฟิกเพื่อการค้ากับจีนและการลงทุนจากจีน

การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าทางเศรษฐกิจภายใต้กรอบประสิทธิภาพการค้าและการลงทุน ผลการประมาณค่าประสิทธิภาพการค้ากับจีนและประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนโดยเฉลี่ยของประเทศอินโดแปซิฟิกระหว่างปีค.ศ.2013 - 2016 แสดงให้เห็นว่า อินโดแปซิฟิกมีระดับประสิทธิภาพทางการค้ากับจีนสูง แต่ระดับประสิทธิภาพทางการลงทุนจากจีนค่อนข้างต่ำ ขณะเดียวกันอินโดแปซิฟิกมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของประสิทธิภาพการค้าลดลง ขณะที่อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของประสิทธิภาพการลงทุนเพิ่มขึ้น เมื่อทำการเปรียบเทียบกับอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมของประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนรายประเทศ สามารถแยกออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มประเทศที่มีอัตราการเติบโตของระดับประสิทธิภาพการค้ากับจีนและระดับประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนเพิ่มขึ้น ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ (2) กลุ่มประเทศที่มีอัตราการเติบโตของระดับประสิทธิภาพการค้ากับจีนลดลง แต่มีอัตราการเติบโตของระดับประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนเพิ่มขึ้น ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย ไทย เนปาล และปากีสถาน (3) กลุ่มประเทศที่มีอัตราการเติบโตของระดับประสิทธิภาพการค้ากับจีนเพิ่มขึ้น แต่อัตราการเติบโตของระดับประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนลดลง ได้แก่ ประเทศกัมพูชา ฟิลิปปินส์ อัฟกานิสถาน และศรีลังกา และ (4) กลุ่มประเทศที่มีอัตราการเติบโตของระดับประสิทธิภาพการค้ากับจีนและประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนลดลง ได้แก่ ประเทศบรูไน สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม บังคลาเทศ และอินเดีย ดังนั้น การยกระดับความสามารถทางการแข่งขันทางการค้ากับจีนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการค้าที่เชื่อมโยงกันในภูมิภาค น่าจะทำให้เกิดความคุ้มค่าของการดำเนินธุรกรรมค้ากับจีน เช่น การขยายการค้าแบบพหุภาคีกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน (Intra indo-pacific trade) การเร่งรัดการใช้ประโยชน์จากปัจจัยทางการค้าให้เกิดประสิทธิภาพการค้าสูงสุด และการสร้างคลัสเตอร์การค้าในภูมิภาคเดียวกันเพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่า (Value chain)

participation in trade) โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่ยังได้รับประโยชน์ทางการค้าจากจีนยังไม่เต็มประสิทธิภาพ และประเทศที่มีแนวโน้มของการหดตัวของประสิทธิภาพการค้ากับจีน

มากกว่านี้ เมื่อทุกประเทศในอินโดแปซิฟิกมีการใช้ปัจจัยการลงทุนเพื่อดึงดูดการลงทุนจากจีนอย่างไม่มีประสิทธิภาพ แต่แนวโน้มประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนมีทิศทางเพิ่มสูงขึ้น การปรับปรุงประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนที่นำไปสู่การเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันทางการลงทุนควรเป็นแนวทางที่ทำให้เกิดผลกระทบอย่างฉับพลันและต่อเนื่องยาวนานทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค เช่น การสร้างความร่วมมือทางการลงทุนระหว่างประเทศในภูมิภาคเดียวกัน (Intra indo-pacific investment) เพื่อดึงดูดการลงทุนจากจีน การเร่งรัดการใช้ประโยชน์จากปัจจัยทางการลงทุนให้เกิดประสิทธิภาพการลงทุนสูงสุด และการสร้างคลัสเตอร์การผลิตในภูมิภาคเดียวกันเพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่การลงทุน (Value chain participation in investment)

การสนับสนุนที่เหมาะสมต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการค้าและการลงทุน ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศจีนและอินโดแปซิฟิก ได้แก่ ขนาดเศรษฐกิจ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ บทบาทของรัฐบาลกิจจีน ต้นทุนทางการค้า ระยะทางระหว่างประเทศคู่ค้า และการลงทุนจากจีน ฉะนั้นการสนับสนุนให้เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการใช้ทรัพยากรของประเทศอินโดแปซิฟิกเพื่อการค้ากับจีน ควรเน้นให้เกิดการสร้างฐานทางการตลาดหรือขนาดเศรษฐกิจ การขยายบทบาทความร่วมมือทางการค้ากับจีนอย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนารูปแบบการดำเนินธุรกรรมการค้ากับรัฐบาลกิจจีน การลดต้นทุนทางการค้าจากกระบวนการขนส่งและระเบียบพิธีการทางศุลกากร การแสวงหาเส้นทางการค้าใหม่ที่เชื่อมโยงกับจีน และการสร้าง-สนับสนุน-ส่งเสริมการลงทุนจากจีนในบริบทของจีนที่เน้นการลงทุนเพื่อแสวงหาทรัพยากรการผลิต (Resource-based investment) การลงทุนเพื่อขยายฐานการค้า (Platform-based investment) และการลงทุนเพื่อแสวงหาความมีประสิทธิภาพการผลิต (Efficiency-based investment) ขณะเดียวกันปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการลงทุนจากประเทศจีนในอินโดแปซิฟิก ได้แก่ ขนาดเศรษฐกิจ การค้าระหว่างกัน ทรัพยากรทุนและแรงงานโดยเปรียบเทียบ ต้นทุนทางการค้า และต้นทุนทางการลงทุน การสนับสนุนให้เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการใช้ทรัพยากรของประเทศอินโดแปซิฟิกเพื่อดึงดูดการลงทุนจีนนั้น ควรเน้นให้เกิดการสร้างฐานทางการตลาดหรือการขยายขนาดเศรษฐกิจ การบูรณาการร่วมระหว่างการค้าและการลงทุนเพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Trade-and-FDI led growth) การปรับปรุงสินค้าที่ใช้ทรัพยากรเข้มข้นเพื่อการส่งออก การยกระดับการผลิตสินค้าที่ใช้ทรัพยากรเข้มข้นเพื่อการขยายส่งออกเป็นเพื่อสร้างฐานการผลิตแบบคลัสเตอร์ในประเทศ การพัฒนาทักษะความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีจากการนำเข้าสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเข้มข้นเพื่อการผลิตในประเทศ การลดต้นทุนการค้าและการลงทุนด้วยการพัฒนาห่วงโซ่การผลิตกับจีนและประเทศที่อยู่ในห่วงโซ่การผลิตเดียวกัน การสร้าง-พัฒนา-ปรับปรุงประสิทธิภาพแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานของจีน การแสวงหาเส้นทางการลงทุนใหม่ที่สามารถเชื่อมโยงกับจีน และการปรับตัวต่อการดำเนินธุรกรรมการลงทุนในบริบทจีน เช่น การลงทุนในรูปแบบรัฐบาลกิจจีน นอกจากนี้ การส่งเสริมการดำเนินงานด้านการควบคุมคอร์รัปชันของภาครัฐจะทำให้เกิดประสิทธิภาพทั้งในด้านของการค้าและการลงทุน

7.2 สรุปแนวนโยบายเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน

แนวทางการเสนอแนะนโยบายเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนได้ถูกกำหนดมาจากกรอบแนวคิด Sustainability-Efficiency-Connectivity (SEC) ที่พัฒนามาจากผลการศึกษาข้างต้นและการทบทวนหลักการและแนวคิดการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยนำมาเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศในปัจจุบัน และเสนอแนะแนวนโยบายเศรษฐกิจของประเทศไทยที่นำไปสู่เป้าหมายที่เหมาะสมของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าการลงทุนระหว่างประเทศของไทยและจีนใน 3 ประการ ได้แก่ การบูรณาการการค้าและการลงทุนกับจีน (Trade and investment transformation) การปรับปรุงประสิทธิภาพการค้าและการลงทุนจากจีน (Trade and investment efficiency improvement) และการเสริมสร้างการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมภายในภูมิภาค (Regional Inclusive Growth Reinforcement) ถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เกิดการเติบโตจากภายในประเทศและนำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคต

การบูรณาการด้านการค้าการลงทุนไทย-จีน ประการแรก ไทยกำลังเสียความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าขั้นต้น และทรัพยากรเข้มข้นในตลาดจีน รวมถึงเสียส่วนแบ่งตลาดการส่งออก ดังนั้นไทยควรมีการปรับปรุงประสิทธิภาพโดยอาศัยการนำเข้าเทคโนโลยีและเครื่องจักรด้านการเกษตรต้นทุนต่ำของจีนที่พัฒนาภายใต้ต้นนโยบายการพัฒนา Made In China 2025 ตลอดจนอาศัยตลาดออนไลน์ของจีนในการขยายช่องทางการส่งออก และเข้าถึงตลาดแต่ละมณฑลของจีนถือเป็นช่องทางในการระบายสินค้าที่มีการผลิตล้นเกิน (Oversupply) ภายในประเทศ นอกจากนี้ ไทยควรพัฒนาต่อยอดการใช้ทรัพยากรและวัตถุดิบไปสู่การผลิตที่เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าขั้นสุดท้าย พร้อมทั้งควรจัดตั้งพื้นที่โครงการระเบียงเขตเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคต่างๆ เพื่อให้เกิดคลัสเตอร์อุตสาหกรรม (Clustering) ที่เหมาะสมต่อบริบทของแต่ละพื้นที่ และเข้าถึงตลาดของประเทศที่มีพื้นที่เชื่อมต่อกับประเทศไทย

ประการที่สอง ไทยมีการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำที่มีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (RCA) สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีแนวโน้มที่จะมีความได้เปรียบในการส่งออกในตลาดจีนในอนาคต ฉะนั้นไทยควรเร่งปฏิรูปภาคอุตสาหกรรมดังกล่าวตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเครื่องหนัง สิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่ม (Second S-curve) ให้เกิดเป็นสินค้าสร้างสรรค์ (Creative goods) และสร้างตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche market) ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง (High-value added) ซึ่งสินค้ากลุ่มดังกล่าวได้รับความนิยมในตลาดจีนอย่างมากในกลุ่มผู้มีกำลังซื้อระดับปานกลางจนถึงสูง โดยสามารถอาศัยแพลตฟอร์ม E-commerce ของจีนในการเข้าถึงตลาด เป็นต้น

ประการสุดท้าย ไทยมีการส่งออกในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมขั้นกลางและขั้นสูงในมูลค่าสูง รวมถึงมีสัดส่วนการส่งออกที่ใกล้เคียงกัน แต่ยังคงมีการนำเข้าในมูลค่าที่สูงกว่าการส่งออก โดยไทยเริ่มมีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลาง และมีแนวโน้มที่จะมีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง แต่ไทยกลับมีสัดส่วนของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับจีนไม่ถึงครึ่งหนึ่งของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด กล่าวคือไทยอาจไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าการผลิตของจีน ดังนั้นไทยควรมีแผนในการยกระดับภาคอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าขั้นกลางและขั้นสูงให้สอดคล้องกับนโยบาย MiC2025 ของจีนที่กำลังเดินหน้าอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งแผนการพัฒนาอุตสาหกรรม 4.0 ของไทย ทั้งในกลุ่มของ First S-curve และ New S-curve ได้กำหนดเป้าหมายตรงตามกับอุตสาหกรรม

อย่างเห็นได้ชัด จึงควรอาศัยความเชี่ยวชาญ และเทคโนโลยีของจีนที่มีความก้าวหน้า และสร้างแรงจูงใจเพื่อดึงดูดนักลงทุนจีนให้เข้ามาลงทุนเพื่อผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายในประเทศไทย โดยอาศัยพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC)

การปรับปรุงประสิทธิภาพการค้าการลงทุน ประการแรก จีนได้เข้ามาลงทุนในสาขาของพลังงาน เหล็ก และการขนส่ง ในช่วงก่อนยุทธศาสตร์ OBOR แต่หลังจากนั้นได้เน้นการลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างเพื่อเชื่อมโยงการคมนาคมภายในภูมิภาคเข้ากับจีน ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนในการพัฒนาสนามบิน ถนน ระบบรางรถไฟ ซึ่งเป็นการลงทุนที่ควบคู่ไปกับการให้ความช่วยเหลือผ่านการให้เงินกู้ นอกจากนี้ การเข้ามาลงทุนของจีนมีหลายรูปแบบ ทั้งการลงทุนเองทั้งหมด การควบรวมกิจการ และการร่วมทุนกับบริษัทขนาดใหญ่ในท้องถิ่น ดังนั้นไทยควรมีมาตรการการดึงดูดที่สร้างความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจของประเทศ ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาธุรกิจท้องถิ่นรายย่อย และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การออกกฎระเบียบเข้ามาควบคุมธุรกิจรูปแบบใหม่ การกำหนดมาตรฐานของการลงทุน และสินค้านำเข้า การกำหนดเงื่อนไขให้มีการจ้างแรงงาน เป็นต้น นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐให้มีความพร้อมต่อการเข้ามาของจีน ทั้งการลดปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงานด้วยการจัดตั้งคลัสเตอร์กระทรวง การกำหนดยุทธศาสตร์และทิศทางที่ชัดเจน การจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะ การมีส่วนร่วมของนักวิชาการ ความยืดหยุ่นของการดำเนินงาน ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ประการที่สอง ไทยควรมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่รวบรวม วิเคราะห์ และกระจายข้อมูลให้กับภาคเอกชนในการปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่างๆ โดยควรทำการศึกษานโยบาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ กฎเกณฑ์ ทั้งในระดับมณฑล และระดับประเทศ วัฒนธรรมการค้าเงินธุรกิจ ลักษณะของตลาดเชิงลึกในแต่ละมณฑล ความแตกต่างระหว่างสินค้าไทยกับจีนในด้านต่างๆ รวมถึงข้อมูลพื้นฐานที่เป็นรากฐานของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของจีน ตลอดจนการเปรียบเทียบสินค้าระหว่างไทยกับจีนในแต่ละมณฑล เพื่อหาช่องว่างทางการตลาด พร้อมทั้งผลักดันให้บุคลากรไปศึกษาต่อในประเทศจีน เพื่อสร้างความเข้าใจ และสร้างสายสัมพันธ์ที่ดี นำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการ SMEs

การเสริมสร้างการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมภายในภูมิภาค ประการแรก ไทยได้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่จีนเข้ามามีส่วนร่วมในหลากหลายกรอบความร่วมมือทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคี ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ไทยสามารถขยายตัวทางการค้าและการลงทุน จากการเจรจาเพื่อลดอุปสรรคของต้นทุนทางภาษี หรือการค้าเงินธุรกิจ ฉะนั้นไทยควรทำหน้าที่เป็นตัวกลางเพื่อเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับจีน เน้นเจรจาในรูปแบบของความร่วมมือแบบพหุภาคีทุกระดับ แสวงหาประโยชน์จากความร่วมมือ ผลักดันทุกกรอบความร่วมมือให้ขับเคลื่อนไปพร้อมกัน สร้างดุลยภาพระหว่างประเทศมหาอำนาจ รักษาระดับความสัมพันธ์กับจีน ขยายความร่วมมือสู่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ และประเทศมหาอำนาจระดับปานกลาง จัดหาแหล่งเงินทุนในการพัฒนาภูมิภาค เตรียมความพร้อมให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามการดำเนินงานของทุกกรอบความร่วมมือ และควรร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์ของภูมิภาค

ประการที่สอง ไทยควรแสดงบทบาทนำในเวทีระดับภูมิภาค โดยเฉพาะการผลักดันให้เกิดเจรจากับจีนผ่านกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาค อาทิ กรอบความร่วมมือ ACMECS ที่เน้นการเจรจาในกลุ่มของประเทศ CLMVT

เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของไทยต่อจีนในการเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค เพิ่มอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ พร้อมทั้งอาศัยประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ (Emerging market)

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่การดำเนินนโยบายระหว่างประเทศของจีนต่ออินโดแปซิฟิก ควรทำการศึกษาการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในอินโดแปซิฟิก รวมถึงประเทศมหาอำนาจอื่นๆที่มีต่ออินโดแปซิฟิกเช่นเดียวกัน เนื่องจากจะทำให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของโครงสร้างภูมิรัฐศาสตร์ และภูมิเศรษฐศาสตร์ทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลก รวมทั้งควรทำการศึกษาย้อนกลับของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของอินโดแปซิฟิกที่มีต่อจีน ซึ่งอาจจะสะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้อง หรือความขัดแย้งของนโยบายที่เกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

บทที่ 1

- Brodsgaard and Rutten. 2017. "From Accelerated Accumulation to Socialist Market Economy in China, Economic Discourse and Development from 1953 to the Present." The Institute for Chinese Studies, University of Oxford, Volume 38.
- Chow, Gregory C. 2015. "China's economic transformation. West Sussex: John Wiley & Sons, Edition: 3rd."
- GCP and CEBR. 2017. "World Economic League Table 2018. Centre for Economics and Business Research and Global Construction Perspectives." United Kingdom.

บทที่ 2

- Azeemi, Haris Raqeeb. 2007. "55 Years of Pakistan-China Relationship." *Pakistan Horizon* 60 (2): 109–24.
- Berberglu, Berch. 1987. "The Soviet Union and China: A Comparative Analysis of Their Stages of Economic Development." *International Review of Modern Sociology* 17 (2): 273–95.
- Bowie, Nile. 2018. "China Throws Sinking Brunei a Lifeline " *Asia Times*.
<http://www.atimes.com/article/china-throws-sinking-brunei-lifeline/>.
- Choudhury, G. W. 1990. "China's Policy Toward South Asia." *Asian Perspective* 14 (2): 127–56.
- Chow, Gregory C. 2015. *China's Economic Transformation*, Wiley Blackwell, 3rd Edition.
- Derudder, Ben Joseph Romain, Xingjian Liu, and Charles Kunaka. 2018. "Connectivity Along Overland Corridors of the Belt and Road Initiative." The World Bank.
- Dingli, Shen. 2010. "Building China-India Reconciliation." *Asian Perspective* 34 (4): 139–63.
- Du, Julian, and Yifei Zhang. 2018. "Does One Belt One Road Initiative Promote Chinese Overseas Direct Investment?" *China Economic Review* 47 (February): 189–205.
<https://doi.org/10.1016/j.chieco.2017.05.010>.
- Ernst and Young. 2015. "Riding the Silk Road: China Sees Outbound Investment Boom (Outlook for China's Outward Foreign Direct Investment)," EY building a better working world.
- Fook, Lye Liang. 2018. "Singapore–China Relations: Building Substantive Ties amidst Challenges." *ISEAS–Yusof Ishak Institute, Southeast Asian Affairs*, 2018: 321–39.
- Hasan, Sabiha. 1983. "Foreign Policy of Bangladesh-II." *Pakistan Horizon* 36 (4): 65–93.
- He, Fan, and Xiaoming Pan. 2015. "China's Trade Negotiation Strategies: Matters of Growth and Regional Economic Integration." In *China's Domestic Transformation in a Global Context*, edited by LIGANG SONG, ROSS GARNAUT, CAI FANG, and LAUREN JOHNSTON, 361–82. ANU Press.
- HKTDC. 2018. "Economic and Trade Information on China". <http://china-trade-research.hktdc.com/business-news/article/Facts-and-Figures/Economic-and-Trade-Information-on-China/ff/en/1/1X000000/1X09PHBA.htm>.

- Hong, Zhao. 2013. "China's Afghan Policy: The Forming of The 'March West' Strategy?" *The Journal of East Asian Affairs* 27 (2): 1–29.
- Horta, Loro. 2009. "Timor-Leste: The Dragon's Newest Friend." Fundasaun Mahein.
<http://www.fundasaunmahein.org/2009/06/22/timor-leste-the-dragon%E2%80%99s-newest-friend/>.
- Kroeber, A. R. 2016. *Chinas economy: What everyone needs to know*. New York, NY: Oxford University Press.
- Kumar, S. Y. Surendra. 2016. "China's Footprints in Maldives: Concern for India?" *Artha - Journal of Social Sciences* 15 (4): 15–30.
- Manarungsan, Sompop. 2009. "Thailand-China Cooperation in Trade, Investment and Official Development Assistance."
- Maria, Rebecca Fatima Sta. 2014. "Looking into the Future of China-Malaysia Relationship. Embassy of the People's Republic of China in Malaysia," <http://my.china-embassy.org/eng/sbgx/t1158491.htm>.
- Morgan, P. 2018. Can China's Economic Statecraft Win Soft Power in Africa? Unpacking Trade, Investment and Aid. *Journal of Chinese Political Science*.
- Norris, W. 2018. "Chinese Economic Statecraft: Commercial Actors, Grand Strategy, and State Control". Cornell University Press.
- Schmidt, B. and Chuwiruch, N. 2019. "Thailand's Richest Family Is Getting Richer Helping China"
<https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-04-23/richest-family-in-thailand-is-getting-richer-by-helpingchina?fbclid=IwAR2qMyAeMD4XngsamRpA6DytPbzo199G6tmyqn-VcgXZ5E6OdQEcahfmRI0>
- Wolfe, Robert. 1997. *The Continuing Relevance of the State The Tools of Trade Diplomacy International organizations*. School of Policy Studies, Queen's University: Thailand Development Research Institute.
- Wong, Audrye. 2019. "China's Economic Statecraft Under Xi Jinping". <https://www.brookings.edu/articles/chinas-economic-statecraft-under-xi-jinping/>
- Wong, John, and Sarah Chan. 2003. "China's Outward Direct Investment: Expanding Worldwide". *China: An International Journal* 01 (02): 273–301.
- World Trade Organization. n.d. "Trade Policy Reviews." Accessed December 20, 2018.
https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/tpr_e.htm.
- Xi Jinping, 'Secure a Decisive Victory in Building a Moderately Prosperous Society in All Respects and Strive for the Great Success of Socialism with Chinese Characteristics for a New Era', speech at the 19th National Congress of the Communist Party of China, 18 October 2017.
- Yamei. 2017. "China, Brunei to boost ties". 13 กันยายน 2017. http://www.xinhuanet.com/english/2017-09/13/c_136607304.htm.
- Yang, Y. E., and Liang, W. 2019. Introduction to China's Economic Statecraft: Rising Influences, Mixed Results. *Journal of Chinese Political Science*.

- Zhang, Wei-Wei. 2000. *Transforming China: Economic Reform and Its Political Implications*. Studies on the Chinese Economy. Palgrave Macmillan UK.
- Zhu, Zhiqun. 2011. "China-India Relations in the 21 st Century: A Critical Inquiry". *Indian Journal of Asian Affairs* 24 (1/2): 1–16.
- กฤษณะ สุกันตพงศ์. 2559. “นิคมจีนโจว-มาเลย์ คืบหน้าชัดเจน โครงสร้างพื้นฐานพร้อมกว่ากับนักลงทุน”. *ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน*, 2559. http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=462&ID=16342.
- เขมรัฐ ทรวงอยู่. 2558. “Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB)”. *ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์*, 2558. <https://www.scbeic.com/th/detail/product/1149>.
- เขียน ธีระวิทย์. 2541. *นโยบายต่างประเทศจีน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และศูนย์จีนศึกษา, สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เขียน ธีระวิทย์. 2542. *จีน-ไทย ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และศูนย์จีนศึกษา, สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราแมน สุธีรชาติ. 2560. “Xi Jinping Thought อุดมการณ์ สี จิ้นผิง กับการขยายอิทธิพลจีนในเวทีโลก”, 2560. <https://www.scbeic.com/th/detail/product/4256>.
- จุลชีพ ชินวรรณ. 2542. *การเมืองสาธารณรัฐประชาชนจีน: อดีต ปัจจุบัน และอนาคต*. จีนในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุลชีพ ชินวรรณ. 2547. “มังกรในศตวรรษที่ 21 การทะยานขึ้นของจีนและการลงทุนโดยตรงของจีนในต่างประเทศ”. *วารสารการงบประมาณ* 1 (2).
- จุลชีพ ชินวรรณ. 2553. *35 ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีน พ.ศ.2518-2553*. ปี 2553. กรุงเทพมหานคร: โอเพ่นบุ๊กส์.
- เจษฎาพัญ ทองศรีนุช. 2560. “สี่ทศวรรษนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทยต่อจีน ในมุมมองเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ”. *วารสารสหวิทยาการ* 14 (1): 40–57.
- ดวงใจ จิตต์มงคล. 2560. “เขตเศรษฐกิจพิเศษสีหนุวิลล์ วางเป้า ‘เส้นเงิน’ แห่งกัมพูชา”. *โพสต์ทูเดย์*, 2560. <https://www.posttoday.com/aec/news/498640>.
- ประชาชาติ. 2018. “ฝุ่นตลบ “ซี.พี.” ขน “อมตะซิตี้” ผุดนิคม EEC แย่งนักลงทุนจีน”. <https://www.prachachat.net/economy/news-104689>
- ประภัศร์ เทพชาตรี. 2559. “One Belt One Road (OBOR): Grand Strategy ของจีน”. 2559. <http://www.drprapat.com/one-belt-one-road-obor-grand-strategy-%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B8%99/>.
- ปิยะภพ มะหะมัด. 2560. “คุณูปการของเต็ง เสี่ยวผิง ที่มีต่อการสร้างสรรค์จีนให้ทันสมัย”. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา* 4 (1): 113–29.
- ปิยากร ชลวร และ ภคณี พงศ์พิโรตม. 2557. “การผลักดันเงินหยวนสู่สากล (RMB Internationalization)”. *ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์*, 2557. <https://www.scbeic.com/th/detail/product/299>.
- พิทยา สุวพันธ์. 2555. “บริษัทข้ามชาติจีนในลาวและเวียดนาม”. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ไพจิตร วิบูลย์ธนสาร และ ฉิน หยวนเฟิน. 2557. “จีนเดินหน้าขยายเขตการค้าเสรี”. *สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศกรุงเทพฯ*, 2557. <http://www.moc.go.th/index.php/2015-11-04-10-04-22/item/24-2557.html>.

- ภาคย์ บุญนุช. 2557. “จีนทุ่มซื้อโลก ปังจ๊ายและเบื้องหลังการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของจีน”. *ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน*, 2557. <http://www.vijaichina.com/articles/274>.
- มนัสชัย จิงตระกูล. 2553. *ถอดเกียรติกิจกรรมเชิงรุก: พัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและนโยบายจีน*. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ยศ สันตสมบัติ. 2557. *มังกรหลากสี: การขยายอิทธิพลเหนือดินแดนและพันธกิจเผยแผ่อารยธรรมในอุษาคเนย์*. เชียงใหม่: ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรรณรัตน์ ทำหอง. 2557. “นโยบายเศรษฐกิจยุคสีจิ้นผิงต่ออาเซียน: ความเชื่อมโยงเพื่อเสถียรภาพในการพัฒนา”. <http://www.ias.chula.ac.th/ias/th/Article-Detail.php?id=15>.
- วรศักดิ์ มหัทธโนบล. 2542. *จีน-ไทย ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . 2557. *เศรษฐกิจการเมืองจีน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โอเพ่น โซไซด์.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคน. 2548. *สารานุกรมเศรษฐกิจจีน: คู่มือสำหรับนักธุรกิจไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ผู้จัดการ.
- ศุภวิชญ์ แก้วคูนอก. 2561. “ความสัมพันธ์ไทย-ภูฏาน: การค้า และวัฒนธรรม บนสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด”. <https://prachatai.com/journal/2018/07/77881>.
- สิทธิพล เครือรัฐติกา และวรศักดิ์ มหัทธโนบล. 2556. “ความสัมพันธ์พิเศษระหว่างสิงคโปร์กับไต้หวันภายใต้หลักการจีนเดียว”. ใน . *ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- สี จิ้นผิง. 2559. *ยุทธศาสตร์การบริหารประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- สุนิสา สุขชี. 2545. *บทบาทบริษัทข้ามชาติไทยในความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ไทย-จีน พ.ศ.2524-2539*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรัชย์ ศิริไกร. 2539. *ความสัมพันธ์ไทย-จีน ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: โครงการจีนศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ร่วมกับมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- อาร์ม ตั้งนิรันดร. 2561. *China 5.0: สีจิ้นผิง เศรษฐกิจยุคใหม่ และแผนการใหญ่ AI*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท บุ๊คสเคป จำกัด.
- อรรัตน์ มุลคุตร. 2558. “X-ray เศรษฐกิจกัมพูชา ก่อนเข้าสู่ AEC 2015”. ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- อักษรศรี พานิชสาส์น. 2557. “เส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) ในยุคสีจิ้นผิง.” *กรุงเทพธุรกิจ*, 2557. <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/574835>.

บทที่ 3

- . 2012. “The 11th Five-Year Plan,” 2012. http://www.gov.cn/english/special/115y_index.htm.
- Balassa, Bela. 1965. “Trade Liberalization and ‘Revealed’ Comparative Advantage.” *The Manchester School* 33 (2): 99–123.
- Central Compilation and Translation Bureau. n.d. “The 13th Five-Year Plan for Economic and Social Development of The People’s Republic of China (2016-2020).” *Beijing: Central Committee of the Communist Party of China*.

- Central People's Government of the People's Republic of China. 2001. "Report on the Outline of the Tenth Five-Year Plan for National Economic and Social Development," 2001.
http://www.gov.cn/english/official/2005-07/29/content_18334.htm.
- China Direct. 2011. "China's Twelfth Five Year Plan (2011-2015)," 2011.
http://cbi.typepad.com/china_direct/2011/05/chinas-twelfth-five-new-plan-the-full-english-version.html.
- Dreher, Axel, Andreas Fuchs, Bradley Parks, Austin M. Strange, and Michael J. Tierney. 2017. "Aid, China, and Growth: Evidence from a New Global Development Finance Dataset." AidData Working Paper #46. Williamsburg, VA: AidData at William & Mary.
- Grubel, H. G., and P. J. Lloyd. 1971. "The Empirical Measurement of Intra-Industry Trade*." *Economic Record* 47 (4): 494–517.
- Schüller, Margot, and Yun Schüller Zhou. 2009. "The Internationalization of Chinese Companies: What Do Official Statistics Tell Us about Chinese Outward Foreign Direct Investment?" *Chinese Management Studies* 3 (1): 25–42.
- Scissors, Derek. n.d. "China Global Investment Tracker." American Enterprise Institute and The Heritage Foundation. <https://www.heritage.org/asia/report/china-global-investment-tracker>.
- Shen, Jun, Ilan Alon, Wenxian Zhang, and Hua Wang. 2014. "Chinese State-Owned Enterprises Go Global." *Journal of Business Strategy* 35 (6): 3–18.
- วิภาวดี ศรีโสภะ. 2558. "มองอนาคตและผลกระทบจากภาวะเหลื่อมล้ำเงินต้น." *SCB Economic Intelligence Center (EIC)*, 2558. <https://www.scbeic.com/th/detail/product/1418>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2561. "เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 กับโอกาสของไทย," 2561.
http://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2561/apr2561-3.pdf.

บทที่ 4

- Abdouli, Mohamed, and Sami Hammami. 2017. "Investigating the Causality Links between Environmental Quality, Foreign Direct Investment and Economic Growth in MENA Countries." *International Business Review* 26 (2): 264–78. <https://doi.org/10.1016/j.ibusrev.2016.07.004>.
- Ángel Saldarriaga, Miguel, and Diego Winkelried. 2013. "Trade Linkages and Growth in Latin America: An SVAR Analysis." *International Economics* 135–136 (October): 13–28.
- Bhavan, T., Chunping Zhong, and Changsheng Xu. 2011. "Growth Effect of Foreign Aid and Volatility in South Asia." *International Journal of Development Issues* 10 (3): 204–13.
- Burke, Paul J., and Fredoun Z. Ahmadi-Esfahani. 2006. "Aid and Growth: A Study of South East Asia." *Journal of Asian Economics*, Trade, taxes and economic growth: The case of Asia and Africa, 17 (2): 350–62.
- Chan, M. W. Luke, Keqiang Hou, Xing Li, and Dean C. Mountain. 2014. "Foreign Direct Investment and Its Determinants: A Regional Panel Causality Analysis." *The Quarterly Review of Economics and Finance* 54 (4): 579–89.

- Civelli, Andrea, Andrew Horowitz, and Arilton Teixeira. 2018. "Foreign Aid and Growth: A Sp P-VAR Analysis Using Satellite Sub-National Data for Uganda." *Journal of Development Economics* 134 (September): 50–67.
- Fitzová, Hana, and Libor Židek. 2015. "Impact of Trade on Economic Growth in the Czech and Slovak Republics." *Economics and Sociology* 8 (2): 36–50.
- Gillanders, Robert. 2016. "The Effects of Foreign Aid in Sub-Saharan Africa." *The Economic and Social Review* 47 (3): 339–60.
- Hsiao, Frank S. T., and Mei-Chu W. Hsiao. 2006. "FDI, Exports, and GDP in East and Southeast Asia—Panel Data versus Time-Series Causality Analyses." *Journal of Asian Economics* 17 (6): 1082–1106.
- Im, Kyung So, M. Hashem Pesaran, and Yongcheol Shin. 2003. "Testing for Unit Roots in Heterogeneous Panels." *Journal of Econometrics* 115 (1): 53–74.
- Ivanov, Ventzislav, and Lutz Kilian. 2005. "A Practitioner's Guide to Lag Order Selection For VAR Impulse Response Analysis." *Studies in Nonlinear Dynamics & Econometrics* 9 (1): 1–36.
- Jawaid, Syed Tehseen, and Syed Ali Raza. 2013. "Effects of Terms of Trade on Growth Performance of India." *Economic Modelling* 33 (July): 940–46.
- Juselius, Katarina, Niels Framroze Møller, and Finn Tarp. 2014. "The Long-Run Impact of Foreign Aid in 36 African Countries: Insights from Multivariate Time Series Analysis*." *Oxford Bulletin of Economics and Statistics* 76 (2): 153–84.
- Koomson-Abekah, Isaac, and Eugene Chinweokwu Nwaba. 2018. "Africa-China Investment and Growth Link." *Journal of Chinese Economic and Foreign Trade Studies* 11 (2): 132–50.
- Lemi, Adugna. 2017. "Aid for Trade and Africa's Trade Performance: Evidence from Bilateral Trade Flows with China and OECD Countries." *Journal of African Trade* 4 (1): 37–60.
- Levin, Andrew, Chien-Fu Lin, and Chia-Shang James Chu. 2002. "Unit Root Tests in Panel Data: Asymptotic and Finite-Sample Properties." *Journal of Econometrics* 108 (1): 1–24.
- Lof, Matthijs, Tseday Jemaneh Mekasha, and Finn Tarp. 2015. "Aid and Income: Another Time-Series Perspective." *World Development, Aid Policy and the Macroeconomic Management of Aid*, 69 (May): 19–30.
- Mahmoodi, Majid, and Elahe Mahmoodi. 2016. "Foreign Direct Investment, Exports and Economic Growth: Evidence from Two Panels of Developing Countries." *Economic Research-Ekonomska Istraživanja* 29 (1): 938–49.
- Maswana, Jean-Claude. 2009. "Can China Trigger Economic Growth in Africa?" *The Chinese Economy* 42 (2): 91–105.
- Nabine, Djeri-wake. 2009. "The Impact of Chinese Investment and Trade on Nigeria Economic Growth." ATPC Work in Progress 77. African Trade Policy Centre.
- Pan, Huang, and Mathavee Keorite. 2016. "The Impacts of Chinese Direct Investment in Thailand on the Sino-Thai Bilateral Trade." *Journal of Chinese Economic and Foreign Trade Studies* 9 (1): 24–39.

- Pedroni, Peter. 1999. "Critical Values for Cointegration Tests in Heterogeneous Panels with Multiple Regressors." *Oxford Bulletin of Economics and Statistics* 61 (S1): 653–70.
- . 2001. "Purchasing Power Parity Tests in Cointegrated Panels." *The Review of Economics and Statistics* 83 (4): 727–31.
- . 2004. "Panel Cointegration: Asymptotic and Finite Sample Properties of Pooled Time Series Tests with an Application to the PPP Hypothesis." *Econometric Theory* 20 (3): 597–625.
- Sothan, Seng. 2017. "Causality between Foreign Direct Investment and Economic Growth for Cambodia." Edited by Xibin Zhang. *Cogent Economics & Finance* 5 (1): 1277860.
- World Bank. 2017. "Country Classification by Income." The World Bank.
<https://data.worldbank.org/products/wdi-maps>.

บทที่ 5

- Aigner, Dennis, C. A. Knox Lovell, and Peter Schmidt. 1977. "Formulation and Estimation of Stochastic Frontier Production Function Models." *Journal of Econometrics* 6 (1): 21–37.
- Anderson, James E. 1979. "A Theoretical Foundation for the Gravity Equation." *The American Economic Review* 69 (1): 106–16.
- Anderson, James E., and Eric van Wincoop. 2003. "Gravity with Gravitas: A Solution to the Border Puzzle." *The American Economic Review* 93 (1): 170–92.
- Armstrong, Shiro Patrick, and Peter Drysdale. 2009. "The Influence of Economics and Politics on the Structure of World Trade and Investment Flows." SSRN Scholarly Paper ID 1767687. Rochester, NY: Social Science Research Network. <https://papers.ssrn.com/abstract=1767687>.
- Atif, Rao Muhammad, Liu Haiyun, and Haider Mahmood. 2017. "Pakistan's Agricultural Exports, Determinants and Its Potential: An Application of Stochastic Frontier Gravity Model." *The Journal of International Trade & Economic Development* 26 (3): 257–76.
- Battese, George E., and Tim J. Coelli. 1988. "Prediction of Firm-Level Technical Efficiencies with a Generalized Frontier Production Function and Panel Data." *Journal of Econometrics* 38 (3): 387–99.
- . 1995. "A Model for Technical Inefficiency Effects in a Stochastic Frontier Production Function for Panel Data." *Empirical Economics* 20 (2): 325–32. <https://doi.org/10.1007/BF01205442>.
- Belotti, Federico, Silvio Daidone, Giuseppe Ilardi, and Vincenzo Atella. 2013. "Stochastic Frontier Analysis Using Stata." *The Stata Journal* 13 (4): 719–58.
- Bergstrand, Jeffrey H., and Peter Egger. 2013. "Gravity Equations and Economic Frictions in the World Economy." In *Palgrave Handbook of International Trade*, 532–70. Palgrave Macmillan, London.
- Blonigen, Bruce A., Ronald B. Davies, and Keith Head. 2003. "Estimating the Knowledge-Capital Model of the Multinational Enterprise: Comment." *American Economic Review* 93 (3): 980–94.
- Boonyakunakorn, Petchaluck, Pathairat Pastpipatkul, and Songsak Sriboonchitta. 2018. "Thai Export Efficiency in AFTA: Copula-Based Gravity Stochastic Frontier Model with Autocorrelated

- Inefficiency.” In *Integrated Uncertainty in Knowledge Modelling and Decision Making*, 457–66. Lecture Notes in Computer Science. Springer, Cham.
- Buckley, Peter J., L. Jeremy Clegg, Adam R. Cross, Xin Liu, Hinrich Voss, and Ping Zheng. 2007. “The Determinants of Chinese Outward Foreign Direct Investment.” *Journal of International Business Studies* 38 (4): 499–518.
- Cornwell, Christopher, Peter Schmidt, and Robin C. Sickles. 1990. “Production Frontiers with Cross-Sectional and Time-Series Variation in Efficiency Levels.” *Journal of Econometrics* 46 (1): 185–200.
- Deluna, Roperto Jr. 2013. “Trade Performance and Potential of the Philippines: An Application of Stochastic Frontier Gravity Model.” MPRA Paper. April 30, 2013.
- Deluna, Roperto Jr, and Edgardo Cruz. 2013. “Philippine Export Efficiency and Potential: An Application of Stochastic Frontier Gravity Model.” MPRA Paper. April 30, 2013.
- Deng, Ziliang, Jiayan Yan, and Marc van Essen. 2018. “Heterogeneity of Political Connections and Outward Foreign Direct Investment.” *International Business Review* 27 (4): 893–903.
- Doan, Thang N., and Yuqing Xing. 2018. “Trade Efficiency, Free Trade Agreements and Rules of Origin.” *Journal of Asian Economics*, Trade, Industrialization, and Structural Reform in Southeast Asia, 55 (April): 33–41.
- Doriye, Elirehema. 2010. “The next Stage of Sovereign Wealth Investment: China Buys Africa.” *Journal of Financial Regulation and Compliance* 18 (1): 23–31.
- Drysdale, Peter, Yiping Huang, and Kaliappa Kalirajan. 2000. “China’s Trade Efficiency: Measurement and Determinants.” In . Asia Pacific Press. <https://openresearch-repository.anu.edu.au/handle/1885/88763>.
- Dunning, John H. 1973. “The Determinants of International Production.” *Oxford Economic Papers* 25 (3): 289–336.
- . 1981. “Explaining the International Direct Investment Position of Countries: Towards a Dynamic or Developmental Approach.” *Weltwirtschaftliches Archiv* 117 (1): 30–64.
- Farrell, M. J. 1957. “The Measurement of Productive Efficiency.” *Journal of the Royal Statistical Society. Series A (General)* 120 (3): 253–90.
- Feng, Ling, Zhiyuan Li, and Deborah L. Swenson. 2017. “Trade Policy Uncertainty and Exports: Evidence from China’s WTO Accession.” *Journal of International Economics* 106 (May): 20–36.
- Greene, William. 2005. “Reconsidering Heterogeneity in Panel Data Estimators of the Stochastic Frontier Model.” *Journal of Econometrics*, Current developments in productivity and efficiency measurement, 126 (2): 269–303.
- Guney, Yilmaz, and Jing Lin Duanmu. 2009. “A Panel Data Analysis of Locational Determinants of Chinese and Indian Outward Foreign Direct Investment.” *Journal of Asia Business Studies* 3 (2): 1–15.
- Huang, Yuanyuan, En Xie, Yu Li, and K. S. Reddy. 2017. “Does State Ownership Facilitate Outward FDI of Chinese SOEs? Institutional Development, Market Competition, and the Logic of

- Interdependence between Governments and SOEs.” *International Business Review* 26 (1): 176–88.
- Igbinoba, Emmanuel. 2017. “Do Country Sizes Matter? What Motivates China’s Trade Decision in Southern Africa?” *Journal of Chinese Economic and Foreign Trade Studies* 10 (1): 44–60.
- Jondrow, James, C. A. Knox Lovell, Ivan S. Materov, and Peter Schmidt. 1982. “On the Estimation of Technical Inefficiency in the Stochastic Frontier Production Function Model.” *Journal of Econometrics* 19 (2): 233–38.
- Kolstad, Ivar, and Arne Wiig. 2012. “What Determines Chinese Outward FDI?” *Journal of World Business*, Focus on China Special Section, 47 (1): 26–34.
- Kumbhakar, Subal C. 1990. “Production Frontiers, Panel Data, and Time-Varying Technical Inefficiency.” *Journal of Econometrics* 46 (1): 201–11.
- Lei, Henry Chun Kwok. 2017. “The Closer Economic Partnership Arrangement (CEPA) and Its Impacts on the Export Efficiency of Hong Kong and Macao.” *Journal of Chinese Economic and Business Studies* 15 (2): 141–63.
- Lemi, Adugna. 2017. “Aid for Trade and Africa’s Trade Performance: Evidence from Bilateral Trade Flows with China and OECD Countries.” *Journal of African Trade* 4 (1): 37–60.
- Li, Xinjian, Songshan (Sam) Huang, and Changyao Song. 2017. “China’s Outward Foreign Direct Investment in Tourism.” *Tourism Management* 59 (April): 1–6.
- Markusen, James R. 2002. *Multinational Firms and the Theory of International Trade*. London, England: The MIT Press.
- Meeusen, Wim, and Julien van den Broeck. 1977. “Efficiency Estimation from Cobb-Douglas Production Functions with Composed Error.” *International Economic Review* 18 (2): 435–44.
- Mourao, Paulo Reis. 2018. “What Is China Seeking from Africa? An Analysis of the Economic and Political Determinants of Chinese Outward Foreign Direct Investment Based on Stochastic Frontier Models.” *China Economic Review* 48 (April): 258–68.
- Pan, Lin, Ruohan Zhang, Xiaotong Liu, and Zhaobin Fan. 2016. “China’s Outward FDI Efficiency along the Belt and Road: An Application of Stochastic Frontier Gravity Model.” *China Agricultural Economic Review* 8 (3): 455–79.
- Pitt, Mark M, and Lung-Fei Lee. 1981. “The Measurement and Sources of Technical Inefficiency in the Indonesian Weaving Industry.” *Journal of Development Economics* 9 (1): 43–64.
- Ramasamy, Bala, Matthew Yeung, and Sylvie Laforet. 2012. “China’s Outward Foreign Direct Investment: Location Choice and Firm Ownership.” *Journal of World Business*, Focus on China Special Section, 47 (1): 17–25.
- Rashidghalam, Masoomah, Almas Heshmati, Ghader Dashti, and Esmaeil Pishbahar. 2016. “A Comparison of Panel Data Models in Estimating Technical Efficiency.” SSRN Scholarly Paper ID 2750290. Rochester, NY: Social Science Research Network.
- Rasoulnezhad, Ehsan. 2017. “China’s Foreign Trade Policy with OPEC Member Countries.” *Journal of Chinese Economic and Foreign Trade Studies* 10 (1): 61–81.

- Ravishankar, Geetha, and Marie M. Stack. 2014. "The Gravity Model and Trade Efficiency: A Stochastic Frontier Analysis of Eastern European Countries' Potential Trade." *The World Economy* 37 (5): 690–704.
- Schmidt, Peter, and Robin C. Sickles. 1984. "Production Frontiers and Panel Data." *Journal of Business & Economic Statistics* 2 (4): 367–74.
- Shen, Jun, Ilan Alon, Wenxian Zhang, and Hua Wang. 2014. "Chinese State-Owned Enterprises Go Global." *Journal of Business Strategy* 35 (6): 3–18.
- Stack, Marie M., Geetha Ravishankar, and Eric Pentecost. 2017. "Foreign Direct Investment in the Eastern European Countries: Determinants and Performance." *Structural Change and Economic Dynamics* 41 (June): 86–97.
- Suyanto, Ruhul Salim, and Harry Bloch. 2014. "Which Firms Benefit from Foreign Direct Investment? Empirical Evidence from Indonesian Manufacturing." *Journal of Asian Economics* 33 (August): 16–29.
- Tong, Tong, Tarlok Singh, and Bin Li. 2017. "Country-Level Macro-Corporate Governance and the Outward Foreign Direct Investment: Evidence from China." *International Journal of Social Economics* 45 (1): 107–23.
- Uttama, Nathapornpan Piyaarekul, and Nicolas Peridy. 2009. "The Impact of Regional Integration and Third-Country Effects on FDI: Evidence from ASEAN." *ASEAN Economic Bulletin* 26 (3): 239–52.
- World Bank. 2017. "Country Classification by Income." The World Bank.
<https://data.worldbank.org/products/wdi-maps>.
- Yang, Jiao-Hui, Wei Wang, Kai-Li Wang, and Chung-Ying Yeh. 2018. "Capital Intensity, Natural Resources, and Institutional Risk Preferences in Chinese Outward Foreign Direct Investment." *International Review of Economics & Finance* 55 (May): 259–72.
- Yao, Shujie, Pan Wang, Jing Zhang, and Jinghua Ou. 2016. "Dynamic Relationship between China's Inward and Outward Foreign Direct Investments." *China Economic Review* 40 (September): 54–70.
- Zhang, Lin. 2017. "The Knowledge Spillover Effects of FDI on the Productivity and Efficiency of Research Activities in China." *China Economic Review* 42 (February): 1–14.
- Zhang, Lin, Lin Cui, Sali Li, and Jiangyong Lu. 2018. "Who Rides the Tide of Regionalization: Examining the Effect of the China-ASEAN Free Trade Area on the Exports of Chinese Firms." *International Business Review* 27 (3): 501–13.
- Zhang, Xiaoxi, and Kevin Daly. 2011. "The Determinants of China's Outward Foreign Direct Investment." *Emerging Markets Review* 12 (4): 389–98.
- Zhou, Xianbo, Kui-Wai Li, and Qin Li. 2011. "An Analysis on Technical Efficiency in Post-Reform China." *China Economic Review* 22 (3): 357–72.

บทที่ 6

- Central Compilation and Translation Bureau. THE 13TH FIVE-YEAR PLAN FOR ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA (2016-2020). PDF. Beijing: Central Committee of the Communist Party of China.
- Department of Trade and Industry. 2015. "South Africa: Investor's Handbook."
- Harrison, Ann, and Andres Rodriguez-Clare. 2010. "From Hard to Soft Industrial Policies in Developing Countries," <https://voxeu.org/article/hard-soft-industrial-policies-developing-countries>.
- Hendriks, Guus. 2017. "The Sustainable Development Effects of Investment by Emerging Market Multinationals: Shaping Beneficial Outcomes for Home and Host Country." *United Nations, Transnational Corporations*, 24 (3): 73–88.
- IBON International. (2019). The Belt and Road Initiative: A new road or a dead-end for peoples' development?
- Igbinoba, Emmanuel. 2017. "Do Country Sizes Matter? What Motivates China's Trade Decision in Southern Africa?" *Journal of Chinese Economic and Foreign Trade Studies* 10 (1): 44–60.
- Lowy Institute for International Policy. (2017). Understanding China's Belt and Road Initiative. The Second Belt and Road Forum for International Cooperation. "Working together to deliver a brighter future for belt and road cooperation". Accessed April 27, 2019. <http://www.beltandroadforum.org/english/n100/2019/0426/c22-1266.html>.
- The Standard. (23 เมษายน 2561). โอกาสและความเสี่ยงที่มาพร้อมกันในวันที่ไทยเปิดบ้านให้ Alibaba. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/chance-risk-when-alibaba-come-to-thailand-market/>
- The World Bank. (2018). Doing Business 2018 Reforming to Create Jobs. A World Bank Group Flagship Report.
- UNCTAD. 2015. "Investment Policy Framework for Sustainable Development." United Nations Conference on Trade and Development.
- UNCTAD. 2017. "Investment Facilitation: A Review of Policy Practices." United Nations Conference on Trade and Development.
- UNCTAD. 2018. "World Investment Report 2018 Report Investment and New Industrial Policies." Geneva: United Nations Publication.
- Zawacki, Benjamin. 2017. "Thailand - Shifting Ground between the Us and a Rising China." Zed Books Ltd.
- เจษฎาพันธุ์ ทองศรีนุช. 2560. สืบทอดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยต่อจีน: นโยบาย ปักจีย และข้อเสนอแนะ. วารสารสหวิทยาการ ปีที่ 14 (ฉบับที่ 1) : 40-57.
- กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ. (2557). ภูมิหลัง/ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน. สืบค้นจาก <http://www.mfa.go.th>
- กระทรวงอุตสาหกรรม. 2559. ยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อสร้างไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579).
- จุลชีพ ชินวรรณโณ. 2557. โลกในศตวรรษที่ 21: กรอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐานเศรษฐกิจ. (11 พฤษภาคม 2561). ‘ต่ำดี’ กำหมื่นล้าน! ผุดโรงงานระยอง. สืบค้นจาก

<http://www.thansettakij.com/content/280483>

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (19 มีนาคม 2561). Made in China 2025 ปฏิวัติแดนมังกรด้วยนวัตกรรม.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. 2560 - 2564).

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2560. แผนการส่งเสริม SME ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560 – 2564).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
สถิติการค้าระหว่างอินโดนีเซียและจีน

การศึกษาในส่วนนี้ได้ทำการรายงาน 4 ประเด็น ได้แก่ (1) ภาพรวมการค้าระหว่างอินโดนีเซียและจีน (2) สินค้าส่งออกและนำเข้าระหว่างอินโดนีเซียและจีน (3) ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าของอินโดนีเซียไปจีน และ (4) การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันระหว่างอินโดนีเซียและจีน แบ่งออกเป็น 4 ช่วงเวลา ได้แก่ (1) ช่วงก่อนผู้นำหูจิ่นเทา ระหว่างปีค.ศ. 1998 - 2002 (2) ช่วง 5 ปีแรกของผู้นำหูจิ่นเทา ระหว่างปีค.ศ. 2003 - 2007 (3) ช่วง 5 ปีหลังของผู้นำหูจิ่นเทา ระหว่างปีค.ศ. 2008 - 2012 และ (4) ช่วงของการขึ้นเป็นผู้นำของผู้นำสีจิ้นผิง ระหว่างปีค.ศ. 2013 - 2017 เนื่องจากได้นำเสนอในรายงานในรูปแบบของค่าเฉลี่ยตามช่วงเวลา ดังนั้นในภาคผนวกจึงนำเสนอผลการคำนวณสัดส่วนการค้า สัดส่วนการค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage RCA) และดัชนีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Intra-Industry Trade IIT)

1. ภาพรวมการค้าระหว่างอินโดนีเซียและจีน

ตารางผนวกที่ ก-1 สัดส่วนการค้ารวมของประเทศในอินโดนีเซียปีค.ศ. 1995 - 2006

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
อัฟกานิสถาน	0.23%	0.16%	0.13%	0.10%	0.14%	0.13%	0.16%	0.09%	0.07%	0.11%	0.05%	0.07%
บังคลาเทศ	3.23%	2.73%	2.62%	2.83%	2.70%	2.42%	2.16%	1.85%	1.80%	1.68%	1.54%	1.79%
ภูฏาน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
บรูไน	0.23%	0.25%	0.12%	0.04%	0.07%	0.47%	0.39%	0.47%	0.43%	0.27%	0.27%	0.17%
กัมพูชา	0.25%	0.25%	0.39%	0.49%	0.48%	0.48%	0.49%	0.47%	0.41%	0.46%	0.42%	0.41%
อินเดีย	5.33%	5.61%	6.33%	6.80%	6.47%	6.75%	8.18%	8.88%	9.89%	11.97%	14.31%	14.33%
อินโดนีเซีย	14.52%	14.72%	15.05%	13.16%	13.69%	15.06%	11.97%	11.25%	9.80%	8.98%	10.25%	9.71%
สปป.ลาว	0.22%	0.14%	0.11%	0.10%	0.08%	0.08%	0.12%	0.08%	0.10%	0.08%	0.08%	0.09%
มาเลเซีย	16.34%	15.44%	14.43%	14.87%	14.83%	15.01%	17.51%	19.95%	18.61%	17.64%	15.82%	15.40%
มัลดีฟส์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.01%
เมียนมา	1.93%	1.42%	1.59%	2.24%	1.73%	1.37%	1.27%	1.46%	1.10%	0.84%	0.54%	0.53%
เนปาล	0.32%	0.34%	0.30%	0.25%	0.31%	0.28%	0.34%	0.24%	0.23%	0.17%	0.09%	0.06%
ปากีสถาน	2.83%	2.83%	2.60%	2.24%	2.09%	1.90%	1.78%	1.62%	1.60%	1.34%	1.96%	1.91%

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ฟิลิปปินส์	3.89%	4.45%	4.26%	6.47%	5.61%	3.68%	4.29%	4.70%	5.40%	5.12%	5.08%	4.76%
สิงคโปร์	30.29%	31.95%	34.18%	34.58%	32.01%	29.92%	28.78%	27.32%	27.95%	29.56%	28.39%	30.14%
ศรีลังกา	1.24%	1.00%	0.63%	0.70%	0.55%	0.60%	0.52%	0.47%	0.45%	0.44%	0.46%	0.45%
ไทย	16.62%	15.59%	14.17%	13.86%	14.50%	14.81%	15.10%	14.75%	15.52%	14.32%	14.29%	14.21%
ติมอร์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เวียดนาม	2.52%	3.11%	3.08%	1.27%	4.72%	7.03%	6.94%	6.39%	6.62%	7.02%	6.44%	5.95%

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-2 สัดส่วนการค้ารวมของประเทศในอินโดแปซิฟิกปีค.ศ. 2007 - 2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
อัฟกานิสถาน	0.09%	0.06%	0.06%	0.07%	0.05%	0.14%	0.07%	0.14%	0.13%	0.13%	0.18%
บังกลาเทศ	1.50%	1.84%	1.99%	2.10%	1.74%	1.94%	1.97%	1.93%	2.66%	2.68%	2.39%
ภูฏาน	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
บรูไน	0.15%	0.08%	0.18%	0.28%	0.24%	0.24%	0.18%	0.19%	0.17%	0.13%	0.16%
กัมพูชา	0.40%	0.41%	0.41%	0.36%	0.55%	0.65%	0.58%	0.58%	0.69%	0.85%	0.83%
อินเดีย	15.92%	18.16%	18.77%	19.35%	19.71%	16.94%	16.00%	15.98%	16.01%	15.41%	15.70%
อินโดนีเซีย	9.42%	10.65%	10.86%	11.44%	12.66%	12.75%	12.32%	11.02%	9.92%	10.14%	10.49%
สปป.ลาว	0.08%	0.10%	0.21%	0.25%	0.22%	0.25%	0.31%	0.45%	0.42%	0.37%	0.39%
มาเลเซีย	15.46%	14.94%	15.49%	14.35%	13.71%	14.11%	14.38%	13.56%	12.69%	12.25%	12.05%
มัลดีฟส์	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.02%	0.02%	0.02%	0.02%	0.03%	0.06%	0.05%
เมียนมา	0.57%	0.64%	0.60%	0.67%	1.10%	1.11%	1.63%	2.15%	2.49%	2.20%	1.96%
เนปาล	0.12%	0.15%	0.19%	0.18%	0.18%	0.17%	0.14%	0.21%	0.20%	0.27%	0.23%
ปากีสถาน	2.15%	2.09%	2.04%	2.10%	2.05%	2.25%	2.07%	2.53%	2.77%	3.22%	3.03%
ฟิลิปปินส์	4.50%	3.84%	2.98%	3.35%	3.17%	3.21%	3.48%	3.91%	3.82%	4.66%	4.75%
สิงคโปร์	27.45%	24.82%	22.27%	21.96%	20.28%	20.05%	20.52%	20.47%	19.23%	17.57%	17.53%

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ศรีลังกา	0.43%	0.44%	0.40%	0.42%	0.56%	0.65%	0.69%	0.77%	0.86%	0.95%	0.83%
ไทย	14.36%	13.79%	14.12%	14.34%	14.58%	15.41%	14.48%	13.57%	13.75%	13.89%	13.30%
ติมอร์	0.00%	0.00%	0.01%	0.00%	0.01%	0.01%	0.01%	0.02%	0.02%	0.04%	0.03%
เวียดนาม	7.37%	7.96%	9.41%	8.77%	9.17%	10.10%	11.16%	12.50%	14.13%	15.19%	16.10%

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-3 สัดส่วนการส่งออกของประเทศในอินโดแปซิฟิกปีค.ศ. 1995 - 2006

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
อัฟกานิสถาน	0.21%	0.03%	0.00%	0.00%	0.03%	0.03%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
บังคลาเทศ	0.41%	0.30%	0.51%	0.31%	0.11%	0.09%	0.07%	0.11%	0.07%	0.10%	0.11%	0.34%
ภูฏาน	0.00%	0.00%	-	-	0.00%	-	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
บรูไน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.90%	0.79%	0.95%	0.84%	0.46%	0.53%	0.26%
กัมพูชา	0.14%	0.13%	0.47%	0.32%	0.27%	0.25%	0.14%	0.07%	0.05%	0.05%	0.04%	0.03%
อินเดีย	3.70%	5.58%	6.27%	5.62%	5.11%	5.64%	6.99%	7.78%	9.28%	11.34%	13.04%	11.55%
อินโดนีเซีย	18.86%	19.04%	18.95%	16.63%	16.20%	15.57%	12.01%	12.09%	11.04%	9.73%	10.89%	10.96%
สปป.ลาว	0.07%	0.06%	0.05%	0.09%	0.06%	0.03%	0.04%	0.04%	0.03%	0.02%	0.04%	0.06%
มาเลเซีย	21.18%	17.66%	15.93%	18.03%	18.69%	17.03%	20.85%	21.87%	19.77%	17.96%	15.17%	15.29%
มัลดีฟส์	0.00%	0.00%	-	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เมียนมา	1.04%	0.76%	0.48%	0.57%	0.71%	0.59%	0.61%	0.65%	0.44%	0.39%	0.25%	0.19%
เนปาล	0.06%	0.09%	0.09%	0.00%	0.07%	0.00%	0.14%	0.08%	0.07%	0.05%	0.00%	0.00%
ปากีสถาน	1.31%	1.10%	1.34%	1.41%	1.46%	1.38%	1.58%	0.98%	0.75%	0.61%	0.71%	0.67%
ฟิลิปปินส์	2.32%	3.03%	2.08%	3.12%	4.63%	3.73%	4.33%	5.64%	6.22%	5.61%	6.66%	6.08%
สิงคโปร์	29.89%	31.40%	34.56%	36.89%	31.62%	30.26%	29.09%	28.55%	29.40%	32.50%	32.28%	34.81%
ศรีลังกา	0.02%	0.03%	0.03%	0.03%	0.03%	0.03%	0.03%	0.05%	0.04%	0.04%	0.05%	0.03%
ไทย	17.76%	17.30%	15.22%	16.04%	15.01%	15.84%	15.62%	14.80%	16.55%	15.01%	14.92%	15.47%

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ติมอร์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.00%	0.00%	0.00%
เวียดนาม	3.05%	3.47%	4.03%	0.94%	6.02%	8.64%	7.73%	6.32%	5.47%	6.13%	5.30%	4.26%

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-4 สัดส่วนการส่งออกของประเทศในอินโดแปซิฟิกปีค.ศ. 2007 - 2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
อัฟกานิสถาน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.01%	0.00%	0.00%
บังคลาเทศ	0.15%	0.10%	0.13%	0.19%	0.24%	0.27%	0.33%	0.46%	0.49%	0.57%	0.45%
ภูฏาน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
บรูไน	0.24%	0.06%	0.30%	0.46%	0.33%	0.22%	0.07%	0.09%	0.06%	0.14%	0.15%
กัมพูชา	0.04%	0.03%	0.03%	0.06%	0.09%	0.11%	0.13%	0.17%	0.26%	0.34%	0.39%
อินเดีย	12.44%	13.56%	13.19%	14.00%	12.96%	10.48%	10.38%	9.16%	7.48%	6.78%	7.06%
อินโดนีเซีย	10.63%	11.24%	11.96%	11.68%	13.72%	13.29%	12.94%	10.38%	9.64%	10.84%	11.62%
สปป.ลาว	0.08%	0.12%	0.30%	0.39%	0.34%	0.33%	0.34%	0.57%	0.64%	0.62%	0.55%
มาเลเซีย	16.97%	18.36%	19.87%	18.65%	17.83%	17.64%	17.62%	16.64%	16.69%	15.35%	14.71%
มัลดีฟส์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เมียนมา	0.26%	0.32%	0.28%	0.35%	0.91%	0.85%	1.75%	2.38%	3.09%	3.08%	2.72%
เนปาล	0.01%	0.02%	0.02%	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.02%	0.01%	0.01%	0.01%
ปากีสถาน	0.67%	0.70%	1.04%	1.07%	1.00%	1.61%	1.52%	1.33%	1.24%	1.03%	0.76%
ฟิลิปปินส์	6.32%	5.28%	3.05%	4.26%	3.65%	3.78%	4.02%	4.74%	4.09%	4.00%	4.04%
สิงคโปร์	31.79%	30.02%	27.37%	27.06%	25.52%	26.95%	27.69%	30.37%	30.56%	27.69%	27.00%
ศรีลังกา	0.04%	0.05%	0.06%	0.07%	0.06%	0.07%	0.07%	0.10%	0.20%	0.14%	0.22%
ไทย	16.34%	15.45%	16.77%	15.98%	16.39%	16.51%	15.59%	14.79%	14.93%	15.23%	14.70%
ติมอร์	-	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เวียดนาม	4.01%	4.68%	5.62%	5.76%	6.94%	7.88%	7.54%	8.80%	10.61%	14.18%	15.61%

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-5 สัดส่วนการนำเข้าของประเทศในอินโดแปซิฟิกปีค.ศ. 1995 - 2006

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
อัฟกานิสถาน	0.25%	0.26%	0.22%	0.18%	0.23%	0.20%	0.28%	0.16%	0.13%	0.19%	0.08%	0.12%
บังคลาเทศ	5.21%	4.65%	4.11%	4.70%	4.53%	4.14%	3.68%	3.09%	3.24%	2.93%	2.62%	2.86%
ภูฏาน	0.00%	0.01%	0.00%	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%
บรูไน	0.39%	0.45%	0.20%	0.07%	0.11%	0.15%	0.10%	0.12%	0.10%	0.12%	0.08%	0.11%
กัมพูชา	0.33%	0.34%	0.34%	0.62%	0.63%	0.66%	0.74%	0.76%	0.71%	0.78%	0.71%	0.69%
อินเดีย	6.47%	5.63%	6.36%	7.69%	7.43%	7.57%	9.04%	9.67%	10.41%	12.47%	15.27%	16.40%
อินโดนีเซีย	11.49%	11.32%	12.32%	10.57%	11.92%	14.68%	11.94%	10.65%	8.77%	8.37%	9.76%	8.78%
สปป.ลาว	0.33%	0.21%	0.14%	0.10%	0.09%	0.11%	0.18%	0.11%	0.15%	0.13%	0.10%	0.12%
มาเลเซีย	12.96%	13.69%	13.38%	12.52%	12.12%	13.52%	15.08%	18.58%	17.64%	17.38%	16.31%	15.49%
มัลดีฟส์	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.02%	0.02%
เมียนมา	2.54%	1.93%	2.37%	3.48%	2.45%	1.95%	1.76%	2.04%	1.65%	1.20%	0.76%	0.79%
เนปาล	0.50%	0.54%	0.45%	0.43%	0.48%	0.49%	0.49%	0.35%	0.36%	0.26%	0.16%	0.10%
ปากีสถาน	3.89%	4.19%	3.49%	2.86%	2.53%	2.29%	1.93%	2.08%	2.31%	1.92%	2.91%	2.84%
ฟิลิปปินส์	4.99%	5.57%	5.80%	8.96%	6.30%	3.65%	4.26%	4.03%	4.71%	4.74%	3.88%	3.77%
สิงคโปร์	30.57%	32.38%	33.92%	32.87%	32.28%	29.66%	28.55%	26.43%	26.75%	27.23%	25.44%	26.67%
ศรีลังกา	2.10%	1.76%	1.05%	1.20%	0.91%	1.03%	0.87%	0.77%	0.80%	0.76%	0.78%	0.76%
ไทย	15.83%	14.25%	13.44%	12.24%	14.14%	14.04%	14.73%	14.71%	14.66%	13.77%	13.81%	13.28%
ติมอร์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เวียดนาม	2.15%	2.84%	2.41%	1.50%	3.81%	5.84%	6.37%	6.44%	7.59%	7.73%	7.30%	7.21%

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-6 สัดส่วนการนำเข้าของประเทศในอินโดแปซิฟิกปีค.ศ. 2007 - 2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
อัฟกานิสถาน	0.15%	0.10%	0.10%	0.12%	0.09%	0.23%	0.11%	0.22%	0.19%	0.19%	0.28%
บังคลาเทศ	2.44%	2.98%	3.28%	3.48%	2.83%	3.03%	3.02%	2.76%	3.75%	3.70%	3.46%
ภูฏาน	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%
บรูไน	0.09%	0.10%	0.10%	0.14%	0.18%	0.25%	0.24%	0.25%	0.22%	0.13%	0.17%
กัมพูชา	0.65%	0.66%	0.68%	0.59%	0.88%	0.99%	0.87%	0.82%	0.91%	1.10%	1.07%
อินเดีย	18.35%	21.17%	22.65%	23.25%	24.60%	21.13%	19.59%	19.85%	20.29%	19.59%	20.47%
อินโดนีเซีย	8.58%	10.26%	10.10%	11.27%	11.90%	12.40%	11.93%	11.38%	10.05%	9.80%	9.87%
สปป.ลาว	0.08%	0.09%	0.15%	0.14%	0.13%	0.20%	0.29%	0.37%	0.31%	0.25%	0.29%
มาเลเซีย	14.40%	12.70%	12.44%	11.21%	10.72%	11.82%	12.31%	11.82%	10.68%	10.75%	10.58%
มัลดีฟส์	0.02%	0.02%	0.02%	0.02%	0.03%	0.03%	0.03%	0.04%	0.05%	0.09%	0.07%
เมียนมา	0.79%	0.86%	0.82%	0.89%	1.24%	1.27%	1.56%	2.02%	2.19%	1.77%	1.55%
เนปาล	0.19%	0.24%	0.30%	0.30%	0.30%	0.28%	0.22%	0.31%	0.30%	0.39%	0.35%
ปากีสถาน	3.18%	3.00%	2.73%	2.85%	2.81%	2.66%	2.42%	3.21%	3.54%	4.29%	4.28%
ฟิลิปปินส์	3.24%	2.89%	2.93%	2.69%	2.82%	2.84%	3.14%	3.44%	3.69%	4.99%	5.14%
สิงคโปร์	24.43%	21.40%	18.73%	18.25%	16.48%	15.58%	15.94%	14.86%	13.54%	12.66%	12.31%
ศรีลังกา	0.71%	0.70%	0.64%	0.67%	0.93%	1.02%	1.08%	1.14%	1.20%	1.34%	1.16%
ไทย	12.98%	12.69%	12.29%	13.14%	13.26%	14.70%	13.77%	12.88%	13.15%	13.23%	12.53%
ติมอร์	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.01%	0.02%	0.02%	0.02%	0.03%	0.06%	0.04%
เวียดนาม	9.71%	10.12%	12.03%	10.96%	10.78%	11.55%	13.46%	14.60%	15.89%	15.67%	16.37%

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-7 สัดส่วนการค้ารวมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของประเทศในอินโดแปซิฟิกปีค.ศ. 1995 - 2006

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
อัฟกานิสถาน	1.62%	1.26%	1.23%	0.91%	1.60%	1.51%	1.93%	1.27%	1.09%	2.02%	1.07%	1.65%
บังคลาเทศ	1.92%	1.68%	1.82%	1.71%	1.82%	2.22%	2.07%	2.25%	2.64%	3.20%	3.80%	4.56%
ภูฏาน	0.22%	0.25%	0.21%	0.24%	0.47%	0.70%	0.59%	0.28%	0.60%	0.10%	0.37%	0.50%
บรูไน	0.98%	1.09%	0.59%	0.23%	0.39%	2.96%	2.74%	4.13%	4.53%	3.27%	3.65%	2.42%
กัมพูชา	1.72%	1.72%	3.24%	4.07%	4.12%	5.50%	5.31%	6.36%	6.67%	9.13%	9.42%	10.02%
อินเดีย	0.33%	0.36%	0.44%	0.43%	0.44%	0.62%	0.76%	1.04%	1.31%	1.84%	2.50%	2.79%
อินโดนีเซีย	1.38%	1.36%	1.70%	3.04%	2.50%	3.57%	3.04%	3.10%	2.97%	3.50%	4.78%	4.47%
สปป.ลาว	2.69%	1.78%	1.65%	1.88%	1.50%	1.82%	2.83%	2.36%	3.33%	3.34%	3.71%	4.54%
มาเลเซีย	4.13%	3.75%	4.11%	5.32%	5.63%	6.69%	8.22%	11.39%	12.80%	15.10%	15.65%	16.92%
มัลดีฟส์	0.18%	0.07%	0.08%	0.08%	0.10%	0.12%	0.18%	0.30%	0.28%	0.66%	1.38%	1.16%
เมียนมา	5.58%	4.12%	5.01%	9.75%	7.91%	7.87%	7.26%	8.11%	8.40%	8.73%	6.45%	6.89%
เนปาล	1.56%	1.78%	1.68%	1.29%	1.75%	2.05%	2.53%	2.35%	2.68%	2.51%	1.57%	1.19%
ปากีสถาน	0.82%	0.90%	0.96%	0.74%	0.81%	1.03%	1.06%	1.16%	1.34%	1.37%	2.37%	2.51%
ฟิลิปปินส์	1.07%	1.19%	1.33%	2.31%	2.03%	1.90%	2.45%	3.33%	4.88%	5.99%	7.00%	6.95%
สิงคโปร์	7.74%	8.12%	9.74%	10.42%	11.15%	13.04%	14.04%	17.10%	21.85%	27.64%	31.63%	36.44%
ศรีลังกา	1.83%	1.48%	1.00%	0.98%	0.89%	1.31%	1.23%	1.38%	1.58%	1.99%	2.36%	2.49%
ไทย	2.21%	2.09%	2.70%	3.15%	3.45%	4.90%	5.48%	6.32%	7.73%	8.84%	10.72%	11.45%
ติมอร์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.27%	0.16%	0.04%	0.08%
เวียดนาม	2.73%	3.10%	3.27%	1.20%	4.95%	9.42%	9.25%	10.49%	12.70%	15.14%	15.87%	16.02%

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-8 สัดส่วนการค้ารวมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของประเทศในอินโดแปซิฟิกปีค.ศ. 2007 - 2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
อัฟกานิสถาน	1.92%	1.55%	1.15%	1.44%	1.14%	2.73%	1.45%	3.09%	2.95%	3.04%	4.67%
บังคลาเทศ	4.16%	5.25%	4.58%	5.83%	5.60%	6.25%	5.76%	5.21%	6.39%	5.75%	5.43%
ภูฏาน	0.82%	1.52%	0.74%	0.63%	1.35%	1.47%	1.46%	0.99%	0.78%	0.50%	0.48%
บรูไน	2.49%	1.38%	3.63%	6.42%	5.16%	5.14%	4.39%	5.19%	6.00%	5.52%	7.08%
กัมพูชา	10.24%	10.40%	9.27%	10.34%	17.11%	19.09%	16.80%	16.31%	17.98%	20.23%	20.89%
อินเดีย	3.02%	3.78%	3.40%	3.74%	4.19%	3.77%	3.75%	3.67%	3.51%	3.23%	3.43%
อินโดนีเซีย	4.54%	5.12%	4.44%	4.83%	5.64%	5.76%	6.06%	5.79%	5.38%	5.16%	5.76%
สปป.ลาว	3.88%	4.75%	8.12%	10.77%	9.95%	10.22%	11.59%	15.74%	13.77%	11.03%	12.87%
มาเลเซีย	17.71%	16.92%	17.97%	17.93%	18.30%	18.59%	19.95%	18.80%	20.02%	19.58%	21.38%
มัลดีฟส์	1.32%	1.35%	1.10%	1.23%	2.65%	2.48%	2.49%	2.85%	3.68%	6.77%	5.75%
เมียนมา	6.97%	6.51%	4.28%	5.12%	7.56%	7.51%	11.79%	15.19%	18.64%	15.86%	16.22%
เนปาล	2.35%	3.37%	3.49%	3.53%	3.79%	4.01%	3.42%	4.90%	4.48%	6.05%	5.17%
ปากีสถาน	3.14%	3.62%	2.96%	3.83%	3.85%	4.34%	4.21%	4.76%	4.84%	5.41%	5.50%
ฟิลิปปินส์	6.68%	5.76%	4.16%	5.35%	5.62%	5.32%	5.75%	6.44%	6.10%	7.25%	8.45%
สิงคโปร์	33.83%	33.75%	27.16%	29.62%	29.27%	28.73%	30.43%	31.13%	30.27%	28.04%	31.51%
ศรีลังกา	2.61%	2.48%	1.95%	2.35%	3.43%	3.93%	4.15%	4.53%	5.00%	5.52%	5.32%
ไทย	12.11%	12.37%	11.77%	13.40%	15.64%	16.06%	15.45%	15.64%	16.09%	16.17%	16.50%
ติมอร์	0.18%	0.10%	0.37%	0.25%	0.44%	0.59%	1.16%	1.78%	3.25%	7.22%	4.79%
เวียดนาม	21.13%	21.01%	20.82%	24.11%	26.91%	26.87%	29.24%	31.46%	34.16%	35.07%	40.17%

ที่มา UNCTAD (2018)

2. สินค้าส่งออกและนำเข้าระหว่างอินโดนีเซียและจีน

ตารางผนวกที่ ก-9 สัดส่วนการส่งออกสินค้าขั้นต้นของประเทศในอินโดนีเซียปีค.ศ. 1995 - 2006

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
อัฟกานิสถาน	0.69%	0.09%	0.01%	0.01%	0.13%	0.10%	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.02%	0.00%
บังคลาเทศ	0.10%	0.08%	0.17%	0.18%	0.13%	0.07%	0.01%	0.01%	0.02%	0.02%	0.03%	0.04%
ภูฏาน	1.71%	0.51%	0.00%	0.00%	1.86%	0.00%	0.45%	0.95%	0.14%	3.37%	0.01%	0.00%
บรูไน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	3.53%	2.69%	3.92%	3.76%	2.11%	3.01%	1.48%
กัมพูชา	0.11%	0.10%	0.12%	0.19%	0.13%	0.10%	0.09%	0.11%	0.07%	0.03%	0.03%	0.06%
อินเดีย	1.80%	6.02%	9.22%	9.96%	4.33%	5.05%	3.56%	3.80%	3.72%	4.54%	6.72%	12.54%
อินโดนีเซีย	33.13%	34.52%	33.26%	28.29%	27.28%	24.28%	12.78%	14.56%	15.08%	15.27%	31.08%	30.32%
สปป.ลาว	0.18%	0.06%	0.08%	0.07%	0.03%	0.05%	0.04%	0.05%	0.04%	0.02%	0.09%	0.13%
มาเลเซีย	6.76%	6.37%	6.46%	9.30%	9.83%	9.66%	6.73%	11.84%	11.96%	10.32%	8.95%	8.84%
มัลดีฟส์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%
เมียนมา	0.51%	0.26%	0.39%	1.24%	0.85%	0.54%	0.48%	0.47%	0.40%	0.34%	0.27%	0.22%
เนปาล	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	2.34%	0.00%	32.38%	22.80%	19.93%	17.34%	0.51%	0.84%
ปากีสถาน	2.21%	1.52%	1.11%	1.00%	0.98%	0.75%	0.33%	0.31%	0.39%	0.30%	0.39%	0.32%
ฟิลิปปินส์	4.36%	4.98%	3.21%	6.95%	5.36%	3.66%	2.92%	2.28%	3.15%	2.62%	1.94%	1.86%
สิงคโปร์	11.68%	9.25%	8.68%	5.92%	6.25%	3.99%	2.65%	3.63%	3.37%	4.91%	3.20%	4.16%
ศรีลังกา	0.01%	0.03%	0.05%	0.09%	0.06%	0.03%	0.02%	0.04%	0.05%	0.03%	0.03%	0.04%
ไทย	29.00%	28.49%	25.89%	32.59%	19.77%	18.82%	14.07%	15.91%	20.64%	17.84%	20.92%	22.56%
ติมอร์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%
เวียดนาม	7.75%	7.69%	11.35%	4.21%	20.69%	29.37%	20.80%	19.31%	17.26%	20.93%	22.80%	16.57%

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-10 สัดส่วนการส่งออกสินค้าขั้นต้นของประเทศในอินโดแปซิฟิกปีค.ศ. 2007 - 2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
อัฟกานิสถาน	0.01%	0.01%	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%	0.01%	0.02%	0.01%	0.00%	0.01%
บังคลาเทศ	0.07%	0.08%	0.11%	0.21%	0.18%	0.20%	0.26%	0.38%	0.23%	0.36%	0.28%
ภูฏาน	0.17%	2.99%	0.39%	0.07%	0.50%	0.10%	0.28%	0.69%	1.61%	1.00%	0.96%
บรูไน	1.43%	0.32%	1.67%	2.28%	1.32%	0.97%	0.29%	0.32%	0.20%	0.61%	0.69%
กัมพูชา	0.06%	0.05%	0.06%	0.14%	0.15%	0.11%	0.15%	0.19%	0.23%	0.26%	0.32%
อินเดีย	12.25%	9.48%	10.67%	19.98%	17.49%	19.11%	17.76%	17.05%	11.27%	7.63%	8.83%
อินโดนีเซีย	29.70%	31.52%	32.98%	28.28%	26.77%	25.85%	23.34%	19.26%	17.48%	19.39%	17.46%
สปป.ลาว	0.20%	0.24%	0.46%	0.58%	0.26%	0.39%	0.37%	0.42%	0.65%	0.80%	0.60%
มาเลเซีย	8.99%	10.10%	10.45%	11.35%	11.29%	9.43%	13.25%	10.27%	11.13%	9.19%	9.21%
มัลดีฟส์	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เมียนมา	0.29%	0.37%	0.34%	0.88%	1.93%	2.57%	5.87%	8.74%	13.31%	10.87%	9.10%
เนปาล	3.57%	6.28%	0.00%	0.00%	0.02%	0.26%	0.03%	0.11%	0.07%	0.03%	0.00%
ปากีสถาน	0.37%	0.39%	0.68%	0.84%	0.63%	1.54%	1.11%	1.38%	1.13%	1.30%	0.69%
ฟิลิปปินส์	3.05%	1.08%	1.73%	1.90%	1.65%	1.32%	2.39%	3.52%	1.50%	2.30%	2.73%
สิงคโปร์	4.06%	3.43%	4.34%	2.39%	3.09%	2.13%	1.73%	1.35%	4.05%	3.86%	2.95%
ศรีลังกา	0.04%	0.06%	0.05%	0.05%	0.06%	0.07%	0.11%	0.11%	0.14%	0.14%	0.15%
ไทย	20.46%	17.30%	17.70%	16.47%	19.53%	18.28%	18.12%	18.27%	19.43%	18.25%	18.66%
ติมอร์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เวียดนาม	15.28%	16.30%	18.39%	14.56%	15.14%	17.65%	14.93%	17.92%	17.54%	24.01%	27.36%

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-11 สัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นของประเทศไทยในอินโดแปซิฟิกปีค.ศ. 1995 - 2006

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
อัฟกานิสถาน	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
บังคลาเทศ	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.00%	0.01%	0.01%	0.01%	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%
ภูฏาน	0.00%	0.54%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.06%	0.00%	0.00%	0.00%
บรูไน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
กัมพูชา	0.27%	0.30%	1.29%	0.84%	0.85%	0.94%	0.51%	0.21%	0.11%	0.10%	0.06%	0.05%
อินเดีย	5.05%	5.73%	6.75%	7.18%	8.75%	9.95%	14.26%	14.73%	17.13%	29.44%	39.38%	31.08%
อินโดนีเซีย	18.05%	17.10%	23.07%	26.54%	27.21%	29.19%	25.27%	25.59%	22.51%	16.04%	15.43%	17.06%
สปป.ลาว	0.03%	0.10%	0.08%	0.25%	0.18%	0.09%	0.13%	0.11%	0.09%	0.07%	0.10%	0.14%
มาเลเซีย	38.02%	32.54%	27.51%	27.75%	27.42%	19.42%	19.14%	22.36%	21.89%	19.15%	14.80%	16.67%
มัลดีฟส์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เมียนมา	2.28%	2.07%	1.09%	1.06%	1.84%	1.95%	2.10%	2.43%	1.55%	1.29%	0.92%	0.65%
เนปาล	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.23%	0.00%	0.17%	0.10%	0.08%	0.06%	0.00%	0.00%
ปากีสถาน	0.69%	0.20%	0.12%	0.18%	0.31%	0.13%	0.12%	0.11%	0.07%	0.09%	0.27%	0.26%
ฟิลิปปินส์	1.84%	2.48%	2.31%	1.82%	2.78%	2.49%	2.15%	2.51%	1.96%	1.31%	1.45%	1.76%
สิงคโปร์	19.56%	30.49%	31.08%	29.86%	18.53%	21.68%	16.72%	16.15%	19.94%	19.16%	16.48%	18.73%
ศรีลังกา	0.00%	0.02%	0.01%	0.01%	0.01%	0.02%	0.03%	0.07%	0.04%	0.08%	0.14%	0.07%
ไทย	12.79%	6.51%	4.56%	4.30%	7.80%	10.41%	13.38%	11.61%	10.55%	9.27%	7.92%	9.95%
ติมอร์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เวียดนาม	1.40%	1.90%	2.11%	0.21%	4.08%	3.70%	6.00%	4.01%	4.02%	3.94%	3.04%	3.56%

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-12 สัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทรัพยากรเข้มข้นของประเทศในอินโดแปซิฟิกปีค.ศ. 2007 - 2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
อัฟกานิสถาน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
บังคลาเทศ	0.01%	0.01%	0.03%	0.02%	0.05%	0.05%	0.05%	0.08%	0.05%	0.08%	0.06%
ภูฏาน	0.11%	1.80%	0.08%	0.00%	0.24%	0.00%	0.10%	0.18%	0.39%	0.18%	0.16%
บรูไน	0.01%	0.01%	0.00%	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%
กัมพูชา	0.07%	0.02%	0.02%	0.06%	0.09%	0.10%	0.14%	0.22%	0.08%	0.16%	0.20%
อินเดีย	33.13%	34.42%	30.74%	28.01%	21.22%	13.42%	11.12%	11.64%	10.69%	12.09%	11.71%
อินโดนีเซีย	15.80%	14.29%	15.62%	17.26%	20.70%	22.80%	23.61%	19.28%	20.45%	21.85%	23.33%
สปป.ลาว	0.18%	0.25%	0.77%	0.96%	0.93%	0.90%	0.90%	1.74%	1.54%	1.38%	1.48%
มาเลเซีย	18.21%	17.74%	16.35%	15.10%	15.86%	17.87%	18.28%	17.14%	20.90%	17.77%	17.45%
มัลดีฟส์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เมียนมา	0.82%	0.85%	0.78%	0.63%	1.47%	0.92%	1.51%	1.97%	1.97%	3.99%	3.18%
เนปาล	0.01%	0.02%	0.03%	0.01%	0.00%	0.01%	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%	0.01%
ปากีสถาน	0.44%	0.57%	0.37%	0.51%	0.34%	0.36%	0.34%	0.29%	0.31%	0.26%	0.30%
ฟิลิปปินส์	2.19%	1.11%	1.18%	1.61%	1.44%	2.15%	3.03%	4.68%	3.01%	2.26%	2.41%
สิงคโปร์	16.42%	17.46%	18.61%	19.04%	19.80%	20.27%	17.67%	20.02%	17.47%	16.30%	15.30%
ศรีลังกา	0.06%	0.08%	0.14%	0.15%	0.11%	0.13%	0.09%	0.15%	0.13%	0.14%	0.13%
ไทย	9.84%	9.31%	12.17%	12.65%	13.19%	16.66%	19.05%	17.85%	16.13%	16.39%	15.79%
ติมอร์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เวียดนาม	2.69%	2.06%	3.11%	3.97%	4.55%	4.36%	4.10%	4.73%	6.86%	7.13%	8.49%

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-13 สัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำของประเทศในอินโดแปซิฟิกปีค.ศ. 1995 - 2006

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
อัฟกานิสถาน	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
บังคลาเทศ	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.00%	0.01%	0.01%	0.01%	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%
ภูฏาน	0.00%	0.54%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.06%	0.00%	0.00%	0.00%
บรูไน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
กัมพูชา	0.27%	0.30%	1.29%	0.84%	0.85%	0.94%	0.51%	0.21%	0.11%	0.10%	0.06%	0.05%
อินเดีย	5.05%	5.73%	6.75%	7.18%	8.75%	9.95%	14.26%	14.73%	17.13%	29.44%	39.38%	31.08%
อินโดนีเซีย	18.05%	17.10%	23.07%	26.54%	27.21%	29.19%	25.27%	25.59%	22.51%	16.04%	15.43%	17.06%
สปป.ลาว	0.03%	0.10%	0.08%	0.25%	0.18%	0.09%	0.13%	0.11%	0.09%	0.07%	0.10%	0.14%
มาเลเซีย	38.02%	32.54%	27.51%	27.75%	27.42%	19.42%	19.14%	22.36%	21.89%	19.15%	14.80%	16.67%
มัลดีฟส์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เมียนมา	2.28%	2.07%	1.09%	1.06%	1.84%	1.95%	2.10%	2.43%	1.55%	1.29%	0.92%	0.65%
เนปาล	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.23%	0.00%	0.17%	0.10%	0.08%	0.06%	0.00%	0.00%
ปากีสถาน	0.69%	0.20%	0.12%	0.18%	0.31%	0.13%	0.12%	0.11%	0.07%	0.09%	0.27%	0.26%
ฟิลิปปินส์	1.84%	2.48%	2.31%	1.82%	2.78%	2.49%	2.15%	2.51%	1.96%	1.31%	1.45%	1.76%
สิงคโปร์	19.56%	30.49%	31.08%	29.86%	18.53%	21.68%	16.72%	16.15%	19.94%	19.16%	16.48%	18.73%
ศรีลังกา	0.00%	0.02%	0.01%	0.01%	0.01%	0.02%	0.03%	0.07%	0.04%	0.08%	0.14%	0.07%
ไทย	12.79%	6.51%	4.56%	4.30%	7.80%	10.41%	13.38%	11.61%	10.55%	9.27%	7.92%	9.95%
ติมอร์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เวียดนาม	1.40%	1.90%	2.11%	0.21%	4.08%	3.70%	6.00%	4.01%	4.02%	3.94%	3.04%	3.56%

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-14 สัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นต่ำของประเทศในอินโดแปซิฟิกปีค.ศ. 2007 - 2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
อัฟกานิสถาน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
บังคลาเทศ	0.91%	0.84%	1.06%	1.32%	2.29%	2.44%	3.15%	3.87%	4.83%	4.89%	4.11%
ภูฏาน	0.00%	0.00%	0.02%	0.00%	0.01%	0.06%	0.03%	0.03%	0.15%	0.07%	0.04%
บรูไน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
กัมพูชา	0.20%	0.21%	0.19%	0.36%	0.69%	0.96%	0.71%	0.81%	1.70%	2.10%	2.61%
อินเดีย	9.89%	8.33%	14.47%	11.37%	13.13%	16.70%	24.32%	19.62%	19.35%	13.42%	10.20%
อินโดนีเซีย	6.94%	7.44%	6.10%	6.65%	5.48%	6.22%	6.81%	7.81%	8.46%	8.69%	11.79%
สปป.ลาว	0.03%	0.06%	0.06%	0.03%	0.04%	0.03%	0.02%	0.03%	0.03%	0.02%	0.03%
มาเลเซีย	10.91%	9.08%	8.58%	7.84%	7.02%	5.64%	5.26%	5.32%	5.33%	6.05%	4.68%
มัลดีฟส์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เมียนมา	0.02%	0.03%	0.02%	0.07%	0.14%	0.44%	0.60%	0.55%	0.66%	0.98%	0.46%
เนปาล	0.06%	0.12%	0.28%	0.05%	0.05%	0.11%	0.07%	0.11%	0.07%	0.09%	0.07%
ปากีสถาน	10.90%	10.57%	16.59%	14.48%	13.98%	19.25%	17.03%	13.38%	10.85%	8.37%	6.52%
ฟิลิปปินส์	1.08%	1.01%	0.85%	0.74%	0.83%	0.52%	0.62%	0.83%	0.90%	0.74%	1.45%
สิงคโปร์	37.84%	38.31%	28.94%	32.01%	30.58%	24.62%	16.57%	16.75%	11.10%	12.47%	12.07%
ศรีลังกา	0.12%	0.18%	0.16%	0.16%	0.20%	0.23%	0.25%	0.50%	0.62%	0.70%	0.56%
ไทย	15.36%	13.18%	11.98%	10.40%	9.32%	7.44%	7.25%	7.47%	8.07%	8.88%	7.82%
ติมอร์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เวียดนาม	5.72%	10.62%	10.70%	14.52%	16.24%	15.36%	17.31%	22.90%	27.87%	32.52%	37.60%

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-15 สัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นกลางของประเทศในอินโดแปซิฟิกปีค.ศ. 1995 - 2006

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
อัฟกานิสถาน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
บังคลาเทศ	0.80%	0.56%	0.07%	0.19%	0.05%	0.06%	0.02%	0.08%	0.07%	0.12%	0.12%	0.06%
ภูฏาน	0.43%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
บรูไน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
กัมพูชา	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.00%
อินเดีย	2.88%	1.78%	2.18%	2.02%	3.11%	5.07%	6.07%	7.03%	7.29%	8.15%	8.54%	9.09%
อินโดนีเซีย	9.84%	8.25%	9.00%	9.12%	10.53%	10.68%	8.18%	8.36%	8.11%	8.73%	8.04%	7.59%
สปป.ลาว	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
มาเลเซีย	16.63%	18.43%	14.97%	17.11%	15.45%	16.51%	21.61%	21.36%	20.62%	17.76%	17.10%	14.32%
มัลดีฟส์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เมียนมา	0.05%	0.01%	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เนปาล	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.00%	0.08%	0.05%	0.04%	0.04%	0.00%	0.00%
ปากีสถาน	0.07%	0.05%	0.68%	0.26%	0.37%	0.82%	1.55%	0.71%	0.58%	0.24%	0.53%	0.20%
ฟิลิปปินส์	0.88%	1.94%	1.30%	1.52%	1.71%	2.13%	2.60%	4.77%	1.38%	1.41%	1.18%	1.80%
สิงคโปร์	52.18%	51.18%	52.27%	54.23%	49.61%	45.12%	44.43%	43.38%	45.53%	45.87%	45.34%	42.11%
ศรีลังกา	0.06%	0.04%	0.01%	0.01%	0.01%	0.05%	0.01%	0.08%	0.04%	0.01%	0.01%	0.01%
ไทย	15.28%	16.60%	18.15%	14.96%	18.34%	19.09%	14.75%	13.79%	15.67%	16.90%	18.17%	24.16%
ติมอร์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เวียดนาม	0.90%	1.17%	1.36%	0.55%	0.77%	0.47%	0.70%	0.38%	0.66%	0.76%	0.95%	0.65%

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-16 สัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลางของประเทศในอินโดนีเซียปีค.ศ. 2007 - 2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
อัฟกานิสถาน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
บังคลาเทศ	0.20%	0.09%	0.08%	0.17%	0.19%	0.20%	0.16%	0.25%	0.14%	0.21%	0.18%
ภูฏาน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.27%	0.02%	0.12%	0.09%	0.26%	0.50%	0.33%
บรูไน	0.00%	0.00%	0.00%	0.18%	0.17%	0.06%	0.05%	0.13%	0.14%	0.19%	0.12%
กัมพูชา	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.02%	0.02%	0.02%	0.04%	0.05%	0.06%
อินเดีย	7.87%	6.48%	10.10%	8.37%	9.48%	8.18%	8.64%	6.19%	5.60%	5.60%	6.73%
อินโดนีเซีย	6.43%	5.80%	7.58%	5.50%	5.43%	5.45%	5.51%	6.28%	5.07%	7.60%	8.28%
สปป.ลาว	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.05%	0.20%	0.08%	0.11%
มาเลเซีย	16.06%	15.78%	14.40%	14.51%	12.90%	14.30%	13.30%	11.99%	12.26%	11.65%	9.90%
มัลดีฟส์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เมียนมา	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.09%	0.07%	0.11%	0.66%	0.80%	0.59%	1.04%
เนปาล	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%
ปากีสถาน	0.24%	0.28%	0.33%	0.52%	0.46%	0.21%	0.24%	0.20%	0.44%	0.18%	0.20%
ฟิลิปปินส์	1.45%	1.79%	1.49%	1.68%	1.37%	2.10%	2.44%	2.90%	2.39%	2.50%	1.97%
สิงคโปร์	42.85%	47.37%	42.11%	43.34%	43.84%	43.54%	44.81%	45.51%	45.45%	41.62%	41.41%
ศรีลังกา	0.02%	0.04%	0.02%	0.02%	0.02%	0.05%	0.02%	0.03%	0.46%	0.05%	0.59%
ไทย	24.04%	21.38%	22.61%	23.95%	23.99%	23.20%	21.39%	20.77%	21.88%	22.60%	21.42%
ติมอร์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เวียดนาม	0.81%	0.97%	1.26%	1.73%	1.78%	2.60%	3.18%	4.94%	4.86%	6.56%	7.65%

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-17 สัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงของประเทศในอินโดแปซิฟิกปีค.ศ. 1995 - 2006

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
อัฟกานิสถาน	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
บังคลาเทศ	0.01%	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.02%	0.02%	0.02%
ภูฏาน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%
บรูไน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
กัมพูชา	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
อินเดีย	1.33%	1.02%	0.94%	0.73%	0.91%	0.80%	1.18%	1.37%	0.89%	0.73%	1.01%	0.97%
อินโดนีเซีย	0.18%	0.59%	0.47%	0.53%	0.66%	1.18%	1.51%	1.42%	1.29%	1.45%	1.55%	1.68%
สปป.ลาว	0.03%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
มาเลเซีย	11.37%	13.70%	13.79%	16.07%	21.24%	23.36%	30.56%	27.91%	22.91%	20.74%	26.11%	29.81%
มัลดีฟส์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เมียนมา	0.00%	0.00%	0.00%	0.02%	0.07%	0.03%	0.05%	0.01%	0.00%	0.00%	0.01%	0.00%
เนปาล	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
ปากีสถาน	0.00%	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.04%	0.01%	0.01%	0.00%	0.01%	0.01%	0.00%
ฟิลิปปินส์	0.31%	0.77%	1.00%	4.15%	8.62%	6.49%	7.64%	11.12%	14.42%	12.92%	22.71%	21.39%
สิงคโปร์	79.52%	66.97%	65.03%	55.07%	52.93%	51.98%	44.00%	43.77%	43.10%	49.23%	25.56%	24.29%
ศรีลังกา	0.01%	0.08%	0.01%	0.00%	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.02%	0.01%
ไทย	7.11%	16.78%	18.67%	23.41%	15.42%	16.02%	14.84%	13.98%	16.92%	14.46%	22.38%	21.24%
ติมอร์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เวียดนาม	0.10%	0.08%	0.08%	0.00%	0.12%	0.10%	0.20%	0.40%	0.44%	0.42%	0.64%	0.57%

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-18 สัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงของประเทศในอินโดแปซิฟิกปีค.ศ. 2007 - 2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
อัฟกานิสถาน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
บังคลาเทศ	0.07%	0.01%	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.01%	0.02%	0.01%	0.02%	0.02%
ภูฏาน	0.00%	0.00%	0.14%	0.04%	0.00%	0.00%	0.00%	0.16%	0.31%	0.01%	0.14%
บรูไน	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
กัมพูชา	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.02%	0.05%	0.16%	0.23%	0.22%
อินเดีย	0.65%	0.72%	1.12%	1.08%	1.38%	1.03%	1.33%	1.37%	0.90%	1.14%	1.36%
อินโดนีเซีย	0.96%	0.96%	0.91%	0.87%	1.08%	0.97%	0.80%	0.72%	0.57%	0.61%	0.51%
สปป.ลาว	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
มาเลเซีย	20.69%	13.27%	32.54%	31.11%	32.04%	28.27%	26.45%	25.98%	22.22%	21.75%	21.02%
มัลดีฟส์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เมียนมา	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.03%	0.03%	0.01%	0.00%	0.01%	0.02%
เนปาล	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
ปากีสถาน	0.00%	0.01%	0.02%	0.02%	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.02%	0.04%
ฟิลิปปินส์	13.07%	14.28%	6.46%	6.44%	6.82%	8.96%	8.19%	7.71%	8.07%	8.02%	8.02%
สิงคโปร์	47.77%	49.70%	38.73%	41.34%	40.26%	42.04%	48.13%	49.63%	49.57%	43.98%	45.90%
ศรีลังกา	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.00%	0.01%	0.02%	0.04%	0.03%
ไทย	16.31%	19.92%	18.88%	16.99%	15.21%	13.68%	9.29%	8.40%	9.65%	10.37%	9.31%
ติมอร์	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
เวียดนาม	0.46%	1.14%	1.21%	2.10%	3.18%	5.00%	5.73%	5.94%	8.49%	13.79%	13.41%

ที่มา UNCTAD (2018)

3. ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกของอินโดแปซิฟิกไปจีน

ตารางผนวกที่ ก-19 ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของประเทศในอินโดแปซิฟิกปีค.ศ. 1995 - 2006

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
อัฟกานิสถาน	ขั้นต้น	10.75	9.47	7.06	5.95	10.04	6.85	6.19	8.90	8.07	7.14	6.06	5.15
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.14	0.25	1.67	3.62	-	0.02	1.05	-	-	0.01	0.00	-
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.01	-	-	-	-	0.01	-	-	0.30	0.55	0.80	0.98
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.00	0.02	0.03	-	-	0.00	0.35	-	-	0.01	0.04	0.32
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.01	0.01	0.04	-	-	-	0.09	-	-	0.00	0.01	0.03
บังกลาเทศ	ขั้นต้น	1.13	1.07	2.48	2.75	3.03	1.39	0.32	0.31	0.54	0.52	0.53	0.12
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.00	0.04	0.09	0.10	0.04	0.18	0.27	0.29	0.01	0.01	0.14	0.07
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	2.81	3.61	4.22	3.01	3.98	4.96	7.15	5.93	5.72	5.81	6.37	12.09
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	1.44	1.04	0.19	0.86	0.31	0.49	0.19	0.84	0.79	1.11	1.01	0.11
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.01	0.00	0.02	0.03	0.03	0.03	0.02	0.04	0.19	0.19	0.15	0.04
ภูฏาน	ขั้นต้น	5.49	4.93	-	-	4.40	-	4.14	4.45	4.18	7.54	3.54	3.12
	ทรัพยากรเข้มข้น	-	4.08	-	-	-	-	-	-	1.83	-	-	0.52
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	2.92	-	-	-	2.93	-	4.11	4.31	2.62	-	5.07	4.83
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.20
	เทคโนโลยีขั้นสูง	-	-	-	-	-	-	-	-	0.01	0.01	-	-
บรูไน	ขั้นต้น	-	-	-	-	-	6.83	8.21	8.90	8.35	7.57	6.62	6.16
	ทรัพยากรเข้มข้น	3.03	3.09	2.83	3.57	4.64	0.01	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	4.06	3.82	3.70	2.00	0.96	0.03	0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.11	0.11	0.10	0.73	0.84	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	เทคโนโลยีขั้นสูง	-	-	-	0.05	0.14	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
กัมพูชา	ขั้นต้น	2.60	2.65	0.63	1.15	1.07	0.72	1.54	3.18	2.71	0.94	1.04	2.01
	ทรัพยากรเข้มข้น	6.25	5.97	6.73	6.66	6.93	7.23	6.74	5.48	4.46	4.10	3.08	2.27
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	-	-	0.06	0.26	0.21	0.31	0.11	0.17	1.56	3.83	4.47	4.29
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	-	-	-	0.02	0.03	0.01	0.04	0.04	0.03	0.08	0.09	0.05

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	เทคโนโลยีขั้นสูง	-	-	-	0.00	0.00	0.00	0.00	0.02	0.01	0.00	0.02	0.04
อินเดีย	ขั้นต้น	1.59	3.63	3.74	3.39	1.95	1.59	1.25	1.07	0.76	0.66	0.60	1.17
	ทรัพยากรเข้มข้น	4.30	2.69	2.65	3.26	3.78	3.40	3.80	3.81	3.81	5.38	5.14	4.36
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	1.10	1.50	1.03	1.19	1.25	1.30	1.39	1.81	2.80	1.28	1.23	0.66
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.41	0.15	0.18	0.19	0.37	0.60	0.67	0.71	0.54	0.49	0.42	0.50
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.11	0.08	0.08	0.10	0.14	0.12	0.15	0.14	0.08	0.06	0.05	0.05
อินโดนีเซีย	ขั้นต้น	5.72	6.08	4.56	3.38	3.83	2.72	2.56	2.60	2.54	2.56	3.31	2.94
	ทรัพยากรเข้มข้น	3.00	2.35	3.06	4.22	3.67	3.55	3.85	4.19	4.16	3.38	2.40	2.49
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.14	0.17	0.12	0.36	0.30	0.34	0.49	0.54	0.61	0.51	0.35	0.36
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.27	0.21	0.24	0.31	0.39	0.45	0.51	0.53	0.50	0.61	0.47	0.43
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.00	0.01	0.01	0.03	0.03	0.06	0.11	0.10	0.10	0.13	0.10	0.10
สปป.ลาว	ขั้นต้น	8.34	3.75	3.81	1.45	1.12	2.50	2.42	2.83	2.77	1.78	2.69	2.47
	ทรัพยากรเข้มข้น	1.44	4.73	4.05	6.76	7.17	5.38	5.90	5.99	5.99	6.36	4.36	4.10
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.15	0.25	0.24	0.03	0.00	0.00	0.08	0.17	0.12	0.14	0.28	0.26
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.00	0.00	0.01	0.01	0.01	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.14	0.00	0.00	-	-	-	-	0.00	-	0.00	0.00	0.00
มาเลเซีย	ขั้นต้น	1.05	1.22	1.03	0.98	1.20	1.00	0.78	1.18	1.13	0.95	0.69	0.62
	ทรัพยากรเข้มข้น	5.65	4.85	4.25	3.92	3.21	2.18	1.69	2.04	2.27	2.20	1.66	1.76
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.19	0.16	0.14	0.24	0.24	0.31	0.26	0.29	0.40	0.39	0.58	0.48
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.41	0.50	0.48	0.51	0.49	0.64	0.79	0.76	0.71	0.67	0.72	0.59
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.16	0.32	0.47	0.68	0.90	1.14	1.26	1.04	0.98	1.03	1.19	1.26
มัลดีฟส์	ขั้นต้น	3.23	-	-	-	4.97	1.86	1.64	-	8.18	1.29	1.63	5.83
	ทรัพยากรเข้มข้น	5.78	-	-	7.85	4.09	-	-	-	0.01	0.10	0.01	-
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	-	4.16	-	-	-	-	2.39	8.63	0.07	0.23	0.68	0.51
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	-	-	-	-	-	1.09	1.27	-	-	2.31	2.54	0.03
	เทคโนโลยีขั้นสูง	-	-	-	-	-	1.30	0.46	-	0.03	0.46	0.09	0.02
เมียนมา	ขั้นต้น	1.58	1.14	2.10	4.15	2.70	1.61	1.89	1.55	1.72	1.42	1.25	1.24

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	ทรัพยากรเข้มข้น	6.85	7.09	5.62	4.71	5.65	6.31	6.37	7.38	7.24	6.82	6.14	5.57
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.08	0.06	0.03	0.02	0.03	0.02	0.02	0.03	0.02	0.04	0.05	0.05
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.02	0.01	0.00	0.00	0.01	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.00	0.00	-	0.03	0.08	0.05	0.07	0.02	0.00	0.00	0.01	0.01
เนปาล	ขั้นต้น	-	-	-	-	8.90	-	8.19	8.81	8.27	7.50	6.56	6.12
	ทรัพยากรเข้มข้น	-	-	5.66	-	0.83	-	0.03	0.03	0.04	0.03	0.03	0.03
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	-	-	1.42	3.16	0.04	4.43	0.04	0.04	0.04	0.05	0.05	0.06
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	-	-	-	-	0.01	-	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
	เทคโนโลยีขั้นสูง	-	-	-	-	0.00	0.53	-	-	-	-	-	-
ปากีสถาน	ขั้นต้น	5.51	4.68	2.09	1.34	1.54	0.96	0.50	0.69	0.96	0.80	0.64	0.51
	ทรัพยากรเข้มข้น	1.65	0.48	0.23	0.31	0.47	0.18	0.13	0.23	0.20	0.30	0.65	0.63
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	1.96	2.99	4.26	5.11	4.98	5.65	5.90	6.41	6.38	8.13	7.57	10.18
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.03	0.02	0.25	0.10	0.15	0.39	0.75	0.55	0.52	0.27	0.47	0.18
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.02	0.01	0.01	0.00	0.01	0.01	0.00
ฟิลิปปินส์	ขั้นต้น	6.43	5.51	3.93	4.21	2.61	1.71	1.62	0.87	0.94	0.76	0.34	0.32
	ทรัพยากรเข้มข้น	2.61	2.14	2.72	1.47	1.30	1.27	0.91	0.88	0.64	0.48	0.37	0.46
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.09	0.32	0.24	0.16	0.12	0.12	0.19	0.15	0.24	0.17	0.14	0.10
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.21	0.30	0.32	0.26	0.22	0.38	0.45	0.65	0.15	0.17	0.11	0.19
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.04	0.10	0.26	1.01	1.47	1.43	1.51	1.59	1.95	2.04	2.33	2.26
สิงคโปร์	ขั้นต้น	1.33	1.02	0.66	0.31	0.45	0.24	0.22	0.28	0.22	0.25	0.20	0.25
	ทรัพยากรเข้มข้น	2.14	2.62	2.27	2.07	1.29	1.39	1.07	1.13	1.40	1.22	1.49	1.67
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.32	0.28	0.43	0.62	0.46	0.31	0.34	0.31	0.43	0.42	0.34	0.44
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.95	0.80	0.78	0.80	0.94	1.01	1.18	1.18	1.06	0.97	1.54	1.46
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.83	0.91	1.06	1.14	1.34	1.44	1.32	1.25	1.25	1.36	0.94	0.87
ศรีลังกา	ขั้นต้น	1.94	2.73	4.50	5.26	4.79	1.79	2.20	1.69	2.56	1.52	0.77	1.42
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.24	1.41	0.97	1.05	1.09	1.02	2.36	2.90	2.44	4.65	5.02	3.50
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	1.63	0.74	1.76	1.74	1.84	1.77	2.71	0.93	1.02	0.96	1.00	1.53

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	1.53	0.50	0.23	0.23	0.24	1.22	0.34	1.28	0.77	0.15	0.17	0.23
	เทคโนโลยีชั้นสูง	0.15	0.92	0.11	0.10	0.09	0.20	0.09	0.08	0.27	0.31	0.26	0.27
ไทย	ขั้นต้น	5.33	5.59	4.35	3.88	3.09	2.09	2.19	2.34	2.33	1.95	1.63	1.55
	ทรัพยากรเข้มข้น	2.26	1.00	0.74	0.68	1.17	1.26	1.58	1.57	1.31	1.27	0.90	1.03
	เทคโนโลยีชั้นต่ำ	0.36	0.28	0.36	0.31	0.33	0.41	0.45	0.60	0.63	0.62	0.63	0.43
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	0.45	0.46	0.61	0.51	0.75	0.80	0.72	0.72	0.64	0.76	0.78	0.98
	เทคโนโลยีชั้นสูง	0.12	0.40	0.67	1.12	0.84	0.84	0.82	0.77	0.87	0.86	1.03	0.88
ติมอร์	ขั้นต้น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.07	-	6.11
	ทรัพยากรเข้มข้น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.02
	เทคโนโลยีชั้นต่ำ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9.02	6.57	0.08
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.06	-	0.00
	เทคโนโลยีชั้นสูง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.28	1.08	0.00

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-20 ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของประเทศในอินโดเนเซียปีค.ศ. 2007 - 2017

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
อัฟกานิสถาน	ขั้นต้น	5.65	4.15	4.26	4.21	3.48	3.69	3.94	4.01	2.99	1.55	3.52
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.01	0.03	0.06	0.15	0.31	0.31	0.19	0.33	0.72	0.21	0.30
	เทคโนโลยีชั้นต่ำ	0.91	1.60	1.19	0.77	2.31	0.41	0.70	0.37	0.40	0.42	0.40
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	0.04	0.22	0.01	0.40	0.07	0.06	0.01	0.03	0.37	0.21	0.39
	เทคโนโลยีชั้นสูง	0.01	0.02	0.38	0.08	0.21	0.17	0.08	0.07	0.65	1.80	0.53
บังคลาเทศ	ขั้นต้น	0.68	1.06	1.17	1.58	0.95	0.75	0.78	0.72	0.45	0.66	0.66
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.15	0.41	0.48	0.26	0.41	0.35	0.23	0.30	0.17	0.23	0.20
	เทคโนโลยีชั้นต่ำ	4.91	8.08	9.09	8.60	11.30	13.02	15.16	14.29	16.43	15.54	16.32
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	1.08	0.77	0.57	0.74	0.61	0.61	0.39	0.49	0.23	0.32	0.34
	เทคโนโลยีชั้นสูง	0.68	0.10	0.04	0.01	0.06	0.04	0.04	0.05	0.03	0.04	0.04
ภูฏาน	ขั้นต้น	3.10	2.52	2.73	2.65	2.33	3.15	2.39	2.34	2.82	3.09	2.91

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	ทรัพยากรเข้มข้น	3.35	3.10	1.01	0.11	1.67	0.02	1.36	1.19	1.12	0.83	0.73
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	-	0.00	0.11	-	0.04	2.48	0.40	0.23	0.46	0.35	0.19
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	-	-	0.00	0.08	0.77	0.48	0.85	0.32	0.38	1.25	0.79
	เทคโนโลยีขั้นสูง	-	-	0.95	1.37	0.00	0.12	0.04	0.64	0.55	0.02	0.40
บรูไน	ขั้นต้น	6.16	4.86	5.43	4.90	4.27	4.05	3.77	3.04	2.98	4.18	4.56
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.04	0.19	0.02	0.02	0.03	0.03	0.08	0.10	0.09	0.04	0.02
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.01	0.03	0.00	0.01	0.01	0.01	0.01	0.09	0.08	0.01	0.02
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.00	0.00	0.00	0.24	0.32	0.21	0.54	1.32	1.81	1.07	0.61
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.02	0.00	0.00
กัมพูชา	ขั้นต้น	1.76	1.81	2.11	2.20	1.66	0.90	1.11	0.91	0.83	0.77	0.81
	ทรัพยากรเข้มข้น	3.21	1.85	1.50	1.61	1.46	1.35	1.67	1.96	0.49	0.71	0.74
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	3.16	5.34	5.47	5.16	7.21	10.76	8.33	7.38	10.71	10.53	11.26
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.04	0.02	0.10	0.08	0.05	0.15	0.15	0.11	0.12	0.12	0.11
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.00	0.00	0.02	0.01	0.01	0.04	0.15	0.28	0.60	0.61	0.50
อินเดีย	ขั้นต้น	1.05	0.64	0.80	1.42	1.44	1.67	1.60	1.52	1.44	1.12	1.25
	ทรัพยากรเข้มข้น	4.59	4.75	3.97	3.37	2.66	2.05	1.68	1.99	2.23	2.63	2.41
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.48	0.40	0.83	0.71	1.01	2.03	3.54	3.37	4.25	3.41	2.47
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.38	0.27	0.48	0.36	0.47	0.57	0.67	0.57	0.61	0.67	0.76
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.05	0.05	0.08	0.07	0.09	0.10	0.12	0.15	0.12	0.16	0.18
อินโดนีเซีย	ขั้นต้น	2.93	2.52	2.69	2.39	2.06	1.76	1.66	1.50	1.71	1.77	1.48
	ทรัพยากรเข้มข้น	2.53	2.34	2.20	2.47	2.43	2.72	2.82	2.87	3.26	2.95	2.89
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.39	0.42	0.38	0.49	0.40	0.59	0.78	1.17	1.42	1.37	1.71
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.36	0.29	0.39	0.28	0.25	0.30	0.34	0.51	0.42	0.56	0.56
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.09	0.08	0.07	0.07	0.07	0.07	0.06	0.07	0.06	0.05	0.04
สปป.ลาว	ขั้นต้น	2.54	1.81	1.49	1.47	0.79	1.07	1.00	0.59	1.12	1.64	1.08
	ทรัพยากรเข้มข้น	3.86	3.83	4.32	4.15	4.37	4.26	4.11	4.69	4.30	4.18	3.86
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.19	0.33	0.15	0.06	0.11	0.12	0.11	0.08	0.10	0.08	0.09

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.07	0.28	0.14	0.15
	เทคโนโลยีชั้นสูง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01	0.00	0.00	0.01	0.00
มาเลเซีย	ขั้นต้น	0.56	0.66	0.51	0.60	0.67	0.49	0.69	0.50	0.63	0.59	0.62
	ทรัพยากรเข้มข้น	1.84	2.38	1.39	1.36	1.43	1.61	1.61	1.60	1.93	1.70	1.71
	เทคโนโลยีชั้นต่ำ	0.39	0.42	0.32	0.37	0.39	0.40	0.45	0.50	0.52	0.68	0.54
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	0.56	0.65	0.45	0.46	0.46	0.59	0.60	0.60	0.59	0.61	0.53
	เทคโนโลยีชั้นสูง	1.27	0.90	1.59	1.57	1.55	1.57	1.44	1.54	1.27	1.31	1.30
มัลดีฟส์	ขั้นต้น	0.21	4.56	0.03	4.49	0.05	3.91	0.62	0.83	2.13	4.10	2.04
	ทรัพยากรเข้มข้น	2.20	-	0.02	0.05	1.45	0.02	0.01	0.03	3.51	1.06	0.82
	เทคโนโลยีชั้นต่ำ	0.07	0.09	10.41	0.38	0.07	0.04	0.08	0.41	0.51	0.58	0.68
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	0.01	0.04	0.00	0.00	-	-	0.05	0.11	0.00	0.05	0.13
	เทคโนโลยีชั้นสูง	1.71	0.24	0.82	0.31	2.43	0.27	2.94	2.49	0.07	0.15	1.19
เมียนมา	ขั้นต้น	1.19	1.02	1.17	2.47	2.26	2.75	3.13	3.13	4.13	3.53	3.29
	ทรัพยากรเข้มข้น	5.35	4.87	4.67	2.99	2.61	1.72	1.36	1.35	1.00	1.92	1.68
	เทคโนโลยีชั้นต่ำ	0.05	0.06	0.07	0.16	0.16	0.65	0.52	0.38	0.35	0.55	0.28
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	0.01	0.01	0.01	0.01	0.06	0.06	0.05	0.25	0.21	0.16	0.30
	เทคโนโลยีชั้นสูง	0.01	0.01	0.01	-	0.00	0.03	0.02	0.00	0.00	0.00	0.01
เนปาล	ขั้นต้น	6.14	4.98	-	-	2.11	3.68	2.15	2.96	3.51	1.82	0.39
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.03	0.04	2.19	2.99	0.77	0.14	0.58	0.31	0.12	0.38	1.12
	เทคโนโลยีชั้นต่ำ	0.06	0.07	8.91	4.91	5.65	2.12	7.79	5.65	5.73	9.43	10.45
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	0.01	0.01	0.26	0.67	0.46	0.04	0.18	0.07	0.05	0.55	0.87
	เทคโนโลยีชั้นสูง	-	-	0.00	0.03	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.02	0.01
ปากีสถาน	ขั้นต้น	0.57	0.50	0.64	0.78	0.67	0.87	0.67	0.84	0.86	1.25	0.89
	ทรัพยากรเข้มข้น	1.10	1.48	0.60	0.80	0.55	0.35	0.35	0.34	0.39	0.38	0.57
	เทคโนโลยีชั้นต่ำ	9.64	9.57	11.98	11.75	13.82	15.11	16.70	15.68	14.17	13.91	14.49
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	0.21	0.23	0.20	0.29	0.29	0.10	0.13	0.12	0.29	0.14	0.21
	เทคโนโลยีชั้นสูง	0.01	0.01	0.01	0.02	0.01	0.00	0.01	0.00	0.01	0.01	0.05

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ฟิลิปปินส์	ขั้นต้น	0.51	0.18	0.55	0.61	0.63	0.32	0.55	0.60	0.34	0.57	0.67
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.59	0.38	0.65	0.87	0.83	0.90	1.16	1.53	1.13	0.83	0.86
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.10	0.12	0.21	0.21	0.29	0.17	0.23	0.27	0.36	0.32	0.61
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.13	0.19	0.30	0.32	0.31	0.40	0.48	0.51	0.47	0.50	0.38
	เทคโนโลยีขั้นสูง	2.14	2.51	2.05	1.95	2.10	2.31	1.95	1.60	1.88	1.84	1.80
สิงคโปร์	ขั้นต้น	0.14	0.11	0.16	0.09	0.13	0.07	0.06	0.04	0.13	0.14	0.11
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.90	1.09	1.18	1.19	1.27	1.21	1.01	1.04	0.89	0.88	0.82
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.73	0.83	0.82	1.04	1.20	1.17	0.91	0.87	0.60	0.78	0.76
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.81	0.91	0.98	0.96	1.11	1.19	1.31	1.27	1.21	1.22	1.21
	เทคโนโลยีขั้นสูง	1.59	1.57	1.41	1.45	1.38	1.55	1.71	1.63	1.58	1.48	1.55
ศรีลังกา	ขั้นต้น	1.20	1.08	0.81	0.80	1.10	0.83	1.40	0.89	0.68	0.97	0.69
	ทรัพยากรเข้มข้น	3.33	3.06	3.91	3.87	2.84	2.74	2.05	2.27	0.99	1.45	0.85
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	2.12	2.46	1.96	2.10	3.20	3.85	5.44	7.47	5.16	8.63	4.33
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.43	0.44	0.25	0.16	0.16	0.46	0.20	0.22	1.90	0.30	2.13
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.12	0.06	0.05	0.06	0.08	0.13	0.06	0.07	0.09	0.29	0.10
ไทย	ขั้นต้น	1.31	1.01	1.03	1.02	1.26	1.00	1.07	1.00	1.23	1.18	1.25
	ทรัพยากรเข้มข้น	1.03	1.11	1.22	1.32	1.29	1.60	1.88	1.87	1.66	1.58	1.55
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.56	0.54	0.53	0.56	0.56	0.57	0.69	0.79	0.88	1.00	0.90
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.87	0.78	0.83	0.88	0.94	1.01	1.08	1.17	1.17	1.19	1.15
	เทคโนโลยีขั้นสูง	1.03	1.20	1.09	1.00	0.80	0.81	0.57	0.56	0.62	0.63	0.57
ติมอร์	ขั้นต้น	-	2.78	0.04	1.75	0.49	3.09	2.37	2.96	0.46	4.18	2.22
	ทรัพยากรเข้มข้น	-	-	2.37	3.57	4.23	0.97	0.18	-	0.42	0.82	0.56
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	-	-	2.48	-	-	0.01	0.04	0.03	-	0.08	0.06
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	-	0.01	0.01	-	0.01	0.06	0.04	-	0.00	0.00	0.00
	เทคโนโลยีขั้นสูง	-	1.32	1.30	0.16	0.33	0.32	1.43	1.11	2.50	0.34	1.42

ที่มา UNCTAD (2018)

4. การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันระหว่างประเทศในอินโดแปซิฟิกกับจีน

ตารางผนวกที่ ก-21 ดัชนีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันระหว่างประเทศในอินโดแปซิฟิกกับจีนปีค.ศ. 2007 - 2017

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
อัฟกานิสถาน	ขั้นต้น	0.66	0.45	0.08	0.04	0.72	0.89	0.10	0.03	0.13	0.32	0.35	0.09
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.36	0.11	0.05	0.08	-	0.00	0.00	-	-	0.00	0.00	-
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.01	-	-	-	-	0.00	-	-	0.00	0.01	0.02	0.00
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.00	0.00	0.00	-	-	0.00	0.00	-	-	0.00	0.00	0.00
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.01	0.00	0.00	-	-	-	0.00	-	-	0.00	0.00	0.00
บังกลาเทศ	ขั้นต้น	0.27	0.46	0.21	0.13	0.08	0.10	0.02	0.02	0.04	0.10	0.11	0.09
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01	0.01	0.00	0.00	0.01	0.02
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.09	0.14	0.14	0.05	0.07	0.05	0.06	0.06	0.04	0.06	0.06	0.41
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.11	0.08	0.01	0.02	0.01	0.01	0.00	0.02	0.02	0.03	0.03	0.01
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01	0.01	0.01
ภูฏาน	ขั้นต้น	0.01	0.00	-	-	-	#DIV/0!	-	-	-	-	0.01	0.37
	ทรัพยากรเข้มข้น	-	0.07	-	-	-	-	-	-	0.89	-	-	0.20
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.00	-	-	-	0.00	-	0.01	0.00	0.02	-	0.81	0.11
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.01	-	#DIV/0!	#DIV/0!	-	-	-	-	-	-	-	0.04
	เทคโนโลยีขั้นสูง	-	-	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	-	-	0.93	0.26	-	-
บรูไน	ขั้นต้น	-	-	-	-	-	0.07	0.05	0.04	0.02	0.04	0.03	0.08
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.07	0.24	0.02	0.00	0.00	0.01	0.05
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.06	0.09	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01	0.00	0.01	0.02
	เทคโนโลยีขั้นสูง	-	-	-	0.00	0.00	0.02	0.01	0.01	0.03	0.01	0.02	0.00
กัมพูชา	ขั้นต้น	0.16	0.29	0.41	0.54	0.69	0.58	0.88	0.67	0.69	0.43	0.45	0.83
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.80	0.90	0.34	0.39	0.48	0.54	0.87	0.85	0.73	0.53	0.33	0.29
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	-	-	0.04	0.06	0.03	0.04	0.01	0.00	0.03	0.06	0.05	0.04
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	-	-	-	0.02	0.02	0.00	0.01	0.01	0.00	0.01	0.01	0.00

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	เทคโนโลยีขั้นสูง	-	-	-	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.01
อินเดีย	ขั้นต้น	0.46	0.73	0.66	0.98	0.57	0.69	0.51	0.59	0.72	0.82	0.85	0.77
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.75	0.84	0.78	0.82	0.83	0.86	0.97	0.94	0.81	0.66	0.61	0.67
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.99	0.61	0.88	0.95	0.92	0.94	0.88	0.96	0.80	0.73	0.61	0.31
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.48	0.31	0.31	0.32	0.49	0.73	0.81	0.76	0.74	0.66	0.45	0.38
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.17	0.21	0.18	0.17	0.21	0.17	0.21	0.17	0.12	0.08	0.06	0.05
อินโดนีเซีย	ขั้นต้น	0.57	0.50	0.69	0.95	0.89	0.85	0.94	0.94	0.84	0.69	0.51	0.52
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.64	0.60	0.49	0.49	0.53	0.60	0.69	0.62	0.59	0.69	0.92	0.70
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.28	0.43	0.25	0.74	0.45	0.38	0.42	0.45	0.62	0.42	0.28	0.25
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.48	0.40	0.37	0.63	0.54	0.44	0.52	0.58	0.68	0.65	0.48	0.46
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.01	0.04	0.03	0.08	0.08	0.11	0.17	0.18	0.25	0.28	0.20	0.20
สปป.ลาว	ขั้นต้น	0.67	0.89	0.86	0.97	0.91	0.41	0.37	0.19	0.29	0.46	0.20	0.15
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.16	0.96	0.93	0.38	0.22	0.68	0.57	0.48	0.28	0.48	0.34	0.31
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.09	0.11	0.12	0.03	0.00	0.00	0.04	0.17	0.07	0.03	0.11	0.14
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.05	0.00	0.00	-	-	-	-	0.00	-	0.00	0.00	0.00
มาเลเซีย	ขั้นต้น	0.82	0.98	0.69	0.69	0.74	0.89	0.92	0.98	0.87	0.74	0.95	0.86
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.30	0.41	0.45	0.31	0.43	0.54	0.57	0.47	0.40	0.41	0.52	0.48
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.21	0.20	0.19	0.49	0.40	0.46	0.44	0.43	0.60	0.45	0.60	0.44
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.84	0.78	0.58	0.73	0.85	0.86	0.96	1.00	0.93	0.90	0.81	0.71
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.33	0.43	0.45	0.63	0.89	0.81	0.86	0.69	0.69	0.64	0.61	0.65
มัลดีฟส์	ขั้นต้น	-	-	-	-	0.40	0.13	0.17	-	0.06	0.07	0.10	0.54
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.75	-	-	0.20	0.05	-	-	-	0.00	0.00	0.00	-
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	-	0.04	-	-	-	-	0.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.02
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	-	-	-	-	-	0.02	0.04	-	-	0.07	0.02	0.00
	เทคโนโลยีขั้นสูง	-	-	-	-	-	0.05	0.04	-	0.00	0.02	0.00	0.00
เมียนมา	ขั้นต้น	0.56	0.89	0.61	0.62	0.82	0.86	0.70	0.91	0.76	0.79	0.84	0.97

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.93	0.85	0.89	0.66	0.97	0.91	0.90	0.98	0.89	0.84	0.98	0.84
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.03	0.03	0.01	0.00	0.01	0.00	0.01	0.01	0.00	0.01	0.01	0.01
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.00	0.00	-	0.01	0.03	0.02	0.03	0.01	0.00	0.00	0.01	0.00
เนปาล	ขั้นต้น	-	-	-	-	0.48	-	0.01	0.02	0.02	0.02	0.41	0.24
	ทรัพยากรเข้มข้น	-	-	0.00	-	0.94	-	0.91	0.98	0.93	0.99	0.06	0.15
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	-	-	0.00	0.00	0.03	0.00	0.26	0.21	0.19	0.21	0.01	0.02
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	-	-	-	-	0.02	-	0.17	0.13	0.12	0.14	0.01	0.01
	เทคโนโลยีขั้นสูง	-	-	-	-	0.00	0.00	-	-	-	-	-	-
ปากีสถาน	ขั้นต้น	0.70	0.48	0.63	0.79	0.96	0.93	0.64	0.50	0.70	0.66	0.45	0.49
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.39	0.12	0.08	0.13	0.19	0.06	0.08	0.08	0.07	0.10	0.15	0.16
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.95	0.90	0.52	0.45	0.44	0.41	0.38	0.63	0.83	0.73	0.95	0.91
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.01	0.01	0.08	0.04	0.08	0.21	0.46	0.23	0.15	0.07	0.10	0.04
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.02	0.01	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00
ฟิลิปปินส์	ขั้นต้น	0.98	0.96	0.65	0.39	0.82	0.96	0.99	0.85	0.97	0.96	0.99	0.86
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.67	0.66	0.70	0.72	0.78	0.82	0.54	0.68	0.62	0.63	0.69	0.82
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.04	0.18	0.09	0.11	0.09	0.09	0.15	0.15	0.28	0.19	0.17	0.10
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.14	0.32	0.18	0.27	0.36	0.56	0.63	0.93	0.37	0.36	0.32	0.45
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.05	0.12	0.13	0.43	0.78	0.81	0.85	0.69	0.64	0.82	0.64	0.68
สิงคโปร์	ขั้นต้น	0.69	0.87	0.53	0.42	0.62	0.50	0.37	0.51	0.76	0.98	0.69	0.62
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.91	0.68	0.63	0.59	0.96	0.96	0.93	0.99	0.83	0.77	0.93	0.76
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.25	0.27	0.44	0.76	0.52	0.39	0.38	0.37	0.49	0.47	0.30	0.28
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.92	0.85	0.84	0.94	0.90	1.00	0.92	0.85	0.77	0.74	0.80	0.87
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.58	0.58	0.57	0.65	0.65	0.74	0.72	0.72	0.79	0.82	0.61	0.51
ศรีลังกา	ขั้นต้น	0.37	0.38	0.23	0.23	0.24	0.19	0.11	0.20	0.21	0.27	0.23	0.22
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.00	0.05	0.06	0.06	0.07	0.05	0.12	0.27	0.19	0.32	0.45	0.29
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.01	0.01	0.02	0.02	0.03	0.03	0.03	0.03	0.02	0.02	0.02	0.02

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ไทย	เทคโนโลยีชั้นกลาง	0.03	0.02	0.01	0.01	0.01	0.03	0.01	0.10	0.04	0.01	0.01	0.01
	เทคโนโลยีชั้นสูง	0.00	0.07	0.01	0.01	0.01	0.02	0.01	0.01	0.03	0.04	0.04	0.02
	ขั้นต้น	0.36	0.29	0.34	0.35	0.51	0.53	0.49	0.49	0.45	0.51	0.47	0.49
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.86	0.83	0.73	0.82	0.91	0.87	0.83	0.83	0.78	0.81	0.92	0.78
	เทคโนโลยีชั้นต่ำ	0.28	0.33	0.39	0.41	0.33	0.36	0.35	0.47	0.58	0.47	0.43	0.29
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	0.50	0.60	0.66	0.74	0.80	0.84	0.82	0.81	0.86	0.80	0.74	0.86
ติมอร์	เทคโนโลยีชั้นสูง	0.20	0.49	0.55	0.82	0.59	0.65	0.59	0.52	0.69	0.70	0.73	0.67
	ขั้นต้น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.00	-	0.34
	ทรัพยากรเข้มข้น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.15
	เทคโนโลยีชั้นต่ำ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.00	0.00	0.06
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.00	-	0.01
เวียดนาม	เทคโนโลยีชั้นสูง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.00	0.00	0.01
	ขั้นต้น	0.14	0.15	0.12	0.77	0.23	0.17	0.19	0.30	0.36	0.25	0.28	0.37
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.93	0.92	0.98	0.21	0.96	0.75	0.78	0.47	0.48	0.59	0.46	0.69
	เทคโนโลยีชั้นต่ำ	0.08	0.08	0.10	-	0.16	0.13	0.30	0.21	0.20	0.14	0.12	0.14
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	0.23	0.22	0.26	0.31	0.12	0.03	0.06	0.05	0.07	0.07	0.08	0.05
	เทคโนโลยีชั้นสูง	0.02	0.02	0.03	-	0.06	0.05	0.07	0.13	0.15	0.14	0.15	0.11

ที่มา UNCTAD (2018)

ตารางผนวกที่ ก-22 ดัชนีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันระหว่างประเทศในอินโดแปซิฟิกกับจีนปีค.ศ. 2007 - 2017

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
อัฟกานิสถาน	ขั้นต้น	0.23	0.63	0.39	0.42	0.49	0.20	0.24	0.80	0.33	0.09	0.11
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01	0.01	0.03	0.03	0.00	0.00
	เทคโนโลยีชั้นต่ำ	0.01	0.01	0.01	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	0.00	0.01	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00
	เทคโนโลยีชั้นสูง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.02	0.02	0.01
บังคลาเทศ	ขั้นต้น	0.13	0.18	0.16	0.34	0.45	0.41	0.53	0.56	0.34	0.42	0.42

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.02	0.02	0.03	0.03	0.12	0.08	0.07	0.12	0.03	0.07	0.06
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.07	0.04	0.05	0.06	0.12	0.13	0.17	0.22	0.22	0.21	0.20
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	0.04	0.01	0.01	0.03	0.04	0.04	0.03	0.06	0.02	0.03	0.03
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.05	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.01	0.01	0.00	0.01	0.01
ภูฏาน	ขั้นต้น	0.00	0.00	0.00	0.05	0.03	0.09	0.04	0.02	0.01	0.01	0.01
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.04	0.00	0.06	0.71	0.02	0.09	0.11	0.08	0.03	0.04	0.04
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	-	0.00	0.40	-	0.16	0.94	0.59	0.98	0.25	0.27	0.51
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	-	-	0.03	0.21	0.21	0.86	0.39	0.34	0.13	0.06	0.07
	เทคโนโลยีขั้นสูง	-	-	0.17	0.52	0.02	0.28	0.34	0.18	0.09	0.74	0.12
บรูไน	ขั้นต้น	0.07	0.31	0.06	0.04	0.05	0.06	0.15	0.21	0.33	0.16	0.15
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.19	0.19	0.08	0.11	0.15	0.06	0.06	0.09	0.04	0.05	0.02
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	0.01	0.00	0.01	0.78	0.76	0.27	0.20	0.41	0.28	0.59	0.37
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00
กัมพูชา	ขั้นต้น	0.90	0.96	0.85	0.46	0.43	0.69	0.49	0.64	0.80	0.65	0.59
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.44	0.17	0.17	0.54	0.64	0.51	0.69	0.77	0.26	0.38	0.56
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.03	0.03	0.03	0.07	0.10	0.12	0.12	0.13	0.23	0.23	0.30
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	0.00	0.00	0.01	0.01	0.01	0.02	0.02	0.02	0.03	0.03	0.04
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.04	0.11	0.27	0.31	0.34
อินเดีย	ขั้นต้น	0.67	0.83	0.65	0.41	0.49	0.41	0.41	0.59	0.75	0.85	0.71
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.61	0.64	0.64	0.63	0.76	0.99	0.86	0.76	0.66	0.74	0.82
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.18	0.13	0.26	0.19	0.23	0.35	0.50	0.38	0.37	0.31	0.31
	เทคโนโลยีชั้นกลาง	0.26	0.16	0.27	0.21	0.22	0.22	0.27	0.19	0.15	0.15	0.20
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.04	0.03	0.04	0.04	0.05	0.04	0.05	0.05	0.03	0.03	0.04

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
อินโดนีเซีย	ขั้นต้น	0.45	0.36	0.34	0.37	0.33	0.33	0.33	0.52	0.54	0.53	0.61
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.67	0.63	0.65	0.64	0.58	0.58	0.57	0.69	0.63	0.60	0.56
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.21	0.17	0.20	0.19	0.16	0.17	0.20	0.22	0.26	0.28	0.44
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.38	0.25	0.38	0.29	0.26	0.22	0.24	0.28	0.21	0.30	0.37
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.16	0.09	0.09	0.08	0.08	0.07	0.05	0.05	0.04	0.04	0.04
สปป.ลาว	ขั้นต้น	0.10	0.11	0.08	0.09	0.16	0.14	0.20	0.31	0.27	0.16	0.23
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.15	0.12	0.08	0.08	0.06	0.13	0.11	0.11	0.17	0.16	0.14
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.16	0.19	0.14	0.03	0.10	0.05	0.06	0.07	0.05	0.04	0.06
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.00	0.00	0.01	0.01	0.01	0.00	0.00	0.04	0.23	0.13	0.13
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
มาเลเซีย	ขั้นต้น	0.94	0.77	0.74	0.69	0.60	0.77	0.78	1.00	0.90	0.96	0.80
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.44	0.41	0.43	0.45	0.40	0.42	0.48	0.57	0.57	0.75	0.72
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.34	0.28	0.34	0.30	0.27	0.24	0.24	0.22	0.19	0.21	0.21
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.69	0.63	0.70	0.70	0.63	0.61	0.61	0.58	0.56	0.52	0.49
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.74	0.56	0.95	0.98	0.98	0.85	0.79	0.81	0.80	0.78	0.80
มัลดีฟส์	ขั้นต้น	0.01	0.91	0.00	0.34	0.00	0.99	0.04	0.02	0.01	0.03	0.01
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.04	-	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.00	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.00	0.00	0.00	0.00	-	-	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.03	0.03	0.02	0.01	0.01	0.02	0.02	0.01	0.00	0.00	0.00
เมียนมา	ขั้นต้น	0.98	0.90	0.86	0.22	0.12	0.34	0.09	0.14	0.09	0.14	0.07
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.96	0.92	0.98	0.89	0.52	0.85	0.94	0.93	0.83	0.49	0.40
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.01	0.01	0.01	0.02	0.03	0.11	0.13	0.08	0.09	0.15	0.09
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.03	0.02	0.03	0.17	0.13	0.13	0.24
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.01	0.01	0.01	-	0.00	0.02	0.02	0.00	0.00	0.00	0.01
เนปาล	ขั้นต้น	0.12	0.08	-	-	0.30	0.54	0.58	0.87	0.46	0.20	0.04
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.36	0.47	0.44	0.35	0.11	0.13	0.11	0.10	0.02	0.05	0.14

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.05	0.07	0.13	0.04	0.04	0.09	0.07	0.10	0.07	0.07	0.07
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03	0.01	0.01	0.01	0.00	0.02	0.02
	เทคโนโลยีขั้นสูง	-	-	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ปากีสถาน	ขั้นต้น	0.48	0.60	0.82	0.98	0.97	0.51	0.58	0.71	0.94	0.98	0.78
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.30	0.39	0.31	0.46	0.35	0.34	0.33	0.21	0.17	0.13	0.18
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.73	0.73	0.96	0.88	0.89	0.88	0.86	0.86	0.69	0.53	0.46
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.04	0.05	0.07	0.10	0.09	0.05	0.06	0.03	0.06	0.02	0.02
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.00	0.00	0.01	0.01	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.01
ฟิลิปปินส์	ขั้นต้น	0.74	0.77	1.00	0.89	0.96	0.78	0.91	0.86	0.75	0.88	0.99
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.98	0.70	0.62	0.95	0.80	0.92	0.93	0.94	0.77	0.45	0.49
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.10	0.10	0.14	0.10	0.09	0.07	0.08	0.09	0.08	0.04	0.09
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.36	0.38	0.44	0.43	0.35	0.43	0.45	0.46	0.34	0.29	0.26
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.63	0.63	1.00	0.91	0.83	0.80	0.86	0.96	0.96	0.82	0.86
สิงคโปร์	ขั้นต้น	0.70	0.79	0.82	0.89	0.91	0.98	0.87	0.66	0.87	0.95	0.99
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.90	0.67	0.85	0.84	0.66	0.66	0.84	0.88	0.93	0.97	0.89
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.55	0.49	0.60	0.65	0.65	0.59	0.47	0.50	0.39	0.49	0.47
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.96	0.98	0.89	0.81	0.78	0.84	0.76	0.71	0.74	0.76	0.71
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.88	0.84	0.86	0.90	0.83	0.87	0.91	0.97	0.97	0.93	1.00
ศรีลังกา	ขั้นต้น	0.23	0.33	0.30	0.34	0.50	0.49	0.56	0.51	0.47	0.38	0.55
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.30	0.38	0.65	0.70	0.50	0.47	0.29	0.22	0.18	0.17	0.29
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.03	0.04	0.04	0.04	0.04	0.05	0.06	0.11	0.13	0.13	0.11
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.02	0.02	0.03	0.02	0.01	0.02	0.01	0.01	0.17	0.02	0.26
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.00	0.01	0.02	0.03	0.02
ไทย	ขั้นต้น	0.60	0.63	0.52	0.53	0.40	0.46	0.48	0.56	0.60	0.65	0.58
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.77	0.81	0.64	0.62	0.61	0.58	0.53	0.60	0.72	0.74	0.64
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.30	0.24	0.30	0.25	0.23	0.18	0.22	0.22	0.22	0.23	0.23
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.77	0.68	0.83	0.80	0.82	0.70	0.68	0.69	0.64	0.63	0.68

ประเทศ	กลุ่มสินค้า	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.82	0.80	0.78	0.71	0.57	0.47	0.36	0.35	0.37	0.39	0.40
ติมอร์	ขั้นต้น	-	0.03	0.00	0.21	0.03	0.04	0.01	0.00	0.00	0.02	0.06
	ทรัพยากรเข้มข้น	-	-	0.00	0.10	0.15	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.01
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	-	-	0.00	-	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	-	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00
	เทคโนโลยีขั้นสูง	-	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01
เวียดนาม	ขั้นต้น	0.52	0.52	0.52	0.52	0.41	0.41	0.49	0.50	0.67	0.60	0.48
	ทรัพยากรเข้มข้น	0.63	0.55	0.51	0.74	0.85	0.75	0.72	0.67	0.81	0.85	0.98
	เทคโนโลยีขั้นต่ำ	0.12	0.20	0.27	0.31	0.39	0.39	0.40	0.42	0.46	0.48	0.55
	เทคโนโลยีขั้นกลาง	0.04	0.04	0.07	0.10	0.10	0.14	0.16	0.21	0.16	0.22	0.26
	เทคโนโลยีขั้นสูง	0.08	0.13	0.10	0.20	0.24	0.30	0.27	0.26	0.31	0.46	0.47

ภาคผนวก ข.
ผลการทดสอบข้อมูลในแบบจำลองของ Robustness Check

การศึกษานี้ได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย แยกตามความแตกต่างของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ศักยภาพทางการค้า ศักยภาพทางการลงทุน และขนาดรายได้ต่อประชากร โดยมีผลการทดสอบข้อมูลในแบบจำลอง ดังนี้

1. ด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์

การทดสอบข้อมูลในแบบจำลอง แยกตามที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบจำลอง แบบจำลอง A1 เน้นศึกษาประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวน 10 ประเทศ (บรูไน สเปน ลาว มาเลเซีย เมียนมา อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย ติมอร์ตะวันออก และเวียดนาม) และแบบจำลอง A2 เน้นศึกษาประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้จำนวน 6 ประเทศ (อัฟกานิสถาน บังกลาเทศ อินเดีย เนปาล ปากีสถาน และศรีลังกา)

ก. ผลการทดสอบคุณสมบัติของข้อมูล (Stationary test)

การทดสอบคุณสมบัติ Stationary ด้วยวิธี Levin-Lin-Chu test และ Im-Pasaran-Shin test พบว่า ผลลัพธ์ที่มวบรวมในประเทศ การส่งออก และการนำเข้าในแบบจำลอง A1 และ A2 มีคุณสมบัติเป็นข้อมูลแบบ Stationary หรือ Integrate ที่ Order 0 ขณะที่การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการลงทุนภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจไม่มีคุณสมบัติเป็นข้อมูลแบบ Nonstationary หรือ Integrate ที่ Order 1 จึงทำการปรับข้อมูลเป็นผลต่างระดับที่ 1 (First differential)

ตารางผนวกที่ ข-1 ผลการทดสอบ Panel unit root ที่ระดับ Level และผลต่างระดับที่ 1 (First differential)

ตัวแปร	แบบจำลอง A1				แบบจำลอง A2			
	Level		1 st differential		Level		1 st differential	
	LLC	IPS	LLC	IPS	LLC	IPS	LLC	IPS
Ln(GDP)	-2.24*	-0.48	-6.23*	-3.58*	-2.24*	-0.48	-6.23*	-3.58*
Ln(EXP)	-4.46*	-3.28*	-9.80*	-6.11*	-1.66**	-0.72	-7.17*	-5.65*
Ln(IMP)	-4.86*	-1.12	-7.53*	-4.97*	-5.89*	-1.78**	-6.91*	-5.50*
Ln(FDI)	-3.47*	-0.05	-8.52*	-8.34*	-4.90*	-1.33***	-10.08*	-6.65*
Ln(FEC)	-4.41*	-4.77	-7.50*	-4.60*	-1.03	-0.45	-5.41*	-3.73*

หมายเหตุ 1) สมมติฐาน H0 Non stationary และ Ha Stationary 2) *, ** และ *** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1%, 5% และ 10% ตามลำดับ ที่มา จากการคำนวณ

ข. การทดสอบความเหมาะสมของค่าความซ้ำ Optimal lag length

การทดสอบ Optimal lag length โดยใช้ค่าดัชนีทดสอบ Schwarz Information Criterion พบว่าแบบจำลอง A1 และ A2 มีจำนวนเวลาล่าช้าที่เหมาะสมเท่ากับ 1 และ 2 ตามลำดับ

ตารางผนวกที่ ข-2 ผลการหา Optimal lag length โดย VAR Model

Lag	0	1	2	3	4	5
แบบจำลอง A1	6.91	2.59	2.45*	2.81	3.37	3.97
แบบจำลอง A2	5.77	2.78*	3.29	4.23	5.17	5.51

หมายเหตุ * แสดง lag order selected by the criterion ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ที่มา จากการคำนวณ

ค. การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Panel cointegration test)

การทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาวของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ด้วยวิธี Pedroni residual cointegration test พบว่า ค่าสถิติ Panel PP-Statistic, Panel ADF-Statistic, Group PP-Statistic และ Group ADF-Statistic ในแบบจำลอง A1 และ A2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรือนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวกัน

ตารางผนวกที่ ข-3 ผลการทดสอบ Panel Cointegration ด้วยวิธี Pedroni residual cointegration test

Test statistics	แบบจำลอง A1				แบบจำลอง A2			
	Panel PP-statistics	Panel ADF-statistics	Group PP-statistics	Group ADF-statistics	Panel PP-statistics	Panel ADF-statistics	Group PP-statistics	Group ADF-statistics
Intercept	-2.01**	2.47*	-2.67*	-3.64*	-3.21*	-3.40*	-3.38*	-2.47*
Intercept & Trend	-2.82*	-2.40*	-5.20*	-3.15*	-6.06*	-4.38*	-5.24*	-4.22*
None	-3.03*	-3.74*	-4.39*	-5.29*	-1.86**	-2.42*	-1.79**	-2.03**

หมายเหตุ 1) สมมติฐาน H0 No cointegration และ Ha Cointegration 2) *, ** และ ** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1%, 5% และ 10% ตามลำดับ ที่มา จากการคำนวณ

2. ด้านศักยภาพการค้า

การทดสอบข้อมูลในแบบจำลอง แยกตามศักยภาพการค้า สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบจำลอง แบบจำลอง B1 เน้นศึกษาประเทศที่มีศักยภาพทางการค้าสูง ได้แก่ ประเทศเวียดนาม ตีมอร์ ออสเตรเลีย เนปาล และปากีสถาน และแบบจำลอง B2 เน้นศึกษาประเทศที่มีศักยภาพทางการค้าต่ำ ได้แก่ ประเทศบรูไน อินโดนีเซีย เมียนมา สปป.ลาว มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บังคลาเทศ อินเดีย และศรีลังกา

ก. ผลการทดสอบคุณสมบัติของข้อมูล (Stationary test)

การทดสอบคุณสมบัติ Stationary ด้วยวิธี Levin-Lin-Chu test และ Im-Pasaran-Shin test พบว่า ผลลัพธ์โดยรวมในประเทศ การส่งออก และการนำเข้าในแบบจำลอง B1 และ B2 มีคุณสมบัติเป็นข้อมูลแบบ Stationary หรือ Integrate ที่ Order 0 ขณะที่การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการลงทุนภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจมีมีคุณสมบัติเป็นข้อมูลแบบ Nonstationary หรือ Integrate ที่ Order 1 จึงทำการปรับข้อมูลเป็นผลต่างระดับที่ 1 (First differential)

ตารางผนวกที่ ข-4 ผลการทดสอบ Panel unit root ที่ระดับ Level และผลต่างระดับที่ 1 (First differential)

ตัวแปร	แบบจำลอง B1				แบบจำลอง B2			
	Level		1 st differential		Level		1 st differential	
	LLC	IPS	LLC	IPS	LLC	IPS	LLC	IPS
Ln(GDP)	-5.17*	-2.68*	-5.15*	-3.48*	-4.02*	-1.42***	-6.63*	-3.57*
Ln(EXP)	-0.93	-2.08*	-10.52*	-7.48*	-5.14*	-2.19*	-7.48*	-4.85*
Ln(IMP)	-2.66*	0.20	-5.99*	-4.65*	-6.94*	-2.56*	-8.62*	-5.68*
Ln(FDI)	-0.30	0.84	-5.54*	-6.73*	-5.43*	-1.58**	-11.78*	-8.32*
Ln(FEC)	-1.36***	-0.41	-5.48*	-3.78*	-4.22*	-0.51	-7.74*	-4.58*

หมายเหตุ 1) สมมติฐาน H0 Non stationary และ Ha Stationary 2) *, ** และ *** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1%, 5% และ 10% ตามลำดับ ที่มา จากการคำนวณ

ข. การทดสอบความเหมาะสมของค่าความล่าช้า Optimal lag length

การทดสอบ Optimal lag length โดยใช้ค่าดัชนีทดสอบ Schwarz Information Criterion พบว่าแบบจำลอง B1 และ B2 มีจำนวนเวลาล่าช้าที่เหมาะสมเท่ากับ 1 และ 2 ตามลำดับ

ตารางผนวกที่ ข-5 ผลการหา Optimal lag length โดย VAR Model

Lag	0	1	2	3	4	5
แบบจำลอง B1	10.61	6.26	5.95*	6.70	6.50	6.14
แบบจำลอง B2	9.66	0.57*	1.11	1.98	2.59	3.38

หมายเหตุ * แสดง lag order selected by the criterion ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ที่มา จากการคำนวณ

ค. การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration test)

การทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาวของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพการค้าสูงและต่ำในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกด้วยวิธี Pedroni residual cointegration test พบว่าค่าสถิติ Panel PP-Statistic, Panel ADF-Statistic, Group PP-Statistic และ Group ADF-Statistic ในแบบจำลอง B1 และ B2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรือนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศศักยภาพการค้าสูงและต่ำในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวกัน

ตารางผนวกที่ ข-6 ผลการทดสอบ Panel Cointegration ด้วยวิธี Pedroni residual cointegration test

Test statistics	แบบจำลอง B1				แบบจำลอง B2			
	Panel PP-statistics	Panel ADF-statistics	Group PP-statistics	Group ADF-statistics	Panel PP-statistics	Panel ADF-statistics	Group PP-statistics	Group ADF-statistics
Intercept	-2.62*	-2.30*	-2.16*	-0.77	2.63*	-3.41*	-3.58*	-3.89*
Intercept & Trend	-5.57*	-3.38*	-6.67*	-1.59**	-3.39*	-3.72*	-4.33*	-5.05*

None	-2.51*	-2.67*	-2.24*	-2.12*	-2.32*	-3.21*	-3.99*	-4.53*
------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

หมายเหตุ 1) สมมติฐาน H0 No cointegration และ Ha Cointegration 2) *, ** และ *** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1%, 5% และ 10% ตามลำดับ ที่มา จากการคำนวณ

3. ด้านศักยภาพการลงทุน

การทดสอบข้อมูลในแบบจำลอง แยกตามศักยภาพการลงทุน สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบจำลอง แบบจำลอง C1 เน้นศึกษาประเทศที่มีศักยภาพทางการลงทุนสูง ได้แก่ ประเทศบรูไน เมียนมา ไทย อินเดีย ปากีสถาน และศรีลังกา และแบบจำลอง C2 เน้นศึกษาประเทศที่มีศักยภาพทางการลงทุนต่ำ ได้แก่ ประเทศสปป.ลาว อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม ติมอร์ อัฟกานิสถาน บังคลาเทศ และเนปาล ยกเว้นประเทศอัฟกานิสถานที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมทางการลงทุนแบบหดตัว

ก. ผลการทดสอบคุณสมบัติของข้อมูล (Stationary test)

การทดสอบคุณสมบัติ Stationary ด้วยวิธี Levin-Lin-Chu test และ Im-Pasaran-Shin test พบว่า ผลลัพธ์ที่มวบรวมในประเทศ การส่งออก และการนำเข้าในแบบจำลอง C1 และ C2 มีคุณสมบัติเป็นข้อมูลแบบ Stationary หรือ Integrate ที่ Order 0 ขณะที่การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการลงทุนภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจมีคุณสมบัติเป็นข้อมูลแบบ Nonstationary หรือ Integrate ที่ Order 1 จึงทำการปรับข้อมูลเป็นผลต่างระดับที่ 1 (First differential)

ตารางผนวกที่ ข-7 ผลการทดสอบ Panel unit root ที่ระดับ Level และผลต่างระดับที่ 1 (First differential)

ตัวแปร	แบบจำลอง C1				แบบจำลอง C2			
	Level		1 st differential		Level		1 st differential	
	LLC	IPS	LLC	IPS	LLC	IPS	LLC	IPS
Ln(GDP)	-3.77*	-1.49***	-4.73*	-2.59*	-4.54*	-2.20*	-6.93*	-4.20*
Ln(EXP)	-2.77*	-0.43	-4.51*	-3.20*	-3.91*	-3.44*	-11.60*	-8.00*
Ln(IMP)	-5.28*	-1.97**	-5.60*	-3.20*	-5.18*	-1.01	-8.89*	-6.78*
Ln(FDI)	-7.20*	-3.54*	-8.08*	-5.81*	-1.40***	1.71	-9.91*	-8.97*
Ln(FEC)	-0.59	0.90	-4.82*	-2.77*	-4.53*	-1.52***	-8.33*	-5.35*

หมายเหตุ 1) สมมติฐาน H0 Non stationary และ Ha Stationary 2) *, ** และ *** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1%, 5% และ 10% ตามลำดับ ที่มา จากการคำนวณ

ข. การทดสอบความเหมาะสมของค่าความล่าช้า Optimal lag length

การทดสอบ Optimal lag length โดยใช้ค่าดัชนีทดสอบ Schwarz Information Criterion พบว่าแบบจำลอง C1 และ C2 มีจำนวนเวลาล่าช้าที่เหมาะสมเท่ากับ 1 และ 2 ตามลำดับ

ตารางผนวกที่ ข-8 ผลการหา Optimal lag length โดย VAR Model

Lag	0	1	2	3	4	5
แบบจำลอง C1	8.24	2.46*	3.42	4.49	5.23	6.26
แบบจำลอง C2	11.45	3.63*	3.67	3.82	4.25	4.85

หมายเหตุ * แสดง lag order selected by the criterion ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ที่มา จากการคำนวณ

ค. การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration test)

การทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาวของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพการลงทุนสูงและต่ำในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกด้วยวิธี Pedroni residual cointegration test พบว่า ค่าสถิติ Panel PP-Statistic, Panel ADF-Statistic, Group PP-Statistic และ Group ADF-Statistic ในแบบจำลอง C1 และ C2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรือนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศศักยภาพการลงทุนสูงและต่ำในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวกัน

ตารางผนวกที่ ข-9 ผลการทดสอบ Panel Cointegration ด้วยวิธี Pedroni residual cointegration test

Test statistics	แบบจำลอง C1				แบบจำลอง C2			
	Panel PP-statistics	Panel ADF-statistics	Group PP-statistics	Group ADF-statistics	Panel PP-statistics	Panel ADF-statistics	Group PP-statistics	Group ADF-statistics
Intercept	-4.49*	-3.63*	-4.02*	-2.50*	-0.88	-1.40***	-2.17*	-2.69*
Intercept & Trend	-6.70*	-4.08*	-5.84*	-4.03*	-1.25	-2.21*	-4.74*	-3.97*
None	-2.91*	-3.32*	-2.57*	-2.79*	-1.85**	-1.69**	-3.78*	-3.27*

หมายเหตุ 1) สมมติฐาน H0 No cointegration และ Ha Cointegration 2) *, ** และ *** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1%, 5% และ 10% ตามลำดับ ที่มา จากการคำนวณ

4. ด้านขนาดรายได้ต่อประชากร

การทดสอบข้อมูลในแบบจำลอง แยกตามขนาดรายได้ต่อประชากร สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบจำลอง แบบจำลอง D1 เน้นศึกษาประเทศที่มีระดับรายได้ต่อประชากรประเทศที่มีรายได้สูง (มากกว่า 12,235 เหรียญสหรัฐ) ได้แก่ บรูไนและสิงคโปร์ และประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับสูง (อยู่ระหว่าง 3,956 ถึง 12,235 เหรียญสหรัฐ) ได้แก่ มาเลเซียและไทย และแบบจำลอง D2 เน้นศึกษาประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับต่ำ (อยู่ระหว่าง 996 ถึง 3,895 เหรียญสหรัฐ) ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย สเปน ลาว เมียนมา ฟิลิปปินส์ เวียดนาม ตมอร์ บังคลาเทศ อินเดีย ปากีสถาน และศรีลังกา และประเทศที่มีรายได้น้อย (น้อยกว่า 995 เหรียญสหรัฐ) ได้แก่ อัฟกานิสถาน และเนปาล

ก. ผลการทดสอบคุณลักษณะของข้อมูล (Stationary test)

การทดสอบคุณสมบัติ Stationary ด้วยวิธี Levin-Lin-Chu test และ Im-Pasaran-Shin test พบว่า ผลลัพธ์โดยรวมในประเทศ การส่งออก และการนำเข้าในแบบจำลอง D1 และ D2 มีคุณสมบัติเป็นข้อมูลแบบ Stationary หรือ Integrate ที่ Order 0 ขณะที่การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการลงทุนภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจไม่มี

คุณสมบัติเป็นข้อมูลแบบ Nonstationary หรือ Integrate ที่ Order 1 จึงทำการปรับข้อมูลเป็นผลต่างระดับที่ 1 (First differential)

ตารางผนวกที่ ข-10 ผลการทดสอบ Panel unit root ที่ระดับ Level และผลต่างระดับที่ 1 (First differential)

ตัวแปร	แบบจำลอง D1				แบบจำลอง D2			
	Level		1 st differential		Level		1 st differential	
	LLC	IPS	LLC	IPS	LLC	IPS	LLC	IPS
Ln(GDP)	-4.88*	-2.39*	-4.54*	-2.23*	-4.22*	-1.66**	-7.11*	-4.38*
Ln(EXP)	-5.33*	-3.48*	-3.78*	-1.77**	-2.03**	-1.51***	-12.07*	-8.49*
Ln(IMP)	-5.02*	-3.05*	-4.33*	-2.37*	-5.50*	-0.56	-9.62*	-7.07*
Ln(FDI)	-0.21	1.62	-6.26*	-5.57*	-6.60*	-1.93**	-11.40*	-9.10*
Ln(FEC)	-1.97**	0.48	-5.26*	-3.26*	-4.07*	-1.03	-7.79*	-4.95*

หมายเหตุ 1) สมมติฐาน H0 Non stationary และ Ha Stationary 2) *, ** และ *** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1%, 5% และ 10% ตามลำดับ ที่มา จากการคำนวณ

ข. การทดสอบความเหมาะสมของค่าความล่าช้า Optimal lag length

การทดสอบ Optimal lag length โดยใช้ค่าดัชนีทดสอบ Schwarz Information Criterion พบว่าแบบจำลอง D1 และ D2 มีจำนวนเวลาล่าช้าที่เหมาะสมเท่ากับ 1 และ 2 ตามลำดับ

ตารางผนวกที่ ข-11 ผลการหา Optimal lag length โดย VAR Model

Lag	0	1	2	3	4	5
แบบจำลอง D1	6.36	0.70	1.51	0.71	-0.25	-1.92*
แบบจำลอง D2	11.48	3.51	2.87*	3.61	4.33	4.86

หมายเหตุ * แสดง lag order selected by the criterion ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ที่มา จากการคำนวณ

ค. การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration test)

การทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาวของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่อหัวสูงและต่ำในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกด้วยวิธี Pedroni residual cointegration test พบว่าค่าสถิติ Panel PP-Statistic, Panel ADF-Statistic, Group PP-Statistic และ Group ADF-Statistic ในแบบจำลอง D1 และ D2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรือนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่อหัวสูงและต่ำในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวกัน

ตารางผนวกที่ ข-12 ผลการทดสอบ Panel Cointegration ด้วยวิธี Pedroni residual cointegration test

Test statistics	แบบจำลอง D1				แบบจำลอง D2			
	Panel PP-statistics	Panel ADF-statistics	Group PP-statistics	Group ADF-statistics	Panel PP-statistics	Panel ADF-statistics	Group PP-statistics	Group ADF-statistics
Intercept	-3.60*	-0.02	-5.37*	5.31	-2.44*	-3.20*	-1.72**	-2.00**

Intercept & Trend	-4.34*	1.35	-5.96*	-54.57*	-4.52*	-3.21*	-5.01*	-2.19*
None	-3.02*	-0.13	-5.77*	1.78	-2.41*	-3.23*	-1.94**	-2.64*

หมายเหตุ 1) สมมติฐาน H0 No cointegration และ Ha Cointegration 2) *, ** และ *** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1%, 5% และ 10% ตามลำดับ ที่มา จากการคำนวณ

ภาคผนวก ค.
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

1. นางสาวกุนที อักษรวงศ์ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมเศรษฐกิจสัมพันธ์และความร่วมมือ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
2. นายปรก หัศภาคย์ นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
3. นายพัฒนา สิทธิสมบัติ คณะกรรมการที่ปรึกษาศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน
4. นายอนันต์ เหล่าธรรมทัศน์ อดีตประธานหอการค้าจังหวัดเชียงราย
5. นายอภิพงษ์ คุณากรบดินทร์ นักวิชาการส่งเสริมการลงทุน ระดับชำนาญการพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
6. ดร.สารสิน วีระผล รองกรรมการผู้จัดการใหญ่บริหาร เครือเจริญโภคภัณฑ์
7. ดร.ศรพล ตุลยะเสถียร ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง
8. นายวิบูลย์ คุสกุล อดีตเอกอัครราชทูตประจำสาธารณรัฐประชาชนจีน
9. พลเอก สุรสิทธิ์ ถนัดทาง ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน
10. ศาสตราจารย์ ดร. จุลชีพ ชินวรรณ กิตติยาจารย์ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์
11. นายก่อภพ ภูสุวรรณ เศรษฐกรอาวุโส ฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจ ประจำสำนักงานภาคเหนือ ธนาคารแห่งประเทศไทย
12. นางวรรณกรณ เกตุทัต รองอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ

วัตถุประสงค์โครงการ	กิจกรรมที่วางแผน	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตลอดโครงการ
1. ศึกษาสถานการณ์และความสำคัญของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก 2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก 3. เสนอแนะนโยบายทางเศรษฐกิจของไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีน	1. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนกับประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก 19 ประเทศ และบริบททางการเมืองระหว่างประเทศของจีน ระหว่างปีค.ศ. 1995-2017 อาทิ การค้า การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือของจีนกับประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก	1. การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศ และการให้ความช่วยเหลือ และดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการส่งออก (Revealed comparative advantage index) และดัชนีการค้าในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Intra-industry trade index)	1. สถานการณ์และความสัมพันธ์ของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก 2. ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจและระดับความสัมพันธ์ของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก 3. แนวนโยบายและความเชื่อมโยงกิจกรรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศจีนต่อประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก 4. ข้อเสนอแนะนโยบาย (ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ) ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน
	2. รวบรวมข้อมูลสถิติจากเอกสารที่มีการเผยแพร่ของหน่วยงานต่างๆ ระหว่างปีค.ศ. 2003-2016 ประกอบด้วยข้อมูลการเติบโตทางเศรษฐกิจ การนำเข้า การส่งออก การลงทุนโดยตรงจากจีน และการให้ความช่วยเหลือของประเทศจีนกับประเทศอินโดแปซิฟิก	2. การทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของการส่งออกสินค้าไปจีน การนำเข้าสินค้าจากจีน การลงทุนจากจีน และการให้ความช่วยเหลือของจีนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก รวมทั้งการประเมินผลกระทบของความสัมพันธ์	

วัตถุประสงค์โครงการ	กิจกรรมที่วางแผน	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตลอดโครงการ
	3. รวบรวมข้อมูลสถิติจากเอกสารที่มีการเผยแพร่ของหน่วยงานต่างๆ ระหว่างปีพ.ศ. 2003-2016 ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ การนำเข้า การส่งออก การลงทุนจากต่างประเทศ ทุนสะสม แรงงาน สินเชื่อภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ และระดับการควบคุมคอร์ปชั่น เพื่อการประเมินประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจจากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน ด้วยวิธีการ Data Envelopment Analysis (DEA)	3. การประเมินประสิทธิภาพการค้าระหว่างจีนและอินโดนีเซีย รวมทั้งประสิทธิภาพการลงทุนจากจีนในอินโดนีเซีย ด้วยวิธี Stochastic Frontier Analysis เนื่องจากข้อจำกัดของข้อมูล จึงไม่สามารถวิเคราะห์ด้วยวิธีการ Data Envelopment Analysis (DEA)	
	4. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและนโยบายของจีนที่เกี่ยวกับความเชื่อมโยงนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภูมิภาคอินโดนีเซีย รวมทั้งการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนต่อการวางนโยบายด้านเศรษฐกิจของไทย	4. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและนโยบายของจีน จำนวน 10 ราย	

วัตถุประสงค์โครงการ	กิจกรรมที่วางแผน	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตลอดโครงการ
	5. สังเคราะห์แนวนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน ในมิติด้านพันธมิตรระหว่างภาครัฐ/เอกชน ด้านการรวมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	5. เสนอแนะแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทย และนโยบายตามหลักแนวคิดการบูรณาการด้านการค้าการลงทุนไทย-จีนสู่เศรษฐกิจแบบยั่งยืน การปรับปรุงประสิทธิภาพการค้าการลงทุน และการเสริมสร้างการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมภายในภูมิภาค	

สัญญาเลขที่ RDG6010010

โครงการ “นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศและบริบทใหม่ของประเทศจีนต่อเศรษฐกิจ

ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก”

สรุปรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 2

Output		ในกรณีล่าช้า (ผลสำเร็จไม่ถึง 100%) ให้ท่านระบุสาเหตุและการแก้ไขที่ท่านดำเนินการ
กิจกรรมในข้อเสนอโครงการ/หรือจากการปรับเปลี่ยน	ผลสำเร็จ (%)	
1. ได้ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่ดำเนินการ	100%	-
2. สรุปลงและเขียนรายงานวิจัย	100%	-
3. อื่นๆ		การดำเนินล่าช้าของการศึกษาในครั้งนี้เกิดจากข้อจำกัดทางด้านข้อมูลที่มีผลต่อการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์และการพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลทางสถิติที่นำมาใช้ในวิเคราะห์ให้มีใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ลงนาม..... (หัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุน)

วันที่.....